ՀԱՅԱՍԷ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՐԱՒԵԼԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ԱՅՍ ԴԵՐԵԶՄԱՆԱ – ՄՈՒՆԸ ԱՒԵԼԻ Է ՔԱՆ ՊԱՐԶ ԴԵՐԵԶՄԱՆԱ – ՄՈՒՆ ՄԸ: ԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԽՄԱՍԱ ՈՒՆԻ ՖՐԱՆՍԱԿԻԻՆ ՀԱՄԱՐ, ՈՐ ՀՈՆ ԹԱՂԱԾ Է ԻՐ ՄԻԵՐԸ, ԱՆ ԴԵՌ ԱՒԵԼԻ ՄԱՆՈՒԿԻՒ Ի-ՄԱՆԵՐ ԱԼ ՈՒՆԻ: ԲՈԼՈՐ ԱՆՈՆՑ ՀԱՄԱՐ, ՈՐՈՆՔ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՍԻՐԱԾ ԵՆ ԱՄԷՆ ՐԱՆԻ ԱՒԵԼԻ ՖԵՏԵՌՔՆԵՐՈՒ ՊԱՏԸ ԼՍԸ – ՀՐԱՆԻՀ ՄԸՆ Է ՅԱՒԻՏԵԱՆ, ԽՈՐՀՐԴԱ – ՆԻՀԸ ԱՍ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԲԱՆԻՆ՝ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՄԱՀ:

ՓԷՏ-ԼԱՇԷՔԸ ՆԱԵՒ ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԱՆ ԱՆԲԱԺԱՆԵԼԻ ՎԿԱՆ Է: ՎԿԱՆ՝ ՏԱՐԱ-ՁԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԸ, ՈՐ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ ԴԷ-ԺՄԱՆՈՅՆԵՐՈՒ ՄԷՋ, ՊԱՐԱՏԱԳՐԱԲԱՐ ԹԱՂԱԾ Է ԻՐ ԱԼ ՄԵԾԵՐԸ՝ ԱՆԴՐԱՆԻԿԷՆ ԱՒԱՐՈՆԵԱՆ, ՌՈՒԲԷՆԷՆ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻԱՔԱՆԵԱՆ, ԳՐԻԳՈՐ ՕՏԵԱՆԷՆ ՅԱՏԻՍԵԱՆ ԵՒ ԴԵՌ ԾԱՌԱՆԵՐԸ Լ'Ը ԵԿԵՂԵՑԻԿԻՆ:

ՓԷՏ – ԼԱՇԷՔԸ ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀՕՐԵՐՆ ԱԼ ԴՐԱԿ Է ԾՈՑԷ, ԱՐՄԱՏԱԽԻԼ ԺՈՂՈ – ՎՈՒՐԴԻ ՄԸ ՔԱՂ ԶԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ ՄԸ ՏՈՒԱԾ Է, ՈՒՐ ԱՆՈՆՔ ՉԵՆ ՊԱՏԱԾ ՍԱԿԱՒՆ ԻՐԵՆՑ ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆԳԻՍՏԸ, ՔԱՆԻ ՀՈԳԸ, ՈՐ ՕՏԱՐ Է, ԹԷԹԵՒ ՉԻ ԿԸՐՆԱՐ ԸՂԱԼ ԻՐԵՆՑ ՎՐԱՅ:

ՈՒ ՎԱՂՆ ԱԼ, ԵՐԲ ԲԱՐՁՐԱՆԱՅ ԱՅՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ, ՈՐ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ Է ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՐ ՄԵՌԱԾ ՀԱՅ ՊԻՆՈՒՈՐԻՆ, ՓԷՏ – ԼԱՇԷՔԸ ԲԱՆ ՄԸ ԱՒԵԼԻ ՊԻՏԻ ՆՇԱՆԱԿԻ ՀԱՅՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 29ԻՆ, ԿԱՄՊԵԹԱՅԻ ՄՈՒԶՔԸ ԱՆՈՎՈՐ ԲՆՈՅԹ ԱՌԱԾ ԷՐ: ԺԱՄԸ 16ԷՆ ԱՌԱՋ, ԽՈՒՌՆԵՐԱՄ ԲԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ, ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՆՁՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ՊԻՆ-ՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐ, ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ, ԴԻՕՇԱԿ-ԿԻՐՆԵՐ ՈՒ ՄՈՒԶՔԻ ՃԻՉԴ ՃԱԽԻՆ՝ ՓՈՒԱՒՈՐ ՏԵՂ ՄԸ, ՏՐՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵ-ԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՀՈՆ՝ ՀԱՅ ՊԻՆՈՒՈՐԻՆ ՆՈՒԻՐ-ՈՒԱԾ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ: ՓՈՎԸ՝ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ ՊԼԺԵՐՈՒՆ, ԾՈՅՆԵՐՈՒՆ, ԽՈՒԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒՆ, ՁԵԽԵՐՈՒՆ:

ՕՐԸ ԴՈՒՅԶ ՅԱՐՄԱՐ ՉԷՐ: ՀՈԳԵԶԱԼՈՒՍ-ՈՐ ՊԱՏՃԱՌ Է ՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ ՊԱՐ – ՊՈՒԻՆ, ԴԵՌ ԿԱՐ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՄԵ-ՄՈՐԻԶԼ ՏԷՅԸ, ՈՐՈՒ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ ԿԸ ԲԱ-ՑԱԿԱՅԻՆ ԿԱՐԴ ՄԸ ՕՏԱՐ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՆՁՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱՅՑ ԵՒ ԱՅՆՊԷՍ ԲԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐ ՈՒ ԲԱՑԱԿԱՆՆԵՐԸ, ՀՈՍ ԱԼ, ՅԱՆԳԱՒՈՐ ԷԻՆ:

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՅԱՆՁ-ՆԱԽՈՄԲԻՆ, ԱՌԱՋԻՆ ԱՌԹԻՒ ԽՕՍՔ ԱՌԱՒ Գ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՓՐԻՆԿԵԱՆ: ՅԻՇԵՑ ԹԷ ԻՆՉ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԾՐԱԳՐՈՒԱԾ Է ԱՅՍ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ, ՈՐՈՒ ՄԱՖԻԱՆ ՊԱՏԱՐԱՍՏԱԾ ԵՆ ՈՂՋԱՑԱԼ ԽՈՒՍԱՓ ԻԹԻՒՃԵԱՆ ԵՒ ԹԱՆ – ՓՐԱՆՍՈՒԱ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ, ՀԵՂԵԼՈՎ ԹԷ ԱՅՍ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ ԿՈՉՈՒԱԾ Է ՅԱՒԵՐ-ԺԱՑՆԵԼՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԸ ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿԻՆ ՄԵ-ՌԱԾ ՓՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՐ:

ԱՒԱ, ԽՕՍՔ ԱՌԱՒ ՄԷԹԸ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱ-ՊԱՐԵԱՆ, ՈՐ ԲԱՑԱՌԱՅԵՍ ՏՊԱՒՈՐԻՉ ՃԱՌ ՄԸ ԱՐԱՏԱՀԱՆԵՑ, ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՁԵՒՈՎ ՁՈՒԱ-ՀԵՒՆ ԸՆԵԼՈՎ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՓՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ, ՅԻՇԵԼՈՎ ՄԵՐ ՆԱՀԱՏԱԿ – ՆԵՐԸ, ՄԵՐ ՄԱՌԱՒՆ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ ՈՐ ԿԸ ԿՈՉՒԻ՝ ՍԱՐՂԱՐԱՊԱՏ ՈՒ ՈՂԵԿՈՉԵԼՈՎ ՆԱԵՒ ՓՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՐ, ԱՅՍԻՆՔՆ՝ ԱԶԱ-ՏՈՒԹԵԱՆ, ՄԵՌԱԾ ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿԻՆ ՈՒ ԴԻ-ՄԱԳՐԱԿԱՆԸ: ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆԻ ՃԱ-ՌԸ, ՈՐ ՀԱՒ ԽՈՐ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԴՐԾԵՑ ՆԵՐԿԱՅ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ԹԷ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒ-ԹԵԱՆ ՎՐԱՅ, ԻՐ ԿՈՒՌ ՈՃՈՎ ԵՒ ՀՔՕՂԱՐ-ՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ ՊԻՏԻ ՀՐԱ-ՏԱՐԱԿԵՆՔ ԱՌԱՆՁԻՆ:

ԱՍԱ ԽՕՍՔԸ ՏՐՈՒԵՑԱՒ ԶՕՐ. ԿԻ ՏԸ ԹԱՐԹԻՆՎԻԼԻ, ՊԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉ ԾԵՐԱԿՈՅԻՆ, ՈՐ ԿԸ ԽՕՍԷՐ ՅԱՆՈՒՆ ՆԱ-ԽԱՁԱՀ ՓՈՀԷՐԻ: ՅԱԼ ՅԱՅՏՆԵԼԷ ԵԱՔ ԱԼԷՆ ՓՈՀԷՐԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ, ՅԻՇԵՑ ՓՐԱՆՔԵՒՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒ-ՆԸ, ՎԵՐ ՀԱՆԵԼՈՎ ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿԻՆ ՊՈՀՈՂՈՒ-ԹԻՒՆԸ:

ՓԱՐԻԶԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ՝ ԺԱՔ ՇԻՐԱՔԻ ԿՈՂՄԷ, ԽՕՍՔ ԱՌԱՒ ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐ-ՀՐԴԱՒՈՒ ԶՕՐ. ՔԱՍՕ: ԱՆԴՐԱԴԱՐՁԱՒ ՀԱՅԵՐՈՒ ԴԵՐԻՆ ՓՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՆԵ – ՐՈՒՆ ՄԷՋ, ԱՐԵՒԵԼՔ ԹԷ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ, ՅԻ-ՇԵԼՈՎ՝ ԿԼԻԿԼԻԿԱՆ ՈՒ ԻՐ ԴՈՀՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՆԵՑ ՈՐ ԱՅՍ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ, ԿՈՒԳԱՅ ՎԻԱՅԵԼՈՒ ԹԷ ՀԱՅ ԹԷ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՊԱՅՔԱ-ՐԱԾ ԵՆ ՆՈՅՆ ԽԱԶԱԼԻՆ ՀԱՄԱՐ՝ ԱԶԱՏՈՒ-ԹԵԱՆ:

Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ ԿԱՐ – ՂԱՑՈՒԵՑԱՒ ԿԱՐՃ ՈՒՂԵՐՁ ՄԸ, ՈՒՐ ԱՆ ՈՐ ԴԵՌ 17 ՏԱՐԵԿԱՆԻՆ, ԱՌԱՋԻՆ ԱՇԽԱՐՀԱ-ՄԱՐՏԻՆ, ԿԱՄԱՒՈՐ ԱՐՁԱՆԱԴՐՈՒԱԾ ԷՐ ՓՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ, ԿԸ ՅԱՅՏՆԷՐ ԱՆ-ՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՅՍ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ, ՈՐ ԿՈՉՈՒԱԾ Է ՅԻՇԵՑՆԵԼՈՒ ԳԱԼԻՔ ՍԵՐՈՒՆԴՆԵ-ՐՈՒՆ ԻՐԵՆՑ ՆԱԽՆԵԱՑ ՊՈՀՈՂՈՒԹԻՒՆԸ:

ԾԵՐԱԿՈՅԻ ՊԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉԸ ԿԱՏԱՐԵՑ ՀԻՄՆԱՐԿԷՔԸ, ՈՐՈՒ ՅԱՋՈՂԵՑ ԳԻՒՏ ԵԱՓԿ-Ի ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸ: ՀՈՆ ԷՐ ՄԵՐ ԵՒԱԴՈՅՆԸ՝ ՏՊԱՒՈՐԻՉ ԽՈՐՀՐԴԱՆԻՉԸ ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ, ԵՒԱԴՈՅՆԸ ՍԻՐԵԼԻ՝ ՎԿԱՆ ՄԵՐ ԱՆՑԵԱԼԻ ԽՈՐՏԱԿՈՒԱԾ ԵՐԱՉԻՆ ՈՒ ԽՕՍՏՈՒՄԸ՝ ՍԱՂԱՑԱՅԻ: ԵՒԱԴՈՅՆԸ ՍԻՐԵԼԻ, ՈՐՈՒ ՆԵՐՔԵՒ ԿՈՒԵՑԱՆ ԱՅՍ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԸ ԲՈԼՈՐ ՃԱԿԱՏՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ, ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ ՈՒ ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ՄՆԱՑԻՆ ԻՐԵՆ՝ ԵՒԱԴՈՅՆ ՍԻՐԵԼԻ, ԼՕՅՍ ԵՒ ՅՕՅՍ ԱՂ-ԲԻՒՐ ՅԱՒԵՐԺԱԿԱՆ:

×

ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ԱՆՁՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ԿԱՐՊԻՆ ՅԻՇԵՆՔ.—

ԶՕՐ. ԿՈՒՐՕ, ՆԱԽԱՁԱՀ ՇԱՄՓԱՆԵԼԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՄԱՐՄՆԻՆ, ՀԸ-ԲԱՄԱՆԱՏԱՐ ՓԷՆԿՕ, ՓՈՌ ՏԸ ՆԻԺԱՆԻ ԼԵԳԷՈՆԻ ԴՈՒՆԴԻՆ ՊԵՏ, ՄՈՐՔ ՌԻՉԷ, ՓՐԱՆՍԱՅԻ ՊԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՄԵԾԱՅԷՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀ. ՆԱԽԱՁԱՀ, ԿԼԱՂՊԵՐԿ, ՀՐԵԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱ – ՁԱՀ, ԷԼԻ ՊԼՈՆՔՈՒԱ ՓՈԽ-ՆԱԽԱՁԱՀ Ա-ՆԱՖԲԻ, ՆԱՂԱՐ ԱՂԱ, ՕՏԱՐ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵ-ՐՈՒ ՆԱԽԱՁԱՀ, ԶՕՐ. ԳԱԼԱՄԱՆԵԱՆ, ՏԻՒԼԻՒ, ԲՈԼՈ ԿՈՄԻՏԷՅԻՆ, ԳՆԴ. ՄԻՆԷՕ, ԲՈԼՈ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒ ԿՈՄԻՏԷՅԻՆ, ՄԱՐ-ԹԷՆ, ՍՈՄԻ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱ-ՁԱՀ, ՄԱՆՆԻՔ, ՁԵԽԵՐՈՒ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ – ՄԻԿՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱՁԱՀԸ, ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՆԵՐ ԵՒԱՅԼՆ: ՅԻՇԵՆՔ ՆԱԵՒ ՈՐ ԱՅՍ ՁԵՌՆԱՐԿԻՆ ԻՐԵՆՑ ԺՐԱՋԱՆ ՄԱՆՈՒԿՈՒԹԻՒՆԸ ԲԵՐԱԾ ԷՐ ԻՍԿԻ ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻ-ՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՇՏՕՐՈՒԹԵԱՄԲ Պ. ՓՔՀԱՅ-ԵԱՆԻ:

ՎԵՐՋԱՑՆԵԼԷ ԱՌԱՋ ԵՒ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԵՍԱՐԻՆ ԻՆՉ ՈՐ ԿԸ ՊԱՏԿԱՆԻ ԿԵՍԱՐԻՆ, ՊԱՐՏԻՆՔ ԸՍԵԼ ԹԷ ԱՅՍ ՆԱԽԱՁԵՌՈՒԹԵԱՆ ԲՈՒՆ ՈՂԻՆ ԵՂԱԾ Է Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿ-ԵԱՆ, ՈՐ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ ՅԱՄԱՌ ԵՒ ՄԸՆԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՈՎ ԿԸՑԱՒ ԻՐԱԿԱՆՈՒ-ԹԻՒՆ ԴԱՐՁՆԵԼ ԻՆՉ ՈՐ ՆԱԽԱՊԷՍ ՏԱՐԱՏԱՄ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸՆ ԷՐ: ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՎԿԱՆԵՐԷՆ Է ԱՆԴԻՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԵՒ ԱՅՍ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ԿԱՌՈՒՑՄԱՄԲ ՏԵՍԱԿ ՄԸ ԿԱՏԱԿ ԷՐ ԶՈՐ ՈՒԶԵՑ ԹՈՂՈՒԼ ԵԿՈՂ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ:

ՀԻՄԱ, ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԵՒՍ ԿԱՐԳԸ ԵԿԱԾ Է

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԾՕՑՏՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ, Մայիս 23)

Դ. ԴԵՄԻՐՃԵԱՆԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի օղակաձեւ պուրակին մէջ, Մայիս 19ին, կատարուած է Դ. Դեմիրճեանի յուշարձանի հիմնադրութիւնը: Ներկայ եղած են Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի Ա. քարտուղար Կարէն Դեմիրճեան, նախագահ Բարկէն Սարկիսով, վարչապետ Ֆաղէյ Սարգսեան, Մոսկուայէ եւ խորհրդային Հանրապետութիւններէ ժամանած հիւրեր, դրողներ, ուսանողներ եւ հոծ բազմութիւն մը: Յուշարձանի հիմնադրութեան նուիրուած հանդիսութիւնը բացուեցաւ Հրաչեայ Յովհաննիսեան եւ ըսաւ՝ Դերենիկ Դեմիրճեանի ծննդեան հարիւրամեակին նուիրուած հանդէսները՝ որոնց չարքին է այս պահու արարողութիւնը, չէր կրնար պատկերացնել ինքզինքը Դեմիրճեան, ունենալով հանդերձ անսահման եւ յանդուգն երեւակայութիւն: Ան չկարողացաւնեց իր փառքի տաճարը ողջութեան: Եւ ահա մենք կը տեսնենք իր յետ մահու կեանքի դարունը՝ բուն, արեւավառ, կենսալի:

×

ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՅՍ ՎԱՂՈՐ – ՂԱՅՆԻՆ, ՓԷՏ-ԼԱՇԷՔԸ ՔԻՉ ՄԸ ԱՒԵԼԻ Ի – ՄԱՍՏ ՏԱՌԱՒ ՀԱՅՈՒՆ ՀԱՄԱՐ: ՀՈՍ՝ ՎԱՂԸ, ՅԻՇԱՏԱԿԸ ԿԱՅ ՊԱՐԶ, ԱՆԱՆՈՒՆ ՊԻՆՈՒ-ՐԻՆ, ՔԻՉ ԱՆԴԻՆ ՀԱՅՈՑ ԶՕՐԱՎԱՐԸ, ՈՐ ԴՈՒՅԶ ԻՐԸ ՉԷՂԱՒ ԲԱՅՑ ՄՆԱՑ ՈՒ ԿԸ ՄՆԱՅ ԽՈՐՀՐԴԱՆԻՉԸ ՀԱՅ ԱՊԱ-ՏԱԳՐԱԿԱՆ ՉԱՐԺՈՒՄԻՆ: ՀԱՂԻՒ ԵՐԿՈՒ ԱՄԽԷՆ ՅԻՒՆԱՄԵԱԿԻՆ Է ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՄԱՀ-ՈՒԱՆ: ՄԱՀՈՒԱՆ, ԱՆՈՐ, ՈՐ ԻՐ ԱՐՃԱՆՆ ՈՒՆԻ ԱՅՍՕՐ ՀԱՅՐԵՆԻ ԳԻՒՂԻ ՄԸ ՄԷՋ՝ ՈՒ-ՂԱՆ, ԲԱՅՑ ՈՐՈՒՆ ՈՍԿՐՈՐՆԵՐԸ ԿԸ ՀԱՐՈՒ-ՆԱԿԵՆ ՏԱՐԱԳԻՐԻ ԻՐԵՆՑ ԱՆՀԱՆԳԻՍՏ ԿԵԱՆՔԸ, ՀՈՂԻ ՄԸ ՄԷՋ, ՈՐ Ի'ՐԸ ՉԷ, ԻՆՔ ՈՐ ԱՅՆՔԱՆ ՊԱՅՔԱՐԵՑԱՒ ԻՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀՈՂԻՆ ՀԱՄԱՐ, ՈՒ ՄԵՌԱՒ ՕՐ ՄԸ, ԱՄԵ – ՐԻԿԵԱՆ ՀԵՌԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔ ՄԸ, ԴՈՐԾԸ Կ�էՍ ԹՈՂԱԾ ՈՒ ԿԸ ՏԱՌԱՊԱԼ, ԱՅՍՕՐ, ԱՅՍ ԱՆ-ՏԱՐԲԵՐ ԴԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ ՄԷԿ ԱՆԿԻՒՆԸ, ՍԻՐՏԸ ԽՈՎԱԾ ԵՐԲ ԿԸ ՏԵՒՆԷ ՈՐ՝ ԻՐ ԴՈՐԾԸ ԴԵՌ Կ�էՍ ՄՆԱՑԱԾ Է:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊՈԼՍՈՑ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐՈՒՆ ՏԷՐ Կ'ԸՂՂԱՆ ՀԱՅԵՐԸ

5 ՄԵՌՆԱԼ ԵՒ 41 ՎԻՐԱՒՈՐ ԷՇԻԼՔԷՕՑԻ ՕԴԱԿԱՅԱՆԸ

—— o ——

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ՊՈԼՍՈՅ ԷՒԼԼՔԷՕՅԻ ՕԴԱԿԱ – ՅԱՆԻՆ ՊԱՅՈՒԱԿՆԵՐՈՒ ՊԱՀԵՍՏԱՆՈՑԸ ՌՈՒՄԲ ՄԸ ՊԱՅԹԱԾ Է, ՈՐՈՒ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ ՀԻՆԳ ՀՈԳԻ ՄԵՌԱԾ Է ԵՒ 41 ՀՈԳԻ ԱԼ ՎԻ-ՐԱՒՈՐՈՒԱԾ: ԴՐԵԹԷ ՆոյՆ ԱՒԵՆ ՌՈՒՄԲ ՄԸՆ ԱԼ ՊԱՅԹԱԾ Է ՍԻՐՔԷՃԻԻ ԿԱՅԱՐԱՆԸ, ՈՐ ԻՆԸ ՎԻՐԱՒՈՐ ԿԱՅ: ԱՅս ԼՈՒՐԸ ՏԱԼՈՎ Մ'ՈՒՆԻ Կ'ԱՒԵԼՑՆԷՐ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ (Մայիս 31ի թիւ) ՈՐ ՈՉ ՈՔ ՏԷՐ ԵՂԱԾ Է ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐՈՒՆ, ՈՐՈՆՔ ՀԱՒԱՆԱԲԱՐ ԱՍՀՄԱՆՈՒԱԾ ԵՆ ԽԱՓԱՆԵԼՈՒ ԸՆԹԱՑՔԱՅ-ՔԸՐԸ:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՌԱՒՈՒԱՆ ՓԻԿԱՌՕՆ ԱՍ – ԿԱՅՆ Կ'ԸՍԷՐ ԹԷ ՀԱՅԵՐԸ ՏԷՐ Կ'ԸՂՂԱՆ ՊՈԼՍՈՅ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐՈՒՆ, ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԵՐԸ ՏԱԼՈՎ.— «ՀԵ – ՌԱՁԱՅՆՈՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՉԱՐԺՈՒՄ ՄԸ ԿՈՉ – ՈՒԱԾ «Մայիս 28ի խումբ» ՀԵՂԻՆԱԿՈՒ – ԹԻՒՆԸ ՍՏԱՆՁՆԵՑ ՊՈԼՍՈՅ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐՈՒՆ: «ՊԱՅՔԱՐԸ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԻՆՔ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԾՈՑԸ ՄԻՆՉԵՒ ՈՐ ՄԵՐ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐՈՒՆ ԴՈՀԱՑՈՒՄ ՍՏԱՆԱՆՔ»:

Քաւի մը տողով

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ ՀԻՒՍԻՍ – ՀԱ-ՐԱՒ ԺՈՂՈՎԸ, ՈՐ ԿԸ ՀԱՄԱԽՄԲԷ ԵՐՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԻ 19 ԵՐԿԻՐՆԵՐ ԵՒ ՈՒԹ ՀԱՐՈՒԱՍ ԵՐԿԻՆՔ: ՕՐԱԿԱՐԳԸ ՀԻ ՓՈԽՈՒԻ՝ ՀԱ-ՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՈՒՌ ԿԱՐԳՆ Է:

ԶԱՒԻ ԵՐԵՔ ԿՈՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՐԵՔ-ՇԱԲԹԻ ՕՐ ՍԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԾՐԱԳՐԻ ԱՅԺՄԷԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ:

ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ ԲՈՐՆԷՔ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒ – ԹԻՒՆԸ (ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐԱՄԻՏ) ՈՐՈՇԵՑ ԻՐ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ, ԲՈԼՈՐ ՄԻՋՈՑ-ՆԵՐՈՎ ՊԱՅՔԱՐԻԼ «ՀԱՅԱՊ ԲԱՐԵԽՕՍՄԱՆ» ԴԷՄ: Կ'ՈՒԶԷ ՆԱԵՒ ԲՈԼՈՐ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԴԷՊ-ՔՈՑՆԵՐՈՒ ԱՋԴԱՅՆԱՑՈՒՄԸ, ԻՆՉ ՈՐ ՀԱ – ՍԱՐԱԿԱՑ ԾՐԱԳԻՐՆ ԱԼ ԿԸ ՆԱԽԱՏԵՍԷ (ՀԱՏ ԽՈՀԵՄ ՁԵՒՈՎ) ՈՐՄԷ ԿԸ ՁԳՈՒՇԱՆԱՅ ԱՍԿԱՅՆ ՄԻՔԵՐԱՆ:

ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ 60 ՊԱՏԱՆԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱ – ՄԱՐ, ՈՐՈՂ ՅՈՅՍԵՐ ԿԱՅԻՆ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՌ-ՏՈՒ: Կ'ԸՍՒԷՐ ԹԷ ՄՈԼՈՒԲՈՒԱՑԻ ԱՀԱԲԵ-ԿԻՉՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆԱԾ ԵՆ ՊԱՏԱՆԴՆԵՐԸ Լ-ՐԵՆՑ ՀԵՏ ՉՏԱՆԻԼ ԵՒ ՄԵԿՆԻԼ ՄԻԱՅՆ ԲԱՆ-ՏԷՆ ՀԱՆՈՒԱԾ ԻՐԵՆՑ 21 ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵ-ՐՈՒՆ ՀԵՏ:

ԹԱՄ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՃԱՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ՏԱՐԵՑ ՔԱՂԱՔԱՑԻ-ՆԵՐՆ ԵՆ ՎՐԱՑԻ ԵՐԿՈՒ ԵՂՐԱՅՐՆԵՐ ԺԱՆ ԵՒ ՄԱՄԱԽԻ ՓԻՈՒԹ, 144 ԵՒ 149 ՏԱՐԵ-ԿԱՆ:

ՔԵՆԹԼՔԻԻ ՊԵՎԸՐԼԻ ՀԻԼ ՍԻՒԻԼԸ ՓԼԱ-ՊԻ ՀՐԴԵՀԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ 160 ՀՈԳԻ ՄԵ-ՌԱԾ Է: ԿԸ ԹՈՒԻ ԹԷ ԿՐԱԿԸ ԾագԱԾ Է ԽՈՀԱՆՈՑԸ ԵՒ ԱՄԻՍՋԱՊԷՍ ԽՈՒՃԱՊ ՍՏԵՂ-ԾՈՒԱԾ Է ՊԻՇԵՐԱԲՆԻՆ ՄԷՋ, ՈՒՐ ՄԵՄՈ-ՐԻԱԼ ՏԷՅԻ ՄՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ ԱԼ ՇՈՒՐՋ ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻ ԽՄԲՈՒԱԾ Է

ՃԱՄԲՈՒՌ ՆՈԹԵՐ

ԵՕԹԸ ՕՐԵՐ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 77
ԱՌԱՋԻՆ ՕՐ

Տասնամեայ բացակայութենէ ետք՝ դարձ դէպի Լիբանան: Պէյրութի միջազգային օդակայանը, որ ընդհանրապէս կը տառապէր անհամեմատ խճողումով, ամայի է: Միայն Իթթի օդանաւ մը, միակը՝ այդ ընդարձակ տարածութեան մէջ՝ կը նմանի կորսուած թռչնակի մը եւ աւելի կը շեշտէ չորս կողմի կեանքի դադարը: Օդակայանը Լիբանանի թոքն էր, իր կենսունակութեան պատկերը, բարգաւաճ յաջողութեան խորհրդանիշը: Իսկ ա՞յժմ...

Բարեկամ մը եկած է դիմաւորելու: Դէպի քաղաք ճամբու երկայնքին՝ արաբական խաղաղապահ բանակի ուժեր, անհաշիւ անցարգելներով: Հակողութիւնը խիստ չէ, քննութիւն չկայ, բայց անոնց ներկայութիւնը կը թուի արդիւնաւոր: Ինքնաշարժերը քիչ են թիւով, ժողովուրդ գրեթէ չկայ: Այս ճամբան գաղրած է ճեմավայր ըլլալէ խայտարղէտ բազմութեան մը, որ ճամբորդող բազմութիւնը ներուն հետ ոչ մէկ նպատակ ունէր:

Ամիսներ առաջ երբ ճզած էի երկիրը, օդակայանը ամբակոծումի թիրախ էր: Շրջանը կը պարզէր պատերազմական ահազանգի վիճակ:

Մ'իջազգային օդանաւեր փոխած էին նոյնիսկ իրենց չրջագայութեան օդային ընթացքները:

Պէյրութի կեդրոնական հրապարակ. հոս տեղի ունեցող հրացանաձգութիւն – ները, ծանր զէնքերով ամբակոծումները ու առանց ահեղագոռ պայթումները կը խուժէին մինչեւ բնակարանս: Մեր անքուն գիշերներուն ապրած մղձաւանջին առարկայական արդիւնքը ահա առջեւս է: Պատկերը քարէ – փոսթալ չէ, որքան ալ ան ընկողմացած չէնքը պարզէ քարէնէ չինուածքի մը պատկերը: Նահատակուց Հրապարակին երկու կողմերը կը պարզուին կմախքացած մարմնի մը տեսքը, երբ այդ մարմինը արդէն իր ձեւը կորսընցուցած չեղջակոյտ մը չէ քարի, ասֆալտի, երկաթի: Գոյութիւն չունին ոսկերիչներու չուկան, հայկական չուկան (Սուք–ըլ–էրմէն), ձկնավաճառներու չուկան, Սուք Սբրսոք, կերպասավաճառներու չուկայ եւայլն:

Քիչ անդին Պաղ – Խրիան է, Հին Պէյրութի դուռը: Ահկէ անդին, մինչեւ Հռլուէյ ին պանդոկը երիզուած են կիսա – փուլ կամ փոսացած աչքերով չէնքերով: Ուրիշ չինութիւններու պատերը կը մնան սեւցած հրդեհներու ծուխով:

Դէպի վար՝ ծովեզերք: Պատկերը սահմռկեցուցիչ է, որովհետեւ մարդ չի երեւար ոչ մէկ կողմէ: Ոչ մէկ ոտնաչափ կայ, ոչ մէկ ոտնահետք: Ոչ մէկ ոտնակոխ ճամբայ, ոչ մէկ ոտնակոխ արահետ: Ոչ մէկ ոտնակոխ ծուղակ: Ոչ մէկ ոտնակոխ ականապատ դաշտ: Ոչ մէկ ոտնակոխ ականապատ ճամբայ: Ոչ մէկ ոտնակոխ ականապատ

ՅՈՒՍԱՆԻ ԿԱՐԾՈՒՄՆԵՐԸ

Ա. ՊԱՐՈՒՅՐ

ՆԻՒՅՈՐՔԻ ԴԱՏԱՎՃԻՌԸ

Մեծարգոյ ընթերցողներուն հետաքրքրութեան պիտի չհանդիպի հետեւեալ նիւթը, որ ինքնին ոչ մեծ նշանակութիւն ունի, բայց կրնայ ծառայել իբրեւ նկարագրութիւն ներկայ ժամանակներու ամերիկեան կեանքին, ուր ամէն բան կը դատուի դրամի տեսակէտով, եւ ուր մարդ կը գնահատուի ոչ թէ իր անձնական արժանիքներով, այլ իր հարստութեան չափով։

Ամերիկայի մէջ ամէն տարի կը հրատարակուի մօտաւորապէս 3 հազար նոր գիրք։ Ասոնցմէ 300 հատը վէպ է։ Վէպերու մեծ մասը կը ծախուի 1500 օրինակէն ոչ աւելի։ Հետեւաբար, եթէ հեղինակը 1500 օրինակ ծախելով կարենայ ապրուստի միջոց մը ապահովել, ան կրնայ գոհ մնալ։ Սակայն, ինչպէս ամէն տեղ, նոյնպէս ալ Ամերիկայի մէջ, գրքերու ծախուելիքը կախեալ է ոչ միայն անոնց արժանիքներէն, այլ նաեւ գովազդէն։ Ամերիկացի հրատարակիչները գիտեն, որ գովազդը ամէն բան է, եւ ոչ մէկ ջանք կը խնայեն գովազդելու համար։ Ամերիկացի գրքերու գովազդին մասին ուրիշ անգամ մը պիտի խօսինք։

Ներկայիս Ամերիկայի մէջ ամենէն աւելի գովազդուած գիրքը Նիւ Եորքի դատաւճիռն է։ Ան հրատարակուած է 1924 Մայիսին, եւ մինչեւ 1925 Յունուար ամսուան վերջը ծախուած է 1 միլիոն 40 հազար օրինակ։ Ասոր հեղինակը Ուիլեամ Ֆոքս անունով դատաւոր մըն է, որ 30 տարի շարունակ նստած է Նիւ Եորքի քաղաքային դատարանին մէջ։ Ան ունի 1 միլիոն 200 հազար դոլար տարեկան եկամուտ, եւ ամէն տարի կը հրատարակէ իր դատավճիռներուն հատորը։ Ասոնք ամենէն աւելի ծախուող գիրքերն են։ Ուրիշ գրքեր ալ հրատարակած է, բայց անոնք ոչ մեծ յաջողութիւն ունեցած են։

Ֆոքս դատաւորը ամենէն աւելի ծանօթ դէմքն է Նիւ Եորքի մէջ։ Ան ամէն օր կը նստի դատարանի իր սենեակին մէջ, եւ կը լսէ տարբեր գործեր։ Ամէն գործ կը տեւէ 10 վայրկեանէն մինչեւ կէս ժամ։ Ան կը լսէ վկաներու ցուցմունքները, կը քննէ գործին փաստաթուղթերը, եւ ապա կը վճռէ։ Ամէն վճիռ կը գրի առնուի ստենոգրաֆի մը կողմէ, եւ ապա կը հրատարակուի թերթերուն մէջ։ Ֆոքս դատաւորը ամենէն աւելի կը սիրէ հրատարակել իր վճիռները, որովհետեւ ասոնք կը գրուին ամենէն հետաքրքրական ոճով։ Ան կը գրէ ինչպէս կը խօսի, եւ ամէն վճիռ կարդալ կը նշանակէ ունկնդրել անոր խօսելուն։

Ֆոքս դատաւորը ամենէն աւելի կը սիրէ գործեր քննել, որոնք կապ ունին գրամի հետ։ Ան կը հաւատայ, որ գրամը ամենէն կարեւոր բանն է աշխարհի վրայ, եւ որ ամէն մարդ կրնայ ինքզինքը ապահովել, եթէ միայն ուզէ։ Ան կը հաւատայ նաեւ, որ ամէն մարդ ինքզինքը ապահովելու պարտաւորութիւն ունի։ Ան կը հաւատայ, որ ամէն մարդ պարտաւոր է աշխատիլ, եւ որ ամէն մարդ պարտաւոր է ունենալ իր ապրուստին համար անհրաժեշտ միջոցները։ Ան կը հաւատայ,

Սուրէն Գալֆայեան եւ Մխսաք Կիւլ – պէնկեան – Գալֆայեան, Պ. Կիւլպէնկ Կիւլպէնկեան (Ամերիկա), Ռոզի, Վար – դակ եւ Ազապի Կիւլպէնկեան (Ամերիկա), Տիկին Ալիս Գալֆայեան եւ զաւակները (Սեւանիկ), Տէր եւ Տիկին Տիգրան Ա. Բահամեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Ռիչմոն, Ռոզ, Մոնիք, Ալիս Գուլումճեան (Լիոն), Տիկին Զարուհի Տատրեան եւ զաւակները (Պէյրութ եւ Փարիզ), այրի Տիկին Աբշակուհի Դաւիթեան, Սարգիս եւ Վերժին Քէօրհաճեան սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, զարմիկին եւ ազգականին՝

ԱՒԵՏԻՍ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆԻ

կսկծալի մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 26ին իր բնակարանը:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15 Ռիւ ժան Կուժոն, Զորեքշաբթի Յուն – նիս 1, ժամը 16ին:

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Վիէն — Այրի Տիկին Զարուհի Տայեան (ծնեալ Քէշիշեան) եւ զաւակները, այրի Տիկին Քէշիշեան (ծնեալ Ճղիկեան) եւ զաւակները, Ալոյեան ընտանիքը (Մար – սէյլ) սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, մօրեղբօր, տատին եւ հօր – եղբօր՝

ԼՈՒԹՎԻՒ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 22ին:

(Սեւրի Մ. Մուրատ վարժարանի նախկին խոհարարը):

Այս կսկծալի մահուան առթիւ իր քոյ – րը, այրի Տիկին Զարուհի Տայեան 500 Ֆր. կը նուիրէ Լիբանանի աղէտեալներու Ֆոնտին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը, ինչպէս ամէն տարի, հոգեհանգստեան պատարագ մատուցանել կուտայ իր նը – ջեցեալ նախագահներուն համար, Շաբաթ Յունիս 4, ժամը 10ին, այս տարի առա – ջին անգամ ըլլալով՝ Մոնմորանսիի Հան – գստեան տան մէջ, 44–50 Աւենիւ Շարլ Տը Կօլ, մասնակցութեամբ Անուշիւի քառաձայն երգչախումբին:

Վերոյիշեալ անձնաւորութիւններուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԻԳԼԻԷն ընկ. Անտրէ Պաղտասար – եան 1000 Ֆր. կը նուիրէ իր սիրելի «Ցա – ռաջ»ին բարգաւաճման:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Նուարդ Նալպանտեանի մահուան առ – թիւ, փոխան ծաղկեպսակի Պետրոս եւ Յովիկ Եղիազարեան 100 Ֆր. կը նուիրեն «Ցառաջ»ին:

"ՅԱՌԱՋ" կը հնուիրեւ

Համբարձման տօնին առթիւ Տիկին Ժա – նին Մորա մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ իր հօր՝ Համբարձում Սահակ – եանի, Մարսէյլ:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համախարբերդցիական Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի դաշտա – հանդէսը Յունիս 5ին, կիրակի ամբողջ օրը, Ֆաւորիկուլի հանրակառքի ընկերու – թեան ծառախիտ դղեակին մէջ:

Ճոխ պիւֆէ, չամիւրով խորոված, մատչելի գիներով:

Հայկական եւ եւրոպական պարեր եւ զանազան անակնկալներ:

Նուագախումբ Քոչէրի:

Հայրենակիցներէն կը խնդրուի իրենց հետ բերել սեղան եւ աթոռ:

Մուտքը ազատ է

ԷՍԱԵԱՆ

ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԶԲՕՍԱՊՏՈՒՑՏ

դէպի ՏՕՎԻԼ,, Յունիս 12, կիրակի ամբողջ օրը օթոքաւով:

Մեկնում, առաւօտ ժամը 7ին, կառ տիւ Նոռ դէմ Քաֆէ լը Քիւրվէօրի առջեւէն

Վերադարձ ժամը շուրջ 22ին:

Ծախքերու մասնակցութիւն 60 Ֆր

Ուսանողաց 35 Ֆր.

(ուսանողական քարթ ներկայացնելը ան – հրաժեշտ է):

Արձանագրութեանց համար հեռախօսել առաւօտ 7էն 10՝ 343–04–20

Իրիկունը 18էն սկսեալ՝ 842–08–57

ՄԱՅԻՍ 28

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿՄԱՆ 59ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Սարգիս Մինասեան խումբին պարահրաւէրներ, Շաբաթ Յունիս 4, ժամը 21էն մինչեւ լոյս քաղաքապետարանի Սալ տէ Ֆէթը, Ռիւ Վոլթէր:

Կը խօսի ընկ. ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

FÊTE CHAMPÊTRE

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ
Մուրատ–Ռափայէլեան վարժարանի նախկին աշակերտաց Միութեան

կիրակի, Յունիս 12, ժամը 15էն սկսեալ վարժարանի պարտէզներուն մէջ
26, Ռիւ Թրեւայոզ, Սեւր

Կը մասնակցին.—
Ֆոլքլորիք կովկաս խումբը, վարժարանին երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ. Եանպէկեանի, Նորայր Ագըլեան, Մարթէն Եուրկաես և Պերնար Տէտէեան
եւ իր նուագախումբը
Հայկ. գաւառական պիւֆէ

FONDATION MARIE-NUBAR
57 bd. Jourdan, M° Pte. d'Orléans

Ուրբաթ, Յունիս 3, ժամը 20·45ին, Սէ. Ի. Իւ. Փէ.ի մեծ թատրոնին մէջ, 19 Պուլվ. Ժուրտան Հ. Բ. Ը. Մ.ի թա – ւերախումբը կը ներկայացնէ Րաֆֆիի Սամուէլը «Հուքերու թատրոն»ի ձեւով:

Մուտք 10 Ֆր., ուսանող՝ 5 Ֆր.:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Յունիս 11 եւ 12ին, ճամբորդութիւն Գերմանիա, փոքր պատյառով մը Հռենոսի վրայ եւ այցելութիւն Վերսէօնի եւ Լիւք – սանպուրկի: Մեկնում Շաբաթ Յունիս 11, ժամը 8·15ին կառ տիւ Նոռ Քաֆէ Քիւր – վէօր: Վերադարձ կիրակի, ժամը 22ի շուրջ:

Մասնակցութիւն՝ 215 Ֆր.
կանխավճար՝ 65, մնացեալը Յունիս 8ին

RELATIONS TOURISTIQUES EDUCATIVES

Maison de la Culture Arménienne
17, rue Bleue — 75009 PARIS
Association sans but lucratif régie par la loi du 1-7-1901

ԷՍՈՒԱՐ ՃԷՋԻՐԵԱՆ
Ընդհանուր պատուիրակ
Հեռաձայն 324–14–96

I.'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
présente

Le 2 Juin à 21 heures précises, Salle Rossini, 6 Rue Drouot, Paris 9e, Métro: Richelieu-Drouot

CONCERT A DEUX PIANOS

au programme :

J. S. Bach, B. Bartok, W. A. Mozart, D. Milhaud
NAIRI — DEMIRDJIAN
PATRICIA — THOMAS

Prix des places : 35 et 25 F.
— Etudiants : 15 F. —

Réservations : U.G.A.B. Centre Culturel Alex Manoogian, 118 rue de Courcelles 75017 Paris, Tél. 227-12-12 et 924-86-71

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Դործաւորուհիներ — մեքանիսէն քոն – ֆեքսիոնի համար, մնայուն աշխատանք:

Դիմել՝
ETS. MICHEL CALDIRAC
65, Rue Meslay — esc. A.
75003 PARIS

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

GRANDE SOIRÉE DANSANTE

Organisée par

L'ASSOCIATION SPORTIVE ARMENIENNE

Le 4 Juin, de 20 heures à l'aube auTHEATRE MUNICIPAL

25, Ave. Victor Cresson 92140 Issy-les-Moulineaux

Animée par les ARMENIAN'S SUNSHINE

Avec la participation du Ballet KAROUN et du groupe HARTANAG

BUFFET ORIENTAL

RESERVATIONS.— Tél. 642-32-99

GRAND GALA

de la Chorale SIPAN-KOMITAS

Diner - Spectacle

Samedi 4 Juin de 20 h. 30 à l'aube

Pré Catelan, Bois de Boulogne

Orchestre SEVAN et MELKON et le Duo VICKEN - HAROUT

Entrée seule 35 F. Billets : Maison de Culture Arménienne, 17, Rue Bleue
DINER 200 F. réservez vos tables auprès de M. Boghossian : 720-90-59 et 720-90-60

TENUE CORRECTE EXIGEE — PARKING

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
2
JEUDI
2 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅՐԱՒԱՌ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ 110 Ֆ·	
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

ՀԱՅՐ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·868

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

52e ANNÉE — N° 13.868

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՔՈՌԱԿԻՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՕԾՈՒՄԸ

Ազդակի Մայիս 30ի թիւէն կ'արտատպենք Գարեգին Բ. Աքոռակից – կաթողիկոսի օծման արարողութեան ընկարագրութիւնը:

Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան «Շաբաթ»ը փակուեցաւ երէկ, Գարեգին Բ. Աքոռակից – կաթողիկոսի օծման հոգե – պարար արարողութեամբ:

Նորընտիր կաթողիկոսին օծումը կատարուեցաւ պաշտօնական չուքով, Հան – րապետութեան նախագահը կը ներկա – յացուէր վարչապետ Հըզոի անձով, Նոր – հրարանի նախագահը՝ Միչէլ Սասլնի կողմէ, իսկ Արտաքին Նախարարութիւ – նը զեսպան Փեթրօ Տիլի միջոցաւ:

Պարիսկան կառավարութիւնը ղրկած էքսպտուկ ներկայացուցիչ՝ Ժորժ Ֆահ – մի (վարչապետարանի բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն): Ներկայ էին Պա – պական Նուիրակ Գերպ· Ալֆրէտօ Պրիւ – նիէրա, Ալբէյզ Պատրիարքի ներկայա – ցուցիչ Գերպ· Ռոլան Ապու Ժաուտէ, Հանրապետութեան միւֆթիի ներկայա – ցուցիչ Հիւսէյն Քուաթլի, ասորի կաթո – ղիկներու կրօնապետ Պատրիարք Հայէք, Գէղրութի առաջնորդ Զիւատէ եպիսկոպոս, ինչպէս նաեւ լիբանանեան միւս համայնք – ներու ներկայացուցիչները: Հայկական լրանուանութեանց կողմէ ներկայ էին՝ Մերձաւոր Արեւելքի Հայ Աւետ· Եկեղե – ցիներու հովուապետ Վեր· Ա.Տարոնեան եւ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքութիւնը ներկայացնող եռանդամ պատուիրակու – թիւն մը: Արարողութեան ներկայ գըտ – նուեցան նաեւ քաղաքական երեք կուսակ – ցութեանց պաշտօնական պատուիրակու – թիւնները: Օտար զեսպանատուներէն՝ քուէյթեան հիւպատոս Հասան Խալիլ, Յունաստանի զեսպան Միչէլ Մանթուփու – լոս եւ ամերիկեան գործավար Ճորճ Լէյն:

Օծման արարողութիւնը, իր ամբողջ տեւողութեան, ձայնասփռուեցաւ լիբա – նանեան պաշտօնական ռատիոկայանէն:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանը կիրակի, Մայիս 29ին, զարձած էր ժո – ղովրդային ուխտատեղի: Առաւօտեան կանուխ ժամերէն ժողովուրդը, մանաւանդ հայ մամիկները փութացած էին վանք, Մայր Տաճարէն ներս հանդիստ տեղ մը գտնելու եւ նորընտիր Կաթողի – կոսի օծումին մօտէն հետեւելու ակնկա – լութեամբ:

Կաթողիկոսարանի չրջափակը յանճ – նուած էր Հ· Մ· Ը· Մ·ի սկաուտներուն եւ արենոյշներուն հոգածութեան, ինչ – պէս նաեւ՝ կարգադիր Ճանճնախումբի հսկողութեան: Սկաուտներն ու արենոյշ – ները շուրջ բռնած էին այնպէս՝ որ միայն պաշտօնական հիւրերն ու անձնաւորու – թիւնները կրնային հասնիլ վեհարան կամ Մայր Տաճար, ուր տեղի պիտի ունենար օծումը:

Ժամը 9ին, առաւօտեան ժամերգութիւ – նը կը հասնէր իր աւարտին: Ժողովուր – դին թիւը հետզհետէ կը բազմանար· պատգամաւորներն ու հիւրերը արդէն իսկ ներկայ էին եկեղեցիին ներս: Սպա – սումը ընդհանուր էր: Զանգերը սկսան ղօղանջել եւ ժամը 9·30ին եկեղեցական շքախումբը վեհարանէն դէպի տաճար յա – ռաջացաւ:

Գարեգին Բ. Աքոռակից Կաթողիկոս կը քալէր կարմիր ամպհովանիի մը ներքե – ւէն: կը հնչէր «Հրաշափառ»ը: Մխիթա – նական եւ քահանայական դասը մասնա – ւոր շուք կուտար Թափօրին: Եպիսկո – պոսները կը մասնակցէին իրենց շքեղա – զգեստներով, շապկով, արծաթափայլ ու ճաճան – չափայլ զգեստաւորումով: Աւելի քան հո – գեզմայլ էր պահը:

Ներկայ ժողովուրդը խանդավառու – թեամբ ու ծափահարութեամբ ի՛ողջունէր թափօրը:

Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճա – րէն ներս, ներկաները անհամբեր կը սպասէին օծումի ծիսակատարումին:

Նորէն Ա· Կաթողիկոսի կողքին՝ եպիս – կոպոսական դասը բարձրացաւ խորան, կատարելու համար օրուան խորհուրդը՝ ՕԾՈՒՄԸ:

« Ընտրեալն Աստուծոյ » չարականին կատարումով սկսաւ օծումին ծիսական բաժինը:

Մինչ խորանին վրայ օծումի արարո – ղութիւնը կը կատարուէր, պետական ու պաշտօնական հիւրերն ու պատուիրակու – թիւնները սկսան վանք ժամանել: Գլխա – ւոր հիւրն էր Հանրապետութեան նա – խագահ Իլիաս Սարգիսի ներկայացուցիչ վարչապետ Սելիմ Հըզո, որուն ժամա – նակը ողջունուեցաւ խանդավառ ծափե – րով: Յաջորդաբար հասան մնացեալ ներ – կայացուցիչներն ու պատուիրակութիւն – ները:

Նորէն Ա· Կաթողիկոսի հանդիսապե – տութեամբ օծումի արարողութիւնը կը շարունակուէր:

Ժամը 10·10ին, Գարեգին Բ. Աքոռա – կից –Կաթողիկոս կատարեց կաթողիկո – սական օծման իր ուխտ – աղօթքը: Ան խոստացաւ «Առաջի Աստուծոյ, Ս· Խո – րանի եւ ժողովուրդին» ըլալ աստուա – ծատիպ օրինակ, հովուելու համար իրեն յանձնուած բանաւոր հօտը, ըլալու հա – մար արժանաւոր յաջորդը Ս· առաքեալ – ներ՝ Թադէոսի եւ Բարթողիմէոսի, Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչի եւ Մեծի Տանն Կի – լիկիոյ հայրապետներուն:

Ցուզական էր պահը· Գարեգին Բ. Կա – թողիկոս ծունկի եկած էր եւ ձեռքերը տարածած՝ դէպի վեր, մինչ եպիսկոպո – սական դասը կ'աղօթէր հաստատելով թէ «արժանի է» ընտրեալ կաթողիկոսը:

«Շնորհալի» երգչախումբը կը կատա – րէր պատարագի երգեցողութիւնը, մենա – կատարութեամբ Արփինէ Փեհլիվանեանի եւ ղեկավարութեամբ Գէորգ Գանտա – հարեանի:

Եւ ահա Նորէն Ա· Կաթողիկոս՝ ձեռքին աղաւնակերպ միւռոնասրուակը, «Առա – քելոյ աղաւնոյ» չարականին խորհրդաւոր երգեցողութեամբ, երեք տուն չարակա – նին հետ երեք կաթիլ սրբալոյս միւռոնով օծեց Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը:

Նորէն Ա· կրկնեց «օրհնեսցի, օծցի եւ սրբեսցի» աղօթքը, որմէ ետք սպիտակ շղարշեայ քօղով ծածկեց նորօծ Կաթո – ղիկոսի ղլուխն ու դէմքը:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ղոյզ ներկայացուցիչները եւ արարողու – թեան մասնակցող եպիսկոպոսները, «Ող – ջո՛յն»ի պահուն՝ մօտեցան օծեալ Վեհա – փառին եւ համբուրեցին անոր օծուած ղլուխը: Պատկերասփիւռի, մամուլի եւ անհատական լուսանկարիչները ահնդա – դին աշխատանքի վրայ էին՝ սրբալոյս պահը կ'անմահացուէր:

Ժամը 11·15ին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան իր օծումը ստացած՝ Գարեգին Բ. տուաւ հայրապետական իր անդրանիկ քարոզը: Աքոռակից Կաթո – ղիկոսը անդրադարձաւ իր ուսերուն ծան – րացող պատասխանատուութեան եւ պատ – րաստակամութիւն յայտնեց, աստուածա – յին սիրով եւ ազգային նուիրումով, լծե – ուիլ այդ դժուարին առաքելութեան: Ա – պա՝ շնորհակալութեան խօսք ուղղեց Ս· Էջմիածնին ու թեմական պատգամաւոր – ներուն, ինչպէս նաեւ՝ լիբանանեան կա – ռավարութեան, խաղաղութեան ու բար – դատաճումի մաղթանքով: Վերջապէս՝ թուեց կաթողիկոսական իր առաքելու – թեան առաջնորդող սկզբունքները:

Ժամը 12ին, Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի անդրանիկ քարոզէն ետք, Նորէն Ա· Կա – թողիկոս եւ պաշտօնական հիւրերը դուրս եկան Տաճարէն եւ ուղղուեցան վեհարան, մինչ Աքոռակից – Կաթողիկոսը չարու – նակեց պատարագը:

Ժամը 12·30ին, յաւարտ պատարագի, Գարեգին Բ. Կաթողիկոս իր վարդին դուրս եկաւ Տաճարէն, այս անգամ ուղ – ղակի հանդիպելու համար ղինք ողջունե – լու եկած հայ ժողովուրդին: (Ներկայ բազմութիւնը արդէն իսկ հասած էր տա – նեւհինգ հազարի, որ հակառակ կիզիչ արեւին կը սպասէր իր նոր Կաթողիկոսի երեւումին):

Տաճարէն դուրս գալու պահուն, ա – ղաւնիներ արձակելու աւանդական սովո – րութիւնը կրկնուեցաւ, պահուն յուզա – կանութիւնը աւելի չեչտելով: Ամպհո – վանիի ներքեւ համբաւքայլ յառաջացող Կաթողիկոսը ոչ միայն կ'արժանար ժողովուրդի խանդավառ ծափերուն, այլ եւ ծերունիներ ու մանուկներ՝ ճեղքելով սկաուտներու եւ արենոյշներու հաստա – տած կարգապահական շղթան, կը մօտե – նային եւ նոր Կաթողիկոսի աջը կը համ – բուրէին:

Վեհարանի մուտքին, Թափօրը կանգ առաւ: Գարեգին Բ. Աքոռակից – Կաթո – ղիկոս զարձաւ բազմահազար ժողովուր – դին եւ հայրապետական օրհնութեան իր աղօթքը կատարեց, որուն հետեւեցաւ «Կիլիկիա» երգը ժողովրդային կատա – րումով, արցունքներ խլելով յուզուած աչքերէ:

Ապա՝ վեհարանէն ներս, սկսաւ ալհամ – բոյրը: Պաշտօնական անձնաւորութիւն – ներէն ետք, ժողովուրդը՝ երկար ու խըղ – նուած շարքերով համբուրեց աջը իր նոր Կաթողիկոսին, իրեն հետ տանելու համար զարերէն եկած օրհնութիւնը Կիլիկեան պատմական Աքոռին:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

Կիրակի օր, սկզբունքով, Թուրքիա պիտի քուէարկէ: Ծանօթ է որ Տէմիրէլ կանխահաս ընտրութիւններ կատարել կու – տայ, համաձայնութեամբ իր ընդդիմա – դեր՝ Էճեվիտի, նկատելով որ «Թուրքիա անկառավարելի դարձած էր»: Եւ ընտրա – պայքարի սկսելէն ի վեր երկիրը ծանր մթնոլորտի մը մէջ կ'ապրի եւ արիւնալի միջադէպերը իրարու կը յաջորդեն: Հալ – քի պարագլուխը, մանաւանդ, քանիցս եղեռնափորձերու ալ թիրախ եղաւ: Բա – նդրանիկ քարոզը: Աքոռակից Կաթո – ղիկոսը անդրադարձաւ իր ուսերուն ծան – րացող պատասխանատուութեան եւ պատ – րաստակամութիւն յայտնեց, աստուածա – յին սիրով եւ ազգային նուիրումով, լծե – ուիլ այդ դժուարին առաքելութեան: Ա – պա՝ շնորհակալութեան խօսք ուղղեց Ս· Էջմիածնին ու թեմական պատգամաւոր – ներուն, ինչպէս նաեւ՝ լիբանանեան կա – ռավարութեան, խաղաղութեան ու բար – դատաճումի մաղթանքով: Վերջապէս՝ թուեց կաթողիկոսական իր առաքելու – թեան առաջնորդող սկզբունքները:

Ժամը 12ին, Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի անդրանիկ քարոզէն ետք, Նորէն Ա· Կա – թողիկոս եւ պաշտօնական հիւրերը դուրս եկան Տաճարէն եւ ուղղուեցան վեհարան, մինչ Աքոռակից – Կաթողիկոսը չարու – նակեց պատարագը:

Ժամը 12·30ին, յաւարտ պատարագի, Գարեգին Բ. Կաթողիկոս իր վարդին դուրս եկաւ Տաճարէն, այս անգամ ուղ – ղակի հանդիպելու համար ղինք ողջունե – լու եկած հայ ժողովուրդին: (Ներկայ բազմութիւնը արդէն իսկ հասած էր տա – նեւհինգ հազարի, որ հակառակ կիզիչ արեւին կը սպասէր իր նոր Կաթողիկոսի երեւումին):

Տաճարէն դուրս գալու պահուն, ա – ղաւնիներ արձակելու աւանդական սովո – րութիւնը կրկնուեցաւ, պահուն յուզա – կանութիւնը աւելի չեչտելով: Ամպհո – վանիի ներքեւ համբաւքայլ յառաջացող Կաթողիկոսը ոչ միայն կ'արժանար ժողովուրդի խանդավառ ծափերուն, այլ եւ ծերունիներ ու մանուկներ՝ ճեղքելով սկաուտներու եւ արենոյշներու հաստա – տած կարգապահական շղթան, կը մօտե – նային եւ նոր Կաթողիկոսի աջը կը համ – բուրէին:

Վեհարանի մուտքին, Թափօրը կանգ առաւ: Գարեգին Բ. Աքոռակից – Կաթո – ղիկոս զարձաւ բազմահազար ժողովուր – դին եւ հայրապետական օրհնութեան իր աղօթքը կատարեց, որուն հետեւեցաւ «Կիլիկիա» երգը ժողովրդային կատա – րումով, արցունքներ խլելով յուզուած աչքերէ:

Ապա՝ վեհարանէն ներս, սկսաւ ալհամ – բոյրը: Պաշտօնական անձնաւորութիւն – ներէն ետք, ժողովուրդը՝ երկար ու խըղ – նուած շարքերով համբուրեց աջը իր նոր Կաթողիկոսին, իրեն հետ տանելու համար զարերէն եկած օրհնութիւնը Կիլիկեան պատմական Աքոռին:

ԱՐԱՐԱՏ - ԿԱՅՐԱԹ 0 - 0

Խորհրդային 40րդ. ախոյեանութեան մըրցումներու շարքին, Երեւանի Հրազդան մարզադաշտին մէջ, Մայիս 31ին, Արա – րատ եւ Կայրաթ հատասար մնացին՝ 0–0:

ական կարեւոր համախմբում մը կայ չուրջը, նաեւ համայնավար տարրեր, քա – նի Համայնավար կուսակցութիւնը ար – գիլուած ըլլալով, պաշտօնապէս չեն կրնար ներկայանալ: Թուրքիա, հակա – ռակ ստացած բոլոր միլիոններուն, աչքէն թէ ձախէն, կը մնայ Եւրոպայի յաւի – տենական « Հիւանդ Մարդը »: Կան Ներքին դժուարութիւնները՝ ղրամահո – սութիւն, տնտեսական տագնապ, անգոր – ութիւն եւ սարսափի մթնոլորտը (այս վերջինը առաւելաբար կը «զարգացնեն» ծայրայեղ ա՛ջ կամ ծայրայեղ ձախ, ար – դելք հանդիսանալու համար կանոնաւոր ընտրութեանց): Գիւղերու մէջ ղա – զրահ եւ նոյնիսկ խաթերիճ տեսարան – ները չեն պակսիր, Քոնիայի մէջ, հովիւ մը, բոցավառ նայուածքով (ըստղը՝ Ֆիկառօի աշխատակիցն է···) Էճեվիտի ոտ – քին տակ կը մորթէ հրաշալի խոյ մը եւ վեր առնելով իր արիւնաթաթախ ձեռ – քերը, պոռալէ աւելի կ'ոռնայ «Պիւլէնտ, օրհնեալ ըլլաս»: Ու ամբոխը կ'արձագան – գէ այս ճիչին, «եկած զարերու խորէն» (ըստղը միշտ Ֆիկառօի թղթակիցն է):

Դէմ առ դէմ են Տէմիրէլ եւ Պիւլէնտ Էճեվիտ: Առաջինը 53 տարեկան, աւելի «զգացական» ընտրապայքար կը տանի, իր չրջապտոյտի ընթացքին, գիւղ մը կե – նալով, լուսանկարիչներով, ծերունի մայրը համբուրելու համար: Կ'ուզէ հա – մոզել որ մեծ Թուրքիոյ մը կառուցման համար, ինք միայն կրնայ ընել ինչ որ հարկ է: Միւսը՝ Ֆեմալի ժառանգորդը, նախկին լրագրող մըն է, 52 տարեկան: Երազկոտ, բանաստեղծ, մեծ մանազէտ է սանսկրիտէ, ինքզինքը, քաղաքական գեանի վրայ, Մի Թերանի աջ կողմը կը դնէ: Այս երկուքին դիմաց կան նաեւ հինգ ուրիշ չարժումներ.— Էրպաքանի Ադզ· Փրկութիւնը (Միլլի Սելամէթ) որ աջ է եւ կրօնամոլ, «Վաստահութեան Հան – րապետական Կուսակցութիւնը», «Միու – թեան Կուսակցութիւնը» (աջ), «Ազգ· Գործունէութեան Կուսակցութիւնը» զոր կը ղեկավարէ Ալփասլան Թիւրքէշ, ծայ – րայեղ աջ է եւ վերջապէս կեդրոն–աջ մը՝ Դեմոկրատիբը:

×

Էչեւքէօյի եւ Սիրքէճիի կիրակի օր – ուան եղեռնափորձերուն մասին, Մար Ե մարաչի Մայիս 30ի թիւէն կ'առնենք հե – տեւեալ մանրամասնութիւնները.—

Երկու եղեռնափորձերը արիւնով ներ – կեցին այս երկու կարեւոր կեդրոնները եւ ժողովուրդը մեծ յուզումի եւ խուճա – պի մատնուեցաւ: Երկու ռումբերը 25 վայրկեան տարբերութեամբ պայթեցան: Հինգ հոգի մեռաւ եւ 55 հոգի վիրաւոր – ուեցաւ, որոնցմէ 17ը՝ ծանրօրէն: Էչեւ – գիւղի թէ Սիրքէճիի ինչ–ինչ մասերը քարուքանդ եղան: Օդակայանին ռում – բին պայթումին հետեւանքով քարուքանդ եղած են նաեւ էլեկտրական աշխատանո – ցը, արտաքին գիծերու սրահներուն պա – տերը, մուտքի դուռը: Պայթումէն ետք ալ հրդեհ ծագած է բայց կարելի եղած է չուտ մարել:

Ցիշենք, որ այս երկու եղեռնափորձե – րուն տէր եղած էին հայկական «Մայիս 28 խմբակցութիւն» մը, մինչ Շան գ'էլի – գէի թրքական գրասենեակին եղեռնափոր – ձին քմահնոն կը կոչուի «Մխոք Մա – ձին Նուշեան» ըստ մամուլին յանձնած իրենց զեկոյցին:

ԽՈՒՍԱՓՎԱԾ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

3.

Տնտեսական նման իշխանությունը, ինչպես որ տեսանք և, իրոք, ամենից ավելի նրա էությունն է կազմում, ամենից ավելի նրան ցնորական է թվում ինքնին և ամենից քիչ է ենթարկվում ուրիշների ազդեցությանը։ Մի տնային – տնտեսական իշխանություն ունենալու համար հենց սկզբից անհրաժեշտ է, որ ունենաս ոչ միայն ընտանիք, այլև ծառաներ և ստրուկներ, այսինքն՝ մարդիկ, որոնք ենթարկվում են տիրոջ կամքին և ստիպված են ենթարկվել նրան։ Ինչպես տեսանք, այդ ստրուկները ի սկզբանե ոչ այլ ինչ էին, եթե ոչ ռազմագերիներ, որոնք ենթարկվում էին հաղթողի կամքին։ Ընտանիքի մեջ ստրկությունը – ահա այն առաջին ձևը, որի մեջ հանդես է գալիս հետագայում հասարակության մեջ տիրող հարստությունների ստրկությունը։ Ընտանիքի մեջ ստրկությունը – ահա այն առաջին սեփականությունը, որ հանդես է գալիս պատմության մեջ։ Ընտանիքի մեջ ստրկությունը – ահա այն առաջին սեփականությունը, որ հանդես է գալիս պատմության մեջ։ Ընտանիքի մեջ ստրկությունը – ահա այն առաջին սեփականությունը, որ հանդես է գալիս պատմության մեջ։

Ինչպես տեսանք, ընտանիքի մեջ ստրկությունը – ահա այն առաջին սեփականությունը, որ հանդես է գալիս պատմության մեջ։ Ընտանիքի մեջ ստրկությունը – ահա այն առաջին սեփականությունը, որ հանդես է գալիս պատմության մեջ։ Ընտանիքի մեջ ստրկությունը – ահա այն առաջին սեփականությունը, որ հանդես է գալիս պատմության մեջ։

4.

Ստանալով իշխանություն, ընտանեպետը ոչ միայն ոչ մի նոր բան չի ստեղծում, այլև ստիպված է լինում ինչ–որ չափով փոխել ավանդական կարգը։ Ինչքան էլ ընտանիքի ներսում ստրկությունը համապատասխանում էր ժամանակի ոգուն, այնուամենայնիվ, ինչպես տեսանք, ստրկությունը ներկայացնում էր ոչ միայն ընտանիքի, այլև ամբողջ հասարակության մեջ 1000–1500 ցեղատերեր։ Սակայն ընտանեպետի իշխանությունը ստրուկների նկատմամբ ենթադրում էր նրանց զանգվածային ոչնչացում, ինչպես որ դա տեղի էր ունենում բարբարոսների մոտ, կամ նրանց ազատ դարձնելու հնարավորություն, ինչպես որ դա տեղի էր ունենում հետագայում հռոմեացիների մոտ։ Այդ ամենը հակասում էր նոր սկզբունքներին, որոնք ծագել էին ընտանիքի ներսում։ Ստրուկները սկսում էին ապրել ընտանիքի հետ միասին, նրանց ստրկական դրությունը մեղմանում էր, և հնարավոր էր դառնում նրանց վերածել ընտանիքի պատվավոր անդամների, որոնք ստրկական աշխատանքի փոխարեն կատարում էին ավելի թեթև ծառայություններ։ Այդ ամենը ընտանիքի ներսում ստեղծում էր ստրկության ավելի մեղմ ձև, որը հետագայում ամբողջ հասարակության մեջ ընդհանրացավ։ Ստրկության այդ ձևի զարգացման հետ միասին ընտանիքի ներսում ավելի ու ավելի էր ուժեղանում ընտանեպետի իշխանությունը։ Նա դառնում էր ընտանիքի ներկայացուցիչը, նրա ներկայացուցիչը դատարանի առաջ, նրա ներկայացուցիչը պետության առաջ։ Նա դառնում էր ընտանիքի ներսում ստրկության ավելի մեղմ ձևի ներկայացուցիչը։ Նա դառնում էր ընտանիքի ներսում ստրկության ավելի մեղմ ձևի ներկայացուցիչը։ Նա դառնում էր ընտանիքի ներսում ստրկության ավելի մեղմ ձևի ներկայացուցիչը։

Ինչպես տեսանք, ընտանիքի ներսում ստրկության ավելի մեղմ ձևի ներկայացուցիչը։ Նա դառնում էր ընտանիքի ներսում ստրկության ավելի մեղմ ձևի ներկայացուցիչը։ Նա դառնում էր ընտանիքի ներսում ստրկության ավելի մեղմ ձևի ներկայացուցիչը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ Ֆ.Ի. ՊԱՏՄԱԼՈՒՅՍԻ ՀՅՈՒՍԻՍԸ

Մեծ ոգևորությամբ ամբողջ աշխարհում նշվեց հայկական Ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի 25-ամյակը։ Նրա հիմնադիրներից մեկը՝ Լևոն Հակոբյանը, ներկա է եղել նաև համերգին։ Նա հետևյալ հարցազրույցը տվեց մեր թղթակցին։

— Լևոն Հակոբի, ինչպե՞ս ծնվեց նվագախմբի գաղափարը։

— Ես ամեն ինչ սկսել եմ 1925 թվականից, երբ Ռուսաստանից վերադարձա Երևան։ Ես ուզում էի ստեղծել մի նվագախումբ, որը կարողանար կատարել ոչ միայն ռուսական, այլև եվրոպական լավագույն ստեղծագործությունները։ Ես ուզում էի, որ մեր ժողովուրդը ծանոթանա համաշխարհային երաժշտության գլուխգործոցներին։ Ես ուզում էի, որ մեր ժողովուրդը ունենա իր սեփական նվագախումբը։ Ես ուզում էի, որ մեր ժողովուրդը ունենա իր սեփական Ֆիլհարմոնիկ նվագախումբը։

— Ինչպե՞ս կազմակերպվեց նվագախումբը։

— Ես դիմեցի Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմին, Ժողկոմսովետին և ստացա նրանց համաձայնությունը։ Ես ուզում էի, որ նվագախումբը ունենա 80 երաժիշտ, բայց ֆինանսական դժվարությունների պատճառով ստիպված եղա կազմել 60 հոգանոց նվագախումբ։ Ես ուզում էի, որ նվագախումբը ունենա 4000 ֆրանկի ֆիքսված ռոյալ, բայց ստիպված եղա գնել 1200 ֆրանկի ռոյալ, որովհետև ավելի թանկ ռոյալ գնելու հնարավորություն չունեի

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը, ինչպէս ամէն տարի, հոգեհանգստեան պատարագ մատուցանել կուտայ իր նըպաստեցեալ նախագահներուն համար, Շաբաթ Յունիս 4, ժամը 10ին, այս տարի առաջին անգամ ըլլալով՝ Մոնմորանսիի Հանդստեան տան մէջ, 44–50 Ավընիւ Շարլ Տը Կօլ, մասնակցութեամբ Առնուվիլի քառաձայն երգչախումբին:

Վերոյիշեալ անձնաւորութիւններուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Հ. Ց. Դաշնակցութեան Շրջ. Կոմիտէն իր շրջանի բոլոր ընկերներու անունով իր սրտագին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Բէօսէեանի, իր զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն՝ ընկեր Թովմաս Բէօսէեանի մահուան առիթով:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկ. Անժէլ Թաթիկեան, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկ. Լիւսի Վարդանեանի մահուան առթիւ, 100 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի:

×

Տէր եւ Տիկին Զաւէն Գալուստեան Արամ Սողոմոնեանցի մահուան առթիւ 100 ֆր. կը նուիրեն Դպրոցասէրին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 100 ֆր. «Յառաջ»ին:

×

Պր. Գէորգ Իշխանեանի կսկծալի մահուան առթիւ այրի Տիկին Սիբվարդ Պալեան կը նուիրէ 50 ֆր. Կապ. Խաչի, 50 ֆր. Կարմիր Խաչի (ստանալ «Յառաջ»էն: եւ 50 «Յառաջ»ին:

ՄԱՅԻՍ 28

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀԻՋԱԿՄԱՆ 59ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Սարգիս Մինասեան խումբին պարանոցիկ երեկոյթ, Շաբաթ Յունիս 4, ժամը 21էն մինչեւ լոյս քաղաքապետարանի Սալ տէ Ֆէթը, Ռիւ Վոլթէր:

Կը խօսի ընկ. ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Յունիս 5, ժամը 10էն 20·30, Քլօ Մոնտըրու (Պէնօ):

Անձրեւի պարագային, հաւաքոյթ՝ քաղաքապետարանի մեծ սրահը:

Խաղեր, պիւֆէ, երգ ու պար Սայաթ–Նովա համոյթի մասնակցութեամբ:

Թոմպոլա:

Կը նախագահէ՝

ՏՕՔԹ. ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԼՈՒՍԱՋԱԿՈՒՄ

Կազմակերպուած Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ կողմէ:

ՀԱՅԿ. ՀԵՏՔԵՐ ՓԱՌԻՋ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

հայերէն բացատրութիւններով եւ հայկ. երաժշտութեամբ պատրաստուած Դպրոցասէրի Օշական խումբին կողմէ, Երեքշաբթի, Յունիս 7ին «Նուրհան Ֆրէնկեան» մշակութային կեդրոնին մէջ ժամը 20·30ին, 6 Ավընիւ Պուրկէն, Իսի լէ Մուլինօ, Մէթրօ Մէրի տ'Իսի:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

GRANDE SOIRÉE DANSANTE

Organisée par

L'ASSOCIATION SPORTIVE ARMENIENNE

Le 4 Juin, de 20 heures à l'aube auTHEATRE MUNICIPAL

25, Ave. Victor Cresson 92140 Issy-les-Moulineaux

Animée par les ARMENIAN'S SUNSHINE

Avec la participation du Ballet KAROUN et du groupe HARTANAG

BUFFET ORIENTAL

RESERVATIONS.— Tél. 642-32-99

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Au départ de MARSEILLE

DU 1er AU 14 JUILLET
15 JUILLET — 28 JUILLET
05 — AOUT (circuit spécial) 25 AOUT
19 AOUT — 01 SEPTEMBRE
02 SEPTEMBRE — 15 SEPTEMBRE

IMPORTANT
Inscription minimum un mois et demi avant la date de départ.

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN VOYAGES WASTEELS

87, La Canebière 13001 MARSEILLE tél (91) 508912

et TOUTES AGENCES HAVAS VOYAGES Org Lic 97

ARMENIE *77*

du 11 Juin au 25 Juin
du 13 Juillet au 25 Juillet
du 5 Août au 19 Août
du 1er Octobre au 15 Octobre
du 22 Octobre au 5 Novembre
du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS

POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԷՔՍ – ԱՆ – ՓՐՈՎԱՆՍԷՆ Խաչատուր Հասպարեան 100 ֆր.:

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ ընկ. Ասատուր Քէօսէեան 50 ֆր.:

ԱՆԻԷՌԷՆ Մեսրոպ Տէր–Գրիգորեան 50:

L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
présente

Le 2 Juin à 21 heures précises, Salle Rossini, 6 Rue Drouot, Paris 9e, Métro : Richelieu-Drouot

CONCERT A DEUX PIANOS

au programme :

J. S. Bach, B. Bartok, W. A. Mozart, D. Milhaud
NAIRI — DEMIRDJIAN
PATRICIA — THOMAS

Prix des places : 35 et 25 F.
— Etudiants : 15 F. —

Réservations : U.G.A.B. Centre Culturel Alex Manoogian, 118 rue de Courcelles 75017 Paris, Tél. 227-12-12 et 924-86-71

FONDATION MARIE-NUBAR
57 bd. Jourdan, M° Pte. d'Orléans

Ուրբաթ, Յունիս 3, ժամը 20·45ին, Սէ. Ի. Իւ. Փէ.ի մեծ թատրոնին մէջ, 19 Պուլվ. Ժուրտան Հ. Բ. Ը. Մ.ի թատերախումբը կը ներկայացնէ Րաֆֆիի Սամուէլը «Հուքերու թատրոն»ի ձեւով:
Մուտք 10 ֆր., ուսանող՝ 5 ֆր.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլի Հ. Ց. Դ. Արշուքեան խումբը շնորհակալութեամբ ստացած է 100 ֆր. Տէր եւ Տիկ. Պատուականեանէ, խումբին յանձամեակին առթիւ:

A LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

A SON RETOUR
DES ETATS - UNIS

NOUBAR BEDROSSIAN

Expose ses dernières œuvres
A PARTIR DU 10 JUIN

Vernissage, Vendredi 10 Juin à partir de midi en présence de l'artiste

RESERVATION PAR TELEPHONE

LE RESTAURANT **LA CAPPADOCE**
EST OUVERT TOUS LES JOURS
MIDI et SOIR
SAUF LE LUNDI

GRAND GALA

de la Chorale SIPAN-KOMITAS

Diner - Spectacle

Samedi 4 Juin de 20 h. 30 à l'aube

Pré Catelan, Bois de Boulogne

Orchestre SEVAN et MELKON et le Duo VICKEN - HAROUT

Entrée seule 35 F. Billets : Maison de Culture Arménienne, 17, Rue Bleue
DINER 200 F. réservez vos tables auprès de M. Boghossian : 720-90-59 et 720-90-60

TENUE CORRECTE EXIGEE — PARKING

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
3
VENDREDI
3 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՐԱՁԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

52ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·869 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 52e ANNÉE — N° 13.869

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՄՔԵՐԸ

Ն. ՊՈԴԳՈՐՆԻ

Տասնեմեկ տարի չարունակ Նիկոլա Վիկտորովիչ Պոդգորնի առանձնաշնորհումը ունեցաւ, քնականաբար իրեժինեւէ եռաք, խորհրդային մամուլի մէջ առաւել ուշադրութեան արժանանալու : Ճիշդ է, որ իրեւ նախագահը Գերագոյն Խորհուրդի Պրեզիտիումի, այլ խօսքով Խորհրդային Միութեան նախագահի հանգամանքով մասնակցեցաւ բոլոր հրաւիրատոմներուն, ընդունեցաւ Մոսկուա այցի եկած պետական առաջնորդները : Երբ Պոլիտբիւրոյի անուանակոչութիւնը նուիրագործական եւ ոչ թէ, ինչպէս կ'ըսուի ներկայացուցչական, իր անունը կրող ներկայացուցչաց, իր անունը երկրորդ տեղը գրաւեց, անշուշտ մի չափ մը քարտուղարին եռաք, բայց նաեւ վարչապետէն առաջ :

Պոդգորնիի կեանքը, սկզբնական շրջանին, խորհրդային դրեթէ բոլոր վարիչներու նման եղաւ : Ծնած Խարլովկա, Ուկրանիա, 1903ին, — հայրը մետաղագործ էր, — աշակերտեց գործատան մը մէջ եւ ապա ուղարկուեցաւ Կիեւի անընդհատ արհեստագործութեան բանուորական Ֆաքիւլթէն : Սառնալէ եռաք ճարտարագէտի վկայական, 1931էն 1937 աշխատեցաւ չաքարի գործատան մէջ : 1939ին օժանդակ կոմիսէրի հանգամանքով կառավարական պաշտօն ստանձնեց Ուկրանիոյ ննդատարձութեան ճիւղին մէջ : Յաջորդ տարին նոյն պաշտօնը վարեց Մոսկուա :

Պատերազմի աւարտին գնաց Լեհաստան, որպէսզի հսկէ Ուկրաինաներու երկիր վերադարձի գործողութիւններուն : Առաքելութիւնը վերջացնելով վերադարձաւ Մոսկուա իբրեւ մնայուն ներկայացուցիչ Ուկրանիոյ՝ խորհրդային կառավարութեան մօտ : Անկասկած աչքի զարկաւ մէկու մը կողմէ, որ թէեւ դեռ քիչ ծանօթ, բայց արդէն ազդեցիկ էր գործած կուսակցութեան վերնախաւի մէջ : Այս մէկը կը կոչուէր Խրուշչեւ : Այսպէս է, որ նոր ասպարէզ մը բացուեցաւ իր առջեւ : 1950ին վերադարձաւ իր հայրենիքը եւ ստանձնեց ղեկավարութիւնը Խարկովի կուսակցական մեքենային : 1953ին երկրորդ քարտուղար նշանակուեցաւ Հանրապետութեան, իսկ չորս տարի եռաք՝ Ա· քարտուղար : Այն որ կը վարէ խորհրդային Հանրապետութիւններէն երկրորդը, առանց այլ եւ այլի կոչուած է ղեկավարելու Պրեզիտիումի (Քաղաքական Բիւրօ) 1957ին եւ ապրիլ իրաւունքներով անդամ 1960ին :

Եւ սակայն, այդ թուականներուն կարելի էր մտածել, թէ իր ասպարէզը վերանգուած էր : Չէ՞ որ Խրուշչեւ հազար ու մէկ պիչերներ խոստացած էր իր քաղաքացիներուն՝ միլիոնաւոր թոներով հացահատիկի արտադրութիւն նախատեսելով : Բայց արտադրութիւնը չէր համապատասխանած երազներուն : Պոդգորնի երկար չյիշած ըլալու է անշուշտ կեդրոնական կոմիտէի 1961 Յունուարի նիստը (այդ օրերուն, ժողովներու մանրամասնութիւնները ընդարձակ դիծերով կը սըսի - ռուէին երկրին մէջ) · առաւել ամբաս - տանուեցաւ իր տիրոջ կողմէ, թէ սուտ խոսած էր կեդր· կոմիտէի առջեւ, որպէսզի երեւան չեկէ, թէ եգիպտացորենի արտադրութեան կէսը գողցուած էր Ուկրանիոյ մէջ : Նուազատ վիճակով, Ուկրանիոյ Ա· քարտուղարը հարկադրուեր ցաւ խոստովանիլ իր յանցանքը : Պիտի չնորհազրկուէր առանց այլ եւ այլի : Զարմանալի կերպով ներողամտութեան

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊՈԼՍՈՅ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԸ ԵՒ ԹՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

Թրքական թերթերը կ'անդրադառնան Պոլսոյ երկու եղեռնափորձերուն եւ արձագանգ կը հանդիսանան զանազան վարկածներուն : Ցունիս 2ի Միլլիէթը կ'ըսէ թէ երկուշաբթի (Մայիս 31) իրիկունը ժամը 19·30ին է որ Ա· Էֆ· Փէ·ի Ալթընքի դրասենեակին հեռաձայն եղած է եւ ըսուած թէ Հայերը ատր կ'ըլլան այդ եղեռնափորձերուն, նոյն քանը ըսուած է քանի մը ժամ եռաք (23ին) Ֆրանսական մամուլի գործակալութեան Փարիզի գրասենեակին : Թրքական թերթին մէջ Ապտի Իփէքճի ալ գրուելիւն մը ստորագրած է այս մասին ուր որոշ խոհեմութիւն ցոյց կուտայ եղած վերագրումներուն մէջ եւ չուզեր որ անպայման Հայերը ըրած ըլլան : «Հարկ է խոհեմ ըլալ, կ'ըսէ Իփէքճի, քանի կրնայ խնդրին մէջ այլ հաւիններ ըլալ» եւ անկարելի չի նկատեր որ Հայերը «այս երկինքէն ինկած առիթը» օգտագործեն, ու կ'եզրակացնէ :—

«Սիրքէճիի եւ Էշիլքէօյի ահաբեկիչները Հայեր ըլլան թէ ուրիշներ, իրականութիւնը հետեւեալն է : Թուրքիոյ մէջ

խնդիրները այնպիսի խառնակ կացութիւն մը ստեղծած են, որ ամէն անգամ նման դէպք մը պատահելուն՝ առիթը օգտագործողները կը չատնան : Երբ ամէն օր, ամէն տեղ ռումբ մը պայթի եւ ռումբ նետողները չբռնուին, կը նշանակէ թէ գործին եռեւ օտար ձեռքեր ալ կը գըտնուին : Մենք մեզի սպասնելէն եռաք, դէպքերը իրենց ուզածին ձեւով մեկնաբանողներ չեն պակսիր : Թուրքիոյ մէջ բռնութեան դիմող խնդիրները, իրենց չափազանցութիւններով դէպի զաւեռանու - թիւն կ'ընթանան :

Նոյն թերթին եւ ըստ թերթին Ա.թէնքի թղթակիցին համաձայն, տեղւոյն հայ դատի յանձնախումբի նախագահը՝ Գեղամ Եաղճեան յայտարարած է իրեն թէ «իրենց կազմակերպութիւնը զուտ քաղաքական գործունէութիւն ունի եւ թէ իրենք չեն հակակշռեր այն Հայերը որոնք ահաբեկչական արարքներ կ'ընեն» :

Աւելցնենք, եթէ հարկ է, որ երբեք պէտք չէ անտեսել այս բոլոր անցուդարձերուն եռին թրքական դրգռութիւնները :

Քաւի մը տոդով

ՎԵՐՍԱՅԼԻ Պատմական 5րդ դատարանին առջեւ Զորեքշաբթի օր սկսաւ Շառլ Ազնաւուրի դատը : Ամբաստանուած է ապօրինի կերպով Զուիցերիա դրամագլուխ փոխադրած ըլալուն եւ արտասահման հանած դրամարները Ֆրանսա ներածած չհաշուելուն համար : Ազնաւուր բուռն կերպով կը բողոքէ, առարկելով թէ 1972էն ի վեր Զուիցերիա կը բնակի եւ եթէ կա - լիւիի մէջ կազի, էլեկտրականութեան, թե - լեֆոնի վճարումները կ'ընէ, պատճառն այն է որ հայրը հոն կը բնակի : Ազնաւուր չի ծածկեր թէ զղուած է ֆրանսական տուրքերու դրութենէն բայց իր բոլոր ըսածները չեն բաւեր եւ Հանրապետութեան դատախազը ծանր պատիժ կը պահանջէ՝ հինգ տարի յետաձգումով բանտարկութիւն եւ երկու միլիառ հին ֆրանք տուգանք : Վճիռը կրնար տրուիլ Հինգշաբթի իրիկուն :

ՇԹՇԱՐԱՆՍԿԻ, հրեայ խորհրդային գլխաւոր գլուխ բռնողներէն մէկը ամբաստանուած է «Պետութեան դէմ բարձր դաւաճանութեամբ» : 29 տարեկան, Հել - սինքիի կոմիտէի գլխաւոր բանբերներէն մէկն էր եւ ձերբակալուած Մարտ 15ին :

ՓԱՐԻԶի մէջ գոմարուած հիւսիս - հարաւ ժողովը կարգ մը համաձայնու - թիւններու յանգած է : Աւոնք են՝ զար - գացման օժանդակութիւնն եւ հասարա - կաց փոնտի հաստատում : Հիմնական կէտ մը չուրջ դեռ համաձայնութիւն կա - տի չէր եղած ձեռք ձգել վերջին նիստին : Ճարտարարուեստականացած եր - կիրները կ'ուզեն, որ վառելանիւթի համար ապագայ խորհրդակցութեանց հիմնակէտ մը ճշդուի : Թերաճ երկիրները առաւել պիչոմներ կ'ուզեն ձեռք ձգել նման խոստում մը տալէ առաջ :

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ կաթողիկէ եկեղեցիներէ մէկու մէկ 14 լեհ ազատախոհներ կամաւոր ծոմ պահեցին չուրջ չաբաթ մը, պահանջելու համար ձերբակալուած բան - ուորներու ազատ արձակումը : Կամաւոր ծոմը դադրեցուցին կրօնական առաջ - նորդներու դիմումին վրայ :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՄԱՐԹի որոշեց խիստ մէջոյներ ձեռք առնել աւանդապաշտներու դէմ եւ հռչակեց որ Սէն-Նիքոլա (գրաւուած եկեղեցին) կատարուած որեւէ ամուսնութիւն, խոստովանանք կամ որեւէ խորհուրդ ի զօրու չէ : Այս ձեւով Ֆրանսական եպիսկոպոսապետութիւնը բացէ ի բաց պատերազմ կը հռչակէ աւանդութեան կառչած կաթողիկէներու դէմ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ, կիները պիտի կարենան հանգստեան կոչուիլ 60 տարեկանին 1979 Յունուար մէկէն սկսեալ, պայմանաւ որ 37ուկէս տարի աշխատած ըլան :

ԵՐԵՒԱՆ ⟷ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ)

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐՈՒ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ Դ· ԴԵՄԻՐՃԵԱՆԻ

Դերենիկ Դեմիրճեանի ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ, «Արմէնփրէս»ի կազմակերպութեամբ տեղի ունեցած է յուշահանդէս մը, որու ընթացքին ներկայացուած են գրագէտին կեանքն ու գործը պատկերացնող նկարներ՝ որոնք ի մի բերուած են «Արմէնփրէս»ի դիւանին, Ե· Չարենց թանգարանէն, ինչպէս նաեւ Դեմիրճեանի ընտանեկան պարագաներէն :

×

Աբովեան փողոցի թիւ 29 չէնքին մէջ ապրած է վիպասան եւ թատերագիր Դ· Դեմիրճեան 1925–1956 տարիներուն : Ներկայիս այդ բնակարանը վերածուած է յուշատան, որու հանդիսաւոր բացումը կատարուած է Մայիս 18ին : Խօսք առած է Սուրէն Աղաբաբեան եւ նշած՝ որ այդ յուշատունը այսուհետեւ ուխտատեղի մը պիտի ըլլայ, ինչպէս եղած են Ցովհ· Թումանեանի, Ա.. Իսահակեանի, Եղիշէ Չարենցի տուն – թանգարանները :

×

« Սովետական գրող » հրատարակչութիւնը թիւնը լոյս ընծայած է կարգ մը գիրքեր, Դ· Դեմիրճեանի յոբելեանին առթիւ : Անցեալ տարուան վերջաւորութեան հրատարակուած էին «Վարդանանք» վէպի նկարչական ձեւաւորումներու հատոր - ծոն՝ նկարիչ Եդուարդ Իսաբէկեանի կողմէ, Վահագն Մկրտչեանի «Դ· Դեմիրճեանի վարդանանքը» աշխատութիւնը որ արժէքաւոր ուսումնասիրութիւն մըն է : Հրատարակչութիւնը «Հայ դասականների գրադարան» մատենաշարի երկու հատորները նուիրած է Դեմիրճեանի վէպի մանրապատումներուն՝ որոնք լոյս տեսած են մեծ տպաքանակով : Հրատարակուած է նաեւ Հրանտ Թամրազեանի «Դերենիկ Դեմիրճեան» գիրքը, որ նուիրուած է գրագէտի գործին : Արա Բեքարեանի նկարազարդումներով լոյս տեսած է «Քաջ Նազար»ը, 30 հազար տպաքանակով : Թարգմանած է Մերի Իւզբաշեան : Ճառայիկային լոյս պիտի տեսնեն գրագէտին պատմուածքներու հատորներն, որու յառաջաբանը գրած է Հրանտ Թամրազեան : Գիրքը ձեւաւորած է նկարիչ Արա Բեքարեան : Հրատարակութեան պատրաստուած է «Անխոնջ որոնողը» խոստագրով հատորը, ուր տեղ պիտի գտնեն Ա.. Իսահակեանի, Կոնստանտինէ Գամսախուրդիայի, Մարիէտա Շահինեանի, Տիգրան Չախմախեանի եւ այլոց յօդուածներն ու յուշերը Դեմիրճեանի մասին : Մոսկուայի «Խուդոժեսվենայա լիտերատուրա» («Գեղարուեստական գրականութիւն») հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Դեմիրճեանի նորավէպերն ու պատմուածքները : Գիրքին յառաջաբանը գրած է Սուրէն Աղաբաբեան :

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Խմբագրատուն այցելեց·—

Իրաւաբան Ալպէր Պերնարտի, ատենադպիր Թեհրանի Թեմական Խորհուրդին, որ մասնակցելէ եռաք Մայիս 22ի ընտրութեան Կիլիկիոյ Աթոռակից – Կաթողիկոսին, Եւրոպայէն անցնելով, կը վերադառնայ Թեհրան :

ԺԱՆԳՈՒԱԾՈՒՆ

ԲԱՆԱՏԵՂԻ ՊԱՏԻՎԸ

4.

— Իսկ ուրա՞խ չէ, Տեղյո, — տա-
ցին ես մի քիչ Սուքիասին, որ ան-
սովոր չէր տեսնում, որ ինչ-որ
մեկի հետ չարաճճիանում էին:

— Ախր, ինչպե՞ս ուրախ լինի,
երբ ամբողջ գյուղը գիտի, որ ինքը
ծնվել է օձի ձվից:

Ես կամեցա պատասխանել, բայց
ոչինչ չկարողացա ասել: Ինձ թվաց,
թե ինչ-որ մեկը ներսից խեղդում է
ինձ:

— Ինչո՞ւ չես խոսում, Տեղյո,
ասա, որ ստում են:

Ես ուզում էի ասել, որ ստում են,
բայց ոչ մի բառ չկարողացա արտա-
սանել:

— Ասա, որ ստում են, Տեղյո,
ասա, որ ստում են, — կրկնեցին
Սուքիասին և Ավոն

ՀԱՄԱՐՈՒՏԻ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Ը. ՄԱՐՏ

ՅՈՒՐԻԿ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

Այս պատմությունը սկսում եմ ինձնից հետո ասելիքով. ես ոչ մի գրական ձիրք չունեմ, ուստի ինձ համար ամենադժվարը սկսելն է։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ընթերցողը հետաքրքրվի, ուզենա կարդալ մինչև վերջ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս էլ չձանձրանամ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինձ հավատա։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս ինձ հավատամ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս ինձ չխաբեմ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս ինձ չդավաճանեմ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս ինձ չդատեմ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս ինձ չդատապարտեմ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս ինձ չներեմ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս ինձ չանիծեմ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս ինձ չսպանեմ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս ինձ չթաղեմ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս ինձ չհարություն տամ։ Ինչպե՞ս սկսեմ, որ ինքս ինձ չհավատ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Հեղինէ Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Բանչենկօ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հրայր Թորոսեան եւ զաւակները, Տիկին Զարմիկ Թորոսեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Յունիս 5,, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց քրոջ, մօրաքրոջ եւ մեծ–մօրաքրոջ՝

ՕՐ. ՍՈՖԻԱ ՈՒՆԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Վարդանոյշ Դաւիթեան (ծնեալ Նիկողոսեան), Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Դաւիթեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տէչան (ծնեալ Դաւիթեան) եւ բոլոր պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, մամուլով թէ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ԴԱՒԻԹ ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

FONDATION MARIE-NUBAR

57 bd. Jourdan, M° Pte. d'Orléans

այս Շաբաթ Յունիս 4, ժամը 20·45ին,
հրապարակային դասախօսութիւն
ՕՐ. ՍԻՐՎԱՐԴ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ
« Հայ երաժշտութեան պատմութիւնը »

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Սեդա Տէվլէթեանի եւ Վիգէն Փափազեանի *ամուսնութեան ուրախ առթիւ, պրիւտէլէն Պ. Լեւոն Սելճիքեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։*

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Ուրբաթ (Յունիս 3) ժամը 20·30ին Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽՄԱՋԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Երեքշաբթի Յունիս 7, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին, 6 Ռիւ Շառլ Միշէլ։

L'U.G.A.B. présente :

Exposition des œuvres récentes du sculpteur

DIKRAN

Grande Médaille d'Argent de la Ville de Paris 77
Du 10 au 17 Juin
de 11 h. à 20 h.
Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles — PARIS 17e

pour la Fête des Mères offrez un foulard

CELIGNY

a le plaisir de vous annoncer la création d'un très BEAU FOULARD ARMENIEN
C'est le cadeau à offrir à ceux que vous aimez, à ceux que vous voulez honorer, et faites-vous plaisir en l'achetant pour vous-même.
Prix promotionnel du foulard en tergal

"Alphabet Arménien"

80 cm×80 cm, en 4 couleurs sur fond naturel, Fr. 75. — ttc.
Quantité limitée
Ce foulard est en vente à la LIBRAIRIE PALOUYAN
9, Rue de Trévise
75009 PARIS

et envoi contre-remboursement Fr.75 + Fr 7 frais d'envoi.
Vous pouvez nous écrire pour tout renseignement à
CELIGNY, BOITE POSTALE 9, 94130 NOGENT-SUR-MARNE

cet été visitez l'Arménie

calendrier des départs

Du 09 au 23 Juillet
Du 23 Juillet au 06 Août
Du 06 au 20 Août
Du 10 au 24 Septembre
Du 01 au 15 Octobre
Du 22 Octobre au 05 Novembre
Du 23 Décembre au 06 Janvier

PARIS/PARIS TOUT COMPRIS SANS AUCUN SUPPLEMENT 3350 F.

(Transports aériens, transferts, hôtel 1ère *classe en pension complète, toutes les excursions y compris Garni, Kéghart, Sardarabad, Sevan, toutes les taxes et frais de visa)*

SPECIAL SEJOUR JEUNES ARMENIENS
de 16 à 35 ans

OPTIMA TOURS se donne pour objectif de nouer un lien permanent entre la jeunesse Arménienne de la diaspora et la jeunesse Arménienne d'Arménie. Des cours d'arménien sont prévus durant ce séjours.

PARIS/PARIS TOUT COMPRIS 2950 FR.

Dates des départs

Du 09 au 23 Juillet
Du 23 Juillet au 06 Août
Du 24 Août au 07 Septembre

Pour les prix et renseignements s'adresser à :

OPTIMA Tours

Sonia Coumryantz

6, Rue des Halles (2ème étage) — 75001 Paris — Métro Châtelet
Tél. : 236-03-65 — 236-03-66 — 236-03-67 (licence A 946

A LYON
MAGUY KALOUSTIAN
OPERATOURS, 45 Rue Edouard Herriot, 69002 Lyon, Tél. : 42-10-24

ՄԱՅԻՍ 28

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿՄԱՆ 59ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Սարգիս Մինասեան խումբին պարանոցիկ երեկոյթ, Շաբաթ Յունիս 4, ժամը 21էն մինչեւ լոյս քաղաքապետարանի Սալ տէ Ֆէթը, Ռիւ Վոլթէր։

կը խօսի ընկ. ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Մասնակցութեամբ՝ ԿՈՎԿԱՍ ՊՈՒՐԱԽՈՒՄԲԻ

ԱՄԱՌՈՒԱՆ ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ

առթիւ կ'առաջարկուին հետեւեալ երկիրները այցելել մատչելի գիներով 1210 ՖՐ.ԷՆ 1850 ՖՐ.

Լիբանան, Սուրիա
Յորդանան Եգիպտոս

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԴԻՄԵԼ՝

ORIENTOURS

30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6
Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Յունիս 5, ժամը 10էն 20·30, Քլօ Մոնտըրու (Պէնօ)։

Անձրեւի պարագային, հաւաքոյթ՝ քաղաքապետարանի մեծ սրահը։

Խաղեր, պիւֆէ, երգ ու պար Սայաթ-Նովա համոյթի մասնակցութեամբ։

Թոմպոլա։

կը նախագահէ՝
ՏՕՔԹ. ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Հ. Բ. Ը. Մ. Միութեան Մարսէյլի նոր կեդրոնատեղիին հանդիսաւոր բացումը, 33, Բուլ Փիէր Փիւժէ, Յունիս 16, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 7·30ին, քարձր նախագահութեամբը Միութեանս ցկեանս նախագահ՝

ՏԷՐ և ՏԻԿԻՆ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ։

GRANDE SOIRÉE DANSANTE

Organisée par
L'ASSOCIATION SPORTIVE ARMENIENNE
Le 4 Juin, de 20 heures à l'aube au THEATRE MUNICIPAL
25, Ave. Victor Cresson 92140 Issy-les-Moulineaux
Animée par les ARMENIAN'S SUNSHINE
Avec la participation du Ballet KAROUN et du groupe HARTANAG
BUFFET ORIENTAL
RESERVATIONS.— Tél. 642-32-99

pour vos vacances d'été 77

Varoujan SARKISSIAN
sevan voyages lyon

VOUS PROPOSE : ses voyages pour toutes destinations à des prix très étudiés

Beyrouth Liban
Départs en groupes de Lyon
Juillet et Août
Prix intéressants
Nous consulter

Voyages aux Etats-Unis
Tous les mois
Pour deux, trois, quatre ou cinq semaines
A partir de 1.750 FR

Arménie
Départs chaque mois
Prix à partir de 2.980 FR
Groupe du 05 au 19 Août : accompagné par Varoujan SARKISSIAN

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66
Licence Br 72 056 — Téléphone 60-13-66 — Téléx 900287
Licence organisatrice : A 529

ՇԱԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
4
SAMEDI
4 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅԱՐԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

ՀԱՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 13·870
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
52e ANNÉE — N° 13.870

ՀԻՄՆԱՐԿԷՔ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ «ՄԵԼԱՆԹՈՆ ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ» ՁԵՄԱՐԱՆԻՆ

«Համազգային» բառը գրուած է յուսախտակի մը վրայ, որ գրուած է Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու ամենամեծ քաղաքներէն մէկուն՝ Լոս Անճելըսի մէջ։ Նոր քայլ մը կ'առաջնորդէ։

×

Ամերիկայի կաթողիկոսարանէն հեռու մը ճամբայ կ'ելլէ գոյգ կաթողիկոսներ առաջնորդութեամբ եւ մասնակցութեամբ միաբանական դասուն, սիրելու հայ պատգամաւորներուն։ Ճամբորդութիւնը կ'առնէ նոր ճամբու եւ նոր անվտանգութեան, ուր ոչխար մը կը մատաղուի ըստ աւանդութեան։ Բացուած է դէպի նոր կեդրոն ուղղուող ճանապարհը։ Սառած բազմութիւն մը կը հետեւի առաջնորդ Տաճատ Արք. Ուրֆալեանի ընկերակցութեամբ երիտասարդ մխիթարեաններու, կը կատարէ առաջին հիմնադրութեան արարողութիւնը։

«Ուրիշ զարդարեցին տնօրինաբար» շարականը կ'երգուի, որուն կշռոյթով հիմին մէջ կը «Թաղուի» նաեւ Հայաստանէն բերուած սուի մը հող, Զուարթնոցէն փերուած քարի մասունք, ճիւղ մը՝ Լիբանանի մայրիէ, նաեւ կտոր մը մագաղաթ։ Ներկայ է նաեւ Հայաստան։ Ու կ'ամրանայ հիմնաքարը։

Արդէն իսկ կառուցուած է հոգեկան հաղթնակը։ Աղօթքը կը շարունակուի. «Հայաստան», «Ով մեծասքանչ դու լե» ու «Հայր Մեր»։ Օրհնութիւն, աղօթք ու ցնծութիւն կը միաձուլուին։

Հիմնարկէքի ատենապետը՝ Տ. Գաբրիէլ Արք. Գասպարեան, կը կարդայ Տոքթ. Եղիկ Գոնեալեան (ատենապետը Համազգայինի) որ կ'ըսէ· «Երկու կաթոլիկոսներ՝ Խորէն Ա. եւ Գաբեգին Բ. Ամենայն կաթողիկոսներ, օրհնեցին հիմնադրութեան «Մելանթոն Արսլան» քիւ 2 ճեմարանին։ Զուգադիպութիւնը չէ որ Մայիս 28ին կը կատարենք այս հիմնարկէքը, այլ՝ գիտակից ոգիով, նպատակով գալիք յաղթանակներու, հայ ժողովուրդի ամենահուպարեան։

«Ուրիշ Մայիս 28ի մը, ուրիշ դաշտի մը վրայ, ուրիշ հիմնարկէք մը կը կոթողուէր 59 տարի առաջ, յաղթանակի հիմնարկէքն էր մեր ժողովուրդին։ Մենք չկրցանք հոն մեր արիւնը թափել, բայց հոս կը շարունակենք աշխատանքը շինարար ճիգով, յաւերժացնելու համար կըտակը մեր պապերուն։

«Հանգանակութիւն չկայ, քայց կոչ կ'ուղղենք տնտեսապէս նպաստաւոր պայմաններ ունեցող մեր հայրենակիցներուն, ուր որ ալ գտնուին, որ մասնակցին մեր շինարար ճիգին։ Ունենք Հայեր մտածեն այս դպրոցին մասին, որովհետեւ հայ դպրոցը կը պատկանի բոլորիս։

«Երբ միտոն կը պատրաստեն միտոն – ներ կաթիլ մը կը կաթեցնեն նորին մէջ, որ կ'եռայ։ Այդպէս ալ մեր նոր ճեմարանին հիմին մէջ դրինք պտղունց մը Հայաստանի հող, խիճ մը Զուարթնոցէն, որպէսզի այս հողին վրայ կոխող իւրաքանչիւր Հայու զգայ իրմէ զգայ Հայաստանի հողին վրայ։ Ու իւրաքանչիւր աշակերտ խանդավառուի ու Հայօրէն շարունակէ տեւել։

«Լիբանանեան զարթօնքի առաջին օրերուն, մենք կը մասնակցինք վերակառուցման մեծ աշխատանքին, հիմնելով այս ճեմարանը, դառնալով առաջին կերտողներէն մէկը նոր Լիբանանի»։

Երկրորդ խօսողը եղաւ «Ն. Փալան – ճեան» ճեմարանի տնօրէն ընկ. Հրաչ Տատնապետեան։

Ան «լուսեղէն դիծ» որակեց օրուան խորհուրդը, որ հինէն, հին զարերէն, մեր պատմութեան ու մշակոյթին ընդմէջէն կ'երկարի մեզի։ «Երկնային ճայն»ի նմանցուց ցեղին ճայնը՝ մեր մշակոյթի գործիչներէն մեզի հասած։ Իսկ կառուցումը լոյսի տաճարը՝ չարունակուի – թեան օղակ Հայոց պատմութեան կրթական եւ մշակոյթի մեր կեդրոններու շղթային։ Ու այդ Ձայնը յիսուն տարի սաւառնած է Համազգայինի Նշան Փալանճեան ճեմարանին վերեւ, իբրեւ անշեղի զանգակատուն։

«Հայ դպրութեան եւ մշակոյթի նոր ու նոխացող շարունակութիւնը հայկական հաղաբակրթութեան լուսեղէն շաւիղին»։

Ընկ. Հրաչ Տատնապետեան ոգեկոչեց այն բոլոր նուիրեալները, որոնք 49 տարիներ առաջ կեանքի կոչած են Համազգայինի ճեմարանը։ «Անկարելի է չյիշատակել այդ լուսաչող անուններըը, որոնք ոգեղինացած իրենց էութեամբ մեր կողքին են, եւ որոնք կը կոչուին Համօ Ohանջանեան, Սիմոն Վրացեան, Լեւոն Շանթ, Նիկոլ Աղբալեան, Գասպար Ի – փէկեան թէ Բարսեղ Կանաչեան եւ ուրիշներ»։

Ան թուեց կառուցուելիք համալիրին պահանջած մասերը, որոնք հետեւեալներն են. Ա) երկրորդական վարժարանի մը բոլոր բաժինները՝ մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ միջնակարգ – երկրորդական, արդիական բոլոր յարմարութիւն – ներով։

Բ) Պիտի ունենայ հայագիտական բարձրագոյն հիմնարկ։

Գ) Կեդրոնական մատենադարան, թանգարան, պատմութեան, արուեստի եւ արխիւային բաժիններով։

Դ) Գիշերօթիկներու յատուկ չէնք,

ՎԱՂԸ՝ «ՅԱՌԱՋ» ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Ինչպէս ամէն ամիս, վաղը լոյս կը տեսնէ «Յառաջ Միտք եւ Արուեստ»ի նոր Թիւը, որուն աշխատացած են.—

Ժիրայր Միքիթեան
Մարբ Նշանեան
Գրիգոր Քէօսէեան
Թարգմանութիւն՝ Ժան Փրէվէրէ

Լիբանանէն դուրս ապրող հայորդիներուն համար։

Ե) Համազգայինի տպարան եւ հրատարակչական տուն արդիական սարքաւորումներով։

Զ) Արուեստի կեդրոն, թատերասրահով։

Է) Ակումբ, ուսուցիչներու բնակարան, եւայլն։

Նոր ճեմարանը պիտի պարփակէ 2500էն 3000 աշակերտ։

Իր խօսքի աւարտին, ընկ· Հ· Տատնապետեան երախտագիտական արտայայտութիւններ ուղեցաւ ճեմարանի հիմնադիրներուն, Համազգայինի անխոնջ նուիրեալներուն յիշատակին, «որոնց ոգեղինացած ներկայութիւնը միշտ պիտի զգացուի այս նոր լոյսի տան մէջ, իբրեւ ուժի, կամքի, հաւատքի աղբիւր»։ Երախտագիտութեամբ յիշատակեց նաեւ բոլոր բարերարները, ու այս մեծ գործին իրենց մասնակցութիւնը բերող անձնաւորութիւնները։

Խօսք ստուեցաւ նաեւ Տօքթ Ա. Կաթողիկոսի, որ չեշտեց հայ դպրոցին նըշանակութեան դերը, ուր կը դարբնուին սերունդներու միտքերն ու հոգիները։ «Մեծ է դերը մասնաւորաբար հայ դպրոցին. հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ, — ըսաւ կաթողիկոսը, — հոն է որ ազգային շունչ եւ առողջ դաստիարակութիւն կը տրուի եւ կը կերտուի հայեցի նկարագիրը։

«Ամէն մէկ դպրոց լուսեղէն սիւն մըն է՝ Հայուն Ազգային Շէնքը պահող եւ անոր գոյատեւումը երաշխաւորող։ Ամէն մէկ դպրոց նոր ապագայ մըն է Հայօրէն ապրելու»։

Ապա՝ կաթողիկոսը օրհնեց եւ գնահատեց աշխատանքը, նուիրումը բոլոր դպրոցասէրն բարերարներուն, կրթական մըշակներուն եւ դուրգուրոտ հայ պատասխանատուներուն։ Առ այդ Կիլիկեան Մեծ Տաճի Իշխանի կարգի չքանչանով պատուեց Համազգայինին եւ ճեմարանին մեծ ծառայութիւն մատուցած Պր. Վահէ Սէթեանը եւ ընկ· Տօքթ· Եղիկ Գոնեալեանը։

Երկու ազգայինները բեմ բարձրացան եւ ծափահարուեցան ներկայ բազմութենէն։

Փակման խօսքը կատարեց Տօքթ. Ց. Գազանճեան, որ շնորհակալութիւն յայտնեց հիմնարկէքը հովանաւորող Տէրէն Ա. Կաթողիկոսին, Աթոռակից Գարեգին Բ. կաթողիկոսին, սրբազաններուն, հոգեւոր հայրերուն եւ հայ ժողովուրդին։ Ան յիշեց թէ այս առիթով ստացուած են բազմաթիւ հեռագիրներ, ի մասնաւորի Մելանթոն Արսլանեանէն, նաեւ յայտնելով, թէ ազգային մը այս առիթով, անունը առանց հրապարակելու՝ խանդավառուած կը նուիրէր 5000 լիբոսկի։

Հիմնարկէքի հանդիսութիւնը վերջ գըտաւ հիւրասիրութեամբ, եւ ներկաները մեկնեցան զոհունակ եւ ուրախ, այս խղճի ճեռնարկին մէջ տեսնելով Հայու անընկճելի կամքն ու ոգին։

«ԱԶԴԱԿ»

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Քանի մը տողով

ՊԵԼԺԻՈՑ մէջ յանկարծ կառավարական տագնապ մը ծագեցաւ երբ չորս ֆրանսախօս նախարարներ ներկայ չեղան Նախարարապետին երդման արարողութեան եւ Թինտըմանս ալ, ազդուած, հըրաժարեցաւ դահլիճը կազմելէ։ Թագաւորը մերժած էր տակաւին հրաժարականը Ուրբաթ առաւօտ։

ԱԶՆԱՒՈՒՐԻ դէմ շատ ծանր պատիժ պահանջած է դատախազը՝ հինգ տարի յետադգումով բանտարկութիւն եւ երկու միլիառ տուգանք։ Վճիռը կը տրուի Յունիս 29ին։

ԻՏԱԼԻՈՑ մեծագոյն լրագրողներէն՝ Ինդրօ Մոնթանելլի, որ մեծ յաջողութեամբ կը հրատարակէ «Ճիորնալէ Նուովօ» օրաթերթը, մահափորձի ենթարկուած է առջի օր, Միլանօ։ Սրունքներէն վիրաւորուած, լրագրողը ըսած է «Նման բաներու սկսած է սպասել ասանկ օրերու»։

ՋԱՅԻՐԻ մէջ զինուորական գործողութեանց մասնակցած մարոքեան ուժերը՝ 1500 զինուոր, մինչեւ Յունիս 12 Մարոք պիտի վերադառնան, քանի քաթանկացի ըմբոստները վերջնապէս պարտուած կը նկատուին Շապա նահանգին մէջ, նախկին Քաթանկա։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ընտրութեանց (Յունիս 5) նախօրեակին ընդդիմադիր կուսակցութեան առաջնորդը՝ Էճեվիթ, իր ընկերակիցներով թիրախ դարձած է գնդակներու եւ քարերու արձակման։ Միջադէպը տեղի ունեցած է Ռիզէի մօտ, երկրին հիւսիս – արեւելքը։ Էճեվիթի ընկերակիցներէն տասը հոգի վիրաւորուած են։ Համաձայն Էճեվիթի՝ վարչապետը զգուշացուցած է, թէ զինք սպաննելու ծրագիրը կայ Պոլսոյ մէջ։

ՌՈՏԵԶԵԱՆ ուժերը, որոնք չուրջ չաթի մը մերձակայ Մոզամպիքի սահմանը բռնաբարելով արձակապէտներու կայանները քանդելու գործողութեանց ձեռնարկած էին, չաթաթավերջին քաշուեցան։ Ռոտեզեան ուժերու հրամանատարին յայտարարութեամբ քաշուած են իրենց գործը կատարած եւ կայանները քանդելու ծրագիրը։ Քաղաքական դէտերու համաձայն միջազգային հանրային կարծիքի ճնշումին հետեւանքով է։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՆ ու Քուպան որոշած են դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատել։ Այսու հանդերձ, ասիկա մասնակի ընոյթ պիտի կրէ որոշ ժամանակի մը համար։ Հաստատած – Ուաշինկթընն դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզուած են 1961էն ի վեր։

ՓԱՐԻԶի մէջ խօսակցութիւններ կը կատարուին Ուաշինկթընի եւ Հանոյի ներկայացուցիչներու մէջեւ, նպատակ ունենալով բնականոն յարաբերութիւններ հաստատել երկուստեք։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ նախագահը՝ Ջաուչեսքու Արեւելեան Գերմանիա կ'այցելէ յառաջիկայ շաբաթ։

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

ՅՈՒՆԻՍ 3ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 29 (ՀԻՆ ՏՈՄԱՐ)

ՆԻՒ–ԵՈՐՔ (Յառաջ).— 1915 Ապրիլ ամիսէն սկսեալ, Շապին Գարահիսարը բոլորովին կղզիացուած էր ո՛չ միայն արտաքին հանդիսէն, այլեւ իր շրջակայ դիրքերէն:

Երիտասարդութիւնը, բացի պէտէղ (փրկապին) վճարողներէ, տարուած էր «հայրենիքին ծառայելու»: Քաղաքի աչքի ինկող դէմքերը, մեծ մասով, աս կամ այն պատրուակով, կամ բանտն էին, կամ՝ տարուած Աստուած միայն գիտէ թէ ո՛ւր:

Առաջնորդ Վաղինակ Վրդ. Թորիկեան «խորհրդակցութեան համար» հրաւիրուած էր կառավարական պալատ ու չէր վերադարձած:

Բանակի անունով գնումներ ընելու պատրուակով, կողոպտուած էին բազմաթիւ հայ վաճառատուները, եւ զինք ու փախըստական որոնելու արդարացումով, զիւղեր ցերեկ կը խուզարկուէին Հայոց տուները:

Պատճառ մը չկար ենթադրելու թէ այս բոլորը տեղի կ'ունենային միայն մեր քաղաքին, Գարահիսարի մէջ... Իրաւ ալ, հերոսամարտի վրայ սեւ վարագոյրին իջնել՝ ու մեր աքսորի ճամբաներուն վրայ դրուելէն եառքն էր որ, մեր հսկիչ եւ ուղեկից ոստիկաններէն տեղեկացանք թէ Վանի մէջ Հայեր պէյլիկ (անկախութիւն) ունենալու համար ապստամբած ու կըռուած են Ապրիլէն մինչեւ Մայիս:

Բանտէն արձակուած էին թուրք ոճրագործները ու պետական պահեստէն առնոց տրուած զէնքերը ուսերնուն, կը տոնանցէին օրը երկու անգամ Գարահիսարի զլխաւոր փողոցներուն մէջ:

Կուսակցական ակումբները (Դաշնակցական ու Վերակազմեալ Հնչակեան) փակուած էին ու զեկավարները, մեծ մասով, հրապարակէն անհետացած:

Ցայտնի էր որ ահաւոր դէպ մը կը պատրաստուէր ու մենք, տեղեակ մօտեցող փոթորկին, մտահոգ էինք ու կղզիացած, անտէր...:

Զեւով մը հասած էինք մինչեւ Յունիս երեք ու դեռ կեզեքումները կը շարունակուէին: Օր մը առաջ, իրիկնադէմին, Թուրքեր, ոստիկանական մեծ ուժերով պաշարած էին երկու ազգապատկան թաղխաններ, ուր բացառապէս հայ առեւտրականներ խանութ ունէին, ու զանոնք առաջնորդած բանտ: Դիւրերն ալ, մինչեւ լոյս, տունէ տուն շրջելով, շարունակած էին ձերբակալել ու բանտ նետել ով որ կը յաջողէին ձեռք անցընել:

Առաւօտուն, երբ մայրս քունէս զիս արթնցուց, արեւակը արդէն կը չողար ծառերու կատարներուն ու բերդի քարերուն վրայ:

— Զաւա՛կս, դիտեմ որ դիւերը լաւ չքնացար մեզի հետ, բայց ալ չկրցի համբերել... Ե՛լ, հագուէ՛ ու լուր մը բեր եղբօրմէդ: (Եղբայրս ամուսնացած էր, երկու ցաւակ ունէր ու կը բնակէր Բերդի թաղը): Ըսէ՛ իմ կողմէս, որ դուրս չելլէ՛ այսօր, չուկայ չիջնէ՛... Նոյնիսկ աղեկ կ'ընէ եթէ տունը չկենա՛յ, թող անդերօր՝ կամ ուրիշ մէկ վստահելի բարեկամի տունն երթայ· ըսէ որ մայրիկը կ'ըսէ թէ...

Այս «մայրիկը կ'ըսէ»ներուն ո՞ր մէկը միտքս պիտի պահէի... Վար իջայ լուացուելու: Դրան առջեւ, մեր մեծ բարեկներուն ճիւղերուն թառած, հարիւրաւոր թռչուններ կը ճըռուայլէին: Լոյսը կիսած էր դիւերուան սարսափը: Լսեցի որ մեր անմիջական դրացի Պարոնվարդեան Անդրանիկը կ'ըսէ իր կնոջ Այնիւին, որ «չօճուխները զարոյց, ու կովը արօտա – տեղի չղրկէ»:

Շուկան, ուրկէ քան մը լսելու, քան մը իմանալու փափաքով անցայ, դատարկ էր: Բաց էր միայն մէկ փուռան ու քանի մը թուրք նպարավաճառ: Շուկայի մեծ աղբիւրը, աւազանը լեցուցած, վրայի բացուածքէն կը ջրվիժէր վար:

Ոստիկանատան առջեւ, ուռած կոպեկով խմխիէր մը, ցած աթոռի մը վրայ նստած թէյ կը խմէր: Սերտնին սրճարանը, զոր նախորդ դիւերը թէլ Հասան տանջարանի էր վերածած, բոլորովին լուռ էր, ալ անոր պատուհաններէն ծեծի չառաչ ու տանջուողներու ախ ու վախ չէր լսուեր: Հաւանաբար, Թուրքերը, պարտասած ու զինով, հոս ու հոն երկարած կը խռկային:

Եկեղեցւոյ թաղը հասնելով, մօրս պատուէրին համաձայն, ժամ մտայ Հայր Մեր մը ընելու եւ երեսիս խաչ մը հանելու համար: Կիներով ու տարեց մարդերով լեցուն էր ժամը: Մէկ հատ երիտասարդ չկար անոնց մէջ: Ժամասացը Տէր Նաթան քահանայ Տատեանն էր: Քանի մը րոպէէն հասնելով եղբօրս բնակարանը, ու զայն ողջ առողջ գտնելով, ուրախացայ: Գիտէի թէ ան վերակազմեալ Հնչակեան կուսակցութեան Շրջանային Մարմնոյն քարտուղարն էր: Գիտէի նաեւ՝ թէ իր պաշտօնակիցները, բացի Օգանեան Շապուհէ, բոլորը ձերբակալուած էին: Եղբօրս տունը, Բերդի թաղն ըլլալուն, հաւանարար թուրքերը չէին համարձակած դիւերը մինչեւ հոն գալ:

— Մայրիկը կ'ըսէ թէ, սկսայ ես, խօսքս եղբօրս ուղղելով, այսօր չուկայ չիջնե՞ս, խանութ չբանա՞ս, նոյնիսկ տունը չմնա՞ս... Երկու դիւերը մինչեւ լոյս խուզարկութիւն ու ձերբակալութիւն կար ամէն կողմ: Մեր թաղէն չատ մարդիկ տարին: Տարին...

Ու ըրի ամբողջական հաշուետուութիւն մը:

Եղբայրս մտիկ ըրաւ ուշադրութեամբ, ըսաւ թէ ինք ալ կը կարծէ թէ խանութ բանալու օր չէ՛ այս օրը, զանակը ոսկրին է հասած, ու ամէն բան կրնայ պատահիլ օրն իրիկուն ըլլալէ առաջ... Ձեռոյ, կարծես ինքն իրեն խօսելով ըսաւ.

— Երանի թէ ամէնքով եկած ըլլայիք հոս...

Նախաճաշի սեղանին վրայ չատ մտահոգ երեսներ մը ունէր: Երկու տուրճ խմեց մխայն: Երախաներն ու ես մաքրեցինք սեղանը:

— Պզտիկները դպրոց պի՛ղրկե՞նք, հարցուց հարսս:

— Ո՛չ, ըսաւ եղբայրս լակոնական:

Չեմ գիտեր թէ իր պատասխանը միայն այդ «ոչ»ն էր, թէ ոչ՝ ուրիշ բան ալ պիտի ըսէր որպէս բացատրութիւն կամ չարունակութիւն. ճիշդ այդ պահուն հեռուէն պայթող զէնքերու ձայն լսեցինք ու աչքերնիս խոշոր բացած, ականջնիս սրեցինք:

— Չէ՛, սխալ չկար: Հեռուն հրացանաձգութիւն մըն էր սկսած ու անոր աղմուկը կուգար բերդի քարերուն զարնուելէ: Թռայ տանիք: Քաղաքը, մեծ մասով փռուած տեսողութեան դաշտին մէջ, կը լողար պայծառ արեւուն մաքուր չողերուն տակ: Անդամ օր էր: Կը տեսնէի Այվլիները, Պարտէզի Թաղը, Գայա Պալչին ու Տիքմէն Սարը. իսկ ոտքերուս տակ՝ Հայոց Թաղերը:

Հրացանաձգութիւնը սաստկացած էր հիմա: Պատուհաններու փեղկերը կը սարսռային ու կը դողային: Շուները կ'ոռնային ու կը հաչէին: Մարդիկ, չհասկցուող բաներ պոռալով, հոս ու հոն կը վազէին: Աղմուկը վերջ չունէր... Կարգ մը երիտասարդներ, որոնք լման մը հապճուելու ժամանակ չէին ունեցած, զէնքերու հետ, հազուստներու ծրարն ալ թեւերնուն տակ, կը վազէին վտանգի պահուն իրենց հսկողութեան վստահուած դիրքերը: Ամէն կողմ աղմուկ ու իրարանցում: Մայթերուն վրայ վազող կըրունկներու աղմուկ, հրաման, հրահանգ:

Ցանկարծ, Նիկոլեաններու տանիքին վրայ երեւցաւ սեւեր հագած Գարակէօզեան Հմայեակի բարձր հասակը: Դէմքը ճեպ–ճերմակ էր: Այդ ձեռքէն կախ բազմահարուածը քաղաքէն բերդ չարժելով, բոլոր ուժով կը պոռար որ աղաքը բերդը դրաւեն.

— Տղա՛ք, ձեզի դուրպան, բե՛րդը, բերդը դրաւեցէ՛ք...

Ան որքան տեսն մնաց այդ վտանգաւոր դիրքին մէջ՝ չեմ յիշեր, բայց երբ եկան պինդը վար տանելու, արդէն Պարոնվարդեան Գարեգինն ու 8–10 հոգի, հրացանները իրենց ձեռքերէն կախ, կը վազէին խճուղիէն վեր դէպի բերդ:

Իջայ վար: Տանիք եղած պահուս եղբայրս արդէն քանդեր էր հիւրանոցի պատը ու թաքստոցէն հաներ իր պուշկա – րական Մանլիխեր երկայնափող հրացանը ու չորս շարք փամփուշտ: Պատուհանին առջեւ նստեցաւ ու դրաւ հրացանի բունը ուսին:

— Անգամ մը փորձեմ տեսնեմ մինչեւ ո՞ւր կը հասնի...

Օսմանեան Սորվրդարանի անդամ, Գարահիսարի մէկուսւ էօմէր Ֆէյզիի տան պատուհաններէն երկուքին ապակիները վար առաւ, ու գոռ՝ ըսաւ.

— Հալա՛ ըլլայ դրամս, լաւ զէնք է:

×

Եթէ օրուան եւ յաջորդող օրերու ընթացքին պատահած դէպքերը չարունակեմ պատմել ներկայ ձեւով, ամխներ պիտի առնէ անոնց տպաւորութիւնը: Եւ արդէն հարկ ալ չկա՛յ... Հետաքրքիր – ներու համար՝ հաւորներ կան տպուած:

Սակայն չքեղ այդ արարքին տարեւին – սին առթիւ ես չեմ կրնար անտարբեր մընալ... Կ'երթամ մտքով Գարահիսար ու կը բարձրանամ բերդ:

Կը բարձրանամ բերդ՝ որուն կողերուն տակ, դարեր առաջ, դիւերեր են Լուկուլլոսն ու Պոմպէոսը, Միհրդատ ու Տիգրան Մեծը: Անոր որմերուն եռեւ լեռներ են Պարթեւ վիրաւորներու վերջին հառաչանքները, ու տեղ ցասումով դէմ դիմաց են եկած հռոմէական լեգէոններն ու հայկական այրուձին:

Դարձեալ այնտեղ 1915 Թուի Յունիսին, ափ մը քաջեր դիմացն ելան օսմանեան բանակներուն եւ թնդանօթներուն, եւ կուեցան՝ Թերմոպիլէն պաշտպանող Լէոնիդասի մարդերուն պէս: Կուեցան՝ մինչեւ որ իջաւ սեւ վարագոյրը այդ չքեղ արարքին վրայ:

Բերդի դրան առջեւ տարածուող մեծ հրապարակին վրայ, մտքով ես կը բարձրացնեմ կրանիթէ յուշարձան մը, ու չուրջը բուսնող վայրի, կարմիր ու բուրմնաւէտ մեխակներու փունջ մը ձեռքիս, լռութիւն ու յուզումնահար, դլուխս կը հանդչեցնեմ յուշարձանի պատուանդանին: Ու կուլամ... կուլամ անմխի – թար:

Այո՛, մեր երկրին մէջ, 1915 Թուի Յունիսին, քաջութեան խմբական արարք մը գործուեցաւ:

Ս.ՐՈՒՄ ՀԱՅԿԱԶ

ՃԱՄԲՈՒՌ ՆՈԹԵՐ

ԵՕԹԸ ՕՐԵՐ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

(Դ. եւ վերջին մաս)

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՕՐ

«Զափրաստ՝ Զայներու բագաւոր»

Այս բարբարոս հայերէնը՝ հսկայ պատառ մըն է, որ Սմբենիա փողոցէ (Նահր փողոց) չողեկառքի կամուրջին երկայնքին կախուած է: Կը թուի թէ երզահանդէս մըն է, եւ թաղային կազմակերպիչները փնտռած են գերբրդիական մակդիր մը եւ գտած են որ, երգիչը թաղաւոր կոչուելու արժանի է: Ուրեմն... Զայներու բագաւոր:

Անդրադառնալու ոչ մէկ պատճառ կար այս հայկական թաղային տարօրինակութեամբ եւ խմացումով երեւոյթին մասին, եթէ ան ժողովրդային ալրող հոգեբանութեան մը անդրադարձը չըլլար: Լիբանանի բովանդակ ժողովուրդը վարակուած է, մարակուած է ապրելու կիրքէ մը, կատաղութենէ մը: Ամէն պէյրութաբնակ մանաւանդ, ինքզինք կը նկատէ վերապրող մը, անձ մը՝ որ բախտի մէկ խաղով ողջ մնացած է: Ամէն վայրկեան մահը իրեն հետ սիրուբուռքի խաղ փորձած է, քայլ պահած է իրեն, չատ մօտէն, որեւէ վայրկեան իրեն հասնելու կարելիութեամբ: Ասիկա, տիւ եւ գիշեր, մղձաւանջը եղած է բոլորին, իրենց ջղային դրութիւնը խանգարող, քանդող լուռ սարսափը:

Ու հիմա Լիբանանցին կը զուարճանայ: Կ'ուզէ ըլսօնուլ ամէն ինչով եւ ոչինչով: Կ'ուզէ «կեանքը վայելել» իր չհասած դրամով, իր կողոպտուով գոյացած զանճով, չարաչահ վաճառքով մէկտեղուած ոսկիներով:

Լիբանանի համբաւաւոր քաղինօն չի պարպուիր իր նորադէմ յաճախորդներէն. անոնցմէ՝ որոնք հոն մուտք ունենալու իրաւունքը չունէին ֆինանսական օրէնքներու տրամադրութեան համաձայն:

առջեւ նստեցաւ ու դրաւ հրացանի բունը ուսին:

— Անգամ մը փորձեմ տեսնեմ մինչեւ ո՞ւր կը հասնի...

Օսմանեան Սորվրդարանի անդամ, Գարահիսարի մէկուսւ էօմէր Ֆէյզիի տան պատուհաններէն երկուքին ապակիները վար առաւ, ու գոռ՝ ըսաւ.

— Հալա՛ ըլլայ դրամս, լաւ զէնք է:

×

Եթէ օրուան եւ յաջորդող օրերու ընթացքին պատահած դէպքերը չարունակեմ պատմել ներկայ ձեւով, ամխներ պիտի առնէ անոնց տպաւորութիւնը: Եւ արդէն հարկ ալ չկա՛յ... Հետաքրքիր – ներու համար՝ հաւորներ կան տպուած:

Սակայն չքեղ այդ արարքին տարեւին – սին առթիւ ես չեմ կրնար անտարբեր մընալ... Կ'երթամ մտքով Գարահիսար ու կը բարձրանամ բերդ:

Կը բարձրանամ բերդ՝ որուն կողերուն տակ, դարեր առաջ, դիւերեր են Լուկուլլոսն ու Պոմպէոսը, Միհրդատ ու Տիգրան Մեծը: Անոր որմերուն եռեւ լեռներ են Պարթեւ վիրաւորներու վերջին հառաչանքները, ու տեղ ցասումով դէմ դիմաց են եկած հռոմէական լեգէոններն ու հայկական այրուձին:

Դարձեալ այնտեղ 1915 Թուի Յունիսին, ափ մը քաջեր դիմացն ելան օսմանեան բանակներուն եւ թնդանօթներուն, եւ կուեցան՝ Թերմոպիլէն պաշտպանող Լէոնիդասի մարդերուն պէս: Կուեցան՝ մինչեւ որ իջաւ սեւ վարագոյրը այդ չքեղ արարքին վրայ:

Բերդի դրան առջեւ տարածուող մեծ հրապարակին վրայ, մտքով ես կը բարձրացնեմ կրանիթէ յուշարձան մը, ու չուրջը բուսնող վայրի, կարմիր ու բուրմնաւէտ մեխակներու փունջ մը ձեռքիս, լռութիւն ու յուզումնահար, դլուխս կը հանդչեցնեմ յուշարձանի պատուանդանին: Ու կուլամ... կուլամ անմխիթար:

Ս.ՐՈՒՄ ՀԱՅԿԱԶ

Բացուած են նաեւ ուրիշ խաղավայրեր՝ ձիւնի շրջանը, որ քրիստոնեայ շրջանի «մայրաքաղաքն» է: Բացուած են նոր զբօսավայրեր ուր երիտասարդութիւնը կը խուժէ պարելու, զուարճանալու եւ մսխելու համար դրամ մը, որ դժուար է թէ երկրորդ անգամ տէրը ըլլայ անոր այդքան դիւրութեամբ...: Պիտի գայ օրը երբ այդ երիտասարդութիւնը պիտի մնայ առանց լումայի, իսկ այն առեն ո՞վ պիտի կարենայ առանձնել անոր վերադաստիարակութիւնը, աշխատանքով, ճակտի քրտինքով դրամ շահելու դժուարին կրթութիւնը:

Վերադառնանք մեր... Զափրաստին:

Եթէ պատմողը հայ դրող մը եղած չըլլար, գիրքերու հեղինակ եւ մանաւանդ՝ իր շրջահոսութեամբը լինէի ծանօթ, կըրնայի դեռ նկատի չառնել երեւոյթը: Բարեկամ հայ դրողը մեծագոյն հրճուանքով կը նկարագրէր այն... հոպիտութիւնները որ մեր «Զայներու թագաւորը» կատարած է: Փողկապներ կապել, փոխել փոխ, աջ ու ձախ բաղուկին, աջ ու ձախ սրունքին: Վարդեր նետել ժողովուրդին եւ ստանալ անկէ, մէջ ընդ մէջ երգելով: Կատարեալ կապելա՝ առանց այդպէս ըլլալու: Մտիկ կ'ընեմ զարմացած: Չեմ ուզեր հաւատալ պատմուածներուն, կը մերժեմ ընդունիլ կատարուածը: Աղեօք ե՞ս ալ իրենց պէս պիտի «զուարճանայի» եթէ վերջին տասը ամիսներուն հետացած չըլլայի երկրէն: Կատարեալ հաւաքական հիպնոթիզմա, որուն մաս կազմելու համար ժողովուրդը վճարած մուտքի ոչ արհամարհելի դին: Ու ըսի որ այդ հսկայ սրահին մէջ «ասեղ նետելու տեղ չկար»... Շատեր հետեւած են այս ծաղրածուութեան ոտքի կեցած:

Լիբանահայութիւնը անտեսապէս չատ աւելի արագ ինքզինք սկսած է վերազըներել քան կ'ենթադրուէր: Հայու ձեռներէցութի՞ւն, աշխատասիրութի՞ւն, չուկայի նոր պայմաններուն յարմարելու մանաւանդ խառնուա՞ծք, թէ Տէր–Զօր տեսած ժողովուրդի մը մնացորդացը: Հաւանաբար այս բոլորը միատեղ: Հայկական թաղերը, ի մասնաւորի Պուրճ – Համուտը զարճած է բարդաւաճ չուկայ, քանդուած վաճառատուները վոխարինող նոր կեղրոն: Ու Հայը կ'աշխատի, կը վերաչինէ, չունի տնտեսական մասնաւոր դժուարութիւններ: Զունի չեչտեալ նոր պահանջներ: Ակնկալուածը հինին չարունակութիւնն է, բնականոն Լիբանանի պայմաններու մէջ իսկ դոյութիւն ունեցող օժանդակութիւններու անընդհատումը: Հայ բարեսիրական բոլոր հաստատութիւնները եւ միութիւնները կը չարունակեն, անշուշտ նուազ չափով, իրենց նպատակը, ուշադիր ըլլալով որ նոյն անձը չօգտուի երկու տարբեր նպատակներէ միութիւններէ: Գլխաւոր մխակ հաստատութիւնը որ պէտք ունի մասնաւոր ուշադրութեան հայ դպրոցն է, հայ աչակերտը եւ ուսուցիչը: Այլեւս ուժերը պէտք է կեդրոնացնել գլխաւորաբար դաստիարակչական մարզին մէջ որպէսզի ոչ մէկ հայ մանուկ մնայ կրթական հաստատութիւններէ դուրս նիւթական պատճառներով:

*

Թերթերը կը չարունակեն զրել արտագաղթի դէմ, ահազանգ հնչեցնել, անընդհատ չեչտը դնելով Միջին Արեւելքի մէջ հոծ հայկական զաղութներ ունենալու անփոխարինելի արժէքին վրայ: Պէտք է ընդունիլ, սակայն, իրականութիւն մը, որ նոր է հայ կուսակցութիւններու եւ իրենց օրկաններու պարագային: Այս ճշմարտութիւնը ակներեւ էր Լիբանանեան տագնապի առաջին իսկ օրերուն, իսկ հաստատ կը դառնայ այժմ: Հայ մամուլին համար իրականութիւնը հետեւեալն է: Հայը պիտի ձգէ Միջին Արեւելքը — եւ Լիբանանը — այն չափով որ կրնայ, այդ համեմատութեամբ որ ինքզինք անապահով պիտի նկատէ յետագային այս շրջանին մէջ: Մեկնողը կրնայ, օր մը եւ դալ չյարմարելով իր նոր միջավայրին կամ չգտնելով անտեսական փափաքելի կեանք մը, բայց ան այս փորձառութիւնը պիտի վճարէ անձնական գինով եւ պիտի երթա՛յ: Պիտի մնայ անշուշտ հոծ զանգուածը, պիտի մնայ ժողովուրդը: Մեր խօսքը կը վերաբերի անոնց՝ որ ընտրած են մեկնիլ, անոնց՝ որոնց պայմանները թոյլ կուտան ու անոնց՝ որոնց գումարները Ամերիկա կ'ուսանին...

Պէտք է միայն մաղթել որ Լիբանան հանդարտի կարճ ժամանակէն:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՍՏՎԱԾԱՇՆՉԱԿ

ԱՂՈՒ Ծ.

ՅԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՂՎԻՎՅԱՆ

— Մաքուր եւ տպաւորութիւն ընծայող անձնական աշխատասէրը ընդհանրապէս ունի իր մէջ քաջ կերպարանք, որուն մեծ մասը կը կազմէ ինքնավստահութիւնը: Ան ոչ միայն կը գիտնայ ինչ որ կ՚ուզէ, այլ նաեւ կը գիտնայ ինչպէս ուզածին հասնիլ: Ան ունի ուղիղ եւ արդիւնաբեր մտածողութիւն, որ իր հերթին կը ստեղծէ ինքնավստահութիւն: Ան կը գիտնայ ինչպէս ներգործել ուրիշներու վրայ, ինչպէս ղեկավարել զանոնք, ինչպէս ներշնչել անոնց իր կամքը: Ան ունի ուժեղ կամք, որ կը նշանակէ նաեւ ուժեղ անձնաւորութիւն: Ան կը գիտնայ ինչ կ՚ուզէ, ինչպէս կ՚ուզէ եւ երբ կ՚ուզէ

Պ· Քլօտ Ճօլօլեան, Տէր եւ Տիկին Խոսրով Ճօլօլեան եւ պատակը Օլիվիէ, Պ· Փաթրիս Ճօլօլեան ինչպէս նաեւ Ալեք – սանեան, Ամատեան, Կարապետեան, Խաչիկեան եւ Նալպանտեան ընտանիքները եւ համայն ընտանեկան պարագաները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ–մօր եւ քրոջ՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕԼԵԱՆԻ

(ծնեալ Եփրուհի Նալպանտեան)

կսկծալի մահը, որ պատահեցաւ Ցունիս մէկին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երեքշաբթի, Ցունիս 7, ժամը 14·30–ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՅԱՌԱՋ· — Մեր ցաւակցութիւնները Ճօլօլեան եղբայրներուն, Ալեքսանեան ընտանիքին եւ համայն ընտանեկան պարագաներուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Հեղինէ Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Բանչենկօ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հրայր Թորոսեան եւ զաւակները, Տիկին Զարմիկ Թորոսեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Ցունիս 5,, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին իրենց քրոջ, մօրաքրոջ եւ մեծ–մօրաքրոջ՝

ՕՐ· ՍՈՖԻԱ ՈՒՆԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Շահանիկ Ատանալեանի, իր քեռայրին մահուան առթիւ:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ

ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան տարեկան ընդհ· ժողովը տեղի կ'ունենայ Ցունիս 11, Շաբաթ օր, ժամը 16ին ԵՄՆ'Ց քլիւպի մէջ, 5 Ավընիւ Ռէյ,:

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնականցիները:

Օրակարգ·– Ընտրութիւն օրուան դիւանին, բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն, ընտրութիւն նոր վարչութեան, բարեխոխմաններ Միութեան Մրագիր – կանոնադրին մէջ, թելադրութիւններ եւ կարծիքներու փոխանակութիւններ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երեւանէն Անահիտ Աֆրիկեան կը փընտռէ իր ազգականները (Ալշալոյս Աֆրիկեան կամ զաւակները) որոնք մինչեւ 3–4 տարի առաջ Մարսէյլ կը բնակէին, ուր անուշեղէնի խանութ ունէին:

Լուր ունեցողներէն՝ գրել՝ Տիկին Տաքեսեանի

230, Avenue de Fabron
Résidence Elisabeth
Bt. C1 — Ap. 311
06200 NICE

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պ· Երուանդ Ա֊ժերեան 100 Ֆր· կը նուիրէ:

×

Պ· Պարոյր Թուրեան ի գնահատութիւն փէռ–Լաշէզի հիմնարկէքի թղթակցութեան 100 Ֆր· կը նուիրէ:

COMMUNIQUE

Après Marseille, Saint-Etienne, Vienne, le film de Paradjanov «LES CHEVAUX DE FEU» est programmé du 1er au 7 Juin à Lyon, au Cinématographe (44, cours Suchet 69002).

Le 9 Juin, dans une série de films soviétiques, il sera projeté au Centre Elsa Triolet, à Port de Bouc (13).

ՖՐԱՆՍԱ–ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱՅՕՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑ

Ամէն ամսու Ա· եւ Գ· երկուշաբթի օրերը, ժամը 20·45ին Պարոյր – Սեւակ գրադարանը, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ, Մեթրօ Հատէ:

Ճաշօրդ դասախօսութիւնը, Ցունիս 6, կը դասախօսէ ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ (չարունակութիւն):

Բ· մաս՝ Դէմմեր եւ դէպքեր:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Երեքշաբթի Ցունիս 7, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին, 6 Ռիւ Շառլ Միշէլ:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ մասնաճիւղերու ժողովները՝ Սէն Ժեռմ·— Երեքշաբթի Ցունիս 7: Պուլվար Օտտօ·— Չորեքշաբթի, Ցունիս 8, Քաղաք·– Հինգշաբթի Ցունիս 9: Պօմոն·— Ուրբաթ Ցունիս 10: Ընդհ· ժողով բոլոր ընկերուհիներով Շաբաթ, Ցունիս 11, ժամը 3ին, Հայ Մշակոյթի Տունը: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն բազմաթիւ ըլլալ այս չատ կարեւոր ժողովին: Ներկայ կ'ըլլայ Տիկին Ա· Թաղէոսեան:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ԿՈՒԶՈՒԻ

Կապոյտ Խաչի Պելֆոնթէյնի կայանին համար ծախու կամ վարձու կառք մը 4Լ կամ 2 Ձի: Հեռախօսել 848–68–01:

Նաեւ Ցուլիս ամսուան համար բժիշկ· ուսանող մը 3րդ կամ 4րդ կարգի:

Հեռախօսել 660–13–26:

ԲԱՑՈՒՄԱՔ Է

Օգոստոսի արձանագրութիւնները մասնաճիւղերու մօտ:

FÊTE CHAMPÊTRE

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ
Մուրատ–Ռափայէլեան վարժարանի նախկին աշակերտաց Միութեան

Կիրակի, Ցունիս 12, ժամը 15էն սկսեալ վարժարանի պարտէզներուն մէջ
26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր

Կը մասնակցին.—
Ֆոլքլորիք Կովկաս խումբը, վարժարանին երգչախումբը ղեկավարութեամբ
Գ· եանպէկեանի, Նորայր Ագըլեան, Մարթէն Եուրկանս և Պերնար Տէտէեան
եւ իր նուագախումբը
Հայկ· գաւառական պիւֆէ

GRAND GALA
CHOREGRAPHIQUE & MUSICAL

Samedi 18 Juin à 20 h. 30 au Nouveau Théâtre de Gymnase, 4, Rue du Théâtre Français, Marseille.
avec la participation :
— des élèves de l'Ecole de Danses de EDOUARD BOLIKIAN
— EVA ARZOUIAN (danse soliste)
— MARIE-THERESE OLIVIER (guitare)
— GEORGES BOZOUKLIAN (piano)
— EDOUARD BOLIKIAN (chorégraphe)
Réservation :
Académie de Danse
2, Impasse Latil
MARSEILLE (8e)

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՈՐ ՍԱԼ ՄԸ

ՆՈՐԱՅՐ

կ'երգէ 12 ժողովրդական երգեր.— Ստանալու համար կարելի է դիմել հետեւեալ հասցէներուն.—

Paris
LA CAPPADOCE
3, Rue Marivaux,
Tél. : 742-83-65
EREVAN
26, Rue Bergère
Tél. : 770-85-81
AIDE - SOCIALE
77, Rue Lafayette
Tél. : 878-02-99
LIBRAIRIE PALOUYAN
9, Rue de Trévise
Tél. : 523-24-97
LIBRAIRIE SAMUELIAN
5à, Rue Mr le Prince
Tél. : 326-88-65
ALTOUNIAN ONNIK
130, Rue Jeau-Jaurès
Arnouville les Gonesse
987-08-73

Marseille
MAGARIAN
9, Place des Vergers
Garge les Gonesse
Tél. : 986-49-71
MAISON DE LA CULTURE
12-14, Rue Saint Bazile
Tél. : 50-15-09
JOURNAL ARMENIA
2, Place de Gueydon
Gardanne

Lyon
Super-Marché Bahadourian
20, Rue Villeroy
Tél. : 60-32-10

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Մշակոյթի Տան յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է՝ Պր· Արսէն Տէր–Զաքարեանէ, հայերէն տառերով գրի մեքենայ մը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայգադարձահանդէսը Նոյեմբեր 5ին:

GRANDE SOIRÉE DANSANTE

Organisée par
L'ASSOCIATION SPORTIVE ARMENIENNE
Le 4 Juin, de 20 heures à l'aube auTHEATRE MUNICIPAL
25, Ave. Victor Cresson 92140 Issy-les-Moulineaux
Animée par les ARMENIAN'S SUNSHINE
Avec la participation du Ballet KAROUN et du groupe HARTANAG
BUFFET ORIENTAL
RESERVATIONS.— Tél. 642-32-99

ARMENIE *77*

du 1er Octobre au 15 Octobre
du 13 Juillet au 25 Juillet
du 22 Octobre au 5 Novembre
du 5 Août au 19 Août
du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)
Renseignements et inscriptions :
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66
Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS
POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

Première Campagne de Travail en Arménie Perse
JUILLET - SEPTEMBRE 1977
STATION PRINCIPALE.— Monastère de SAINT-THADEE (IRAN du Nord)
— Restauration de chapelles rurales
— Plantations
— Exploration et recherches documentaires
— Préparation de projets d'exploitation agricole
RECRUTEMENT D'UN EFFECTIF COMPLEMENTAIRE DE TRENTE CINQ PERSONNES
CONDITIONS AVANTAGEUSES
Informations détaillées
H. KEVORKIAN : 883-29-36 (après-midi)
K. KEVONIAN : 702-99-45 (soir)
RENDEZ-VOUS UTILES
participez cet été à la réalisation d'un projet concret

ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
5
DIMANCHE
5 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

52րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·871

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

52e ANNÉE — N° 13.871

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԱՏ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԱՆԳԼԻԱԳԻՐ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ

Աւելորդ իակ է ըսել, թէ պայմաններու բերումով օտարահնչիւն բառերով եւ եզրանգներով քերթողական կալուածը մշակող, երբեմն նոյնիսկ հարստացնող հայ ծին բանաստեղծներու ներկայացումը հայերէն ընթերցողներու՝ կրկնակ չահագրգռութիւն կը պարզէ: Նախ՝ առաւել կամ նուազ ծանօթութիւն հասնելն թէ ազգային խոստումներով նպաստաւորուած բանաստեղծներու, որոնք, այլ պարագաներու մէջ եւ բեւեռներու տակ ապահովարար հայերէն արձանագրէին տրոփ եւ խոհ: Բայց ասոնք իւրայատուկ հեռանկարներու եւ վերլուծումներու գուռ կը բանան: Ոմանք ծնած են երկիր, ուր իներ զաւակներն ու թոռներն են բնական երեսփոխանի մը կամ այն մէկ կարեւոր արժէքը, մանաւանդ, երբ կայ փոքր կաշկանդումը առաջադրուածին: Սակայն թարգմանողը միշտ հաւատարիմ մնացած է բնագիրին հանդէպ, նոյնիսկ երբ հարկադրուած է բանաստեղծականութիւնը զոհել հարազատ դիմագիծի բացայայտման ի խնդիր: Ընդգծելի է, թէ արտաքին չափով: Աչխատանքն ու առաջադրութիւնը սահմանող յառաջաբանին մէջ աչխատասիրող – թարգմանողը ճիգն ու ձգտումը ճշդած է հետեւեալ կերպով.– Ընտրութիւնը կատարած եմ հեղինակներուն օգնութեամբ եւ համաձայնութեամբ: Փորձած եմ խմբել իւրաքանչիւրին յատկանիշական կտորները՝ աւելի կարեւորութիւն տալով լաւ բանաստեղծութեան, քան թարգմանելիութեան: Աշխատած եմ նաեւ նախընտրութիւն տալ ցեղային լաւ երգուածին, քան լաւ, բայց ոչ ցեղայինին:

Ընտրութիւն՝ կը նշանակէ նախասրութիւն եւ, հետեւաբար, առիթ առիթ կրնայ խօսակցութեան նիւթ դառնալ հրամցուած այս կամ այն մէկ կտորին արժէքը, մանաւանդ, երբ կայ փոքր կաշկանդումը առաջադրուածին: Սակայն թարգմանողը միշտ հաւատարիմ մնացած է բնագիրին հանդէպ, նոյնիսկ երբ հարկադրուած է բանաստեղծականութիւնը զոհել հարազատ դիմագիծի բացայայտման ի խնդիր: Ընդգծելի է, թէ արտաքին յացգի եւ ներքին աչխարհի փոխադրումը անդլերէնէ հայերէն կատարած է առաւելագոյն բծախնդրութեամբ, յատուկ ուշադրութիւն դարձնելով անդլերէն բառակապակցութիւններու՝ իմաստ-միտք մեկնաբանութեան՝ արեւմտահայերէն բառերու եւ բառիմաստներու յաչող զուգադրումով:

Շուրջ 150 էջ դրաւող հատորին մէջ տեղ գտած են 21 բանաստեղծներ, մեծաւ մասամբ դրական ասպարէզ մուտք գործած 1950 – 60 թուականներուն՝ համախմբուելով Հ· Բ· Ը· Միութեան Արարատ անդլերէն եռամսեայ հանդէսի շուրջ:

Հոգեխառնութիւններու պէսպիսութիւնը ակներեւ է, քանի այլ կերպ չէր կրնար ըլլալ: Այսուհանդերձ, կարելի է առաձգական չրջագիծով տպաւորութիւն ներու մասին խօսիլ՝ ձեւով մը կարճ եզրակացութեան յանգելու համար:

Երկրի ծնունդ Լեւոն Սրապեան Հերալտի

մօտ հողի կանչը, թէկուզ յիչատակով չրջանակուած, ցայտուն է· երբեմնի ծընողավայրը չօչափելի դիմագիծ ունի, ինչպէս որ կեանքի կոչուած դէմքերը դիւղին: Մայր երակը աստիճանաբար տարբեր նկարագիր, այլ մանաւանդ, վայր եւ չրջանակ կը փոխէ նորերու հետ: Մէկու մօտ՝ Տէյվիտ Պըրտեան մտապատկեր են զարճած ծերացող այն մարդիկը, որոնք, երէկ, տուներու մէջ Հայաստանի լեզուն եւ մչակոյթը կը քարոզէին իրենց անզուսպ, զերզբաղած զաւակներուն: Պատնէչը անանցանելի էր հիներուն եւ նորերուն միջեւ: Ուրիչի մը մօտ՝ Հելին Փիլիպոսեան մտաբերումն է, թէ Քէյսպրիճի մէջ հպարտ կանգնած Եկեղեցին՝ կրկնօրինակն է հոն տեղ մը քանդուած Եկեղեցիին: Հոս՝ անտարբեր աչքերու առջեւ (օտար միջավայր) երդչախումբը ներսը (ներքին միջավայր) կ'ըսէ՝ եկէք մեր պատմութիւնը լսենք: Ուրիչ մը Յակոբ Միսաք Մերճեան լ՞ինչպէս ըսէ իր տղուն, թէ լեզը մեծ հայրիկին՝ աչխարհի բարձրագոյն լեզը չէ, այլ մանաւանդ՝

Ո՞վ եմ ես, հայր մը,
որ զանկիս ըսեմ
թէ Արարատի գագաթն արիւն է
եւ աւարտա՞ծ են բոլոր օրերն անոր:

Տայանա Տէր Յովհաննէսեանի համար իւրացուած նախնիքներու լեզուն արմատ արձակելով լուսին ծաղկած մանրավէպ մը աչխարհ կը բերէ՝ յաչորդ դարնան:

Եզրակացնենք:

Ամերիկացիներ են մեծաւ մասամբ, բայց զիտեն, կ'ըմբռնեն, թէ իրենց արմատը այլ տեղ է՝ զիրենք զարճնելով ցրուած ծիլեր: Ուրեմն ինքնութեան փնտրտուք եւ հաստատում առաջին առթիւ: Իսկ ասիկա զիտակցական թէ ենթագիտակցական ճամբաներով կարելի կը դառնայ մեծ ու փոքր յիչատակներու, դրուագներու, պահերու թէ վիճակներու վերակենդանացումով, վերապրումով: Նաեւ՝ պատմութեան սեւեռումով: Ի վերջոյ չմոռնանք, թէ մեր առօրեայէն, մեր մտածումէն եւ զգացումէն անցեալն է, որ կը ծորի իր հետեւանքներով եւ անդրադարձներով· ասիկա նոյնքան ճիշդ է Ամերիկա ծնածներու համար: Ցիչատակ թէ սեւեռում արտաքնապէս նկարագրական – վերլուծական կը թուին ըլլալ, բայց խորքին մէջ դրոչմուած լուսապատկերներ են, այլապէս խորհրդանչական նկարագիրով:

Արտայայտչական ոճերն եւ եղանակները կը զանազանին հեղինակէ հեղինակ: Կայ անչուչտ ներգործօն ազդեցութիւնը ամերիկեան ժամանակակից բանաստեղծութեան՝ առաւել նուազ չափով: Անհատական դիծերու մանրամասնութիւնները ալ կան: Մէկու մօտ՝ Հայկ Պաչտուրեան (ծնած՝ Երուսաղէմ) քերթուածը իմաստասիրութեան ծանր բեռը կը կրէ: Այլոց մօտ՝ Մայքըլ Քէյսի, Արա Պալեօզեան, Շանթ Պասմաճեան, վերջին երկուքը՝ Արեւելքէն, բառապաչտութիւնը ակներեւ է, զայն նոյնիսկ տեղ – տեղ բառախաղութեան սահմանին հասցնելով: Ընդհանրապէս սակայն, չափն ու կշռոյթը գերակչիռ են, բաղդատմամբ յանդի եւ չափաբերութեան: Պարզ խօսակցութիւն յաճախ, նկարագրութիւն՝ առանց բեռնաւորուած մանրամասնութեանց, առաւել ձգտում միտք, կացութիւն, դէպ յաւիճակ քանդակելու: Առանձնայատկութիւնները, որ մեր կարծիքով, կրնան տարածուիլ ամերիկահայ անդլիագիր բանաստեղծներու մէկ կարեւոր մասին վրայ:

Ամերիկահայ անգլիագիր բանաստեղծներ, Երկլեզու ծաղկաքաղ, կազմեց եւ թարգմանեց կարիկ Պասմաճեան. Հր· Հ· Բ· Ը· Մ· Ալեք Մանուկեան Մշակութային Հիմնադրամի, Տիքրոյք, 1976

Գրեց՝

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

կ՚նաեւ հետաքրքրութեանց ծալքերը·— ազգային եւ օտար պատուաստի տարողութիւն՝ իւրացման ատիճանով, հրաժարո՞ւմ արմատէ, թէ ակի եւ հոսանքի միախառնում եւ ի՞նչ համեմատութեամբ, փնտռտո՞ւք թէ ոչ հարազատ էութեան եւայլն: Պարզ է թէ այս ծալքերը իրենց ներթածալքերն ունին անկասկած:

Երիտասարդ բանաստեղծ Կարիկ Պասմաճեանի կազմած եւ թարգմանած Ամերիկահայ անգլիագիր բանաստեղծներ երկլեզուեայ ծաղկաքաղը, ընտրութեան եւ թարգմանութեան ճամբով այս երեսներու բացայայտումը կ՚ապահովէ, առնուազն՝

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵՐ ԿԸ ՓԱԼԵՆ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՎ

1

Փալելը հայու մը հետ
տարբեր է
ռեւէ ուրիշի հետ
Փալելէ:
Նախ՝
ան մէկ Փայլով ոստում կ՚ընէ
ուրիշ հայ մը բռնելու համար·
եթէ արդէն դուն անոնցմէ մէկը չես:
Ապա՝
կողմնակի կը նայի
ուրիշ Հայեր գտնելու համար·
եթէ արդէն դուն անոնցմէ մէկը չես:

Խնդալը հայու մը հետ
տարբեր է
ռեւէ ուրիշի հետ
Խնդալէ:
Դուխ գիտէք
պատճառը ձեր խնդուքին,
ձեր վերապրի՛նը է:

2

Ան ճեզ կը շեղէ ճամբէն,
եւ ծոպաւոր մտրակներու նման
խոտը պիտի ծեծէ
սրունքներդ, մինչ դուն

կը շարունակես հերկել
շարժման համար
եւ ո՛չ ուղղութեան
հոծութեան համար,
որ ինքնին ուղի կը կազմէ:

3

«Ի՞նչ կը նշանակէ այդ
թիթեռը, որ շարունակ
կը թռչի գլխուդ վերեւ»
«Արքա՞յ է արդեօք,
թէ՝ ուրուական մը կապոյտ»
«Սպիտակ: Փոքր ու սպիտակ»
«Հայերէնի 34 բարբառներուն
ոգիներէն մէկն է ան՝
մեր լռութիւնը
խուզարկող»

4

Եւ երբ երկու Հայեր
լուռ են· չի նշանակեր
որ ըսելիք չունին:

ՏԱՅԱՆԱ ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

անգլերէնէ թարգմանեց՝
Կարիկ Պասմաճեան

ՊԱՐՊԱՐԱ

Յիշէ Պարպարա
Այն օրն անընդհատ կ՚անձրեւէր
Պրէսթի վրայ
Եւ դուն կը Փալէիր ժպտուն
Հիացական քացուած փաղփուն
Անձրեւին տակ
Յիշէ Պարպարա
Անընդհատ կ՚անձրեւէր Պրէսթի վրայ
Երբ խաչաձեւեցի ձեզ Սիամ փողոցին
մէջ
Կը ժպտէիր
Նոյնպէս կը ժպտէի եւ ես
Դուն զոր չէի ճանչնար
Դուն որ չէիր ճանչնար զիս
Բայց յիշէ
Յիշէ օրն այն
Ու մի՛ մոռնար
Նախագաթին մէջ մարդ մը կը
պատսպարուէր
Պռոաց անուընդդ
Պարպարա
Անձրեւին տակ դուն վազեցիր դէպի
մարդն այդ
Հիացական քացուած փաղփուն
Իր թեւերուն մէջ ներտուեցար
Յիշէ այս մէկը Պարպարա
Մի ներդուիր որ այսպէս դուրսով
խօսիմ ձեզի
Ես կ'ըսեմ դուն այն ամէնուն որ կը
սիրեմ
Զանոնք նոյնիսկ մէկ անգամ իսկ
տեսած ըլլամ
Ես կ'ըսեմ դուն բոլոր զիրար
սիրողներուն
Թէ զանոնք նոյնիսկ չճանչնամ
Յիշէ Պարպարա
Մի մոռնար
Բարի ուրախ անձրեւը այն
Երջանկագոյն դէմքիդ վրան
Այն երջանիկ բաղաքին մէջ
Անձրեւը այն ծովուն վրան
Նաւակայքին
Այլեւ Ուեսան շոգենաւին
Ոհ Պարպարա
Պատերազմը ի՞նչ իշուքիւն
Ո՞ւր ես արդեօք ի՞նչ եղար դուն
Անձրեւին տակ այս երկաքի
Հուրի արեան ու պողպատի
Եւ ան որ իր թեւերուն մէջ կը սեղմէր
ձեզ
Սիրոյի պէս
Մեռա՞ւ արդեօք անյայտացա՞ւ թէ
դեռ կ'ապրի
Ոհ Պարպարա
Անընդհատ կ'անձրեւէ Պրէսթի վրայ
Ինչպէս առաջ
Բայց այլեւս նոյն քանը չէ ու
փճացած է ամէն ինչ
Սուգի անձրեւ մըն է տխուր ու ահաւոր
Ոչ իսկ ոչ իսկ փոքրորիկն է
Հուրի արեան ու պողպատի
Այլ պարզապէս ամպեր ամպեր
Որ շուներու պէս կը սատկին
Շուներ որոնք կ'անհետանան
Պրէսթի վրայ անձրեւին պէս
Որոնք կ'երթան նեխիլ հեռուն
Հեռուն շատ հեռուն Պրէսթի
Որմէ ոչինչ մնաց ոչինչ:

ԺԱՔ ՓՐԵՎԷՐ

Թարգ.՝ «Յառաջ»

ԳԱՌՋՈՒ,

ՄՈԳԱԿԱՆ ԱՇԽԱՀԻ ՎԱՐՊԵՏԸ

Գրեց՝ **ԳՐ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ**

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻ ՓՈԽԱՐԷՆ

Հիմնական գոյգ մը զրպարտաճառներ ստեղծեցին պահանջքը այս աշխատասիրութեան: Առաջինը եթէ ունի արուեստը որպէս մզօն ուժ, երկրորդը — պէտք է ընդունինք առանց աջքելու — արուեստի մեծ երեւոյթի մը եաին կեցած հեղինակին ազգային ծագումը զարձաւ: Երեք տասնամեակներէ ի վեր Գառզու անունը իր հռչակը կը շարունակէ պահել եւ տարածել համաշխարհային չափանիշով, իսկ գործը իր վաւերականութիւնը հիմնարկեալ՝ արուեստի նորագոյն եւ նորագեւ բոլոր հոսանքներուն դէմ յանդիման, որոնց յորձանքին ուժը յաճախ հատասար է անոնց կարճատեւ կեանքին: Բոլորին ընդհէնէն եւ ամէն տեղատուութենէ եաք տեսանելի կը մնայ տակունը, մնայունը:

Ցառաջապահ է ան՝ որուն գործը կը դիմանայ ժամանակի աւերին, իր մէջ պարփակելով արուեստի կենսաբաբախ աւիշը եւ մշտակենդան արտայայտութիւնը: Գառզուի գործը այսօր դասական արժէք մը ունի պահելով արդիական եւրեւոյթի մը զաղտնիքը: Այդ գործը ինքնինքը կը ներկայացնէ ինքնատպութեամբ մը, կենսահոս ուժով մը, հարազատութեամբ մը՝ որ իր փայլովը տեսանելի է առաջին ակնարկէն: Ու ասոնք ոչ մէկ մեկնաբանութեան կարօտ են:

Սակայն միշտ օգտակար գործ մըն է մերձենալ մեծ արուեստագէտի մը բեղուն վաստակին — որ դեռ հեռու է իր վերջակէտը գտնելէ — քանի Գառզու կը շարունակէ ապրիլ իր բեղուն ստեղծագործական շրջանը — մօտէն դիտելու եւ հաղորդուելու համար այն բոլոր հիմնական երեւոյթներուն, որոնց վրայ կառուցած է աշխարհ մը՝ առինքնող որքան խոռվայոյզ: Տեսիլք մը որ մարդոյը պիտի մնայ այնքան առեն որ տագնապ մը կայ իրենց հոգիին մէջ, ու դեռ ճգտումի մը փախուստի՝ դէպի երազ:

Նկարիչ Գառզուի Գ Ո Ր Ծ Ը այնքան աւելի չահեկան է որքան իր եզակի հանդամանքը: Կարելի է ըսել թէ կը զբաղուինք արուեստագէտի մը դէմ յանդիման, որուն ծանօթ է անշուշտ արուեստի պատմութիւնը եւ մեծ վարպետներու գործերը, սակայն իր գործը ակած է առանձնութեանը մէջ, մինակը, զրեթէ որպէս ճգնաւոր մը անապատի մը մէջ, իր դէմը ունենալով միայն սպիտակ պատառ մը, ուր տակաւ կը սկսին տեսնուիլ ուվասիաները, կրկներեւոյթները, կը յառնուն պալատները, կեանքի կը կոչուին չքեղ քաղաքակրթութիւններ կրկնակիօրէն կախարդական՝ իրենց յոլացումներով:

Հետեւեալ տողերը ճամբորդութիւն մըն են դէպի այդ աշխարհը, մէջ ընդ մէջ վրանոտ փորձերով թափանցելու հոն թաքնուած խորհուրդին: Անշուշտ այնքան՝ որքան որ բազմաթիւ մեկնաբանութիւն – ներու տեղի տուող արուեստի գործ մը թոյլ կուտայ որ բացուին կարգ մը ծալքերը իրենց մէջ թաքնուած անբացատրելիին: Փորձ մը, նաեւ, վերծանելու զայն դիմորոշող արուեստը:

Այս ուսումնասիրութիւնը, վերջապէս, սիրոյ տուրք մըն է նաեւ հանդէպ հեղինակի մը վաստակին եւ անձին:

ԿԻՆԸ՝ ԳԱՌԶՈՒԻ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Այս ընդհանուր, համատարած ամայութեան մէջ մարդը, այր մարդը, ներկայ չէ: Մեծ ներկան է, սակայն ԿԻՆԸ: Ամէն տեղ է ան, ամէն շրջանի մէջ, իր տիեզերքին անբաժանելի եւ բնորոշիչ յատկանիշը դարձող տիրական դէմքը: Գառզուական կինը: Կիսապատկեր մըն է ան եւ ընդհանրապէս կիսադէմ, փարա-

ւոնեան աչքով: Կողմնակի ուրուագիծ մը՝ որ կարծես դիտուած կամ ինքզինքը դիտող ըլլար ճակատէն: Բարձրադիր եւրու սեղմ եւ կլոր կուրծքեր՝ նեղ ուսերով: Կայտրուհի մը: Սալոմէ: Աւելի ճիշդը՝ աստուածուհի մը:

1935էն սկսեալ կինը մուտք գործած է Գառզուի գործերուն մէջ, ժամանակի ընթացքին դառնալով իր աշխարհը խորհրդանշող դէմքը: Իր աշխարհը ու նաեւ իր հոգին: Կինը՝ ոչ որպէս մոտէլ, զգացական էակ, մերկութիւն, այլ՝ կուռեակ աշխարհի մը բնող բնական եւ տիրական էակ: Յաւերժութիւն:

Պատահած է, մասնաւորաբար սկզբնական տարիներուն, որ կինը ըլլայ «մրոտէլ», ըլլայ «միսով եւ ոսկորով», երեւոյ զգայնականութեամբ թաթաւուն կակ, որպէս յուզօրէն երկարած — լքեալ — մարմին մը՝ որուն անտարբեր չէ եղած արուեստագէտը: Էրոթիզմը խորթ ընկալում մը չէ եղած իրեն: Նոյնիսկ իր ծանօթ մէկ յօրինուածին մէջ (Երկու բարեկամուհի – ները, 1940) կը տեսնենք կիները, մերկ եւ անթերկզիմի դիրքով ու մտերմութեամբ: Սակայն այս գործին մէջ ոչինչ կը տեսնենք մոլար: Սաֆօյի այդ երկու թոռնուհիները ունին այնքան հեռաւոր կեցուածք՝ մեզի հանդէպ, ու արուեստագէտին նայուածքը այնքան մաքուր է, վճիռ, սիրտ ըսէինք՝ բարեմիտ, որ կա-

La Caravelle 1952

րելի չէ մոլութեան մը վարակիչ ախտանիշերը գտնել: Անոնց հրապոյրը կը մնայ իրենց մթնոլորտին մէջ, իսկ այդ մթնոլորտը վեր կը գտնուի ամէն կարգի մեղսակից հրաւէրէ: Էրոթիզմը եւ մերկութիւնը ոչ մէկ աղերս ունին այժմ ընդհանուր ըմբռնումով մը կիրարկուած եւ ինքնաթաւալ հեղեղով մը արշաւող սեռային հետապնդումներուն հետ: Ատոնց մէջ կը գործածուին խորհրդանիշ — ձեւեր, մինչ հակառակը կը փաստուի Գառզուի մօտ: Թնդանօթը, օրինակ, իր ձիպ հպարտութեամբը, կ'ունենայ սեռային խորհրդանիշ՝ ժամանակակից մեծ ու փոքր արուեստագէտներու գործերուն մէջ, մինչ զառզուական համբաւաւորթնդա – նօթը լռիվին չընդգրկեր նոյնիսկ ընթացիկ զէնքի մը ամբողջական խմաստը: Արժէզրկուած իրեզէն մըն է ան: Միւս կողմէ, իր արուեստին մէջ ականատես կ'ըլլանք էրոթիք երակի մը հոն՝ ուր անպատեհ է — իր կիներուն մազերը: Ներքին հրայրքներու փոթորիկէ մը բխած, դիւահարու վիճակներ են անոնք: Ուռուցիկ չափազանցութիւններ չեն, այլ հերթական ձակ ժայթքումը զգայական խռովքներու:

Գառզուի մօտ կնոջ մանանայատուկ տեսիլքը կրկնաձայնն է, կամ՝ կրկնակը: Ու երբ երկուքը — կամ երեքը, չորսը — իրարու միանան, մտերմութեամբ կամ ոչ, պիտի դառնան կրկնաներեւոյթներ: Սմէն պարագայի պիտի պարզուի միատարը խաղաղ պատկեր մը, առանց զիրար խանգարող տարրերու գոյութեան: Եւ կինը — աշխարհը — այլեւս հանդարտ է, երջանիկ, յագեցած:

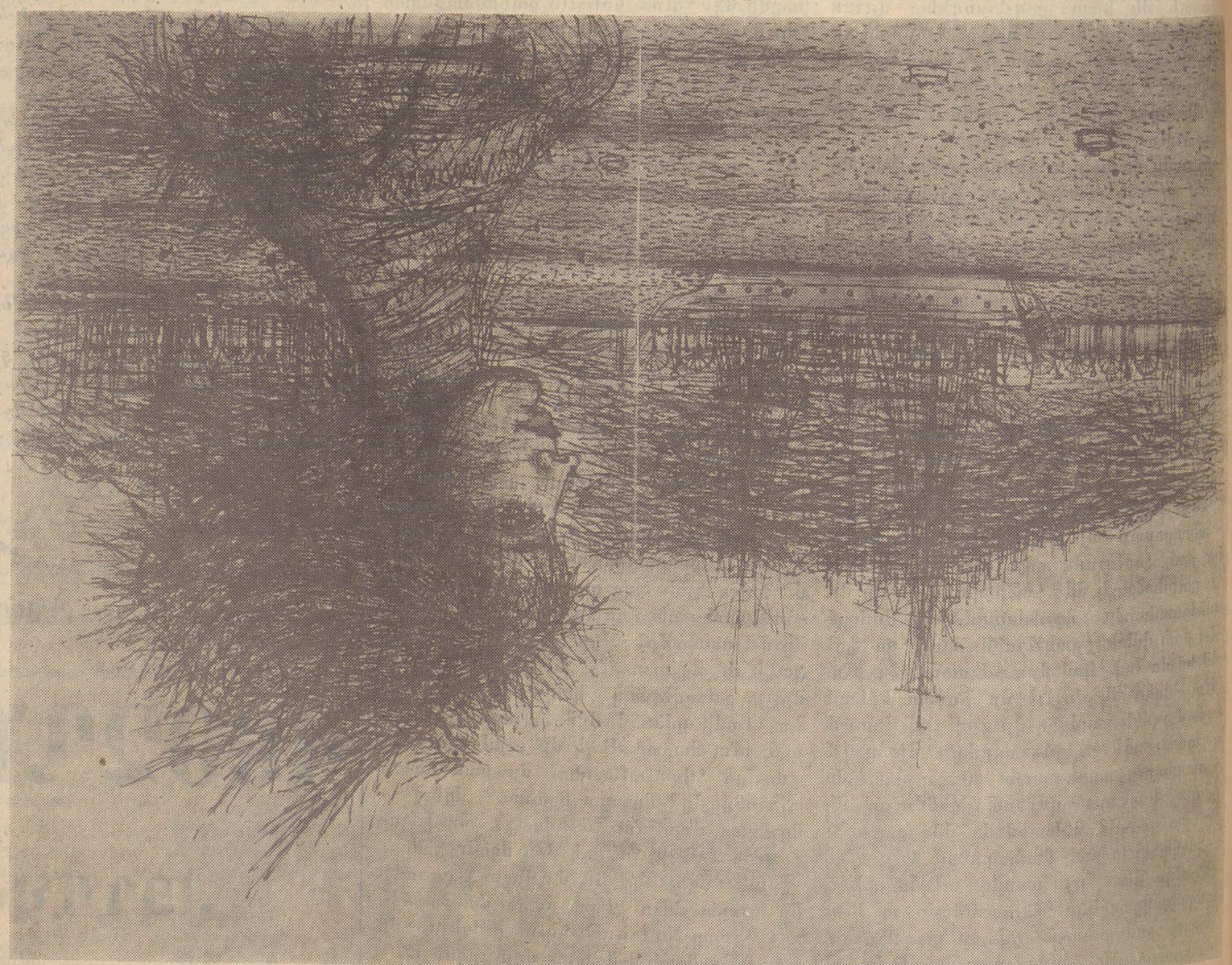
Նոր աշխարհի մը մէջ միատեսք բնակութեան այս «կատարուած իրողութիւնը» այնքան դրոշմած է արուեստագէտը որ երբ հորիզոնին վրայ վերատեսնուին մութ ամպեր՝ վարագոյրը քաշելով իրենց եաին ծուարած աշխարհակործան զէնքերու, ան յանկարծ կը վերագառնայ եա, դէպի մոայլ հորիզոններ — կը վերակենդանանան պատերազմիկները, 15րդ դարու հեռեւազօրքը՝ իր սաղաւարտով, կայմեր, առագաստաներ, քարափ՝ ուր ենթադրաբար կատարուած է ցամաքահանումը: Կը տեսնուին չարաղէտ մարդկային ուրուականներ: Այս պարագային, նոյնիսկ, ատոնց սեռը չէ ճշդուած: Հակառակուող մըն են՝ աւելի իդեական յատկանիշերով· պատերազմիկները ամազոններ են, որոնց կուրծքերը մնացած են զարդարած: Ամբողջական այդ մարդը մերժուած է նոյնիսկ այս կացութեան մէջ: Այս որձեւէդ երեւոյթներուն զոհացուցիչ պատասխանը տան հատնատար Գառզուի արուեստը, զեղագիտութիւնը, ատոր թեզադրականութիւնը: Կնոջ կերպարանքը եւ ներկայութիւնը այլապէս խռովիչ ձեւաւորումն է մթնոլորտի մը, ուր կը պարզուի պատերազմական ձգտեալ կացութիւն, բայց կը փնտռուի նաեւ դաշնաւորութիւն մը: Աւելի բացատրութեան մէկ մասն է միայն, երեւոյթին զեղագիտական կողմը: Միւսը՝ հոգեկան մասը՝ բաժինն է մեծ արուեստագէտներու ներաշխարհին, ուր կը գտնուին երկու ուժերը, կեդրոնաձիգ եւ կեդրոնախոյս ձգտումները: Աւելի՝ Ռիմպօ մը, որ չմոռ կը յառաջացնէ միտքի եւ զգայումներու միջեւ:

Ինչ որ ալ ըլլայ, «պատերազմ» թէ «խաղաղութիւն», այդ բոլորին վրայ կուգայ գերիշխել զառզուական կինը: Աւելի՝ երբ չքեղազարդ հագուած է ու կը ներկայանայ իր փիղիքական ամբողջութեամբ՝ ունի ծիսական, քրմական ձեւեր («Ծիսական պատկերներ»): Կինը երբ նոյնիսկ կը ներկայացնէ պարզ ծաղիկ մը, զայն կ'ընէ մասնաւոր կարեւորութեամբ եւ արարողականութեամբ: Պիտի ըսէինք թատերական ձեւով: Իսկ երբ կինը կատպատակեր է կամ կիսանդրի՝ ան զբաղայ մըն է որ սեւեռաբիբ պատռուին մէկ անկիւնէն կը տրէ իր աշխարհին: Գեղեցիկ է ան, ամբողջովին կին եւ նոյնքան մը վեհապետուհի: Առինքնող է ու սակայն՝ անմերձենալի: Քրմուհի մըն է, երիտասարդ, անվերապահ ցցուն կուրծքերով՝ որ չարտօներ մտերմութիւն մը: Մազերը որքան առատ են եւ լուսեան, նոյնքան նաեւ փշածածկ են: «Նետեր» կ'արձակուին (կամ պահանջեալ հարկին կրնանարձակուիլ) ամէն կողմէ: Այդ պերճազեղ կինը երբ իր մերկութիւնը կը պատցնէ չքեղազարդ սենեակներու մէջ, կ'ընէ անմեկնելի խորհուրդով: Կը պահէ հանելուկային կողմ: Իր կինը որքան իրականութիւն է, նոյնքան է նաեւ երազ, երազի առաջնորդող եւ անոր մաս կազմող («La Baie des Songes», 1949).

Փակագիծ մը՝ չեչտը դնելու համար արարողական այս արտայայտութեան վրայ: Մեզի ծանօթ իր բոլոր գործերուն մէջ կը դանուի զլխաւոր գործ մը, ուր կինը «զոհ» է (Նուիրումը — Le sacrifice, 1949): Կը պատկերէ բազմոցի մը վրայ չեզած դիրքով, մերկ երիտասարդուհի մը, որուն կը սպասարկէ ուրիշ գեղուհի մը, ընծայաբերումէն առաջ: Պատրաստութիւնները կը տեսնուին ընդունելու համար կամարակապ պատշգամէն երեւցող յաղթական զօրավարը՝ իր զբաղոցով: Նոյնիսկ այս յօրինումը, իր ծիսական, հանդիսաւոր ձեւերովը, մեր ուշադրութիւնը կը չեղեցնէ «ողջակիզում»ի մը զաղափարէն: Հեռացած կը զգանք մարդկային տրամէ մը: Կը պատրաստենք վակադիծը:

Կը պատահի նաեւ որ Գառզուի կիները ըլլան նաեւ մերկ եւաներ, սենեակներու մը տերմութեանը մէջ զբօսն կամ անշարժ: Անոնք իրենց վարթամութեան կը միացնեն ինքնաբաւութիւնը: Իրենց զգայականութիւնը չէզոքացուած է իրենց մթնոլորտէն: Կը մնան նոյնքան հեռահաս: Պիտի զգացուի սիրոյ հրաւէրը, միայն մանակ լայնօրէն պիտի պարզուի աշխարհ մը՝ ուր ցանկութիւնները պիտի հալին զմայլանքի մը մէջ:

Գառզուի կինը զգայական՝ որքան հզբեւսակատիպ, իգականօրէն մարմնաւորուած, որքան աննիւթական, երկրային՝ որքան մոգական, ներկայութիւն մըն է, մեր հասողութենէն սակայն իր ներկայութեամբը եւ իրմով թծծելով ամէն ինչ, չրջապատ, բնութիւն, մթնոլորտ:

L'oiseau des Iles 1966

Ինչ և այն

Գարնան սառը ծաղիկ, ճաշակելի և ոճ ու ոգի, ինչպես ասում են ֆրանսիացիները, որպես ասում են մեզանում՝ «Ինչ որ ես կերած ես, այն էլ դու ես»։ Ինչ որ ես ուտում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես կարդում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես լսում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես տեսնում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես մտածում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես զգում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես ապրում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես սիրում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես ատում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես ուզում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես չուզում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես հավատում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես չհավատում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես հուսում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես չհուսում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես վախենում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես չվախենում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես ատում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես չատում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես սիրում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես չսիրում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես ուզում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես չուզում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես հավատում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես չհավատում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես հուսում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես չհուսում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես վախենում, այն էլ դու ես։ Ինչ որ ես չվախենում, այն էլ դու ես։

— «Ես չուտի՝ այն ինչ-որ է», — ասում է Ալիսը Հրաշալիքների աշխարհում։ Ճիշտ է, ճաշատեսակ է, ճաշակելի է, ուտելի է, բայց ոչ միայն դա։ Ալիսը ուզում է ասել, որ ինչ-որ բան ինչ-որ կերպ պետք է ներգործի նրա վրա, որ նա ինչ-որ կերպ ընդունի այդ ինչ-որ բանը, որ նա ինչ-որ կերպ ենթարկվի այդ ինչ-որ բանին, որ նա ինչ-որ կերպ ենթարկի այդ ինչ-որ բանը, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործի այդ ինչ-որ բանի վրա, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործվի այդ ինչ-որ բանից, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործի այդ ինչ-որ բանի մեջ, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործվի այդ ինչ-որ բանի մեջ, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործի այդ ինչ-որ բանի հետ, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործվի այդ ինչ-որ բանի հետ, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործի այդ ինչ-որ բանի միջոցով, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործվի այդ ինչ-որ բանի միջոցով, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործի այդ ինչ-որ բանի համար, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործվի այդ ինչ-որ բանի համար, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործի այդ ինչ-որ բանի վրա, որ նա ինչ-որ կերպ ներգործվի այդ ինչ-որ բանի վրա

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝

ՄՕՐԻՍ ՊԼԱՆՉՕՅԻ

Գրեց՝ **ՄԱՐՔ ՆՇԱՆԵԱՆ**

Այս եւ այլ առիթներով պիտի ներկայացնեմ Մօրիս Պլանչօյի վերջին գիրքին՝ Բայլ մը անդիները, Լը Փա օ – տրլա, քանի մը էջերու թարգմանութիւն: Պլանչօ 1930ի չուրջ գրել սկսող ֆրանսացի «գրագէտներուն» մէջ՝ ամէնէն գաղտնապահը եղած է միշտ: Կը ճանչ – նանք քիչ թէ շատ Պաթայլի, Քլոսովսքիի կամ ուրիշներու կենսագրականները, անձնական դիմադիծը, անհատական կեցուածքները ու դիրքորոշումները, Պլանչօյի պարագային՝ այդ ամէնը՝ կը մնայ թաքուն, ստուերարկուած: Զի մտանակցիր ան բացարձակապէս հանրային կեանքին, կարծիքներու յերիւրալի փոխանակութեան, եւ երբեք չէ գարձած նորոյթի առարկայ, նոյնիսկ այս օրե – րուն ուր պարբերաթերթերու մէջ, բազմազան էջեր կը նուիրուին իրեն: Ունինք միայն իրմէ իր գրութեան անհունութիւնը:

Պլանչօյի գրական գործունէութեան արձագանքին հանդրուանները եղած են մէջ – պատերազմեան օրերուն՝ իր քաղաքական խմբագիրի աշխատանքը, յետոյ՝ 1940էն ասդին քննադատական իր արտադրութիւնը, նախ՝ քրոնիքի մը ձեւին տակ, որ հետզհետէ առաւ հսկայական ծաւալ մը, ըլլալով միեւնոյն ժամանակ՝ բոլորովին ինքնատիպ՝ գրական արարքին եւ գրականութեան երեւոյթին իր անվերջանալի հարցաքննութեամբ: Այս տեսակէտով՝ Պլանչօյի հռչակաւոր գիրքերէն մէկն է «Կրակի Բաժինը», Լա Փառ տիւ Փէօ 1947, որուն կը յաջորդեն, ի մէջ այ – լոց՝ «Ապա–պայ գիրքը», Գրական անջրպետը» 1958, 1959: Քննադատի եւ էսէյագիրի (որակումներ որոնք անչուշտ չեն բնորոշեր քնաւ այս գրութիւնները, բայց գիւրին մակդիրներ են հոս) աշխատան – քին կ'ընկերակցի սակայն սկիզբէն ի վեր վիպական արտադրութիւն մը որ կը մը – նայ աներեւոյթ մինչեւ 1940, «Մթագնեալ Թովմաս»ի հրատարակութեան տարին, վերտին սուզուելու համար տարի – ներու ընդերկրեայ լռութեան մէջ մին – չեւ 1948 – 1953ի «պատմուածքները» (Պլանչօ կ'ըսէ «ռէսի» զոր թերեւս աւելի լաւ պիտի ըլլար տալ «պատում» բառի միջոցաւ, անոր վերապահելով միաժա – մանակ աւելի անմիջական եւ աւելի աշ – խատուած, էլապոռէ, եւ խնդրական ի – մաստ մը): Վերջին տարիներու մտածա – կան – քննադատական դրութիւնները մէկ – տեղուած են «Բարեկամութիւնը» եւ «Անվերջանալի խօսակցութիւնը» հատորնե – րուն մէջ:

Մ. Պլանչօյի նուիրուած եւ մինչեւ վեր – ջերս դեռ անտիպ մնացած պզտիկ դրու – թեան մը մէջ, (այսօր ընթեռնլի Կրամմա պարբերականին մէջ) Ժ. Պաթայլ ստեղ – ծական դրականութեան առաջնութիւնը կուտայ քննադատական ուսումնասիրու – թիւններուն բաղդատելով զանոնք, այն իմաստով որ վճռական եւ ձեւով մը մա – հարեր փորձառութիւնը զոր Պլանչօ կը փնտռէ ամէն գրական գործի ետին եղած է նաեւ իր, Պլանչօյի՝ փորձառութիւնը, չէ ընկրկած ան այդ փորձառութեան ծայ – րագնութեան առջեւ: Աւելին՝ ստեղծա – կան գրականութիւնը, իրրեւ պատում, ուրիշ բան չըներ եթէ ոչ վերարտառնալ միշտ նոյն փորձառութեան, միաժամա – նակ փորձելով, ապրելով զայն գրութեան մէջ, եթէ «ապրիլը» իմաստ մը ունի ուր մահը միայն կը սիրէ, եւ նկարագրե – լով այդ փորձառութիւնը, ընկերակցելով անոր մինչեւ ծայրագոյնը ուր գրեթը ու – րիշ կերպ չի գտներ ըսելու համար ինք – պինք նկարագրուած – ապրուած – գրուած ապանութենէ մը դուրս (Տե՛ս «Մահա – վճիռը»· գրողը ան է որ կը բերէ, կը կրէ մահը աշխարհի մէջ: Կան անչուշտ աշխարհական գրիչներ, խօսքը հոս անոնց մասին է որոնք լուրջի առած են իրենց գործը, լուրջի առած են լեզուի կոչը, առանց գիտնալու եւ առանց ուզելու իսկ, ինչպէս Քաֆքա մը, ինչպէս Հէօլտըլին մը, որոնք Պլանչօյի ամէնէն շատ սիրած եւ ամէնէն շատ ուսումնասիրած դէմքե – րէն են): Ո՛չ թէ ըսելու համար թէ ինքզինք իր ընդհանրութեան մէջ, այլ՝ իր ներ – կայ չարժումին մէջ, միշտ եղակի: Բայց նկատի պէտք է առնել հիմա որ Պլանչօյի ամբողջ քննադատական գրուածքը ուրիշ բան չըներ եթէ ոչ սուր ուշադրութիւն մը ընծայել այդ նոյն չարժումին ուրիշ – ներու գործերուն մէջ, չարժումին՝ որ կը բերէ լեզուէն յափշտակուածը մահա – վճիռին առջեւ, չարժումին նաեւ զոր լեզուէն յափշտակուածը կը գծէ ինք իր գրութեամբ լեզուին մէջ, բերելու հա – մար ինքզինք մահավճիռին առջեւ որուն կը ճգտի եւ որմէ կը խրտչի իր բոլոր ուժերով: Անձին ուղղուած մահավճիռը արձակողը լեզուի անկարողութիւնն է, զոր պէտք չէ հասկնալ հաւանաբար իր – րեւ լեզուի անուանական ուժի սահմանա – փակում մը, կարծես ըլլային աշխարհի մէջ բաներ որոնք խոյս տային լեզուի անուանումէն: Ամէն պարագայի՝ եթէ հարցը լեզուներու այդ ներքին եւ լուռ անկարողութիւնն է, քննադատական գրա – կանութիւնը նոյնքան կարեւոր պէտք է նկատել քան ստեղծական ըսուածքը, քա – նի որ իր ընդհանրութեամբ հասկցուած գրական երեւոյթով չէ որ կը գրաղի քննա – դատը, Պլանչօյի գրիչով, այլ՝ գրական որոշակի փորձառութեան մը չարժումով:

Պլանչօ եղած է միշտ բացարձակ ըն – թերցողը: Ցոյց տուած է գրական գոր – ծերուն հանդէպ անսահման կրաւորակա – նութիւն մը, բերելու համար զանոնք ի – րենց իսկական տարածութեան, եւ տա – րողութեան, փնտռելով անոնց լրիւ, ըր – բացած եւ ըլլացած վիճակին տակ՝ բան մը զոր կը կոչէ «անգործութիւնը», տէ – զէօվրըման, որով կը նշուի այն հանգա – մանքը որ գրել կը նշանակէ քակել Գործը, գործի ամբողջութիւնը, անոր լրումը: Ընթերցողի իր մնայուն, կրկնուած, չեզ – տուած ուշադրութեամբ է անտարակոյս որ Պլանչօ կրցած է լաւագոյն ձեւով ցոյց տալ գործին տակ՝ անգործութեան չար – ժումը, եւ հետեւիլ անոր, բանալով այս – պէս վերտին բռնութեան – բռտութեան անջրպետը, որ կը սպասէ լեզուի հոլի – զոնին, պեղուած միայն գրական արկա – ծէն, արկածախնդրութենէն: Բացարձակ ընթերցողը դիտէ որ «կեանքը» գրութեան մէջ է, գրութեան ծայրը, որ մնացեալը լեզուի մէջ պահուած բռնութեան առջեւ պարզ խուսափում մըն է: Բացարձակ ըն – թերցողը կը կրկնէ, կ'ապրի կրկնելով բան մը որ իր կարգին, եւ որքան ալ գր – մանալի թուի այդ, «գրական» գոյու – թիւն մը ունի միայն, որ չէ ապրուած, չէ երեւցած գրութենէն դուրս: Բացար – ձակ ընթերցողին կոչումը լեզուի պա – հեստին մէջ սպասող եւ գրութեամբ առա – ջին անգամ ըլլալով յայտնուած բռնու – թեան վերյայտնումն է, Պլանչօյի պա – րագային՝ Քաֆքայի դանդաղ հիւծումը, կամ Ռիլքէի անձնասպանութիւնը:

Ընթերցողը թարգմանողն է նաեւ: Մը – նացեալ կէտերը որոնց անդրադարձայ՝ մահավճիռը, անգործութիւնը, բռնու – թիւնը կ'անցնին նկարկայ գրութեան սահ – մաններէն անդին, եւ կ'ուզեմ նուիրել ա – նոնց ուրիչ ընդլայնումներ, այլ տեղ: Բայց թարգմանութեան հարցին վրայ պէտք է որ մնամ հիմա քանի որ այդ հար – ցն է որ կը կարդամ Պլանչօյի էջերուն մէջ եւ մեւեւոյն ժամանակ՝ զոր կը փոր – ձարկեմ իմ արարքովս:

Երկու ձեւ կայ թարգմանելու. եւ այդ ձեւերը կախում ունին երկլեզուականու – թեան բնոյթէն: Փորձաքարը լեզուի տի – րութիւնն է· դիտենք որ տիրութիւնը, մանաւանդ երբ լեզուին վերաբերի, ցը – նորք մըն է միշտ: Կը մնայ պիտանալ թէ ո՞ր լեզուին մէջ կը գործարկէ այդ ցնոր – քը: Երբ «սեփական» լեզուի վրայ է, կը պտնուինք կացութեան մը մէջ զոր պիտի կոչեմ, հարցը դիւրացնելու համար, «արեւմտեան» կամ մեծամասնական, մաժոռիթէր: Բնականոն, կամ գոնէ այդ – պէս կարծուած վիճակն է սա: Գերմա – նուհի մը օրինակ որ Ֆրանսա կ'ապրի հոգեբանական – պատմական պատճառնե – րով, եւ որ նոյնչափ լաւ չի կարծեր տի – րապետել Ֆրանսերէնին քան գերմանե – րէնին, կը գտնուի այս կացութեան մէջ երբ դէմ յանդիման գայ Ֆրանսախօս կամ Ֆրանսագիր մտածողի մը գործե – րան: Միւս կացութիւնը սփիւռքեան կա – ցութիւնն է, կամ փոքրամասնական, եւ կը վերաբերի ուրեմն հոս երկու լեզու – ներու փոխադարձ դիրքին: Տիրութեան ֆանթազմը այս պարագային միւս կողմը կը գտնուի, ոչ – սեփական լեզուի կողմը, մեր պարագային Ֆրանսերէնը, եւ ասիկա կախում չունի անշուշտ թարգմանողի ան – ձէն: Պէտք չէ երբեք մոռնալ որ ես, երբ կը թարգմանեմ Մօրիս Պլանչօյի էջերը, Ֆրանսական անջրպետէն է որ կը դիտեմ իմ արարքս, նոյնիսկ եւ մանաւանդ երբ կը գրեմ հայերէն այդ արարքի մասին: Տիրութեան ցնորքի պաշտօնն է այսպէս՝ պարտադրել լեզուներու մէջ իմ բնակա – վայրս թարգմանութեան ժամանակ: Բայց թարգմանել պատահական արարք մը չէ, սփիւռքեան կոչումն է պարզապէս: Թարգմանութիւնը կը չրջէ հոս վայրերը, կը դնէ ան պիս էապէս ինձմէ դուրս· էապէս կ'ըսեմ չեշտելու համար որ պիպ – ւածական չէ բնաւ այս անդիմանելի չըր – ջումը: Կը հաւատամ որ Հայ Սփիւռքի դրագէտները, գրեթէ առանց բացառու – թեան, կը գրեն խուսափելու համար չըր – ջումէն, այդ անտանելիէն որ պիտի դնէր գիրենք իրենց լեզուէն դուրս իրենց լեզ – ուին մէջ իսկ: Խօսք պիտի առնէին հա – յերէն, եւ իրականութեան մէջ՝ իրենց խօսքը պիտի հնչէր իրրեւ օտարէն եկող: Շրջումի, ներքին օտարի վախն է, վը – տահ եմ, որ առանցքը կը կազմէ, նոր – յատ գրագատառումը, Սփիւռքի գրական գործերու եւ արուեստի ելոյթներու մե – ծամասնութեան: Հայերէն գրել անգա – դար կարծել տալու համար ինքզինքին որ չրջումը տեղի չունեցաւ, որ իսկապէս հայերէն է որ կը խօսի – կը գրէ, ծած – կելու համար օտարին ձայնը, մինչդեռ սկիզբէն է որ չրջումը տեղի ունեցած է, սկիզբէն է որ օտարէն կուգայ մեր ձայնը:

Թարգմանել կը նշանակէ ինծի համար ընդունիլ այլեւս չրջումը, փախուստ չը – տալ անկէ, չմասնակցիլ գրականութեան անվերջ եւ ապարդիւն խուսափումին, չվտարել լեզուէն դուրս չրջում մը որ պատահած է արդէն իր մէջ, իրմէ առաջ, ընդունիլ եւ արձանագրել բացայայտ ա – բարքով մը թարգմանական կոչումը զոր անխմաստ է չարունակել մերժել, ծած – կել, անխմաստ եւ անվայել: Շրջո՞ւմը, օտարի դիրքէն է որ կը խօսիմ – կը գրեմ միշտ, անկէ է որ կը խօսի որեւէ մէկը, աւելի ճիշդ՝ անկէ է որ իր ձայնը կու – գայ իրեն, իր սկզբնական հնչումին մէջ իսկ արդէն թարգմանուած:

Հետեւեալ տողերու ընթերցողը պիտի տեսնէ որ ուրիշ բան չէ Պլանչօյի ըսածը:

Կը գրեմ մեր անունը կորսնցնելու համր, ուզելով այդ, չուզելով նաեւ, եւ գիտեմ որ անոր տեղ՝ ուրշ անուն մը տրուած է մեզի, բայց ո՞ր մէկը: Հաւանական նշանը զոր կ'ուղղէ մեզի անանունութիւնը (բանի որ այս նոր անունը — նոյնը և առանց անունի ընթերցումէն դուրս բան մը չարտայայտեր, ընթերցում որ երբեմ չի կեդրոնանար այս կամ այն անուանուած ընթերցողին վրայ, ո՛չ ալ կարդալու միակ կարելիութեան մը վրայ): Այնպէս որ այս անունը որ կ'ըսէ մեր փառքը կամ մեր դժբախտութիւնը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ մեր պատկանելիութեան նշանը՝ անանունին որմէ ոչինչ չի վերյայտնուիր· հասարակական ոչնչու – թիւնը, – բացակայ գերեզմանի մը վրայ անհետացող արձանագրութիւն մը:

Ապարդիւն պայքարը՝ անանունութեան ի խնդիր, փուռ լ'անոնիմա: Անանձնակա – նութիւնը գրաւականը չէ անպայման ա – նանունութեան: Գործը, նոյնիսկ առանց հեղինակի եւ իմիմն իրեն հանդէպ անվերջ նորոգութեան եղանակաւորմամբ մը գըր – ւող գործը, անուններու ձգողութեան դաշտ մը կը սահմանէ, ընթերցումի ո – րոշակի կարելիութիւն մը նաեւ, յղում – ներու համակարգ մը, գայն սեփականաց – նող տեսութիւն մը, գայն լուսաւորող իմաստ մը: Կ'ընդունիմ որ ակա – նաւոր անուններու իշխանութիւնը վերջ գտաւ (թէ որ սակայն վստահ ալ չէ): Նիցչէի հետ, – ուրիշ ականաւոր անուն մը – հասկցած ենք որ գործը, արուես Ն տագէտինը կամ փիլիսոփայինը, իր կազ – մութենէն ետք միայն կը հնարէ անձը որ, ստեղծագործած ըլլալով զայն, չէր կրնար ստեղծագործած չըլլալ: Գիտենք որ գոր – ծը, իր պատմական անհրաժեշտութեամբ, փոխուած է միշտ, կերպարանափոխուած, բնականած, իմիմն իրմէ բաժնուած, իր դուրսին վերադարձուած, միւս բոլոր գործերուն կողմէ որոնք կը թուին իրմէ ետք միայն եկած ըլլալ, եւ այդ՝ շար – ժումի մը համաձայն որու ևմոյշը տրուե – ցաւ Հէկըլի կողմէ: Ջենք խարուիր ներ – կայէն, ան մեզ կարծել չի տար որ հե – ղինակութիւն մը ունինք, կամ որեւէ ազ – դեցութիւն պիտի գործենք: Նոյնպէս՝ անցեալը մեզ երբեմ չի մտահոգեր, ոչ ալ ապագայի մը պատրաստութեան դատարկամտութիւնը: Շատ լաւ հասկցած ենք

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83 rue d'Hauteville, 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
7
MARDI
7 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ 110 Ֆ·	
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

52ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·872

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

52e ANNÉE — N° 13.872

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՆԱԽԱՏԵՍՈՒԻ ԷՋԵՎԻՏԻ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

1973 Հոկտեմբերի խորհրդարանական ընտրութիւնները, ինչպէս ծանօթ է, բարձրակ մեծամասնութիւն ապահոված չէին որեւէ կուսակցութեան: Հալէպ ամբաստանի աթոռները չհաշած ըլլալով, Նիկիտտին էրպաքանի «Միլլի Սէլա – մի» կուսակցութեան հետ, որ 48 ա – թոռ ունէր Խորհրդարանին մէջ:

Վերջին երկու տարիները իշխանութեան ղեկը կը գտնուէր « Ազգային ճակատ »ի կառավարութիւնը, մասնակցութեամբ Ա – ատլէթ, Կիւվէն, Միլլի Սէլամէթ եւ Միլլի Հարէքէթ կուսակցութիւններուն: Վարչապետի պաշտօնը ստանձնած էր Սիւլէյման Տէմիրէլ:

Հակառակ « Ազգային ճակատ » բանաձեւումին, հակամարտութիւնները ու անհանգստութիւնները չեզոտած դի – ծերը մնացին թուրք կառավա – րութեան վերջին տարիներու կեանքին: Ներքին ընկերային – քաղաքական կեանքն ալ թոհուբոհի մէջ եղաւ, առանց անտեսելու նաեւ յաճախակի, չբսելու համբ ընթացիկ բնոյթ դարձած արիւնալի բախումները աջի – ձախի միջեւ: Միայն վերջին երկու տարիներուն բախումներու հետեւանքով աւելի քան 200 հոգի մեռած էին:

Իրաց այս վիճակին մէջ մեծ կարեւորութիւն կը ներկայացնէին Յունիս 5ի ընտրութիւնները: Երկրին ներքին բնականոն վիճակի հաստատման եւ արտաքին քաղաքական բազմաթիւ կարեւոր հարցերու լուծման համար նախապայման կը նկատուէր կուսակցութեան մը մեծամասնութեամբ ապահովուած նոր դահլիճի մը կազմութիւնը:

Ընտրութեանց մրցաբեմին կը ներկայանային ղեկավար երկու կուսակցութիւնները՝ Ատալէթ եւ Հալէք:

Երկուշաբթի, ընտրութեանց վաղորդայնին, Պոլսոյ Թրքական Թերթերը, հիմնուելով ձեռք ձգուած արդիւնքներու մանակի տուեալներուն վրայ, հետեւեալ խորագիրները կը հրատարակէին.— «Ատալէթ եւ Հալէք մրցակից» (Թերճիման), «Հալէք առաջին դիծէ վրայ մեծ քաղաքները» (Հիւրրիյէթ), «Ընտրութիւնները ոեղի ունեցան առանց միջադէպերու» (Միլլիյէթ) եւայլն:

Մինչ Թրքական մամուլի հայթայթած մանակի տուեալներու համաձայն, երկուշաբթի Հալէք կուսակցութիւնը ապահովուած էր 161 աթոռ, Ատալէթ՝ 168, Միլլի Սէլամէթ՝ 16, Միլլի Հարէքէթ՝ 6, Կիւվէն՝ 2, Դեմոկրատները 1:

Ցերեկուընէք, թէ խորհրդարանական ընտրութեանց նախօրէին քուէարկողներու թիւ կը ներկայացուէր 21·191·591:

Ընտրեւիներ՝ 450 երեսփոխան եւ 50 ծերակուտական:

Տեղական (Ֆրանսա) մամուլը երկուշաբթի կարճ լուրերու սիւնակով կ'անդրադառնար Թրքական խորհրդարանական ընտրութեանց, քանի վերջնական արդիւնքները դեռ ծանօթ չէին: Ընդհանրապէս Էճեվիտի (Հալէք) յաղթանակը կը նախատեսէին:

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Խորհրդային մամուլը հրապարակեց Ս. Միութեան նոր Սահմանադրութեան նախագիծը, որ, ինչպէս ծանօթ է, վաւերացուեցաւ Կեդրոնական Կոմիտէի Մայիս 24ի լիակատար նիստին:

Նոր Սահմանադրութիւնը նախորդին բաղդատմամբ (1936ին կեանքի կոչուած եւ «Ստալինեան» անունով ճանչցուած) իրրեւ իսկական նորութիւն մէկ կէտ մը ունի միայն: Յօդուած 118ը, որ յատկացուած է Գերագոյն Խորհուրդի Պրեզի – տիումի կազմի ճշդումին, կը նախատեսէ հաստատումը Պրեզիտիումի առաջին փոխ – նախագահի պաշտօն մը: Ցիշեցնենք, թէ ցարդ 15 փոխ–նախագահներ կային, այլ խօսքով իւրաքանչիւր Հանրապետութենէ մէկ հոգի: Այդ առնոց գլուխը կը հաստատուի Ա. փոխ–նախագահ մը:

Քաղաքական դէպերու կարծիքով այս պաշտօնին գլուխը անցնողին գլխաւոր պարտականութիւնը պիտի ըլլայ ստանձնել Նախագահին վերապահուած փոքրթոֆոլի բնոյթի արարողութիւնները: Պրե – ժիտիումի նախագահի աթոռին ալ, համաձայն քաղաքական շրջանակներու համոզումին, պիտի բազմի Բրեժնեւ: Այս ձեւով, ինչպէս Արեւելեան Եւրոպայի շարք մը երկիրներ (օրինակ՝ Ռումանիա) կուսակցութեան Ա. քարտուղարը պիտի վարչ նաեւ նախագահի պաշտօնը: Կուսակցութեան առաջնորդ եւ Պետութեան նախագահ:

Նոր Սահմանադրութիւնը կը բաղկանայ 173 յօդուածէ (նախկինը՝ 146):

Խորհ. Միութիւնը այժմ կը ներկայացուի իբրեւ «ամբողջ ժողովուրդին Պետութիւնը»:

Դաշնակցային Հանրապետութիւններու կապակցութեամբ հիմնական նորութիւն մը չկայ. այժմ իրաւունք չունին իրենց բանակը ունենալ, կէտ մը որ արդէն իրականութեան մէջ կիրարկութեան ոչ մէկ կարելիութիւն ունեցած էր ցարդ: Միւս կողմէ կը պահպանուի այն յօդուածը, որով Հանրապետութիւնները իրաւունք ունին (տեսական, քան հնարաւորութեան կարելիութիւն) «ազատ կամքով» անջատուելու Խորհ. Միութենէ:

Խորհրդային քաղաքացիներու ազատութեանց երաշխաւորումին յատկացուած յօդուածներու թիւը 30ի կը հասնի: Առաւել չափով կը չեշտուին այդ ազատութիւնները պայմանաւ որ ասոնք չվնասեն «Պետութեան եւ ընկերութեան շահերուն», ինչպէս նաեւ «այլ քաղաքացիներու իրաւունքներուն»:

Նախկին Սահմանադրութիւն ալ, որ դեռ ի զօրու կը մնայ մինչեւ նոր Սահմանադրութեան վաւերացումը Գերագոյն Խորհուրդի յառաջիկայ նստաշրջանին, խօսքով կ'երաշխաւորէր քաղաքացիներու ազատութիւնները:

Քանի մը տող

ՌԵՆՆԻ արուարձանի մը մէջ ծանր միջադէպ մը տեղի ունեցաւ առջի օր: Կառքի մը մէջ տեղ դրաւած հինգ անձեր կրակ բացին ոստիկանական մը բանթողներու վրայ, վիրաւորելով երեք բանուոր, մէկը՝ մեռաւ: Ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ չուտով երեսուն հանել եւ ձերբակալել յանցագործները: Աշխատանքի նախարարը կառավարութեան անունով խստիւ դատապարտեց այս «ոճրային ա–

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 27)

«ԱՐԱՐԱՏ» – «ՇԱԽՏԷՕՐ» ԽԱՂԸ (*)

Խորհրդային 40րդ ախոյենութեան մրցումներու չարքին, «Արարատ» Մայիս 26ին, Դոնեցկի մէջ պարտուեցաւ տեղւոյն «Շախտէօր»էն 0ի դէմ մէկ կէտով: Խաղի առաջին իսկ վայրկեանէն դաշտին տէրերը անցան յարձակման: «Արարատ»ի բերդապահը՝ Գագիկ Ղազարեան, կրցած է իր բերդը լաւ պաշտպանել ըստոյգ վտանգներէ, սակայն անդամ մը՝ ինքզինք մինակ գտնելով, չէ կրցած կասեցնել չախտէօրցի մարզիկին հարուածը՝ որ վերածուած է կոլի: Այնուհետեւ «Արարատ»ի տղաքը բազմաթիւ գրոհներ կազմակերպած են, սակայն անոնցմէ ոչ մէկը արդիւնք տուած է եւ խաղը վերջ գտած է «Արարատ»ի պարտութեամբ (0–1): Նոյն օրը Թիֆլիսի Դինամօ»ն յաղթած է «Զարիա»յի (1–0), իսկ «Կայրաթ»ը՝ «Զերնոմորեց»ի (2–1): Այդ օրուան արդիւնքներէն ետք՝ Թիֆլիսի «Դինամօ»ն եւ Ալմա–Աթայի «Կայրաթ»ը կը գտնուէին դասաւորման գլուխը:

(*) Խաղին արդիւնքը տուած էինք «Ցառաջ»ի Մայիս 28–29ի թիւով:

բարքը»: Արհեստակցական միութիւնները ցոյց մը կազմակերպեցին առ ի պաղոք:

ՌԻՑՄՈՆ ԱՐՕՆ, որ 1975էն 1976 մաս կը կազմէր « Ֆիկարօ » օրաթերթի վարիչ ժողովի, իսկ 1976է ցայսօր քաղաքական տնօրէնի պաշտօնը կը վարէր, իր հրաժարականը ներկայացուց թերթի այժմու սեփականատիրոջ Հերսանի: Հրաժարումի պատճառները պիտի ներկայացնէ «Լը Փուան» շաբաթաթերթի յաջորդ թիւով: Ժան տ'Օրմեսոն, թերթին ընդհանուր տնօրէնը, իր կարգին հրաժարեցաւ իր պաշտօնէն:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷն կը հաղորդեն, թէ Պետական ապահովութեան Բարձրագոյն Ատեանը մահապատիժի վեց վճիռ արձակած է «Իրաքի հաշտյն ընդյատակեայ գործունէութեան» լծուած անձերու դէմ: Վեցէն երեքը ի բացակայութեան:

ՊՈՒՐԺԻի Սալոնի (32րդը) բացումին ներկայ գտնուեցաւ Հանրապետութեան Նախագահը: Փիսքարի մեկնումէն մօտ երեք ժամ առ ամերիկեան պատերազմական օդանաւ մը չախչախուեցաւ: Օդանաւորդը մեռաւ: Քանի երկիրներ 230 օդանաւ ցուցադրութեան դրած են մինչեւ վաղը, Յունիս 12: Կը նախատեսուի, որ այցելուներու թիւը 600·000 ըլլայ:

ՄՈԼՈՒԿՈՒԱՅի ահաբեկիչները երկու պատանդ կիներու թոյլ տուին հեռանալ կառախումբէն: Մնացեալները՝ չուրջ 60 ճամբորդ եւ չորս ուսուցիչ, դեռ պատանդ կը մնան աւելի քան երկու շաբաթ է ի վեր:

ՈՒԿԱՆՏԱՅի Առողջապահութեան նախարարը՝ Հէնրի Քիեմպա, որ Իտի Ամինի մտերիմ բարեկամը եղած է քանի տարիէ վեր, անգլիական իշխանութիւններէ խնդրեց Անգլիա մնալ: Ամբաստանեց Ուգանտայի նախագահը զանգուածային սպանութիւններու համար:

ԿՈՉ Ի ՆՊԱՍՏ ՊԱՐԱՁԱՆՕԹԻ

— o —

Քոթիտիէն տը Փարի օրաթերթը 4–5է իր թիւով կը հաղորդէ, թէ ճնշումի դէմ պայքարող միջազգային Կոմիտէն կոչ ուղղած է խորհրդային բեմադիր Սեր – գէյ Պարաճանօվի «անմիջական ազատ արձակման» համար:

Միջազգային շարժարուեստի գլուխ – գործոցներէն նկատուած Հրեղէն ձիերու ժապաւէնի բեմադիրը 1972ին ձերբակալուած էր, որովհետեւ մերժած էր վկայել Ուկրէն « այլախոհ »ի մը դէմ: Հինգ տարուան բանտարկութեան դա – տապարտուած էր եւ վախ կայ, որ նոր դատավարութեամբ մը երկարաձգուի բանտարկութեան ժամանակաշրջանը:

Միւս կողմէ, խորհրդային նոր Սահ – մանադրութեան հրապարակման առթիւ Ակադ. Անդրէյ Սախարով կոչ ուղղած է խորհրդային իշխանութիւններուն, որ – պէսզի ընդհանուր ներում չնորհուի քաղաքական բանտարկեալներուն:

Կոչը Սախարովէ զատ ստորագրած են 56 «այլախոհներ»:

ԱՐԱՐԱՏ - ԴԻՆԱՄՕ 2 - 0

— o —

Խորհրդային 40րդ ախոյենութեան մրցումներու չարքին, Երեւանի «Հրազդան» մարզադաշտին վրայ Յունիս 5ին, Արարատ 0ի դէմ 2 կէտով յաղթեց Թիֆլիսի Դինամոյին:

ՌՈՊԵՐԹՕ ՌՈՍՍԵԼԼԻՆԻ ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Շարժարուեստի մեծերէն Ռոպերթօ Ռոսսելլինի Յունիս 3ին յանկարծամահ եղաւ Հռոմի իր բնակարանը: 71 տարեկան էր:

Մնած Հռոմ 1906ին, իր սերնդակիցներու չատերու նման ֆաշական վարչակարգի տակ է, որ ձեւաւորուեցաւ չարժանկարի արուեստին մէջ: Իտալացի բեմադիրը պատերազմէ ետք նոր–իրապաշտ դպրոցի հիմնադիրը եղաւ՝ աշխարհի ուշադրութեան արժանանալով Հռոմ՝ բաց քաղաք ժապաւէնով (1945): Յաջորդ տարին ժապաւէնը Մեծ Մրցանակը ձեռք ձգեց Քաննի առաջին փառատօնին: Յաջորդաբար պատառ հանեց Փայզա (1946), Գերմանիա զէրօ տարուան (1948) ժապաւէնները:

Ֆրանչիսքոս Ասսիզաչի ժապաւէնէն ետք, ուր բացայայտ կերպով է յայտնուեցաւ քրիստոնէական հեռանկար մը, Ռոսսելլինի Ինկրիտ Պերկմանի հետ իր ուշադրութիւնը սեւեռեց ժամանակակից կնոջ եւ զոյգերու հարցերուն՝ Եւրոպա 51, Մենք կիներս, Ահը եւ այլ ժապաւէններով: Վերջին տարիներուն պատմական նիւթերով ժապաւէններ պատրաստեց յատկապէս հեռատեսիլի համար՝ Սոկրատ, Դոթծէ Առաբելոց, Մեսիան եւն.:

Քաննի այս տարուան փառատօնին դատակազմի նախագահն էր:

Au service du Droit, de la Justice et de la Liberté (*)

N.D.L.R. — Ainsi que nous l'avions annoncé, nous publions le discours prononcé par Maître H. Eghiazarian, le Dimanche 29 Mai, à la cérémonie du Père-Lachaise.

La cérémonie qui se déroule demeurera marquée dans les annales de la colonie arménienne de France comme un événement d'une grande signification, d'une particulière importance.

Un acte de gratitude et d'équité s'accomplit aujourd'hui envers des milliers, des dizaines de milliers d'hommes quii avaient choisi de combattre au nom de la justice et de la liberté et qui ont su se sacrifier héroïquement pour le triomphe de leur idéal.

Nous devons à la pensée généreuse de l'Association des Anciens Combattants et Résistants Arméniens, ainsi que du Comité d'érection du futur monument, et aux efforts persévérants de leurs présidents et vice-présidents respectifs, de voir se réaliser enfin le projet d'érection d'un ouvrage, inspiré de l'art arménien, dédié à la mémoire des combattants arméniens de l'Armée Française, ayant servi au cours des deux guerres mondiales et des Arméniens qui luttèrent dans les rangs de la Résistance française durant l'occupation de 1940-1944.

Le futur monument, dont la première pierre va être posée, rappelera, célébrera, perpétuera leur souvenir.

Il glorifiera le glaive arménien et l'esprit de résistance de notre peuple, qui sont aujourd'hui à l'honneur, ce glaive brandi non certes pas en tant qu'arme offensive au service d'une méprisable volonté de domination et de destruction, mais bien au contraire, comme un instrument de légitime défense et de réparation, au service :

— du droit,
— de la justice
— et de la liberté,

cet esprit de résistance non pas contre un ordre légitime, librement accepté, mais contre l'asservissement brutal et un anéantissement prémédité, esprit dont a été et reste animé le peuple arménien depuis la perte de son indépendance en 1375.

Le futur monument symbolisera aussi la séculaire amitié et la fraternité d'armes franco-arméniennes, si chères à nos cœurs, amitié et fraternité qui sont également à l'honneur en ce jour.

Sans remonter le cours de l'Histoire, où elles se sont si souvent manifestées depuis l'époque lointaine à laquelle les Arméniens tendirent une main secourable et vigoureuse à Godefroy de Bouillon, à ses compagnons et à ses armées se trouvant sur terre étrangère, souvenons-nous seulement que

— des affinités et des aspirations communes,
— une même conception de la vie,
— un égal respect de la dignité humaine,

nous ont rapprochés et ont scellé à jamais l'amitié entre les deux peuples.

C'est au nom de ces principes, au nom de leur indéfectible attachement à la France, et pour la libération de leur patrie arménienne, que tant et tant de jeunes Arméniens devaient se porter volontaires et se battre vaillamment dans les rangs de l'Armée française.

Dès le début de la première guerre mondiale ces jeunes Arméniens, pour la plupart des étudiants, résidant en France, décidèrent d'accomplir leur devoir. De Paris, de Marseille et d'ailleurs, dans un élan irrésistible, affluèrent les volontaires.

Suivant leur exemple, la fleur de la jeunesse arménienne, accourue d'Egypte, d'Angleterre, de Belgique, de Grèce, des Etats-Unis et d'autres pays encore, grossit les rangs des volontaires arméniens, engagés pour la durée de la guerre.

Enrolés en France dans le Régiment de marche de la Légion Etrangère, qui n'a succombé dans aucune bataille, les volontaires Arméniens, toujours à la pointe du combat, se distinguèrent par leur hardiesse en particulier sur les champs de bataille de Verdun, de Champagne, de la Somme, de l'Artois, où près de 2.000 d'entre eux, mêlant leur sang à celui de leurs frères d'armes français, devaient trouver la mort du héros.

L'Ossuaire de Douaumont témoigne de leur bravoure.

L-bas, sur le front d'Orient, l'héroïque Légion arménienne, formée en 1917 sur l'initiative de Boghos Nubar Pacha, de Clémenceau, de Briand et sous le commandement de généraux tels qui Gouraud, Duffieu, Brémond, devait à son tour s'illustrer en s'opposant victorieusement aux forces ennemies des Alliés et se couvrir de gloire en libérant la Palestine.

C'est au tour du général Gouraud d'en attester dans un Ordre du jour fameux.

Au cours du second affrontement mondial les Arméniens n'adoptèrent pas une attitude de prudente spectative comme d'autres, en Orient, l'ont fait.

Le second conflit mondial a vu les Arméniens de nouveau sur la brèche aux côtés des défenseurs de la liberté.

En France, naturalisés ou apatrides, tous servant dans les unités régulières françaises, c'est toujours avec dévouement et efficacité qu'ils participèrent aux combats de Sedan, de Dunkerque, de l'Oise, des Ardennes, de Lorraine, subissant de lourdes pertes en vie humaines, sans compter les nombreux prisonniers de guerre, d'origine arménienne qui durent prendre le chemin, le dur chemin de la captivité.

Ils rendaient ainsi une dette de reconnaissance qu'ils avaient contractée envers la France, leur patrie d'adoption, lorsqu'à un moment des plus tragiques de leur histoire, elles les avait accueillis et leur avait donné asile.

Non moins importante, non moins active, non moins enthousiaste fut la contribution, fertile en actes héroïques, des Arméniens aux mouvements de la Résistance française.

Rappelons-nous les groupes de partisans arméniens, formés dans les Cévennes, qui harcelèrent, poursuivirent et disloquèrent les forces de l'occupant, en bravant les plus grands périls.

Les villes de Mende, Florac, Alès, jusqu'à Nîmes, entre autres, doivent en grande partie leur libération aux résistants arméniens.

Partageant avec leurs camarades Français les mêmes privations, les mêmes dangers, les mêmes souffrances jusque dans les camps de concentration et de la mort, jusqu'au poteau d'exécution, sans jamais dévier de leur devoir, ils furent à leur tour les héros d'une véritable, d'une exaltante épopée.

Nous nous receuillons avec émotion, reconnaissance et fierté devant le mémoire de ces valeureux combattants et résistants.

Notre pensée va aussi en ce moment à tous les fils d'Arménie qui s'engagèrent en masse dans les rangs des armées Alliées en 1914-1918 et luttèrent avec une farouche détermination sur le front du Caucase et m,me sur le front austro-allemand.

Nous avons à cœur d'unir également dans le même hommage les innombrables martyrs arméniens de 1915, qui payèrent de leur vie, avec un courage surhumain, leur fidélité à la Foi et à la Patrie.

Nous n'oublions pas davantage le combattant de l'armée arménienne, lequel en 1918, aidé par l'ensemble de la population sur le pied de guerre, se mesura sur le sol national avec un envahisseur bien supérieur en nombre et en armement, qu'il dompta au cours des batailles mémorables de Sardarabad et de Pach Aparan, qui sont à l'Histoire d'Arménie ce que les batailles de la Marne et de Verdun sont à l'Histoire de France.

Tous ces hommes s'étaient levés, tous avaient allègrement accepté le sacrifice suprême dans l'espoir qu'enfin l'Arménie serait libérée et rétablie dans ses droits, étant convaincus que le sort de leur terre natale dépendait de l'issue victorieuse de la guerre pour les Alliés.

Compte tenu du nombre des pertes et de la proporttion de la population mobilisée, l'Arménie avec la France et la Serbie fut l'un des trois pays dont les sacrifices furent les plus importants durant la première guerre mondiale.

Cependant malgré l'immense dévouement des Arméniens à la cause des Alliés, l'Histoire, témoin des actes des hommes, au lieu d'enregistrer le couronnement de leurs efforts, ne put consigner que l'amère déception des survivants.

Mais le mot désespoir n'est pas arménien.

Notre survie à six siècles de servitude en est la preuve.

Le sacrifice du sang versé par les nôtres sur les champs de bataille ne doit pas rester vain. L'exemplaire comportement de nos combattants nous commande d'œuvrer inlassablement avec tous les hommes de bonne volonté pour qu'enfin justice soit rendue à la cause arménienne.

Pour l'accomplissement de cette tâche nous faisons appel, en particulier, à nos compatriotes français, dont l'amitié nous est si précieuse.

Que cette amitié demeure toujours vivante.

Qu'elle conserve toujours sa sève.

Ne soyons, ni les uns ni les autre, victimes de manœuvres ourdies à l'étranger pour la détruire.

Ne la sacrifions pas à des intérêts mal compris.

Que la confiance et la sincérité dans nos rapports soient toujours la loi commune, comme elles l'ont été dans le passé.

Ensemble, nous devons, à l'avenir, défendre nos idéaux communs,

— en dénonçant l'injustice d'où qu'elle vienne,
— en la traquant partout où elle se commet.

Dans ce monde troublé il nous incombe d'user de toutes nos forces afin de sauvegarder et de maintenir ce qui pour les Français et pour nous, leurs compatriotes d'origine arménienne, est une nécessité impérieuse, constitue l'essentiel : la liberté.

En cet instant solennel où tous ces drapeaux s'inclinent, dans la ferveur générale, c'est le message que nous transmettent de l'au-delà les frères d'armes français et arméniens, morts au champ d'honneur, et unis pour l'éternité dans une gloire impérissable.

HOVIG EGHIAZARIAN

(*) *Le titre est de la rédaction.*

«ԵԼՔԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿՈՅՐԵՐԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Պատմուքիւն չէ գրի առածս, վէպ ալ չէ, այլ, երկուքիճ խառնուրդը : Ուժ տալով մանկական աչօտ յիշողութիւններուս, մտիկ ընելով վերապրող տարեցներու զրոյցները, գրի առի այս տողերը իբր յուշ ու յիշատակ կործանած գիւղիս համայնահատակներուն համար :

Բարի, առաքինի, աշխատասէր, աստուածավախ մարդոց բնավայրը որ այսօր չկայ, աւա՛ղ ... :

Թո՛ղ լոյս իջնէ անոնց անշիրիմ ոսկրտուց վրայ ...

Մ. Մ.

ԵՐԲ ՄԵՐ ԾԽԱՆՆԵՐԸ ԴԵՒ ԿՐ ԾԽԱՑԻՆ

Պատմելիքս պատմելէ առաջ, հակիրճ ծանօթութիւն մը մեր կործանած գիւղին մասին :

Եօթը ճամբաներու վրայ բազմած մեր փոքրիկ գիւղը, առենին կը կոչուի եղեր Ծաղկաց Մրզայ, եաքին Զայրի Մրզայ, հիմա, այս օրերուն Զոր Մրզայ : Այս երեք անուններն ալ անցեալ մը ունին, ապրած են իրենց ժամանակը, երգած են իրենց երգը :

Կը պատմուի թէ, վաղնջական օրերուն, բաւականին լայնկեզ գետակ մը իր պատերը քերելէն կ'անցնի եղեր իր չուրջը սփռելով հազար բարիք : Այդ երանելի օրերուն գիւղը իր շրջապատով ծառերու եւ ծաղիկներու անմահ բուրաստան մըն է եղեր : Եղեմէն փրցուած կտոր մը իր լայնքովն ու երկայնքովը : Հազար ու մէկ տեսակ մշակուած կամ վայրի միրգերու, բանջարեղէններու հետ կամ քովը կը տեղայ եղեր անձրեւի առատութեամբ մեզրահամ մանանայ :

Բայց ...

Բայց օր մը, յանկարծ, չես գիտեր աղամորդու ո՞ր մեղքին համար, լոյս ցերեկով երկինքը մթներ է անլուսին, անաստղ գիշերուան մը պէս : Թանձր մառախուղը պատեր է ծագէ ծագ : Եղեր է ահարկու փոթորիկ, տեղացեր է հաւկիթի մեծութեամբ կարկտաւ ... Երջանիկ վերածուեր է ընդարձակ, ծաւալուն ծովի մը, ու ամեհի հեղեղը իր առջեւէն քշեր տարեր է ամէն բան : Ծառ ու ծաղիկ, տուն ու պարտէզ, մարդ ու կենդանի ... :

Օրեր յետոյ, երբ այս անհատանելի պատուհասը չքացեր է, Ծաղկաղարդ գիւղը նմաներ է անապատի աւազին վրայ կուտակուած քարակոյտ մը ... Ու զարմանալի՛ իր պատերը միշտ քերող օրհնաբեր գետակն ալ ընդմիշտ անհետացեր է այս արհաւիրքին հետ : Զուլումը իր ամբողջ ծանրութեամբ լլլած է Ծաղկած Մրզային վրայ, ու Ծաղկացմրզայ անունն ալ թաղուեր է այս մեծ պատահարին հետ :

Այս չարաբաստիկ դէպքէն ետք, վերապրող գիւղացիները, Բաբելոնի աշտարակը կառուցանողներուն պէս կործանած գիւղին նոր պատերը բարձրացուցեր են աւելի ապահով կարծուած վայրի մը մէջ :

Երկա՛ր, երկա՛ր ժամանակներ վերջ, երբ աղետահար շրջանը սկսեր է տակաւ վերակենդանանալ, նոր դոյն, նոր կերպարանք առանալ, քարերու, խիճի, աւազի ընդարձակ տարածութեան մը կողքին՝ բնութիւնը կարծես զոլորովին մերկ, որը չձգելու համար այս շրջանը, հետ - ղհետէ կեանքի կոչեր է մարզագետին - ներու երկար շարքի մը նոր գիւղին տալչեւէն մինչեւ հեռաւոր տարածութիւն - ները : Ու ահա, անկէ ետք, մեր անանուն գիւղը ինքզինք մկրտած է Զայրի Մրզայ (մարգագետիններու մրզայ) անունով :

Հին՝ լքուած գիւղին «խարապայ»ները (աւերակները), նոր գիւղին հանդիսակայ « խուռի չայ »ը (չոր գետ) համոզիչ, կենդանի վկաներն էին մեր հին, կործանած գիւղի անցեալին, անոր տեսած, ապրած ու անցուցած եղերական պատմութեան :

Հիմա, այս օրերուն անկիկա կը կոչուի եղեր Զոր մրզայ ... Ինչո՞ւ : Վասնզի, այսօր, այնտեղ կանդուն բան չէ մնացեր : Տեսնողներու վկայութեամբ առենին չէին ու պարծառ այս գիւղին մէջ այսօր իբր կենդանի վկայ կանդուն մնացած է տուն մը միայն, ան ալ կիսաքանդ, քանի մը գետնափոր խոռոչներ իբր բնակարան մարդակերպ անասուններու, ու շրջապատին բազմաթիւ գլգլան աղբիւրներու փոխան փոսի մը մէջ լճացած պղտոր ջուր ... :

Ահա՛ եւ Զոր մրզան ... :

Ծաղկա՛ց մրզայ, Զայրի՛ մրզայ, Զո՛ր մրզայ ... Հիմա, հին, մասուռ կապած յիշատակ մը միայն այս բոլորէն ... :

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

(Շար. - 1)

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՏՐՈՒԹԻ մէջ Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութիւնը պաշտօնական հանդիսաւոր թեմբ մը, կիրակի, Մայիս 15, ոգեկոչած է յիշատակը Յարութիւն Կուժունի՝ անոր մահուան տարելիցին առի – թիւ: Առաւօտեան, Պէյօղլուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ պատարագած եւ քարոզած է Գնէլ Եպիսկ. Ճէրէճեան, ի ներկայութեան Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Տաճատ Արք. Ուրֆալեանի: Հոգեհանգստեան արարողութենէն ետք, յիշատակի հանդիսութիւնը տեղի ունեցած է Հ. Մ. Մ.ի կեդրոնը, ուր պաշտօնական հիւրերու շարքին ներկայ եղած են Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Ռ. Ա. կուսակցութեան ներկայացուցիչները, պետական հայ երես – փոխաններ: Բացումը ըրած է Պէպօ Սիմեան անդրադառնալով Յ. Կուժունի պղպատական գործունէութեան տիպարին: Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան կողմէ խօսք առած է Մանուէլ Ազամեան եւ ներկայացուցած՝ ողբացեալին գործն ու պատմական դիմագիծը: Ռ. Ա. կուսակցութեան ներկայացուցիչ Վահէ Պաճեան յարգանքի իր խօսքին մէջ չեշտած է Յ. Կուժունի նուիրումի ոգին: Հ. Յ. Դաշնակցութեան կողմէ խօսք առնելով ընկ. Երուանդ Փամպուքեան ըսած է. «Կուժունիներու տիպարը օրինակելի պէտք է ըլլայ ի մասնաւորի հայ երիտասարդութեան համար: Ազգային հարցերու ճանօթութիւնը իրեն մօտ խակապէս ամրագրուած մը կը ներկայացնէր. իր հնաոքիքրութեանց եւ մտահոգութեանց միջօրեայ առարկան գարձուց դպրոցն ու եկեղեցին, մամուլն ու գրականութիւնը, հայրենիքն ու սփիւռքը: Հանրային գործիչի ուսանելի տիպար մըն էր Յ. Կուժունի»: Այնուհետեւ խօսք առած են Գնէլ եպիսկոպոս եւ Հրանդ Գանդրունի՝ որոնք յուշերու եւ վկայութեանց ճամբով վեր առած են ողբացեալին արժանիք – ները: Փակման խօսքը արտասանած է Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Կեդր. Վարչութեան առենապետ Աւետիս Տէ – Մարեան, որ ըսած է. «Յ. Կուժունի ճիգ չխնայեց հետապնդելու համար մեր գաղը համազգային տարողութեամբ ու ճիգերով: Պէտք է ձերբազատինք, կ'ըսէր ան, այն բոլոր արգելքներէն, մանրուք – ներէն, որոնք մեզ կը պառակտեն եւ Հայ Դատը կը դնեն լուսանցքի վրայ: Պէտք է մոռնալ երկրորդական հաշիւները եւ մտածել էականի մասին»:

ՀԱԼԷՊի մէջ, Ապրիլ 12ին տեղի ունեցած է Սուրիոյ Ազգ. վարժարաններու Զ. կարգի աշակերտութեան Ա. հանդիպումը, Բերիոյ Թեմին Ուսումնական Խորհուրդին նախաձեռնութեամբ: Սուրիոյ արեւելեան ծայրամասէն՝ Տէրիքէն ու Քամիշլիէն, մինչեւ արեւմտեան ծայրամասը, Լաթաքիա ու Քեսապ, ինչպէս նաեւ՝ Թել Ապիաթի Բաս Իւլ Ապնի գիւղաքաղաքէն – ըն չուրջ 75 աշակերտ ու պատասխանատու եկած են Հալէպ եւ հիւրընկալուած՝ տեղւոյն վարժարաններու աշակերտնե – րուն տուները: Ուսումնական Խորհուրդին կից կազմուած Գեղարուեստական Յանձնախումբը պատրաստած է պատշաճ յայտագիր մը, որ գործադրուած է Ապրիլ 12ի երեկոյեան Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ սրահին մէջ, ուր հաւաքուած են աւելի քան եօթը հարիւր հանդիսա – տեսներ: Բացումը կատարուած է «Մեսրոպ Մաշտոց» երգչախումբի մեկնաբանած երգերով՝ Պօղոս Ապաճեանի ղեկավարութեամբ: Ուսումնական Խորհուրդի կողմէ խօսք առած է Կարապետ Աբգարեան եւ վեր առած նման հանդիպումնե – րու կարեւորութիւնը շրջանին ազգային կեանքը ամրապնդելու գծով: Ապա, Հալէպի վարժարաններու խառն պարախումբը եւ շրջաններու խումբերը ներկայա – ցուցած են իրենց գեղարուեստական յայտագիրը՝ մեներգ, պար, արտասանու – թիւն: Հանդիպման փակման խօսքը արտասանած է առաջնորդ Տաթեւ Եպիսկ. Սարգիսեան:

ՊՈՒՐԾ ՀԱՄՈՒՏԻ (Պէյրութ) Համազգային կազմակերպութեամբ, Մայիս 8ին դասախօսութիւն մը տեղի ունեցած է՝ Նիկոլ Դուման ակումբի սրահին մէջ: Դասախօսը՝ Գրիգոր Շահինեան, ներկայացուցած է «Գրիգոր Պըլտեանի քերթողութիւնը» նիւթը: Մեկնելով երթ եւ նախերթ խորագրէն, ան տուած է ընդ – հանուր պատկերը հեղինակին նախորդ եւ վերջին գործերուն մէջեւ եղած յարաբերութեան, ըսելով թէ «Տեղապրութիւն քանդուող քաղաքի մը համար» խորագրով գործը ամբողջական պատկերն է Գ. Պըլտեանի նախորդ գործերուն: Դասախօսը խօսած է էջագրումի, աստղաբաշխութեան, կշռոյթի, տառակրկնութիւններու, պատկերներու համակարգման եւ պատ – կերակերտումի մասին:

ՔՈՒԼԷԹԻ մեր ընկերներէն Արշաւիր եւ Վիգէն Շաղղոյեան եղբայրները, իրենց ողբացեալ հօր՝ ընկ. Ներսէս Շաղղոյեանի յիշատակին, 55 հազար քուէյթեան տինար (չուրջ մէկ միլիոն ֆրանք) նուիրած են «Ազգակի Տան» կառուցման համար:

ՊՈՍԹՐՆԻ Համազգային գրական յանձնախումբին կազմակերպութեամբ երե – կոյթ մը տեղի ունեցած է, նուիրուած՝ սփիւռքի հայ արդի քանաստեղծներու: Տիկին Գոհար Թէօլէօլեան ակնարկով մը ներկայացուցած է արդի քանաստեղծութեան այսպէս կոչուած «նորարար» երեւոյթը եւ փունջ մը տարեց թէ երիտասարդ քերթողներու գրական ոգին ու ճաշակը: Անդրադարձած է նաեւ քանի – րորդ գարու յառաջընթացին եւ մարդ – կային ու ընկերային տաղնապներու ազդեցութեան ինչպէս արուեստի միւս ճիւղերուն՝ նաեւ գրականութեան վրայ: Իր խօսքին մէջ Գ. Թէօլէօլեան դիտել տուած է որ ազգային գիծ ունենալով հանդերձ՝ արդի քանաստեղծները կը ձըգտին արտացոլելու համամարդկային ապրումները, եւ խորքի, ոճի, թէ ձեւի ճամբով՝ յաճախ կը խիզախեն ընդունուած կաշկանդումներու դէմ: Երեկոյթի ընթացքին կարդացուած են քերթուած – ներ Պօղոյ, Լիբանանի, Ֆրանսայի, Պարսկաստանի, Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկայի քանաստեղծներէն:

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐՆի մէջ, Հայ Ազգային Մարմնի կազմակերպութեամբ, տեղի ունեցած է Հայաստանի անկախութեան հռչակման 59րդ տարեդարձի ոգեկոչումը, որուն միացուած է նախագահ Ռիչըրտի մեծարանքի հրապարակային հանդիսաւորութիւնը: Ուաշինկթընի Վուտրօ Ուիլսըն պատմական տան մէջ հաւաքուած 120 հրաւիրեալներու մէջ եղած են 30 Քոն – կրէսմէններ եւ դեսպաններ: Երեք ժամ տեւող հանդիսութեան ընթացքին մագաղաթեայ պատուագիրներ յանձնուած են նախագահ Ռիչըրտի թոռան՝ վերապատուելի Տին Սէյքի: Ընկ. Լէօ Սարգիս – եան յայտնած է հանդիսութեան կրկնակի նպատակը — Հայաստանի անկախութեան 59րդ տարեդարձի տօնակատարութիւն, եւ պատուագիրներու յանձնում – եւ շեշտած որ հակառակ Հայաստանի անկախութեան կարճատեւ կեանքին՝ Մայիս 28ը կը մնայ հայ ժողովուրդի վճռակամութեան խորհրդանիշը:

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ Գարնեկի Հոլի մէջ, Մայիս 21–22ին, Շարլ Ազնաւուր երգահանդէս մը տուած է եւ հիացմունքի արտայայտութիւններ խլած արուեստի քննադատներէ: «Նիւ Եորք Թայմզ» թերթը Մայիս 23ի իր թիւով անդրադարձած է երգահանդէսներուն եւ նշած՝ որ Շարլ Ազնաւուր տարուէ տարի կը խորացնէ իր արուեստը եւ այն սահունութիւնը որ կ'աւելնայ իր երգեցողութեան վրայ՝ երբեք չթեթեւցնելով երգերուն ազդեցու – թիւնը:

ՄԵԾԱԳՈՑՆ ՊՈՍԹՐՆի Համազգային Հայ Մշակութային Միութիւնը բացումը ըրած է «Համաստեղ» գրադարանին, Մայիս 22ին: Հանդիսութեան ընթացքին խօսք առած են Ժիւլիան Ղարիպեան և Սարգիս Մաճառեան՝ չեշտելով գիրքի ու գրականութեան հանդէպ հայ ժողովուրդի պաշտամունքը: Լորիկ Համաստեղ շնորհակալութիւն յայտնած է Պոսթընի Համազգայինին՝ իր հօր յիշատակը նուիրագործող նախաձեռնութեան համար: Հանդիսութիւնը վերջ գտած է քոքթէյլով մը:

Դաշնակահարուհի Յասմիկ Սիւրմէլեան

ՅԱՑՏՆՈՒԹԻԻՆ ՄԸ

Զորեքշաբթի, Մայիս 25ին, էմոլ Նորմալ Սիւփերիէօրի սրահին մէջ, դաշնակահար Յասմիկ Սիւրմէլեանի նուագահանդէսը յայտնութիւն մը եղաւ սրահը լեցուցած հանրութեան համար:

Յասմիկ Սիւրմէլեան, որ երաժշտական արուեստի պաշտամունքը ունեցած է իր ընտանեկան յարկէն ներս՝ իր երաժիշտ հօրմէն՝ Օննիկ Սիւրմէլեանէ, դաշնակի առաջին դասերուն հետեւած է Պէյրութի մէջ՝ Զուարթ Սարգիսեանի մօտ, ապա, Պրիւսէլի Արքայական Երաժշտանոցին աշակերտած է Նիքոլ Անրիոյի: Փայլուն յաջողութեամբ աւարտելով Երաժշտա – նոցը՝ Յասմիկ Սիւրմէլեան արժանացած է երկու ոսկէ մետալներու, մէկը՝ դաշնակի, միւսը՝ սենեկային երաժշտու – թեան համար: Նուագահանդէսները տուած է Պէյրութ, Պրիւսէլ, Պարսըլոն եւ Փարիզ:

Տաղանդաւոր դաշնակահարուհին, Մայիս 25ի նուագահանդէսին, արուեստասէր հանրութեան ներկայացուց վեց երաժիշտներու գործեր, որոնք կը պարզէին վեց տարբեր ոճեր:

Պախի Մի մինէօր քոմքաթայի մեկնաբանութեամբ արդէն համոզուեցանք, որ կը գտնուինք տաղանդաւոր արուեստագէտի մը դիմաց: Մոցարթի Սի պեմոլ մաժէօր էվ 570 սոնաթը, որ հնչական հակայ ու անվերջանալի ալիքներով հարուստ գործ մըն է, արժանացաւ ազնիւ մեկնաբանութեան մը, ուր դաշնակահարուհին յստակ կերպով կ'արտայայտէր երկին հիմնական գաղափարները, նոյն ատեն ցոյց տալով որ ան կը տիրապետէ ստեղծագործութեան: Շոմանի վարիասիոնի մեկնաբանութեան մէջ, որ գոյներով եւ կնճռոտ լմացականութեամբ հնչաւորուած ստեղծագործութիւն մըն է, Յասմիկ Սիւրմէլեան ձայնանիւէ ձայնանիւ կ'անցնէր հնչական հիանալի բա – խումներով, որոնք յաճախ տեղի կ'ունենային ազնուագոյն ներքութեամբ մը: Շեըն – նորհիւ այս յատկանիշի՝ հեղինակին գործը դուրս կ'ելլէր ազմկոտ եւ անհոգի ճայնանիւներու յաջորդականութիւն մը ըլլալու հանգամանքէն:

Յայտագրի երկրորդ բաժնին մէջ դաշնակահարուհին մեկնաբանեց Գ. Ղազա – րոսեանի Երեք էթիւտները, տալով ստեղծագործութեան հայկական երանգները: Ի. Ալպենիզի էլ Փուէրթօ եւ էլ Ալպայսին գործերու մեկնաբանութեամբ Յասմիկ Սիւրմէլեան կրցաւ տալ ստեղծագործու – թեան մթնոլորտը (ատմոսֆեր). ստեղ – նաշարի ուժգին հարուածներուն տակ չէին խեղդուիր դաշնաւորման ճայնա – նիւները եւ ոչ իսկ անոնց զուգորդում – ները: Փրոքոֆիեւի վոթորկայոյզ աչ – խարհը աւելի մօտ ըլլալով դաշնակահարուհիի խառնուածքին՝ հեղինակին խանդավառութեամբ եւ դիւրայեղութեամբ լեցուն ստեղծագործութիւնը՝ թիւ 3 սոնաթ օփ. 28, լաւագոյն եւ հարազատ մեկնաբանութեան արժանացաւ եւ ցայտուն գարձաւ Յասմիկ Սիւրմէլեանի զօրաւոր թեքնիքն ու ճկունութիւնը, արագութիւնն ու ճշգրտութիւնը: Դաշնակահարուհիի տաղանդին մէկ ցայտուն ապացոյցն ալ այն է՝ որ իւրաքանչիւր ստեղծագործութիւն կը յատկանշէր եզակի համաութեամբ մը, հաւասարապէս մօտ կը զգար իր խառնուածքին Մոցարթ կամ Շոման, Ալպենիզ կամ Փրոքոֆիեւ: Եւ այս՝ մեծ յատկանիշ մըն է արուեստագէտի մը համար: Յասմիկ Սիւրմէլեանի մեկնաբանութեան արուեստի յատկանիշերը կը կազմեն երանգներու յստակ ու պայծառ արտայայտութիւնը, ուժգնա – նութեան հետ նոյն ատեն նրբութիւնը, կշռոյթներու համաչափութիւնը, տոկուն անհատականութիւնը: Ու այս բոլորով կը կազմուի իր սեփական ոճը: Հանրութեան բուռն ծափերուն ընդառաջելով, դաշնակահարուհին յայտագրէ դուրս նուագեց Պօղոս Ճէլալեանի Փրելիւտիօ եւ Թոքաթինօ գործը:

Մայիս 25ի նուագահանդէսը դաշնակահարուհիի սքանչելի ցուցադրութիւն մըն էր, ուր հիացանք Յասմիկ Սիւրմէլեանի արուեստին զեղեցկութեան վրայ, մատներուն ուժին եւ երկերու մեկնաբանութեանց մէջ արտայայտած համոզիչ ու տպաւորիչ ոճին:

Սքանչելի թեկնածու մը՝ Գարթայի ընտանիքին համար:

ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆ

ՏՈՒՊԱՑԻ մէջ (Ազգային Միացեալ Լիմիրութիւն), Մայիս 9ի երեկոյեան ժամը 8·30ին, Անկլիքաններու Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ մէջ հայկական պատարագ մատուցուած է Ապրիլեան Եղեռնի 62րդ տարեդարձի ոգեկոչման առթիւ: Պատարագած եւ քարոզած է Իրանա – Հնդկաստանի թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Ս. Վրդ. Աշճեան, որ յատկապէս հրա – ւիրուած է Նոր Ջուղայէն: Հոգեհանգստեան պաշտօնի կատարումէն ետք տեղի ունեցած է ոգեկոչման հանդիսութիւն մը: Բացման խօսքը արտասանած է Սե – րոբ Սարմուքալեան: Բանախօսած է Տիկին Սիրան Թաշճեան: Փակման խօսքը արտասանած է առաջնորդը:

ՊՈԼՍՈՑ Ս. Փրկիչ հիւանդանոցի հիմնարկութեան 145րդ տարեդարձը նչուած է մեծ հանդիսութեամբ մը: Կիրակի, Մայիս 22, Ս. Փրկիչ մատրան մէջ պատարագած եւ քարոզած է Շնորհք Պատրիարք: Յատարտ պատարագի, ճաշ մը տեղի ունեցած է, որու ընթացքին խօսք առած են՝ Հոգաբարձութեան կողմէ Կարլիս Մուրատեան, որ ամփոփ տեղեկութիւններ տուած է հիւանդանոցի այլ – զան գործերուն մասին, նախորդ Հոգաբարձութեան ատենապետ Տոքթ. Կար – պիս Արման, որ տուած է համապարփակ պատկերը այն շրջանին, ուր հիւանդա – նոցը վատահռատած էր իրեն: Խօսք տըր – ուած է նաեւ Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութեան Աբբահօր՝ Գրիգորիս Վ. Մանեանի, որ հիւրաբար Պոլիս գտնուելով ներկայ եղած էր հանդիսութեան: Աբբահայրը իր խօսքին մէջ դիտել տուած է որ Հայը զերմարդկային ճիգերը ի գործ կը դնէ ինքնուրոյն դիմագիծը պահպանելու համար եւ նոր սերունդին մէջ ամուր ու հզօր է ըլլը ինքնագիտակցութեան: Փակման խօսքը արտասանած է Շնորհք Պատրիարք, որ յիշեալ եւ թէ Ս. Փրկիչ հիւանդանոցը սփիւռքի Հայութեան մեծագոյն հանրային հաստատութիւնն է, աւելցուցած է. «Մօտ մէկուկէս դարու անցեալ մը ունեցող այս հաստատութիւնը մեր ամէնէն նուիրական աւանդներէն մէկն է, այն հաստատ ու բացարձակ համոզումը ունիմ, որ նոր Հոգաբարձութիւնն ալ, նախորդին պէս, պիտի յաջողի յաղթահարել ամէն արգելք ու դժուարութիւն, քայլ մը եւս յառաջ տանելու համար այս հիանդանոցը, որ ոչ միայն Պոլսոյ Հայութեան, այլեւ ամբողջ շրջանի մը ամէնաղգի բնակչութեան կը ծառայէ: Ունիմ այն անխախտ հաւատքը, որ իշխանութիւնները ողջմտութիւնը պիտի ունենան իրենց ճշգրիտ չափանիշներով գնահատելու արժէքը այս հաստատութեան ու պիտի տան արդար իրաւունքները անոր, որպէսզի ան չարունակէ գործել, ամրզել, զարմանել իր երդիքին տակ եկողները»:

ՀՌՈՄի Լեւոնեան վարժարանի մէջ ամսոյս 22ին, երջանկայիշատակ Կարդինալ Գրիգոր–Պետրոս ԺԵ. Ագաճանեանի մահուան 6րդ տարեդարձին առթիւ, Վարդան Եպիսկ. Թէքէեան՝ առաջնորդ Իրանի կաթողիկէ Հայոց« մատոյց Հանդիսաւոր պատարագ ի հանգիստ մեծանուն Հայրապետի հոգւոյն: Արարողութեան ատեն – ին, պատարագիչը պանծացուց Կարդինալին առաքինութիւնները՝ թէ որպէս մեծ հոգեւորական եւ թէ որպէս մեծ Հայ: Հանդատեան պաշտօնը կատարուեցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի խորանին վրայ, որուն մօտ կը գտնուի ողբացեալ Հայրապետին շիրիմը: Արարողութեան ներկայ էին Հմայեակ – Պետրոս ԺԷ. Կէտիկեան կաթողիկոս – Պատրիարքը, Կարապետ Եպիսկ. Ամատունի, Գրիգոր Եպիսկ. Կապրոյեան, առաջնորդ Փրանսայի կաթողիկէ Հայոց, Մխիթարեան հայրեր, Լեւոնեան վարժարանի մեծաւորներն ու ժառանգաւորները, Անարատ Յղութեան հայ քոյրերը եւ Հռոմ բնակող բազմաթիւ ազգայիններ:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՄՈՒՇԵՂ, ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԺԱՂՈՎ ԵՒ ՁԱՒԱԿՆԵՐԸ, ԱՅԲԻ ՏԻԿԻՆ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ ԵՒ ՁԱՒԱԿՆԵՐԸ, ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՍՈԼԱՔԵԱՆ ԵՒ ՁԱՒԱԿՆԵՐԸ, ԱՅԲԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ՍՈԼԱՔԵԱՆ ԽՈՐ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր՝

ԱՃԲԻ ՏԻԿԻՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

(ծնեալ Հայկուհի Սոլաքեան)

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 26ին, մեծ աղջկան բնակարանը, Վալանս:

Թաղումը տեղի ունեցաւ Ռոման, Մայիս 28ին եւ մարմինը ամփոփուեցաւ ընտանեկան դամբարանը:

Ընտանիքը չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով կամ անձամբ մասնակից եղան իրենց սուգին:

Այս տխուր առթիւ, ողբացեալին զաւակները իրենց մօրը յիշատակին 130 ֆր. կը նուիրեն «Ցառաջ»ին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այբի Տիկին Շաթաֆեան, այբի Տիկին Զուլարեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, կիրակի Ցունիս 12, Լիոնի Ս. Ցակոբ եկեղեցին

ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՒԱՇԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Պ. Պապայեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման իր հօր հոգեհանգստեան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Հայկանոյշ Նալպանտեան, նահատակ քրոջ չատ սիրելի ընկերուհին, Տիկին Լուսին Վարդանեանի կսկծալի մահուան առթիւ խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ զաւակներուն եւ եղբօր՝ Պ. Վարդան Եղիչէեանի եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին:

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայ փորձառու համալսարանաւարտ Ա.) կուտայ անձնական դասեր մաթեմատիքի, ֆիզիքի եւ լեզուի, մինչեւ պահալօրէայի մակարդակ:

Բ) կը կատարէ թարգմանութիւններ (վաճառականական եւ թեքնիք) հայերէն, անգլերէն, իտալերէն, արաբերէն:

Հեռ. 886–40–45 (իրիկունը):

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ՆՈՒԷՐ

Ամուսնական ընտանիքը 50 ֆր. կը նուիրէ Փարիզի Մշակոյթի Տան Արամ Արմաղանեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ (ստանալ «Ցառաջ»էն):

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԵՒ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Վիլնի մասնաճիւղի դաշտահանդէս եւ ամավերջի դպրոցական հանդէսը կիրակի, Ցունիս 12 ամբողջ օրը, ժամանի դաշտին վրայ:

Անձրեւի պարագային, ընդարձակ սրահը տրամադրուած է:

Երգ, արտասանութիւն, պար դպրոցի աշակերտներու կողմէ: Առատ կերուխում:

Մայթէ – Նովա նոտագախտմբի ներկայութեամբ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Վալանսի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ դպրաց դասի եւ Վալանսի Հայ Մարզական Միութեան: Տեղի պիտի ունենայ կիրակի, Ցունիս 12, ամբողջ օրը, Շաթօ Մոնտիի ծառաստան պուրակին մէջ:

Տեղւոյն վրայ ազանդական չամփուրով խորոված եւ արեւելեան ուտելիքներ, մասնակցութեամբ հայկական նուագախումբի:

Երթեւեկ, ժամը 11·30ին եւ 14·30ին Պարամեանի քովէն, նամանաւանդ վերադարձը ապահովուած:

Անձրեւի պարագային դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Փալէ սը լա Ֆուարի մէջ, Վալանս:

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ցունիս 11 եւ 12ին, ճամբորդութիւն Գերմանիա, փոքր պատմով մը Հռենոսի վրայ եւ այցելութիւն Վերտէօնի եւ Լիւքսանպուրկի: Մեկնում Շաբաթ Ցունիս 11, ժամը 8·15ին կառ. տիւ Նոռ. Քաֆէ Քիւրվէօր: Վերադարձ կիրակի, ժամը 22ի շուրջ:

Մասնակցութիւն՝ 215 ֆր.

Կանխավճար՝ 65, մնացեալը Ցունիս 8ին

RELATIONS TOURISTIQUES EDUCATIVES

Maison de la Culture Arménienne
17, rue Bleue — 75009 PARIS
Association sans but lucratif
régie par la loi du 1-7-1901
ԷՏՈՒԱՐ ՃԷՋԻՐԵԱՆ
Ընդհանուր Պատուիրակ
Հեռաձայն 324–14–96

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ընկ. Խաչիկ Գալուստեան 100 ֆր. կը նուիրէ իր սիրելի «Ցառաջ»ի բարգաւաճման համար:

"ՅԱՌԱՋ" կը նուիրեւ

Տէսինէն Պ. Համօ Նաճարեան մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ Պ. Մանուկ Մարկոսեանի (Մարսէյլ):

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ

ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Ցունիս 11, Շաբաթ օր, ժամը 16ին ԵԱՆ'Ց քլիւպի մէջ, 5 Ավընիւ Ռէյ,:

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնականցիները:

Օրակարգ.– Ընտրութիւն օրուան դիւանին, բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն, ընտրութիւն նոր վարչութեան, բարեփոխումներ Միութեան Մրագիր – Կանոնադրին մէջ, թելադրութիւններ եւ կարծիքներու փոխանակութիւններ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պանէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Երեքշաբթի Ցունիս 7, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին, 6 Ռիւ Շառլ Միշել:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ մասնաճիւղերու ժողովները՝ Սէն Ժեռոմ.— Երեքշաբթի Ցունիս 7: Պուլվար Օտտօ.— Չորեքշաբթի, Ցունիս 8, Քաղաք.– Հինգշաբթի Ցունիս 9: Պօմոն.— Ուրբաթ Ցունիս 10: Ընդհ. ժողով բոլոր ընկերուհիներով Շաբաթ, Ցունիս 11, ժամը 3ին, Հայ Մշակոյթի Տունը: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն բազմաթիւ ըլլալ այս չատ կարեւոր ժողովին: Ներկայ կ'ըլլայ Տիկին Ա. Թաղէոսեան:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կապոյտ Խաչի Պելֆոնթէնի կայանին համար ծախու կամ վարձու կառք մը 4 կամ 2 Ձի: Հեռախօսել 848–68–01:

Նաեւ Ցունիս ամսուան համար բժիշկ ուսանող մը 3րդ կամ 4րդ կարգի:

Հեռախօսել 660–13–26:

ԲԱՑՈՒՄԸ Է

Օդոստոսի արձանագրութիւնները մասնաճիւղերու մօտ:

FÊTE CHAMPÊTRE

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ
Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի նախկին աշակերտաց Միութեան

Կիրակի, Ցունիս 12, ժամը 15ին սկսեալ վարժարանի պարտէզներուն մէջ
26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր

Կը մասնակցին.—

Ֆոլքլորիք Կովկաս խումբը, վարժարանին երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ. Եանպէկեանի, Նարայր Ագըլեան, Մարթէն Եուրկանս և Պերնար Տէտէեան
եւ իր նուագախումբը
Հայկ. գաւառական պիւֆէ

Bal de la Rose

Organisé par
L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE de Marseille
Sous la présidence de Mr et Mme ALEX MANOOGIAN
Président à vie de l'association
au SOFITEL Vieux-Port Bd. Charles es Livon — Marseille le Samedi 18 Juin, de 20 h. 30 à 4 h.
André Rian et son orchestre attractif
Le chanteur international DJAN TATLAN
Location : au siège, 33 Cours Pierre Puget
Agence Wasteels, 87 La Canebière — 50-89-12
Auprès des membres.

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des
VOYAGES EN ARMENIE

PRIX PAR PERSONNE 3150 F
Au départ de MARSEILLE

DU 1er AU 14 JUILLET
15 JUILLET — 28 JUILLET
05 — AOUT (circuit spécial) 25 AOUT
19 AOUT — 01 SEPTEMBRE
02 SEPTEMBRE — 15 SEPTEMBRE

IMPORTANT
Inscription minimum un mois et demi avant la date de départ.
Renseignements et Inscriptions
Jacques CHELELEKIAN VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière 13001 MARSEILLE tél (91) 508912
et TOUTES AGENCES HAVAS VOYAGES Org Lic 97

INVITATION
LES VENDREDIS DE LA QUATRA
LE VENDREDI 10 JUIN A 21 H.
MUSIQUE DE CHAMBRE
André ISOIR - Alain BIGET
Annie JODRY - Raffi PETROSSIAN
BACH — SCHUBERT — BRAHMS
MUSÉE GUIMET 6 PLACE D'IÉNA PARIS 16
PLACES NON NUMÉROTÉES OUVERTURE DES PORTES A 20 H 30

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
8
MERCREDI
8 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՐԱՉԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

ՀԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·873
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
52e ANNÉE — N° 13.873

ՈՉ ԵՒՍ Է ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հակառակ վերջին շրջանի մեր բոլոր յոյսերուն ու մաղթանքներուն, պատահեցաւ անդարմանելին՝ ոչ եւս է Հրանտ – Սամուէլ։

Յունիս 7ին, Իսիի զուիցերական հիւանդոցին մէջ, ուր փոխադրուեցաւ Ապրիլ 26ին, իր մահկանացուն կնքեց «Ցառաջ»ի խմբագիրը՝ ընկ· Հրանտ – Սամուէլ։

Սրտի խոր սեղմումով է, որ կուտանք այս լուրը, լուր մը որ կոչուած է յուզելու ո՛չ միայն իր ընտանիքը, այլեւ այն երկու ընտանիքները, որոնց մաս կազմեց ողջ կեանքը՝ Դաշնակցութեան եւ «Ցառաջ»ի ընտանիքները, ինչպէս նաեւ ամբողջ մեր բոլոր գաղութները, ընդհանրապէս։

Անկնք նաեւ ուրիշ ցաւ մը։ Այսօր, զոհ չկարենանք տալ իր արիւ կենսա – գրականը «Ցառաջ»ի մէջ, այսինքն ա՛յն թերթին մէջ, ուր մօտ 52 տարի, ընկեր Հրանտ – Սամուէլ իր արտակարգ յիշողութեամբ ու բացառիկ արձնութեամբ տուած է Ազգ· եւ հանրային բոլոր դէմքերու կենսագրականները։ Չկինք կրցած, ոչ ալ անշուշտ համարձակած, իւրն ալ առնել իր ձեռքէն։ Երբ անուղղակի կապակցելով փորձեր ընէինք, կը սիրէր յիշել, խնդալով, Շաւարշին խօսքը՝ «Հրա՛նտ, քուկդ ալ գրէ՛»։ Բայց չկրնար – ոչդան գիտենք։ — Կը խորհէր, հատագաղը, որ դեռ ժամանակ ունի, այդպէս կը խորհինք բոլորս ալ, ու լաւ է որ այդպէս է։ Մահը, միշտ ուրիշներուն համար։

Այսօր, ուրեմն, ստիպուած ենք ապահինները պատահական աղբիւրներու, տալու համար, առաջին առթիւ, գոնէ քանի մը հիմնական թուականներ։

Հրանտ – Սամուէլ ծնած է Մարաշ, 1891 Փետրուար 24ին։ Զաւակն էր Սարգիս Սամուէլեանի։ Որբացած չորս տարեկանին, իր նախնական ուսումը առած էր տեղւոյն Ազգ· ղալրոցներուն, ժամ – տարան եւ ճէնանեան որբանոցներուն մէջ։ Կիլիկիոյ մայրաքաղաքի ժառանգաւորաց վարժարանը վերաբացուած ըլլալով, Սահակ Բ. Կաթողիկոսին կողմէ, Մարաշի միակ աշակերտն ըլլալով, 1905 Մարտին, Սիս կը ղրկուի, ուր կը մնայ մինչեւ 1907ի ամառը։ 1907–1909՝ աշակերտ Տարսոնի քոլէճին։ Կիլիկիոյ Ջարդին եռք անցած է Պոլիս։ 1911ին չրջանաւարտ կարապետեան վարժարանէն, կը մտնէ Պոլսոյ իրաւաբանական վարժարանը, մինչեւն առեն խմբագիր դառնալով ժամանակ օրաթերթերին։ 1912–1915 չրջանին խմբագրապետն է նոյն թերթին (պատմութեամբ կը պատմէր հետագրքերական պրուաձները այդ օրերէն, երբ իրեւ պատասխանատու խմբագիր բանտ ալ կ'երթար Ե· Օտեանի մէկ տոմսին առթիւ, Փիէր Լոթիի դէմ)։ Պատերազմին պահեստի սպայ է Օսմ· բանակին մէջ։ 1915 Մայիս 15էն սկսեալ՝ Կոնիա, Պանտրմա, Մանիսա, յետոյ Պաղեստին կը ղրկուի եւ երեսաղէմ, Նազարէթ եւ Նազլուս, ուր իրրեւ սպայ կը ծառայէ պինուորական հիւանդանոցը։ 1918 Սեպտեմբերին դերի կ'իյնայ անգլիական բանակին։ Նոյն տարուան Հոկտեմբերէն 1919 Հոկտեմբեր Թարգման է անգլիական բանակին մէջ, Պաղեստին եւ Եգիպտոս։ 1919ի վերջ Պոլիս կը վերադառնայ եւ կը վկայուի իրաւաբանական վարժարանէն։ 1919–1920 խմբագիրը է «Ժողովուրդի Ձայն»ին։ 1920ին կուգայ Փարիզ, կը հետեւի իրաւաբանութեան եւ իրրեւ թէզ կը ներկայացնէ.— «Հայկական Կիլիկիոյ Միջազգային առեւտուրը ԺԴ· եւ ԺԵ· դարերուն եւ կապիտիւլասիոններու ծագումը»։ 1925էն այսինքն Թերթիս հիմնադրութեան սկիզբին իսկ մնայուն խմբագիրը է «Ցառաջ»ի եւ այդ պաշտօնը կը վարէ մինչեւ 1930 երբ կը հիմնէ իր «Արեւելեան Դրատունը» լատինական Թաղին մէջ։ Առիկա սակայն պատճառ պիտի չըլլար որ կապը խզուի «Ցառաջ»ի հետ, որու կանոնաւոր աշխատակիցը կը մնայ եւ 1957 Յունուար 26էն ի վեր կ'ապահովէ նաեւ, իւրայատուկ համառութեամբ, «Ցառաջ»ի խմբագրականները, Շաւարշի վերջնական բացակայութենէն ետք, ինչպէս բազմիցս ըսած էր անոր առժամեայ բացակայութեանց ընթացքին։

×

Կանուխէն մտած էր Հ· Ց· Դաշնակցութեան շարքերը, ուր վարեց նաեւ պատասխանատու պաշտօններ, բացառիկ ձեռնհասութեամբ։ Եղած է, երկար տարիներ, անդամ Հ· Ց· Դ· Արեւմտեան Եւրոպայի կեդր· Կոմիտէի, անդամ եղած է նաեւ Հ· Ց· Դ· Բիւրոյին եւ միշտ մասնակցած կուսակցութեան Ընդհ· Ժողովներուն։ Նախագահ Հ· Հ· Պատուիկեան, մասնակցած է նաեւ Բ· Մի-ջազգայինի համագումարներուն իրրեւ ներկայացուցիչ Դաշնակցութեան։ Զօ – պանեանի հետ վարած է Հայ Գաղթականներու Խորհուրդը։ Առաջին նախագահը եղած է Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան Ցանձնախումբին երբ չէնքը կը գնուէր եւ երկար տարիներ մնացած է նոյն պաշտօնին գլուխը, ամէն զոհողութիւն տանձնելով։ Անդամակցած է բազմաթիւ Ազգ· թէ մշակութային մարմիններու, ինչպէս Կոմիտասի Ցանձնախումբին, յուբիլէնական զանազան յանձնախումբերու, եւայլն, եւայլն։

Մանագէտ Հայ Դատի, անդիր մտածող, Փարիզի Հայ Կեդրոնական Կոմիտէի Ընդհանուր Քարտուղար, Հայ Դատի Պաշտպանական Յանձնախումբի Ատենապետ, Հայ Դատի Միջազգային Համագումարներու Նախագահ, Հայ Դատի Պաշտպանական Միջազգային Կեդրոն

ՆԱՅԱՅԻՏԻ ԴԱՎԱՀԱՐ ՅԱՐՅԱՆԸ

ԲՈՒՐ ՄԱՐԴԻԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

Մեր փոքրիկ հյուրասենյակում ամենուր կարելի է տեսնել ծաղիկներ։ Ամեն առավոտ մեզ ծաղիկներ են բերում ընկերները (գրողներ, նկարիչներ, ուսանողներ)։ Ծաղիկներ են ուղարկում նաև մեր ծանոթները։ Նրանք գիտեն, որ ես շատ եմ սիրում ծաղիկները։ Ամեն անգամ, երբ ես նայում եմ ծաղիկներին, ինձ թվում է, թե ես ինչ-որ մեծ ուրախություն եմ ստանում։

Ես ուզում եմ ձեզ պատմել մի քանի խոսք իմ ընկերոջ՝ Նայաիտի դավառ Յարյանի մասին։

Նայաիտի դավառ Յարյանը ծնվել է 1927 թվականի հունվարի 29-ին, Հարավային Ամերիկայի Գվիանա նահանգի Ռիո-Ռիո քաղաքում։ Նրա հայրը եղել է ռազմական նավի նավաստի, իսկ մայրը՝ ուսուցչուհի։ Նրանք ունեցել են երեք որդի և երկու դուստր։ Նայաիտին ամենափոքրն է ընտանիքում։

Նայաիտին ծնվել է ամենաանբարենպաստ պայմաններում։ Նրա ծնողները շատ աղքատ էին։ Նրանք ապրում էին ծովափնյա մի փոքրիկ տնակում։ Հայրը ստիպված էր ամեն առավոտ վաղ գնալ ձկնորսության։ Նայաիտին հաճախ էր ուղեկցում հորը։ Նա սիրում էր նստել նավակի եզրին և դիտել ալիքները։ Ծովը նրան միշտ գեղեցիկ է թվացել։

Նայաիտին ընդամենը 7 տարեկան էր, երբ նրա հայրը մահացավ։ Ընտանիքի ծանր հոգսերը ընկան մոր ուսերին։ Նա ստիպված էր աշխատել ամբողջ օրը, որպեսզի կարողանար կերակրել իր երեխաներին։ Նայաիտին ստիպված էր օգնել մորը։ Նա վաղ առավոտից մինչև ուշ գիշեր վազվզում էր քաղաքի փողոցներում, ծաղիկներ վաճառում։

Նայաիտին 10 տարեկան էր, երբ նրա մայրը մահացավ։ Նայաիտին և նրա եղբայրներն ու քույրերը մնացին որբ։ Նրանք ապրում էին շատ ծանր պայմաններում։ Նրանք հաճախ էին քաղցում։ Նայաիտին ստիպված էր ծաղիկներ վաճառել ոչ միայն քաղաքի փողոցներում, այլև գյուղերում։ Նա ստիպված էր գիշերել ցուրտ ու անձրևոտ եղանակին բաց երկնքի տակ։

Նայաիտին ուզում էր սովորել, բայց չէր կարող դպրոց հաճախել։ Նա ինքնուրույն սկսեց կարդալ և գրել սովորել։ Նա կարդում էր ամեն ինչ, որ միայն կարող էր գտնել։ Նա կարդում էր նաև գրքեր, որոնք պատկանում էին ուրիշներին։ Նայաիտին ուզում էր ավելի շատ գրքեր կարդալ, բայց չէր կարող դրանք գնել։

Նայաիտին 14 տարեկան էր, երբ նրա եղբայրներից մեկը՝ Ռոբերտը, նրան ուղարկեց Ռիո-Ռիո քաղաքի գրադարան։ Նայաիտին այնտեղ գտավ հազարավոր գրքեր։ Նա սկսեց կարդալ ամեն օր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՏԱՌԸ

ՊԱՅՔԱՐ 28-Ի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓԱՐԱՁԱՆՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ք. ՊԱՐԻԶ

ՊԱՐՈՆ ՎԱՀԱՆ ՊԱՊՈՒՃԵԱՆ

Ֆրանսահայ գրականության ամենաանկեղծ ու ամենաանմիջական գրողներից մեկը, որ ինքնակենսագրական ոճով գրված իր գրքերում ներկայացնում է ոչ միայն իր, այլև իր ընկերների ու ծանոթների կյանքը, ինչպես նաև Փարիզի հայ գաղութի կյանքի ամենաբնորոշ գծերը, ներկայացնում է նաև իր ծննդավայրը՝ Կեսարիան, որտեղ անցկացրել է իր մանկությունն ու պատանեկության տարիները, ինչպես նաև Ստամբուլը, որտեղ ապրել է 1915 թ. Մեծ Եղեռնից հետո, 1918-ից մինչև 1922 թ. Հայաստանի Հանրապետության անկումը, որտեղ ապրել է 1922-ից մինչև 1939 թ., երբ հաստատվել է Ֆրանսիայում, Փարիզում, որտեղ ապրում է մինչև այսօր։

Գրքի հերոսները հայ մարդիկ են, որոնք ապրում են ոչ միայն հայկական, այլև ֆրանսիական միջավայրում, ֆրանսիական կյանքի ամենատարբեր ոլորտներում, ֆրանսիական հասարակության ամենատարբեր խավերում։ Գրքում ներկայացված են ֆրանսիական կյանքի ամենատարբեր դրվագներ, ֆրանսիական կյանքի ամենատարբեր կողմերը։ Ֆրանսիական կյանքի ամենատարբեր կողմերը ներկայացված են հայ մարդկանց աչքերով, հայ մարդկանց հոգեբանությամբ, հայ մարդկանց մտածելակերպով

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԻԼ.— Պ. Մխսաք Աւտոյեան եւ Պ. Վահրամ Սաղրլեան կը ծանուցանեն թէ կիրակի Յունիս 12, Սէն ժեռոմի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ, յատարտ պատարագի, քառասունքի հոգե – հանգստեան պաշտօն կը կատարուի ի յիշատակ հինոջ եւ քրոջ՝

ԶԱՊԷԼ ԱՒՏՈՑԵԱՆԻ

Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Յակոբեան կը նուիրեն 300 ֆր. ի նպաստ Հայ կարմիր Խաչի բարենպաստակ ձեռնարկներուն, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկ. Զարուհի Ֆէրէչեանի մահուան տխուր առիթով։ Տէր եւ Տիկ. Ղորղորեան կը նուիրեն 100 ֆր. ի նպաստ Հայ կարմիր Խաչի օգնութեան կայանին, փոխան ծաղկե – պսակի, Հայկ Պայրամեանի մահուան տըխուր առիթով։ Տէր եւ Տիկ. Տէր–Սահակեան կը նուիրեն 50 ֆր. ի նպաստ Հայ կարմիր Խաչի բարենպաստակ ձեռնարկներուն, փոխան ծաղկեպսակի, Սարգիս Զիլինկիրեանի մահուան տխուր առիթով։ Տիկ. Վեհանոյշ Գաբրիէլեան (Մարսէյլ) կը նուիրէ 100 ֆր. ի նպաստ Հայ կարմիր Խաչի օգնութեան կայանին, իր ամուսնոյն մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Խնամակալութիւնը Մայիս 7ի փակէ տէ Քոնկրէի մէջ սարքած իր մեծ պարահանդէսին հաշուեփակը կատրելէ ետք, պարտք կը համարի իր ջերմ շնորհակալութիւնները յայտնել բոլոր անոնց որոնք իրենց նուիրատուութիւններով քաջալերեցին այս ձեռնարկը եւ կարեւոր հասոյթ մը ապահովեցին ի նպաստ վարժարանին։

Խնամակալութիւնը կը յուսայ որ վայելած ընդհանուր համակրութեան շնորհիւ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը յարաճուն թափով պիտի շարունակէ իր վերելքը եւ ապագայի վայլուն հեռանկարներով պիտի դիմաւորէ իր մօտալուտ հարիւրամեակը։

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Կիրակի, Յունիս 12, տօն է Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի։ Ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի քաղմաձայն պատարագ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳՂԱՇԵԱՆ

Պատարագի ընթացքին կը կատարուի մանուկոր մաղթանք Ս. Էջմիածնի։

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցելու պատարագին եւ աղօթելու Հայաստանեայց Առաք. Եկեղեցւոյ անսասանութեան համար։

Հ. Յ. Դ.

ԱՒՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը այս Ուրբաթ (Յունիս 10) ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ԵՒ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Վիլնի մասնաճիւղի դաշտահանդէս եւ ամավերջի դպրոցական հանդէսը կիրակի, Յունիս 12 ամբողջ օրը, ժեմանի դաշտին վրայ։

Անձրեւի պարագային, ընդարձակ սրահը տրամադրուած է։

Երգ, արտասանութիւն, պար դպրոցի աշակերտներու կողմէ։ Առատ կերուխում։

Սայաթ – Նովա նուագախումբի ներկայութեամբ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Վալանսի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ դպրոց դասի եւ Վալանսի Հայ Մարզական Միութեան։ Տեղի պիտի ունենայ կիրակի, Յունիս 12, ամբողջ օրը, Շաթօ Մոնտիլի ծառաստան պուրակին մէջ։

Տեղւոյն վրայ ազանդական չամփուրով խորոված եւ արեւելեան ուտելիքներ, մասնակցութեամբ հայկական նուագախումբի։

Երթեւեկ, ժամը 11·30ին եւ 14·30ին պարսամեանի քովէն, նմանապէս վերադարձը ապահովուած։

Անձրեւի պարագային դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Փալէ սը լա Ֆուարի մէջ, Վալանս։

ԱՄԱՌՈՒԱՆ ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ

առթիւ կ'առաջարկուին հետեւեալ երկիրները այցելել մասչելի գիներով 1210 ՖՐ.էն 1850 ՖՐ.

Լիբանան, Սուրիա

Յորդանան Եգիպտոս

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԴԻՄԵԼ՝

ORIENTOURS

30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6

Tél. : 326-92-26 — 329-49-00

Lic. A. 762

FÊTE CHAMPÊTRE

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ
Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի նախկին աշակերտաց Միութեան

Կիրակի, Յունիս 12, ժամը 15էն սկսեալ վարժարանի պարտէզներուն մէջ
26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր

Կը մասնակցին.—
Ֆոլքլորիք կովկաս խումբը, վարժարանին երգչախումբը ղեկավարութեամբ
Գ. Եանպէկեանի, Նորայր Ագըլեան, Մարթէն Եուրկաեան և Պերնար Տէտէեան
եւ իր նուագախումբը
Հայկ. գաւառական պիւֆէ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ
Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կապոյտ Խաչի Պելֆոնթէնի կայանին համար ծախու կամ վարձու կառք մը 4Լ կամ 2 Զ։ Հեռախօսել 848–68–01։

Նաեւ Յունիս ամսուան համար բժիշկ ուսանող մը 3րդ կամ 4րդ կարգի։

Հեռախօսել 660–13–26։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

Օդոստոսի արձանագրութիւնները մասնաճիւղերու մօտ։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ
ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Յունիս 11, Շաբաթ օր, ժամը 16ին ԵԱՆ'Ց քլիւպի մէջ, 5 Աւընիւ Ռէյ,։

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնականցի – ները։

Օրակարգ.– Ընտրութիւն օրուան դիւանին, բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն, ընտրութիւն նոր վարչութեան, բարեփոխումներ Միութեան Ծրագիր – Կանոնագրին մէջ, թելադրութիւններ եւ կարծիքներու փոխանակութիւններ։

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Յունիս 11 եւ 12ին, ճամբորդութիւն Գերմանիա, փոքր պատյտով մը Հռենոսի վրայ եւ այցելութիւն Վերսէօնի եւ Լիւքսանպուրկի։ Մեկնում Շաբաթ Յունիս 11, ժամը 8·15ին կառ տիւ Նոռ Քաֆէ Քիւրվէօր։ Վերադարձ կիրակի, ժամը 22ի չուրջ։

Մասնակցութիւն՝ 215 ֆր.

Կանխավճար՝ 65, մնացեալը Յունիս 8ին

RELATIONS TOURISTIQUES EDUCATIVES

Maison de la Culture Arménienne
17, rue Bleue — 75009 PARIS
Association sans but lucratif
régie par la loi du 1-7-1901

ԼՏՈՒԱՐ ՃԷՋԻՐԵԱՆ
Ընդհանուր Պատուիրակ
Հեռաձայն 324–14–96

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉի մասնաճիւղերու ժողովները՝ Պուլվար Օտտօ.— Զորեքշաբթի, Յունիս 8, Քաղաք.– Հինգշաբթի Յունիս 9։ Պօմոն.— Ուրբաթ Յունիս 10։ Ընդհ. ժողով բոլոր ընկերուհիներով Շաբաթ, Յունիս 11, ժամը 3ին, Հայ Մշակոյթի Տունը։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն բազմաթիւ ըլլալ այս չատ կարեւոր ժողովին։ Ներկայ կ'ըլլայ Տիկին Ա. Թադէոսեան։

GRAND GALA CHOREGRAPHIQUE & MUSICAL

Samedi 18 Juin à 20 h. 30 au Nouveau Théâtre de Gymnase, 4, Rue du Théâtre Français, Marseille.
avec la participation :
— des élèves de l'Ecole de Danses de EDOUARD BOLIKIAN
— EVA ARZOUIAN (danse soliste)
— MARIE-THERESE OLIVIER (guitare)
— GEORGES BOZOUKLIAN (piano)
— EDOUARD BOLIKIAN (chorégraphe)
Réservation :
Académie de Danse
2, Impasse Latil
MARSEILLE (8e)

ԷՄԱԵԱՆ

ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԶԲՕՍԱՊՈՒՏՔ

դէպի ՏՕՎԻԼ,, Յունիս 12, կիրակի ամբողջ օրը օթոքառով։

Մեկնում, առաւօտ ժամը 7ին, կառ տիւ Նոռ դէմ Քաֆէ լը Քիւրվէօր առջեւէն

Վերադարձ ժամը չուրջ 22ին։

Ծախքերու մասնակցութիւն 60 ֆր

Ուսանողաց 35 ֆր.

(ուսանողական քարթ ներկայացնելը անհրաժեշտ է)։

Աւթանագրութեանց համար հեռախօսել առաւօտ 7էն 10՝ 343–04–20

Իրիկունը 18էն սկսեալ՝ 842–08–57

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ARMENIE 77

du 1er Octobre au 15 Octobre
du 13 Juillet au 25 Juillet
du 22 Octobre au 5 Novembre
du 5 Août au 19 Août
du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)

Renseignements et inscriptions :

mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66
Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS
POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

SUPER THOMLAG

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU
Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
9
JEUDI
9 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՓԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

ՏԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·874 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 52e ANNÉE — N° 13.874

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմենփրես, Յունիս 1–2)

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ՝ ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎԵԱՆԻ ՀԵՏ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Մ· Աբեղեան Գրականութեան հիմնարկութեան աշխատակիցները հանդիպում մը ունեցած են գրադէտ Վահրամ Մավեանի հետ, որ երեւան գացած էր Սփիւռքի Հայագիտեան հետ Մշակութային կապի Կոմիտէի հրաւէրով։ Բարի գալստեան խօսք արտասանած է հիմնարկութեան տնօրէնը՝ փրոֆ· Լ· Ջրբաշեան։ Վահրամ Մավեանի կեանքին ու գրական գործունէութեան նուիրուած զեկուցում մը կարդացած է Գրիգոր Գուլումճեան։ Խօսք առած են Գեղամ Սեւան եւ Գառնիկ Գալստեան, որոնք վեր առած են գրադէտին արձակ երկերու արժէքը։ Իր կարգին՝ Վահրամ Մավեան, խօսք առնելով անդրադարձած է սփիւռքի հայ գրականութեան ներկայ վիճակին, չեչտելով որ աննպաստ պայմաններու մէջ հայ նուիրեալներ կը չարունակեն առկայծ պահել հայ գրականութեան ջահը։ Սփիւռքի հայ գրողներու երկերու հրատարակութիւնը Հայաստանի մէջ, ըսած է Վ· Մավեան, հայրենի բազմահազար ընթերցողներու ջերմ վերաբերումը նոր չունչ ու աւիւն կուտայ սփիւռքի հայ գրականութեան։ «Հայաստան» հրատարակչութիւնը չուտով լոյս կ'ընծայէ Մավեանի «Մխայող հոգիներ» պատմուածքներու հատորն ու։

×

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՀԻՒՐԵՐԸ

Երեք օր Հայաստանի հիւրը եղած են Պուլկարիոյ, Վիէթնամի, Հունգարիոյ, Արեւելեան Գերմանիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, Ռումանիոյ, Լեհաստանի, Մոնկոլիոյ եւ Ֆուպայի ճարտարապետներու պատուի –

2,31է պիտի բարձրանայ 2,37է, իսկ պարզը՝ 2,14է 2,19է լիթրի հաշուով։

ԹԻԹՕ Օգոստոսին Խորհ· Միութիւն կ'այցելէ, ապա՝ Հիւսիսային Քորէա եւ Չինաստան։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ հակամարտ տարբեր իրարու դէմ բախեցան։ Հինգ հոգի մեռան։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ Զաքրա լեռներու զօրաւոր չարժ մը արձանագրուեցաւ։ Մարդկային թէ նիւթական կորուստ չկայ։

ՍՈՒՏԱՆԻ նախագահ Զօր· Նեմեյրիի փեքին այցելութիւնը առիթ ծառայեց Չինաստանի փոխ – վարչապետին՝ խիստ քննադատելու Մոսկուան։ Լի Հսիէնիէ Սուտանի նախագահը « վայրկեան օրինակը նկատեց երրորդ աշխարհի մղած պայքարին՝ զաղթատիրութեան եւ դերագաղութեան դէմ »։

ՍՊԱՆԻՈՑ կառավարութիւնը որոշեց ատիկանութեան եւ բանակի ուժերու միանական Չանքերով «ապահովել անդորրութիւնն ու ազատութիւնը երկրին մէջ, մինչեւ Յունիս 15ի ընտրութիւնները»։ Վերջին օրերուն ահաբեկչական բնոյթի բազմաթիւ արարքներ գործուեցան՝ նպատակ ունենալով խանգարել ընտրութեանց բնականոն ընթացքը։

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ օդանաւորդութեան նախարար նշանակուեցաւ Վասիլի Կազակով, 61 տարեկան։

բակութիւնները։ Հիւրերը այցելած են երեւանի տեսարժան վայրերը, ծանօթացած են ճարտարապետական նուաճում – ներու, դիտած են Մարտիրոս Սարեան թանգարանի, Մատենադարանի, Գառնիի, Գեղարդի, Էջմիածնի, ժամանակակից արուեստի թանգարաններու ցուցահան – դէսները։ Ճարտարապետի տան մէջ ալ հանդիպում մը տեղի ունեցած է հայ ճարտարապետներու եւ արտասահմանի իրենց արուեստակիցներու միջեւ։

×

ԴՐՈՇՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻ ՀԱՅ ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐՆԵՐԸ

Երեւանի մէջ տեղի ունեցած Խորհ· Միութիւն – Հունգարիա միջազգային դրոշմագիտական ցուցահանդէսը վերջ գտած է եւ գատական կազմը պարզե – ւատրած է լաւագոյն ցուցանմոյշները։ Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդի մրցանակները արուած են Երեւանցի Ս· Սալտիկովի՝ «Խորհ· Հայաստանի 1921–1923 թուականներու նամականիշները» հաւաքածոյի համար (ան ստացած է նաեւ ոսկէ մետալ)։ Դրոշմագէտներու համա – միութենական ընկերութեան վարչութիւ – նը մրցանակով պարգեւատրած է Ս· Առաքելեանը (Երեւան)՝ «Կեանքը՝ սըխ – րանք» հաւաքածոյի համար։ Դրոշմա – դէտներու համահաւնգարական միութեան մրցանակը ստացած է Մ· Ալեքսանեան, «Հունգարական ժողովրդական Հանրա – պետութիւնը ոլիմպիականներու մէջ» հաւաքածոյին համար։

×

Ս· ԽԱՆԶԱԴԵԱՆԻ «ՔԱՋԱՐԱՆ» ՎԷՊԸ ՊՈՒԼԿԱՐԵՐԷՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ Է

Պուլկարիոյ մէջ լոյս տեսած է Սերօ Խանզադեանի «Քաջարան» վէպը, զոր պուլկարերէնի թարգմանած է Սոֆիայի «Երեւան» թերթի խմբագիր Յակոբ Օր – մանճեան։ Գիրքի յառաջաբանին մէջ «Զանգեզուրեան խճանկարներ» խորագրին տակ թարգմանիչը համառօտ կերպով ներկայացուցած է Սերօ Խանզադեանի կեանքն ու գործը։

×

ՍԱՅԱԹ–ՆՈՎԱՑԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԵՒ ԹԻՓԼԻՍԻ ՄԷՋ

Աբովեան քաղաքին մէջ տեղի ունեցած է Սայաթ – Նովայի նուիրուած երգի ու նուագի հանդէսը, որու բացումը ըրած է տեղւոյն քաղաքապետը Լեւոն Աւետիս – եան։ Սայաթ – Նովայի երգերու մասին խօսած են Բենիկ Սէյրանեան, Մուշեղ Նարեան եւ ուրիշներ։ Դերասան Բարկէն Ներսիսեան եւ դերասանուհի Մեսրոպեան Սիմոնեան կարդացած են աշուղին բա – նաստեղծութիւններէն նմոյշներ, Հայաս – տանի հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի ժո – ղովրդական նուագարաններու համոյթի ընկերակցութեամբ հանդէս եկած են Օ – ֆելիա Համբարձումեան, Նորայր Մնա – կականեան եւ Ռուբէն Մաթեւոսեան։

×

Ամէն տարի Մայիսի վերջին կիրակին այդ մը կը կատարուի Սայաթ – Նովայի

ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր ողբացեալ խմբագիրին՝ ընկեր Հրանտ – Սամուէլի յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ, Յունիս 10, ժամը 10·30ին, ՓԱՐԻԶԻ Ս· ՅՈՎՀ· ՄԿՐ – ՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՆ։

վերմին, որ կը գտնուի Թիֆլիս։ Այս տարի ալ Երեւանէն, Լենինականէն, Կիրովականէն, Թումանեանէն, Աբովեանէն, ինչպէս եւ Վրաստանի գանազան քա – ղաքներէն բազմաթիւ հիւրեր ներկայ գտնուած են հայ աշուղի գերեզմանին մօտ, ուր տեղի ունեցած է մեծ հանդէս մը։ Բացումը ըրած է Վրաստանի Գրող – ներու Միութեան վարչութեան քարտու – ղարը Գէորգի Ցիցիշուիլի։ Այնուհետեւ լսելի եղան երգեր Աբովեանի, Լենինականէն, Կիրովականէն, Թումանեանէն, Աբովեանէն, ինչպէս եւ Վրաստանի գանազան քա – ղաքներէն բազմաթիւ հիւրեր ներկայ գտնուած են հայ աշուղի գերեզմանին մօտ, ուր տեղի ունեցած է մեծ հանդէս մը։ Բացումը ըրած է Վրաստանի Գրող – ներու Միութեան վարչութեան քարտու – ղարը Գէորգի Ցիցիշուիլի։ Այնուհետեւ լսելի եղան երգեր Սայաթ – Նովայի երգերը։

×

Դ· ԴԵՄԻՐՃԵԱՆԻ ԴԻՒԱՆԸ ԳՐԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ե· Զարենց գրականութեան եւ արուես – տի թանգարանին մէջ կը գտնուի Դ· Դե – միրճեանի դիւանը՝ որ կը հաշուէ չուրջ 3500 ևիւթ։ Դիւանին հիմքը գրուած է 1931ին, Սողոմոն Տարօնցիի կողմէ թան – գարանին յանձնուելով Դեմիրճեանի գրա – կան գործունէութեան 35ամեայ յոբելե – նական նիւթերը։ Այնուհետեւ դիւանը ճո – խացած է գանազան նիւթերով։ Գրողի մահէն ետք իր կինը՝ Մարիա Դեմիր – ճեան, դիւանը նուիրած է թանգարանին։ Տարիներ ետք, Դեմիրճեանի քրոջ աղ – ջիկը՝ Նատալիա Շերբինեան, թանգարա – նին յանձնած է կարգ մը փաստաթուղ – թեր, գիրքեր եւ այլ նիւթեր։ Դ· Դեմիր – ճեանի գործերը ուսումնասիրողներու հա – մար հետաքրքրական են գրադէտին հին չրջանի գրած բանաստեղծութիւններու, պատմուածքներու, յատկապէս՝ «Վար – դանանք» վէպի ձեռագիր եւ մեքենագիր տարբերակները, որոնք կը վկայեն թէ ստեղծագործական ինչպիսի աշխատանք տարած է գրագէտը իր ամէն մէկ երկին վրայ։ Հարուստ է նաեւ նամակներու բա – ժինը, ուր կը գտնուին Լուի Արագոնի, Ալեքսէյ Սուրկովի եւ այլոց ուղղուած Դեմիրճեանի նամակները։ Գրագէտը բազ – մաթիւ նամակներ ստացած է գիտնական – ներէ, թատերագիրներէ, գրագէտներէ եւ արուեստագէտներէ։ Շուրջ 500ի հասնող նամակներու մէջ ուշադրաւ են Իսահակ Ալիխանեանի, Լուի Արագոնի, Վահան Թոթովենցի, Ստեփան Զօրեանի, Մար – տիրոս Սարեանի, Նիկոլա Տիխոնովի գը – րած նամակները։

×

ՓՐՈՖ· ՀՐԱՆՏ ԱՊՐԵՍԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ Է ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ՄԷՋ

Պուլկարիոյ գիտութեան եւ բարձրա – գոյն կրթութեան կոմիտէի հրաւէրով Սո – ֆիա գացած է գիտնական – փիլիսոփայ Հրանտ Ապրեսեան եւ հանդիպումներ ու – նեցած Սոֆիայի պետական համալսա – րանի, ակադեմիայի եւ գիտական այլ հաստատութիւններու մէջ։ Փրոֆեսէօրը դասախօսութիւններ կարդացած է նաեւ Պուլկարիոյ գանազան քաղաքները։ Պուլ – կարիոյ «Գէորգի Կիրկով» ընկերութեան պետական խորհուրդը ոսկէ կրծքանշանով պարգեւատրած է Հրանտ Ապրեսեանը։

ՊԱՐՈՅ ՓԱՍՏԵՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՐՔԸ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ Բ. ԿՈՒԳՄԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆԱՊԱՏԿԵՐԱՑՄԱՆ 297Ր, 1977 ՊԱՏԱՍՏԱՆ ԳՐՔԱՏՈՒՆ ԵՐԵՎԱՆԻ Ա. ՎՈՒՐԱԼՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԻՆ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ)

(Շար. 8-ին տես)

(Շար. 3)

ՊԱՎՈՒՍ ՄԱՐՈՒԽՅԱՆ

ՀԱՅՐ ՄԱՐԻՆԱՅԻՆ

Ես ուզում եմ ասել, որ ես ինձ ոչ մի կերպ չեմ կարող պատկերացնել մեր հարևանուհուն՝ Մարինային, որպես մեծ մարդու մայր։ Ես ինձ չեմ կարող պատկերացնել նրան որպես մեծ մարդու մայր, որովհետև ես ինձ չեմ կարող պատկերացնել մեծ մարդ, որ ունենա մայր, որ նման լինի Մարինային։ Ես ինձ չեմ կարող պատկերացնել մեծ մարդ, որ ունենա մայր, որ նման լինի Մարինային, որովհետև

ոչ մի ուրիշ բան։ Ես ինձ ամենաերջանիկ զգացի, երբ ինձ ասացին, որ ես ազատ եմ։ Ես ուզում էի ինձ ազատ զգալ, ինչպես ուզում է ամեն մարդ

Այրի Տիկին Հրանտ Սամուէլեան,
Տէր եւ Տիկին Էմիլ Ասլանեան եւ զաւակները Սոֆի ու Ալեքսանդր,
Տէր եւ Տիկին Սերժ Արմէն Սամուէլեան եւ զաւակները Կրէկուար ու Նիքոլա,
Այրի Տիկին Օրչանեան եւ զաւակներն ու թոռները (Պաղտատ),
Այրի Տիկին Հրանոյշ Ազատեան,
Այրի Տիկին Հ. Տիչէնքենեան եւ զաւակներն ու թոռները (Պէյրութ),
Տէր եւ Տիկին Հայկ Լեւոն Սամուէլեան եւ իրենց աղջիկը (Ռիօ տը Եանէրօ),
Տիկին Զէյթունեան եւ զաւակները (Սան Փաւլօ),
Տիկին Շաքարեան եւ զաւակները,
Ինչպէս նաեւ Շահինեան, Ասլանեան, Ռուբէ, Մարխան, Խերեան, Պուտաքեան, Տիրատուրեան, Տամլամեան, Տէր-Ցա-կորեան, Գազազեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼԻ

մահը, որ պատահեցաւ Ցունիս 7ին, Իսիի ղուիցերական հիւանդանոցը:

Թաղումը կը կատարուի այս Ուրբաթ, ժամը 10·30ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Քլամարի Քոմիւնալ գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանը:

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տարօն - Տուրուբերանի Հայր· Միու - թիւնը կը յայտնէ իր խոր ցաւակցութիւնները հայրենակցուհի այրի Տիկին Լուսիա Վարդանեանի մահուան առթիւ, իր զաւակներուն եւ եղբօր Վարդան Եղիշէեանի եւ որդւոյն՝ Տոքթ. Վ. Եղիշէեանի եւ ընտանիքին, Տէր-Ներսէսեան ընտանիքին եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

Եւ այս տխուր առթիւ 100 Ֆր· կը նուիրէ «Ցառաջ»ին:

Նոյն տխուր առթիւ Միութիւնս չնորհակալութեամբ ստացած է 300 Ֆր· կուպիկեան եղբայրներէ, 100 Ֆր· Տէր-Ներսէսեան ընտանիքէ եւ 100 Ֆր· Տիկին Զաւուշեանէ:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հիմնարկութեան 45րդ տարեդարձին առթիւ, յառաջիկայ Կիրակի, Ցունիս 12ին, տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, եկեղեցւոյս հիմնադիրներուն եւ բարերարներուն յիշատակին:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Թաղիս հոգեւոր հովիւ ՄԱԿԱՐ ԲՀՆԳ· ՆԱՃԱՐԵԱՆ:

Պատարագ ժամը 10ին, քարոզ 11ին եւ հոգեհանգիստ 11·45ին:

Հ. Յ. Դ.

ԱՌՆՈՒՎԻԼ - ՍԱՐՍԷԼ.— Հ· Յ· Դ· «Վարդան» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը այս Ուրբաթ (Ցունիս 10) ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶ
Ս· ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Կիրակի, Ցունիս 12, տօն է կաթողիկէ Ս· Էջմիածնի: Ժամը 10ին, Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի բազմաձայն պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ԳԻՒՏ ԵՊՍ· ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Պատարագի ընթացքին կը կատարուի մանուկներու մկրտութիւն:

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցելու պատարագին եւ աղօթելու Հայաստանեայց Առաք· Եկեղեցւոյ անսասանութեան համար:

Ս· ՋԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Այս Կիրակի (Ցունիս 12), կաթողիկէ Ս· Էջմիածնի տօնին առթիւ, Լիոնի Ս· Ջակոբ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի եւ յաւարտ պատարագի կը կատարուի հայրապետական մաղթանք:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ· ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգեցողութիւնները կը կատարուին Լիոնի Կոմիտաս երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Պր· Մ· Օֆլազի:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ԵՒ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Վինի մասնաճիւղի դաշտահանդէս եւ ամաւերջի դպրոցական հանդէսը կիրակի, Ցունիս 12 ամբողջ օրը, ժեմանի դաշտին վրայ:

Անձրեւի պարագային, ընդարձակ սրահը տրամադրուած է:

Երգ, արտասանութիւն, պար դպրոցի աշակերտներու կողմէ: Առատ կերուխում:

Սայաթ - Նովա նուագախումբի ներկայութեամբ:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

FÊTE Cchampêtre
ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ
Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի նախկին աշակերտաց Միութեան

Կիրակի, Ցունիս 12, ժամը 15ին սկսեալ վարժարանի պարտէզներուն մէջ
26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր

Կը մասնակցին.—
Փոլքլորիք Կովկաս խումբը, վարժարանին երգչախումբը ղեկավարութեամբ
Գ· Եանպէկեանի, Նորայր Ագըլեան, Մարթէն Եուրկանս և Պերնար Տէտէեան
եւ իր նուագախումբը
Հայկ· գաւառական պիւֆէ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ
Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կապոյտ Խաչի Պելֆոնթէնի կայանին համար ծախու կամ վարձու կառք մը 4Ի կամ 2 Զի: Հեռախօսել 848-68-01:

Նաեւ Ցուլիս ամսուան համար բժիշկ· ուսանող մը 3րդ կամ 4րդ կարգի:

Հեռախօսել 660-13-26:

ԲԱՅՈՒՄ Է

Օդոստոսի արձանագրութիւնները մասնաճիւղերու մօտ:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ
ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի կեդրոնական Սանուց Միութեան տարեկան ընդհ· ժողովը տեղի կ'ունենայ Ցունիս 11, Շաբաթ օր, ժամը 16ին ԵԱՆ'Ց քլիւպի մէջ, 5 Աւընիւ Ռէյ,:

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնականցիները:

Օրակարգ.— Ընտրութիւն օրուան դիւանին, բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն, ընտրութիւն նոր վարչութեան, բարեխոհումներ Միութեան Ծրագիր - կանոնագրին մէջ, թելադրութիւններ եւ կարծիքներու փոխանակութիւններ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Պօմոն.— Ուրբաթ Ցունիս 10: Ընդհ· ժողով բոլոր ընկերուհիներով Շաբաթ, Ցունիս 11, ժամը 3ին, Հայ Մշակոյթի Տունը: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն բազմաթիւ ըլլալ այս չատ կարեւոր ժողովին: Ներկայ կ'ըլլայ Տիկին Ա. Թաղէոսեան:

ՏԱՐԵԿԱՆ
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Վալանսի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ դպրոցասի եւ Վալանսի Հայ Մարզական Միութեան: Տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, Ցունիս 12, ամբողջ օրը, Շաթօ Մոնտիի ծառաստան պուրակին մէջ:

Տեղւոյն վրայ աւանդական չամփուրով խորոված եւ արեւելեան ուտելիքներ, մասնակցութեամբ հայկական նուագախումբի:

Երթեւեկ, ժամը 11·30ին եւ 14·30ին Պարսամեանի քովէն, նմանապէս վերադարձը ապահովուած:

Անձրեւի պարագային դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Փալէ տը լա Ֆուարի մէջ, Վալանս:

A LA CAPPADOCE
3, rue Marivaux (derrière l'Opéra Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

A SON RETOUR
DES ETATS - UNIS
NOUBAR BEDROSSIAN
Expose ses dernières œuvres
A PARTIR DU 10 JUIN
Vernissage, Vendredi 10 Juin à partir de midi en présence de l'artiste
RESERVATION PAR TELEPHONE
LE RESTAURANT **LA CAPPADOCE**
EST OUVERT TOUS LES JOURS
MIDI et SOIR
SAUF LE LUNDI

pour vos vacances d'été 77
Varoujan SARKISSIAN
sevan voyages lyon
VOUS PROPOSE : ses voyages pour toutes destinations à des prix très étudiés

Beyrouth Liban
Départs en groupes de Lyon
Juillet et Août
Prix intéressants
Nous consulter

Voyages aux Etats-Unis
Tous les mois
Pour deux, trois, quatre ou cinq semaines
A partir de 1.750 FR

Arménie
Départs chaque mois
Prix à partir de 2.980 FR
Groupe du 05 au 19 Août : accompagné par Varoujan SARKISSIAN

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations
RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :
sevan voyages
50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66
Licence Br 72 056 — Téléphone 60-13-66 — Téléx 900287
Licence organisatrice : A 529

CELIGNY
a le plaisir de vous annoncer la création d'un très BEAU FOULARD ARMENIEN
C'est le cadeau à offrir à ceux que vous aimez, à ceux que vous voulez honorer, et faites-vous plaisir en l'achetant pour vous-même.
Prix promotionnel du foulard en tergal
"Alphabet Arménien"
80 cm×80 cm, en 4 couleurs sur fond naturel, Fr. 75. — ttc.
Quantité limitée
Ce foulard est en vente à la LIBRAIRIE PALOUYAN
9, Rue de Trévise
75009 PARIS
et envoi contre-remboursement Fr.75 + Fr 7 frais d'envoi.
Vous pouvez nous écrire pour tout renseignement à
CELIGNY, BOITE POSTALE 9, 94130 NOGENT-SUR-MARNE

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
10
VENDREDI
10 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅԱՍԵ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

52րդ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 13·875
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
52e ANNÉE — N° 13.875

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՎԿԱՆ

Մահը բնական է, դուցէ նաեւ տրամաբանական, մանաւանդ երբ կեանք մը հասած է իր լրումին: Բայց չի դադրիր երբեք անդադրում ըլլալէ: Ու այսօր Հրանտ-Սամուէլի մահը ծանր կորուստ մըն է ֆրանսահայ հանրային կեանքին, այլեւ ի մասնաւորի «Ցառաջ»ին եւ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան համար:

Կողք կողքի, չունէ չունէի այս թերթին հիմնադրին հետ, 1925 Օգոստոսին արդէն խմբագիր էր «Ցառաջ»ի ու երբ, այսօր, կը մեռնի, կրկին խմբագիր է «Ցառաջ»ի:

Ապրիլ 24ի իր խմբագրականը եղաւ իր վերջինը: Հակառակ իրատես նախատեսութեանց, մենք մինչեւ վերջը մտքենք որ այդպէս չըլլար: Տարօրինակ թռիչք մըն է, երեւի, որ այդ օրը, վինքը հած էր անպայման գրելու, թէեւ արդիւնքն կը տառապէր եւ աւելի քան չափ մըն է որ խմբագրական չէր գրած:

Արթուն միտք, լեցուն համոզութեամբ ու հայոց պատմութեամբ, Հրանտ-Սամուէլ հայկական անփոխարինելի անգիր հանդիսարանն էր «Ցառաջ»ի:

Մենք ծնած իսկ չէինք, երբ 1925ին, անշուք սենեակի մը անկիւնը, Շաւարշի հետ էր այս թերթին ծնունդի օրը: Կը յիշէր ամէն մէկ մանրամասնութիւն: Հոգեկան կապը զոր ունէր թերթին հետ, երեք վիզուեցաւ ու երբ 1957ի սեւ առաւօտ մը, յանկարծամահ կ'ըլլար մեր խմբագրապետը, Հրանտ - Սամուէլ անձնուիրաբար կը ստանձնէր խմբագրական սիւնակի պատասխանատուութիւնը:

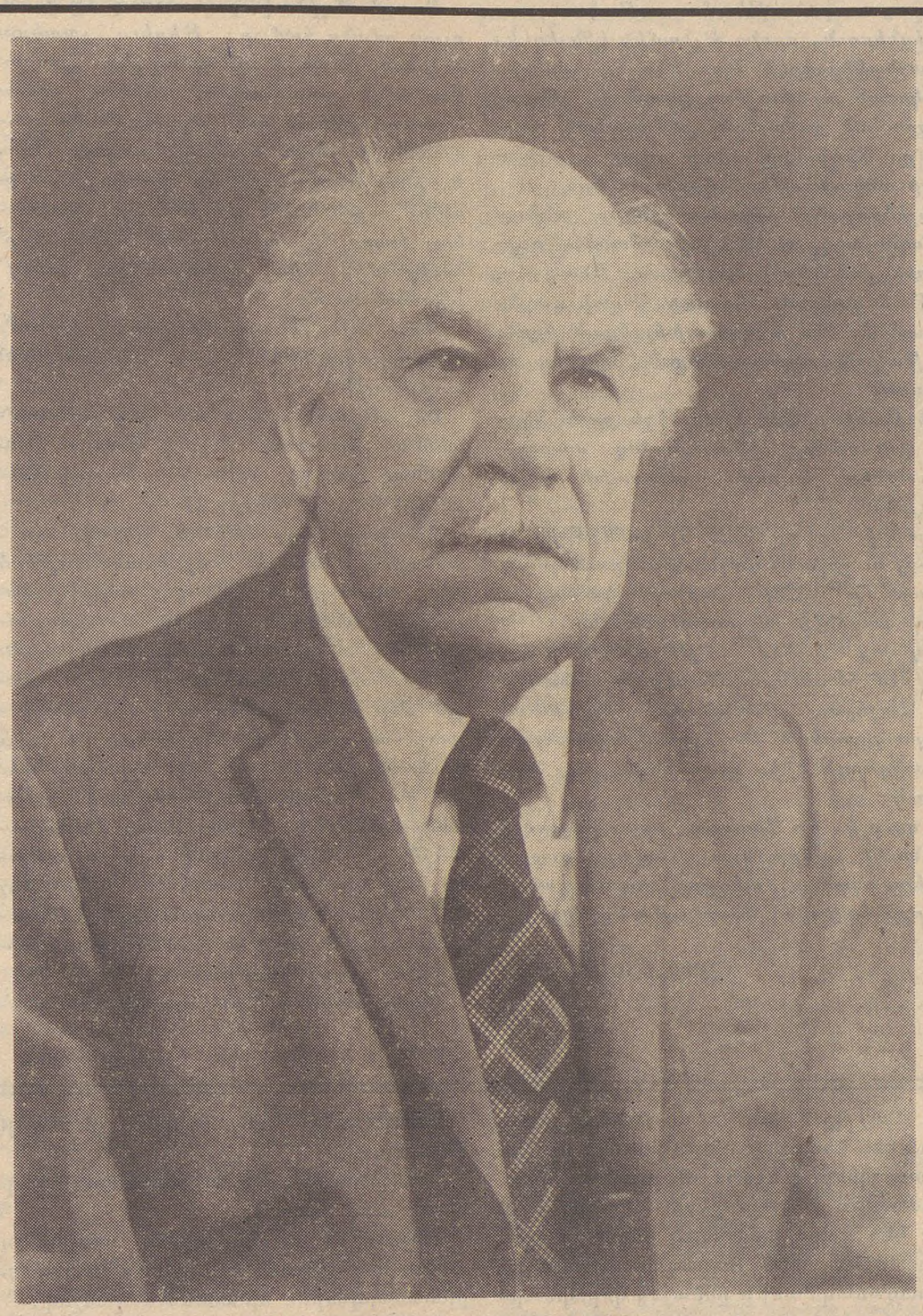
Յոբելեան չունեցաւ, ինչպէս յոբելեան չէր ունեցած Շաւարշը: Արժանիքէ աւելի խոնարհածի հարց է յոբելեանը, ու ինք եւս մերժած էր նման մեծարանքներ: Բայց անհատն ուրախութեամբ էր, որ 1976 Փետրուար 24ին, կը բանար «Ցառաջի թիւը, ամբողջովին իրեն նուիրուած: Ցաջողած էինք մինչեւ վերջին վայրկեանը «գաղտնիքը» պահել ու երբ նոյն իրիկունը, քանի մը տասնեակ ընկերներով ու բարեկամներով կը ժողովէինք իր 85ամեակը, չէր կրնար զսպել իր յուզմունքը, այդ անկեղծ մթնոլորտին մէջ: «Ախկա յոբելեանէն տասն անգամ աւելի կ'արժէ» կ'ըսէր, գիտակից որ «Ցառաջ» ուզած էր իր ողջութեան իսկ մեծարել զինքը, այնպէս ինչպէս չէր կրցած մեծարել իր սիրելի ընկերը՝ Շաւարշը:

Այսօր, «Ցառաջ» սգաւոր է, անգամ մը եւս: Երրորդութիւնը՝ Շաւարշ, Նարդունի, Հրանտ - Սամուէլ, որոնք մնայուն կերպով միտք, սիրտ ու ոգի տուած էին այս թերթին, չկան: Մենք քիչ մը աւելի առանձին ենք: Տարիներու երկայնքին մեր առանձնութիւնը ամէն օր քիչ մը աւելցաւ: Այսօր, «Ցառաջ» կը թաղէ իր պատմութեան վերջին վկան:

Միայն բայ մը չէ, զոր կը բանայ Հրանտ - Սամուէլ: Բացերը կը զոցուին: Պարապութիւն մը կը ստեղծէ, տարիներու երկայնքին ամայացած գաղութի մը մէջ ու ա'յս պարապը չի լեցուիր: Գոնէ մեզի համար: «Ցառաջ» կը շարունակուի, — Մահը իր ճամբով, կեանքը իր ճամբով կ'ըսէ խմաստութիւնը — մենք ամէն աւելի պիտի զգանք իր բացակայութիւնը բայց քան տարիներու երկայնքին, սովրեցանք չվհատիլ, զիմանալ, տոկալ:

Տխուր ենք, այսօր, սիրելի Հրանտ - Սամուէլ, շատ տխուր: Դո'ւք «Ցառաջ»ի վերջին վկան էիք ու այսօր նաեւ՝ վերջին սուգը:

ԱՐՓԻԿ

1891 - 1977

ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ, Յունիս 10, ժամը 10·30ին՝ Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փլամարի Քոմիւնալ գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

ՄԵԾ ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ

Գրեց՝ ԱՒԼԻԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ամայի է այսօր Փարիզը: Մեծ Հայ մը ոչ եւս է: Մենք՝ որ Փարիզ կուգայինք Հայեր տեսնելու համար, Հայը՝ պիտի չգտնենք: Իր ներկայութեամբ, Լատինական Թաղը նաեւ քիչ մը մեր Թաղն էր: Զօպանեանէն եւք մինակը կը մարմնացնէր հայ մտաւորականի տիպարը: Բազմակողմանի իր հմտութեամբ, Հայերուս հպարտանքն էր:

Լացէ՛ք Հայեր, Փարիզի մէջ թէ այլուր, Հրանտ - Սամուէլը չկայ այլեւս: Որբացած ենք բոլորս:

Քանի՛ քանի՛ հարցումներ անպատասխան պիտի մնան յետայսորիկ: Գիտելիքներու շտեմարան մըն է որ մարեցաւ, լռեց:

Իր բացակայութեամբ քիչ մը աւելի պիտի ժպտունին մեր պատմութեան (անցեալի եւ ժամանակակից) այլազան դէմքերը: Թուականները պիտի մնան աղօտ եւ հերոսները լքուած իրենց բախտին, չար բախտին:

Մեր առօրեան լուսաւորող դիրքը ա'լ պիտի չշարժի:

Անհատապաշտ է դէմքը, որուն դատապարտուած ենք համակերպելու:

Հակառակ իր տարիքին՝ կ'ը եւ մնա'ց մեր ամէնէն երիտասարդ մտաւորականը: Պարկեշտ եւ մանաւանդ ազնիւ: Հայր մը եւ եղբայր մը միանգամայն: Զոյգ կորուստներն են, որ կ'ողբանք:

Սփիւռքի հայ պատմութեան կայմն է, որ խորտակեցաւ: Պատմութիւն մը, որուն դիմաւոր որմնադիրներէն եղաւ եւ, մանաւանդ, արթուն պահակը մնաց:

Հրանտ - Սամուէլի մահով Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը կը կորսնցնէ անշահախնդիր հանրային գործիչ մը, որ մինչեւ իր վերջին շունչը պատգամեց մեր կուսակցութեան վսեմ դաղափարները:

Ո'չ լաց եւ ո'չ արցունք պիտի կրնան ամոքել մեր ցաւը, որ խորունկ է այսօր:

Մեծ Հայ մը պատմութեան անցաւ, երբ մեր պատմութիւնը այնքան կարօտ ու պահանջը ունէր իր ներկայութեան:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Քաւիւ մը տողով

ՆԱԽԱՐԱՐԱՅ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ որոշեց Տասոյի ընկերութեան դրամագլուխին մէկ երրորդին տէր դառնալ: Ասիկա մասնակի ապագայնացում կը նշանակէ: Որոշեց միաժամանակ սերտ համակարգում մը հաստատել էդ-Ֆրանսի եւ էդ-էնթէրէի միջեւ, ինչպէս նաեւ առաջարկել էդպիւսի իր գործակից երկիրներուն՝ միջին տարողութեամբ նոր օդանաւի մը պատրաստութեան լծուիլ:

ՄՈԼՈՒԿՈՒԱՅի ահաբեկիչները ազատ արձակեցին 52 պատանդներէն մէկը: Այս վերջինը հիւանդացած էր:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Թաս գործակալութիւնը խստիւ քննադատեց Քարթերը՝ անոր կազմած տեղեկագրին առիթով, մարդկային իրաւանց բռնաբարումներուն մասին Խորհ· Միութեան մէջ: Խորհրդային գործակալութիւնը զգուշացուց Միացեալ Նահանգներու նախագահը միջամուխ ըլլալէ Խորհ· Միութեան ներքին հարցերուն:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ հեռատեսիլի Ա· կայանը, Շորեքշաբթի օր, ժամը 20ի իր հաղորդումներու ընթացքին անդրադարձաւ Պարաճանովի մասին՝ յիշելով հայ բեմադրիչին բանտարկութիւնը, առողջական վիճակը եւ այս առիթով կարճ հատուած մը ներկայացուց բեմադրիչին «Նռան գոյնը» ժապաւէնէն՝ նուիրուած Սայաթ-Նովայի:

ՈԼԻՄՊ-77ի նախաձեռնողները Փրակայի օտար թերթերու թղթակիցներուն յանձնեցին տեղեկագիր մը, ուր կը մատնանշուի Ուխտը ստորագրողներուն վիճակուած անել կացութիւնը Չեխոսլովաքիա: Ստորագրողներէ 81 հոգի աշխատանքէ հեռացուած են:

ՈՒԿԱՆՏԱ բնակող 300 անգլիահպատակ քաղաքացիներուն արգիլուեցաւ երկրէն հեռանալ: Լուրը հաղորդեց Քամփալայի (Ուկանտայի մայրաքաղաքը) ձայնասփիւռը: Իսի Ամին Տատա Հինգշաբթի դէմ Լոնտոն չէր ժամանած:

ՖԻԿԱՌՈՑԻ հրաժարեցաւ Ֆլօրա Մորլաք, որ 1974է ի վեր կը վարէր օրաթերթին գրական բաժինը: Հաւանական կը նկատուի այլ լրագրողներու հրաժարումը, մօտ քանի հոգի:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ Հասարակապետութեան վեհաժողովի բացումը կատարելով, Անգլիոյ վարչապետը քննադատեց Ափրիկէի ճերմակներէ կազմուած կառավարութիւններու «կարճատեսութիւնը»:

ԻՏԱԼԻՈՑ Ծերակոյտը չվաւերացուց վիժումի օրինագիծը:

ՄԵՐ ՏՅԵԼՈՒՆԵՐԸ

Խմբագրատուն այցելեց.—

Միացեալ Նահանգներէ դէպի Ամման վերադարձի իր ճամբուն վրայ, ճարտարապետ ընկ· Տիրան Ոսկերիչեան:

ԻՐ ՎԵՐՋԻՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ

ԱՊՐԻԼ 24

Այսօր զարձեալ մեր սրտերը խորան զարձուցած՝ ազդովին, ջերմեռանդ երկիւղածութեամբ կ՚ոգեկոչենք խնկելի յիշատակը մեր մէկուկէս միլիոն անթաղ նահատակներուն, որոնք զոհուեցան ազատութեան ճանապարհին վրայ, յանուն ազգութեան ու հայրենիքի:

1915 Ապրիլ 24ը պատմական թուական մըն է, որ կը խորհրդանշէ Մեծ Եղեռնը:

Սակայն 1915ին չէ, որ սկսաւ ու վերջացաւ ցեղասպանութիւնը: Առանց շատ հեռուները երթալու, յիշենք 1894–96ի համիտեան համատարած ջարդերը եւ 1909ի Կիլիկեան ջարդը: Եթէ առաջինները արդիւնք էին օսմանեան բռնակալ վարչաձեւին, վերջինը սահմանադրական կառավարութեան — ոճրագործ Իթթիհատ – ական — սարքած առաջին սպանդն էր:

«Մեծ Եղեռն»ը վերջ չգտաւ 1918ի Զինադադարով:

Զինադադարին Հայութիւնը յաղթական էր: Սահմանին միւս կողմը կեանքի կոչուած էր Հայաստանի անկախ Հանրապետութիւնը: Դարերու սորկութենէն հոգ ստեղծուած էր «Հայաստան» պանծալի անունը կրող Պետութիւն մը, որ պաշտօնապէս ճանչցուած էր յաղթական դաշնակիցներուն կողմէ: Անկախ Հայաստան դաշնագիրը կը կնքէր այս վերջիններուն եւ պարտուած Թուրքիոյ հետ: Իր հողային իրաւունքները հանդիսաւոր – րապէս կը ճանչցուէին:

Ազգին Կիլիկիան կը դարաւուէր նախ Անգլիացիներու, յետոյ Ֆրանսացիներու կողմէ: Հայկական Լեգէոնի կամաւորները կը հասնէին իրենց երազներու իրականացման: Ցաղթական մուտք կը գործէին «ցանկալին Կիլիկիա»:

Մինչ Ազբաբիոյ, Սուրիոյ եւ Պաղեստինի անկիւններէն կ՚ազատագրէ – ուէին հրաշքով վերապրող բեկորները եւ կը տեղաւորուէին Կիլիկիոյ մէջ:

Պոլիս կը գործէր դաշնակիցներուն կողմէ: Վոսփորի մէջ կը խարսխէին անգլիական, ամերիկեան, Ֆրանսական, իտալական ու յունական մարտանաւեր: Անսովոր խանդավառութեան օրեր կ՚ապրէին օսմանեան մայրաքաղաքի Հայերը: Նորանոր թերթեր կը հրատարակուէին: Նոր գրքեր կը տպուէին: Նոր միութիւններ կը կազմուէին: Գրական, թատերական, մէկ խօսքով մշակութային կեանքը պարթեւնքի ու վերելքի նոր շրջան մը կ՚ապրէր:

1918 Հոկտեմբեր 30ի Մուդրոսի Զինադադարի համաձայնագրով դաշնակից – ները ամէն մանրամասնութեամբ կ՚ապահովէին իրենց շահերը: Սակայն կը մոռնային Հայերը:

Մինչ պատերազմի նեղ օրերուն անոնք լայն խոստումներով կ՚օրօրէին Հայերը՝ ապատագրելու համար զանոնք թրքական միրապետութենէն, Զինադադարի համաձայնագրին մէջ ոչ մէկ յղուած կը գտնէին դիմաթափելու համար Անատոլուի թրքական բանակները:

1919 Մայիս 15ին Պոլսոյ զրաման բանակին կողմէ Փոքր Ասիա կը զրկուէր Մուսթաֆա Քէմալ՝ իբրեւ թէ տեղւոյն անդորրութեան հսկելու համար:

Այս կարգադրութիւնը վճռական, խիստ ապէս ճակատագրական դեր խաղաց ո՛չ միայն Թրքահայաստանի, այլ եւ հան – րապետական անկախ Հայաստանի համար:

Քէմալի « միւսի » շարժումը արագօրէն զարգացաւ օրհնութեամբ յաղթական դաշնակիցներուն, որոնց թշնամին էին երէկ:

Դաշնակիցներէն եւս չմնալու համար, Մոսկուան ալ փութաց զրամով, զէնքով ու զրահով քաջալերել քէմալական շարժումը: Արդիւնքը պիտի ըլլար Հայաստանի անկախութեան կործանումը:

Կիլիկիոյ մէջ Ֆրանսացիները անջատ համաձայնագրով 1921ի վերճանին Թուրքերուն յանձնեցին Կիլիկիան: Անատոլուներէն ճողոպրած հարիւր հազար Հայեր անդամ մը եւս արմատախիլ եղած իբրեւ դաղթական ապաստանեցան Սուրիա եւ Լիբանան:

Բիւթանիոյ, Սեւ ծովու եղերքը եւ ներքին գաւառները վերադարձող տարա – դրուածներ չուտով արմատախիլ պիտի ըլլային:

Իզմիրի աղէտը 1922 Սեպտեմբերին եւ Պոլսոյ ու շրջանի դաշնակիցներուն կողմէ պարպումը 1923ի գարնան կատարեալ պիտի դարձնէր ցեղասպանութիւնը:

Ապտիւլ Համիտ, Իթթիհատ, Միւսի շարժում հետեւողականօրէն չարունակած են Հայերու բնաջնջումը: Այսօրուան Հանրապետական Թուրքիան արժանաւոր ժառանգորդն է իր պապերուն ու հայրերուն:

Ի զուր է, որ Անգարա իբրեւ անցած է դառնուկի վերածելու համար դայլը: « Ցեղասպան » մակդիրը խարանուած է Թուրքի ճակտին: Պատմութիւնը վկայ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏԸ

... Ուրեմն չիջեցաւ Հայ լրագրութեան վերջին Նահապետը: Ուրեմն՝ Հայ առօրեայ կեանքի հեւքն ու տենդը, միքի սեւեռումներն ու խոհերը, սրտի տենչերն ու յոյզերը առյաւէտ կորսնցուցին իրենց երկրպագուներէն մեծը, մեկնո – րաններէն ժիրն ու կորովին: Աւելին՝ մեր տիպն ու տառը, անոնք, ո – րոնք ամէնօրեայ լուսաւոր աստղերը կը կազմեն հայ ընթերցողին, յատկապէս այս ափերուն, կորսնցուցին իրենց հեղինակը:

Բառը՝ հեղինակ, լոկ տարազ մը կընայ ըլլալ ոմանց համար: Թերեւս չտեսնուս նոյնիսկ: Սակայն ողբացեալ ընկ. Հրանտ–Սամուէլի պարագային, ասիկա, պարզ արտադրութեան կամ՝ մշակումի մը սահմաններէն դուրս ելլելով, տարածուելով եւ ընդարձակուելով կը դառնայ, — ըսե՞նք, արդէն, թէ դարձած էր, — առօրեայ ապրումի ստեղծագործ ոգի: Կիրք՝ նուիրումի, ճիգ՝ աշխատանքի, տենդ՝ լուսարձակումի:

Բայց այս չէ՞ արդէն լրատւ կոչումը հրատարակագիրին: Հայ լրագրութեան նուիրեալին:

Եւ, ասիկա, աւելի քան վեց տասնամեակներ չարունակ՝ Պոլսէն Փարիզ: Ժամանակէ Ցառաջ: 1910ական թուականներէ մինչեւ 1977 Ապրիլ 24...

Հրատարակագրութիւնը, ինչպէս առ – հասարակ մամուլը հայ իրականութեան մէջ, անցեալին եւ այսօր, տարբե՛ր կոչումներ ունեցան, տարբե՛ր առաջադրութիւններ, տարբե՛ր առաքելութիւններ: Եւ երէկ եւ այսօր, ապահովաբար նաե՛ւ վաղը՝ մեր բոլորիս փնտռածն ու ակնկալածը հայ օրաթերթի նեղ էջերուն եւ սուղ սիւնակներուն մէջ ոչ թէ աչխարհի մեծ թէ փոքր իրադարձութեանց լոկ արձանագրութիւնն է, անոնց պարզ մեկնաբանութիւնը, ուրիշ խօսքով՝ լրատւութիւնը: Այլ տառնցմէ առաջ ու վեր մեր ինքնութեան վերահաստատումին, վերապահպանումին եւ պահպանումին ձգտող տողերն ու պարբերութիւնները:

Իրրեւ մարդ եւ քաղաքացի, անկախ – կած, ունենք հետաքրքրութեանց եւ չահադրդռութեանց ոլորտներ: Ունինք համոզումներ եւ տեսակէտներ: Ունինք մեր նախասիրած ճամբաներն ու ուղիները:

Կը հետեւի, ուրեմն, թէ մեր վինառածը մարդն ու Հայն են միաժամանակ: Աչխարհ ընկալողն ու իր ինքնութեան սեւեռող էութիւնը:

Այս հաստատումով, կը կարծենք, կը ահմանադծուի հայ հրապարակագիրին դիմագիծը: Եւ հայ մամուլին կոչումը:

Այն պահուն, երբ կը դրուին այս անկապ տողերը, մեր աչքին առջեւ կը պարզուի հայ հրապարակագրի վսեմ դէմքը: Ընկ. Հրանտ–Սամուէլ:

Հայութեան տենչերը նոյնացան իր տենչերուն հետ: Հայն ու ինք միահիւս չաղախով վեր խոյացած վէմ մը եղան, քանի հայրենիք եւ ժողովուրդ ընկ. Հրանտ – Սամուէլի համար նուիրական արժէքներ ու նուիրապետական կարգեր մնացին տեւական կերպով:

Դատում եւ սիրտ: Խոհ եւ ապրում: Միտք եւ հոգի: Հիմնական ստորոգելիներ, որոնցմով բառ ու տող, նախապատութիւն եւ պարբերութիւն կը դգենուն ջերմութիւն եւ դատողութիւն: Կը պարզեն տրամադրութիւն եւ ձգտում: Կը ահմանեն առաջադրութիւններ, խոչընդոտներ, ինչպէս նաեւ ուղեկիցներ աչխատանքի, պայքարի:

Բայց ամէնէն մեծ ուսուցիչը անցեալն է: Դէպքերն ու դէմքերը իրենց վերիվայրումներով, ելեւէջներով կը մնան ուսանելի կէտերը իրերայաջորդ սերունդներուն:

Աւոր համոզուած էր անպայման ողբացեալ հրապարակագիրը: Չէ՞ որ անցեալի անապատ նիւթ կը մատակարարին Յառաջի վերջին երկու տասնամեակները: Օրուան խօսքերը: Անցեալի ճամբով պատկերացնել ներկան կամ՝ աւելի ճիշդ բնութագրել օրուան վիճակը ու տեսել հարցը՝ ահմանելով ժամանակի պահանջին հայող ուղեգիծերը:

Ընկ. Հրանտ – Սամուէլի մշտարթուն ղրիչը՝ պարզ ու մեկին լեզուով, յստակ ոճով եւ միտքերու տրամաբանական չարահիւսութեամբ թելադրական ճամբով այս հիմնական նպատակակէտը հետապնդեց:

Սեւեռումը մնաց՝ անցեալը զօրել ներկային: Երէկը դարձնել ուսուցիչ՝ այսօրուան եւ վաղուան սերունդներուն:

Որպէսզի հողմահարած նաւը չընկղմի: Որպէսզի թափառական նաւը Հայութեան հասնի իր վերջին ու մնայուն հանգրուանին, կայք հաստատէ հոն՝ ու կայմին բարձրացած իր դրօչը՝ ժողովուրդի մը երազներուն պատկումը չեփորէ:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿՈՅՐԵՐԸ

ԵՐԲ ՄԵՐ ԾԱՆՆԵՐԸ ԴԵՌ ԿԸ ԾԱՆՑԻՆ

Կը մեծնայ Նազօ մօրքուրը, կը զառնայ հասակաւոր կինն, կը սորվի չատ բաներ ու կ՚ըլլայ գիւղին բոլոր մանկտոց սիրելի մօրքուրը:

Փակելու համար Նազօ մօրքուրին այս էջը, յիշատակենք այսքանն ալ «առ ի լրումն»... Մեծ փոթորիկի օրերուն, անոր «երթի ճամբան» ալ ուրիշ բազմա – հազարներու հետ գիւղէն մինչեւ քաղաքի եկեղեցին, հոնկէ ալ մինչեւ «Բարւոյ պատմական կամուրջ»ը եղաւ... Եփրատի արդէն կարմրած ջուրերը անոր մարմինն ալ խանձարուրեցին իրենց մէջ...: «Ի մանկունց անդի» խանճարուր կապող Նազօ մօրքուրը երեւի ինքն ալ խանճարուրի մը կարիքը ունէր, ու ատիկա իր սիրած Եփրատին ջուրերը եղան: Հազար օրհներգ, բիւր գովաբանութիւն իր անունին ու յիշատակին...:

×

Այլ տիպի, այլ նկարագրի մարդ էր մեր գիւղին երկրորդ կոյրը — Դաղբարը, կամ աւելի կիրթ լեզուով Պարոն Դաւիթը: — Հսկայ, թիկնեղ, լայն ուսերով, ուղիղ կեցուածքով, բայց որ կոյր... բնութեան մէկ չարախինդ խաղը անոր նկատմամբ:

Անիկա ալ մեր Նազօ մօրքուրին պէս եօթը–ութ տարեկանին բնութեան պարգեւած լոյսէն կը զրկուի: Մինչ առաջինը արկածով, այս վերջինը բնական աչքի ցաւով: «Անաչք մարդոց խմացականու – թիւնը կրկնապատկուած կ՚ըլլայ» կ՚ըսեն, ճիշդ ըլլալու է: Դաղբարը տեսողու – թենէ զրկուած էր, բայց չատ մը տեսողութիւն, աչք ունեցողներէն աւելի ուշիմ էր, բանիմաց էր, տրամաբանող էր: Դէպքերը դատելու, դասաւորելու, զանոնք խմաստուն կերպով բացատրելու ուժն ու կարողութիւնը ունէր:

Բնութիւնը իրեն չնորհած առատաձեռն չնորհներուն համար կարծես զրկած էր գինք արարչական լոյսէն հատասարակչռելու համար իր եւ միւսներուն տարբերութիւնը: Իր կուրութենէն տարի մը եաք, այն առենուան գիւղին ուսուցիչը, — Պարոն Գարեգինը — կը յաջողի զայն տեղաւորել Ծարքերդի գերմանական որբանոցը: «Ուշիմ, խելացի տղայ է, հոն՝ միսիոնարներու թեւարկութեան ներքեւ, անոնց դաստիարակութեամբ կրնայ զարգանալ եւ տեղ մը հասնիլ» — կը տրամարանէ բարեսիրտ դաստիարակը Ու չէր սխալած իր ենթադրութեան մէջ:

Արդարեւ, հոն՝ մեր պատանի Դաւիթը մարզասէր միսիոնարներու թեւարկութեան տակ կը տիրանայ որոշ զարգացումի: Կարդալ կը սորվի կոյրերու յատուկ գիրերով, մտացի պաշար կը հաւաքէ իր լսած, զոց սորվածներով: Այս օտար լայն բարեացակամ հասատատութեան մէջ կը կազմաւորուի իր միտքը, իմացականութիւնը, կեանքին եւ ապրելու նկատմամբ իր ըմբռնումները:

Կոյր մը զատապարտուած չէ կեանքէն մեկուսանալու, հրաժարելու, ընդմիշտ կորսուելու մատնուելու, եթէ անիկա հաւատքով, հասատատակամութեամբ նայի ապագայի գալիք օրերուն: Հաչտուի եւ զածին հետ, յոյսով եւ զօրաւոր հաւատքով դիմաւորէ բնութենէն իրեն պարտաղրուած ծանր խոչընդոտները: Անոր սորվածները, իրեն արուածները հոն՝ որքանոցը: Ու ինք, ուժեղ հաստատակամութեամբ մը կ՚պատած էր այս մըտքերու կամ զաղափարներու տաքին ու բաքին:

Խաւարտարի նմանող հատակով թուղթի թերթերը իր ծունկերուն վրայ, խուփ աչքերուն կոպերը իրարու սեղմած, գլուխը հակած ընդհանրապէս ձախ ուսին, իր մատները պտըտցնելով քիչ մը ուռած ծակ–ծակ նչաններուն վրայ սահուն կերպով կը կարդար բացուած էջը:

Մենք փոքրերս, նոյնիսկ տարեցները կը զարմանայինք թէ, ինչպէս մէկը առանց տեսնելու իր մատներուն չօչափուելով միայն կրնար կարդալ, ան ալ այնքան սահուն կերպով:

Դաղաբօր պաչարը, կամ համալթինը այսքանով չէր վերջանար: Իր գանկը կատարեալ չափարան մըն էր զրոյցներու, առակներու, պատմութեանց այլ մանառակներու, պատմութեանց ալ մանառանդ հէքեաթներու: Մեր եկեղեցական ծիսակատարութիւնները եւս գաղտնիք չունէին իրեն համար: «Վարդապետէ մը աւելի քան գիտէ» կ՚ըսէին, ինչ որ ճըշմարտութիւն էր:

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

(Շար. – 4)

ԻՐ 85 ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի 1976 ՓԵՏՐ. 24Ի ԹԻԻԷՆ

ՁԵՐ ՎԱՐՁՔԸ ԿԱՏԱ՛Ր

—o—

Երբ, ամէն առաւօտ պէս, այս առաւօտ ալ, ձեր նամակատուփէն «Յառաջ»ը առնէք ու առաջին ակնարկ մը նետէք խմբագրական սիւնակին վրայ, չատ հաւանար զարմանաք: Ոչ միայն այդ սիւնակը այսօր չի կրեր ձեր ստորագրութիւնը, այլեւ՝ ձեզի կը վերաբերի: Ուրիշ մը կը մտայ Հայոց Պատմութեան:

Ցիսուն տարի է «Յառաջ» տարուէ տարի ոլորացաւ բայց տակաց: Տոկալը եղաւ իր նշանաբանը: Ու այսօր, ձեր 85ամեակին առթիւ, մեր մաղթանքն է, որ նման այս թերթին, նման ձե՛ր թերթին, դուք ալ տակաք ու դեռ երկար մնաք մեր կողքին, վաղուայ արժէքներու այս ամայութեան մէջ, ձեր ներկայութիւնը աւելի քան երբեք անհրաժեշտ է:

Ձեր վարձքը կատա՛ր, սիրելի Հրանտ-Սամուէլ:

« ՅԱՌԱՋ »

ՍԻՐԵԼԻ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

—o—

Եկած է օրը որ պատեհութիւն կը տրուի մեզի արտայայտելու այն մեծ գնահատանքը զոր ունինք ձեր բեղուն անցեալին նկատմամբ,:

... Երկար տարիներէ ի վեր ձեր խօսքը կը տարածուի աշխարհի բոլոր վայրերը ուր Հայ մը կ'ապրի, յանձնուած այն թերթին թեւերուն, ամէնուս սիրելի «Յառաջ»ին, որու կոչումներէն մէկն է անքակտելի պահել ազգային կապը հայ բեկորներու միջեւ, ցրուած ի սիփիւռս աշխարհի:

Տարիները չեն թմրեցուցած ձեր կորովը, խանդը, նուիրման ոգին, վաստնդի այդ տարիները ձեզ համար եղած են վերանորոգուող զարուններ:

... Հրապարակագրի, պատմաբանի, հրապարակախօսի, լեզուագէտի տաղանդներով օժտուած, առաջնակարգ տեղ մը գրաւած էք մեր մատենագրականութեան մէջ:

Օրինակելի է այն ծառայութիւնը զոր մատուցած էք ու կը շարունակէք մատուցանել, անվերապահ հաւատարմութեամբ, Հ. Ց. Դաշնակցութեան: Անոր լաւագոյն եւ կարեւորագոյն ղեկավար – ներէն մին եղաք, ու ներկայիս ալ, միշտ պատնէշին վրայ, Դաշնակցութեան ժողովրդավարութիւնը տեսակէտներուն զօրավիգ, անխոնջ պայքար կը մղէք, յանուն արդարութեան եւ ազատութեան:

Հեղինակաւոր անձնաւորութիւններէն մէկը մեր գաղութին, ձեր վաստակով արժանացած էք նաեւ Սփիւռքի ու ապահովապէս Հայաստանի դիտակից տարրերու երախտագիտութեան եւ ակնածանքին:

Ներկայիս, ապրելով դժուարին օրեր, Հայութիւնը աւելի կարիք ունի ձեզ նման պայծառամիտ ղէմքերու, անձնուէր գործիչներու:

Ուստի, սրտանց մաղթելով ձեզի նոր բանոր գարուններ, մնամ ձեզ յարգող եւ սիրող անթիւ հայրենակիցներու առաջիններէն մին:

ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ՆՈՐԵՐՈՒՆ ՄԵԾԱՐԱՆՔԸ

—o—

Քիչեր մնային այն սերունդէն որուն կեանքին թէ գործին մէջ կարելի է տեսնել հինը նորին կամրջող ապրումներու, ազգային խռովքներու, կարօտներու եւ տենչերու գումար մը:

Հրանտ – Սամուէլ այդ թանկագին քիչերէն է եւ արժանի օրուան մեծարանքին:

Առաջին աշխարհամարտէն առաջ եւ վերջ իր ազգային, ընկերային եւ մշակութային կեանքը վերակերտելու ոգեւորութիւնը ապրող Հայութեան տենչերուն հաղորդ, ճիգերուն մասնակից, թըրքական սպանդին օրերէն մինչեւ Հայաստանի Հանրապետութիւնը ու ապա այս օտար աստղերու տակ բերաւ իր բոլոր բանուէր մասնակցութիւնը հանրային մեր կեանքին՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան շարքերուն եւ կազմակերպական աշխատանքներու մէջ պատասխանատու եւ ղեկավարի դերերով, հրապարակագրային – լրագրային աշխատանքի մէջ որակով մը որ մնաց միշտ համապատասխան Հայութեան ազգային, մշակութային եւ քաղաքական պահանջներուն:

Բայց, նորահաս սերունդներուն համար որոնք յաճորդաբար իրենց աչքերը բացին ու հասակ նետեցին այս հիւրընկալ հողին վրայ, Հրանտ – Սամուէլի անունը, կեանքը եւ վաստակը առաւելապէս կապուած են « Յառաջ »ի առաջին սիւնակին հետ եւ չուրջ երկու տասնեակ տարիներէ ի վեր կը լեցնէ իր բազմահմուտ միտքով եւ տաղանդով:

... Անկասկած Հրանտ–Սամուէլ կը ձգէ պալիք սերունդներուն համար մեծ եւ անգնահատելի հարստութիւն մը, պատմութեան բաց մատեան մը, վաստակ մը որուն չատ յաճախ պիտի դիմեն երիտասարդները, ապագայ պատմագէտները, ընկերաբանները հարստացնելու, ճոխացնելու համար իրենց ուսումնասիրութիւնները, ծանօթութիւնները: Վաստակ մը, գործ մը, որ ինքնատիպ է իր տեսակին մէջ եւ որուն ամէնէն բացայայտ, խօսուն վկան պիտի ըլլան «Յառաջ»ի հատաքածոները:

Նման գեղեցիկ առիթներով, երիտասարդութիւնը ողջունելով ազգային եւ մշակութային ղէմքեր, արժէքներ, իր յարգանքի եւ մեծարանքի ազնիւ զգացումներուն կը միացնէ ձգտումը սեւեռելու անոնց ընդմէջէն ազգին յաւերժական մեծութիւնները եւ անկորնչելի ժառանգութիւնները որոնց զօրութեամբ մեզի երաշխաւորուած է իր տեւականութիւնը:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ՅՈՎՀ. ԿՈՆԵՑԻԻ ԿԵՐԱԿԱՆԸ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ Է

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Յովհաննէս Կոնեցիի «Ճաշագա քերականի» աշխատութիւնը, որու բնագիրը հրատարակութեան համար պատրաստած է Ակադ. Լեւոն Ալիխեան: «Համառօտ հատաքումն յաղագս քերականին» գիրքը այն եզակի ձեռագիրներէն է, որ հասած է մեզի միջնադարեան յուշարձաններէն: Միակ ձեռագիրը կը գտնուի Վիէննայի Միխիթարեան Միաբանութեան մատենադարանին մէջ եւ ընդօրինակուած է 1350ին, հեղինակի մահէն երեք տարի առաջ: Աշխատութիւնը հրատարակութեան պատրաստած է ձեռագրի՝ Վիէննայէ ղերկուած մանրաժապաւէնի հիման վրայ: Մինչեւ ԺԴ. դար ապրած հայ քերականները, գրեթէ առանց բացառութեան Դիոնէսիոս Թրակացիի «Արուեստ քերականի» թարգմանական աշխատութեան մեկնիչներ են եղած եւ չուրջ հազար տարի յունարէնի իրողութիւններով բացատրած են հայերէնի քերականական առանձնայատկութիւնները: Այս կաշկանդիչ աւանդութիւնը խախտած է Յովհ. Կոնեցի՝ ԺԴ. դարու 30ական թուականներուն չարադրելով հայերէն լեզուի առաջին գիտական քերականութիւնը: Յովհաննէս Կոնեցի իր քերականութիւնը ըստեղծած է զգալի կերպով չեղելով Թրակացիի երկի յօրինուածքէն, փորձելով ազատիլ անոր ճնշող հեղինակութենէն եւ իր ժամանակի հայերէնի ամբողջական նկարագրութիւնը կատարած է ինքնուրոյն ձեւով մը: Հրատարակուած աշխատութեան ներածականին մէջ՝ որու հեղինակներն են Ակադ. Լեւոն Ալիխեան եւ Սուրէն Աւագեան, ըստ արժանւոյն դնահատուած են Կոնեցիի գիտական – մշակութային գործունէութիւնը: Մեծ արժէք կը ներկայացնէ Յովհաննէս Կոնեցիի «Համառօտ հատաքումն յաղագս քերականին» գիտական աշխատութիւնը: Հայագիտութեան տարբեր մարզերու մասնագէտներ հետաքրքրական տուեալներ կրնան գտնել հոն:

ՓԱՆԴԱԿՆԵՐ

Ներկայ ժամանակներուն՝ ամէնէն հազուագիւտ առաքինութիւնը համատարմութիւնն է:

ՓԷԿԻ

Եթէ բերանդ կը բանաս խօսելու համար, խօսքերդ լուռթեւէդ աւելի պէտք է արժեն:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՌԱԾ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (355)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Բ. ՄԱՍ

ՁԻՆԱՐՕ ԻՐ ՊԱՐՏՔԸ ԿԸ ՎՃԱՐԻ

Ռոլան եկեղեցիին վրայ հետազօտական նայուածք մը նետեց:

— Տէր իմ, երդում կ'ընեմ որ եկեղեցիին մէջ ոսկեայ կամ լրտես չկայ, ըսաւ ոսկեմանապետը խոնարհութիւն մը ընելով: Բայց ասոնք, եթէ կ'ուզէք, ուրիշ տեղ մը երթանք, գուք ուր որ ուզէք, ես պատրաստ եմ հոն երթալու:

— Մտնենք, ըսաւ Ռոլան եկեղեցին ցոյց տալով:

Իսկապէս, եկեղեցիին մէջ մարդ չկար, եւ Ռոլան ներս մտնելուն պէս համոզուեցաւ որ կիտօ ձենարօ պինքը չէր խաբած:

Քովի գաւիթը մտան եւ Ռոլան սիւնի մը չուքին տակը նստելով հրաւիրեց ոսոիկանապետը որ քովը նստի, ապա ըսաւ.

— Ձեզի մտիկ կ'ընեմ:

— Վսեմաշուք տէր, ամէն բանէ առաջ սա ըսեմ ձեզի թէ՝ եթէ ուզէի, երէկ դիւերը ձեզ կը ձերբակալէին բայց չձերբակալեցի:

— Ո՞ւր, հարցուց Ռոլան առանց որեւէ զարմացումի:

— Էմփերիալի սարքած խնջոյքին մէջ:

— Արհեստանիզ ի գործ դնելու համար պէտք էր ձերբակալէիք սակայն, ըսաւ Ռոլան: Եթէ փորձ մը ընէիք, երբոր հետ կը տեսակցէինք Թերեւս...:

— Հակառակ ձեր համախմբած օգնականութիւններուն, որոնց ինչ նպատակաւ բերուած ըլլալը դեռ չեմ գիտեր, վստահ եմ որ պիտի յաջողէի:

— Կը տեսնեմ որ ճիշդ տեղեկութիւններ առեր էք:

— Ատիկա իմ արհեստս է:

— Ուրեմն ինչո՞ւ չձերբակալեցիք:

— Որովհետեւ դուք իմ կեանքս լինդի չնորհած ըլլալնուդ համար նուիրական դարձած էիք լինդի, տէր իմ... մինչեւ որ ձերինին հատասր ծառայութիւն մը մատուցանեմ ձեզի, այսինքն Թիւն մը մատուցանեմ ձեզի, այսինքն մինչեւ որ երախտագիտութիւնս ապացուցանեմ, դուք լինդի համար միեւնոյն նուիրական անձնաւորութիւնը պիտի մնաք:

— Այսինքն մինչեւ որ դուք ալ լո՛մ կեանքս ազատէք, ըսաւ Ռոլան զարմացմամբ ոսոիկանապետին երեսը նայելով:

— կամ գոնէ ատոր մօտ բան մը, զոր օրինակ՝ եթէ ոչ ձեր կեանքը, գոնէ ձեր սիրելիներէն մէկուն կեանքը, այնպիսի մէկու մը կեանքը որ ձերինին չափ թանկագին ըլլայ ձեզի:

Ռոլան սարսռաց:

— Որո՞ւ ակնարկել կ'ուզէք, հարցուց Ռոլան խեղդուկ ձայնով մը:

— Համբերութիւն ունեցէք, վսեմաշուք տէր: Նախ ձգեցէք որ ըսելիքս ամբողջացնեմ: Քիչ մը առաջ ըսի որ մինչեւ ձեզի պարտքս չվճարեմ լինդի համար դուք անձեռնմխելի պիտի մնաք: Բայց կանխաւ ձեզի լմաց տամ որ պարտքս վճարելէ յետոյ ձեզ ձերբակալելը առաջին գործս պիտի ըլլայ, որովհետեւ պարտականութիւնս եւ չահերս այդպէս կը պահանջեն:

— Ուրեմն ե՞րբ կը կարծէք որ պիտի կարենաք վճարել պարտքերնիդ, հարցուց Ռոլան խրոխտ կեցուածքով մը:

— Տասը վայրկեանէն, տէր իմ:

— Ինչ որ կը նշանակէ թէ քառորդ ժամ մը ձերբակալուած պիտի ըլլամ, այնպէս չէ՞:

— Ոչ, տէր իմ, երեք օրէն առաջ ձեզ պիտի չձերբակալեմ, պատասխանեց կիտօ ձենարօ: Ես վեհանձն եւ ուղղամիտ հակառակորդ մըն եմ, առանց վատութիւն չեմ գործեր, եւ կը յուսամ որ եթէ բռնած ընթացքս բախտին բերմամբ լինդի նպաստաւոր վախճան մը չունենայ, ձերդ վսեմութիւնը բարի պիտի ըլլայ չմոռնալ:

— Այդ կողմէն կրնաք վստահ ըլլալ, ըսաւ Ռոլան:

— Տէր իմ, քիչ մը առաջ ըսի թէ ամէն բան գիտնալը իմ արհեստս է, խօսք առաւ կիտօ ձենարօ ըսելիքը դասաւորելու համար պահ մը մտածելէ յետոյ: Ահա այդ արհեստը խորունկ գիտութեան մը վերածած եմ: Անցած գարձածը գիտնալով չեմ զոհանար, այլ կ'ուզեմ գիտնալ նաեւ մտածուածը, այսինքն մարդուն միտքէն անցածները, եւ յաճախ կը յաջողիմ:

Եւ խորամանկ նայուածքով մը աչքին պոչովը Ռոլանի նայելով հարցուց.

— Ահա այդ արհեստին չնորհիւն է որ արժանաւոր առաջ հատատագնիչ մը պիտի կրնամ ըլլալ օր մը... եթէ խելացի դուքս մը ունենանք: Բայց անցնինք:

ՄԻՇԵԼ ԶԵՎԱԿՕ

(Շար.)

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ԻՍԻ–ԼԷ–ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէն խոր կսկիծով կ'ողբայ իր խումբի երկարամեայ անդամ, վեթերան ընկեր՝

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

դառն կորուստը եւ կը խոնարհի իր յիշատակին առջեւ ու ցաւակցութիւն կը ներկայացնէ ողբացեալի ընտանիքին:

×

ՇԱԻԻԼ.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան Արդութեան խումբի ընկերները սրտի անհուն ցաւով կ'ողբան մահը վեթերան եւ հաւատաւոր ընկեր

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

որ իր առաջին թիւէն մինչեւ իր մահը սրտագին գործակիցը եղաւ մեր սիրելի «Ցառաջ»ին:

Ցաւակցութիւնները իր ընտանեկան պարագաներուն:

×

ՓԱՐԻԶԻ Հայ Մշակոյթի Տան Ցանձնախումբը կ'ողբայ իր վեթերան ընկերոջ եւ պատուոյ նախագահին՝

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

մահը՝ յայտնելով իր խոր ցաւակցութիւնները այրիին եւ զաւակներուն:

×

ԻՍԻԻ Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը կ'ողբայ հայ մշակոյթի վաստակաւոր գործիչ, արի հրապարակագիր

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

մահը եւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ իր այրիին եւ ընտանեկան պարագաներուն:

×

Կապոյտ Աչի Իսիի մասնաճիւղը իր ամբողջ կազմով ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Աչխէն Սամուէլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

մահուան առթիւ:

L'U.G.A.B. présente :

Exposition des œuvres récentes du sculpteur

DIKRAN

Grande Médaille d'Argent de la Ville de Paris 77

Du 10 au 17 Juin
de 11 h. à 20 h.
Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles — PARIS 17e

Տէր եւ Տիկին Մխիթար Աղասեան եւ զաւակը, այրի Տիկին Արամ Աբիսեան, Տէր եւ Տիկին Հռիփսիմէ Աբիսեան, սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր, կեսրոջ, տատոջ եւ հօրաքրոջ՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆ ԱՂԱՍԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 20ին, 72 տարեկանին, Սէն Ռաֆայէլի իր բնակարանին մէջ:

Ցուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Մայիս 23ին, մտերմական շրջանակի մէջ: Մարմինը ամփոփուեցաւ տեղւոյն պերեզմանատունը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Սիրանոյշ Ցովհաննէսեան, զաւակներն ու թոռը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան, Կիրակի Ցունիս 12, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ԳԱՒՌԻԿ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ

մահուան 6րդ տարեդարձին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Ողբացեալի յիշատակին իր հարազատները կ'ընեն հետեւեալ նուէրները.—

Մոնմորանսիի եւ Անտիլիի ծերանոց – ներուն 200ական ֆր., Սեւրի Սամուէլ – Մուրատեան եւ Ռենսիի Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարաններուն 250ական, Իսիի եկեղեցւոյ 300, «Աչխարհ»ին 150 (ատոնցմէ «Ցառաջ»էն) եւ 150 «Ցառաջ»ին:

Հ. Ց. Դ.

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը այս Ուրբաթ (Ցունիս 10) ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հիմնարկութեան 45րդ տարեդարձին առթիւ, յառաջիկայ Կիրակի, Ցունիս 12ին, տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, եկեղեցւոյս հիմնադիրներուն եւ բարերարներուն յիշատակին:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Թաղիս հոգեւոր հովիւ ՄԱԿԱՐ ԲՀՆԳ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ:

Պատարագ ժամը 10ին, քարոզ 11ին եւ հոգեհանգիստ 11·45ին:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսական Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ:

Նիւթ՝ Հայկական Հարցը եւ միջազգային դիւանագիտութիւնը 1878էն 1918: Ցուլիս 1, Ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20·30ին:

Կը դասախօսէ՝

ԱՐԹԻՒՐ ՊԼՃԼԷՐԵԱՆ

(Պատմութեան գիտութիւններու Տոքթ.)

Փաստաթուղթերու լուսարձակում:

Centre Culturel Alex Manoogian
118 rue de Courcelles — PARIS 17e

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Այս Կիրակի (Ցունիս 12), կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի տօնին առթիւ, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի եւ յատուկ պատարագի կը կատարուի հայրապետական մաղթանք:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգեցողութիւնները կը կատարուին Լիոնի Կոմիտաս երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Պր. Մ. Օֆլազի:

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Կիրակի, Ցունիս 12, տօն է կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի: Ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի բազմաձայն պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Պատարագի ընթացքին կը կատարուի մանուկներ մաղթանք Ս. Էջմիածնի:

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մանակցելու պատարագին եւ աղօթելու Հայաստանեայց Առաք. եկեղեցւոյ անսասանութեան համար:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԵՒ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Աչի Վինիի մասնաճիւղի դաշտահանդէս եւ ամավերջի դպրոցական հանդէսը Կիրակի, Ցունիս 12 ամբողջ օրը, Ժեմանի դաշտին վրայ:

Անձրեւի պարագային, ընդարձակ սրահը տրամադրուած է:

Երգ, արտասանութիւն, պար դպրոցի աշակերտներու կողմէ: Առատ կերուխում:

Սայթ – Նովա նուագախումբի ներկայութեամբ:

FÊTE CHAMPÊTRE

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ
Մուրատ–Ռափայէլեան վարժարանի նախկին աշակերտաց Միութեան

Կիրակի, Ցունիս 12, ժամը 15էն սկսեալ վարժարանի պարտէզներուն մէջ
26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր

Կը մասնակցին.—

Ծոլքլորիք Կովկաս խումբը, վարժարանին երգչախումբը ղեկավարութեամբ
Գ. Եանպէկեանի, Նորայր Ագըլեան, Մարքէն Եուրկանս և Պերնար Տէտէեան
եւ իր նուագախումբը
Հայկ. գաւառական պիւֆէ

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՄԱՐՍԷՅԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի նոր կեդրոնատեղիին հանդիսաւոր բացումը, 33, Բուլ Փիէր Փիւժէ, Ցունիս 16, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 7·30ին, բարձր նախագահութեամբ Միութեանս ցկեանս նախագահ՝

ՏԻՐ և ՏԻԿԻՆ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Գեղարուեստական պատչաճ յայտագիր ղպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Պօմոն.— *Ուրբաթ Ցունիս 10: Ընդհ. ժողով բոլոր ընկերուհիներով Շաբաթ, Ցունիս 11, ժամը 3ին, Հայ Մշակոյթի Տունը: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն բազմաթիւ ըլլալ այս չատ կարեւոր ժողովին: Ներկայ կ'ըլլայ Տիկին Ա. Թաղէոսեան:*

Ձեր յաջորդ արձակուրդներուն համար կը թելադրենք այցելել՝

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՑԱՍՏԱՆԸ

18 օրուան ծրագրով
Մեկնում եւ վերադարձ Փարիզ

Գին՝ 3790 ֆրանք

Ցաւելեալ տեղեկութիւններ ստանալու համար դիմեցէք.—

ORIENTOURS

30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6

Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Վալանսի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ ղպրոց դասի եւ Վալանսի Հայ Մարզական Միութեան: Տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, Ցունիս 12, ամբողջ օրը, Շաթօ Մոնթիի ծառաստան պուրակին մէջ:

Տեղւոյն վրայ ազանգական չամփուրով խորոված եւ արեւելեան ուտելիքներ, մասնակցութեամբ հայկական նուագախումբի:

Երթեւեկ, ժամը 11·30ին եւ 14·30ին Պարսամեանի քովէն, նամանապէս վերադարձը ապահովուած:

Անձրեւի պարագային դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Փալէ սը լա Ֆուարի մէջ, Վալանս:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ

ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Ցունիս 11, Շաբաթ օր, ժամը 16ին ԵՄՆ'Ց քլիւպի մէջ, 5 Աւընիւ Ռէյ,:

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնականցիները:

Օրակարգ.— *Ընտրութիւն օրուան ղեկավարին, բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն, ընտրութիւն նոր վարչութեան, բարեփոխումներ Միութեան Ծրագիր – կանոնագրին մէջ, թելադրութիւններ եւ կարծիքներու փոխանակութիւններ:*

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Աղբ. վարչութեան դաշտահանդէսը, ի նպաստ Հայկազեան վարժարանի, Սէն–Մօրիս սը Պէնոյի Մոնտրուի փարքին մէջ, Կիրակի Ցունիս 26ին:

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
11-12
SAMEDI-DIMANCHE
11-12 JUIN
1977

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿՅԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ 110 Ֆ·	
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·876

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

52e ANNÉE — N° 13.876

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԸ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

արարիչն տէր կ'ըլլայ հայկ. ցեղասպանութեան կազմակերպութիւնը

Թահա Ճարխմ, 62 տարեկան, Թուրքիոյ դեսպանը Վատիկան, սպաննուած է Հինգշաբթի օր, Հռոմի մէջ, երբ իր բնակարանը կը վերադառնար, Փարիոլլիի թաղամասը։ Դեսպանը երկու գնդակ կերած է կարդին եւ ստամոքսին, կամ վիզին եւ կուրծքին, ըստ Թերթերու։ Անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրուած, քիչ ետք մեռած է հակառակ փորձուած վիրաբուժական գործողութեան մը։ Ըստ իր վարդին, դեսպանը տան բակը կը մտնէր երբ անծանօթ մը «բաւական բարձրահասակ եւ մուխ գոյն դէմքով», վազելով մօտեցած է իրեն եւ կրակած, ապա փախած քովընտի փողոցներէն։ Առաջին առիթ մկրը հեռաձայնած է Պէյրութի Ֆըրանսական Գործակալութեան յայտնելու համար թէ արաբերէն տէր կը կանչուի հիւանդը»։ Այս առթիւ բոլոր թերթերը կը վերյիշեն 1915ի մկկուկէս միլիոն Հայերու ջարդերը, կը վերյիշեն նաեւ նոյնիսկ ահաբեկչական արարքները, Վիհնայի եւ Փարիզի դեսպաններու սպանութիւնը եւ զանազան յարձակումները Թրքական հաստատութեանց վրայ։

Լուրը լայն տեղ գրաւած էր Ուրբաթ առտու Ֆիկարօի մէջ (էջ 16), Ինքերնէշրջիլ Հերըլտ Թրիպիւնի (3րդ էջ), Օռոռի (էջ 6), Մաթէն տը Փարի (էջ 9), Լիպերասիոն (էջ 9), Քոթիտիէն տը Փարի (էջ 8)։ Լուրին արձագանգ չէր եղած նոյն օրուան Իւմանիթէ։

Կարգ մը թերթեր կը յիշեն թէ դեսպանը կենսական դեր խաղացած էր վերջերս հանդարտեցնելու համար Վատիկանը կիպրոսի մէջ Թրքական հակակրօնական հալածանքներուն (արգելք եկեղեցիներու նորոգման, եւայլն)։

«Շատ ժողովրդական» դէմք մըն է եղեր (Ֆիկարօ), որ իր ուսումին մէկ մասն ալ կատարած է Թուլուզ։ Բաժնուած ըլլալով կնոջմէն (որ երկու զաւակներով Ամերիկա էր), առանձին կ'ապրէր Հռոմ։

Կ'ըսուի թէ բացուած քննութիւնը, նկատի առնելով հանգերձ հայկ. չրջանակները, բոլորովին չանտեսեր այլ կողմնակի հետեւութիւններ։

Լիպերասիոն աւելի մանրամասնութիւններ կուտայ Հայերու մասին, կ'ամբրա նաեւ Ազգային Անկախութեան որ երկու տարի առեջ, եղրակացնելու համար թէ եաքը Հայաստանը անցաւ խորհրդային գօտիին մէջ, «Հայաստան պարպուած էր իր ժողովուրդէն եւ գրաւեալ հողերէն»։

ինչ կ'ըսեն թուրք թերթերը

«ՀԻՐՐԻԹ» (Ցունիս 10)

«Հինգշաբթի (Ցունիս 9) կէսօրին, Վատիկանի Թուրք դեսպանը՝ Թահա Ճարխմ, ժամը 13·45ին իր բնակարանը մտնելու առեն, անծանօթի մը կողմէ գնդակներու տեղատարափի բռնուեցաւ եւ կուրծքէն ու վիզէն վիրաւորուելով հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, ուր անմիջապէս գործողութիւն կատարուեցաւ։ Դէպքին միակ ականատես վկան դեսպանին խոհարարն է՝ որու համաձայն, սպաննողը երկարահասակ, թուխ եւ ակնոցաւոր երիտասարդ մըն է։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն բացած է»։

«ԹԵՐՃԻՒՄԱՆ»

Վատիկանի Թուրք դեսպանը՝ Թահա Ճարխմ, Հինգշաբթի ժամը 14ին իր բնակարանի մուտքին երկու հոգիէ կողմէ սպաննուեցաւ։ Դեսպանը կուրծքէն եւ վիզէն գնդակներ ստանալով հիւանդանոց փոխադրուած է։ Իտալական ոստիկանութեան ըրած յայտարարութեան համաձայն, չրջանը խիստ հսկողութեան տակ առնուած է եւ հարցաքննութիւնը սկսած է Հայերու մօտ։

Թահա Ճարխմ ծնած է 1914ին։ Աւարտած է Կալաթասարայի լիկէոնը եւ Թուլուզի համալսարանի իրաւաբանական ճիւղը։ 1973էն ի վեր դեսպանի պաշտօն կը վարէր Վատիկանի մէջ։

Քանի մը տողով

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ իր համաձայնութիւնը տուաւ չին նոր դեսպանի մը նշանակման համար, Մոսկուա։ Աւելի քան տարիէ մը ի վեր Մոսկուայի չինական դեսպանատան գործերը կը յանձնաձգէր բարձրաստիճան դիւանագէտ մը։ Վերջին դեսպանը մեկնած էր Մոսկուայէ 1976 Մարտին, Խորհ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան համագումարէն ետք։ Նոր դեսպանը կը կոչուի Եանկեօ-Փինկ։ Նախապէս դեսպան էր Մալեզիա։

ՊՐԱԶԻԼԻ մէջ հինգ հազար լրագրող – ներ մանիֆեստ մը հրատարակելով դատապարտեցին գրաքննութիւնը եւ ամէն ձեւի սահմանափակումները ազատ տեղեկատուութեան երկրին մէջ։ Միւս կողմէ տասնեակ հազարաւոր ուսանողներ գործադուլի դիմեցին Ռիօ տէ Եանէյրօ, բողոքելու համար ոստիկանական ճնշումներուն դէմ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Արտաքին նախարարը՝ Իսմայիլ Ֆահմի, Մոսկուա ժամանեց տեսակցելու համար Գրոմիկոյի հետ։ Երկու կարեւոր հարցեր կրնան արծարծուիլ եգիպտացի նախարարին կողմէ՝ Եգիպտոսի մեծագումար պարտքը Մոսկուայի եւ առաքումը զէնքերու նորոգութեանց սահմանուած կառոյներու։ Տարակարծութեանց կէտեր կան Ափրիկէի չուրջ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԸՆ որոշած է, համաձայն Նիւ Եորք Թայմզ օրաթերթին, պարբերաբար կատարել Ֆ–18–Ի տիպի 250 օդանաւեր, որոնք յատուկ չինուած էին թեհրանի ապստրանքով։ Եթէ լուրը հաստատուի, Թեհրան կրնայ այլ աղբիւրներ փնտռել իր օդուժին համար, դիտել կուտան դէտեր։

ՔԱԹՐՕ հարցազրոյցի մը ընթացքին ընդունեցաւ, որ երկուքէ երեք հազար քաղաքական բանտարկեալ կայ Քուպայի մէջ, իսկ չրջան մը՝ ասոնց թիւը 15 հազարէ աւելի եղած է։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ Հասարակապետութեան պետական ղեկավարները ամբողջովին զօրավիգ կը կենան կիպրոսի կառավարութեան՝ համաձայն գտնուելով Մակարիոս Ա.բգ·ի տեսակէտներուն, կիպրոսի հարցին մէջ։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ Համայնավար կուսակցութեան Ա. քարտուղարը մօտ մէկ ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պապին հետ։ Խօսակցութեան նիւթ դարձաւ եկեղեցիի եւ Պետութեան յարաբերութիւնները Հունգարիա։

ԱՊԻՃԱՆԻ զիւերային ակումբներէն մէկը հրոյ ճարակ դառնալով 41 հոգիի մահուան պատճառ եղաւ։ Մեծ մասը Ֆրանսացիներ են։

ՉԱՅԻՐԻ նախագահը՝ Մոպութու Փարիզ ժամանեց եւ անմիջապէս տեսակցեցաւ Հանրապետութեան Նախագահին հետ, Էլիզէ։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմենփրէս, Ցունիս 6)

ԱՐԱԲԱՏ–ԴԻՆԱՄՕ ԹԻՓԼԻՍ ԽԱՂԸ (*)

Խորհրդային 40րդ ախոյենութեան մըրցումներու չարքին, «Արարատ» Ցունիս 5ին յաղթեց Թիֆլիսի «Դինամօ»ին (2–0)։ Երկու խումբերն ալ «Հրազդան» մարզադաշտ իջած են իրենց հիմնական կազմերով։ Խաղի 10րդ վայրկեանին իսկ պաշտպան Մովսիսեան վտանգած է հակառակորդին բերդը, սակայն չէ կրցած կոլի վերածել իր հարուածը։ Երեւանցիները անընդհատ յարձակողական դործողութիւններով վտանգաւոր պահեր ստեղծած են եւ 20րդ վայրկեանին՝ իրաւարբեր հարուած մը չնորհած է «Արարատ»ին։ Հարուածը կատարած է Գէորգեան, իսկ Յովհաննիսեան գլուխով գնդակը ղրկած է դէպի բերդը, ուր կոլը նչանակած է Ալաչատրեան։ Ապա, «Արարատ»ի բոլոր մարզիկներն ալ հասարապէս յաջող խաղարկութիւն մը ցուցաբերած են եւ իշխած՝ հիւրերու դաշտին։ 66րդ վայրկեանին Թիֆլիսցի պաշտպաններէն մէկը ձեռքով կեցուցած է գնդակը իր բերդին առջեւ եւ փենալթին կոլի վերածուած է Յովհաննիսեանի կողմէ։ «Հայէլեկտրալոյս» հիմնարկութեան կողմէ սահմանուած մրցանակները՝ լաւագոյն խաղի համար, տրուած են Մանուչար Մաչայիձէի եւ Նազար Պետրոսեանի։ Ութ խաղաշրջանէն ետք ախոյենութեան դասաւորման գլուխը կը գտնուի Մոսկուայի Դինամօն, 12 կէտով։ Թիֆլիսի Դինամօն, Ալմա-Աթայի Կայրաթը եւ Մոսկուայի Տորպեդօն 11 կէտով կը գրաւեն երկրորդ տեղը, իսկ «Արարատ» 8 կէտով կը գրաւէ 8րդ տեղը։ Ի դէպ, «Արարատ» յետաձգուած խաղ մը ունի Բաքուի «Նեֆթչի»ի հետ։

(*) Խաղին արդիւնքը տուած էինք «Յառաջ»ի Ցունիս 7ի թիւով։

×

ՊԱՏԱՆԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵԼԻՔ ԳԻՐՔԵՐ

Ընթացիկ տարուան սկիզբէն ի վեր «Սովետական գրող» հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է մանկական – պատանեկան 22 տարբեր գիրքեր։ Հրատարակչութիւնը մօտ աւենէն լոյս կ'ընծայէ նաեւ կարգ մը այլ գիրքեր։ Այսպէս, «Նշանաւոր մարդկանց կեանքը» մատենաշարէն լոյս կը տեսնէ «Ալիշանի կեանքից» խորագրով հատորը, որ կը ներկայացնէ Ժ.Թ. դարու հայ անուանի արուեստաբան, պատմաբան, բանաստեղծ եւ մանկավարժ Հ. Ղեւոնդ Ալիշանը։ Բանաստեղծ Պետրոս Դուրեանի կերպարը կը ներկայացնէ Ա. Շարուրեանի «Սկիւտարի սոխակը» աշխատութիւնը։ «Վարդան Աճէմեան» հատորը նուիրուած է հայ թատրոնի անուանի գործիչի ստեղծագործական ուղիին, իսկ «Ես թռչում եմ Երեւան» գիրքը կը խօսի Վահրամ Փափազեանի մասին։ Հետաքրքրական է նաեւ Մխիթար Գոշի, Վարդան Այգեկցիի, Մովսէս Խորենացիի եւ մի շարք ազգագրական այլ հեղինակներու գործերու հատորները։

×

ՀԵՆՐԻԿ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ ՃԱՏՐԱԿԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳՈՐԾԵՐԸ

Ճատրակի վարպետ Հենրիկ Գասպարեանի անունը ծանօթ է ճատրակի սիրահարներուն։ Ան հեղինակն է նաեւ ճատրակի խաղերու եւ անոր զաղանիքներու մասին կատարուած բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններու եւ աշխատութիւններու՝ որոնք հրատարակուած են առանձին հատորներով։ Ցիշենք՝ «Ընտիր էտիւդներ եւ պարտիաներ», «Դիրքային ոչ–ոքի», «Ճախճատային էտիւդներ» (երկու հատոր), «555 էտիւդներ», Արեւմտեան Գերմանիա եւ Սպանիա հրատարակուած հատաքածոները։ Ծաւալուն եւ արժէքաւոր աշխատութիւն են 1963ին Մոժանթին լոյս տեսած «2500 էտիւդներ» երկու հատորները։ Ներկայիս, Մոսկուայի «Պրոգրես» հրատարակչութիւնը կը պատրաստէ հեղինակին «Ճախճատային էտիւդներ» գործին երկու հատորներու անգլերէն թարգմանութիւնը։ Մոսկուայի «Ֆիզկուլտուրա եւ սպորտ» հրատարակչութիւնը երկրորդ անգամ լոյս ընծայած է «Դիրքային ոչ–ոքի» գիրքը, զոր Հենրիկ Գասպարեան հրատարակած էր 1962ին, մեծ հետաքրքրութիւն յառաջացնելով ճատրակի սիրահարներու չրջանակէն ներս։ Գիրքին 144 էջերուն մէջ տեղ գտած են 423 էտիւդներ, որոնք տրուած են հիանալի մեկնաբանութիւններով։

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի մէջ բացուած է Հայաստանի նուիրուած ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են բազմատեսակ նիւթեր, ձեռագործներ, արուեստագործներ, նկարներ, արուեստի գործեր եւայլն։ Մոսկուայի եւ արուեստագէտներ եկած այցելուները մեծ հետաքրքրութեամբ դիտած են Հայաստանի նուաճումները ներկայացնող նմոյշները։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ի. ԿԵՒՈՐԿՈՎԻ ՄԱՀԸ

Ճանկարծամահ եղած է Իլիա Կեւորկով, Հայաստանի Նախարարներու Խորհուրդի առընթեր գործող արուեստագիտական Զբօսաչրջիկութեան վարչութեան պետը 1964է ի վեր։

Ծնած էր Նախիջեւան 1914ին։ Համալսարանական հարկաւոր ճանապարհ ետք աշխատած է վարչական մարմիններու մէջ, իսկ այնուհետեւ պատասխանատու պաշտօններ վարած է Հայաստանի Նախարարներու Խորհուրդի չրջանակէն ներս։

1955ին պաշտօնի կոչուած է «Ինտուրիստ» եւ նչանակուած է Երեւանի բաժնի պետ։ 1964ին ալ արուեստագիտական Զբօսաչրջիկութեան վարչութեան պետ։

ԱՐԱՐԱՏ ՅԱՂԹԵՑ ՀԱՐԻՒՍԻ 2 - 0

Խորհրդային 40րդ ախոյենութեան մըրցումներու չարքին, Երեւանի մէջ, Արարատ Օի դէմ 2 կէտով յաղթեց Զարիայի։

ԱՐՋԱԳԱՆԳՆԵՐ ՍԷՆ-ԼՈՒԻՆ

———o———

ՄԱՐՍԻԼ (Ցառաջ).— *Անոնք որ կը ճանչնան հայկական Մարսէյլը, դիտեն որ Հայերը տեղաւորուած են, համա – խմբուած են առաւելաբար կարմ մը ար– ուարձաններու մէջ: Հակառակ սերունդ– ներու փոփոխումին, այսօրուան արդիա– կան կեանքի, սպառումի ընկերութեան հրամայականներուն եւ ընծայած հրա – պոյրներուն ինչպէս նաեւ կեդրոնացման ձգտումի մը ազդային գործունէութիւն– ներուն, դեռ գաղթականութեան այդ առաջին տարիներու համախմբուած կեանքի պատկերը կը պահէ որոշ իրա– կանութիւն մը:*

Կարեւոր թիւով հայ ընտանիքներ, ե– րիտասարդ թէ տարեց, կ'ապրին Պլ. Օտտոյի, Քանէի և Քապուսէլի շրջանը — Պօմոնի և Սէն Ժիւլիէնի մէջ — Սէն Ժե– ռոմի եւ Մերլանի արուարձանը, Սէն Անթուանի եւ Քամփ. Ֆրէնի շրջանը ինչ– պէս նաեւ Սէն Լուի մէջ շրջապատուած Սէնթ Մարկրիթի, Լա Փոմի եւ Վալտա– րէնի թաղերով յատկապէս: Հետեւաբար այսօր, զանազան ասոլճանի հայկական կեանք մը, կենդանի ներկայութիւն մը կայ այս շրջաններուն մէջ շնորհիւ միու– թիւններուն, կազմակերպութիւններուն եւ անշուշտ եկեղեցիներուն եւ միօրեայ հայերէնի դասընթացքներուն: Ճիշդ է որ երբեմնի խանդավառութիւնը վաղուց մա– րած է, սակայն այսօրուան յատկանիշ– ներով, նորը փոխարինելով հինին կ'ա– պահովէ որոշ չարունակութիւն մը, ինչ որ եթէ ապագային համար այնքան ալ զօտեպնդիչ երեւոյթ մը չէ, անմխիթար ալ չէ:

Այսպէս ալ է Սէն–Լուն:

Այս տողերը թելադրուած են, ներ – շնչուած են Համբարձման տօնին առթիւ տեղի ունեցած յատուկ հանդիսութիւնէն:

Այս հայամիւռ թաղին մէջ, տարի – ներու ընթացքին այլեւս դեղեցիկ տաճ– րութիւն մը դարձած է, քրիստոնէական եւ աւանդական այս տօնախմբութիւնը շնորհիւ շրջանի եկեղեցւոյ Օժանդակ Տիկնանց Միութեան դնահատելի եւ յա– րատեւ ջանքերուն որ հնարաւորութեան տահմաններուն մէջ կը ջանայ պահել մեր ժողովրդական բարքերը իրենց հարազա– տութեան մէջ:

Այս Համբարձման տօնին առթիւ վի– ճակի աւանդական խաղերը կը դրաւեն անշուշտ բոլորին ուշադրութիւնը եւ հե– տաքրքրութիւնը: Կը կարդացուին յա – տուկ դիրքերէ կամ երազահաններէ քաղ– ուած բախտերու վերաբերեալ հատուած – ներ ու ճերմակ շղարշով ծածկուած դոյ– լէ մը կը քաշուի վիճակ մը: Այդ վիճա– կին՝ այսինքն նախապէս դոյլին մէջ ձգուած առարկային տիրոջ կը վերագըր– ուին կարդացուած տողերը: Ըստ աւան– դութեան դոյլը պէտք է լեցուած ըլլայ եօթը տարբեր աղբիւրներէ առնուած ջու– րով եւ զարդարուած ծաղիկներու թեր– թիկներով:

Հինգշաբթի, Մայիս 19ին հոծ բազմու– թիւն մը, մեծով եւ պզտիկով անդամ մը եւս ապրեցաւ այս դեղեցիկ օրը:

×

Քանի «Արձագանգներ» դրած ենք մեր թղթակցութեան խորագիրը, պիտի տանք նաեւ կարգ մը այլ տեղեկութիւններ:

Նախ նոյն դիծին վրայ մնալու համար, ըսենք որ ամէն տարի Ս. Ծնունդի առ– թիւ, եկեղեցւոյ դպրաց դասը, դվնաւո– րութեամբ շրջանի արժանաւոր հովուաց հովիւ Շահան Քհնյ. Տէր Յեսայեանի, կը շրջագայի Ձրագալոյցի դիշերը աւետա – տեղով տուն – տուն Քրիստոսի ծնունդի «Մորհուրդ մեծ եւ սքանչելին»: Զենք ծանրանար ասոր չուրջ, կրկին եւ կրկին առիթներով անդրադարձած ենք, այս սիւ– նակներուն մէջ, բայց ահատասիկ ուրիշ դեղեցիկ աւանդութիւն մը որ կը մնայ կանդուն այս շրջանին մէջ:

Աւանդական կամ եկեղեցական բաժի– նը ձգելէ առաջ, ըսենք որ այս վերջին տարիներու ընթացքին եղան կարգ մը չինութիւններ եկեղեցիէն ներս: Նոր մկրտարան մը առանձնայատուկ ոճով, աւանդատան նորոգութիւն, պզտիկ ժո– ղովասրահի մը չինութիւն, եկեղեցւոյ մուտքի այսինքն բանկալի բաժնին նորո– գութիւն, ինչպէս նաեւ ելեկտրական կեդ– րոնական ջերմաթաչխի դետեղում: Նաեւ Թաղական Մորհուրդը ձեռնարկեց նոր զանգակատան մը չինութեան, զանգա – կատուն մը, որ կը կրէ որոշ նմանութիւն մը մեր եկեղեցական ճարտարապետա – կան ոճին հետ, անշուշտ համեստ չափե– րով:

Այս բոլոր աշխատանքները եղած ու վերջացած են շնորհիւ Թաղական Մոր – հուրդի ձեռներէցութեան եւ Շահան Քհյ. Տէր Յեսայեանի գործօն մասնակցութեան: Նիւթական բաժնին մէջ զգալիօրէն օ– ժանդակած է եկեղեցւոյ Տիկնանց Միու– թիւնը եւ աջակցած են կարգ մը թաղե– ցիներ կամ նախկին Սէն–Լուցիներ իրենց սրտաբուխ եւ լայն նուիրատուութիւննե– րով: Թաղականութիւնը հաւանաբար իր մօտոյ պիտի ձեռնարկէ շրջանի ընդհա – նուր հանդանակութեան, ինչպէս նաեւ պիտի դիմէ կարգ մը ազդայիններու եւ նախկին Սէն–Լուցիներու, որոնք տեղա– փոխուած են այլեւս, քանի ծրագիրը ու– նի եկեղեցւոյ կողքին կանգնեցնել դեղե– ցիկ սրահ մը եւ երիցատուն մը: Այս ծրագրի յատակագիծը արդէն պատրաստ է, եւ կան իրականացման հաստատ յոյ– սեր քանի քաղաքապետական նպաստ մը խոստացուած է: Այսպէսով շրջանը, որ դեռ կը մնայ իր հին, քառատուն – յիսուն տարուան փլուիլած սրահով, պիտի օժ– տուի յարմարագոյն սրահով մը, կարե– ւոր ազդակ մը եւս անաղարտ պահելու համար իր ազգային դիմագիծը:

×

Հայերէնի ուսուցման տեսակէտէն այս շրջանը սկիզբէն ունէր ծաղկուն մանկա– պարտէզ մը, Օրիորդ Ս. Վերանտինեանի ուսուցչութեամբ, որ տեւեց մինչեւ 1963– 1964 տարիները եւ վերջ դտաւ ուսուց – չուհիին առողջական վիճակի քայքայու – մով:

Այժմ, ինչպէս շատ մը ուրիշ վայրեր, շաբաթօրեայ դասընթացքներու դրու – թիւնն է որ հաստատուած է:

Ներկայ դպրոցական տարեշրջանին ար– ձանագրուած աշակերտներու թիւն է՝ 20: Ընդհանրապէս փոքրեր են որ կը յաճա– խեն: Թիւը նուազում կրած է անցեալ եւ նախանցեալ տարիներու վրայ: Ուսուցիչն է՝ Շահան Քհնյ. Տէր Յեսայեան: Կը տրուի մասնաւորապէս դրաճանաչութիւն, ըն – թերցում եւ դեղագրութիւն: Առանձնա– յատկութիւններ չկան, եթէ ոչ տարե – վերջի հանդէսը, որ ընդհանուր առմամբ լաւ պատրաստուած, բոլոր աշակերտնե– րու մասնակցութեամբ եւ հոծ բազմու – թեան մը ներկայութեամբ տեղի կ'ունե– նայ:

Սէն պարագայի տակ հայերէնի դա – սընթացքներու վիճակը պիտենք: Փոքր տարբերութիւններով ամենուրեք նոյն անկայուն եւ ոչ գոհացուցիչ պատկերը կը ներկայացնեն: Պատճառները բազմաթիւ են: Հարցաքննութեան մը առիթով «Ցա– ռաջ»ի 1975 Յուլիս 4, 5, 6 եւ 8 թիւե– րուն մէջ կատարած էինք կարգ մը հաս– տատումներ, եղրակացութիւններ: Այլ առիթներով նաեւ ըրած որոշ առաջա – դրութիւններ, ինչպէս նաեւ ուրիշներ յայտնած են կարծիքներ եւ ներկայացու– ցած են առաջարկներ: Սակայն, որքան ատեն որ Թուրքիէն, խօսքէն անդին չանց– նինք վճռականօրէն դործի, կազմա – կերպուած աշխատանքի եւ չստեղծենք ընդհանուր կառոյց մը, այնքան ատեն ջուր ծեծած կ'ըլլանք եւ այս դպրոցներն ու դասընթացքները կը մնան իրենց տը– խուր, իրապէս տխուր վիճակին մէջ: Ժա– մանակը չի սպասեր, ժամանակը մեր դէմ կ'աշխատի:

×

Վերջին կէտ մը եւս, միութիւններու, կազմակերպութիւններու մասին:

Վերոյիշեալ Թաղական Մորհուրդի, եկեղ. Օժանդակ Տիկնանց Միութենէն դուրս, կը գործեն Հ. Ց. Դաշնակցու – թեան Ակնունի խումբը (Սէն Լու), Լա Փոմի մէջ, որ կը պատկանի նոյն շրջա– նին, կը գործէ Հ. Ց. Դաշնակցութեան Դ. Վարուժան խումբը, իսկ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ս. Թէհլիրեան խումբը Սէն–Լուի մէջ:

Այդ, հինները յատկապէս, մինչեւ սե– րունդի անդամները եւս կարդալով այս տողերը պիտի յիշեն անկասկած երէկը:

ՈՒԿԱՆՏԱ ՄՌԱՅԼ ՊԱՏԿԵՐ ԿԸ ՊԱՐԶԷ

Մռայլ պատկեր մը, որ այժմու պայ– մաններու մէջ բնականն կարելի է կո– չել, ընդհանրական տեսք առած է Ու– կանտա: Փախստականներու հոսանքը նը– ւազած է, իսկ զանգուածային լքուները, մեծաւէր Իտի Ամինի համար թշնամի նկատուած ցեղախումբերու, փոխարին – ուած են հոս ու հոն կատարուող սպա– նութիւններով, զանակոծումներով եւ ըս– պառնալիքներով:

Աւելի, անշուշտ, պէտք չէ վերագրել նախագահ Իտի Ամինի բարեսիրութեան: Բռնութիւնը նուազած է, որովհետեւ Ա– մին լրագործած է իր երեւակայական թէ իրական թշնամիներու մաքրագործումը:

Վերջին չորս ամիսներուն, իր ցեղա – խումբի՝ Քավքայի մարդիկն ու մահմե– ականներ զետեղած է պետական, ապահովութեան, կառավարական եւ կրօ– նական մարզերու դրեթէ բոլոր պատաս– խանատու դիրքերու մէջ: Միւս կողմէ չուրջ 10·000 հոգի սպանուած եւ, հա– ւանաբար, այդ թիւին կրկնապատիկն ալ երկրէն խոյս տուած է:

Աչոլի եւ Լանկօ ցեղախումբերը, որոնց հանդէպ ատելութիւն ունի մեծաւէրը, որովհետեւ զօրավիզ կեցած են նախկին նախագահ Օպոթէի, հեռացուած են պե– տական կարեւոր պաշտօններէ: Ու– կանտայի Անկլիքան եկեղեցւոյ նոր արք– եպիսկոպոսը՝ Սիլվանու Ոանի, նախա – գահին ցեղախումբին կը պատկանի:

Պիտի յիշեն թեղուն Ազգ. կեանքը, եռու– զեռը: Պիտի յիշեն Եօթնեղբայրեանները, ազարակը, ուր Յունիս, Յուլիս, Օգոս– տոսի բոլոր Կիրակիները հայկական նը– ւագը, երգը, պարը, թատրոնը եւ խօսքը անպակաս էին: Մարսէյլի բոլոր միու– թիւններն ու կազմակերպութիւնները կը սարքէին իրենց տարեկան դաշտահանդէ– սը, իրենց բացօթեայ խրախճանքը, սկա– ուտները կը լարէին իրեն վրաններ խա– րոյկին չուրջ հաւաքելով հարիւրաւոր Հայեր:

Այսօր, էջ մը դարձուած է: Տարբեր ալ չի կրնար ըլլալ: Ի դուր է, անիրատես է ցաւիլը եւ ողբալը, տրուած ըլլալով այս նոր կեանքի հրամայականները, հո– լովոյթները, սերունդներու փոփոխումը: Միայն մէկ բան կարելի է ըսել նորահաս սերունդներուն, որ երբեք չմոռնան ել– ատարերդութեան ախոյեան Շաւարշ Մի – սաքեանի խօսքերը՝ «Պատշաճիլ ձեր ժա– մանակներուն, արտայայտութեան ձեր ձեւերով»:

Այս մէկը պէտք է պահանջել:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

«ԾԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿՈՅՐԵՐԸ

ԵՐԲ ՄԵՐ ԾԽԱՆՆԵՐԸ ԴԵՌ ԿԸ ԾԽԱՑԻՆ

Ու, այս բոլորին հետ կամ քովը, բնու– թիւնը իրեն պարգեւած էր անգտանելիք, — հնչիւն, զընգդընգուն ձայն մը, որուն նմանը բացառիկ մարդոց չնորհուած է միայն:

Ուրախութիւններու, խրախճանքներու, անպէտք «քէֆ»երու առեն չկամ ըսուելու ատիճան ժլատ էր անիկա: Բայց, երբ տրամադրութիւնը տեղը ըլլար կամ, ինչ– պէս կ'ըսէին «իր տարերքուն թեղը քակ– ուէր», այն ատեն կը նստէր աղբիւրին մօտ ուռենիի մը չուքին տակ, կամ իրենց «չարտախ»ը երեսը դէպի հանդիպակաց

ատրերը ու ձեռքը կը տանէր ականջին.

Անծեղը կու կանչէ ինչալահ խէրը,
Գրած թղթիկներդ տարտերուս դեղը,
Կուգա՛մ, կուգա՛մ—կ'ըսես Էս բանի՞ հեղը
Հալեցաւ «ճիկերս» բանճ արդար եղը···

Եւ կամ.

Կարկուտն է գարկեր դիմացի արտը,
Ո՛վ կը հասկնայ սիրոդին տարտը···

Այսպիսի պահերուն, դիւղը կարծես կը քարանար, ամէն ոք իր տեղը դամուած կը մնար չխանգարելու համար «տարտի երգիչը»: Ու··· իր ձայնին թովիչ ալիք– ները կը հասնէին մերձակայ ուռիստան– ները, կ'արձագանգէին անոնց խիտ թա – ւառներուն մէջ ու հուսկ յետոյ կը վե– րադառնային դիւղի պատերուն: «Ձայնդ ղալար, լաօ՛, օրերդ երկար լաօ՛» կը լսուէին բազմաթիւ բերաններէ:

Գիւղը, շրջակայ դիւղերը, նոյնիսկ քա– ղաքը երբ մահ պատահէր, կուգային հա– զար պաղատանքով վինք կը հրաւիրէին որպէսզի երթար մէկ–երկու համար Գանձ երգէր իրենց ննջեցեալին վրայ: Մէնք լաճերս ալ իր երգած դանձերէն քանի մը համարներ դոյ սորված՝ յաճախ մեր խոպոտ ձայներով կ'ողմկէինք դիւղին փողոցները: Անոնցմէ համար մը տակա– ւին դամուած կը մնայ յիշողութեանս մէջ այսքա՛ն տարիներ ետք.

Ես իս դըրի հազար տարու,
Խափիլ (յանկարծ) եկաւ օրըս մահու,
Իս կը գատէ ամէն բարու
Կեցէ՛ք բարով սիրելիներս···:

Երկար էր չարքը անոր երգած դանձե– րուն, այնքան սրտառուչ տողերով ու խօսքերով: Ո՞վ դրած էր զանոնք, որո՞նց դրչին կը պատկանէին այդ դանձերը, ո՞վքեր էին անոնց հեղինակները, մին– չեւ այսօր ալ ոչ ոք կրնայ սպառիչ պա– տասխան մը տալ այս բոլորին:

Դաղաբարն ալ դիւղին վրայ բեռ չէր, այլ ընդհակառակն: Հակառակ իրեն եղած կարգ մը նպաստաւոր կարծուած առա – ջարկներուն — անտես, ժամկոչ եւայլն — անիկա մերժած էր այդ «պաշտօն»ները, դանոնք համարելով տեսակ մը «մուրա– կանութիւն»: «Ոչ: Մուխթարի, դպիրի, թաղականներու, ախրէրի բերնին հոսը չեմ քաշեր». այս եղած էր իր կարուկ պատասխանը բոլոր տեսակի առաջարկ – ներուն:

Իր համոզումով, մարդ էակը աշխարհ եկած էր իր ճակատին արդար քրտինքովը ապրելու համար — «Քրտամբ յերեսոց քո, կերիցես զհաց քո» ըսուած էր դա– րե՛ր, դարեր առաջ: Ու ասիկա լրիւ ի– մաստութիւն, շատ ըմբռնելի փիլիսոփա– յութիւն մըն էր իրեն համար:

Իր ըմբռնումով կոյր ըլլալը պատ– հառ մը չէր կեանքէն հրաժարելու, ատ– գակտնի, լալկան, ողորմելի քաշքշուքով ապրելու համար: Իր համոզումով, իրեն եղած գործի առաջարկները տեսակ մը ողորմութիւն էին, խորթ՝ իր համոզում– ներուն ու նկարագրին: «Որդի՛, բանի՛, դաշ՛, քրտնի՛, ուրիշներէն եա մի մնար···»: Այս եղած էր իր պաշտելի հօրը յարաճուն թելադրանքը երբ դեռ կ'ապրէր անիկա:

Աշխատանք սիրող մարդուն համար մի՛շտ գործ կար եթէ նոյնիսկ անիկա կոյր կամ անկար ըլլար: Ծանրին քով թեթեւը, շատին մօտ քիչը կը գտնուէր՝ մի՛շտ անկախ ապրիլ տենչացող անհատին հա– մար, ահա՛ իր ըմբռնումը:

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

(Շար. – 5)

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ

ՄԻԼԱՆՈՅԻ ՄԷՋ

ՀԱՅ ԴՊՐՈՅԻ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ՏՕՆԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԻԻ

Մայիս 8ին Միլանոյի Հայ Տան մէջ տեղի ունեցաւ հայ դպրոցի մանուկնե– րուն տօնահանդէսը: Այս առթիւ կ'արժէ հակիրճ կերպով ներկայացնել այդ ուղ– ղութեամբ տարուած աշխատանքը: 1976– 1977 դպրոցական տարեշրջանին սկսան հայ լեզուի դասընթացքները Հայ Տան վարչութեան նախաձեռնութեամբ: Այս տարի առաջին անգամ ըլլալով, չորս տարբեր վայրերու մէջ առաջ կը տար– ուին հայ լեզուի դասընթացքները, այս ձեւով աւելի մեծ թիւով աշակերտութիւն մը ունենալու համար Ս. Մեսրոպի վար– ժարանին մէջ: Ներկայիս այդ երկսեռ աշակերտութեան թիւն է 22 որոնք, հա– կառակ որ գրեթէ մեծ մասամբ իտալա– խօս են, անկեղծ փափաքն ու խանդավա– ռութիւնը ունին սակայն հայերէն սոր– վելու: Դասընթացքները՝ մեծ խանդա– վառութեամբ եւ նուիրումով՝ կը ղեկա– վարէ դաղութիս հոգեւոր հովիւ Գրդ. Թաշճեան հայ մայրերու կամաւոր գործակցութեամբ: Դասաւանդութիւննե– րը տեղի կ'ունենան չաբաթը անգամ մը Միլանոյի եւ շրջակայ արուարձաններու տեղական այցելութեամբ, իսկ ամէն ամսուան առաջին Շաբաթ օրը վերապահ– ուած է հայ մանուկներու, որոնք բոլոր շրջաններէն գալով, Հայ Տան մթնոլորտը կը լեցնեն մանկական կենսուրախ ճիչե– րով եւ հայկական դողտրիկ երգերով: Անոնց կը տրուի մանկական ասուլիս մը, հաղորդ պահելու համար զիրենք անցեա– լի փառաւոր յիշատակներով, աւելի լաւ ապագայի մը տեսիլքով: Մանկական եր– գեցողութիւնը կը սորվեցնէ եւ կ'առաջ– նորդէ երգիչ Յովհան Ալնբլեան, ազգա– յին պարտականութիւն մը կատարելու սի– րով եւ զոհոնակութեամբ:

Հանդէսը կը սկսի ժամը 4·30ին Գի– րայր Վրդ. Թաշճեանի բացման խօսքով, իսկ Միլանի հայ տիկնանց կողմէ հան– դէսը կը ներկայացնէ Տիկին Ալիս Պորան– եան, որ ձեռնհասօրէն սահանձնած էր կազմակերպութիւնը: Սրահը զարդար– ուած է մանուկներու կողմէ շաբաթներ առաջ պատրաստուած նկարներով, գծա– գրութիւններով, որոնց զուարթ գոյնե– րուն ճաշակաւոր ընտրութիւնը եւ հա– մադրութիւնը կ'արտայայտեն անոնց նե– րաշխարհը, ապրումներու պէսպիսու– թիւնը: Տեղի կ'ունենան պատշաճ ար– տասանութիւններ եւ երգեր հայկական դպրոցին նուիրուած, որմէ յետոյ մա– նուկները հանդէս կուգան առանձին – ա– ռանձին արտասանելով կամ երգելով ինք– նաբուխ կտորներ նուիրուած հայ լեզ– ուին, հայ մայրերուն: Ապա թատերա– կան ներկայացում՝ ՆԱՄԱԿ՝ մանուկնե– րու կատարմամբ, որմէ յետոյ տեղի կ'ունենայ նուիրաբաշխութիւնը մանկա– կան գիրքերու, որոնք ժամանած էին Հա– յաստանէն, որպէս քաջալերանք եւ հո – դեկան կապ մը հաստատելու հայրենիքի եւ սփիւռքի մանուկներու միջեւ, որպէս ապագայի սիւներ:

Կարճ դադար մը, որու կը հետեւին դո– վացուիչ եւ անուշեղէններ: Հանդէսին Բ. մասին, Օր. Ազատուհի Ոսկերիչեան ելոյթ կ'ունենայ իր կիթառով կատարե– լով հայկական դուսանական եւ աշուղա– կան երգեր դլխաւորապէս Սայաթ Նովա– յէն եւ Գուսան Աշոտէն, ձայնային եւ երգեցողական կատարեալ համադրու – թեամբ եւ ներդաշնակութեամբ, արժա – նանալով հանդիսականներու հիացական ծափահարութիւններուն, իսկ մանուկները յատիչատուած կը հետեւէին ճայնական ելեւէջներուն: Հայկական տարազով, հայ դպրոցի երկու մանուկներ կը կատարեն «Նազ» պարը նազելի շարժումներով, վերջ դնելով մանուկներու հանդէսին:

Հուսկ՝ ելոյթ կ'ունենայ Տիկին Մարի Մանուկեան, որ բոլոր մայրերու անու– նով իր քաջալերական խօսքը եւ հիաց – մունքը կ'արտայայտէ կազմակերպիչնե – րուն: Հանդէսը կը փակուի Հայ ապրիւֆ եղբարբ երգով եւ պահպանիչով:

ՍԱՐԳԻՍ ՍԻՐԿ.

ՏԷՍԻՆԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

— o —

Տէսինի Տունը իր հիմնադրութենէն ի վեր յաճախ հանդիսավայր եղած է խան– դավառ հանդիսութեանց: Դժբախտաբար, չէնքին կառուցուածքը այլեւս ոչ միայն չէր համապատասխաներ արդիական պայ– մաններու, այլ եւ դարձած էր անգործա– ծելի՝ կարօտ ըլլալով հիմնական նորո – գութեանց:

Շնորհիւ ընկերներու եւ բարեկամներու գործնական օժանդակութեան ու նուիրա– տուութեանց, նորոգութիւններու գլխա – ւոր մասը իրականացաւ եւ Տան բացումը կատարուեցաւ Մայիս 8ի կիրակի կէսօրէ եւք ժամը 4ին:

Նորակառոյց սրահը տպաւորիչ է: Բացման հանդիսութեան հրաւիրեալներու հոծ զանգուածը, Տէսինէն եւ շրջաննե – րէն, երաշխիք մըն էր արդէն խանդավա– ռութեան:

Ցանձնախումբին կողմէ բացումը կա – տարեց ընկ. Ստեփան Զաքրեան եւ ընդ– հուպ խօսք առաւ ընկ. Պերճ Մարտի – րոսեանի, որ երկար պեկուցումով մը պատմականը ըրաւ Տէսինի Տան, որ ե– ղած է մշակոյթի առաջին տունը Ֆրան– սայի հայ իրականութեան մէջ: Ուր խօ– սած են Յատիսեաններ ու այլ վէթերան ընկերներ, եւ ուր հիւրասիրուած են Ա– զգային Ժողովականներ ու հայաստանեան հիւրեր:

Ընկերը ներկայացուց նաեւ Տան յա – ջորդական նորոգութեանց հաշուետուու– թիւնը եւ յոյս յայտնեց որ չուտով կա– րելի պիտի ըլլայ ձեռնարկելու նորոգու– թեան ու բարեզարդութեան մնացեալ մա– սին: Ցանձնախումբին շնորհակալութիւն– ները յայտնեց կարգ մը անձերու եւ ար– հեստաւորներու, որոնց ընձեռած թան– կագին աջակցութեամբ իրագործուեցաւ Տան բացումը որոշեալ թուականին:

Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան կողմէ ընկ. Ազատ Աշչիկեան գոհունակութիւն յայտնեց Տէսինի Տան բացման առթիւ սփիւռքի մէջ մշակոյթի տուները նկա – տելով հայապահպանման ու մշակոյթի տարածման անհրաժեշտ օճախներ: Թե – ղադրեց լաւագոյնս օգտագործել այս տու– նը իբրեւ հաւաքավայր երիտասարդու – թեան ու անխտիր բոլոր Հայերուն:

Հանդիսութեան ներկայ եղան Լիոնի ընկերվարական երեսփոխան Պր. Ժան Փուիրէն, Լիոնի հոգեւոր հովիւ Դաւիթ Եպիսկ. Մահակեան, Տէսինի հովիւ Մկր– տիչ Քհնյ. Պալաթանեան, Լիոնի Հայ Ազգային Մխիթեան եւ Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութեան ներկայացուցիչները, Լիոնի «Փրոկրէ» թերթին եւ այլ Ֆրանսական թերթերու թղթակիցներ, որոնցմէ յի – շենք մեր յարգելի հայրենակիցը՝ Պր. Վաղինակ Մխիքճեան, ինչպէս նաեւ ներ– կայացուցիչներ Վասպուրականի, Տարօն– Տուրուբերանի Հայր. Միութիւններու եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի:

Ընկ. Վարուժան Գրիգորեանի հրաւէ– րով խօսք առաւ երեսփոխան Պր. Ժան Փուիրէն, որ իր համակրութիւնը յայտ– նեց Հայութեան, դրուատելով անոր կեն– սունակութիւնը եւ իր ազգային ինքնու – րոյն բարքերու պահպանման նուիրումը: Պր. Փուիրէնի այս ջերմ դնահատանքը արժանացաւ բուռն ծափերու: Պաշտօնա– կան բաժինը վերջ դտած ըլլալով, ներ– կաները առիթը ունեցան իրենց խմբերգ– ներով, մեներգներով, արտասանութեամբ ու մանաւանդ չուրջպարերով նպաստե– լու ոգեւորութեան:

Լիոնի Սայաթ – Նովա նուագախումբը որ սիրայօժար իր մասնակցութիւնը կը բերէր, իր հայկական զուարթ եղանակ– ներով թափ կուտար խանդավառութեան: Սեղանները բեռնաւորուած էին աղան – դերներով, գինիով ու այլ համեհքներով:

Այս եռուզեռին մէջ յանկարծ ծայր տուին ինքնաբուխ նուիրատուութիւն – ներ եւ չուտով գումարը բարձրացաւ 49·971 նոր Ֆրանքի: Նուիրատուներու ցանկը պիտի յայտարարուի առանձին: Նուիրատուութեանց առատաձեռն մաս – նակցեցան ոչ միայն անհատներ, այլ եւ տեղւոյս միութիւններէն Տէսինի եկեղեց– ւոյ վարչութիւնը, Տարօն – Տուրուբե – րանի եւ Վասպուրականի Հայր. Մի ու – թիւնները, Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը:

Ցանձնախումբս իր յատուկ չնորհակա– լութիւնները կը յայտնէ բոլոր նուիրա – տուներուն:

Հանդէսը չարունակուեցաւ մինչեւ ուշ առեն:

Տէսինի տարեգրութեանց մէջ յիշատա– կելի պիտի մնայ այս Թուականը:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Բ. ՄԱՍ

ՁԵՆԱՐՕ ԻՐ ՊԱՐՏՔԸ ԿԸ ՎՃԱՐԷ

Ռոլան խորամանկ ոստիկանապետին ըսածը հասկնալով հանդերձ, անդրդուելի մնաց:

— Ըսածէս հասկցար անշուշտ որ ձեզ– մով ղրկած օրէն սկսեալ մինչեւ այսօր ոչ միայն ձեր ըրածները գիտնալ կանա– չի, այլ նաեւ ձեր մտածածները, չարու– նակեց ոստիկանապետը դէմքը ծամածռե– լով: Եւ գիտցած ըլլաք որ, վսեմաշուք տէր, ասկէ ուղիղ տարի առաջ բանտէն փախած օրերնէդ ի վեր ձեր օձիքը չեմ ձգած, մանաւանդ ձեր մտածումներուն, ձեր մտադրութիւններուն թափանցել կանացած եմ... որովհետեւ դիտեմ թէ ձեզ ներչնչողը եւ գործի լծողը ձեր միտքն է...:

Հոս կիտօ ձենարօ գոհացում տալու համար իր վաղեմի ունակութեան, բնազ– դաբար ձեռքերը չփել սկսաւ եւ ապա չա– րունակեց.

— Ձեր կատարած գործերէն մեծ բան մը չկրցայ իմանալ, ինչ որ կորովի ու անյաղթելի հակառակորդ մը ըլլալնիդ կ'ապացուցանէ: Տարիներէ ի վեր Իտա – լիոյ ամէնէն զօրաւոր ոստիկանութիւնը մտաներնուդ վրայ խաղցնելու վրայ էք, մինչդեռ ոստիկանութիւնը չէ կրցած դեռ ձեր մասին աննշան տեղեկութիւն մը իսկ ունենալ...: Թոյլ տուէք որ հիացման պարտքս վճարեմ ձեզ, վսեմաշուք տէր, թոյլ տուէք որ յայտարարեմ ձեզ թէ խո– րին ցաւումով ու անսահման կսկիծով է որ պիտի կատարեմ ուսերուս ծանրացող պարտականութիւնը ձեզ ձերբակալած օրս...: Իրաւ, թէպէտ չեմ կրցած հաս– տատել թէ ինչ գործ տեսած էք անցեալ քանի մը տարիներուն մէջ, բայց գոնէ դուշակած եմ թէ բոլոր քաղաքական եւ ընկերային դէպքերն ու խմորումները ձեր ձեռքովը յօրինուած ու դասաւորուած են: Լմփերիայի պալատէն, Ալթիէրիի ապա – րանքէն, Պեմպոյի պատրիարքարանէն եւ Աւազ հաւատաքննիչ Տանտոլոյի պալա – տէն եւ այդ ընակարաններուն մէջ տեղի ունեցող անսովոր իրագործութիւններուն եւ դէպքերուն մէջէն ձեր հոտը առի ես... Մինչեւ անգամ կրնամ ըսել թէ ան– խիղճ ու սարսափազդու դուքսին՝ Ֆոս – քարլի պալատին մէջ իսկ ձեր անունին արտասանուելը երկիւղ ու սարսափ կը սարածէ: Ձեր անունին արտասանուած առենը, Ֆոսքարլին, Պեմպօն, Տանտոլօն եւ Ալթիէրին կը դողան եւ ես ատիկա աչքովս տեսած եմ: Գիտեմ, տէր իմ, գիտեմ միանդամայն թէ դուք, մինակ – նիդ, դուք, ինքնագլուխ, պատերազմ հռչակած էք այդ բոլոր մեծ ու ազդեցիկ անձերուն դէմ: Իրաւ, թէպէտ ձեզ չկըր– ցայ բռնել, թէպէտ ձեր չարժումները անթափանցելի գաղտնիք մը մնացին ինձ համար, բայց ձեր մտածումներուն ար– դիւնքը ուսումնասիրեցի եւ կրցայ ան – տեսանելի օղերեւոյթի մը պէս այդ ար– դիւնքին հետքերուն հետեւիլ: Զրհեղեղը պատրաստուած է, ամպերը կուտակուած են, Վենետիկի քաղաքական ամպերը մէկ վայրկեանէն միւսը պիտի պայթին...: Պեմպօ եւ Ալթիէրի, որոնք առենին լրա– բեր հետ բարեկամներ էին, Ֆոսքարի եւ Ալթիէրի եղբօր պէս իրար կը սիրէին, բայց այսօր եթէ առիթը ներկայանայ, իրար պիտի ուտեն...: Ալթիէրի դաւադ– րութիւն մը կազմակերպած է, այնպիսի դաւադրութիւն մը որ մօտ օրէն վեր ի վայր պիտի ընէ Վենետիկի այժմու իշ– խանաւորները...: Սակայն խնդիրը է դիտնալ թէ ո՞վ է այս ամէնքը անօրինող հանճարը, ո՞վ է այս ջրհեղեղը պատ– րաստող ու կազմակերպող անմահն միտ– քը որ հեռուէն հեռու բոլոր թելերը իր ձեռքը առած, խամաճիկներու պէս կը խաղցնէ թելին ծայրը դտնուող խրտուի– լակները...: Տէր իմ, չեմ գիտեր թէ դուք կը ճանչնա՞ք այդ թելադրիչը, կը ճանչնա՞ք այդ մանուածապատ բաւիղին անել փողոցները դրաւող խորհրդաւոր անձը: Եթէ դուք չէք ճանչնար, ես կը ճանչնամ...: Սա ալ գիտեմ միանգամայն որ միայն այդ քանի մը մարդոց դլխուն չէ որ պիտի պայթի փոթորիկը, այլ ամ– բողջ Վենետիկի դլխուն...: Գիտեմ նաեւ որ չանթն ու կայծակը, կարկուտն ու ձիւնը, երկրաշարժն ու հրդեհը գիտակ – ցաբար կուտակուած են, գիտցողի մը ձեռքովը չարաղաստուած եւ մօտ է այն օրը ուր պիտի պայթին անոնք մէկ հար– ուածով... փոչիի վերածելով չատերը, սարսափի մատնելով ուրիշները եւ խեն– թեցնելով ամենք... այն պարագային սա– կայն... երբ...

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱԿՕ

(Շար.)

ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Հրապարակագիր Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ Հայ Արուեստի Զար – դացման Մխիթիւնը (Քաթրա) 500 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

×

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Դատաւորեան ընկ. Հ. Սամուէլի մահուան առթիւ 200 Ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

×

ԿՐՃՆՈՊԼԷՆ, Տէր եւ Տիկին Սիսակ Սիսլեան 100 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին ընկ. Հրանտ – Սամուէլի մահուան առ– թիւ:

×

Նոյն տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Զու– լալ Գազանճեան 100 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

×

Ընկ. Տիրան Ոսկերիչեան, Ամմանէ, ընկ. Հրանտ – Սամուէլի մահուան տխուր առթիւ 80 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տէր եւ Տիկին Հայկ եւ Նոէլ Պօղոսեան եւ զաւակները (Մարսէյլ) մայրերու եւ հայրերու զոյգ ծնողներուն առթիւ, ի յի– շատակ երանաւէտ Տէր–Եղիայեանի եւ Թագուհի Տէր–Եղիայեանի, որոնց համար «Յառաջ»ը շատ սիրելի էր, կը նուիրեն 500 Ֆր. «Յառաջ»ին, բարգաւաճման մաղ– թանքներով:

ՆՈՒԷՐ

Այրի Տիկին Հայկանոյշ Մարտիրոսեան, իր ամուսնոյն՝ Արամ Մարտիրոսեանի, Մանուշ եւ Աղաճան Պօյաճեանի մահուան տարեդարձներուն առթիւ, կը նուիրէ 50 Ֆր. Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկե– ղեցւոյ, 50 Ֆր. Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան (առանձ «Յառաջ»էն) եւ 50 Ֆրանք «Յառաջ»ի:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Թորգոմ Նալպանտեան չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր ա– նոնց, որոնք անձամբ, փոխան ծաղկե– պսակի նուէրներով, նամակով, հեռա– դրով, հեռախօսով ցաւակցութիւն յայտ– նեցին իրենց քրոջ՝

ՆՈՒԱՐԴ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

Ֆառաստունքի առթիւ Տէր եւ Տիկին Թորգոմ Նալպանտեան կը նուիրեն Կա– պոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին 100 Ֆր., «Յառաջ»ի 100 Ֆր.:

ԾՆՈՒՆԴ

Վարդան Պանտիկեան ուրախութեամբ կը ծանուցանէ իր երրորդ ծոռան (Թո– ռան զաւակի) ծնունդը:

Մարսէյլ, Յունիս 6, 1977

Այս ուրախ առիթով 250 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

FÊTE CHAMPÊTRE

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ
Մուրատ–Ռափայէլեան վարժարանի ներկիս աշակերտաց Միութեան

կիրակի, Յունիս 12, ժամը 15ին սկսեալ վարժարանի պարտէզները մէջ
26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր

կը մասնակցին.—
Ծոլքլորիք Կովկաս խումբը, վարժարանին երգչախումբը ղեկավարութեամբ
Գ. Եանպէկեանի, Նորայր Ագըլեան, Մարքէն Եուրկաս և Պերնար Տէտէեան
եւ իր նուագախումբը
Հայկ. գաւառական պիւֆէ

ՄԵԾ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆ

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀԱՅՐ

ԾՆՆԴԵԱՆ 300ԱՄԵԱԿ

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի Տեսչութեան
Կիրակի, Յունիս 19, վարժարանին թատերասրահին մէջ
26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր
Աւանդական ճաշէն եառ, որու մասնակցիլ փափաքողները պարտին նա– խապէս վերապահել իրենց տեղերը, հեռաձայնելով վարժարան (027–68–28)
ժամը 17ին, պաշտօնական հանդիսութիւն նախագահութեամբ Փարիզի Արքեպիսկոպոս
ԿԱՐԴԻՆԱԼ Ֆ. ՄԱՐԹԻԻ
ԿԸ ԲԱՆԱԽՕՍԵՆ
ՓՐՈՖ. ՇԱՌԼ ՏԷՏԷԵԱՆ
(ֆրանսերէն)
ՄԷԹՐ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
(հայերէն)

Votre repas de mariage entre la Nation et la Bastille

PALMA

Spécialiste de : réception, banquet, cocktail, lunch de 20 à 250 couverts

- 15 menus personnalisés de 69 à 150 F par personne boisson et service compris
- Location et décoration de salle gratuites
- Orchestre ou sonorisation sur demande
- Ambiance franco-arménienne animée par Hasmig
- Parking facile
- Ouvert tous les jours

Tél. : 344-10-40 à toute heure
210 Fg-Saint-Antoine 75012 Paris

RENVOYER CE BON
Nom .....
Adresse .....
tél. .....

Bal de la Rose

Organisé par
L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE de Marseille
Sous la présidence de Mr et Mme ALEX MANOOGIAN
Président à vie de l'association
au SOFITEL Vieux-Port Bd. Charles es Livon — Marseille le Samedi 18 Juin, de 20 h. 30 à 4 h.
André Rian et son orchestre attractif
Le chanteur international DJAN TATLAN
Location : au siège, 33 Cours Pierre Puget
Agence Wasteels, 87 La Canebière — 50-89-12
Auprès des membres.

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միու– թեան Իսիի, Շաւիլի եւ Մէօտոնի չրջանին կողմէ:

Շաբաթ, Յունիս 18, երեկոյեան ժամը 20·30ին, *Իսիի Հայկական եկեղեցիին հանդիսասրահին մէջ*

6, Avenue Bourgain
Issy les Moulineaux
(Métro : Mairie d'Issy)

Պիւֆէ, հայկական ճաշ, վիճակախաղ եւ անակնկալներ:

Մուտքը 15 ֆրանք

ՓՄՐԻՋ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՋ

Կիրակի, Յունիս 12, տօն է կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի: ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի բազմաձայն պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Պատարագի ընթացքին կը կատարուի մանուկոր մկրթանք Ս. Էջմիածնի:

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցե– լու պատարագին եւ աղօթելու Հայաս– տանեայց Առաք. եկեղեցւոյ անսասանու– թեան համար:

ARMENIE 77

du 13 Juillet au 25 Juillet
du 5 Août au 19 Août

du 1er Octobre au 15 Octobre
du 22 Octobre au 5 Novembre
du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS

POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ *կարսի տէօշէր*
Չորեքշաբթի իրիկուն՝ *ձիթապուր — մանթը*
Հինգշաբթի իրիկուն՝ *պաստուէրին վրայ լահմաճուն ու չի–ֆէօփթէ*
Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու–պէօրէկ*

Եւ ամէն կիրակի առաւօտ, պաստուէրի վրայ՝ խաշ:

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
14
MARDI
14 JUIN
1977

ՀԱՐԱՁ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F

52ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·877 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 52e ANNÉE — N° 13.877

ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ուրբաթ, Յունիս 10, գարունը թաց էր ու փարիզը ողողուած անձրեւին տակ: Լաւ էր գուցէ, որ այդպէս էր, քանի փարիզի հայերուն սրտերն ալ լի էին թախիծով ու տրամութեամբ: Թաղում մը կար եւ ի՛նչ թաղում: Արմատախիլ հայութեան մը մէկ մեծ հայը պիտի թաղէինք ու լաւ էր որ գարնանային արեւը չէր փայլեր ու մութ երկինքը նման էր մեր սրտերուն:

Ոչ եւս էր Հրանտ – Սամուէլ: Կարճ հիւանդութիւն մը, որ երկար պատմութիւն մըն է: Գուցէ ոմանք մտածեն, բնական է, 86 տարեկան էր, դեռ ի՛նչ կարելի էր քաղաձալ աւելի: Հաւանաբար: Բայց մեզի համար, մեր տարագիր ժողովուրդին համար, ոչ մէկ իմաստ ունի առիկա: Մենք աւելի պէտք ունինք ուխտուններ – հայ Հրանտ – Սամուէլներու քան քանի – ամեայ օտարացած երիտասարդութեան մը: Մենք կապ չունինք տրամաբանութեան հետ, որովհետեւ, գարերու եր – կայնքին, տրամաբանութիւնը մեր տունը քանդած է:

Յունիսեան այս առաւօտը կ'անձրեւէր փարիզի վրայ երբ գաղութի մը վերջին հայերը եկեղեցի կ'երթային: Պարզ է, թաղողներն ալ կը պակսին երբ մեռելները կը շատնան: Եկեղեցին լեցուն էր ու եռալով ծածկուած դաշտին չուրջ երիտասարդներ կային: Գիտակից երիտասարդները գաղափարական ընտանիքի մը, որ պիտցաւ սորվեցնել եկող սերունդներուն արժէքներու կարեւորութիւնը:

Արարողութեան ատարին, Եւրոպայի Հայոց Կաթողիկոսական Պատուիրակ Սեբուհէ Արք· խօսք առնելով ոգեկոչեց Հրանտ – Սամուէլի յիշատակը: Մարդ մը, անոնցմէ՝ որոնք գիտցան իրենց մտքի ու հոգիի շնորհները ի սպաս դնել հայ ժողովուրդին: Հրանտ – Սամուէլի սէրը մեծ էր հայրենիքին հանդէպ, կը պատկանէր սերունդի մը, որ գիտցաւ մոռնալ իր անձը ու աշխատեցաւ տարագիր բազմութեանց համար: Լայն ու խորունկ էր Հրանտ – Սամուէլի ծանօթութիւնը եւ ուսումը՝ բազմակողմանի: Ապա, Սերովբէ Արք· անդրադարձաւ ողբացեալին ամբարած գիտութեան, կիլիկիայէն Պոլիս ու Պոլսէն Փարիզ, պանծացնելով անոր հըմտութիւնը, սուր եւ թափանցող յիշողութիւնը: Հ· Սամուէլ ծառայեց մեր ազային արդար դատին: Բարի եւ հազորդական հոգի մըն էր յարգուած ու սիրուած բոլորին կողմէ: 70 տարի ծառայեց իր ժողովուրդին, բայց իր անունը առաւելաբար կապուած պիտի մնայ «Ցառաջ»ին: Երիտասարդութենէն հրապարակագրութեան տապարէզ նետուած Պոլիս, 52 տարի իր գրական ու մտաւորական ամբողջ կեանքը տրամադրեց «Ցառաջ»ին, մասնաւորաբար գործակցելով այնքան ծանօթ Շաւարշ Միսաքեանին հետ, որ առաջինը եղաւ օրաթերթ մը հիմնելու Եւրոպայի մէջ: Այսօր, եզրակացուց Սերովբէ Արք·, արդիւնաւոր վաստակով մը լի, կը բաժնուի մեզմէ, բարի յիշատակ մը թողլով: Թող Աստուած ընդունելի ընէ իր աշխատանքը, իր ճիգը մեր ժողովուրդին ծառայութեան համար եւ հոգին ընդունի լոյսերու մէջ:

Ցանուն Հ· Ց· Դ· Բիւրոյի եւ Արեւմտեան Եւրոպայի կեդրոնական Կոմիտէի խօսք առաւ ընկ· Կարօ Մեհեան, որ իր յարգանքը յայտնեց չեշտելով նախ եւ առաջ թէ գլխագիր ժամանակը մեզ հարկադրանքին տակը կը դնէ յաւերժութեան յանձնելու ամբողջական Հայը: Հրանտ-Սամուէլ ամբողջական Հայ մըն էր, ոչ միայն ուղն ու ծուծով այլեւ անոր համար, որ ընկ· Հ· Սամուէլ ուսումնասիրելով մեր ժողովուրդին պատմութիւնը, անոր փառքերն ու ողբերգութիւնները, արժեւորեց իր կեանքը եւ անով գարձաւ ամբողջական Հայը:

Եղաւ նաեւ ամբողջական մտաւորականը: Աչխատեցաւ եւ գարձաւ խոր իմաստով ամբողջական մտաւորականը, լայն իմաստով, ամուր եւ ողջամիտ: Հրանտ-Սամուէլ մնաց անխախտ: Մտաւորականին արժէքն հոն է, որ ան ունի ամուր նկարագիր: Գաղափարապաշտ, ան մնաց հաւատարիմ Հ· Ց· Դաշնակցութեան իր ամբողջ կեանքի տեւողութեան ու քանի երկար տարիներ եղաւ «Ցառաջ»ի սիւնը ու հոն պարզեց մեր կուսակցութեան առաջադրանքները: Սիրելի Հրանտ – Սամուէլ, ոչ աչխարհը մերն է, ոչ մենք՝ աչխարհին: Քեզ հետ կը տանիս ամբողջ սփոփանքը անոր որ կատարեց պարտականութիւնը, զոր կոչումի վերագեցիր: Կը ցանկայիր իբրեւ կիլիկեան զաւակ տեսնել ամբողջական Հայաստանի քարտէսը, որ մնաց հոգիիդ մէջ: Ես ալ այլեւս ալեւոր, եթէ կայ հանդերձեալ աչխարհ, երթաս բարով, չեմ ըսեր, սիրելի Հրանտ – Սամուէլ այլ՝ ցտեսութիւն:

Ֆրանսերէն կարճ ուղերձ մը կարդաց Տոքթ· Տէր-Անդրէասեան, յարգանքի իր տուրքը բերելով անոր որ «Ցառաջ»ի իր խմբագրականներով գլխաւորաբար, պաչտպանեց ազգային արժէքները, ցուցաբերեց իր լայն հմտութիւնը:

Վերջին գամբանականը խօսեցաւ, յանուն «Ցառաջ»ի, ընկ· Յովիկ Եղիազարեան, որ իր վերլուծումը յայտնեց մահ – ուան դէմ, որ կը հարուածէ մեզ, խլելով հայ աննկուն հրապարակագիրը: Կատարեալ աղքատացում մըն է որ կը ստեղծէ այս կորուստը եւ ձեր այնքան սիրած «Ցառաջ»ը կուգայ իր յարգանքը, ցաւն ու վիչտը յայտնելու: Ընկ· Եղիազարեան յիչելով «Ցառաջ»ի կազմակերպած մեծարանքը ողբացեալին 85ամեակին առթիւ, հատուած մը կարդաց այդ առթիւ թերթին անօրէնուհիին գրած խմբագրականէն, ուր կը յիչուէր թէ Հրանտ – Սամուէլ վերջին վկան էր «Ցառաջ»ի: Ոգեկոչելէ ետք ընկ· Հրանտ – Սամուէլի նուիրումը Դաշնակցութեան եւ Հայ Դատին, ընկ· Ց·Եղիազարեան կը չեշտէր թէ Հրանտ – Սամուէլ իր տպաւորներուն լաւագոյնը տուած էր սակայն Ցառաջին, այն «Ցառաջ»ին որով Շաւարշ օժտեց Դաշնակցութիւնը եւ Սփիւռքը: Կը յիչէր թէ Հ· Սամուէլ հոն էր անոր ծնունդին օրը Ռիւ Փասքալ եւ հաւատարիմ մնաց մինչեւ Ռիւ ա'Օթէվիլ: «Ցառաջ»ի ընտանիքը խոր ցաւ կը ղգայ այսօր: Ընկերը Եղիազարեան, ապա, պանծացուց հայ ժողովուրդի լաւագոյն զաւակներէն՝ Հրանտ – Սամուէլը, գրեթէ տարեկից Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան, որ այսօր կը կորսնցնէ իր հաւատաւոր, հարուստ վաստակով, ամբասիր ընկերը: Ոգեկոչեց ընկ· Հրանտ – Սամուէլի խըմբագրականները, որոնք հաւաքածոներ կրնան կազմել, նուիրուած Ազգ· արժէքներու եւ դէմքերու: Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը, հայ ժողովուրդը եւ «Ցառաջ» չատ բան կը պարտին ձեզի, ընկ· Սամուէլ: Հայրական ոգիով գուրգուրացիք «Ցառաջ»ի վրայ, որու անհրաժեչտու – թեան գիտակից էիք ու ձեր անունը յաւէտ կապուած պիտի մնայ մեր օրաթերթին: Վերջին օդակներէն էք, սերունդի մը յոյսի եւ լոյսի, որ եկաւ պահելու տարագիր բազմութիւնները ու ջահը փոխանցելու եկողներուն: Հայկ· երկնքին մէջ այսօր լոյս մը եւս մարեցաւ: Վերջացնելով «Ցառաջ»ի խօսքը, ընկ· Եղիազարեան «Ցառաջ»ի ընտանիքին ցաւակցութիւնները յայտնեց Սամուէլեան ընտանիքին եւ ի մասնաւորի ողբացեալին նուիրեալ այրիին, որ միչտ չուքի մէջ կորովով բաժնած է ընկ· Հրանտ – Սամուէլի կեանքը:

×

Երիտասարդ ընկերներ ուսամբարձ եկեղեցիէն դուրս հանեցին ընկ· Հրանտ – Սամուէլի դագաղը, որու մէջ կը հանգչէր Հ· Ս· իր սրտին վրայ պահելով «Ցառաջ»ի վերջին թիւը, ուր կար իր վերջին խմբագրականը: Երբ թափօրը հասաւ Ֆլամարի գերեզմանատունը, անձրեւը յանկարծ դադրեցաւ ու Հայր Նորվանի հոգւոցով իր վերջին հանգիստը գտաւ մեր սիրելի խմբագիրը, մինչ տղաք սկսան երգել՝ «Վէրքերով լի, չան փեսայ ենք...»: Բայց մեր ականջներուն մէջ, հեռուէն կը լսէինք ուրիչ երգ մըն ալ, զոր այնքան խանդով կ'երգէր մեր այնքան սիրելի Հրանտ – Սամուէլը՝ «Ցանկամ տեսնել գ'իմ Կիլիկիա»···:

×

Ծաղկեպսակ ղրկած էին միայն ողբացեալին երեք ընտանիքները՝ հարազատները, Դաշնակցութիւնը (Հ· Ց· Դ· Բիւրօ, Կեդր· Կոմիտէ, Փարիզի Շրջ· Կոմ·) եւ «Ցառաջ»:

×

Վարագոյրը իջաւ այլեւս: Ոչ եւս է Հրանտ – Սամուէլ: Եւ որովհետեւ հաւատացեալ էր եւ ամէն Յունուար 26ի, Շաւարշին նուիրած իր խմբագրականին մէջ, կը սիրէր յիչել թէ անոր հոգին կը հրճուի անդենականին մէջ ի տես իր գործին շարունակութեան, մենք ալ կ'ուզենք հաւատալ այսօր, որ իր հոգին ալ կը հրճուի անդենականին մէջ, տեսնելով որ «Ցառաջ», թէկուզ անդամահատուած, կը շարունակուի, կը մնայ, պիտի մնայ ու ցորչափ ան կը մնայ ինչպէս քսան տարիէ չէ մեռած Շաւարշը, այսօր՝ չի մեռնիր Հրանտ – Սամուէլ:

Ա· Մ·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՄԱՀԱՓՈՐՁԷՆ ԵՏՔ

« ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՁԱՆԱՁՈՒՄ ԵՒ ՄԵՐ ՀՈՂԵՐԸ »

ԿՐ ՊԱՀԱՆՋԻ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

« Մոնտ » տեղական այլ թերթերու կարգին Շաբաթ օրուան իր թիւով (Յունիս 11) արձագանգ կը հանդիսանար Վատիկանի Թուրք դեսպանին սպանութեան: Այդ առթիւ կարդով կը յիշատակէր հայ գաղտնի կազմակերպութիւններու տէր կանգնած եղեռնափորձերը՝ Թրքական հաստատութիւններու վրայ, ինչպէս նաեւ Թուրք դեսպաններու սպանութիւնները:

Դեսպան Թահա Ճարիմի մահափորձէն ետք, « վրիժառուներ հայկական յեղասպանութեան » գաղտնի կազմակերպութեան մը անունով յայտարարութիւն մը կը ղրկուէր մամուլին:

Իրենց « յեղափոխական գործունէութիւնը », կ'ըսուի յայտարարութեան մէջ, «Նոյն սստակութեամբ պիտի արտայայտուի աչխարհի չորս ծագերուն եւ պիտի չճանչնայ դուլ ու դադար այնքան ժամանակ, որ Թուրք Պետութիւնը՝ ժառանգորդը Օսմանեան կայսրութեան, չի դատապարտեր հայկական յեղասպանութիւնը, չի ձեռնարկեր խօսակցութեանց հայ ազգին ներկայացուցիչներուն հետ, որպէսզի դիւրացնէ վերադարձը զրաւեալ հողերու՝ իրենց օրինաւոր տիրոջ, հայ ժողովուրդին»:

Թրքական մամուլը լայնօրէն կ'անդրադառնայ Վատիկանի Թուրք դեսպանին մահափորձին: Տեղի անձկութեան պատճառով գանոնք կը ներկայացնենք մեր վաղուան թիւով:

ՏԵՐՈՒՆԻ.- ԲԺ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

Մոր ցաւով կ'իմանանք, որ Քաննէ մէջ, ուր կը գտնուէր քանի մը ամիսէ ապա – քինման չրջան մը անցընելու համար, փետրուարին կատարուած սրտի վիրա – բուժական գործողութենէ մը ետք, Շա – բաթ Յունիս 11ին, յանկարծամահ եղած է Բժ· Ռուբէն Տէր-Դաւթեան:

Ողբացեալը՝ ծնած Թիֆլիս, 61 տարեկան, զաւակն էր Բժ· ընկ· Յովսէփ Տէր-Դաւթեանի, որ երկար տարիներ իր անձնուէր գործունէութեամբ հոգի տուած էր Շաւիլի եւ չրջանի հայ գաղութին: Ռուբէն չրջանաւարտ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանէն, ապա իբրեւ բժիչկ Փարիզի համալսարանէն՝ միչտ մօտէն հետեւած է հայկական կեանքին եւ քանի մը տարի առաջ ալ, կարեւոր նուէրով մը յաւերժացուցած իր ծնողքին՝ Յովսէփ եւ Սաթենիկ Տէր-Դաւթեանի յիչատա – կը Փարիզի Հայ Մչակոյթի Տան մէջ, ուր այդ անունով մկրտուեցաւ Կապոյտ Խաչի գրասենեակը:

Մարմինը կատակած է Գիտութեան:

Ընտանիքը կը խնդրէ մեզմէ յայտնել թէ ցաւակցական այցելութիւն չընդունելու – նէր:

Մեր ցաւակցութիւնները իր այրիին, եղբօր՝ Վասիլին եւ Մէթր Արմէն Բարսեղեանի:

Քանի մը տողով

ԼԱ. Հէ Կոռնէնկ կառախումբի եւ մերաճակայ դպրոցի չէնքի յիսուն պատանեներէն երկուքը եւ Մոլուքուացի 13 ահաբեկիչներէն վեցը սպանուեցան, երբ յատուկ մարզուած զինուորներէ կազմուած փոքր Լոկատ մը արագ ու յանկարծական յարձակումով մը վերջ դրաւ քան օրէ ի վեր չարունակուող «առանգումին»: Վարչապետը յայտարարութեամբ մը ճչդեց, թէ հարկադրաբար այս քայլը առին, քանի այլ միջոց չէր մնացած:

ԻԶՄԻՐի աւելածուները երկու քուէատուփ գտան գոց վիճակի մէջ: Առաջինը կը պարունակէր 100 ձայն ի նպաստ Հալքի եւ 15 ձայն Աւալէթի: Երկրորդը Ծերակոյտի ընտրութեանց կը վերաբերէր:

«ԴԻՒԱՆ ՀԱՅ ՎԻՄԱԳՐՈՒԹԵԱՆ»

— o —

Մինչդարուն, իբրեւ առաւել ապա – հով միջոց, սովորութիւն դարձած էր կրօնական թէ այլ բնոյթի չէնքերու վրայ արձանագրել հրովարտակները, համաձայնագիրները, նուիրագիրերը եւ փաստաթուղթիւնները: Այսպէս է, որ հարիւրամեակներու ընթացքին քարաշէն պատերը վերածուեցան « քարէ մատեաններու »՝ սերունդներուն աւանդելով օրուան քաղաքական, ընկերային, մշակութային եւ իրաւական պատմութեան բազմաթիւ էջեր, ծանօթ – անծանօթ անուններ, այլուր չգիւտուած իրազարձութիւններ եւն.:

Սակայն այս ապահովութիւնն ալ թէական էր, քանի խորտակուող պատին հետ կ'անհետանար նաեւ արձանագրութիւնը: Մնաց որ բնութիւնը իր աւերները կը գործէր տանամեակներու ընթացքին:

Որով Ներսէս Աշտարակեցի հրահան – գեց «հաւաքել բոլոր յիշատագրութիւնները··· յաղագս յաւիտենական ապա – հովութեանց »: Հաւաքողներ եւ փրկող – ներ գտնուեցան՝ Ս. Զալալեան, Ն. Սարգիսեան, Պրոսէ, Հ. Ղ. Ալիշան, բայց ամէն մէկը իր կարելիութեանց եւ հետաքրքրութեանց սահմաններուն մէջ, յաճախ անստոյգ եւ թէական: Հրապարակումներ չատ եղան, նոյնիսկ « Ցուցակ ժողովածու » մը կազմուեցաւ (Կ. Կոստանեան 1913) բայց աւելի արձանագրութեան բովանդակութիւնը փրկելու, քան թէ հայագիտական ուսումնասիրութեան աղբիւր հրապարակելու մտահոգութեամբ: Դարասկիզբին Ն. Մառ գիտական վերծանութեան սկզբունքներ մշակեց եւ ինք ու իր աշակերտը՝ Յ. Օրբելի « Հայերէն արձանագրութիւններու պատասխ եւ մասամբ արդէն տպուած հրատարակութեան յաղագս այլեւս բացարձակ կերպով անկարելի համարելով, կը խնդրեմ յանձնարարել, որ ծայր տուած աշխատանքը իր աւարտին հասնի »: Ապա կ'աւելցնէր. « Կը խնդրեմ վերջին թախանձանքս անյապաղ գործի վերածել »:

Շուրջ 100 տարի՝ սերունդ մը ուրիշ սերունդի փոխանցեց «քարէ մատեանները» փրկելու միտքը, սակայն իրական փրկութեան ոչ միջոցներ եւ ոչ ալ անհրաժեշտ պատրաստութիւնները կային:

Միայն 50ական թուականներուն է, նոյնիսկ անկէ ետք, որ Հ. Աճառեանի

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Շահերու բախումը՝ քաղաքական, դաղափարախօսական, անտեսական թէ ռազմավարական, կը շարունակուի Ծայրագոյն Արեւելքի՝ Թոքիօ–Փեքին – Մոսկուա «եռանկիւն»ի շրջագիծին մէջ: Ազդարեւ, խորհրդային – ճափոն սոսկ խօսակցութիւն Չինաստանի բարկութիւնը կը հրահրէ, իսկ չին – ճափոն մերձեցումի որեւէ քայլ՝ կը մտահոգէ Կրեմլինը: Մայիս 30ին, Մոսկուա եւ Թոքիօ հինգ տարիով երկարաձգեցին առեւտրական եւ անտեսական համագործակցութեանց իրենց համաձայնագիրը: Ստորագրութեան կնքումը արդէն յետաձգուած էր Մոսկուայի կողմէ, երբ անցեալ աշնան խորհրդային օդանաւուղղ մը փախուստ տուած էր եւ որուն Միկ–25ը մանրազնին քննութեան ենթարկուելէ ետքն էր միայն վերադարձուած: Միջադէպը, բնականաբար, հրճուանք պատճառեց Փեքինի:

Բրեժնեւ, անցեալ տարի, ճափոնցի դործատէրեր ընդունելով յայտարարած էր, թէ «զարգացման եւ համագործակցութեան լայն հեռանկարներ կան» երկու երկիրներու միջեւ: Այս ըսելով Ս. քաղաքական տարակարծութիւնները ծանր կը կշռեն անտեսական բնոյթի բանակցութիւններուն վրայ: Դժուարութեամբ ձեռք ձգուած իրաւախոհութիւնը ճկնորսութեան իրաւունքներու մասին, այս իրողութիւնը յայտուն կը զարձնէ: Կը սահմանէ ճափոնցիներու իրաւունքները Խորհ. Միութեան հաստատած 200 մղոն դօտիի մէջ: Սակայն դեռ նոյնքան դըժուար բանակցութիւններ պիտի կատարուին այս անդամ ճափոնի դօտիին մէջ խորհրդային ճկնորսներու իրաւունքներու մասին:

Բանակցութեանց առաջին փուլին՝ Մոսկուա տեղի տուաւ Թոքիոյի պահանջներուն առջեւ: Ատոնք կապ ունին Հարաւային Քուրիլեան չորս կղզիներու հետ՝ դրաւուած պատերազմէ ետք: Թոքիօ ատոնց ձեռք ձգումը կ'ուղէ ապահովել: Եթէ ընդունած ըլլար համապարփակ պայմանադիր մը կնքել, ուր զատորոշուած ըլլար այս դօտին միւս չորքէն, ճափոնի կառավարութիւնը լուծեցաւ ընդունած պիտի ըլլար խորհրդային դերիւխանութիւնը այս վիճելի կղզիներու վրայ: Այս հարցին մէջ կառավարութեան զօրավիդ կեցաւ ճափոնի համամասնավար կուսակցութիւնը:

Ճափոնցիք, սակայն, բոլոր ճակատներու վրայ յաջողութիւն չարձանագրեցին: Եթէ գիշերմ մը ապահովեցին, միւս կողմէ հարկադրուեցան մեծ քանակի կրճատումներ ընդունիլ ճկնորսութեան իրենց վերապահուած բաժնեչափին մէջ: Միւս կողմէ, եթէ Մոսկուա ի վերջոյ ընդունեցաւ դոյութիւնը վիճելի հոդամասին, պատճառը այն վախն էր, թէ ճափոն կը մերձենայ Փեքինի:

Ճափոնի վարչապետը չատ լաւ ըմբռնեց ասիկա եւ, որպէսզի « հրահրէ » իր յառաջիկայ բանակցութիւնները Մոսկուայի հետ, յայտարարեց վերջերս, թէ իր քաղաքականութեան առաջնահերթ նպատակէն է խաղաղութեան դաշնագիրի մը կնքումը Չինաստանի հետ: Նման շաբաթ իր արդիւնքը կուտայ, քանի առաւել ճկուն կը դարձնէ Մոսկուան: Մանաւանդ որ այս վերջինը միայն յաջողութիւններ չարձանագրեր իր Հարաւ–Ասիոյ թեւին վրայ: Կրեմլինի համար անհաճոյ անակնկալ մը եղաւ Տիկին Կանտիի անկումը: Եւ 15 տարուան խղումէ ետք, Փեքին ու Նոր Տելհի որոշեցին վերահաստատել իրենց չէտումները:

Չինաստան պարզ դէպի, թէկուզ դորձօն, դերին մէջ չի մնար: Չի դադարիր օրաւիղ կենալով միայն արտաքին այն որոշումներուն, որոնք Մոսկուայի հա – մար նեղացուցիչ են: Այլ կը միջամտէ իր շահերուն կենսական նկատող հարցերուն մէջ: Զինական ծովի հարաւի կարգ մը կղզեխումբերուն համար կը մերժէ բանակցիլ վիէթնամցիներու հետ: Սոսկը իր գերիշխանութեան տակ առնուած են, իսկ Վիէթնամցիք խնդրոյ առարկայ կը դարձնեն: Եւ քարէս ի ձեռին կը յիշեցնէ Թոքիոյի եւ Սէուլի, թէ չեն կրնար վաւերացնել իրենց միջեւ կնքուած համաձայնագիրը՝ ցամաքամասին յարող ծովային գօտիի սահմանագծումի մասին, առանց նախօրօք իր համաձայնութիւնը ունենալու: Կը հետեւի, ուրեմն, թէ ծովերու ափր գտնելու « ճակատամարտը » դեռ հեռու է վերջ գտնելէ: Նոյնիսկ կըրնայ ընդլայնիլ, քանի Փարթըր կը թողու, որ Միջերկրեական կղզեխումբերը պէտի անկախութիւն դիմեն: Այսպէս, «ամերիկեան լիճը», որ է Հիւսիսային Խաղաղականը, դուրս պիտի գայ գաղութական շրջագիծէն՝ մասնակից գտնելու համար գինք եզերող մեծերու մըրցակցութեան:

Թ. Ա. Թ.

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ՁԱՅՆ – ՊԱՏԿԵՐԱՍՓԻՒՌ

Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութեան ջանքերով Երեւանի ձայնասփիւռի կայանի հաստատումը վերջ գտաւ 1919 Հոկտեմբերին: Անկախ Հայաստանի մայրաքաղաքի կայանի տարողութիւնը զօրաւոր էր, քանի ձայնասփռումները կը հասնէին մինչեւ Պասրա, Տաշկենդ եւ Հաշտարխան:

Հայաստանի խորհրդայնացումէ ետք առաջին կայանի բացումը կատարուեցաւ 1927ին չորս քիլովաթ տարողութեամբ: « Մօսում է Երեւանը » հաղորդումներու չարքը կը լսուէր միայն մօտակայ շրջանները:

Այդ թուականէն յետոյ տարի ետք ձայնասփռումները կը կատարուին աւելի քան երեսուն լեզուներով: Տեւողութիւնը՝ օրական 37,5 ժամ:

Ներկայիս կ'օգտագործուին արդիական միջոցներ եւ սարքեր, որոնց շնորհիւ ներեւանի ձայնը մայրենի լեզուով կը լսուի ոչ միայն Հայաստան, այլեւ Լոնտոն, Փարիզ, Մոնրէալ, Պուէնոս – Այրէս, Մերձաւոր Արեւելք եւ ամերիկեան երկիրներ:

1927է 1977, այսինքն յիսուն տարուան մէջ ձայնասփիւռի դործիքներու թիւը Հայաստան կը հասնի 300·000ի, իսկ հեռատեսիլները վերջին քսան տարիներուն՝ 380·000ի, որուն մօտ 3·500ը գունաւոր:

Այժմ Հայաստանի բնակչութեան 97,5

(Շար. – 6)

«ԾԱՒԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿՈՅՐԵՐԸ

✳

ԵՐԲ ՄԵՐ ԾԽԱՆՆԵՐԸ ԴԵՌ ԿԸ ԾԽԱՑԻՆ

Եւ իրօք, Դաղաբօր համար գործ չէր պակսեր, տարուան չորս եղանակներուն ալ անիկա գործ ունէր եւ ուզածին չափ: Գարունը երբ բնութիւնը արթննար, երբ ուռենիներու ոստերը կակղէին եւ անոնց վրայ մատղաչ տերեւները ցցուէին, իր լայնկեկ «չարատա »ը արհեստանոցի կը վերածուէր: –Մօր եւ քրոջ օգնութեամբ, ուռենիներու թարմ, բարակ ճիւղերու խուրձերը վրայ վրայի կը դիզուին եռքէն բազմաձեւ եւ բազմատեսակ մեծ ու փոքր «սէրբէթ»ներու վերածուելու համար:

Առաւօտեան արեւածագէն մինչ մայրամուտ, անիկա ծալապատիկ նստած յատակին անդադար կը չարունակէր իր հիւսքը քթին տակէն մռլտալէն: Երբ – կոյեան, երբ հիւսուած լրացած «սէրբէթ»ները կը չարուին քով քովի կամ վրայ վրայի, անիկա մկկիկ – մկկիկ կը չօշափէր զանոնք ու գոհունակութեան ժպիտը կը կախուէր իր այտերէն վար — «վա՛ոք քեզ Տէր, տուածիդ փառք»:

Աշխատանքը Դաղաբօր համար նուիրական էր, կենարար էր, սուրբ էր: Աշխատանքը կեանքին իսկ իմաստն էր:

Մաքուր, նուրբ, ճաշակաւոր գործ, խղճամիտ աշխատանք, նպատատուր դին, ո՞վ չէր ուզեր օգտուիլ անոնցմէ: Ու պիւղէն, մօտաւոր ու հեռաւոր գիւղերէն, նոյնիսկ քաղաքէն կուգային անոր նրբաճաշակ սակառները պնելու համար:

Ամառը, կալ ու կուտի եղանակին Դաղաբօր աշխատանքը կը փոխուէր: Վարելը, ցանելը, քաղելը եթէ իրեն համար չէին, կալի առեն սակայն առատ ու լաւ վարձատրուած գործ կար իրեն համար: Դիմացկուն, հուժկու բազուկները կը փրնտռտուէին ամէն կողմէ: Արեւին կիզիչ ճառագայթներուն տակացողներու կարիքը կար, Դաղաբարը ունէր զանոնք, թէ՛ մէկը եւ թէ միւսը: «Գոմէշի ուժ ունի» — կ'ըսէին գիւղացիներ իրեն համար, ինչ որ ճշմարտութիւն էր:

Քանի՛ քանի՛ անդամներ թանձր լըլըծուն ցեխին մէջ խրուած սայլերը դուրս հանելու համար անոր օգնութեանը դիմած էին: «Դաւիթ, դուրպան, սէլը եղ – ներով խրած է վարի աղբիւրին չորը, հասիր···»: Ու Դաղաբար հասած էր հոն՝ առանց սակարկութեան, առանց խօսքի կամ տրտունջի:

Կալերու վրայ դիզուած ցորենի, դարիի եւ կամ այլ արմտիքներու կամուտլէն ետք, պէտք էր մեքենայէ անցընել պանոնք հունտն ու յարդը իրարմէ զատելու համար: Ամէնէն ծանր, տաժանելի գործը բազուկներով մեքենային չարժիչները, մաղերը չարժման մէջ դնելն էր, ով որ անոր մանիչը ձեռք առնէր, դիտէր որ կէս ժամը բաւական էր արիւն – քըրտինքի մէջ կորսուելու համար: Ուժ պէտք էր, չունչ պէտք էր, տոկալ պէտք էր:

Դաղաբարը այս գործին մէջ ալ եղակի էր, անմրցելի էր: Երբ անիկա մեծկակ մեքենային կուշտին կանգնէր, մանիչը լռնած չարժման մէջ դնէր զայն, չուքլինները ալ գիտէին որ սկսուած գործին չարունակութիւնը ապահովուած էր:

Անիկա սրունքները իրարմէ քիչ մը վարած, մէկքը բրդուժ մը կքած, մէկ ձեռքով յենած մեքենայի կոշտին, միւսով չարժման մէջ կը դնէր գայն միատեսակ ընթացքով մը: Իր դէմքը կիպէ արեւէն խաչած, լալայ գարձած, վրան գլուխը յարդի բարակ փոշիով ծածկուած, ամբողջ իրանը քրտինքի մէջ կորած, բայց, սկսած գործը կը չարունակէր անդուլ կերպով մեծ գոհունակութիւն պատճառելով չրջապատին: «Դաւիթ դուրպան, կեցիր առլուխ մը առ, պուտ մը թան խմէ, սողը կը չարունակէ» — երբ կ'ըսէին իրեն, անիկա վերծանուած թեզանիքներով կը սրբէր ճակատին, դէմքին քրտինքը ու «հըլէ կէ – գ՛ք էս տունումը թամամցնիմ» — կը պատասխանէր հեւքոտ:

«Առաւած իր աչքերուն լոյսին փոխան ուժ, խելք տուեր է այս մարդուն» կ'ըսէին գիւղացիները իրարու երես նայելով: Եւ իրօք, անոր մօտ ուժ չէր պակսեր ու իր տակուն կամքն ալ լրացուցիչ էր անոր:

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

տակոսը հնարաւորութիւն ունի դիտելու Երեւանի հեռատեսիլի առաջին յայտա – դիրը, 83,2 տոկոսը կեդրոնական յայ – տադիրը, այսինքն՝ Մոսկուայի ռատերէն հեռարձակումները, իսկ 52 տոկոսն ալ Երեւանի երկրորդ յայտադիրը:

Հեռատեսիլի հեռուղներու թիւով Հա – յաստան Մոլտավիայէ եւ երկրորդ տե – ղը կը գրաւէ Ուրս. Մխութեան մէջ: Հայաստանի հեռատեսիլը նաեւ առաջին – ներէն է Ուրս. Մխութեան մէջ, որ իր արբանեակային կայան մը, որու շնորհիւ ա – ռեստանոցէ դուրս կատարուող նկարա – հանումներն ու հեռարձակումները ընդ – հանրապէս աւելի դեղեցիկ են, բաղդատ – մամբ խորհրդային միւս հեռատիրոյթ – ներուն:

1976 – 80ին վերջ պիտի տանէ չինու – թիւնը հեռատեսիլի կեդրոնին, իսկ այս տարի ալ նոր՝ 311 մեթը բարձրութիւն ունեցող մետաղեայ աշտարակին, ինչ որ կարելիութիւն պիտի տայ հաղորդումներ – րու որակի բարելաւման:

Հայաստանի հեռախօսի կարողութիւնը ներկայիս կը հասնի 253·000 թիւի: Ասիկա Ուրս. Մխութեան մէջինէն աւելի է զգա – լի կերպով:

Զրոյի աշխատանք կը կատարուի հե – ռախօսի մարզէ ներս: Այսպէս, անցեալ տարի Հանրապետութեան 11 շրջաններու եւ Երեւանի ութ բաժիններու մէջ հայ – կական տուեալով հեռապիրի մեքենաներ գործադրեցան: Այս հնգամեակին այդ աշխատանքը պիտի շարունակուի հիմնա – կան առաջադրութիւն ունենալով, որ 1980ին թղթատարի բոլոր կեդրոններու մէջ կարելի դառնայ հայերէն գիրերով հեռագիր ուղարկել, փոխանակ օտար՝ առերէն գիրերու:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՐՕՇԻ ՕՐԷՆՔԻ ՅԱՐԳՈՒՄ

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նա – խագահութեան վերջին նիստին քննու – թեան առնուած է «ՍՍՀՄ պետական դրո – շակի եւ Հայկական ՍՍՀ պետական դրո – շակի վերաբերեալ օրէնսդրութեան իրա – կանացման պրակտիկայի մասին» հարցը:

Նախագահութիւնը նախ ընդգծած է, թէ պետական դրօշի վերաբերեալ օրէնքի կիրարկման մէջ արձանագրուած որեւէ թերացում, նոյնիսկ հատուկենտ, ան – ցոյլատրելի երեւոյթ է:

Արդ, հաստատած է, թէ աւանդներու եւ դիւղերու խորհուրդներէ (սովետներ) ո – մանք իրենց պաշտօնատեղիներու վրայ միայն կերպով չեն պարզեր պետական դրօշը: Միւս կողմէ չապահովուիր պատ – րաստութիւնը անհրաժեշտ քանակով դր – օշներու: Օրէնքով ճշդուած դրօշի պար – զումի օրերուն բազմաթիւ կազմակերպու – թիւններ, ձեռնարկութիւններ, հիմնար – կութիւններ չեն յարգեր իրենց պարտա – ւորութիւնը՝ պարզելու եւ ապա վար առ – նելու Հայաստանի պետական դրօշը:

Նախագահութիւնը հաստատած է, թէ յաճախ դրօշները կը պատրաստուին «ոչ ըստ հաստատուած նմոյշի եւ սահման – ուած պարագծերի» եւ թէ «չի կազմա – կերպուած դրօշակներու դալովի կտաւների ֆապրիկային արտադրութիւնը, որոնց վրայ պատկերուած լինեն պետական դրօ – շակի բոլոր տարրերը, ինչը կը բացառէր եղած անօրինականութիւնը եւ արհեստա – ւորականութիւնը դրանք պատրաստելիս»:

Տրուած որոշումը կ'ընդդծէ օրէնքի խստիւ կիրարկումը:

ՁԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Հայաստանի մայրաքաղաքի շինութիւն – ներու ճարտարապետութեան թէ դեղա – տեսութեան հետ կապ ունեցող հարցեր քննութեան առնուած են համագումարի մը ընթացքին, որու նախաձեռնարկ եղած են Երեւանի կուսակցական քաղաքային կոմիտէն, մայրաքաղաքի խորհուրդի կո – միտէն եւ Հայաստանի ճարտարապետ – ներու միութիւնը:

Բացումը կատարած է Երեւանի քաղա – քապետը՝ Մ. Մուրադեան:

Քաղաքին գլխաւոր ճարտարապետը՝ Ջ. Թորոսեան իր զեկուցումին մէջ դիտել տուած է, թէ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառեն այն իրողութիւնները, «որ վերջին ժամանակներս առանձին նախա – ձեռնարկներ եւ շինարարական կազմակերպու – թիւններ թոյլ են տալիս չեղումներ Երե – ւան քաղաքի գլխաւոր յատակագծի պա – հանջներից: Նման վերաբերմունքը յան – գեցնում է մայրաքաղաքի ընդհանուր տեսքը, նրա ճարտարապետական գեղար – ուեստական ամբողջութիւնը խախտող երեւոյթները»:

Համագումարի ընթացքին յատկապէս քննադատուած է ճարտարապետական ձե – ւերու միօրինակութիւնը որոշ վայրեր, ինչպէս նաեւ արդի ճարտարապետութեան ոչ գոհացուցիչ մակարդակը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԴՈՒՊԱՅԻՆԵՐՈՒ ԱՋԲՈՎ

Զուպայի խումբ մը չարժարուեսա – պէտներ՝ որոնք երեք չաբաթ Հայաստան մնացած են, աւարտած են փաստանկար ժապաւէնի մը նկարահանումները: Ժա – պաւէնը նուիրուած է Հայաստանի տնտե – սական, գիտական եւ մշակութային ծաղկման: Այս առթիւ, բեմադիր Մա – նուէլ Օկաուալ Կոմէս հետեւեալ յայտա – րարութիւնը ըրած է. «Հայաստանը մեր չարժանկարին մէջ ներկայացուած է իբ – րեւ բարձր մշակոյթի շատ հին երկիր, զարգացած արդիւնաբերութեան եւ դի – տութեան Հանրապետութիւն: Ժապաւէ – նին մէջ արտացոլուած են նաեւ հայ մշակոյթի նուաճումները»:

Նկարներ առնուած են Հայաստանի ճարտարապետական յուշարձաններէ, տե – սարժան վայրերէ, արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններէ, դիտական – հետա – զոտական կեդրոններէ եւ Թանգարան – ներէ:

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՁԵՊՔՆԹԱՑԻ

ՎԵՐՋԻՆ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Մայիս 19ին Փարիզի Պոլիս ճամբայ ե – լաւ Արեւելքի ձեպընթացի վերջին կա – ռախումբը: Կարելի է ըսել, թէ դարա – պլուխ մը փակուեցաւ այս ճեւով: Արդա – րեւ, Եւրոպան Ասիոյ կապող այս ճեպըն – թացը, որ վերջին տարիներուն համեստ տեսք էր առացած, երկար ժամանակ կը նկատուէր «արքաներու երկաթուղին»: Պէլ Էփոքի չրջանի ճամբորդներու մէջ տեղ գրաւեցին Ագաթիւլ Համիտի նման դահճապետներ, Պելժիոյ Լէոփոլտ Բ. եւ այլ թագաւորներ, իշխանազուններ, բար – ձրաստիճան անձնաւորութիւններ եւ ան – ուանի դէմքեր:

Ագաթիւլ Համիտ կը ճամբորդէր իր հա – րեմով, այսինքն, կանանոցով եւ տոմ – սակները քննող պաշտօնեաներէն ոչ ոք կը համարձակէր ստուգել կառախումբի այն բաժինը, որ յատուկ վարձուած էր Համիտի կիներուն եւ հարճերուն համար:

Պելժիոյ Լէոփոլտ Բ.ի համար Վակոն – Լիի Միջազգային Ընկերութիւնը առան – ձին բաժին մը կը յատկացնէր թագաւո – րին հոմանուհիին՝ Քլէօ տը Մերոտի:

Ձեպընթացը իր երբեմնի պերճ յար – դարանքով՝ թաւիշեայ նստարաններ, բիւրեղապակեայ ջահեր եւ զարդարուն կահ – կարասիներ, ոստիկանական վկա – րու հեղինակներու ուշադրութիւնը գրա – ւեց:

Ագաթա Քրիսթի իր «Սպանութիւն Ա – րեւելքի ճեպընթացի մէջ», Եան Ֆլեմինք իր «Ռուսիայէ սիրով», Կրահամ Կրին իր «Պոլսոյ կառախումբը» եւ Մօրիս Տեքոպրա իր «Ննջակառքերու Մատո – նան» վէպերով ու պատմուածքներով ճե – պընթացին փառքը նչեցին:

Ճեպընթացի գիծը բանիլ սկսաւ 1883 – ին: Զանազան հանգրուաններով կը հաս – նէր Պելկրատ եւ հոն այլ կառախումբի մը կցուելով Պուլկարիոյ ճամբով իրրեւ վերջին հանգրուան կը ժամանէր Պոլիս՝ Սիրքեճի կայարանը:

Լորտերու, ռուս դուքսերու եւ կեդրո – նական Եւրոպայի իշխաններու օրով Պո – լիս դունդեղ վայր մըն էր: Ֆէսաւոր եւ փաթթոցաւոր մարդիկ, չալմաներով, կը դիմաւորէին ժամանողները՝ զանոնք քա – ղաքին եւրոպական մասը՝ Բերա առաջ – նորդելու համար: Բերայի փալաս պան – դոկը դեռ կը յիշեցնէ այդ հին օրերը:

... Մայիս 19: Արեւելքի ճեպընթացը վերջին ճամբորդութեան ձեռնարկեց: Տեղ գրաւեցին 25 հոգի, մեծ մասով լրա – գրող: Եւ որովհետեւ կապոյտ Երիպի ճաշարան այլեւս չկար, ճամբորդները սանտուիչ եւ խմիչք առին իրենց հետ: Երբ հասան Պոլիս ֆէսաւոր եւ փաթթո – ցաւոր մարդոց չհանդիպեցան, բայց ան – չուշտ տեսան նոյնանման բեռնակիրներ, փողոցի խաժամուժը եւ աղտեղութիւնը...

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

—o—

Շաբաթ, Յունիս 4, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, քաղաքապետարանի Սալ ոտ Ֆէթը հայկական ջերմ մթնոլորտով պարուր – ուած էր: Երէց թէ երիտասարդ՝ եկած էին ոգեկոչելու յիշատակը անուանի թէ անանուն հերոսներու, միաժամանակ վե – րանորոգելու իրենց ուխտը՝ հաւատարիմ մնալ ժողովուրդի մը զարաւոր իղձերուն:

Հանդիսութեան բացման իր խօսքին մէջ ընկ. Յարութիւն Սարգսեան վերոյիշեալ հաստատումները կատարեց:

Օրուան երիտասարդ բանախօս ընկերը կարօ Յովսէփեան կուռ ճառով մը նախ դիտել տուաւ, թէ անցեալը անուրանալի դէպքերու, իրաղարձութիւններու օղակ մըն է՝ անջնջելի դէմքերու լուսապատ – կերներով: Պատմութիւնը ժառանգութիւն մըն է եւ, հետեւաբար, կարելի չէ ձեռք քաշել փոխանցուած հարստութենէ:

Մայիս 28ը մեր նորագոյն պատմու – թեան ամէնէն հպարտանքի, բովանդա – կալից եւ խմաստալից հարստութիւնն է: Ու իրերայաջորդ սերունդներուն վիճակ – ուած է տէր կանգնիլ թուականով խոր – հրդանչուած ազգային խէժային:

Արդ, այս խէժային իրագործումին հա – մար նախապայման է մեր զաղութներու կազմակերպ դիմադիծի պահպանումը: Ոչ միայն պէտք է պահպանուին հիմնական ազդակները ասոր, այլեւ պէտք է առա – ւել չափով ամրապնդուին: Ազգային–քա – ղաքական պայքարը միասնական ձեւով կը ներկայանայ, այլ խօսքով հայապահպա – նում եւ ազգային – քաղաքական առա – ջադրութիւններու հետապնդում դիրար լրացնող, ամբողջացնող եւ մէկն ու միւ – սին զօրավիզ կեցող հիմնաքարերն են: Ահա թէ ինչո՛ւ Հայ Դատի աշխատանք – ներու կողքին անհրաժեշտ է զուրգուրալ, պահպանել, աւելին՝ զարկ տալ մեր կազ – մակերպութեանց գործունէութեան, մեր կրթական յարկերուն, մեր մամուլին, մեր մշակոյթին:

Այս հաստատ գիտակցութեամբ է, որ կրնանք դիմաւորել ապագան վստահ յոյ – սերով:

Ապա ներկաները հաճոյքով ունկնդրե – ցին Օր. Ս. Պազըրճեանի երգերը, ինչ – պէս նաեւ դիտեցին Կովկաս պարախում – բի ներկայացուցած պարերը:

Ներկաները սեղաններու չուրջ հաճելի ժամեր անցուցին:

Մայիս 28ի տօնակատարութեան նա – խաձեռնութիւնը կը պարտինք Հ. Ց. Դ. Սարգիս Մինասեան խումբին:

ՇԴ. ԹՂԹԱԿԻՑ

«ԾԱՌԱՉ»ի ԹԵՐԹՕՆ՝ (357)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Բ. ՄԱՍ

ՁԻՆԱՐՕ ԻՐ ՊԱՐՏՔԸ ԿԸ ՎՃԱՐԷ

— Ամբողջացուցէք խօսքերնիդ, ըսաւ Ռոլան պաղարիւնութեամբ:

— Երբ չկարենամ Ռոլան Քանտիանօն ձերբակալել, ամբողջացուց ոստիկանա – պետը խոնարհելով Ռոլանի առջեւ: Բայց կը վախնամ որ ուշ մնացած ըլլամ:

Եւ հարցական նայուածքով մը Ռոլանի երեսը նայեցաւ:

Ռոլան թերեւս այս հարցումին պա – տասխանը պիտի տար, բայց ժամանակ չունեցաւ:

Մարդ մը եկեղեցիէն ներս մտնելով եւ ոստիկանապետէն քիչ մը հեռու կանգ առնելով, անոր ուշադրութիւնը հրաւի – րելու համար սկսաւ հազալ:

Ոստիկանապետը եռին դարձաւ, տեսաւ այդ մարդը եւ ոտքի ելլելով, արագ քայ – լերով հազացող մարդուն քով գնաց:

Սմէն պատահականութեան առթիւ պատրաստ գտնուելու համար Ռոլան դա – չոյնը պատեանէն քաշելով վերարկուին տակ պահեց եւ դէմքէն առանց բան մը յայտնի ընելու, կատարեալ պաղարիւ – նութեամբ գործերուն սպասեց:

Ներս մտնող մարդը հաւանաբար լըր – տես մըն էր, որ ոստիկանապետին: Երբ իր ըսելիքը լմնցուց ձեռնարօ գայն ձեռքի նշանով մը համբուրեց, ապա ասդին դառնալով ակռաներուն տակէն մռնչաց.

— Տեղակալ Սանտրիկօ դաշունահար – ուա՛ծ...:

Եւ խոհուն նայուածքով մը Ռոլանի նայելով աւելցուց.

— Հիմա կը հասկնամ այս հարուածին որ կողմէն եկած ըլլալը:

Եւ Ռոլանի քով դառնալով իր առջի տեղը նստաւ:

— Տէր իմ, կը փափաքի՞ք որ մեր խո – սակցութիւնը պահ մը ընդհատելով տար – բեր նիւթի մը վրայ խօսինք, խօսք առաւ ոստիկանապետը: Վստահ եմ որ այս անպամուան ըսելիքս աւելի պիտի չահա – գրդռէ ձեզ: Մէկ երկու վայրկեան եաք

ձեզ այնպիսի տեսարան մը ցոյց պիտի տամ որ, չափէն աւելի պիտի հետաքըր – քրուիք: Եւ եթէ կ'ուզէք, երկու բառով եղելութիւնը բացատրեմ: Լիտոյի նե – ղուցէն ձեր ծանօթներէն մէկուն դիակը գտեր են: Դաշոյնն ալ դեռ կուրծքին վը – րայ է եղեր: Ցայտնի է թէ վարպետի գործ է...:

— Պարապ տեղը մի յոդնիք, այդ մար – դուն ով ըլլալը դիտեմ ես, պատասխա – նեց Ռոլան քաղաքավարութեամբ: Սան – դրիկոյի դիակն է, դիակը այնպիսի աւա – պակի մը որ, չեմ դիտեր իր ո՛ր դատա – ճանութեանը իրր վարձատրութիւն, վեր – ջերս տեղակալ կարգուեցաւ:

Կիտօ ձեռնարօ ափ ի բերան մնաց, բայց բնաւ բան մը յայտնի չընելով ըսաւ.

— Այդ պարագային թերեւս կրնան ալ հանչնալ վսեմաշուք տէր...

— Ո՞ր կրնը, կմկմաց Ռոլան մէկէն ի մէկ ոտքի ցատքելով:

— Այն կրնը որ Սանտրիկոյի դիակին վրաթողուած էր:

Անէծք մը թռաւ Ռոլանի դալկահար շրթունքներէն. դուրս խոյանալով հասաւ քարափին եղերքը ճիշդ այն վայրկեանին, երբ քարափին մօտեցած նաւակի մը մէջ կնոջ մը դիակը հանելով գետնի քարերուն վրայ Սանտրիկոյի դիակին քո – վը կը գետեղէին:

Ռոլան ձեռքի չարժումով մը երկու դիակները չրջապատող մարդիկը մէկ կողմ հրելով տեղ բացաւ իրեն եւ ծունկի նետուելով, մանկամարդ աղջկան կուրծքը չօշափեց:

Մեռած էր...:

Ռոլան հառաչանք մը արձակեց եւ իր արցունքը չճանչցող աչքերը սկսան ա – ռատօրէն արտասուել:

— Ո՛վ Ճուանա, ով հաւատարմութեան եւ անձնուիրութեան ծաղիկ, հրեշտակի սիրտով կին, բարութեան մարմնացում, ահա վերջապէս դողդոջուն բարձրացար, մոլոտաց խեղդուկ ճայնով մը: Ու՛ղղ ոդ – չակէդ, կեանքիդ մէջ տառապանքէն եւ անձնազոհութենէն ուրիչ ոչ մէկ բան ճանչցար, ահա հիմա տառապանքէդ կ'ա – զատիս: Ով Ճուանա, ով իմ յարգելի քոյ – րիկս, ես քեզի համար երջանիկ օրեր պատրաստելու վրայ էի, բայց դուն յաւիտենական հանգիստը նախընտրեցիր: Դուն մինչեւ ծայրը քու ճակատագրիդ հետեւացար, եւ քու երազդ, ով առաքինի ու ամբասիր պոռնիկ, քու երազդ սպան – նեց քեզ...: Մնաս բարով, Ճուանա, հանդչէ հրեշտակներուն երազովը... եւ ձգէ որ ես դեհենապարանները երազը իրականացնեմ...:

ՄԻՇԵԼ ԶԵՎԱԿՕ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Կէօզիւմեան, Տէր եւ Տիկին Անտրէ Մոնթէն, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Կէօզիւմեան եւ աղջիկը՝ Իպապէլ, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Զիւրիւք–տիշեան եւ ընտանեկան բոլոր պարագա–ները սրտի անհուն կսկիծով կը ծանու–ցանեն իրենց թոռան, զաւկին, եղբօր եւ ազգին՝

ՍՏԵՓԱՆ ԿԷՕԶԻՄԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ, Յունիս 11ին, վեց տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հոգեբարձու Տիկնոջ Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ ողբացեալին մարմինը կը փոխա–դրուի Սբ. Խաչ գերեզմանատունը, Ռիւ տը Քալէ։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Յաւակցութիւնները՝ եկեղեցւոյ մէջ, մատեանի ստորագրութեամբ։

ՀՈԳԵՇՈՒՆԳԻՍՏ

Կիրակի, Յունիս 19, առաւօտեան ժամը 10ին, Մարսէյլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին (Ռիւ տ'Օպանները) եպիսկոպոս–ական պատարագ եւ հոգեհանդստեան պաշտօն կը մատուցուի

ՅՈՎՀ. Ծ. Վ. Թ. ՁՈՒՀԱՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ցիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

Արարողութեան ընթացքին եկեղեցւոյն մէջ կը վառուի յուշաքար մը։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինաս–եան» ենթակոմիտէն եւ իրշրջանի բոլոր ընկերները խորապէս զգացուած, իրենց վշտակցութիւնները կը յայտնեն այրի Տիկին Հրանդ Սամուէլեանի եւ ընտանե–կան պարագաներուն, ինչպէս նաեւ «Յա–ռաջ»ի, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ռահվի–րաներէն եւ հայ մոքի անփոխարինելի մեծերէն՝

Ընկեր Հրանտ – Սամուէլի

մահուան առթիւ։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը, մեծ յուզումով իմացաւ հայ մշակոյթի ամբասիր մտաւորական–ներէն եւ հրապարակագիրներէն՝

Հրանտ – Սամուէլի

մահը, եւ ցաւակցութիւններ կը յայտնէ իր այրիին եւ ընտանեկան պարագանե–րուն, նոյնպէս «Յառաջ»ի խմբագրու–թեան։

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Փա–րիզի եւ շրջանի մարմինը հոգեհանդստա–եան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի առաւօտ Յունիս 19, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցիին մէջ, 1915 Յու–նիս 15ին Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղան հանուած Քսան Հերոսներուն համար։ Նոյնպէս հայ ազատագրութեան համար կեսարիոյ կա–խաղաններուն վրայ եւ Վանի բանտին մէջ նահատակուած հերոսներու յիշատակին։

Հերոսներու յիշատակը յարգող բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ արարողութեան։

×

ՀՈԳԵՁԱՇ

Կիրակի Յունիս 19, ժամը 13ին Բիծա Ոսկեաձ ճաշարանին մէջ, 139 Ռիւ Սէնթ Օնորէ։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սէրբենկիւլեան ընտանիք 500 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի։

×

Տէր եւ Տիկին Սահակ Էլճիբէկօֆ 200 Ֆր. Փարիզի Մշակոյթի Տան (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 200 Ֆր. «Յառաջ»ի։

×

Ընկ. Նուպար Նիկողոսեան 200 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

×

Տիկին Թիւլիպէթ Զաւրքճեան իր սիրելի կնքահօր՝ Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ 100 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի։

×

Մարսէյլէն Վաչէ Վրդ. Իզնաւրոսեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

×

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Գալանճեան (Մէստոնէն) 50 Ֆր կը նուիրեն «Յա–ռաջ»ին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր և Տիկ. Տարօն Պօղոսեան, Տիկին Եփրուէի Ճօլօլեանի (Ծնեալ Նալպանտ–եան) մահուան առթիւ, փոխան ծաղկե–պսակի 500 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հանդիսաւոր պատարագ
Նախագահութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հ. Բ. Ը. Մ.ի հիմնարկութեան 71րդ տարեդարձին եւ Մարսէյլի իր մասնա–ճիւղին նոր սրահին բացման առթիւ Փրա–ծայր Ս. Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղե–ցւոյ վարչութիւնը կը կազմակերպէ հան–դիսաւոր պատարագ ի ներկայութեան Արեւմտ. Եւրոպայի Հայր. Պատուիրակ

Սերովբէ Արք. Մանուկեանի,

որ պիտի տայ օրուան պատգամը։

Պատարագը կը մատուցանէ
Յակոբ Եպս. Վարդանեան
Կիրակի Յունիս 19,
Սկիզբ ժամերգութեանց 8·30,
Պատարագ՝ 10·30։

ԵՐԵԿՈՑԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հայ Աբիներու Մի–ութեան Իսիի, Շաւիլի եւ Մէստոնի շրջանին կողմէ։

Շաբաթ, Յունիս 18, երեկոյեան ժամը 20·30ին, *Իսիի հայկական եկեղեցիին հանդիսասրահին մէջ*

6, Avenue Bourgain
Issy les Moulineaux
(Métro : Mairie d'Issy)

Պիւֆէ, հայկական ճաշ, վիճակախաղ եւ անակնկալներ։

Մուտքը 15 ֆրանք

ՄԵԾ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆ

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀԱՅՐ

ԾՆՆԴԵԱՆ 300ԱՄԵԱԿ

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի Տեսչութեան
Կիրակի, Յունիս 19, վարժարանին թատերասրահին մէջ
26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր

Աւանդական ճաշէն ետք, որու մասնակցիլ փափաքողները պարտին նա–խապէս վերապահել իրենց տեղերը, հեռաձայնելով վարժարան (027–68–28)
Ժամը 17ին, պաշտօնական հանդիսութիւն նախագահութեամբ Փարիզի Առաքելական Թեմի

ԿԱՐԴԻՆԱԼ Ֆ. ՄԱՐԹԻԻ

ԿԸ ԲԱՆԱԽՕՍԵՆ

ՓՐՕՖ. ՇԱՌԼ ՏԷՏԷԵԱՆ
(ֆրանսերէն)

ՄԷԹՐ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
(հայերէն)

ՆՈՒԷՐ

Նոր Սերունդի Իսիի Ժանասոր խումբը չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Վիքթորիա Պէնկեանէ 100 Ֆր., Տիկին Էլմաստ Կարոյեանի մահուան առթիւ։

ԿԵԴՐ. ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Յունիս 19, ժամը 10էն սկսեալ

au Clos Monderoux à
Saint Maurice de Beynost

Le NOR SEROUND Centre France
Organise

Une Grande Fête Champêtre

DIMANCHE le 19 JUIN, à partir de 10 heures au Clos Monderoux à Saint Maurice de Beynost, animée par l'orchestre SAYAT NOVA

Grande Exposition du Nor Séround : panneaux sur la Civilisation Arménienne, sur les Communautés de la région Centre France.

Stand du Nor Séround : vente de livres, gadgets, casquettes...

Exposition du C.D.C.A.

Ambiance et buffet arméniens

(En cas de pluie, la fête aura lieu dans la salle de la Mairie à Beynost)

FONDATION MARIE-NUBAR
57 bd. Jourdan, M° Pte. d'Orléans

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ
Կիրակի, Յունիս 19, ժամը 20·45ին
կը խօսի՝
ՋԱԻԷՆ ԵԿԱՒԵԱՆ
Նիւթ՝ Հայերէնի ծագումը եւ կազմու–թիւնը (Ա. մաս)։

cet été visitez l'Arménie

calendrier des départs

Du 09 au 23 Juillet
Du 23 Juillet au 06 Août
Du 06 au 20 Août
Du 10 au 24 Septembre
Du 01 au 15 Octobre
Du 22 Octobre au 05 Novembre
Du 23 Décembre au 06 Janvier

PARIS/PARIS TOUT COMPRIS SANS AUCUN SUPPLEMENT 3350 F.

(*Transports aériens, transferts, hôtel* 1ère *classe en pension complète, toutes les excursions y compris Garni, Kéghart, Sardarabad, Sevan, toutes les taxes et frais de visa*)

SPECIAL SEJOUR JEUNES ARMENIENS
de 16 à 35 ans

OPTIMA TOURS se donne pour objectif de nouer un lien permanent entre la jeunesse Arménienne de la diaspora et la jeunesse Arménienne d'Arménie. Des cours d'arménien sont prévus durant ce séjours.

PARIS/PARIS TOUT COMPRIS 2950 FR.

Dates des départs

Du 09 au 23 Juillet
Du 23 Juillet au 06 Août
Du 24 Août au 07 Septembre

Pour les prix et renseignements s'adresser à :

OPTIMA Tours

Sonia Coumryantz

6, Rue des Halles (2ème étage) — 75001 Paris — Métro Châtelet
Tél. : 236-03-65 — 236-03-66 — 236-03-67 (licence A 946

A LYON
MAGUY KALOUSTIAN
OPERATOURS, 45 Rue Edouard Herriot, 69002 Lyon, Tél. : 42-10-24

GRAND GALA CHOREGRAPHIQUE & MUSICAL

Samedi 18 Juin à 20 h. 30 au Nouveau Théâtre de Gymnase, 4, Rue du Théâtre Français, Marseille.
avec la participation :
— des élèves de l'Ecole de Danses de EDOUARD BOLIKIAN
— EVA ARZOUIAN (danse soliste)
— MARIE-THERESE OLIVIER (guitare)
— GEORGES BOZOUKLIAN (piano)
— EDOUARD BOLIKIAN (chorégraphe)

Réservation :
Académie de Danse
2, Impasse Latil
MARSEILLE (8e)

Bal de la Rose

Organisé par
L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE de Marseille
Sous la présidence de Mr et Mme ALEX MANOOGIAN
Président à vie de l'association
au SOFITEL Vieux-Port Bd. Charles es Livon — Marseille le Samedi 18 Juin, de 20 h. 30 à 4 h.
André Rian et son orchestre attractif
Le chanteur international DJAN TATLAN
Location : au siège, 33 Cours Pierre Puget
Agence Wasteels, 87 La Canebière — 50-89-12
Auprès des membres.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
15
MERCREDI
15 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

52ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·878

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

52e ANNÉE — N° 13.878

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՏԻՄԻՐԻԼ ՀՐԱՖԱՐԵՑԱԻ

—o—

Ներհրդարանական ընտրութեանց մէջ Հալք առաջին տեղը գրաւելէ ետք, Տէմիրէլի կը մնար հրաժարիլ, որպէսզի նոր դաշինք մը կազմուի այս անգամ էճեվիտի գլխաւորութեամբ:

1975ի կէսէն ի վեր կեանքի կոչուած «Ազգային ճակատ»ի կառավարութիւնը, որ կը բաղկանար պահպանողական չորս կուսակցութիւններէ՝ Ատալէթ, Կիւվէն, Միլլի Սէլամէթ եւ Միլլի Հարէքէթ, հրաժարեցաւ: Տէմիրէլ իր հրաժարականը ներկայացուց Հանրապետութեան նախագահ Ֆահրի Քօրութիւրքի:

Նախագահին պահանջով Տէմիրէլ պիտի շարունակէ վարել իր պաշտօնը մինչեւ նոր դահլիճի կազմութիւնը:

Քանի մը տողով

Ս. ՊԵՏՐՈՍԻ հրապարակը հաւաքուած տիղմ հազար հոգիի առջեւ խօսելով, Պապը դատապարտած է բռնութիւնը, իբրեւ օրինակ յիշելով Մոլուքուացիներու ահաբեկումի միջադէպը, ԵթովպիոյMի մէջ ի գործ դրուած ճնշումներն ու վատութիւնի թուրք դեսպանին սպանութիւնը «առանց դրդապատճառի»:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ հարաւը՝ Քահրամանմարաշի մէջ յիսուն հոգի ձերբակալուած են: Ամբաստանուած են, թէ կը պատկանին թուրք ժողովրդական ազատագրութեան բանակին (գաղտնի):

ՅՈՐՀՐԴԱՅԻՆ մամուլը հրապարակեց նոր փաստերդին բնագիրն ու երաժշտութիւնը: Հեղինակները՝ Մխիթարիով եւ էքրեմեան հաղիւ փոփոխութեան ենթարկած են երաժշտութիւնը, սակայն ջնջած են Սուլինի ուղղուած բոլոր ակնարկութիւնները, այսինքն՝ փառաբանութիւնները: Այսուհետեւ Լենինն է, որ ոտքի հանած է ժողովուրդները արդարամիտ պայքարի եւ ներշնչած է զանոնք աշխատանքի: Ջնջած են նոյնպէս նացիական գերմանիոյ ուղղուած ակնարկութիւնը (գերուած էր 1943ին փոխարինելու համար Միջազգայինը, որ փառերգի դեր կը կատարէր 1917էն սկսեալ): Խորհրդային քաղաքացիներու պայքարը այսուհետեւ դաղափարախօսական է:

ԵԹՈՎՊԱԿԱՆ ուժերը վերագրաւեցին Հիմերա քաղաքը, Սուտանի սահմանագլուխին: Քաղաքը տարեսկիզբէն ի վեր գրաւուած էր ապստամբական ուժերու կողմէ:

ԼԻԲԱՆԱՆի հարաւը բախումներ տեղի ունեցան պաղեստինցի արձակագէններու եւ լիբանանցի քրիստոնեաներու միջեւ: Հրեաներ եւ հրաապալ մասնակցած են բախումներուն:

ՌՈՒՊԻ ազատ արձակեց բանտարկուած սասը Ամերիկացիները, որոնք ձերբակալուած էին թմրեցուցիչի մաքսանենգութեան հետեւանքով:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ կեդրոնական հրապարակին վրայ կախաղան հանուեցան երկու Սուրիացիները, որոնք ամբաստանուած էին լրտեսութեամբ, Իրաքի հաշուոյն:

ԵՈՀԱՆՆԵՍԲՈՒՐԿԻ մէջ, Հար· Աֆրիկայի Հանրապետութիւն, երեք սեւամորթներ գնդացիրով սպանեցին երկու ճերմակներ: Մահափորձը կատարողներէն երկուքը ձերբակալուեցան:

ՓԵՔԻՆ խստիւ քննադատեց Խորհրդային Միութեան նոր Սահմանադրութիւնը, որ ըստ Նոր Ջինաստան գործակալութեան մեկնաբանութեան «մէկզի կը դնէ լենինեան հիմնական սկզբունքները» եւ «կ'օրինականացնէ փաշական մենաիրութիւնը»:

ԹՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ԻՐ «ՄԱՍԱԼ»ՆԵՐՈՎ

—o—

Վատիկանի Թուրք դեսպան Թահա Ճաբիմի սպանութիւնը բաւական մեծ հոսեցուցած է Թրքական մամուլին մէջ, ուր լայն սիւնակներու մէջ «պատմութեան» հին էջերը բացուած են եւ սուտն ու ւրբաը իրարու խառնուած:

Այսպէս, «Թերճիւման» Ցունիս 12ի թիւով հետեւեալը կը գրէ.— «Հռոմի Փիրոլիի Թաղամասին մէջ, իր բնակարանը վերադառնալու ատեն, անծանօթներու կողմէ Թուրք դեսպանին սպանուելէն անմիջապէս ետք իտալական ոստիկանութիւնը մեծ «մարդոբսութեան» ձեռնարկած է: Մարզասպանները գտնելու համար Հռոմի ոստիկանութիւնը կը հետապնդէ մայրաքաղաքին մէջ ապրող Թրքահպատակ Հայերը: Այս առընչութեամբ իր տրամադրութեան տակ գտնուղ բոլոր փաստաթուղթերը Թուրքիոյ Հռոմի դեսպանատունը յանձնած է իտալական ապահովութեան ուժերուն: Մահափորձին տեղի տէր կանգնող «Հայկական Ցեղասպանութեան Կազմակերպութեան» անունը յիշուած էր Փարիզի եւ Վիէննայի Թուրք դեսպաններու եւ Պէյրութի Թրքական դեսպանատան գլխաւոր քարտուղարի մահափորձերուն ետեւ: Միւս կողմէ, Մարտ ամսուան ընթացքին, Իտալիոյ հայկական կազմակերպութիւնը սպառնալիք նամակ մը ղրկելով յայտնած էր որ «Թուրքիոյ մէջ հայ քաղաքական բանտարկեալներու (?) ազատ չարձակուելու պարագային՝ Իտալիոյ մէջ Թուրք դիւանագէտի մը դէմ մահափորձ պիտի կատարուի»: Հետեւաբար, Իտալիոյ բոլոր Թուրք դիւանագէտներուն մէկական թիկնապահ տրամադրուած է՝ Թահա Ճարիմն ալ մէկն ըլլալով: Սակայն Թահա Ճարիմ՝ Վատիկանի Թուրք դեսպանը, ժամանակ մը ետք, իշխանութիւններէն խնդրած է ապահովութեան միջոցներու ջնջումը: Դեսպանը մահափորձի ատեն զէնք կը կրէր, բայց ժամանակ չէ ունեցած զայն գործածելու: Հռոմի ոստիկանութիւնը մահափորձին վայրը երկու հատ 9 միլիմեթրոց փամփուշտէն զատ ուրիշ բան չէ գտած:

Հռոմի Թուրք դեսպանը Սեմիհ Աքպիլ դէպքին առթիւ իր ըրած յայտարարու-թեամբ յայտնած է որ Հայերը «զօրաւոր երեւալու միտքով է որ նման արարքներու ակը կը կանգնին» եւ աւելցուցած՝ «որ փնտռտուքներու արդիւնքը դիտնալէ առաջ չատ դժուար է ըսել թէ ո՛վ է այս դէպքերուն հեղինակը»:

Միշտ նոյն թերթին համաձայն, Թահա Ճարիմ Հռոմի մէջ ամէնէն սիրուած դիւանագէտներէն մէկն է եղեր եւ առանց թիկնապահի պտըտելուն համար վերջերս խորհուրդ տուողներուն պատասխաներ է՝ «եթէ մէկը որոշած է ինծ սպաննել, ի՛նչ միջոց ալ որ ի գործ դրուի, արդիւնքը անկարելի է»:

Թահա Ճարիմի մահուան լուրը ստանալէն անմիջապէս ետք, Պօղոս Զ. Պապը իր ներկայացուցիչը հիւանդանոց ղրկած է, ուր Թուրք դեսպանի մահուան անարին վրայ ներկայ եղած են շատ մը դիւանագէտներ: Թահա Ճարիմի գործողութեան մասնակցած են Իտալիոյ 12 լաւագոյն մասնագէտ վիրաբոյժները: Մահափորձին լուրը Անգարա հասնելուն պէս վարչապետ Տէմիրէլ հրահանգեր է ոչ մէկ նիւթական զոհողութեան առջեւ կանգ առնել Թուրք դեսպանը մահուընէ ազատելու համար եւ աւելցուցեր՝ որ մարզասպանութիւնը ազատ համարձակ կը շրջի Եւրոպա եւ, սակայն, պիտի չներեն պատասխանատուներուն:

Մահափորձէն անմիջապէս ետք, Պոլսոյ ապահովութեան ուժերը խիստ մի-ջոցներ ձեռք առած են Եշիլքէօյի օդա-կայանին մէջն ու դուրսը, որովհետեւ լուր ստացած են որ պելճիական, գերմանական եւ Թրքական Զարքեր օդանաւերուն մէջ ռումբեր պիտի դրուէին: Ասոնցմէ, խիստ քննութեան ենթարկուած են օդանաւերն ու ճամբորդները:

«Հիւրրիէթ» Ցունիս 13ի իր թիւով, անդրադառնալէ ետք մահափորձին յաջորդող ոստիկանական քննութիւններուն, «մասալ»ներ կը պատմէ: Ահա թէ ի՛նչ կը գրէ Թերթին Հռոմի թղթակիցը. «Թահա Ճարիմի սպանութենէն անմիջապէս ետք իտալական ոստիկանութիւնը անցած է խիստ քննութեան: Առաջին հերթին սկսած է հարցաքննել Հռոմի Թրքահպատակ Հայերը: Ոստիկանական քննութիւններէն պարզուեր է՝ որ Մխիթարեան Հայրերը Թահա Ճարիմի սպանութեան մէջ մատ ունին: Այս եզրակացութեան յանգեր են այն տուեալներու հիման վրայ, ըստ որոնց, Վիէննայի մէջ սպանուած Թուրք դեսպան Թոլունայլիկիլի ղրկուած նամակի Թուղթը իտալական Թուղթ է եւ այդ Թուղթին ալ միայն Վենետիկի մէջ գտնուղ գործատան մէջ կ'արտադրուի եւ առանձին կղզիի մը մէջ ապրող Հայ վարդապետներ կը գործածեն զայն:

Թրքական Թերթերու այլ քաղուածքներ մեր յաջորդ Թիւով:

ԵՐԵԻԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑԻՊ

«ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ»Ի ՆՈՐ ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Դ. Դեմիրճեանի յօրելենական հանդիսութիւններու առթիւ Երեւան ժամանած հիւրերը՝ գրողներ, բանաստեղծներ, քննադատներ, արուեստագէտներ, «Գ. Սունդուկեան» թատրոնին մէջ ներկայացուած են «Քաջ Նազար» կատակերգութեան նոր բեմադրութեան: Թատերախաղը առաջին անգամ ներկայացուած է 1924ին, երկը գրուելէն տարի մը ետք: Անդրանիկ ներկայացման բեմադիրն էր Աբշակ Բուրջալեան: 1935ին «Ալ· Սպենդիարեան» թատրոնին մէջ «Քաջ Նազար»ը ներկայացուած է երաժշտախառն: Ցաջողութեան նպաստած են երաժիշտ Ցարօ Ստեփանեան, բեմադիր Աբշակ Բուրջալեան եւ նկարիչ Մարտիրոս Սարեան: Երկրորդ աշխարհամարտի նախօրեակին «Հայֆիլմ»ը չարժանկարի վերածած է Դեմիրճեանի երկը, լայն ժողովրդականութիւն ապահովելով գլխաւոր դերակատարներ Համբարձում Խաչանեանի եւ Արուս Ասլանեանի: Հեղինակին ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ «Քաջ Նազար»ի նոր բեմադրութիւնը իրականացուցած է Հրաչեայ Ղափլանեան: Գլխաւոր դերերը ստանձնած են Խորէն Աբրահամեան (Քաջ Նազար), Հեղինէ Ցովհաննիսեան (Իսմիան), Էդգար Էլբակեան (իշխան Սաք):

Նոր ցաւով կը զուժենք մեր վաստակաւոր ընկերներէն, Դաշնակցական հաւատարիմ գործիչ եւ երկարամեայ հրապարակագիր՝

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Փարիզի մէջ, Երեքշաբթի, 1977 Ցունիս 7, առաւօտեան ժամը 7·45ին:

Հ· Ց· Դ· ԲԻՒՐՕ

«Ազդակ», Ցունիս 8

Collectif PARADJANOV

Մարսէյլի մէջ վակուեցաւ այն արշաւը, որ բացուած էր ի նպաստ Սարգիս Պարաճանեանի: Դիմումնագիրը զոր 5000 հոգի ստորագրած են, պիտի յանձնուի Ֆրանսայի Արտաքին նախարար Լուի տը Կէրէնկոյի, զայն ներկայացնելու համար Պելկրատի ժողովին:

Ցիշենք, ստորագրող անձնաւորութեանց կարգին՝ կի Պէար, ժան-Լուի Պորի, Գաւռաս, ժան Շաբրընէ, ժան Տիւթուր, ժան-Փիէր էլքապաչ, Լորժու, Ալֆրէտ Քասթլէր, Սիմոնն եւ ժան Լաքութիւռ, Քարլօ Ռիմ, Անրի Վերնէօյ, ժան-ժաք Վարուժան, Փաթրիք Թեվընոն եւայլն, եւայլն:

Այս չարժումին նախաձեռնարկ մարմինը կը գլխաւորէր Վարուժան Արզումանեան եւ մարմնին գործակցեցաւ էմնըսթի Ինթերնէշընըլի տեղւոյն ճիւղը:

ԻՎ ԹԵՐՆՈՆԻ ԳԻՐՔԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԳԻՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

—o—

Իվ Թերնոնի «Հայերը: Ցեղասպանութեան մը պատմութիւնը» խիստ չահեկան գիրքին մասին գրախօսական մը լոյս տեսած է «Մոնտ»ի մէջ (Ցունիս 12–13): Թահար Պեն Ժելլուն, յօդուածին հեղինակը, նախ դիտել տուած է, թէ կը խօսուի ամերիկացի կարմրամորթներու ցեղասպանութեան կամ նացիական սպանդի մասին, բայց մոռացութեան տրուած են Հայերը՝ ժամանակակից պատմութեան ոտնահարեալները: Իվ Թերնոն ուզած է պատմել «Ցեղասպանութեան մը պատմութիւնը»՝ հիմնուելով մատչելի թղթածրարներու վրայ: Ապա կարճ, այլ հիմնական գիծերու մէջ, Թահար Պեն Ժելլուն, անդրադարձած է Հայոց Պատմութեան, յատկապէս ԺԹ· դարու իրադարձութեանց գլխաւոր կէտերուն, որ-պէսզի պարզէ օսմանեան, այնուհետեւ Թիւրքիոյ քաղաքական Թուրքիոյ քաղաքական նութիւնը հայ ժողովուրդին նկատմամբ: Իվ Թերնոնի գիրքէն յիշատակած է Հայերու զանգուածային բնաջնջումը հատուցող Թրքական վաստաքուղթի մը վերկայութիւնը եզրակացնելու համար, Թէ «այս գիրքը ոչ ատելութիւն եւ ոչ ալ վրէժխնդրութիւն կը քարոզէ: Կը յիշեցնէ պատմական կարգ մը ճշմարտութիւններ: Կը հաստատէ, Թէ բովանդակ ժողովուրդ մը կը յիշէ եւ Թէ կը մերժէ անհետանալ պատմութեան բեմէն»:

ԱՐԱՐԱՏ - ԲԿՍԱ 0 - 0

Արարատ – ԲԿՍԱ մրցումը, խորհրդային ախոյեանութեան մրցումներու շարքին, հաւասար արդիւնքով (0–0) վերջ գտաւ: Մրցումը տեղի ունեցաւ Մոսկուա:

ՀԱՅ - ԹԱԹԱՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

———— o ————

Ա.

Ոմանք, աշխարհասատան պատերազմ-ներէն, քաղաքական վերիվայրումներէն յետոյ, պնդում են, թէ ժամանակավրէպ է խօսել, պատմութեան անցած դէպքե-րի մասին: Այսօր այնքա՛ն շատ են մեզ տուայտող հրատապ խնդիրները, որ անցեալը զանում են անհետաքրքիր ու նրանցից ծնած չարիքները համարում են բուժուած համայնավար կարգերի հաս-տատմամբ:

Ճի՛շդ է, կեանքը վազք է, պէտք է դնալ նրա հետ համընթաց: Առօրեան, վաղուայ զալիքն է բուն կեանքը, ան-հրաժեշտ մարդու, ժողովուրդների հա-մար: Նրանք մտածում են, անցեալը մի սին յուշ է միայն եւ պարապ ժամանակի վատնում:

Այս մօտեցումով նրանք անտեսում են, նաեւ նրանից քաղելիք դասերը: Իսկ պատմութիւնից սովորելիք շատ բան ունենք, մանաւանդ մենք:

Մենք կարծում ենք՝ մարդու, ազգերի եւ պետութիւնների կեանքը մի շղթայ է անցեալի, ներկայի եւ գալիք ապագայի: Պատմութիւնն անտեսելու բարոյական ի-րաւունք չունենք: Նրա տուած դասերը տակաւ դառնարակիչ են: Սխալ է պըն-դել, որ ներկան վերջ է տուել անցեալի տխուր դէպքերին, թէ՛ վերադարձ չկայ հինին, թէ՝ ապագան անպայման փայ-լուն է լինելու:

Լինենք սակայն զգոյշ:

Յարափոփոխ են քաղաքական կամ ի-րաւական այս կամ այն վիճակները: Փո-փոխական են նաեւ պետական կայուն կարծուած կարգ ու սարքը:

Այսպէս մտածելով յանկանում ենք հա-րեւանցի մի ակնարկ նետել (օգտուելով մի շարք գրքերից) մեր մօտիկ անցեալի, վէրքերով այնքա՛ն լի՝ հայ – թաթարա-կան յարաբերութիւնների վրայ, առիթ մտածելու թերեւս զարման դնելու, խոյս տալու ապագային — անցեալի դա-ժան դէպքերից, անմոռանալի յաւերից:

Տակաւին թարմ են մարդկանց յիշողու-թիւնների մէջ 1905–6ի եւ 1917–20ի ա-րիւնով լի անցքերը, հապա՛ այսօրուայ՝ Նախիջեւանը, Ղարաբաղը, Լեռնային Գանձակը:

Բարդ է կացութիւնը, մանաւանդ, երբ դրացի կամ հեռաւոր Պետութիւնները՝ չհաղորդուած տնտեսական, քաղաքա-կան ու նուաճողական ձգտումներով ա-ւելի են խճճում յարաբերութիւններն ու պանապան ձեւի դաւերով վառ պահում բորբոքուած կրակը: Կարծում ենք պատ-մութեան տուած դասերը մեզ համար պիտի լինեն խիստ խրատական:

Պատմական Հայաստանը բաժանուած է երեք մասի՝ Անդրկովկաս, Պարսկաստան եւ Թիւրքիա: Անդրկովկասի մէջ է դըտ-նւում արդի «Սովետ. Հայկ. Հանրապե-տութիւն»ը: Իրերի դժբախտ դասաւորու-մով պատմական Հայաստանից միայն այդ հողաշերտն է մնացել մեզ իբրեւ ժա-ռանգութիւն: Անդրկովկասի տարածու-թիւնն է 186·000 քառ. կիլոմետր: Անդր-կովկասը սկիզբ է առնում Կովկասեան լեռնաշղթայի հարաւային մասից եւ տա-րածւում է մինչեւ Արաքս, Թրքական եւ պարսկական սահմանները:

Անդրկովկասում ապրում են զանազան ժողովուրդներ. գլխաւորներն են՝ Հայե-րը, Վրացիները եւ Թաթարները:

Անդրկովկասը բաժանուած է երեք մասի՝ Հայաստան՝ 30·000 քառ. կիլո-մետր, Վրաստան՝ 70·000 եւ Ազրբէյջան՝ 86·000:

« Կովկասեան Տարեցոյց »ը 1915ին նը-շում էր, որ Անդրկովկասում ապրում էին 1·800·000 Հայեր, 1·650·000 Վրացիներ ու 2·300·000 Թաթարներ: Թաթարների մէջ էին՝ Թաթերը, Թալիշները: Վեր-ջինները հնդկա–եւրոպական ցեղեր են, ուրոյն լեզուով, դրացի պարսկերէնին: Կրօնական պատկանելիութիւնն իրենց դա-սել է տուել Թաթարների մէջ: Ըստ սոյն տարեցոյցի Անդրկովկասում ապրում էին մեծ թիւով Ռուսներ, չուրջ 500·000 բա-ժանուած՝ Երեւանի, Բագուի, Բաթումի եւ Սուխումի շրջաններում: Մասնաւո-րապէս խոշոր էր նրանց թիւը՝ Բագուի շրջանում, չուրջ 120·000 հոգի: Անդր-կովկասում ապրում էին 150·000 Քիւրդ-ներ, 100·000 Ասորիներ, չուրջ 50·000 Հրեաներ ու նաեւ այլ ազգեր:

Անդրկովկասի բնակիչներից՝ Հայերը մեծամասնութիւն էին կազմում Երեւանի նահանգում, Թիֆլիսի նահանգի հարա-ւային շրջանում, Լեռնային Գանձակում, Ղարաբաղում ու Կարսի արեւելեան մա-սում:

Վրացիները՝ Քութայիսի նահանգում, Թիֆլիսի արեւմտեան եւ հիւսիսային մա-սերում: Թաթարները Բագուի նահան-գում ու Գանձակի հիւսիսային շրջանում: Տեղ – տեղ ժողովուրդներն ապրում էին խառն, յատկապէս՝ Հայերը եւ Թաթար-ները:

Համաշխարհային առաջին պատերազմն ու յաջորդող դէպքերը մեծ մասով փո-խեցին Անդրկովկասի բնակիչների թիւը: Ռուսների մի մասը՝ Կարսի – Սարեղա – միւս շրջաններում անցան Թիւրքիային, մի խոշոր մասը հեռացաւ դէպի Ռուսաս-տան: 1914ի պատերազմի հետեւանքով մեծ թիւով Արեւմտահայեր անցան Անդր-կովկաս:

Ազգամիջեան կռիւների պատճառով եւս նօսրացաւ բնակչութիւնը, ինչպէս՝ Թա-թարները Հայաստանում: Մասնաւոր կո-րուստներ կրեցին նաեւ Հայերը՝ Նախի-ջեւանի, Բագուի եւ Գանձակի շրջաննե-րում:

Հայաստանի Հանրապետութեան ստեղ-ծումից յետոյ երկիրը դարձաւ զրեթէ միատարր մի Պետութիւն: Թաթար բնակ-չութեան մի մասը ըմբոստացած լինելով Հայաստանի Հանրապետութեան դէմ, խորտակուեցաւ, գաղթեց Թուրքիա, Պարսկաստան, Ազրբէյջան: Հաստատուեց մասը զերծ մնաց խստութիւններից:

1926ի սովետական մարդահամարի հա-մաձայն Խորհրդային Հայաստանի բնակ-չութեան թիւն էր 881·300 մարդ, 1939ին 1·282·400, 1970ին 2·492·000, ներկայիս չուրջ՝ 2·800·000: 1970ի մարդահամարի համաձայն 2·492·000 բնակիչներից՝ 2·208·000 Հայ:

Խորհրդային Հայաստանից դուրս Հա-յեր ապրում են Վրաստանում՝ 452·000, Ազրբէյջանում՝ 484·000· Ռուսաստանի այլ շրջաններում ապրում են չուրջ 300 հազար:

Ազրբէյջանում Հայերը կենտրոնացած են՝ Բագուում, Ղարաբաղում, Լեռնային Գանձակում, նաեւ որոշ քանակով (չուրջ 6·000) Նախիջեւանում:

Առաջին պատերազմից առաջ այդ շըր-ջանում ապրում էին չուրջ 55·000 Հայեր եւ 82·000 Թաթարներ:

Վրաստանում Հայերն ապրում էին՝ Ախալքալաքի գաւառում, Թիֆլիսում, Բաթումում, Սուխումի շրջանում: Վըր-բաստան եւ Ազրբէյջան նուազ միատարր են քան Հայաստանը:

Վրաստանում ապրում են ստուար թի-ւով Հայեր, Ռուսներ, Թաթարներ, Հըր-էաներ, Ասորներ եւ Աբխազներ: Նոյնն է պարագան՝ Ազրբէյջանում. այնտեղ ապ-րում են խոշոր թիւով Հայեր, Ռուսներ: Խորհրդային Հայաստանում ապրում են ըստ վերջին մարդահամարի (1970) Թա-թարներ 148·000, Ռուս՝ 68·000, Քիւրդ՝ 37·000 եւ 33·000 այլ ազգեր:

Ա. Ի.

(Շար. – 1)

ՍՈՒՏԱՆ

ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

———o———

Սուտանի Հանրապետութեան նախա-գահ Զօր. Կաֆթար էլ Նեմեյրի պաշտօ-նական այցը Փարիզ, Մայիս 16ին եւ յա-ջորդող երեք օրերուն, պատեհ առիթ մը եղաւ քաղաքական թէ տնտեսական մար-զի դէմքերու, որ քննութեան առարկայ դարձնեն Սուտանն ու իր հարցերը:

Թերաճ երկիրներու մէջ Սուտան ամէ-նէն աղքատներէն մէկն է: Անձ գլուխ ազ-գային եկամուտը 110 սուտանական ոս-կի է: Արդ, եթէ տեղական ոսկիին դնե-լու կարողութիւնը նկատի առնենք՝ մէկ սուտանական ոսկին 7 ֆրանքի համար-ժէք կը դառնայ: Ուրեմն անձ գլուխ տա-րեկան 770 ֆրանք: Այս հաշուով եկա-մուտի մարզի մէջ Սուտան ցանկին մէջ կ'անցնի աշխարհի ամէնէն ցած եկամուտ-ները ապահովող 25 երկիրներու: Նուա-զագոյն աշխատավարձը ներկայիս ամ-սական 15 ոսկի է, սակայն, Սուտանի մէջ բոլորն ալ ամսաթոշակ չեն ստանար: Կան էլեւթրէացի գաղթականներ, սեւա-մորթներ Նիժերէ, Զատէ, որոնք ֆար-թումի մէջ աշխատաւոր դասէ ստորին խաւը կը ներկայացնեն՝ զոհանալով վեց կամ եօթը ոսկիով, ամսական:

Եւ, այնուամենայնիւ, Սուտան կընայ Մերձաւոր Արեւելքի հացամթերքի չոր-մարաններէն մէկը դառնալ, ինչպէս նաեւ գլխաւոր մատակարարներէն մին միսի: Արդարեւ, իր գիւղատնտեսութեան կա-րեւորութիւնները շատ մեծ են: Երկու Նեղոսներու միջեւ տարածուող անհուն դաշտաւայրերը, — ուրկէ նաեւ կեղիրճ (կղզի) արաբերէն անունը, — եւ անկէ անդին կապոյտ Նեղոսի նահանգները՝ Տարֆուր եւ Քորտոֆան, ապա Հասարա-կածային Հարաւը թրաֆթէօրներու հա-մար անծայրածիր տարածութիւն մը կը ներկայացնեն, այնպէս, ինչպէս Միսսիսի Նահանգներու կեդրոնական դաշտաւա-յինները: Այս լայնատարած հողը սեւ եւ բարեբեր է: Այժմ, սակայն քիչ թրաֆթէօրներ կ'երեւին:

Սուտանի այս Ֆար Ուեսթի զարգաց-ման օրինակը կը մնայ կեդրէն, անցեա-լին հաստատուած Անգլիացիներու կողմէ, 300·000 հեկտարի վրայ, որպէսզի Ման-չեսթերի գործատուներուն բամպակի ե-կար թել մատակարարուի: Անկախութի-նէ ցայսօր առաւել զարգացած եւ այլա-դանութեան ենթարկուած է եւ, ներկա-յիս, կը տարածուի մէկ միլիոն հեկտարի վրայ: Ասոր նման տարածութիւն մըն ալ 500·000 ֆեդտան (*) յատկացուած է բամպակի եւ արմտիքի:

Ռահատ ծրագիրը, Կապոյտ Նեղոսի հովիտը, կը նախատեսէ ոռոգմամբ 300 հազար ֆեդտան հողի 1978 – 79ին: Ծախ-քը կը նախատեսուի 240 միլիոն տոլար: Այս առաջին փուլին պիտի յաջորդէ երկ-րորդը, 500·000 ֆեդտան: Ամբարայի գե-տի շրջանը, ծրագիր մը կը նախատեսէ 600·000 ֆեդտանի ոռոգում: Համապա-տասխան տարողութեամբ այլ ծրագիր-ներ եւս հրապարակ դրուած են երկրին արեւմուտքը: Անգլիացիք կը զբաղե-ցին արար իշխանապետութիւններու հետ տնտեսական միջոցներու հայթայթումին համար:

Հարաւը, Ֆրանսական ընկերութիւններ պաշտօն ստանձնած են արդէն ժողկլեի ջրանցքը չինելու, որ պիտի միացնէ Պահր էլ-Ղազալի ճահիճները Սպիտակ Նեղոսի եւ այս ձեւով պիտի յամքեցնէ 150·000 հեկտար մշակելի հող:

Այս ծրագրի իրագործումէն զատ, Ֆը-րանսական ընկերութիւնները գիւղատըն-տեսական բնոյթի այլ ծրագիրներով ալ կը հետաքրքրուին: Ըսենք, թէ 1976ին, Սուտան Ֆրանսայէ աւելի քան մէկ մի-լիառ արժողութեամբ ապրանք ան-ցուցած է:

Թ. Ա. Թ.

(*) Ֆեդտան = 0,42 հեկտար:

«ԾԱՌԱՉ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿՈՅՐԵՐԸ

⁂

ԵՐԲ ՄԵՐ ԾԱՆՆԵՐԸ ԴԵՌ ԿԸ ԾԱՁԻՆ

Աչուն – ձմեռ ալ անդորձ չէր Դաղա-բարը: Կալ ու կուտէն եաք դեռ յարմար աշխատանք կար իրեն համար: Անուն հա-նած վարպետ կառուցուածք էր անիկա: Իր «վարի օտա»յին մէկ անկիւնը հատուտ-ուած էր հիւսքի «ախկախ»ը, մօր եւ քրո-ջը օգնութեամբ, կարգի կը դնէր հիւս-ուելիք մանածը, կը դասաւորէին անոնց չափն ու զոյները, առնարերն ու մատղը, ու անիկա սրունքները երկարած իր առ-ջեւ բացուած «ախկախ»ին հորը կը սկսէր իր աշխատանքին, հիւսքին: Իր մատղին ու առնարներուն միանուագ վերաոցը ա-ռաւօտէն մինչեւ ուշ երեկոյ կը լսուէր վողոյի անցորդներէն:

Գիւղին մէջ տակաւին կային այլ եւ այլ զործեր ալ որոնց մէջ Դաղարօր ներկա-յութիւնը կը փնտռուէր:

Մեծ բազմանդամ տուներու մէջ ձա-ւարը աղալու յատուկ երեկոներ կային, որ տօնական օրուան երեւոյթը առած էր: Որոշուած երեկոյին, գիւղին կարգ մը մեծերը, բայց մանաւանդ երիտասարդ-ները կը հաւաքուէին հոն՝ երեքով, չոր-սով ծալապատիկ կը նստէին քարէ էր-կանքներու չուրջ գործի սկսելու համար: Անոնցմէ մէկուն պաշտօնն էր խաչուած, մաքրուած, չորցած ցորենը կուց-կուց լեցնել էրկանքին կեդրոնը բացուած լայն ծակին մէջ: Մէւռներուն պաշտօնն էր էր-կանքին մէկ անկիւնը հաստատուած մա-նիչը բռնած դարձնել արագ, որքան կա-րելի է արագ որպէսզի էրկանքի զոյգ սալերուն տակ ցորենը ճզմուէր, կոտըր-տուէր, դառնար ճաւար, դառնար պըղ-պուր:

Իւրաքանչիւր աղօրիքի նոյն չափով տրուած ցորենը ո՛ր խումբը որ առաջինը վերջացնէր անիկա կը դառնար օրուան բագաւոր: Ու, ապա կը սկսէր կերու-խումբ երգերով, պարերով հաղարումէկ պէսպիսութիւններով: Անուշարոյր, հա-մադամ եւ բազմատեսակ կերակուրներու հետ, օղին եւ գինին կը հոսէին առա-տութեամբ: Առակի կարգ անցած էր երբ ոմն – տաղաւարներուն դիւղին մէջ մէկը գինովնար, «Ի՞նչ, պըղուր աղալէ՞ն կու-զաս» կ'ըսէին:

Հոս ալ ներկայ էր միշտ Դաղարօրը:

Կային նաեւ խմճճ քաշելու երեկոները: Այդ երեկոյ, դրացիներէն չատեր կը հա-ւաքուէին որոշուած տունը, տարիքի կարգով տեղ կը դրաւէին «մեծ օտա»յին մէջ բարկ օճախին չուրջ, ու կը սկսէին գործէ: Սպիտակ բամպակին քուլաները վրայ վրայի կը դիզուէին, բլուր կը կազ-մէին: Ու, այս առթիւ, տանտիկիններու կողմէ պատրաստուած « սինի »ներով պատեղն ու օճիկը, ընկոյզն ու չամիչը, նուշն ու կաղինը մաս կը կազմէին այս ձեռակատարութեան:

Հոս էր նաեւ, այս երեկոնե-րուն, որ կը սկսէր պատմութիւն-ներու, զրոյցներու, անեկդոտներու, հէքեաթներու անհատնում բայց հետա-քրքիր չարանը: Գիւղացիներէն չատեր, յատկապէս տարեցները «զարիպ»ութեան ախուր ճամբաներուն վրայ դեգերած, օտար աշխարհ տեսած, հոնկէ իրենց հետ բերած էին « հազարումէկ » դիւցերներու չափ պատմութիւն: « Զարիպ »ութեան մէջ իրենց ապրած, անցուցած օրերը ե-զած էին այդ պատմութիւններու առանց-քը:

Հոս ալ, անկե՛ղծ, մեր Դաղարօրը ե-զակի էր, անմրցելի էր հակառակ անոր որ իր «զարիպութեան ճամբան» գիւղին մինչեւ Ֆարըերդ եղած էր:

Պատմելու բացառիկ ձիրք ունէր: Հէք-եաթներու, առակներու, մեզի անծանօթ մեծ մարդոց կեանքէն զրուագներու ան-հատնում պաշար մը: Ե՞րբ, ո՞ւր, որո՞նց-մէ լսած, սորված էր այդ բոլորը: Ի՞նչ-պէս կրցած էր միտք պահել այդքան բան:

Տարեց գիւղացիներէն զատ, մեր վար-ժապետը, — Պարոն Գրիգոր, — երբ պատմութեան կամ հէքեաթի մը սկսէր, անպայման իր լրումին չէր հասցներ, «ասկէ անդին մոռցած եմ» ըսելով կը վախէր: Մինչ Դաղարօրը երբ սկսէր, պիտի՛նք որ անոր լմնքը ապահովուած էր:

Իր ազատ ժամերուն, սիրայօժար ար-տադրուած էր գիւղին մանկտոց: Մենք, լաճերս կը գտնէինք գինք իր տունը կամ այլուր, ու մեր խնդրանքը անպատասխան չէր մնար: — « Փոքրերը մերժելը մեծ մեղք է», կ'ըսէր մեզի յաճախ:

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

(Շար. – 7)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ԵՎ ԱՐՀԱՎԻՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԱՏԱՐԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԱՏԱՐԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԱՏԱՐԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Գ. ՊԱՇ

Ձեռնարկ՝ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ԵՎ ԱՐՀԱՎԻՐՈՒԹԵԱՆ

Հանրագիտարան, տարեցուց, Հայկական Բեմարուեստի մասին, Հայկական Բեմարուեստի Հանրագիտարան, Հայկական Բեմարուեստի Հանրագիտարան, Հայկական Բեմարուեստի Հանրագիտարան

Այրի Տիկին Ռուբէն Տէր-Դաւթեան եւ զաւակը՝ Միքայէլ, Տէր եւ Տիկին Վահիկ Տէր-Դաւթեան եւ զաւակները՝ Սիլվի, Ռընօ, Մարկոս եւ Պէաթրիս, Տէր եւ Տիկին Արմէն Բարսեղեան եւ զաւակները՝ Միքայէլ եւ Անուշ, Պր. Տիգրան Եաղուպեան, Օր. Պերճուհի Մայիլեան (Լոնտոն), Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Բաղտեան եւ զաւակները (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Զաւէն Հայցազործեան եւ զաւակները (Երեւան), Տիկին Լիլիթ Բալաղեան եւ զուսարը (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Ռոմոլօ Պարտիզեան (Վենետիկ), ինչպէս նաեւ Տէր-Դաւթեան, Քուֆլինալ, Ժաք, Սիմըլսոն, Պարտիզպանեան, Վեռն, Էնէգեան, Բլերվակ ընտանիքները խոր վշտով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, հօրեղբօր, կնքահօր եւ ազգականին՝

Բժ. ՌՈՒԲԻՆ ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆԻ
médecin-assistant des hôpitaux,
médaillé de la Résistance

մահը, որ պատահեցաւ սրտի կաթուածով Շաբաթ, Յունիս 11ին Քաննի մէջ։

Ողբացեալի կտակին համաձայն՝ մարմինը յանձնուեցաւ Բժշկական Դիտուեթանց Կաճառին եւ Շաւիլի հայ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ՚ունենայ հոգեհանգստեան արարողութիւնը Շաբաթ՝ Յունիս 18, ժամը 10·30ին։

Փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուաբերութիւնները ազգային եւ մշակութային կազմակերպութեանց եւ Մարզկային Իրաւանց Պաշտպան միջազգային կազմակերպութեան։

Ներկայս ընդունիլ որպէս մահազդ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Սոնիա Սոնեի, Հարսի Աբասեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ի։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Պերճ Յովհաննեան կը ծանուցանեն թէ Կիրակի, Յունիս 19, Հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց մօր՝

ՆՈՒԱՐԴ ՅՈՎՆԱՆՆԵԱՆԻ

մահուան Ա· տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՀՈԳԵՇՈՒՆԳԻՍՏ

Կիրակի, Յունիս 19, առաւօտեան ժամը 10ին, Մարսէյլի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին (Ռիւ տ՚Օպանեը) եպիսկոպոսական պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը մատուցուի

ՅՈՎՀ· Ծ· Վ· Թ· ՁՈՒՀԱՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ցիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

Արարողութեան ընթացքին եկեղեցւոյն մէջ կը զետեղուի յուշաքար մը։

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ս· Դ· Հնչակեան կուսակցութեան Փարիզի եւ շրջանի մարմինը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի առաւօտ Յունիս 19, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ մայր եկեղեցիին մէջ, 1915 Յունիս 15ին Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղան հանուած քսան Հերոսներուն համար։ Նոյնպէս հայ ազատագրութեան համար կեսարիոյ կախաղաններուն վրայ եւ Վանի բանտին մէջ նահատակուած հերոսներու յիշատակին։

Հերոսներու յիշատակը յարգող բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ արարողութեան։

×

ՀՈԳԵՁԱՇ

Կիրակի Յունիս 19, ժամը 13ին Բիծա Ոսկեան ճաշարանին մէջ, 139 Ռիւ Սէնթ Օնորէ։

ԱՄԱՎԵՐԺԻ ՀԱՆԴԻՍ

Իսիի կապոյտ Ֆաչի միօրեայ ղպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի կ՚ունենայ Յունիս 18ին, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։

Կը հրաւիրուին ծնողքներ եւ փափաքողներ։

Երգ, արտասանութիւն եւ պար, դպրոցի աշակերտ – աշակերտուհիներու կողմէ։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Ցանճնախումբը 500 Ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ի։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Վասպուրականի Հայրեր – նակցական Միութեան Կեդր· Վարչութիւնը 100 Ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ի։

×

ՍԷՆԹ – ԷԹԻԷՆ·— Ընկ· Նշան Այտապիրեան 50 Ֆր· կը նուիրէ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան (առանձ «Յառաջ»է) եւ 100 Ֆր· «Յառաջ»ի։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տիկին Անահիտ Աբրահամեան եւ Մարդրիտ Աբրահամեան (Ալֆորվիլ), Հայրերու ուշին առթիւ, ի յիշատակ իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Ահարոն Աբրահամեանի (Ալֆորվիլի Հ· Ց· Դաշնակցութեան Ս· Մինասեան խումբի ընկերներէն) կը նուիրեն 300 Ֆր· ողբացեալին այնքան սիրելի «Յառաջ»ին։

×

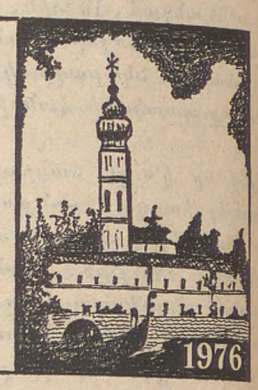
Տիկ·Ռոզէթ Եավէրեան (Մարսէյլ) հայրերու ուշին առթիւ, ի յիշատակ իր հօր Ղազար Պօղոսեանի, կը նուիրէ 200 Ֆր· «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

ՄԵԾ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆ

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀԱՅՐ

ԾՆՆԴԵԱՆ 300ԱՄԵԱԿ

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի Տեսչութեան
Կիրակի, Յունիս 19, վարժարանին թատերասրահին մէջ
26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր
Ազանդական ճաշկն եռաք, որու մասնակցիլ փափաքողները պարտին նախապէս վերապահել իրենց տեղերը, հեռաձայնելով վարժարան (027–68–28)
ժամը 17ին, պաշտօնական հանդիսութիւն նախագահութեամբ Փարիզի Արքեպիսկոպոս

ԿԱՐԴԻՆԱԼ Ֆ. ՄԱՐԹԻԻ
ԿԸ ԲԱՆԱԽՕՍԵՆ

ՓՐՈՖ. ՇԱՌԼ ՏԷՏԷԵԱՆ
(ֆրանսերէն)

ՄԷԹՐ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
(հայերէն)

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Հ· Բ· Ը· Միութեան Մարսէյլի նոր կեդրոնատեղիին հանդիսաւոր բացումը, 33, Ռուր Փիէր Փիւժէ, Յունիս 16, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 7·30ին, բարձր հովանաւորութեամբ Եւրոպայի Հայր·Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ բարձր նախագահութեամբը Միութեան ցկեանս նախագահ՝

ՏԷՐ և ՏԻԿԻՆ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ։

GRAND GALA CHOREGRAPHIQUE & MUSICAL

Samedi 18 Juin à 20 h. 30 au Nouveau Théâtre de Gymnase, 4, Rue du Théâtre Français, Marseille.
avec la participation :
— des élèves de l'Ecole de Danses de EDOUARD BOLIKIAN
— EVA ARZOUIAN (danse soliste)
— MARIE-THERESE OLIVIER (guitare)
— GEORGES BOZOUKLIAN (piano)
— EDOUARD BOLIKIAN (chorégraphe)
Réservation :
Académie de Danse
2, Impasse Latil
MARSEILLE (8e)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՑՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հանդիսաւոր պատարագ
Նախագահութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Հ· Բ· Ը· Մ·ի հիմնարկութեան 71րդ տարեդարձին եւ Մարսէյլի իր մասնաճիւղին նոր սրահին բացման առթիւ Փրատոյի Ս· Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը կազմակերպէ հանդիսաւոր պատարագ ի ներկայութեան Արեւմտ· Եւրոպայի Հայր· Պատուիրակ Սերովբէ Արք· Մանուկեանի, որ պիտի տայ օրուան պատգամը։
Պատարագը կը մատուցանէ
Յակոբ Եպս· Վարդանեան
Կիրակի Յունիս 19,
Սկիզբ ժամերգութեանց 8·30,
Պատարագ՝ 10·30։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 50ական Ֆր· հետեւեալ անձերէ·— Պ· Պ· Յարութիւն Շիրվանեան, Յակոբ Սէյրանեան, Թադեոս Շահինեան, Ժորժ Պատոլեան, Յովհաննէս Պարպարեան, Աբմատ կոյեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի։

ԲԱՑԱՌԻԿ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻԻՆ

Կազմակերպուած Ֆրանսական բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ, իր հիմնադրութեան 60րդ տարեդարձին առթիւ։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 5ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 18Ը

Ծաղկեպսակի գետեղում Անծանօթ Զինուորի շիրիմի վրայ՝ Մոսկուա եւ Երեւան
2950 Ֆր· Ա· կարգ
Սահմանափակ տեղեր։
Արձանագրութեանց համար դիմել՝
32, Ռիւ տը Թրէվիզ, Զորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը, առաւօտ ժամը 10–12։
Հեռաձայն՝ 246–14–94 կամ 770–07–25

FONDATION MARIE-NUBAR
57 bd. Jourdan, M° Pte. d'Orléans

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
Կիրակի, Յունիս 19, ժամը 20·45ին
կը խօսի՝
ԶԱՒԷՆ ԵԿԱՒԵԱՆ
Նիւթ՝ Հայերէնի ծագումը եւ կազմութիւնը (Ա· մաս)։

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒԼԻՍ 3, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ
44–50, Ավընիւ Շարլ տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
avec la participation de
BERNARD DEDEDJIAN, accompagné de ses chanteurs-musiciens : José SOLERO et Lazare KOPIKIAN et du chanteur NORAIR
Folklore arménien, grec, espagnol, sud-américain, etc...
Ազանդական հայկական չամփուրով խորոված եւ ճոխ պիւֆէ։
ԹՈՄՊՈՂԱ ապժէքաւոր առարկաներով
Սեղանները ապահովելու համար դիմել Աղքատախնամի կեդրոնը՝ 878–02–99
Անձրեւի պարագային ապահովութիւններ ձեռք առնուած են։
Ծանոթ·— Մոնմորանսի երթալու համար չողեկառք առնել կառ տիւ Նորէ եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամը), անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթոպիւսով կրնայէի կայարանը իջնել։
կարեւոր·— Փափաքելի է որ ամէն ոք տեղւոյն վրայ ծախսէ, կը յանձնարարուի ուտելիք չբերել։
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22
Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընելու։
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

Bal de la Rose

Organisé par
L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE de Marseille
Sous la présidence de Mr et Mme ALEX MANOOGIAN
Président à vie de l'association
au SOFITEL Vieux-Port Bd. Charles es Livon — Marseille le Samedi 18 Juin, de 20 h. 30 à 4 h.
André Rian et son orchestre attractif
Le chanteur international DJAN TATLAN
Location : au siège, 33 Cours Pierre Puget
Agence Wasteels, 87 La Canebière — 50-89-12
Auprès des membres.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
16
JEUDI
16 JUIN
1977

ՀԱՐԱՉ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 230 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F

52ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.879

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

52e ANNÉE — N° 13.879

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԷՃԷՎԻՏ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄԷ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

— o —

Թուրքիոյ Հանրապետութեան նախագա՝ Ճահրի Գորուլթիւրք պաշտօն յանձնեց Էճէվիտի կազմելու նոր գահլիճը:

Այս վերջինը մէկ ժամ տեսակցելէ ետք նախագահին հետ, յայտարարեց թէ պիտի փորձէ փոքրամասնութեան կառավարութիւն մը կեանքի կոչել:

Քրդական ահհմանադրութեամբ Էճէվիտ վստահ է, որ Ցունիս 5ի ընտրութիւնները չհետաձգուին, պէտք չունի կազմելու մեծամասնութեան կառավարութիւն մը: Սակայն խնամութեան դլուխ մնալու համար պէտք չէ ընդդիմադիրները յաջողին մեծամասնութիւն կազմել իրեն դէմ:

Էճէվիտ վստահ է, որ իր կառավարութիւնը վստահութեան քուէն պիտի ստանայ Ազգ. ժողովի մէջ, բազկացած 450 պատգէ:

Քանի մը տողով

ՓՐԱՆՍԱՑԻ Ազգ. ժողովը դրեթէ լիակատար էր առջի օր, վիճելու համար եւրոպական Խորհրդարանի ընտրութեան մասին: Երեսփոխանները առիթ ունէին իրենց ելոյթներով պարզել իրենց տեսակէտը, բայց բան պիտի չփոխուէր քանի Սահմանադրութեան 49 թիւ յօդուածը թոյլ կուտայ Նախարարապետին, որ կառավարութեան պատասխանատուութիւնը ընդդէմ առարկայ ընէ Ազգ. ժողովին առջեւ եւ այդ պարագային ալ օրինագիծը քուէարկուած կը նկատուի: Ծանօթ է որ պիտի ընդդիմադիրն է՝ Հ. Հ. Հ.ն եւ հոն ալ ամէնէն ընդդիմադիրը՝ Միշել Տըպրէ: Բուն ընդդիմութիւնը աւելի մեղմ է:

ՊԵԼԿԱՑԻ մէջ բացուեցաւ Հելսինքիի ժողովին չարունակութիւնը, որ կրնայ առաջինին «կարապի երգն» ըլլալ: Խորհ. Միութիւնը թասի բերնով կը յայտնէ թէ որպէսզի ժողովը յաջողի, պէտք է մէկ կողմ դնէ մարդկային իրաւանց խնդիրը: Մոսկուա մօտաւորապէս սա կ'ըսէ.— «Պարոնայք Արեւմտեաններ, մեզ մի նեղէք մարդկային իրաւանց հարցերով, ուրիշ գործ ունինք ընելիք միասին, մեզի պատմութիւն մի ստեղծէք եթէ ոչ ժողովը ձախողութիւն մը կ'ըլլայ»:

ԱՄԵՆի մէջ, Հոլանտա, հինգ հազար Մոլուքացիներ ներկայ եղան վեց Մոլուքացի ահաբեկիչներու Թաղումին: Անոնք սպանուած էին «կառախումբի» դէմ կատարուած յարձակման ժամանակ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆի վարչապետը, ընկերակցութեամբ իր Արտաքին նախարարին Լոնտոնէն նոր Տելհի վերադարձի ճամբուն վրայ, էլիզէ այցելեց:

ՄՈՒԱՔ երեք ահաբեկիչներ երկու ժամ «դրաման» տակ առին ՄԱԿի եռուկոսլաւ առաքելութեան կեդրոնատեղին: Անձնատուր եղան սպաննելէ ետք եռուկոսլաւ պաշտօնատար մը:

ԹԱՒԱՒ ՃԱՐԸՄԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ

ԻՆՉԵ՞Ր Կ'ԸՍԵՆ ԹՈՒՐՔ ԹԵՐԹԵՐԸ

Շնորհի պատրիարք կոչ կ'ընեն արտասահմանի հայութեան

Թուրք թերթերը կը շարունակեն լայն տեղ տալ Վատիկանի դեսպանին սպանութեան եւ այդ առթիւ ալ Հայերուն: Մեր նախորդ թիւով արձագանգ եղած էինք Հիւրրիէթի Հռոմի թղթակիցին «տեղեկութիւններուն», ուր Թուրք լրագրողը լացագոռիկ երեւակայութիւն մը կը ցուցաբերէր մինչեւ... Ս. Ղազար, յայտնելու համար թէ Մխիթարեան վարդապետները «մատ ունին» այս գործին մէջ, յայտնի է որ մարդը լաւատեղեակ է Մխիթարեան Միաբանութեան դարաւոր «ահաբեկչական» գործունէութեան...:

Ստորեւ կարդ մը այլ քաղուածքներ ալ Թուրք թերթերէն.—

ՀԻՒՐՐԻԷԹ (Ցունիս 13)

Թերթը դիտել կուտայ թէ Խորհ. Միութեան Արտաքին նախարարութիւնը վեց ամիս առաջ Թուրքիոյ Արտաքին նախարարութեան յայտնած է որ, ըստ իր ունեցած տեղեկութեանց, «Հռոմի Թուրք դեսպանին դէմ մահափորձ մը կը պատրաստուի»: Խորհրդային իշխանութիւնները այս տեղեկութիւնները ձեռք բերեր են «վստահելի աղբիւրներէ»:

«Իտալիոյ Հռոմի ապահովութեան տեսչութեան ոճրային բաժնի ընդհ. փոխտնօրէնը՝ Քարլուչչի, հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրեր է «Հիւրրիէթ»ի. «Վիէննայի եւ Փարիզի Թուրք դեսպանները սպաննող նոյն կազմակերպութիւնն է որ ահաբեկած է Վատիկանի Թուրք դեսպանը: Գործածուած է 9 միլիմեթր պրաունինկ ատրճանակ: Շատ լաւ մարզուած անիւչխանական մըն է սպաննողը»: Թղթակցի այն հարցումին թէ Հռոմի մէջ ալ գոյութիւն ունի՞ հայկ. խմբակ մը, Քարլուչչի պատասխանած է. «Այո, կը կոչուի Մարզկային Իրաւունքներու Հայկական Կազմակերպութիւն»: Թուրք ոստիկանութիւնն ու էնթերփոլը իտալական ոստիկանութեան 25 անուն տուած է: Այս անունները յանձնուած են Եւրոպայի բոլոր երկիրներուն:

Հռոմի Ապահովութեան տնօրէնութեան ոճրային բաժնի պետը ըսած է նաեւ թէ «ինչ-ինչ հետքեր գտնուած են, եւ քրնէութիւնները այս հիման վրայ կը շարունակուին: Մինչ այդ, ոստիկանութիւնը դատ. դեսպան Ճարըմը սպաննող ատրճանակը, Սալարիօ Փարիոլի պահականոցին մօտ, Սէվթօ Պառի արուարձանին մէջ: Զրօսարանին տէրը, Ալպերթօ, երբ ճեմիչ մտաւ, լոգարանին մօտ դատ. ատրճանակի մը փամփշտակալը եւ ոստիկանները կանչեց: Անոնք ճեմիչին մէջ գտան բուն ատրճանակը, նաեւ երկրորդ փամփշտակալ մը, որուն մէջ հինգ դնդակներ կային:

Իտալիան ոստիկանութիւնը որեւէ տեղեկութիւն չտուաւ, գտնուած զէնքին մասին, որ լինը մ. մ.նոց ինքնագործ ատրճանակ մըն է, վրան գրուած է՝ Թոնս-Մթ 978:

Պառին տէրը, Ալպերթօ ոստիկանութեան ըսաւ թէ իր զրօսարանը մտնող եւ ելլողները իր մնայուն յաճախորդներն են եւ վերջին քանի մը օրուան ընթացքին ոեւէ օտար դէմք չտեսաւ:

— Մեր ամբողջ յաճախորդները իտալերէն կը խօսին, ըսաւ Ալպերթօ: Կան այնպիսիներ որոնք գէշ իտալերէն մը կը խօսին, բայց ես չեմ կրնար զատորոշել զանոնք:

Հիւրրիէթի ենթախորագիրներէն մէկն է նաեւ՝ «Պապը լացաւ»: Օր մըն ալ արդեօ՞ք լացած էր մէկուկէս միլիոն հայ քրիստոնեաները յիշելով...:

×

ԹԷՐՃԻՄԱՆ (Ցունիս 13)

«Հռոմի մէջ, Զաւէն Օրֆալեան, տեղական մամուլին ըրած է հետեւեալ յայտարարութիւնը. «Իբրեւ ուսանող կը ցաւիմ թահա Ճարըմի սպանութեան համար. այդուհանդերձ ան ոչ առաջինը եւ ոչ ալ վերջին զոհը պիտի ըլլայ: Այսքանը ըսեմ որ հայկական արձակազէններ պիտի չունակեն Թուրք դիւանագէտներու դէմ իրենց ահաբեկումները մինչեւ Հայկական Դատի լուծումը»:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Շաբաթ Ցունիս 11ի Քոռիէրէ Տէլլա Սեռան կը խորագրէր՝ «Հայկական ուրուականին երկար վրէժը» ու կը ծանրանար Հայոց պատմութեան վրայ իր յօդուածին սկիզբը յայտնելով թէ Հայերու վրէժխնդրութիւնը կէս դար յապաղում ունի...: Կանդրադառնայ անկախ Հայաստանի, Ուելսըզեան սահմաններուն, պատմական սխալներ ալ ընելով:

×

ԿՈՉ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՑՈՒԹԵԱՆ

Վատիկանի Թուրք դեսպանի սպանութեամբ՝ վերջին երկու տարիներու ընթացքին Թուրքիոյ արտասահմանի մէջ պաշտօնավարող սպաննուած ներկայացուցիչներուն թիւը չորսի բարձրացաւ: Մենք երբեք մեր միտքէն չենք կրնար անցընել, որ նման ոճիրներ կրնան գործուիլ հայանուն տարրերուն կողմէ: Սակայն ոմանք դժբախտաբար հեռաձայնով իւրացուցին այս ոճիրները յանուն այսպէս կոչուած հայ «գաղտնի կազմակերպութեանց»: Առ ի չգոյէ հաստատուած ուրիշ փաստերու, աշխարհ պիտի հարկադրուի հաւատալ ընծայել ինքնութիւնները անծանօթ հեռաձայնով միայն տրուած այս լրատուներու: Մենք սակայն շատ լաւ կը յիշենք, որ քանի մը տարիներ առաջ, Փարիզի չրջակայքը ինկած հսկայ թուրք օդանաւի արկածին առթիւ, մամլոյ ներկայացուցիչներ հեռաձայնեցին մեզի ըսելով որ Իրանի մէջ կարգ մը Հայեր հեռաձայնելով իրենց վրայ առած են այս աղէտին պատասխանատուութիւնը, որպէս թէ հայ գաղտնի կազմակերպութեանց կողմէ օդանաւի մէջ գետեղուած ռումբով պայթած ըլլայ ան: Այսօր սակայն փաստուած իրականութիւն է որ օդանաւը ինկած է մեքենական թերթիք խանգարումով:

Նոյնպէս՝ տակաւին վերջերս Իսթանպուլի Եչիլքէօյի օդակայանի եւ Սիրքէճիի չոգեկառքի կայանին մէջ պայթած ռումբերու պատասխանատուութիւնը լրացուցած է այսպէս կոչուած «Մայիս 28 Գաղտնի Հայ Կազմակերպութիւնը», ըստ Աթէնքէն կատարուած հեռաձայնային լրատուութեան: Սակայն տեղւոյն վրայ կատարուած քննութիւնները ոչ մէկ փաստուած տուեալ մէջտեղ դրած են, որ արդարացնէր նման իւրացում մը:

Նոյն տարակոյսները կրնան տարածուիլ նաեւ վերջին չորս սպանութեանց վրայ: Նախ որովհետեւ դեռ ոչ մէկ դրական փաստ կայ մէջտեղ, որ հաստատէր, թէ նման գաղտնի հայ կազմակերպութիւն մը, կամ կազմակերպութիւններ գոյութիւն ունին: Արտասահմանի ծանօթ քաղաքական գոյն ունեցող հայ կազմակերպութիւններէն ոչ մէկը իւրացուց այս ոճիրները: Ընդհակառակն աւելի զօրաւոր կասկածներ եւ ենթադրութիւններ կան, ըստ որոնց ոչ հայ ուրիշ կազմակերպութիւններ շատ լաւ մարզուած ահաբեկիչներով, կը կատարեն այս ոճիրները, եւ իրենց հետքը կորսնցնելու, եւ միտքերու մէջ շփոթ ձգելու համար, հայանուն «գործակալներու» միջոցաւ կը հեռաձայնեն ու կ'իւրացնեն ոճիրները, այսպէս կոչուած «Հայ Գաղտնի Կազմակերպութեանց» անունով, որոնք յաճախ իրարմէ տարբեր՝ եւ մէկը միւսի չհամապատասխանող անուններ են:

Այս բոլորով հանդերձ, կատարուած ոճիրները, դժբախտաբար կը վերագրուին հայ կազմակերպութիւններուն եւ կը դատապարտուին ամբողջ աշխարհի կողմէ:

Արդ, մենք կոչ կ'ուղղենք արտաքին նուիրապետական Աթոռներու Սրբազան Գահակալներուն, ինչպէս նաեւ բոլոր հոգեւոր առաջնորդներուն, եւ համայն հայկական կազմակերպութեանց, դատապարտել նման բարբարոս եւ մարդի ոճիրները, ինչպէս արդարեւ դատապարտեցին Մկրտիչ Եանըքեանի ձեռքով կատարուած ծանօթ ոճիրը: Ու մանաւանդ միասնաբար եւ լրջօրէն աշխատինք երեւան հանելու համար իրենց իսկական դէմքով այն ծածուկ եւ մսեղուկ լրտուները, որոնք ապաւինած հեռաձայնի մը իրենց ընծայած պաշտպանութեան, կ'աղաւաղեն հայ անունը ամբողջ աշխարհի առջեւ եւ անհանգիստ վիճակի կը մատնեն մեզ այստեղ:

Իսկ եթէ, կը կրկնենք, եթէ որեւէ հանանականութեամբ Հայեր ալ կան խառնուած այս ոճիրներուն մէջ, մենք կոչ կ'ուղղենք համայն Հայութեան, որ վերջ տան նման անպատասխանատու անձերու ոճրային գործունէութեան, որոնք յայտնապէս ուրիշներու հաշուոյն եւ օգտին կ'աշխատին, արատ ու անարգանք միայն բերելով հայ անունին, ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհի առջեւ, եւ կը կրկնենք, անհանգիստ կացութեան կը մատնեն այս հայրենիքին միշտ հաւատարիմ հայ հայրենակիցները:

Իրենց հայրենասիրական ու քաղաքացիական պարտականութիւնը միայն կատարող պետական խաղաղ պաշտօնեաներու վրայ է գործ դրուած այս ահաբեկչական սպանութիւնները մենք կը նկատենք անմարդկային ոճիրներ, եւ ուժգնօրէն կը դատապարտենք անոնց հեղինակները, ովքեր ալ ըլլան անոնք: Ու կ'ափսոսինք, որ համերաշխութիւնն ու հաւատութիւնը, սէրը եւ եղբայրութիւնը տիրապետող դառնան բոլոր ազգերու եւ բոլոր մարզերուն մէջ:

ՇՆՈՐՀՔ ԱՐՔ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՑՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՑ

ՀԱՅ - ԹԱԹԱՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բ.

Ըստ 1970ի մարդահամարի Ազրբէյ – ջանն ունէր 5·117·000 բնակիչ, որից 3 միլիոն 777·000 թաթար, 510·000 ռուս, հայ՝ 484·000· մնացեալը այլ ազգեր:

Վրաստանն ունէր 4·686·000 բնակիչ, որից 397·000 ռուս, 452·000 հայ, մնացեալը վրացի եւ այլ ազգեր:

Նախնական այս ծանօթութիւններից յետոյ, այժմ անցնենք բուն նիւթին՝ հայ-թաթարական յարաբերութիւններին:

Պատմութիւնից յայտնի է, որ Անդր – կովկասում, դեռ մեր թուականից առաջ, ապրում էին Հայեր, Վրացիները, Աղաններ: Հայերն ապրում էին Անդրկովկասի հարաւային մասում, Վրացիները՝ հիւ – սիս – արեւմուտքում եւ Աղանները՝ արեւելեան շրջանում:

Ովքե՞ր են Աղանները, ժամանակակից չատ քան յայտնի չէ· ոմանք ասում են՝ Ալաններ են, մեր պատմագիրները նոյ – նացնում են՝ Ուտիներին, մանաւանդ լեզ – ուով: Մէկ բան յայտնի է, որ Արշակու – նիների ժամանակ նրանք Հայերի հետ – տարիմ դաշնակիցներն էին: Հայերն էին, որ Քրիստոնէութիւնը ներմուծեցին Աղ – ղանից աշխարհը, նրանց թագաւորը՝ Ուռնայրն եկաւ Հայաստան եւ Գրիգոր Լուսաւորիչը մկրտեց իրեն: Յայտնի է նոյնպէս, որ Լուսաւորիչի թոռը՝ Գրի – գորիսը զարձաւ նրանց կաթողիկոսը: Եր – կար ժամանակ նրանց կաթողիկոսները ենթակայ մնացին Հայոց կաթողիկոսին:

424 թուին Մեսրոպ Մաշտոցն էր, որ կազմեց Աղանների այբուբենը:

Ինամիական կապերը թագաւորների եւ ժողովուրդների միջեւ չատ էին:

Չատ անգամներ Հայերը պաշտպանել են Անդրկովկասը հիւսիսից խուժող հոր – դաներից, մանաւանդապէս 66 եւ 85 թո – ւականներին, երբ Աղանները անցնելով Դարիալի կիրճը (Ներկայիս՝ Ռազմալի – ւական ճանապարհը: Հին ժամանակ՝ դը – րունք Ալանաց) ու սկսել են աւերել Անդր – կովկասը: Հայերն ընդհատցել եւ ջար – դել են Ալաններին: Ցայտնի է Արտաչէսի եւ Սաթենիկի պատմութիւնը:

213ին Խազարներն անցնելով Ճորա – Պահակը (Դերբենտ) աւերել են Աղանից աշխարհը: Հայերն են, որ հալածեր են Խազարներին: Հարիւր տարի յետոյ Տըր – դատ թագաւորն է կասեցրել լեռնական – ների արշաւանքները:

Արշակունիների անկումից յետոյ թու – լանում է Հայաստանը, թուլանում են նաեւ Աղաններն: 6րդ դարում սկսւում է Աղանների անկումը, երբ 6րդ դարում Անդրկովկասում երեւում են Արաբները եւ մահմեդականութիւնը, Աղանները չատ չուտ ենթարկւում են Արաբներին: Շատերը մահմեդականութիւն են ընդու – նում:

Արաբական իշխանութեան թուլացման օրերին, մահմեդական մէկ նոր ժողո – վուրդ՝ սելջուկ – Թուրքերը սկսում են թափանցել Հայաստան եւ 11րդ դարում, հարաւից մտնելով Հայաստան, դրա – ւում են Անին ու տարածւում դէպի հիւ – սիս եւ արեւելք:

13րդ դարու սկիզբներն Ասիայից դէպի արեւմուտք են արշաւում Մոնղոլները, նրանց մէկ թեւը 1236ին Զարմաչանի ղե – կավարութեամբ անցնում է Ճորա – Պա – հակը եւ մտնում Աղանից աշխարհը: Կիրակոս Գանձակեցին նրանց մասին գը – րում էր՝ «ժամանատեսիլ եւ մեծ պլուխ, նեղ եւ սրատես աչքերով, սուր եւ թա – փանցիկ ձայնով, տափագլիք, կարճ ոտ – քերով, դայլերի կատաղութեամբ եւ այծեամի արագութեամբ նրանք շրջում էին ամբողջ երկրի մի ծայրից միւսը, ո՛չ իրենք յոգնել գիտէին եւ ո՛չ իրենց արագավազ երիվարները: Արիւն թափելը եւ սպանութիւնները զուարճութիւն էր նրանց համար:

Ահա այդ մեծագլուխ, նեղ ու սրատես աչքերով ամբոխը գրաւում էր երկիրը: Աղաններն ենթարկւում են Մոնղոլներին եւ այլեւս երբեք իրրեւ ուրոյն ազգ հրա – պարակի վրայ չեն երեւում: Շատերը նը – րանցից կրօնափոխ են լինում, շատերը կոտորւում, մէկ մասն էլ ճուլւում է Հա – յերի հետ: Այսպիսով չքանում են պատ – մութեան բեմից Աղանները եւ նրանց տեղը բռնում են Մոնղոլները՝ Թաթար – ները:

Մինչեւ այդ խաչակրութեան մէջ ապ – րող քրիստոնեայ Անդրկովկասը կորցրեց իր համերաշխ դիմագիծը:

Աղանների ոչնչանալուց եւ մահմեդա – կան նոր տարրի տիրապետող երեւոյթը փոխեց նաեւ փոխ – յարաբերութիւնները ժողովուրդների միջեւ:

Վայրենի, վաչկատուն եւ մոլեռանդ նոր տարրը պատուհասեց քրիստոնեայ ժողովուրդները, մանաւանդապէս տու – ժեցին Հայերը: Տեղաւորուելով մեծ մա – սով Մուղանի դաշտում, նրանք սկսե – ցին թափանցել Հայաստան, Վրաստան: Դարեր յետոյ այդ երկրների, մանաւա – նապէս Հայաստանի ազգաբնակչութեան միատարրութիւնը խախտուեց, եկուոր – ները տեղաւորուեցին Հայաստանի զա – նազան շրջաններում, ստիպեցին նաեւ չատ Հայերի կրօնափոխ լինել: Տկա – րացաւ, թուլացաւ Հայութիւնը ծով այդ տարրի մէջ:

Նոյն ժամանակներում ուժեղացել էր մահմեդական տարրը նաեւ Փոքր Ասիա – յում: Բիւզանդիան եւս զարձել էր անզօր դիմադրելու: Չկար արդէն հայկական թագաւորականութիւնը, փոքրիկ կիլի – կիան անզօր օգնելու մայր երկրին: Հե – թում առաջինի ջանքերը թեթեւացնելու Հայաստանի վիճակն ապարդիւն անցան: Իր դաշնագիրը 1253ին կնքուած Թաթար – ների Մանգոյ Խանի հետ, երկար կեանք չունեցաւ:

Թաթարները չարունակեցին աւարա – ռութիւնները Հայաստանի մէջ: 1387ին Հայոց երկրով անցաւ Լէնկ – Թիմուրն իր մոնգոլ Թաթարներով, սրախողխող անելով ողջ երկիրը: Հինգ տարի չարու – նակ Հայաստանը հրոյ ճարակ եղաւ: Աննախընթաց էր կոտորածը, Հայաս – տանն աւերակների կոյտ դարձաւ: Թա – թարները վերջնականապէս հաստատուե – ցին Անդրկովկասում: Դարձան բնիկներ նաեւ մեր երկրում: Մահմեդական մոլե – ռանդ ոգին սկսեց իշխել:

15րդ դարում Պարսկաստանը նորից հզօրացաւ, հզօր կայսրութիւն էր ստեղ – ծել Փոքր Ասիայում նաեւ Թուրքը: Սկսեցին չարունակական կռիւներ այդ ղոյզ Պետութիւնների միջեւ, մեր երկ – րում օժանդակ ունենալով սիւննի եւ չիա Թաթարները: Քաւութեան նոխազը միշտ եղաւ քրիստոնեայ Հայը:

Մահմեդական տարրի հզօրացումն Անդրկովկասում ստեղծեց չարունակական ինքնապաշտպանութեան կռիւ քրիստոն – եաների եւ Թաթարների միջեւ: Հայ ժո – ղովուրդը կորցրած իր անկախութիւնը, թագաւորութիւնը, ինքնապաշտպանու – թեան բնազդից մղուած կառչեց իր եկե – ղեցիին:

Վաչկատուն Թաթարը մոլեռանդ իր դաւանանքի մէջ, նաեւ իր տիրոջի կամ – քով, հալածեց Հայերին ու կռիւն եղաւ անողոք, երկարատեւ:

Թաթար խաները, բէգերն Երեւանի, Նախիջեւանի, Գանձակի, Շեմախի չոր – ջաններում տէր ու տիրական էին քրիս – տոնեայ Հայերի: Կրօնական իրենց մոլե – ռանդութեամբ չէին հանդուրժում քրիս – տոնեայ տարրը: Շատ Հայեր, մանաւանդ Վրացիներ կրօնափոխ եղան, կորուեցին իրենց ազգութիւնից: Ժամանակներ յետոյ Թաթարները խորտակեցին նաեւ կիսան – կատ Լոռին, Ղարաբաղի եւ Սիւնեաց Ա – խարհի մելիքութիւնները, Հայերին դար – ձրին ստրուկ:

Ա. Ի.

(Շար. – 2)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԵՐ

Մոսկուայի ապահովական ռազմավարութիւնը

Անցեալ տարեվերջին, Սերգէյ Բոգոմո – լեւ, խորհրդային առեւտուրի պարտ կը – ցղող մը, հեռաձայնով ժամադրութիւն ուղեց վարչապետ Ասոլֆօ Սուարէզէ: Թէեւ նախօրօք ըսուած էր իրեն, թէ նման ժամադրութեան մը խնդրանքը Սպանիոյ քաղաքական առաջնորդին հետ դիւանագիտական նախատինք մըն էր, այսուհանդերձ, պնդեց եւ չհրաժարեցաւ իր քայլէն: Առարկութիւնն այն էր, թէ Մոսկուա հեռագրով նման հրահանգ մը տուած էր: Պատասխանութիւնն էր հա – ղորդել Սուարէզի, թէ Վարչապետ Ուխ – տի վերջին ժողովին, Նոյեմբեր, Պուք – ըէշ, երեք կէսերէ յաղկացած քաղաքա – կան ուղեգիծ մը մշակուած էր. երրորդ կէսը, որ իր առած քայլին դրդապատ – ճառը կը բացատրէր, այն էր, թէ ըլլա՛յ վարչապետ, ըլլա՛յ Աւղանտեան Ուխտը նոր անդամակցութիւններ պէտք չէ ընդունին:

Վարչապետը մերժեց տեսակցիլ խոր – հրդային կցորդին հետ: Մոսկուայի այս քայլը պարզ դարձուց իրողութիւն մը: Զորս տասնամեակներէ ետք Սպանիոյ մուտքը դէպի ժողովրդավարական կար – գերը, թէկուզ յամրաքայլ, Մոսկուայի համար թէ՛ վտանգ, թէ՛ ալ առիթ են: Արդարեւ, Սպանիա ներկայիս արտաքին քաղաքականութեան մարզէ ներս երկու նպատակ կը հետապնդէ՝ միանալ Աղան – տեան Ուխտի, ինչպէս նաեւ Հասարակաց Շուկայի: Բոգոմոլեւ, որ դիւանագիտա – կան յարաբերութիւններու հաստատումէն ետք դեսպան նշանակուած է, Մոսկուա – յի սպանական քաղաքականութեան առա – ջադրութիւնները կը պարզէ, այլ խօսքով արդելք հանդիսանալ Մատրիտի երկու նպատակներու իրագործման:

Առայժմ, յաջողութեան յոյս չի կրնար ունենալ առաջին կէտին մէջ: Երկրորդ կէտի պարագային կրնայ յոյսեր սնու – ցանել: Արդարեւ, Ֆրանսա եւ Իտալիա բարձրաղաղակ իրենց տրամադրութիւնը կը յայտնեն վերջերս արդիւնաւէտ Սպանիոյ մուտքը Հասարակաց Շուկայ: Պատճառը չատ պարզ է: Մտահոգուած են Սպա – նիոյ երկրագործական արտադրութիւն – ներու մուտքով, Հասարակաց Շուկայ: Գալով Սպանիոյ, իր կարգին, պարտա – ւոր է մտածել, թէ ի՞նչպէս իր ճարտա – րարուեստը պիտի յաջողի մրցիլ Եւրո – պայի զարգացած եւ կատարելագործուած ճարտարարուեստին հետ:

Մոսկուա կը ճգտի օգտուիլ իրաց այս վիճակէն: Օգտագործելով առեւտրական եւ դրամատնից ճամբաները կ'աշխատի սիրաշահիլ սպանացի առեւտրականները զանոնք համոզելով, որ առեւտրական դործառնութիւններ ունենան իր հետ: Օ – րինակ կ'առաջարկեն Սպանիոյ հայթայ – թել երկրին պահանջին համեմատ քարիւղ եւ փոխարէնը փոխանակ տարադրամ պա – հանջելու, տպրանք ստանալ: Այս դեռեւ վրայ Մոսկուայի դործակատարները ճարպիկ են: Կը յիշեցնեն Սպանացինե – րուն, թէ Միացեալ Նահանգները կը փոր – ձեն նուազեցնել սպանական կօշիկներու ներածումը, իսկ Հասարակաց Շուկան ալ կը փորձէ արդիլել սպանական դիւղա – տնտեսական արտադրութիւններու մուտ – քը իր սահմաններէն ներս: Փորձեցէք մեղի հետ, քանի մենք պէտք ու – նինք ձեր արտադրութիւններուն, կ'ըսեն խորհրդային դործակատարները:

Սպանացիք առայժմ կը մերժեն ականջ կախել, ինչպէս կ'ըսուի նման պարագա – ներու: Բայց վաղը միւս օր կրնան չա – հադրդռուիլ, մանաւանդ, երբ նկատի առնեն, որ Եւրոպա այնքան ալ յօժար չէ ժողովրդավար դարձած Սպանիա մը փու – թով իր չարքերը ընդունելու: Պետական չահեր արդելք կը հանդիսանան:

Թ. Ա. Թ.

«ԾԱՒԱԶ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿՈՅՐԵՐԸ

ԵՐԲ ՄԵՐ ԾԱՆՆԵՐԸ ԴԵՌ ԿԸ ԾԱՑԻՆ

Ցաձլիկ «քուրսի» մը վրայ նստած, սը – րունքները դէպի առաջ երկարած, գոյդ ձեռքերը կզակին, ձեռնափայտը անոնց յենարան, իր խուփ աչքերը դէպի հեռա – ւոր տարածութիւններ ուղղած, կը սկսէր — «ժամանակին, կար ու չկար···» ու, հետաքրքիր հէքեաթներու անհատնում չարք մը որոնցմով կը կախարդէր մեր մանկական երեւակայութիւնը: Մենք մեծ ու պզտիկ լաճերս իր շրթներէն կախուած ժամերով մոխիկ կ'ընէինք գինք առանց ձանձրանալու, ու կը խնդրէինք որ կրկին կրկնէր իր պատմածները: «Թռչող խնո – ցին», «Գորտ Թագուհին», «Քաչալ է – վանէն»ը, «Զարնուած եղնիկ»ը, «Պաղ – տատի թէմպէլները», «Քաջ Նազարը», « Զոպան իշխանը » եւայլն, եւայլն, մաս կը կազմէին իր յայտագիրին:

Ու, երբ անիկա գիշ մը դժկամակէր, մենք մեր տոտիկներով կը տրոփէինք դե – տինը «նորէ՛ն, նորէն» աղաղակելով:

Գիւղի մեծերուն, իմաստուն կար – ծուածներուն քովն ալ խօսք, կշիռ ունէր անիկա: Երեկոները տանիքներու վրայ, կամ ձմրան եղանակին «ախոռ – սաքու – սի»ները հաւաքուած ազամարդիկ երբ ղոյզի բռնուէին «օրուան հրատապ» խըն – դիրներու շուրջ, անիկա չաճախ կը խառ – նուէր այդ ղոյզերուն, ու, համար – ձակօրէն կը պարզէր իր տեսակէտները: Իր յայտնած կարծիքները պարզ էին, յստակ, հասկնալի, բայց որ, տարրեր չատերու, յատկապէս խոհեմ կամ լաւա – տես կարծուած մարդոց կարծիքներէն:

Ցոռետես մարդու համբաւ ունէր: Իր չուրջը կատարուած «լաւ բաներ»ու մա – սին խորապէս թերահաւատ էր: Այլոց փառաբանած, դովաբանած տեսութիւն – ները ծիծաղելի, ազգային միամտու – թեան կը վերագրէր: Անհեռատեսութիւն, զեռ չուրը չտեսած բոպիկնալը մեր Հա – յերուս էն խոցելի պակասն էր իր համո – զումով:

«Թագաւորին ձին ձեր կոզմը նայած ըլալու է», կը հեղնէր չաճախ այն ան – ձերը, որոնք չափազանց լաւատեսութեան ախտէն վարակուած էին: «Բանդէա»նե – րէն չէր ախորժեր եւ չաճախ ծանր վէ – ձեր կ'ունենար անոնց հետ, երբեմն վի – բաւորելու կամ վիրաւորուելու աստիճան:

Իր համոզումով՝ բան չէր փոխուած մեր ազգային կամ հանրային դրութենէն զուրսը կամ ներսը մեզի «չնորհուած ի – րաւունք»ներու առընչութեամբ: «Տըր – ուածներ»ը, «եղածներ»ը եւ կամ «ըլլա – լիքներ»ը, բոլորը, պարզ, խաբուսիկ բա – ներ են, ժամանակաւոր երեւոյթներ մեղ Հայերս թմրեցնելու, քնացնելու համար:

Տարիներ առաջ, Հաւհաւցիները (Բա – լահովիտի մեծագոյն դիւղը) օգտուելով Սահմանադրութենէն մեզի «չնորհուած իրաւունք»ներէն, դատ բացեր էին իրենց դիւղի պէկին — Թէֆիլ պէկ — դէմ, դայն դիւղէն հեռացնելու միտումով: Եւ որով – հետեւ այդ դատը տեւած էր երկար, ձանձրացուցիչ, բազմածախք, Հաւհաւ – ցիները երդում ըրած էին յաջողութեան պարագային քառասուն ուղթ ժամէն քա – դել պէկին «խոնաղ»ը ու անոր աւերակ – ներուն վրայ դարի ցանել:

Հաւհաւցիներու այս բաղձանքը իրա – կանացած էր: Տարիներ տեւող դատը չա – հած էին, իրենց խոստումին համաձայն քառասունը ուղթ ժամէն քանդեր էին կե – ղեքիչ պէկին օրջը, ու անոր փլատակ – ներուն վրայ դարի ցաներ էին: Այս յա – ջողակ դէպքը եղած էր հպարտանքը ոչ միայն Հաւհաւցիներուն, այլ եւ բովան – դակ Բալահովիտի Հայութեան: Ու ա – սիկա տարիներու ընթացքին, միշտ այժ – մէական նիւթ էր դրեթէ բոլոր մարզոց շրթներուն վրայ:

Դատաբարը, եւ ուրիշ քանի մը Դատա – բարներ սակայն, այլ կարծիք, այլ ըմ – բռնում ունէին այս դէպքին մասին: «Հաւհաւցիները լնկան – ելան, անոպատ դրամ ծախսեցին, դատը չահեցան ճիշդ է, պէկին «խոնաղ»ը քանդեցին, անոր աւերակներուն վրայ դարի ցանեցին, այդ ալ ճիշդ է: Բայց··· ինչ որ աւելի կա – րեւոր էր անիկա չըրին, «խոնաղ»ը քան – դելէ առաջ չարմարադոյն առիթն էր գայն չբացնելու, այդ կեղեքիչ հրէչին դաս մը տալու: Վաղը, վաղնամ օրը գայ, որ պէկն վռնտուած նոյն պէկը առիթը ըս – տեղծէ Հաւհաւը հիմնովին քանդելու ու անոր աւերակներուն վրայ « պոռան » ցանելու··· Սրտանց կը ցաւիմ որ պա – տը չէ ըլլամ···»:

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

(Շար. – 8)

ԹԱՏՐՈՆ

L'Homme aux Camélias

— o —

Մինչ յառաջացնելու դասական ծա – նօթ տեսութիւններէն մէկն է, որ երբ դերերը չքմուին, կրնան զուարճալի կա– յութիւններ առեղծել, երբ ծառան կը դառնայ տէր և կը խօսի այդ ոճով, կամ երբ այր մարդը կը դառնայ··· կին, ինչ որ է «Քամելիազարդ մարդը» թատերա – խաղի պատգամային:

Սակայն Տիմաղը եւ իր տեսութիւնները կը մնան իրենց տեղը, երբ կը խօսուի վե– րյիչեալ բեմադրութեան մասին: Այս ներկայացումը չատ աւելի անդին անցնող ու խորքի եւ ձեւի այլ տարողութիւններ ունեցող երեւոյթ մըն է: Ծանօթ պատ – մութեան մը հետեւողութեամբ՝ ամբողջո– վին նոր արտայայտութիւն մը:

Հեղինակը՝ Սրիվաքոփ, որ նոյն առեն բեմադիրն է եւ գլխաւոր դերասանը, ա– ռած է Տիմա Որգիի հանրածանօթ «Քա– մելիազարդ կինը» վէպը ու զայն վերա– ծած հինգ արարով ներկայացման: Շերը– լելով դերերը ան ցոյց ուզած է տալ, թէ քանիերորդ դարու այրերն են, որ կրնան պոռնկանալ կնոջ սեռային, տըն– տեսական թէ այլ բացարձակ ազատու – թիւններու հետեւանքով: Մարկրիթին տեղ Արմանն է, որ իր «հրապոյրները» կը ծախէ վինք ցանկացող կամ սիրող կի– ներուն: Այս ներկայացման մէջ ամէն ար– ժէք կը կայանայ, սակայն, անոր ձեւին մէջ ու անոր արդիւնքին՝ որ ամբողջո– վին կայողութիւնն է:

Գործ մը ներկայացնել: Ամէն ինչ ձըզ– ուած է մինչեւ ծայրագունութեան աս– տիճանը: Հատած է տեղ մը, ուր հանդի– սատեսը, մնալով հանդերձ բեմէն հեռու, կը զգայ ինքզինք այնքան մօտ, անոր մաս կազմող, եւ կամ տարուելով իսկ անկէ՝ կը մնայ հեռաւոր, քննական, ծայ– րայեղ զգացումներու եւ մտածումներու սահմաններու մէջեւ: կեա՞նքն է, թէ կեանքի կապկումը, սէ՞րը թէ անոր երեւոյթակաները, իրակա՞նը թէ արուես– տականը, մարդկային առա՞մը, թէ հեզ– նանքը ամէն բանի, որովհետեւ հոս ամէն ինչ հակառակն է ամէն ինչի, ամէն ինչ արտառոց է:

Մեկնաբանութիւնը ազատօրէն փոխ ա– ռած է այն ամէն տարրերը, որ արուես– տի չրջաններ եւ դպրոցներ մեզի հրամ – ցուցած են — Մայրագոյն Ազեւելք եւ նափոլեական դպրոց, Իտալիա եւ Ֆոռմե – տիտ տ'ել տ'արթէ, օփերա, միւզիք–հօլ, խամաճիկներու արուեստ: Ամէն ինչ խօլ ծպտած է եւ ծայրայեղ չպար համապա– տասխան զգեստաւորումով: Թատերական բոլոր ձեւերը մեծցուն են եւ չափազան– ցուած: Ու ամէն չափազանցութիւն եթէ խնդուք կը յառաջացնէ, կը ծառայէ նաեւ որպէս խոշորացոյց կեանքն ու դէպքերը

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

«ԱՐԱՐԱՏ» ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

«Արարատ»ի կազմէն հեռացուած են, կարգապահական նկատառումներով, ծա– նօթ երեք խաղացողներ՝ Արկադի Ան – դրէասեան, Ալեօշա Աբրահամեան եւ Սուրէն Մարտիրոսեան:

«Սով. Հայաստան» օրաթերթի (Մա– յիս 21) չորս երկար սիւնակներ դրաւող՝ «Ինչու նրանք հեռացուեցին Արարատից» խորագրուած անստորագիր ղրուքիւնը ներկայացուցած է պատճառները:

1976ի ախոյենական մրցաշարքի աւար– տումէն եւ արձակուրդներէն ետք, Ար– կադի Անդրէասեան չէ ներկայացած թէ՛ բժշկական քննութեան, թէ՛ ալ երեք յա– ջորդական մարզումի փորձերուն: «Ար– արատ»ի պատասխանատուները մտահոգ վիճաբանքի եւած են եւ միայն ութերորդ օրը դրած են. ենթական խումբի ղեկա– վարութեան յայտնած է, թէ յաջորդ օր կը ներկայանայ՝ «բանակցելու» համար:

«Պարզելով, որ թիմի անդամ Անդրէաս– եանը անյարդելի պատճառով չի ներկա – յացել բժշկական զննման, վերատրակաւոր– ման եւ մարզական հաւաքի, կոպտօրէն խախտել է կարգապահութիւնը, մոռացել խաղացողի ու աւագի իր պարտքը, ան– հարել թիմի շահերը··· ղեկավարու – թիւնը նրան հեռացրեց թիմից»:

Ծօդուածը քննութադրելով Անդրէասե– նի նկարագիրը, վարք ու բարքը դիտել տուած է, թէ ան ինքզինք սկսած է համա– րիլ անփոխարինելի, դարձած է դոռոզ– միտ, խախտած է սահմանուած կարգ ու կանոնները, խումբի նախկին մարզիչ Ն. Սիմոնեանի դիտողութիւններուն պատաս– խանած է կոպտութեամբ, նոյնիսկ ան– պարկեշտ արտայայտութիւններով:

Քանի մը անգամ հեռացուած է խում– բէն, ետ առնուած է, երբ ներողութիւն խնդրած է, սակայն վերջերս այլեւս անհանդուրժելի նկատուած է:

Անդրէասեան, Աբրահամեան եւ ու – րիշներ տեսական դժուարութիւններ ըս– տեղծած են խումբի ղեկավարութեան համար եւ, զարմանալի չէ, որ «Արարատ» ամէն 2 – 3 տարին անգամ մը, մար – զիչ փոխած է. «Դա էլ հէնց Արարատի անհատասար, անկայուն խաղի, նրա թը– ուիչքների ու անկումների հիմնական պատճառներից մէկն էր: Այդ նոյն հան– գամանքը լուրջ դժուարութիւններ էր ա– ռաջացնում ամէն անգամ, երբ որակեալ մարզիչ ընտրելու եւ հրաւիրելու անհրա– ժեշտութիւն էր առաջանում»:

Երկար տարիներէ ի վեր «Արարատ»ի բերդապահը եղած է Ալեօշա Աբրահամ – եան: Անկայուն նկարագիրի հետեւան – քով յաջողութիւններու եւ ձախողու – թիւններու երկար պատմութիւն մը ար– ձանագրած է: Ոչ միայն անկայուն նկա– րագիրը, այլեւ կռուազան ու խառնա – կիչ՝ «··· կոպիտ է վարուել խաղընկեր– ների նկատմամբ, բանը հասցնելով ծեծ– կըռտուքի, յաճախ չի կատարել մարզիչ– ների ցուցումները, նրանց առջեւ դնելով տարբեր կարգի վերջնագրեր»: Այդ վերջ– նագիրները չահադիտական քնոյթ ունե – ցած են. «աւտոմեքենայ չէք տայ՝ չեմ խաղայ, լինճ համար ամենաժամանակա – կից կահոյքը չէք ճարի՝ դաշտ չեմ մտնի»:

Գալով Սուրէն Մարտիրոսեանի, խում– բէն հեռացուած է մարզական – թեքնիք վարպետութեան խիստ ցած մակարդա – կին համար:

×

ԱՆՏԱՌՆԵՐՈՒ «ԲՈՒԺՈՒՄ»Ը

Լենինականի անտառատնտեսութիւնը Դուզարքի չրջանին մէջ իր խնամակալու– թեան տակ առած է հողմահար լեռնալան– ջերը: Անտառաբոյծները սկսած են «բու– ժել» հողերը՝ ձիափուչի ծառատունկեր հիմնելով 900 հեկտար տարածութեան մը վրայ: Տասը – տասնըհինգ տարի ետք նորատունկ անտառակները կը սկսին սո – սափել հոն: Ձիափուչը հողմահար լեռ– նալանջերու ծանօթ «բուժակ» է: Ան կ'ամրացնէ հողը, կը վերահաստատէ ա– նոր ջրային կարգը, դաշտերը կը պաշ– պանէ հեղեղի հոսանքներէն: Մեծ տարա– ծութիւններու վրայ անոր մշակումով չա– հագրգռուած են նաեւ դեղագործները, որովհետեւ կենսանիւթերով հարուստ ձիափուչի պտուղները դեղի արժէքաւոր հումք են: Գիւղատնտեսական օգտագոր – ծումէ դուրս մնացած հողերու վերահաս– տատումը չրջապատի պահպանութեան ծրագրի հիմնական կէտերէն մէկն է, զոր կ'իրականացնեն Հայաստանի անտառա – բոյժները: Արդէն կեանքի կոչուած են հազարաւոր հեկտարներով լերկ լեռնա – լանջեր: Լեռնային չատ մը չրջաններու մէջ, ուր հեղեղի հոսանքներէ զոյացած աւերակները մինչեւ վերջերս անխուսա – փելի չարիք կը նկատուէին, հալոցքի ջուրերը չատոնց կ'օգտագործուին հողե – րու բերրիութիւնը աւելցնելու համար:

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

— o —

ՄԻԼԱՆՕ.— Վաստակաւոր դրող եւ խմբագիր Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ խորին ցաւակցութիւններ կը յայտ– նենք իր ընտանիքին եւ «Ցառաջ»ին:

ԻՏԱԼԻՈՑ ՀԱՑՈՑ ՄՇԱԿՈՒՅԹԱՑԻՆ
ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

×

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Մեր կսկիծով կ'ողբանք կորուստը Հայու մեծ ու բազմաշնորհ զաւկին Հրանտ – Սամուէլի եւ յարգանքով կը խոնարհինք իր անկորնչելի յիչատա – կին առջեւ:

Ցանուն Ֆրնս. Բանակի Նախկին Հայ կամաւորներու եւ Ռազմիկներու Բարե – կամական Միութեան, կը յայտնենք մեր խորին վչտակցութիւնը Սամուէլեան ազա– կից ընտանիքին եւ վչտակից «Ցառաջ»ի:

Միութեան պատուակալ Նախագահ
ՎԱՀՐԱՄ Կ. ՄԻՍԹԻԿ

×

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Խոր կսկիծով կ'ողբանք կորուստը Հայու մեծ ու բազմաշնորհ զաւկին Հրանտ – Սամուէլի եւ յարգանքով կը խոնարհինք իր անկորնչելի յիչատա – կին առջեւ:

Ցանուն Ֆրնս. Բանակի Նախկին Հայ կամաւորներու եւ Ռազմիկներու Բարե – կամական Միութեան, կը յայտնենք մեր խորին վչտակցութիւնը Սամուէլեան ազա– կից ընտանիքին եւ վչտակից «Ցառաջ»ի:

Միութեան պատուակալ Նախագահ
ՎԱՀՐԱՄ Կ. ՄԻՍԹԻԿ

×

ՓԱՐԻԶ.— Վաստակաւոր մտաւորա – կան, հանրային գործիչ եւ «Ցառաջ»ի խմբագիր Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ մեր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք ողբացեալին ընտանիքին եւ «Ցառաջ»ին:

Հ. ՍԻՐԻՆԿԻՒԼԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆ
ՄՐՑԱՆԱԿԻ ԴԱՏԱԿԱԶՄ

×

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հարաւային Ֆրանսայի Թեմի Ազգային Կեդր. Վարչութիւնը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ մեծ հրապարակագիր Հրանտ–Սամուէլի մահ– ուան տխուր առթիւ:

ԱԶԳ. ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆ

×

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Կը խոնարհինք մեծ Հա – յուն, «Ցառաջ»ի խմբագիր Հրանտ – Սա– մուէլի զաւակին առջեւ. կը բաժնենք վիչ– տը իր ընտանիքին եւ «Ցառաջ»ի:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (359)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Թ. ՄԱՍ

ՁԻՆԱՐՕ ԻՐ ՊԱՐՏՔԸ ԿԸ ՎՃԱՐԷ

— Տէր իմ, քիչ մը առաջ ըսածներէս հասկցաք անշուշտ թէ քիչ թէ չատ ձեր մինքէն անցածները եւ ձեր փափաքները գուշակած եմ, խօսք առաւ ոստիկանա – պետը: Թէպէտ ձեր արարքներուն լիովին տեղեակ չեմ, բայց ձեր մտադրութիւն – ները պիտեմ: Սա ալ յայտնի է թէ այս– օրուան մթնոլորտը, այսինքն Սանտրիկոյի դաշնահարուելը ձեր կազմակերպած դէպքերուն հետ քիչ թէ չատ կապ ունի:

— Ատոնց վրայէն անցնինք, մռայլած Ռոլան երեսները կախելով:

— Կ'անցնինք, տէր իմ, կ'անցնինք: Ու– րեմն եզրակացութեան պիտի յանգիմ եւ այդ եզրակացութիւնն ալ ձեղի ըսելու պատիւը պիտի ունենամ: Տրամաբանօրէն դատելով, ձեր մտքէն անցածները գու– շակելով եւ ձեր կատարած արարքները մանրազնին կերպով ուսումնասիրելով սա եզրակացութեան յանգած եմ որ դուք մէկու մը չուրջը կը դառնաք, կնոջ մը չուրջը՝ որուն անունը պիտի չտամ, ո– րովհետեւ դիտեմ թէ արդէն գուշակեցիք:

— Լէոնորը, մտածեց Ռոլան:

— Այդ կնոջ չուրջ կը դառնան նաեւ այն մարդիկը որոնց դէմ դուք մահուան կռիւ բացած էք, չարունակեց Կիւօ ճե– նարօ: Ահա այդ ազնուափայլ տիկինը ձեզ ձեր սրտէն ամուր կապերով բռնած է, եւ այժմ եթէ ես ձեզ զայն կարենամ ազա – տելու վիճակին մէջ դնելու ըլլամ, իսկա– պէս ձեր կեանքը ազատած ըլլալու չափ մեծ ծառայութիւն մը մատուցած պիտի ըլլամ ձեզի··· Ահա, տէր իմ, ամենայն ուղղամտութեամբ, պէտք եղածը կրցա – ծիս չափ բացորոշ եղանակով մը պարզե– ցի ձեզի: Այժմ կը սպասեմ որ բառով մը կամ ձեռքի նշանով մը հասկցէք ինծի թէ ճի՞շդ են ըսածներս թէ սխալած եմ···:

Ռոլան սկսաւ մտածել···:

Անշուշտ ոստիկանապետը բան մը դի– տէր որ կը պնդէր թէ Լէոնոր վառնդի մէջ էր:

Ի՞նչ ընել պէտք էր ուրեմն···: Եթէ Լէոնոր իսկապէս վառնդի մէջ էր, պէ՞տք էր զայն ազատել···: Ո՞վ սակայն, ի՞նքը, ինքը Լէոնորը ազատո՞ր: Ինչո՞ւ սա – կայն···: Ինչո՞ւ այդ կնոջմով զբաղէր: Զէ՞ որ ան դաւաճանած էր իր սիրոյն···

Այո, ճիշդ էր, Ռոլան անոր նեղած էր, բայց ինչո՞ւ զայն պաշտպաներ:

— Վառնդի մէջ է եղեր, վառնդի մէջ, մռայլած Ռոլան հոգւին խորէն: Ինչո՞ւս պէտք: Ինքը մահամերձ մայրս ազատելու փորձ մը ըրա՞ւ, հայրս մու– բացականութենէ ազատո՞ց: Գերեզմանային լռութիւն խորը խորդացած մթնոլորտս վրաս մտածե՞ց···: Տանտոլոյի տան մէջ գիս ձերբակալելու վառնդէն ազատեց, ահա այս եղաւ իր միակ քաջութիւնը, քաջութիւն մը որուն մէջ հաչիւ եւ եսա– սիրութիւն կայ, ինքզինքը ազատելու հա– մար էր որ գիս ազատեց···: Ի՞նչ հաւա– տարիմ եւ առաքինի նշանած է եղեր որ բանտարկուած օրէս քանի մը ամիս ետքը Ալթիէրի հետ ամուսնացաւ···: Եւ հիմա վառնդի մէջ··· ահա պատուհասն է որ կը հասնի, պատիժն է որ դուռը ափ ա– ռած է···: Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ պիտի երթամ եւ ճակատագրին անօրինած պատիժին առջեւ ցցուելով ետ պիտի մղեմ զայն:

Այս բառերը որոնք հոս ընդարձակ տեղ մը գրաւեցին, իր ուղեղին մէջ հապճե– ղկու վայրկեանի մէջոց մը գրաւած էին···:

Փոթորիկէն ետք երբ խաղաղութիւն տիրեց իր ուղեղին մէջ, նոր մտածում մը սկսաւ տանջել զինքը:

— Բայց դեռ կը սիրեմ զինքը, մտածեց դողդղալով: Այո, թշուառական սիրտս, դեռ կը սիրեմ, յիմարի պէս դեռ կը պաշ– տեմ զայն: Եւ դուն որ կեանքիդ մէջ որեւէ բանէ չես վախցած, այժմ մտա – ծելով որ ան վառնդի մէջ է, դողալ կը սկսիս:

Եւ ճիգով մը ինքզինքը զսպելով, ճե– նարօյի հարցումին պատասխանելով ը – սաւ.

— Ասեցէք պարոն, Տանտոլոյի աղ– ջիկը ի՞նչ տեսակ վառնդի մէջ է:

— Վառնդի մէջ եղող կնոջ անունը դուք տուիք, տէր իմ, եւ ճիշդ զատք: Հիմա կ'անցնիմ տալիք տեղեկութիւններուս: Նախ սա ըսեմ թէ Սուրբ Մարկոս եկեղե– ցիին սաորերկրեայ նշխարատունը մեծ դեր կատարեց այս գործին մէջ:

ՄԻՇԵԼ ԶԵՎԱԿՕ

(Շար.)

Այբի Տիկին Ռուբէն Տէր-Դաւթեան եւ զաւակը՝ Միքայէլ, Տէր եւ Տիկին Վահիկ Տէր-Դաւթեան եւ զաւակները՝ Սիլվի, Ռընօ, Մարկոս եւ Պէաթրիս, Տէր եւ Տիկին Արմէն Բարսեղեան եւ զաւակները՝ Միքայէլ եւ Անոնա, Պր. Տիգրան Նաղուպեան, Օր. Պերճուհի Մայիլեան (Լոնտոն), Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Բալեան եւ զաւակները (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Զաւէն Հայոգործեան եւ զաւակները (Երեւան), Տիկին Լիլիթ Բալեան եւ դուստրը (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Ռոմոլօ Պարտիզեան (Վենետիկ), ինչպէս նաեւ Տէր-Դաւթեան, Քուֆլինալ, Ժաք, Սիմոլսոն, Պարտիզպանեան, Վեռն, Լենէզեան, Բլերվակ ընտանիքները խոր վշտով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, հօրեղբօր, կնքահօր եւ ազգականին՝

ԲԺ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆԻ
médecin-assistant des hôpitaux,
médaillé de la Résistance

մահը, որ պատահեցաւ սրտի կաթուածով Շաբաթ, Ցունիս 11ին Քաննի մէջ։

Ողբացեալի կտակին համաձայն՝ մարմինը յանձնուեցաւ Բժշկական Գիտութեանց Կաճառին եւ Շաւիլի հայ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ հոգեհանգստեան արարողութիւնը Շաբաթ՝ Ցունիս 18, ժամը 10·30ին։

Փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններ ազգային եւ մշակութային կազմակերպութեանց եւ Մարզկային Իրանց Պաշտպան միջազգային կազմակերպութեան։

Ներկայս ընդունիլ որպէս մահազդ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այբի Տիկին Նշան Դարբինեան եւ զաւակներն ու թոռները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս Կիրակի, Ցունիս 19, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ-հօր՝

ՆՇԱՆ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆԻ

մահուան 6րդ տարեդարձին առթիւ։

Ի պիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Այս տխուր առթիւ, Տիկին Դարբինեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին, իր ամուսնոյն յիշատակին։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՈՐ ՍԱԼ ՄԸ

ՆՈՐԱՅՐ

կ'երգէ 12 ժողովրդական երգեր։—
Առանալու համար կարելի է դիմել հետեւեալ հասցէներուն։—

Paris
LA CAPPADOCE
3, Rue Marivaux,
Tél. : 742-83-65
EREVAN
26, Rue Bergère
Tél. : 770-85-81
AIDE - SOCIALE
77, Rue Lafayette
Tél. : 878-02-99
LIBRAIRIE PALOUYAN
9, Rue de Trévise
Tél. : 523-24-97
LIBRAIRIE SAMUELIAN
52, Rue Mr le Péince
Tél. : 326-88-65
ALTOUNIAN ONNIK
130, Rue Jeau-Jaurès
Arnouville les Gonesse
987-08-73

Marseille
MAGARIAN
9, Place des Vergers
Garge les Gonesse
Tél. : 986-49-71
MAISON DE LA CULTURE
12-14, Rue Saint Bazile
Tél. : 50-15-09
JOURNAL ARMENIA
2, Place de Gueydon
Gardanne

Lyon
Super-Marché Bahadourian
20, Rue Villeroy
Tél. : 60-32-10

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՍԷՆ ԼՈՒԻԶ – ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան Անտոք-Վարուժան են – թակոմխէները սրտի անհուն ցաւով կ'ողբան մահը իրենց վեթերան եւ վաստակաւոր ընկերը

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

Յոնարհելով իր յիշատակին առջեւ, ցաւակցութիւնները կը յայտնեն իր այրիին եւ ընտանեկան պարագաներուն։

×

ՄԱՐՍԷՅ.— Մշակոյթի Տան Ցանձնախումբը մեծ եւ հմուտ հրապարակագիր Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր ընտանեկան պարագաներուն եւ «Ցառաջ»ին։

×

ՍԵՒՐԱՆ.— Կապոյտ Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ այրի Տիկին Ա. Սամուէլեանի, ինչպէս նաեւ զաւակներուն եւ «Ցառաջ»ի՝

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

մահուան առթիւ։

×

ՓԱՐԻԶԻ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Աչխէն Սամուէլեանի՝ իր ողբացեալ ամուսնոյն՝

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

մահուան առթիւ։

ՔՕԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Փարիզի եւ շրջանի մարմինը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի առաւօտ Ցունիս 19, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցիին մէջ, 1915 Ցունիս 15ին Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղան հանուած Քոան Հերոսներուն համար։ Նոյնպէս հայ ազատագրութեան համար կեսարիոյ կախաղաններուն վրայ եւ Վանի բանտին մէջ նահատակուած հերոսներու յիշատակին։

Հերոսներու յիշատակը յարգող բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ արարողութեան։

×

ՀՈԳԵՃԱՇ

Կիրակի Ցունիս 19, ժամը 13ին Բիծա Ոսկեաձ ճաշարանին մէջ, 139 Ռիւ Սէնթ Օնորէ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Կապոյտ Խաչի միօրեայ զպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի կ'ունենայ Ցունիս 18ին, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։

Կը հրաւիրուին ծնողքներ եւ փափաքողներ։

Երգ, արտասանութիւն եւ պար, զբոսրոցի աշակերտ – աշակերտուհիներու կողմէ։

ՖՐԱՆՍՍ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ամէն ամսու Ա. եւ Գ. երկուշաբթի օրերը, ժամը 20·45ին Պարոյր – Սեւակ պրադարանը, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ, Մեթրօ Քատէ։

Յաջորդ դասախօսութիւնը Ցունիս 20, կը դասախօսէ ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ։

(Շարունակութիւն)։

Գ. Մաս.— Հայ փետայիներու ծագումը Թրքահայաստանի մէջ։

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Իսիի, Շաւիլի եւ Մէօտոնի չրջանին կողմէ։

Շաբաթ, Ցունիս 18, երեկոյեան ժամը 20·30ին, Իսիի Հայկական եկեղեցիին հանդիսասրահին մէջ

6, Avenue Bourgain
Issy les Moulineaux
(Métro : Mairie d'Issy)

Պիւֆէ, հայկական ճաշ, վիճակախաղ եւ անակնկալներ։

Մուտքը 15 ֆրանք

ՄԵԾ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆ

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀԱՅՐ

ԾՆՆԴԵԱՆ 300ԱՄԵԱԿ

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի Տեսչութեան
Կիրակի, Ցունիս 19, վարժարանին թատերասրահին մէջ
26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր

Աւանդական ճաշէն ետք, որու մասնակցիլ փափաքողները պարտին նախապէս վերապահել իրենց տեղերը, հեռաձայնելով վարժարան (027-68-28)
Ժամը 17ին, պաշտօնական հանդիսութիւն նախագահութեամբ Փարիզի Արքեպիսկոպոս

ԿԱՐԴԻՆԱԼ Ֆ. ՄԱՐԹԻԻ

ԿԸ ԲԱՆԱԽՕՍԷՆ

ՓՐՈՖ. ՇԱՌԼ ՏԷՏԷԵԱՆ
(ֆրանսերէն)

ՄԷԹՐ ՅՈՎՒԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
(հայերէն)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հանդիսաւոր պատարագ

Նախագահութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հ. Բ. Ը. Մ.ի հիմնարկութեան 71րդ տարեդարձին եւ Մարսէյլի իր մասնաճիւղին նոր սրահին բացման առթիւ Փրատոյի Ս. Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը կազմակերպէ հանդիսաւոր պատարագ ի ներկայութեան Արեւմտ. Եւրոպայի Հայր. Պատուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկեանի,

որ պիտի տայ օրուան պատգամը։

Պատարագը կը մատուցանէ
Ցակոբ Եպս. Վարդանեան

Կիրակի Ցունիս 19,
Սկիզբ ժամերգութեանց 8·30,
Պատարագ՝ 10·30։

GRAND GALA
CHOREGRAPHIQUE & MUSICAL

Samedi 18 Juin à 20 h. 30 au Nouveau Théâtre de Gymnase, 4, Rue du Théâtre Français, Marseille.
avec la participation :
— des élèves de l'Ecole de Danses de EDOUARD BOLIKIAN
— EVA ARZOUIAN (danse soliste)
— MARIE-THERESE OLIVIER (guitare)
— GEORGES BOZOUKLIAN (piano)
— EDOUARD BOLIKIAN (chorégraphe)
Réservation :
Académie de Danse
2, Impasse Latil
MARSEILLE (8e)

Bal de la Rose

Organisé par
L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE de Marseille
Sous la présidence de Mr et Mme ALEX MANOOGIAN
Président à vie de l'association
au SOFITEL Vieux-Port Bd. Charles es Livon — Marseille le Samedi 18 Juin, de 20 h. 30 à 4 h.
André Rian et son orchestre attractif
Le chanteur international DJAN TATLAN
Location : au siège, 33 Cours Pierre Puget
Agence Wasteels, 87 La Canebière — 50-89-12
Auprès des membres.

ARMENIE 77

du 13 Juillet au 25 Juillet
du 5 Août au 19 Août
du 1er Octobre au 15 Octobre
du 22 Octobre au 5 Novembre
du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)
Renseignements et inscriptions :

mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66
Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS
POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
17
VENDREDI
17 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

52ԴՈՒ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·880 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 52e ANNÉE — N° 13.880

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐԸ

(Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՓԱՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ)

—o—

Մանրամասնութիւնները՝ դէպքերու եւ անցուդարձերու, անկասկած, կը տար – բերին ժողովուրդներու պատմութեանց մէջ։ Երկրէ երկիր եւ ժամանակաշրջանէ ժամանակաշրջան։ Դէմքերն եւս անուն եւ միջավայր կը փոխեն։ Սակայն ազա – տութեան ձգտումը, իբրեւ համամարդ – կային իղձ եւ իտէալ, պատմութեան խանձարուրէն ցայսօր, կը մնայ հիմնա – կան առաջադրութիւնը մարդուն։

Ինչո՞ւ որ ինքզինք կը զաւանի գլխապիր էակ՝ մտածող, ուրեմն նա՛ւ զաւող։

Տարբերան իրաւունքներ կան, որոնք անբռնաբարելի կը մնան։ Այսպէս էր ե – ղեր, այսպէս է նաեւ այսօր եւ, անբե – կանելի կերպով, այդպէս պիտի ըլլայ նախքան վաղը։ Այլապէս, մարդկութիւ – նը պիտի արձանագրէ հոգիներու եւ ապրումներու լճացում, ինչպէս փոքր ստրածութեան մը վրայ անշարժացած, ապականած, գարշահոտ ջուրը։

Կ'ապրին ա՛յն ժողովուրդները, որոնք փոթորկայոյզ, ալեկոծ ծովը կ'երազեն, կը տենչան բաց, մաքուր տարածութիւն – ներ, ի՛նչ փոյթ, թէ ամեհի կոհակներ մարդկային խլեակներ ափ կը հանեն եւ փոթորիկներ մահ ու աւեր կը սփռեն հոս ու հոն։

Ձախախտուներու վերապահուած հո – գիները միշտ սահմանուած են մակերե – սին տակ մնալ։ Գոյատեւել, սակայն չապրիլ։

Մեր նորագոյն ժամանակաշրջանի պատմութիւնը, անցեալի հարազատ դի – մին չարունակականութեան պահպանու – ժով, մաքառումներու, գօտեմարտերու անվերջանալի եւ անքակտելի շղթան կազմեց։

Որովհետեւ ամուր, անսասան մնաց ոչին, ա՛յն որ կը կոչենք Հայկազեանց։ Ա՛յն որ երկիր կը մխացնէ ներկային՝ ժո – ղովուրդի մը ապրելու իրաւունքը հաս – տատելով։ Անոր կամքի վճռականութիւնը ցոյց տալով։

Հայ ազատագրական չարժումը անվի – ճելի վկայութիւնը կը բերէ ասոր։ Պայ – քարը եղաւ բուռն։ Եւ զոհերն ալ՝ նա – հատակներ, եղան չատ։

1915 Յունիս 15։ Պոլսոյ Պայազիտի հրապարակը կախաղաններէ ճօճող Հըն – չակեան քան նահատակներու մարմին – ները, ապահովաբար, անկենդան դիակ – ներ նկատուեցան դահիճներուն կողմէ։ Բռնապետերը՝ ըլա՛ն անոնք ժողովուրդ – քէ անձ, միշտ այդպէս մտածած են։ կարծած են, թէ չնչաւորը անշունչ դար – ձնելով դաղափարներն ու իտէալներն ալ կը մեռնին։ Անհետ կը կորսուին։

Պատմութիւնը ա՛յլ բան կ'ըսէ սակայն։ Նախաղահները քանդած են կայսրութիւն – ներ, որովհետեւ մեռելները աւելի սար – սափողու են, քան ողջերը՝ շղթաներ խորտակելու համար։

Աղատութեան տենչեր առաջնորդեցին քան հերոսները մինչեւ Պայազիտ։ Ինչ – պէս անոնցմէ առաջ եւ ետք չատ ուրիշ – ներ՝ հոն թէ այլուր։ Սակայն սերմը արդաւանդ ծաղկեցաւ։ Եւ ծլարձակուե – լով քիչ ետք անխորտակելի կաղնի մը դարձաւ՝ Ազարատեան դաշտերուն եւ մերձակայ հովիտներուն մէջ։

Երկար դէօշէկ մինչեւ Հայաստանի Հանրապետութեան Մորհրդարան։ Արիւ – նով եւ հուրով արձանագրուած տաժա – նելի ուղի մը, ինչպէս եղած է մեր պատ – մութիւնը միշտ։

Այսօ՛ր, ժողովուրդ մը ամուր արմատ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

—o—

Եւրոպայի Մորհրդարանի հարցը այլ – եւս լուծուած կարելի է նկատել քանի Պառ Խնդրոյ առարկայ ըրաւ կառավա – րութեան պատասխանատուութիւնը ըստ Սահմանադրութեան 49րդ յօդուածին։ Արդարեւ Սահմանադրութեան այդ յօդ – ուածը կը նախատեսէ որ երբ Նախարա – րական խնդրոյ առարկայ ընէ կառա – վարութեան պատասխանատուութիւնը օրինագիծի մը չուրջ, այդ օրինագիծը ինքնաբերաբար քուէարկուած կ'ըլլայ ե – թէ մինչեւ 24 ժամ Ազգ· Ժողովի դիւանին չյանձնուի արգելքի բանաձեւ մը։ Եւ նախատեսուած էր արդէն որ նման բանա – ձեւ պիտի չըլլայ քանի ամէնէն ընդդի – մադիրը՝ Հ·Հ·Հ·ն չուզեր այդքան հե – ռու երթալ, իսկ բուն ընդդիմութիւնն ալ կը զոհանայ մեծամասնութեան պառակ – տումը դիտելով։

Ջորեքշաբթի օր, օրուան եւ նախկին Նախարարապետներու ելոյթները աւելի սուր ընոյթ առին եւ Շիրաք չվարանե – ցաւ իսկ ըսելէ թէ հրաժարած է ոչ մի – այն որովհետեւ կառավարելու միջոցներ չունէր, այլեւ՝ որովհետեւ քաղաքական տարակարծութիւն ունէր Նախագահին հետ, ի մասնաւորի Եւրոպայի չուրջ։ Շիրաք դժուարութիւններ կ'ունենայ սա – կայն լսելի դառնալու համար քանի ինչ որ կ'ըսէ Եւրոպայի Խորհրդարանին հան – րաքուէով ընտրութեան դէմ եւ ընդհան – րապէս Եւրոպայի, կը թախի Ձախին ա – ղմկալի ընդմիջումներուն «ստորագրած է, դայթակղեցուցիչ է» եւն·, եւն·։

Այս մթնոլորտին մէջ է որ առ այժմ փակուեցաւ Եւրոպայի հարցը։

Քանի մը տողով

ՍՊԱՆԻՈՑ ընտրութիւններու առաջին արդիւնքները ցոյց կուտային կեդրոնի զգալի յաղթանակը, երկրորդ դիրքի վը – րայ են ընկերվարականները։

ՊՈԼՍԻՆ կը հաղորդեն, թէ ոստիկա – նութեան թմբեցուցիչներու ճիւղը 220 Հողատէր ձերբակալած է՝ մեկնի ապօ – րինի մշակումի համար, երկրին կեդրոնը։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ Հասարակապետութեան վեհաժողովը, որ ցարդ երբեք չէր դա – տապարտած Հասարակապետութեան եր – կիրներէն որեւէ մէկը, Ուկանտայի նա – խագահ Իտի Ամինի վարչակարգը դա – տապարտեց ընդգծելով, թէ «մարդկա – յին իրաւանց բռնաբարութիւնները զան –

է ձգած իր հողին մէկ փոքր չերտին վը – րայ։ Եւ կը կերտէ իր ապագան՝ աչքերը սեւեռելով սահմանէն անդին՝ հաստա – տական վճիռով եւ յստակ ձգտումներով։

Այսօր, այդ ժողովուրդը կը յիշէ նաեւ իր նահատակ հերոսները։ Կը յիշէ ո՛չ միայն խնկարկելու համար անոնց յիշա – տակին, այլեւ, մանաւանդ, անոնց երա – զը իր լոյսին հասցնելու մտադրու – թեամբ։

Ժ· Մ·

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՏԻՊ

ԻՏԱԼԱՑԻ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԻՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԻՍԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի Ճարտարապետի տան մէջ բացուած է իտալացի ժամանակակից մեծ ճարտարապետներէն մէկուն՝ Ճիովաննի Միքելուչիի ցուցահանդէսը, ուր ներկա – յացուած է 25 աշխատանք։ Ցուցահան – դէսի բացման առեն խօսք առած են Հա – յաստանի Ճարտարապետներու Միութեան վարչութեան նախագահ Արծրուն Գրի – գորեան, «Մորհ· Միութիւն – Իտալիա» բարեկամութեան ընկերութեան հայկա – կան բաժնի վարչութեան փոխ–նախագահ Ճարտ· Աքմէն Զարեան եւ իտալացի հիւ – րեր։ Ցուցահանդէսը, իր ստեղծած հե – տաքրքրութեան պատճառով, տեղի կ'ու – նենայ նաեւ Լենինականի եւ Կիրովականի մէջ։

×

ԵՐԱԺԻՇՏ ԱՐԱՄ ՍԱԹՈՒՆՑԻ ՆՈՐ ԴՈՐՁԸ

Երաժիշտ Արամ Սաթունց աւարտած է «Ժողովրդի սխրանքն անմահ է» խաչքա – րը, որ կ'ըռոյթներով եւ մեղեդիներով հարուստ գործ մըն է։ Ա· Սաթունց ղրած է առնաթներ, դաշնակի համար պոէմներ, նախերգանքներ, չարժանկարներու եւ թատերական ներկայացումներու համար երաժշտութիւն։ Իր ստեղծագործութիւն – ները տեղ գտած են չատ մը խումբերու նուագացանկերուն վրայ, ինչպէս «Հայ – կական Փանթագիան», «Տօնական Հա – յաստանը» եւայլն։ Ներկայիս Արամ Սաթունց կ'աշխատի «Նայիրի վերածըն – ուած երկիրը» երգ – նուագախումբի գոր – ծին վրայ։

×

Դ· ԴԵՄԻՐՃԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՑԹ՝ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի Զայկովսկի սրահին մէջ, Մայիս 25ին, տեղի ունեցած է հանդի – սութիւն մը, նուիրուած՝ Դերենիկ Դե – միրճեանի, անոր ծննդեան հարիւրամեա – կին առթիւ։ Ներկայ եղած են Հայաս – տանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր· կոմիտէի Ա· քարտուղար Կարէն

գուածային ընոյթ» կը կրեն։ Ամբաստա – նեց նոյնպէս Հարաւ· Աֆրիկէի Հանրա – պետութիւնը։

ԴԱՇՆԱԿՑԱՑԻՆ Գերմանիոյ եւ Մորհ· Միութեան Արտաքին նախարարները երկօրեայ խօսակցութիւններ ունեցան։ Բրեժնեւի Պոն այցելութենէն առաջ եր – կուստեք կարգ մը հարցեր, ինչպէս Պեր – լինի խնդիրը, քննութեան առին։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ՄՈՐՀՈՒՐԴԸ քննութեան առնելով ալեւորներու հարցը, որոշեց ծերութեան նուազագոյն նպաստը տարե – կան 10·000 ֆրանքի եւ ապա 11·000 ֆր – րանքի բարձրացնել, առաջինը դործադրե – լի Յունիս մէկին, իսկ երկրորդը՝ Դեկ – տեմբեր մէկին։ Մինչեւ 1983 պիտի կրկ – նապատկուի կառուցիներու երկարութիւ – նը՝ հասնելով 6·150 քիլոմեթրի։

ՖՐԱՆՍԱ. երկու հիւլէական կայաններ պիտի հաստատէ Պարսկաստան։ Համա – պատասխան պայմանագրութիւնը՝ չուրջ սաոը միլիառ ֆրանքի, կնքուեցաւ առ – ջի օր, մօտ երեք տարուան բանակցու – թիւններէ ետք։

ՊԱՐԱՃԱՆՕՓԻ ՍԱՅԱԹ – ՆՈՎԱՆ

—o—

Ինչպէս գրած էինք, Զորեքշաբթի ի – րիկուն Օլէնիփիք չարժարահին մէջ, նա – խաձեռնութեամբ Հալածանքի դէմ մի – ջազգային կոմիտէի ներկայացուեցաւ Պարաճանօփի Նահն Գոյնը (Սայաթ–Նո – վա) խուռներամ — մեծ մասամբ երիտա – սարդ — բազմութեան մը առջեւ։ Ֆիլմը, դժբախտաբար անդամահատուած խոր – հրդային գրաքննութեան կողմէ, գլուխ դործոց մըն է, որու մասին մեր մասնա – դէտ աշխատակիցը կը խօսի առանձին։

× Առջի օր Արտաքին նախարարութիւն ընդունուեցան «Պարաճանօփ Քոլեկթիֆ»ի երկու ներկայացուիչներ, որոնք իրենց դիմումնագիրը ներկայացուցին Պելկրատի ժողովը պատրաստող պաշտօնատարնե – րուն։

Դեմիրճեան, նախագահ Բաբկէն Սարկի – սով, վարչապետ Ֆադէյ Սարգսեան, Պ· Անխոմով, Կարլէն Դալլաքեան, Մորհ· Միութեան Համայնավար կուսակցութեան կեդր· կոմիտէի մշակոյթի բաժնի վա – րիչը, մտաւորական Ցովհ· Բաղրամեան եւ բազմաթիւ ներկայացուցիչներ այլեւայլ կազմակերպութիւններու։ Բացումը ըրած է Կոնստանտին Սիմոնով նշելով, որ Դ· Դեմիրճեան կը պատկանի հայ տաղան – դաւոր ժողովուրդի այն զաւակներուն, որոնց գիրքերը դուրս եկած են հայրենի – քի սահմաններէն եւ ուրախութիւն պատ – ճառած միլիոնաւոր այլալեզու ընթեր – ցողներու։ Դեմիրճեանի մասին խօսած են Հայաստանի Գրողներու Միութեան վարչութեան Ա· քարտուղար Վարդգէս Պետրոսեան եւ Մորհ· Միութեան զանա – զան քաղաքներէ եկած պատուիրակներ։ Հանդիսութիւնը վերջ գտած է համերգով մը, որու մասնակցած են Երեւանի ար – ուեստագէտները։

×

ԲԵՄԱԴԻՐ ՀԱՄՕ ԲԵԿՆԱԶԱՐԵԱՆԻ 85ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՑԹԸ

Համօ Բեկնազարեանի ծննդեան 85ամ – եակին նուիրուած երեկոյթ մը տեղի ու – նեցած է Երեւանի մէջ։ Հայաստանի գե – ղարուեստական չարժարուեստի հայրը կը նկատուի Համօ Բեկնազարեան, որ չարժանկարներու մէջ դերեր ստանձնած է նախքան Հոկտեմբերեան յեղափոխու – թիւնը։ Ան եօթանասունէ աւելի կերպար – ներ մարմնաւորած է։ Հայկական առաջին գեղարուեստական չարժանկարը՝ «Նա – մուսը», Համօ Բեկնազարեանի անունը դասեց լաւագոյն վարպետներու չարքին։ Իր համր ժապաւէնները՝ «Զարէ», «Շորն ու չորշորը», «Խասփուչ» եւայլն, մեծ ժողովրդականութիւն վայելած են հան – դիսականներու կողմէ։ Բեմադիրին խո – սուն չարժանկարները «Պէպօ», «Զանգե – զուրը» եւ Դաւիթ Բէկը» ցուցադրուած են բազմաթիւ երկիրներու պաստառնե – րուն վրայ։ Համօ Բեկնազարեանի նուիր – ուած երեկոյթին ցուցադրուած են «Պէ – պօ» ժապաւէնը եւ բեմադիրի կեանքին նուիրուած փաստանկար մը։

×

ԿՈՓԱՄԱՐՏԻ ՆՈՐ ԴՊՐՈՑ ՄԸ

Արարատի չրջանին մէջ բացուած է կըո – վամարտի նոր դպրոց մը, որ իր տեսա – կին մէջ 10րդն է Հայաստանի մէջ։ Նման մարզական կեդրոնները մեծ ժողովրդա – կանութիւն կը վայելեն գիւղական չըր – ջանները։

ԴԱՀԱՎԱ ՀԱՅԵՐԸ

✳

ՆԱՀԱՊԵՏԻ ՏԱՆՋԱՐԱՆՔԸ ՀԱՅ ՄԱՐԴՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Ես ասում եմ «հայ» մեկնելով ոչ թե ազգությունից, այլ ընդհանրապես մարդ էակից, որ ունի ազնիվ սիրտ և ազնիվ հոգի։

ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ – ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓԻԹԱՐ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Գ. ՊՈՍՏԱՆՋԵԱՆ, փոխտնօր.
Խմբագրական կազմի անդամներ՝
Ա. ՀԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ
Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ
ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

Այբի Տիկին Հրանտ Սամուէլեան եւ զաւակները իրենց ամուսնոյն եւ հօր

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

յիշատակին հետեւեալ նուէրները կ'ընեն.

1000 ֆր. Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչու – թեան,

1000 ֆր. Կապ. Խաչի Փարիզի մասնա–ճիւղին,

2000 ֆր. Սամուէլ – Մուրատեան վար– ժարանին,

2000 ֆր. Դպրոցասէր Տիկնանց վար– ժարանին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ
ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՒԹԻՒ

Պ. Գրիգոր Ադամեան Հրանտ–Սամուէ– լի մեծ կարուստին առթիւ 300 ֆր. կը նուիրէ Քաթրայի (ատանալ «Ծառայ»էն):

×

Սթրազպուրկէն Պ. Տիգրան Գայսեր – լեան 200 ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին:

×

Տիկին Ա. Շաքարեան եւ զաւակները իրենց սիրելի քեռայրին եւ մօրեղբօր՝ Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 200 ֆր. կը նուի– րեն Սամուէլ–Մուրատեան վարժարանին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Զարեհ Գարիպեան, այրի Տիկին Արփինէ Աւետեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Ցունիս 19, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց կնոջ եւ քրոջ՝

ԱՐՏԵՄԻՍ ԳԱՐԻՊԵԱՆԻ

մահուան Գ. տարելիցին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Այս տխուր առթիւ, իր կնոջ յիշատա– կին, Պ. Զ. Գարիպեան 100 ֆր. կը նուի– րէ Կապոյտ Խաչի օդուժ. կայանին (ատա– նալ «Ծառայ»էն) եւ 100 «Ծառայ»ին:

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կ'ողբայ Բժ. Ռուբէն Տէր–Դաւթեանի մահը:

Ճամբ Շանթի եւ իր պատուական հօրը Բժ. Ցովսէփ Տէր–Դաւթեանի հիմնած, Փարիզի մասնաճիւղի Իսիի զարմանա – ման, անձնուիրաբար չարունակելով հօրը սկսած գործը:

Մասնաճիւղը ցաւակցութիւններ կը յայտնէ իր այրիին, եղբօր եւ ընտանե – կան պարագաներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սուրէն Գալֆայեան եւ Միասք Կիւլ– պէնկեան – Գալֆայեան եղբայրները, ի– րենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ թէ գրաւոր լինչպէս եւ հեռագրով, իրենց խորագոյց ցաւակցութիւնները յայտնե – ցին իրենց սիրեցեալ եղբօր՝

ԱՒԵՏԻՍ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆԻ

մահուան տխուր առթիւ:

Առ այդ, անոր յիշատակին հետեւեալ նուէրները ըրած են.— 300 ֆր. Ֆրան – սահայ Մշակ. Միութեան, 200 ֆր. Փա– րիզահայ Դիմադրական չարժման բարե– կամական Միութեան, 100 ֆր. Հայ Կար– միր Խաչին, 100 ֆր. Կեդրոնականի Սա– նուց Միութեան, 100 ֆր. «Աչխարհ» թերթին, 100 ֆր. «Ծառայ»ին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Արաքսի Խուպէսէրեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին այրի Տիկին Ե. Գրիգոր Ճօլօլեանի մահուան առթիւ:

×

Տէր եւ Տիկին Շահան Վահանեան 200 ֆր. կը նուիրեն «Ծառայ»ին Տիկին Ե. Ճօլօլեանի մահուան առթիւ եւ 200 ֆր. Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ:

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Փա– րիզի եւ շրջանի մարմինը հոգեհանգստ – եան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի առաւօտ Ցունիս 19, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցիին մէջ, 1915 Ցու– նիս 15ին Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղան հանուած Քսան Հերոսներուն համար: Նոյնպէս հայ ազատագրութեան համար կեսարիոյ կա– խաղաններուն վրայ եւ Վանի բանտին մէջ նահատակուած հերոսներու յիշատակին:

Հերոսներու յիշատակը յարգող բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ արարողութեան:

×

ՀՈԳԵՃԱՇ

Կիրակի Ցունիս 19, ժամը 13ին Բիծա Ոսկեան ճաշարանին մէջ, 139 Ռիւ Սէնթ Օնորէ:

ՁՐՕՍԱՊՏՈՑՏ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի ցրօսապտոյտը դէպի Ֆոնթէնպլօ, Կիրա– կի Ցունիս 26ին: Ժամադրավայրը Փլաս Մոնթրոլճ: Մեկնում ժամը 8·30ին:

Ճամբորդութեան ծախք 50 ֆր.:

Հեռաձայնել՝

234·70·19 — 533·06–31 — 645·13·52

ՄԵԾ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆ

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀԱՅՐ

ԾՆՆԴԵԱՆ 300ԱՄԵԱԿ

1676 — 1976

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի Տեսչութեան

Կիրակի, Ցունիս 19, վարժարանին թատերասրահին մէջ

26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր

Աւանդական ճաշէն ետք, որու մասնակցիլ փափաքողները պարտին նա– խապէս վերապահել իրենց տեղերը, հեռաձայնելով վարժարան (027–68–28) ժամը 17ին, պաշտօնական հանդիսութիւն նախապահութեամբ Փարիզի Արքեպիսկոպոս

ԿԱՐԴԻՆԱԼ Ֆ. ՄԱՐԹԻԻ

ԿԸ ԲԱՆԱԽՕՍԵՆ

ՓՐՈՖ. ՇԱՌԼ ՏԷՏԷԵԱՆ

(Ֆրանսերէն)

ՄԷԹՐ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

(Հայերէն)

Bal de la Rose

Organisé par
L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE de Marseille
Sous la présidence de Mr et Mme ALEX MANOOGIAN
Président à vie de l'association
au SOFITEL Vieux-Port Bd. Charles es Livon — Marseille le Samedi 18 Juin, de 20 h. 30 à 4 h.
André Rian et son orchestre attractif
Le chanteur international DJAN TATLAN
Location : au siège, 33 Cours Pierre Puget
Agence Wasteels, 87 La Canebière — 50-89-12
Auprès des membres.

FÊTE CHAMPÊTRE

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Ցունիս 26
Organisé par le
RENOUVEAU ARMENIEN
DE VILLEFRANCHE s-Saône
Au château VAURENARD A
GLEIZE - VILLEFRANCHE
Stands — Jeux — Orchestre
Brochettes

COMMUNIQUÉ
LIBERATION ARMENIENNE
associée au
Comité de Coordination de l'Appui aux Luttes dans les Pays de l'Est et en URSS appellent les Arméniens à la manifestation du Dimanche 19 JUIN à 17 H.
PLACE St. GERMAIN DES PRES

ՖՐԱՆՍԱ–ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ամէն ամսու Ա. եւ Գ. երկուշաբթի օ– րերը, ժամը 20·45ին Պարոյր – Սեւակ դպրատունը, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ, Մեթրօ Քատէ:

Ճաշորդ դասախօսութիւնը Ցունիս 20, կը դասախօսէ ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ:

(Շարունակութիւն):

Գ. Մաս.— Հայ փետայիներու ծագու– մը Թրքահայաստանի մէջ:

Ձեր յաջորդ արձակուրդներուն հա– մար կը թելադրենք այցելել՝

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

18 օրուան ծրագրով
Մեկնում եւ վերադարձ Փարիզ

Գին՝ 3790 ֆրանք

Ճանապարհորդութիւններ ամառնա– յին համար դիմեցէք.—

ORIENTOURS
30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6
Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

ԿԵԴՐ. ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ
ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Ցունիս 19, ժամը 10էն սկսեալ

au Clos Monderoux à
Saint Maurice de Beynost

Le NOR SEROUND Centre France
Organise
Une Grande Fête Champêtre

DIMANCHE le 19 JUIN, à partir de 10 heures au Clos Monderoux à Saint Maurice de Beynost, animée par l'orchestre SAYAT NOVA

Grande Exposition du Nor Séround : panneaux sur la Civilisation Arménienne, sur les Communautés de la région Centre France.

Stand du Nor Séround : vente de livres, gadgets, casquettes...

Exposition du C.D.C.A.

Ambiance et buffet arméniens

(En cas de pluie, la fête aura lieu dans la salle de la Mairie à Beynost)

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Կապոյտ Խաչի միօրեայ ղպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի կ'ունենայ Ցու– նիս 18ին, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ:

Կը հրաւիրուին ծնողքներ եւ փափա – քողներ:

Երգ, արտասանութիւն եւ պար, ղպր– ոցի աշակերտ – աշակերտուհիներու կողմէ:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

AV6C LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
01 Juillet 1977	14 Juillet 1977
15 Juillet	28 Juillet
05 Août (circuit spécial)	25 Août
19 Août	01 Septembre
02 Septembre	15 Septembre

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*
Renseignements et Résérvations

Jacques CHELELEKIAN — **87 la Canebière 13007 MARSEILLE** — **tél. (91) 50 89 12**

Org. Lic. 97

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
18-19
SAMEDI-DIMANCHE
18-19 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅՐԱՍԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

52ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·881 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 52e ANNÉE — N° 13.881

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

«Յաղագս Ամենայն Հայոց»

Կ'ըսուի թէ պայմաններն են որ կը ստեղծեն մեծութիւնները, բայց կան մեծեր, որոնք ժամանակի մարդը ըլլալով հանդերձ իրենց արժանիքներով, տաղանդով, նկարագրի ուժով՝ անհատական կերպիկ ու դիմագիծ կուտան ոչ միայն ապրած դարուն, այլեւ ապագային՝ իրենց բացառիկ ճամբով ու կտակած գաղափարանուէրներով: Մեր պատմութեան այդ մեծերը կը կոչուին Ս. Պարթեւ ու Մաշտոց՝ որոնք բացին մեր քաղաքակրթութեան, հայօրէն ապրելու եւ գոյատեւելու միացական մեր ուղին, կը կոչուին Շնորհալի ու Լամբրոնացի՝ որոնք դասական ոճի եւ գեղեցկութեան հասցուցին հայ միքն ու եկեղեցին, կը կոչուի Մխիթար Սեբաստացի՝ ծրագրող ու կերտիչ նոր գարաշրջանի հայ մարդուն: Եթէ համայն հայութիւնը կը նշէ Մխիթարի ծննդեան 300ամեակը, իր մեծագոյններէն մէկուն հանդէպ յարգանքի տուրքի մը հետ մէկտեղ կուզայ հաստատել իրագործումը Սեբաստացիի երազին, ինքը՝ որ աւելի տառապեցաւ՝ քան ապրեցաւ, աւելի տալածուեցաւ՝ քան փառաւորուեցաւ, աւելի ցաւեցաւ՝ քան հրճուեցաւ՝ «յաղագս ամենայն Հայոց»:

Այս բառերով պիտի սահմանէր Հայ – կազեան իր բառարանի առաքելութիւնը, յանձեւում՝ որ գերագոյն նպատակ դրած՝ չատ աւելին է քան ժամանակի գիտութեան ու պայմաններուն թելադրած գործին յարաբերական արժէքը: Իսկ երբ յանուն այդ նպատակին ազգին «ծառայելը կը դառնայ իրեն համար պարծանք», պայքարը՝ գոյութեան խորք ու իմաստ, երբ ցաւով կերտուած միքն ու հոգին կը ստեղծագործեն, չոր, պրպտուած, վարժապետական չէ այլեւս գիտութիւնը, այլ կեանք է, ոգի ու ապրում, ազգային ինքնութիւն ու գիմագիծ:

Այս մօտեցումով է որ երբ կ'անդրադառնանք Մխիթարի կատարած գերին ու մեծութեան, նկատի չունինք գայն իբրեւ հեղինակ որեւէ գիրքի: Մեծ է ան իր ծրագրով, եւ մանաւանդ՝ այդ ծրագիրը իրագործելու կամքով, որ, իր պարագային, իրապէս անդրդուելի էր, եզական:

Մխիթար հեղինակն է հայ ժողովուրդի ցարդ տուած գլուխ գործոցին, ազգային, գրական, քաղաքական մեր տեսակ մը «նարեկ»ին՝ իր անունը կրող միաբանութեանը: Շարժումը զօրաւոր է, երբ կանգ չառներ: կարեւորը տեւականն է միայն, սկսած գործին չարունակութիւնը՝ մինչեւ լրում: Ահա թէ ինչո՛ւ Մխիթարեան բոլոր հեղինակներուն, բոլոր հեղինակութիւններուն հանճարեղ հեղինակը ինքն է միայն՝ Մխիթար Սեբաստացին, քանի իր ծրագիրն էր որ իրագործեցին, իր գլուխն էր որ գործադրեցին այն մեծագործները՝ որոնք կը կոչուին Զամբչեան, Ալեւտիքեան, Տաշեան, Գաթրճեան, Հիւրմիւզ, Բազրատունի, Այտընեան, Ալիշան, Ղազիկեան, Հացունի եւ դեռ քանիներ՝ որոնք ապրեցան, գործեցին ու գործան մեծ «յաղագս ամենայն Հայոց»:

«Մխիթարեանց եմք աշակերտ» պիտի ըսէր հպարտութեամբ Մ. Պէշիկթաշլեան, որ բանտն էր ունեցած աշակերտելու Բազրատունիներուն: Բայց ո՞վ չէ յաճախած Մխիթարեան դպրոց, ո՞վ չէ դաստիարակուած «յաղագս ամենայն Հայոց» բացուած ազգային քաղաքակրթական այդ հաստատութիւնը, միակ տունը՝ որ բաց էր Հայկակներուն առջեւ՝ առանց դաւանական, գաղափարական թէ դասակարգային խտրականութեան: Այդ դպրոցին մէջն է որ Հայը սորվեցաւ իր մոռցած լեզուն ու գրականութիւնը, գործաւ հայրենասէր՝ առանց ըլլալու օտարատեաց, հոն էր որ առաջին անգամ ազգութիւնը զանազանուեցաւ կրօնական դաւանանքներէն (Մխիթար, ի՛ր իսկ գարուն, կը համարձակէր զանազանել կրօնք ու ազգութիւն, կը մերժէր բոլոր տեսակի խտրականութիւնները). այդ դպրոցին մէջ էր մանաւանդ որ հնչեց առաջին ձայնը ազգային ըմբռնումութեան.

«Թրքաց մայրեր թող լան՝ ու դուն
Ուրախ լուրեր տար ի Զէյթուն»

եւ երգը սիրոյ՝

«Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն
Քան զանձկալի Եղբայր անուն»:

հուսկ, հոն էր որ մեզ յորդորեցին, դաստիարակեցին, երդուընցուցին ապրիլ ու գործել այնպէս՝ որ

«Իմանան ազգեր՝
Թէ Հայք չեն անցեր»:

Մխիթարի Միաբանութիւնը կրնայ այսօր չատերուն համար անհրաժեշտ իր դերը կատարած, անցեալի փառքով ապրելու տպաւորութիւնը թողուլ: Սխալ տպաւորութիւն: Մեծ կամ պզտիկ՝ այսօր ուան պայմաններուն մարդիկն են այդ միաբանները: կարեւորը այն է, որ Մխիթարի տունով իր գործն ու ծրագիրը կը չարունակուին տակաւին, եւ, մենք վըստահ ենք թէ որեւէ ատեն երբ պայմանները պահանջեն, Մխիթարի կոչին «ներկա՛յ» պիտի կանչեն նուիրեալներ՝ Ս. Ղազարէն, ինչպէս ինքը «հո՛ս եմ» պատասխանեց իր նախնիքներուն, մեր պատմութեան կոչին:

ՋՈՒԼԱԼ ԳԱՋԱՆՃԵԱՆ

որու երեք հարիւրամեակին նուիրուած հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ կիրակի, ժամը 17ին, Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի սրահը

ՄԽԻԹԱՐ

Ոսկեհիւսակ Ոսկեդարու ՈստաՅէն
Կը լսուի ձայն մը դափերու, թըմբուկի,
Ջիթենիները կը ծաղկին, եւ ոսկի
Տանիքներէն կը տեղայ, բո՛յր գութանէն
Կարկահներուն մէջ կըկոցն հեզ կը կասի·
Կը կարկաչէ գետին մէջ ջուրն, ուր կակաչ
Շուրթով կ'ըմպէ կոյս մ'երինջին հետ,
եւ Ֆաջ
Պարման մ'երգով կը թամբէ ձին իր սօսի:
Ծրնած է Աւ: Արփին կ'աշէ վայրահակ:
Եւ հայկական կաճառին մէջ ալեփառ
Ոտքի՛ կ'ելլեն՝ Մեսրոպ, Եզնիկ և Սահակ:
Խաւար մ'անծայր կ'իջնէ որայ առ որայ,
Եւ Մըխիթար, Ֆառսին վրայ անբարբառ,
Արարչօրէն «Եղիցի՛ լոյս» կը գոռայ···:

ԱՀԱՐՈՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՊԱՆԻԱ

ԿԵԴՐՈՆԸ ԿԸ ՇԱՀԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԻՐՔԻ ՎՐԱՑ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Սպանիա, այս ընտրութիւններով, ապահովեց հաւանաբար, Եւրոպական Հասարակապետութեան մուտքի վիզան: Նախ ցոյց տուաւ թէ չափահաս ժողովուրդ մըն է եւ քաղաքացիական կրթութեան փառաւոր դաս մը տուաւ բոլոր ժողովրդավար Պետութեանց: Աղբարեւ 41 տարուան Ֆրանքիստ վարչակարգէ մը ետք, Յունիս 15ին առաջին անգամն է, որ տեղի կ'ունենային ազատ ընտրութիւններ: Օրուան մեծ յաղթականներն են Սուարէզ եւ մանաւանդ թագաւորը, որ փաստը տուաւ թէ խելօք ու խելահաս մէկն է: Ցաջողեցաւ ժողովրդավարութեան ճամբուն վրայ առաջնորդել երկիր մը, որ մոռցած էր ազատութեան եւ ժողովրդավարութեան ինչ ըլլալն իսկ: Ցաջողութիւն է նախ քուէարկութեան մասնակցողներու համեմատութիւնը՝ աւելի քան 70 առ հարիւրը ինքնին դրական երեւոյթ մըն է: Քորթէսներու (Խորհրդարան) 350 եւ 207 խորհրդարանականները (այսինքն՝ երեսփոխան եւ ծերակոյտ) պարզած պատկերը հետեւեալն է: ժողովրդավար կեդրոնը (Սուարէզ) ապահովելով ժողովին 34,59 առ հարիւրը, կ'ունենայ չուրջ 170 աթոռ, ընկերվարականները (26,26 առ հարիւր) 115 աթոռ եւ 20 աթոռ միայն կ'ապահովեն համայնավարները եւ 15 ժողովրդական դինակցութիւնը: Ծերակոյտին մէջ, 207 աթոռներու 106ը կ'ապահովէ Սուարէզի կուսակցութիւնը, 60՝ ընկերվարականը, 8 համայնավարը եւ երեք ժողովրդական դինակցութիւնը:

Այսպէս Սպանիոյ համար կը բացուի նոր ճամբայ մը, դէպի նոր կեանք մը:

ԲՐԵԺՆԵԻ՝

ՆԱԵԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Երկուշաբթի օր Ֆրանսա չընդուներ միայն խորհրդային կուսակցութեան Ա. քարտուղարը, այլեւ Պետութեան դեկավարը: Արդարեւ Բրեժնեւ, Յունիս 16ին, Գերագոյն Խորհուրդի պրեզիտիումի նախագահ ընտրուեցաւ, այլ խօսքով նախագահ Խորհ. Միութեան:

Սուսլովի վիճակուեցաւ Բրեժնեւի թեկնածուութիւնը ներկայացնել Գերագոյն Խորհուրդի ամառուան նստաշրջանին եւ, բնականաբար, Համայնավար կուսակցութեան Ա. քարտուղարը միաձայնութեամբ ընտրուեցաւ:

Ընտրութենէն առաջ Գերագոյն Խորհուրդը նախագահի պաշտօնէն «ազատեց» Ն. Պոդգորնին, «իր փափաքին» համաձայն:

Բրեժնեւ ամպհոն բարձրանալով «խորհրդարանական ներկայացուցչութիւնը յայտնեց երեսփոխաններուն»: Այս առթիւ դիտել տուաւ, թէ կուսակցութեան կեդրոն. Կոմիտէի Ա. քարտուղարի պաշտօնին բարդուած պրեզիտիումի նախագահի պարտականութիւնն ալ «անշուշտ դիւրին» գործ պիտի չըլլայ: «Բայց կուսակցութեան կամքը, խորհրդային ժողովուրդին կամքը, մեր ընկերվարական հայրենիքին շահերը ինծի համար միշտ եղած են գերագոյն օրէնք»: «Հայրենիքին այս նոր առաքելութիւնը» ընդունելով Բրեժնեւ խոստացաւ «արդարացնել ժողովուրդին վստահութիւնը»:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

Մատենադարանի մասին առաջին անգամ լսեցի 1892 թուականին, երբ ես Վենետիկի Մուրատեան վարժարանի աշակերտ էի։ Ուսուցիչներս մեզ պատմեցին, որ Վենետիկի Սան Լազարոյ կղզին հայ մեծ գիտնականներու ուխտատեղին է եղած, որ հոն կայ հայերէն հարուստ գրադարան մը, որ կը պարունակէ հազարաւոր ձեռագրեր, որոնք հայ ազգին անգնահատելի գանձերն են։ Ուսուցիչներս մեզ կը հրաւիրէին, որ երբ ազատ ժամանակ ունենանք, երթանք այդ գրադարանը տեսնենք։

Ես ալ, ինչպէս իմ ընկերներս, ուզեցի այդ գրադարանը տեսնել։ Ուստի մէկ օր, երբ ազատ ժամանակ ունեցայ, գացի Սան Լազարոյ կղզին։ Ինչպէս գիտէք, Վենետիկը ծովու մէջ կղզիներու վրայ շինուած քաղաք մըն է։ Ամէն կողմ ջուր է, ամէն կողմ ծով է։ Ուստի Վենետիկի մէջ տեղէ տեղ երթալու համար կամ նաւակներ կը գործածեն, կամ շոգենաւեր։ Ես շոգենաւով գացի Սան Լազարոյ կղզին։ Կղզին Վենետիկէն հեռու չէ, մօտաւորապէս կէս ժամ ճամբայ է։

Կղզին ինքնին շատ գեղեցիկ է։ Ամբողջ կղզին պարտէզ մըն է։ Ամէն կողմ ծառեր, ծաղիկներ, վարդեր կան։ Կղզիին մէջ կան նաեւ շէնքեր, որոնց մէջ կը բնակին Մխիթարեան հայր միաբանները։ Մխիթարեանները հայ կաթոլիկ միաբանութիւն մըն են, որ հաստատուած է Վենետիկ քաղաքին մէջ։ Անոնք ունին նաեւ հայկական տպարան մը, որ կը գտնուի Սան Լազարոյ կղզին։ Այդ տպարանին մէջ տպագրուած են շատ հայկական հին գիրքեր։

Ես գացի Սան Լազարոյ կղզին, տեսայ այդ հոյակապ վանքը, տպարանը եւ գրադարանը։ Մխիթարեան հայր միաբանները ինծի շատ լաւ ընդունելութիւն ըրին։ Ինծի հետ խօսեցան, ինծի ցոյց տուին իրենց գրադարանը։ Ես ալ ուրախ էի, որ կրնայի հայ գիրքեր տեսնել։ Ուրախ էի, որ կրնայի հայ գիրքեր տեսնել։ Ուրախ էի, որ կրնայի հայ գիրքեր տեսնել։

Մխիթարեան հայր միաբանները ինծի ցոյց տուին հայերէն հին ձեռագրեր, որոնք մեծ մասամբ մագաղաթի վրայ գրուած էին։ Ինծի ցոյց տուին նաեւ հին տպագրութիւններ։ Ես կարդացի անոնցմէ մէկ քանիին վերնագիրները։ Անոնք շատ հետաքրքրական էին ինծի համար։ Ես կարդացի անոնցմէ մէկ քանիին վերնագիրները։ Անոնք շատ հետաքրքրական էին ինծի համար։

Մխիթարեան հայր միաբանները ինծի ցոյց տուին նաեւ հին քարտէսներ, որոնց վրայ նշանակուած էին հին աշխարհի տարբեր մասերը։ Ես կարդացի անոնցմէ մէկ քանիին վերնագիրները։ Անոնք շատ հետաքրքրական էին ինծի համար։ Ես կարդացի անոնցմէ մէկ քանիին վերնագիրները։ Անոնք շատ հետաքրքրական էին ինծի համար։

Մխիթարեան հայր միաբանները ինծի ցոյց տուին նաեւ հին մետաղադրամներ, որոնց վրայ նշանակուած էին հին թագաւորներու անունները։ Ես կարդացի անոնցմէ մէկ քանիին վերնագիրները։ Անոնք շատ հետաքրքրական էին ինծի համար։ Ես կարդացի անոնցմէ մէկ քանիին վերնագիրները։ Անոնք շատ հետաքրքրական էին ինծի համար։

Մխիթարեան հայր միաբանները ինծի ցոյց տուին նաեւ հին ձեռագրեր, որոնք մագաղաթի վրայ գրուած էին։ Ես կարդացի անոնցմէ մէկ քանիին վերնագիրները։ Անոնք շատ հետաքրքրական էին ինծի համար։ Ես կարդացի անոնցմէ մէկ քանիին վերնագիրները։ Անոնք շատ հետաքրքրական էին ինծի համար։

Մխիթարեան հայր միաբանները

ԱԿԱՆԱՒՈՐ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑԻՆԵՐ

Մխիթարեաններու ծառայութիւնը չէ սահմանափակուած միայն մշակութային ու գրական աշխատանքներով, այլև անոնց կրթական ծառայութիւնը մեծապէս նըպաստած է մեր ժողովուրդի նոր սե – րունդներուն մտային զարգացումին, հա – յկի դաստիարակութեան եւ հասարակա – կան կեանքի անհրաժեշտ գործիչներ ու օգտակար տարրերը պատրաստելու հա – մար:

կարճ ակնարկ մը իսկ բաւ է տեսնելու թէ այդ կրթական հաստատութիւնները ի՛նչ մեծ ծառայութիւն բերած են մեր ժողովուրդին:

Ամէն կողմ է Մխիթարեանցիներու չունչն ու ոգին, առանց աչխարհագրա –

վենետիկի Ռափայէլեան վարժարանը, որ 1850էն ի վեր արդէն կը դանուէր նչանաւոր Ջենոպիա պալատը: Կրթարանը այդ թուականէն վերջ կ'անուանուի Մուրատ – Ռափայէլեան ու կը չարունակէ իր ազգօգուտ ծառայութիւնը մինչեւ այսօր իբրեւ սիւնքի մեր գլխաւոր կրթական հաստատութիւնը:

Աղարեւ աչխարհի չորս կողմերէն բոլոր հայ գաղութներէն ուսումնատենչ երիտասարդներ աւելի քան մէկ դարէ ուսում կը առնան այս սիրալար հաստատութեան մէջ, որ արուեստի եւ մշակոյթի այդ պատմական ու գեղեցիկ քաղաքին մէջ կը պատրաստէ մտային պաչտպան ու կրթական մակարդակով բարձր, բայց մանաւանդ հայեցի հարազատ դաստիարակութեամբ օժտուած սերունդներ:

Այս բոլորին կով վարժարանը կը կրկրկէ նաեւ եւրոպական կրթական կեանքի բոլոր նորութիւնները եւ օտար լեզուներու կատարեալ ուսուցում: Վարժարանի վկայականը զօրութիւն ունի աչխարհի բոլոր համալսարաններուն համար:

Վենետիկեան Մխիթարեաններն ալ նոյնպէս ամէն կողմ բազմաթիւ կրթարաններ ունեցած են: Ներկայիս Վենետիկեան վարժարանները կը գործեն Իսթանպուլի, Փարիզի, Հալէպի, Ալեքսանդրիոյ եւ Հարաւային Ամերիկայի մէջ:

Ներկայիս Իսթանպուլի մէջ ունին Պոլսոյ Մխիթարեան նախակրթարանը, աչակերտութեան կոկիկ թիւով մը եւ անչուշեամբ Հ. Անտոն Վրդ. Ճիվանեանի:

Առաջին համաչխարհային պատերազմի նախորդող շրջաններուն Վենետիկեաններն Թուրքիոյ մէջ աւելի մեծ թիւով կըրթարաններ հիմնած էին, ինչպէս Գալաթը – պիւղ, Իզմիթ, Պարտիզակ, Տրապիզոն, Մուչ, Մարաշն եւ դեռ ուրիչ տեղեր:

կան սահման ճանչնալու, որոչ նկարա – գրային կերտումով եւ հանրային կեանքի իւրայատուկ ըմբռնումով:

Կարելի է ըսել թէ տեղ մը, այն կարգն ու կանոնը, որ կ'ունենան Մխիթարեան հայրերը, կրցած են ներմուծել նաեւ իրենց աչակերտներուն մէջ առհասարակ, որոնք միչտ ընդունակ եղած են հատա – կական ու հանրային կեանքի չարմարե – լու եւ չաջողելու իրենց ընդգրկած բոլոր ասպարէզներուն մէջ:

Այսօր, կը տեսնենք թէ բովանդակ հայ աչխարհի տարածքին, հատւածական կեան – քի բոլոր տեսակի աչխատանքներուն մէջ ու նաեւ իրենց ասպարէզներէն ներս Մխի – թարեանցիները միչտ պատուաւոր տեղեր ունեցած են ու բարձր պահած Հայու ա – նունը:

Մենք այսօր պիտի ուզենք աւելի չատ ծանօթաալ շրջաններէն օրինակներ ցոյց տալ, հատատատելու համար արժէքը Մխիթար – եան կրթարաններուն:

Իրրեւ մշակութասէր եւ գեղարուեստի նուիրեալ ժողովուրդ, բոլոր ճիւղերուն մէջ ունեցած ենք Մխիթարեանցի լաւագոյն ներկայացուցիչներ.

ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐ

Պետրոս Ադամեան
Ստեփան Էջմիեան
Յովհաննէս Անէմեան
Դաւիթ Թրեանց
Մկրտիչ Այտընեան
Եսայի Եսայեան
Արմէն Արմէնեան
Վահրամ Փափազեան

ԹԱՏԵՐԱԳԻՐՆԵՐ

Սրապիոն Հեճիմեան
Մարկոս Աղապէկեան
Էմանուէլ Եսայեան
Սրապիոն Թղլեան
Տիգրան Փաշա Փէշթիմալճեան
Միհաս Միհասեան
Յովհաննէս Եսայեան

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ – ՎԻՊԱԳԻՐ

Յովհաննէս Հիսարլեան
Մատթէոս Մամուրեան
Ծերենց (Յ. Շիշմանեան)
Յակոբ Ոսկան
Ստեփան Պալասանեան
Տիգրան Երկաթ
Բարսեղ Շահպազ
Արփիար Արփիարեան

ՆԿԱՐԻՉ Ե ԱՐՁԱՆԱԳՈՐԾ

Գէորգ Ապտալեան

Յակոբ Տամատ
Երուանդ Ոսկան
Յակոբ Փափազեան
Արսէն Շահապեան
Էտկար Շահին
Կարապետ Ադամեան
Սիմոն Նալպանտեան
Արիէլ (Յարութիւն) Աճէմեան
Զարեհ Մուրատեան
Երուանդ Տէր–Մովսիկեան
Յակոբ Արսլանեան

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐԻՉՆԵՐ

Զիկ Տամատեան
Ալեքսանտր Սարուխան

ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐ

Դաւիթ Դաւիթեան
Էտկար Մանաս
Փիէր Հէճիմեան
Գուրգէն Ալէմշահ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ

Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան
Թովմաս Թէրգեան
Մկրտիչ Անէմեան
Վահրամ Սեւակեան
Դանիէլ Վարուժան
Արիս Իսրայէլեան (Տխրունի)
Ահարոն Տատուրեան
Արամայիս Սրապեան
Հրաչ Քաչարենց
Լեւոն Զաւէն Սիւրմէլեան

Այս անուններըը, որոնք պատիւ կը բե – րեն մեր ժողովուրդին Մխիթարեանցի – ներու մեծ վաստակին մէկ մասն է միայն:

Հանրային ու քաղաքական կեան – քի մէջ ալ մեծ նպաստ բերած են Մխի – թարեան սերունդները, որոնք մանաւանդ Թուրքիոյ սահմաններէն ներս նպաստած են պետական ու հատւածական կեանքի: Օրինակներ տուած ըլլալու համար յի – չենք.

Յովհաննէս Սաբըզ Փաշա
Եահուպ Արթին Փաշա
Միխայէլ Փորթուխալ Փաշա
Յովհաննէս Փաշա Գույումճեան
Անտոն Եավէր Փաշա
Յովսէփ Վարդանեան Փաշա
Զօր. Կարապետ Պէզիրճիեան
Մելիոն Խան
Կարապետ Գարագաշեան
Արամ Երամ
Գրիգոր Սնապեան

Բացի անցեալի այս փառաւոր դէմք – երէն, որոնք մեծամասնութեամբ Մուրատ – Ռափայէլեանի աչակերտներ եղած էին, Իսթանպուլի Մխիթարեան Լիսէի շրջա – նաւարտներն ալ հարիւր չիսան տարիէ ի վեր մեծ ծառայութիւն բերին ու դեռ

ՁՕՆ ՄԽԻԹԱՐԱՅ

Քու ծնունդդ, Հայր Մխիթար, եղաւ չողուն մէկ աստղ՝ գիչերին մէջ անյոյս եւ կապար. եղաւ յոյս մեծ՝ անյատակ ոտառապանքի մէջ Հայութեան. եղաւ մէկ գրատակնն ազատութեան՝ հոգիներուն մեր կաչկանդուն. եղաւ սպեղանի՝ կիպիչ մեր վէրքերուն, եղաւ զարթնում՝ թմբիր – ըէն մեր զարատար:

«Լո՛յս Հայաստան աչխարհին — պատ – գամեցիր — Հայու հոգին հազնի սպի – տակներն Մասիսին, հազնի քաչերն Արա – ծանիին...: Բայց ահա իշան ասպարէզ ուժերն մուխի, խաւարի. ոխ եւ քէն» դէմդ կանգնեցան չարքովն լեռներու. դժոխքը սրսկեց ժահր, մինչ դուն ժըպ – տեցար. ա՛յդ ժպիտն էր ներում հայրա – կան, ներում քու ժողովուրդիդ զոր հոգե – վին սիրեցիր:

Կեանքիդ երեկն եղաւ խաղաղ՝ լինչպէս ծիրանի վերջալոյս. յետին լոպէդ էր յաղ – թանակ խակական, և մահդ՝ յաւերժութիւն: Ցաղթեցիր, ո՛չ սուրով, ո՛չ հուրով. յաղ – թեցիր լոկ սիրով. ու իբր ասուպ յաւեր – ժին մէջ երբ թեւածեցիր, Մայր Հայաս – տան իբր նազելի բամբիչ իչաւ Ս. Ղա – զար, դամբանիդ վրայ գրելու մատնե – րովն իր լուսածիր՝ Անմահութիւն քեզ Հայր Մխիթար:

Ուրախ լեր սուրբ եկեղեցի... այդպէս երդեցին երկնքի մէջ չարքերն ծիրանի մեր սուրբերուն, Մեսրոպ, Ներսէս ողջագուրեցին քեզ գորովով, եւ հոգն հը – րեչտակներու անոնց ձայնակից, կար – ղաց հրաւէր.— Պատի՛ր քեզ Մխիթար, պատի՛ր անունիդ, պատի՛ր գործիդ, խումբդ, ծնծղայ քու յիչատակիդ եւ փառք քու մեծութեանդ Լուսապսակ:

Հ. ԲԱՐՍԵՂ ՖԻՐՀԱԹԵԱՆ

կը բերեն մեր ընդհանուր կեան – քին: Բժչկական կեանքի ականաւոր դէմ – քեր՝ փրոֆեսէօր, տոչենթ, ասիսթան եւ մանաւանդ, ճարտարապետներ եւ փաստաբաններ, մամուլի եւ մչակոյթի գործիչներ, դեղարուեստի բոլոր մարզե – րէն ներս յայտնի անուններ, համալսա – կան կեանքի վարիչ անհատներ, հրա – պարակի ծանօթ վաճառականներ, մեր նոր սերունդներու կրթական աչխատանք – ները առաջ տանող ուսուցիչներ եւ վար – ժարանի տնօրէններ իրենց բազմօգուտ աչխատանքով Մխիթարեան անունը բար – ձրը կը պահեն ինչպէս հայ հատւածակա – նութեան, նաեւ պետական եւ օտար շըր – ջանակներու մօտ:

«ԱՒԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (361)

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Բ. ՄԱՍ

ՁԻՆԱՐՕ ԻՐ ՊԱՐՏՔԸ ԿԸ ՎՃԱՐԷ

Ես մինչեւ այն օրը երկդիմի դիրք կը բռնեմ. եթէ դէպքերը Քանտիանոյի դէմ դառնան, դաւաղիրները կը մատնեմ եւ Քանտիանօն կը ձերբակալեմ: Այսպէս մէկ հարուածով ահա Աւազ հատւածա – քինէչ կ'ըլլամ: Իսկ հակառակ պարագա – յին եթէ դէպքերը ի նպաստ Քանտիա – նոյի վերջանան, կը ձգեմ որ դաւաղիրը – ները ոչնչացնեն ընեն. այն ատեն Ռոլանը դուքս ըլլալով պիս Աւազ հատւածքինէչ կը կարգէ: Մէկ խօսքով, յաղթողը Ֆոս – քարին ըլլայ թէ Քանտիանօն, ես միչտ յաղթական պիտի ելլեմ: Էհ, պարոն Ճե – նարօ, Վենետիկի ապագայ հատւածքնի – նէչը, այսօր դէչ չաչխատեցար:

Ոսոիկանապետը եկեղեցիին դրան առջեւ նչան մը ըրաւ մարդու մը, որ իրեն մօտենայ: Այս մարդը իր գաղտնի ոս – տիկաններէն մին էր:

— *Ներսը մէկը կայ, ըսաւ:*

— *Տեսայ, տէր իմ, պատասխանեց գաղտնի ոստիկանը:*

— *Զինքը ճանչցա՞ր, հարցուց Ճենարօ:*

— *Ոչ, տէր իմ:*

— *Ուրեմն իր անունը գիտնալու պէտք չունիս, որովհետեւ քեզի արգիլուած է ատիկա:*

— *Ի՞նչ պիտի ընեմ ուրեմն:*

— *Իր եռեւէն պիտի երթաս, գինքը աչքէ պիտի չկորսնցնես եւ ինչ որ ընէ, պիտի գաս ինծի պիտի ըսես:*

— *Ամենայն սիրով, տէր իմ:*

— *Եւ եթէ քաղաքին մէջ մէկու մը հետ կռիւի բռնուելու ըլլայ...*

— *Որո՞ւ հետ, տէր իմ:*

— *Ոեւէ երիտասարդ ազնուականի մը հետ, զոր օրինակ Օրելիա Կրիմանիի նա – մոզ մէկու մը հետ:*

— *Շատ լաւ, տէր իմ, հասկցայ: Բայց եթէ ատանկ բան մը պատահի, ի՞նչ ընեմ:*

— *Անմիջապէս եկուր ինծի իմաց տուր, պէտք չէ կռիւին վախճանին սպասես, հասկցա՞ր: Զիրենք կռիւի մէջ ձգէ եւ վազելով լուր բեր:*

— *Գլխուս վրայ, տէր իմ:*

Կիտօ Ճենարօ հեռացաւ, իսկ գաղտնի ոստիկանը եկեղեցիին դրան առջեւ դիրք դրաւելով, լրտեսներու յատուկ անսպառ համբերութեամբ մը դուրս ելլելիք մար – դուն սպասեց:

Իսկ Կիտօ, հազիւ թէ տուն հասած, Պեմպոյի կողմէ եկած պատգամատուրին այցելութիւնը ընդունեցաւ:

Այս պատգամատուրը, ինչպէս որ գի – տենք, Պեմպոյի սենեկապանն էր, որ ե – կած էր պատրիարքին կողմէ հաղորդելու իրեն թէ նոյն գիչերը չարագործներ մը – ատած էին պատրիարքարան եւ խնդրելու միանգամայն որ ծիրանաւորին բնակարա – նը երթայ:

— *Երկաթէ շրջանակը հետզհետէ սեղ – մուիլ կը սկսի Վենետիկի ապագայ դուք – սին չուրջը, մտածեց ոստիկանապետը:*

Եւ հազուստները փոխելով Պեմպոյի պալատը վազեց:

Մեր ընթերցողները գիտեն ոստիկանա – պետին եւ պատրիարքին միջեւ տեղի ունեցող խօսակցութիւնը: Այդ մասին հակիրճ ամփոփում մը տալն իսկ աւելորդ կը համարինք, սա ըսենք միայն թէ եր – կուքն ալ իրենց նպատակին հասած էին.

Պեմպո կրցած էր ոստիկանապետին աչ – քէն ծածկել Վենետիկէն փախչելու մը – տադրութիւնը, իսկ ոստիկանապետն ալ իր կարգին գուչակած էր թէ Պեմպո Ռո – լանի կողմէ մահուան դատապարտուած էր:

Բայց ինչո՞ւ պատրիարքը դաւադիրնե – րուն մէջ չէր գտնուեր:

Ահա այս հրատապ հարցն էր որ կը տանջէր ոստիկանապետը:

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԻՆ ՏԱԿ

Ռոլան եկեղեցիէն դուրս ելլելէ յետոյ մինչեւ իրիկուն թափառեցաւ:

Ո՞ւր գնաց, ի՞նչ ըրաւ, ի՞նչ մտածեց եւ որպիսի՛ փոթորիկներ յուզեցին իր սիրտն ու միտքը. ատիկա միայն ինքը գիտէր:

Կիտօ Ճենարօյի կարգած գաղտնի ոս – տիկանը զայն օրուան մէջ քանի մը ան – գամ կորսնցնելէ յետոյ վերջապէս իրիկ – ուան ժամը հինգին ատենները զարձեալ դաւաչ Ալթիէրիի պալատին առջեւ, ուր – կէ հինգը քառորդ անցած Կրիմանիի պա – լատին կողմը ուղղուեցաւ:

ՄԻՇԷԼ ՉԵՎԱՒՕ

(Շար.)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Տոքթ. Խաչիկ Տամլամեան եւ Տիկինը, Նորա եւ Տորք Տէր-Յակոբեան ի յիշատակ սիրելի Հրանտ – Սամուէլի կը նուիրեն.—

500 Ֆր. «Ծառայ»ին,

250 Ֆր. Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին, 250 Ֆր. Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանին, 250 Ֆր. Կապոյտ Խաչին, 250 Ֆր. Կարմիր Խաչին (ստանալ «Ծառայ»էն):

×

Տիկին Անգինէ Պուտաքեան Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ, իր այնքան սիրած ու գուրգուրացած «Ծառայ»ին 200 Ֆրանք կը նուիրէ:

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Րաֆֆի խումբի ընկերներէն՝ Վարդգէս Տակառեան 200 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին:

×

Գազազեան ընտանիքը իրենց սիրելի կնքահօր՝ Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 200 Ֆր. կը նուիրեն «Ծառայ»ի:

×

Մարսէյլի Կապոյտ Խաչը իր հոգս մանանճիւղերով՝ Սէն Ժեռոմ, Պօմոն, Պո. Օտտօ եւ Մարսէյլ քաղաք, բոլոր անդամուհիներով ցաւակցութիւն կը յայտնեն Սամուէլեան ընտանիքին, իրենց պարագաներուն եւ «Ծառայ»ին, Հրանտ Սամուէլեանի անզարմանելի կորուստին առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 500 Ֆր. կը նուիրեն «Ծառայ»ի բարգաւաճման համար:

×

ՊՐՈՆ.— Ընկ. Կարապետ Յովակիմեան 100 Ֆր. կը նուիրէ հատ սիրելի «Ծառայ»ին:

×

ՄԷՕՏՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Կիւլեան 500 Ֆր. կը նուիրեն Հայ Դատի Յանձնախումբին (ստանալ «Ծառայ»էն) եւ 500 Ֆր. «Ծառայ»ի, Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ:

×

ՄՈՆԹՐԷՕՑ.— Եչխիզարատչեան ընտանիքը 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ:

ՊԱՆԵՒԼԷ.— Մկրտիչ Աւետիսեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին:

×

ԺԱՆԹԻՑԻ.— Պ. Շաւարշ Հազարա – պետեան 50 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին:

"ԾԱՌԱՋ" կը հաւաքեն

Հայրերու ծոնին առթիւ, Օր. Սիլվա Տիլիրեան մէկ տարեկան «Ծառայ» կը նուիրէ իր հօրը՝ Մարտիրոս Տիլիրեանի (Վալանս):

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը իր բոլոր մանանճիւղերով կ'ողբայ վաստակաւոր հանրային գործիչ Հրանտ – Սամուէլի մահը եւ իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր կնոջ՝ ընկերուհի Աչխէն Սամուէլեանի, զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ՀՈԳԵՇՈՒՆԳԻՍՏ

ՀՐԱՆԴ ԴՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆԻ
մահուան քառասունքին առթիւ

ԶՄԻՒՌՆԻՈՑ եւ չրջաններու Հայր. Մխիթարեան հոգեհանգիստ կատարել կուտայ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին որուն պիտի հետեւի հոգեճաշ մը, «Արմենիա» ճաշարանը, 22 Ռիւ Մուֆըթար, մէթրօ Մոնժ, կիրակի Յունիս 26, ժամը 13ին:

Ծախքերու մասնակցութիւն 60 Ֆր.:

Կը խնդրուի տեղերը կանխաւ ապահովել հեռաձայնելով Տիկ. Ա. Թորոսեանի 793·53·71, Պ. Դ. Ճիզմէճեանի 781·09·72

×

Պ. Զարեհ Գարիպեան, այրի Տիկին Աբրինէ Աւետիսեան կը յանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Յունիս 19, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց կնոջ եւ քրոջ՝

ԱՐՏԵՄԻՍ ԳԱՐԻՊԵԱՆԻ
մահուան Գ. տարելիցին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Մարսէյլաբնակ Կոպեոնիկ Բարսեղեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Կիւրճեան եւ Օր. Մարի Իւսթաս, 100ական Ֆր. կը նուիրեն «Ծառայ»ի:

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՍԷՆ ԼՈՒ

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Յունիս 26, ժամը 16ին եկեղեցւոյ բակը, պատուոյ նախագահութեամբ Ծերակուտական քաղաքապետի Ա. կցորդ՝

ՕՐ. ԻՐՄԱ ՌԱՓԻԶԻԻ
կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Պատշաճ յայտագիր, պարարատու – թեամբ Շահան Քհնյ. Տէմէեանի:

Արտասանութիւն, խմբերգ, մեներգ, նուագ, հայկական պար:

Ջաւեշտ՝ Պաշտօնս խոմբալ է, եւ այլ անակնկալներ:

Վիճակահանութիւն, պիւֆէ, խորոված
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՆՈՒԷՐ

ՄԷՕՏՈՆԷՆ Պ. Խաչատուր Պաստրմաճեան 100ական Ֆր. կը նուիրէ Իսիի Հայ Առաք. եւ Աւետ. եկեղեցիներուն (ստանալ «Ծառայ»էն) եւ 100 Ֆր. «Ծառայ»ի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՅԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Մխիթեան Սէնթ Ալթուանի մասնաճիւղի անդամ – կան ժողովը տեղի կ'ունենայ Յունիս 25, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Նահապետեանի ագարակը: Անդամներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Հանգստեան կոչուած զոյգ մը կամ առանձին մէկը Լիոնէն 15 քիլոմեթր հեռու պարտէզի մը համար: Փոխարէնն՝ երեք սենեակ ապահովուած է:

Հեռաձայնել.— Լիոն (78) 54-32-75

FÊTE CHAMPÊTRE
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Յունիս 26
Organisé par le
RENOUVEAU ARMENIEN
DE VILLEFRANCHE s-Saône
Au château VAURENARD A
GLEIZE - VILLEFRANCHE
Stands — Jeux — Orchestre
Brochettes

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՎԱԼԱՆՍԻ մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ.ի հիմնադրութեան 70րդ տարեդարձի չքեղ ժողովատարութիւն, Ուրբաթ, Յունիս 24, ժամը 21ին Վալանսի Սալ տէ Ֆէթին մէջ, Բարձր հովանաւորութեամբ Եւրոպայի Հայր. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Նախագահութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ.ի ցկեանս նախագահ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մասնակցութեամբ փարիզէն «Նայիրի» երգչախումբին, ղեկավարութեամբ՝ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ

Կիրակի, Յունիս 26, առաւօտեան ժամը 10ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, պատարագ եւ հոգեհանգստեան Մխիթեան հիմնադիրներու, նուիրատուներու, պատուոյ անդամներու հոգւոց խաղաղութեան համար:

Սիրով կը հրաւիրուին Վալանսի և շրջակայքի մեր հայրենակիցները սոյն արարողութեանց եւ հանդիսութեանց:

Մեներգ՝ ԱՍՏՂԻԿ ՏԻՏԶԵԱՆ
Քանոն՝ Է. ՓԵՀԼԻՎԱՆԵԱՆ

ընկերակցութիւն դաշնակի
Սոնիա Թորոսեան

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 100 Ֆր. Տէր եւ Տիկին Աբրահամ Թուրիկեանէ, Դաւիթ Դաւիթեանի (Դաւօ) մահուան տխուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ողբացեալ Վարդուհի Սիսակեանի թաղման առիթով, հեռեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Մարսէյլի Հ. Բ. Ը.Մ.ի.— Թոպէր, Անդրէ, Արման Սիսակեան եղբայրներ 1000 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Ա. Զրբաչեան 100, Տիկին Վ. Թուղլաճեան 100, Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Ստեփանեան 50, Տէր եւ Տիկին Ռ. Թիւլքեան 50 Ֆր.:

Grande Fête Champêtre
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպութեամբ
Լիոնի Ապր. Մխիթեան

Կիրակի, Յունիս 26, ժամը 10էն մինչեւ ուշ առեն

Պիւֆէ — Հայկական մթնոլորտ

Տայթ – Նովա նուագախումբով
Parc Monderoux - Beynost

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

Le Centre Culturel Alex Manoogian a créé un Club Philatélique

Beaucoup d'Arméniens sont attirés par les timbres-poste et voudraient se rencontrer afin d'effectuer des échanges amicaux.

Grâce à l'UGAB cela vous sera désormais possible, en venant au:

Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles Paris 17

pour assister à la 2ème réunion d'échanges et d'informations
le Mardi 21 Juin de 20 h. 30 à 22 h.
apportez vos timbres pour effectuer des échanges. Pour informations complémentaires contacter l'animateur - responsable de ce Club
ARMAND ANOUCHIAN
B.P. 18 (93310 Le Pré Saint-Gervais)
ou lui téléphoner à
337.80.10 (après 19 h.)

ARMENIE 77

du 1er Octobre au 15 Octobre
du 13 Juillet au 25 Juillet
du 22 Octobre au 5 Novembre
du 5 Août au 19 Août
du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)

Renseignements et inscriptions :

mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS

POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

CELIGNY

a le plaisir de vous annoncer la création d'un très BEAU FOULARD ARMENIEN
C'est le cadeau à offrir à ceux que vous aimez, à ceux que vous voulez honorer, et faites-vous plaisir en l'achetant pour vous-même.
Prix promotionnel du foulard en tergal

"Alphabet Arménien"

80 cm×80 cm, en 4 couleurs sur fond naturel, Fr. 75. — ttc.
Quantité limitée
Ce foulard est en vente à la LIBRAIRIE PALOUYAN
9, Rue de Trévise
75009 PARIS

et envoi contre-remboursement Fr.75 + Fr 7 frais d'envoi.
Vous pouvez nous écrire pour tout renseignement à
CELIGNY, BOITE POSTALE 9, 94130 NOGENT-SUR-MARNE

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
21
MARDI
21 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

ՀԱՐԻ ՏԱՐԻ ⊥ ԹԻՒ 13·882

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

52e ANNÉE — N° 13.882

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԻՐԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԻԹԵՐԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏԵՑԻՆ

—o—

Նանթէն առաջ կամ Նանթէն ետք, հանգամանք մեծ փոփոխութիւն չըլլայ Ընկերվարական Հասարակութեան համար, «Համամասն» չէր այս համագումարը, որուն տուաւ մխայն թէ Միթերան ատկն է հասկացութեան եւ թէ մերձաւոր ընտրութիւնները կը բաւեն որ երկու հոսանքներու (մեծամասնութեան եւ փոքրամասնութեան) խոր տարակարծութիւնները զարձի թողլ ըլլան, գոնէ ժամանակաւորապէս:

Դանօթ է որ կուսակցութեան մէկ թեւը Մեդէը (Ընկերվարական Ուսումնասիրութիւնց Հետազօտման կեդրոն), զոր կը գլխաւորէ ժ. փ. Շելվէնըման տեսակէտներու հմնական տարբերութիւններ ունի զեկավարութեան հետ եւ կարելի է նոյնիսկ ըսել թէ կարգ մը կէտերու շուրջ այս հոսանքը աւելի մօտ է Համայնավար կուսակցութեան քան իր իսկ կուսակցութեան մեծամասնութեան տեսակէտներուն:

Միթերանին հետ այս համագումարին գալիքն էր՝ իրատեսութիւնը: Արդարեւ իր կարելի չեղաւ մէյմեղ հանել հաւաքուած բանաձեւ մը, որ ամփոփէ երեք հոսանքներու, տեսակէտներու երբ պարզուեցաւ որ Միթերան տրամադիր չէ որեւէ պիղծ ընելու այդ ուղղութեամբ, փոքրամասնութեան կը մնար ենթարկուիլ, ինչ որ ըրաւ եւ այդ ուղղութեամբ կարելի է ըսել որ Նանթ երթալ Մերէնին համար նշանակեց պարզապէս՝ Նանոսա երթալ: Կարելի չեղաւ իրեն հաւար մինչեւ ճամբայ մը գտնել Մօրուայի եւ իր (Շելվէնըման) բանաձեւերուն մէջ, քանի Միթերան արդեւք հանդիսացաւ, յայտելով՝ «Բաջութիւնն ունեցանք ընդունելու թէ երբ խորքին մէջ համաձայնութիւն չկայ, համագրում մը խաբէութիւն է»: Կարելի է նաեւ «ընտրական» նկատել այս համագումարը, քանի Միթերան հասատտելով հանդերձ իր հաւատարմութիւնը Հասարակաց Ծրագրին (զոր կայնացուցներ, համայնավարներու հանակցութիւն կառավարութեան եւն.) պիտի ձեւով չուզեց, նոյնիսկ մանակի ձեւով, տեղի տալ իր «ձախապաշտնե-ներուն»: Իրաց այս կացութեան մէջ, Սեգոլէն կը մնար ձեւով մը «անձնասպան» ելլալ, ընդունելով որ այլեւս կազմա-կերպուած հոսանք մը չէ կուսակցութեան ծոցին մէջ այլ՝ մտածումներու հոսանիֆ մը: Շելվէնըման յուսախաբ է անշուշտ, միթերանը կը գտնէ «արհամարհոտ, չատ ինամական» եւ համագումարն ալ՝ դատարան մը»: Շատ չանք թափած է ելք մը գտնելու, անպայման համագրումի մը յանգելու համար (միակ մէյոցը, որ իրենք ալ մանակցին ազգային դիւանին, որմէ մէյտ դուրս պահուած են): Դատացած է երբ կ'ըսէ· «Այս կուսակցութիւնը այնքան մերն է, որքան ոեւէ մէկուն: Միակ տարբերութիւնը որ կը բաժնէ հոսանք մը ենթահոսանքէ մը, այն է որ կը բաժնէ մխոք մը յետին մաքէ մը»:

Ամէն պարագայի մէջ, կուսակցութիւնը յաջողեցաւ մէկ ճակատ պարզել, գոնէ երեւութապէս մինչեւ երեսփոխանական ընտրութիւնները: Դժուարութիւնները, որոնք վերջ գտած են այս ձեւով, կրնան վերածնիլ այն օրը երբ Ձախը իշխանութեան գլուխ անցնի, կառավարելու համար երկիրը: Սերէսը կը ներկայացնէ կուսակցութեան 25 առ հարիւրը:

Քաւի մը տոով

ՎԵՐՆԸՐ ՖՈՆ ՊՐԱՈՒՆ մեռաւ առջի օր, 65 տարեկանին, սրտի տաղնապէ, թէեւ տարիներէ ի վեր քանկէր ունէր: Ծնած էր Վիրզից եւ կանուխէն մասնաւոր ուշիմութիւն ցոյց տուած հրթիռներու յղացման մէջ: Ինք է որ Բ. աշխարհա-մարտին Վ· 1 եւ Վ· 2 հրթիռներու հայրն էր: Պատերազմէն ետք, Ամերիկա տարուած, Հիթլէրէն ետք, այս անգամ Ամերիկացիներուն տրամադրեց իր հանճարը եւ իր անունը միշտ կապուած կը մնայ ամերիկեան անջրպետային պատմութեան:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ սպաննուած է Զօր· Ապտէլ Համիտ Ռազուք, սուրիական բանակի հրթիռներու բաժնի պետը:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕԻ թաղապետական ընտրութիւնները ջնջուեցան վարչական դատարանի վճիռով, մեծամասնութեան «ընտրուածներէն» մէկը — Քիքի Քարոն — լրացուցած չըլլալով ընտրելի ըլալու պայմանները:

ԷՐԶՐՈՒՄԻ մէջ անծանօթներու կողմէ սպաննուած է Օրհան Եավիզ, լսարանի (Ֆաքիւլթէ) փրոֆեսէօր: Այս վերջինը ծանօթ է եղեր իր ունեցած համակրութիւններով ձախի հանդէպ:

ՅՈՒԼԻՍ ՄԷՆԷՆ կը սղեն մեթրօ եւ օթոպիւս եւ նարնջագոյն քարթն ալ 6,5 առ հարիւրի յաւելում կը կրէ:

ԵՐԵՒԱՆ ⟷ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՄՔԵՐԸ

Լ. ԲՐԵԺՆԵԻ

1964ի այն օրը, երբ Խրուշչեւ կը պաշտօնազրկուէր խառնակ մտատկարտման հետեւանքով, չատեր կը մտածէին, թէ Բրեժնեւ կուսակցութեան գլուխ կը դըրուէր, որովհետեւ, առանց ժամանակ կորսընցնելու, պէտք է ապահովուէր իշխանութեան չարունակականութիւնը:

Կուսակցական կազմին նոր զեկավարը փորձառութիւնն ունէր խորհրդային քաղաքականութեան բոլոր ոլորտներուն մէջ: Զեկավարած էր կուսակցութիւնը 1950ին Մոլտավիա: Աւելի ետք նոյն պատաս – խանատուութիւնները ստանձնած էր Զազախստան: 1952ին, կեդր· կոմիտէի Պրեզիտիումի (Պոլիտբիւրօ) թեկնածու անդամ նշանակուելէ ետք, 1953 Մարտին, գրեթէ բոլոր «նորեր»ու նման պիտի հարկադրուէր հեռանալ կազմէն, Ստալինի մահէն անմիջապէս ետք: Այնուհետեւ կը դառնար քաղաքական զեկավարութեան վարիչ՝ բանակի մէջ: 1956ին, կրկին թեկնածու անդամ է Պոլիտբիւրոյի, իսկ տարի մը ետք՝ լրիւ անդամ: Նոյն շրջանին կեդր· կոմիտէի քարտուղարութեան մաս կը կազմէ: 1960ին կ'ընտրուի նախագահ Գերադոյն Խորհուրդի Պրեզիտիումի, ինչ որ կէս չնորհազրկում կը նշանակէր· ապա՝ ապատ կ'արձակուի քարտուղարութենէ: Մինչնարարը կարճ կը տեւէ: 1963ին՝ Բրեժնեւ եւ Պոդգորնի մուտք կը գործեն կամ վերատին մաս կը կազմեն կեդր· կոմիտէի քարտուղարութեան՝ իբրեւ օգնականներ Խրուշչեւի: Աւելի քան տարի մը ժամանակ պիտի ունենան պատրաստելու, եւ, անկասկած, արագացնելու յաջորդականութիւնը:

Տասներեք տարի առաջ Ա. քարտուղարի պաշտօնը ստանձնած մարդուն դիրքն երբեմն անկայուն կը թուէր ըլլալ: Առաջնութեան աթոռը կը բաժնէր Կոսիգինի՝ կառավարութեան վարիչին եւ, Միկոյեանի հետ, որ դեռ Պետութեան նախագահն էր: Խորհրդային քարոզչութիւնը, ինչպէս կը պատահի միշտ տագնապներէ առաջ եւ ետք, կ'ընդգծէր «հաւաքական ղեկավարութեան» գաղափարը: Աբեմուտքի մէջ, ընդհանրապէս, ասիկա թարգմանուեցաւ «Տրոյկա» անունով:

Ինչո՞ւ այս երրորդութիւնը: Որովհետեւ – տեւ պէտք է զատորոշե՞լ կուսակցութիւնը, կառավարութիւնը եւ Պետութիւնը: Որովհետեւ խորհրդային պատմութեան մէջ հարցերու ընթացքին երեք առաւել ակնառու դէմքե՞ր յառնուած են միւս – ներու չարքին:

Իրականութիւնը կարելի չէ այսքան պարզ տարազի վերածել: Մինչ կը խօսուէր Բրեժնեւ – Կոսիգին – Միկոյեան, ապա՝ Բրեժնեւ – Կոսիգին – Պոդգորնի տրոյկայի մասին, Սուսլով եւ Կիրիլենկօ, առնուազն նոյնքան իշխանութիւն ունէին, որքան Պետութեան նախագահը:

Փոխարէնն, Բրեժնեւ համբերատար ոգիով կ'ապահովէ իր գերակայութիւնը: 1965ի վերջերը արդէն իսկ կը մեկուսացնէ Պոդգորնին քարտուղարութենէ, այսինքն իր գլխաւոր մրցակիցը կուսակցութեան զեկավարութեան մէջ: Յաջորդ տարին, 23րդ համագումարին, ընդհանուր քարտուղարի անուան տեղ Ա. քարտուղարի անունը կը ստանձնէ: Մինչ այդ այնպէս կը թուէր, թէ կը հետապըրքրուէր յատկապէս գիւղատնտեսութեամբ եւ համայնավար չարժումով: Կոսիգինի կը թողուր զբաղիլ տնտես· քաղաքականութեամբ ընդհանրապէս ինչպէս նաեւ վարել դիւանագիտական մեծ ոազմավարութիւնները: Սակայն, աստիճանաբար տարիներու թաւալումով, կուսակցապետը կ'անջատուէր հասարակութենէն, մխանէրէն: 60ական թուականներու ատրտէն առաջ արդէն ամէն բան ի'նք կը վճռէր: Ինքն էր, միայն ինքն էր, որ կը մասնանչուէր Պրաւդայի խմբագրական – ներուն մէջ:

Իշխանութենէն ետք, պատիւներու ձեռք ձգումը կ'ապահովէր: Իր նկարը պիտի զարդարէր զրամագիտական քաթալոգները: 1976 Մայիսէն սկսեալ խորհրդային մառեչալ է: Անցեալ Դեկտեմբերին, իր 70ամեակին առթիւ, պաշտամունքի առարկայ կը դառնայ: Կուսակցական անդամատետրին թիւ 2ը ունի (թիւ մէկը վերապահուած է միշտ Լենինի): Մա – մուլի տետրին ալ թիւ 2ը ունի (Խորհ· Միութեան առաջին լրագրողը Լենինն է, մեռած): Բայց երիտասարդներուն ան – դրանիկն է, քանի որ վերջերս ձեռք կը ձգէր թիւ մէկ անդամատետրը կոմսոմոլի: Եւ ահա հիմա Պետութեան նախագահն է:

Թ. Ա. Թ.

ԱՐԱՐԱՏ – ՋԱՐԻԱ ՄՐՑՈՒՄԸ (*)

Խորհրդային 40րդ ախոյենութեան մըրցումներու չարքին «Արարատ» յաղթեց Վորոշիլովգրադի «Զարիա»ի 0ի դէմ երկու կէտով: Երեւանցիները խաղի սկիզբէն իսկ անցած են զօրաւոր յարձակման եւ 8րդ վայրկեանին Միրզոյեան 30 մեթր հեռաւորութենէ հարուածով մը նշանակած է առաջին կոլը: Երկրորդ կոլը նշանակած է Սամուէլ Պետրոսեան: Երկրորդ կիսախաղին Երեւանցիները աւելի հանդարտ խաղ մը ցուցաբերած են եւ «Հրազդան» մարզադաշտին մէջ հաւաքուած մարզասէրներու խանդավառութիւնը քան չէ փոխած արդիւնքէն:

(*) Խաղին արդիւնքը տուած էինք «Ցառաջ» Յունիս 11–12ի թիւով:

×

ԱՐԱՐԱՏ – ԲԿՍԱ. ԽԱՂԸ (*)

Խորհրդային 40րդ ախոյենութեան մըրցումներու չարքին՝ Արարատ, Մոսկուայի մէջ հանդիպում ունեցաւ տեղւոյն «Բանակային»ներու հետ (ԲԿՍԱ): Խաղի ամբողջ ընթացքին անձրեւած է եւ պատճառ եղած, որ Երեւանցիներ փոխեն իրենց խաղին ոճը: Երկուատեք կոլ մը նշանակելու ամէն ջանք ապարդիւն անցած է եւ խաղը վերջ գտած է հաւասար արդիւնքով (0–0):

(*) Այս խաղին ալ արդիւնքը տուած էինք «Ցառաջ»ի Յունիս 15ի թիւով:

×

ԵՐԳՋԱԽՈՒՄԲԻ ՀԱՄԱՐ ՆՈՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐ

Հայաստանի երգչախումբերու ընկերութեան եւ երաժիշտներու Միութեան կազմակերպութեամբ տեղի ունեցած մըրցումը՝ հայ երաժիշտներու նոր գործերու մրջեւ, վերջ գտած է եւ եզրայրդ Միր – զոյեանի նախագահութեամբ գատական կազմը, ունկնդրելէ ետք քսանէ աւելի ստեղծագործութիւններ, մրցանակները չընորհած է: Առաջին մրցանակի արժանացած է Էմին Արիստակէսեան՝ արտասա – նողի եւ երգչախումբի համար գրած «Ձօն Հայաստանին» երկին համար (խօսք՝ Սրբամայիս Սահակեանի): Երկրորդ մրցանակներու արժանացած են Յոլակ Բեքարեան, Եդ· Բաղդասարեան եւ Գեղունի Զաքչեան:

ԱՐԱՐԱՏ – ՆԷՓԹՉԻ 1 – 1

Բաքուի մէջ, Նէֆչի – Արարատ հանդիպումը որ տեղի ունեցաւ Ցունիս 18ին (Մայիս 2ին յետաձգուած մրցումն էր) խորհրդային 40րդ ախոյենութեան չարքին, վերջացաւ հաւասար արդիւնքով՝ 1 – 1:

×

ԱՐՓԻ – ՍԵՒԱՆ ՋՐԱՏԱՐԸ 47·289 ՄԵԹՐԻ ՀԱՄԱՄ

Արփի – Սեւան ջրատարի շինարարական աշխատանքները՝ Ապրիլ եւ Մայիս ամիսներուն, յաջող ընթացած են Վարդահովիտի թիւ վեց փապուղիի աշխատուորները վերջին երեք ամիսներուն յառաջացած են 98 մեթր: Կարմրաչէնի թիւ երկու եւ երեք փապուղիներու կառուցման բոլոր աշխատանքները վերջ գտած են: Ցունիս մէկի դրութեամբ ջրատարի երկարութիւնը հասած է 47·289 մեթրի:

ՀԱՅ - ԹԱԹԱՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

— o —

Մշակութային կեանքը մեռած էր այդ ժողովուրդի մէջ, հակառակ Ռուսներէն յատուկ քաղաքականութեան՝ քաղաքա – կրթելու Թաթարներին: Իրենց մեղրեակ – ներն աւելի արժէք էին քան ռուսական նորածեւ դպրոցները: 19րդ դարի վեր – ջին տարիներին էր միայն, որ Թաթար – ները սկսեցին բռնել քաղաքակրթութեան ճամբան, նաեւ սկսին ազգայնօրէն կազմակերպուիլ:

Նորածիլ Թաթար մտաւորականութիւ – նը սկսեց հետաքրքրուիլ համիսլամական դաշափարներով: Թաթար խաները, բէ – դերը, որ սուսար թիւ էին, Վրաց ազ – նուականներից յետոյ, դարձան ղեկա – վարները համիսլամական շարժման, մի – եւնոյն ժամանակ օգտուելով ազնուապե – տական Ռուսաստանի յետադէմ կարգե – րից, ջերմ պաշտպանները դարձան այդ կարգերի:

Ցեղափոխական շարժումները, բանուո – րա – դիւղացիական ըմբոստացումները Ռուսաստանում եւ Անդրկովկասում մը – տահոգութիւն էին պատճառում Թաթար խաներին եւ բէգերին, իրբեւ մեծ կալ – ուածատէրերի: Ռուս յետադէմ կառա – վարութեան ու իրենց շահերը նոյնն էին ու ազէտ Թաթար մոլեռանդ պանդուխն էլ զործիք էր իրենց ձեռքին: Ռուսներն այդ լաւ զիտէին, ուստի օգտագործեցին Թաթարներին, իսկ Թաթար ղեկավար – ները ընդառաջեցին Ռուսներին: Այսպէս հայ եկեղեցական կալուածների դրաւ – ման ժամանակ, Գանձակի բէգերից մի պատգամաւորութիւն ներկայացաւ փո – խարքայ Գալիցինին եւ իր ցանկութիւնը յայտնեց՝ ամէն կերպ աջակցելու կառա – վարութեան «ապստամբ» Հայերին ճըն – շելու համար:

Գանձակի նահանգապետի օգնական՝ Անդրեւը խորհրդակցեց Թաթար բէգերի հետ «թէ՝ ինչպէս զէնքի ուժով կարելի կը լինի ճնշել Հայերին»:

Ամէն տեղ ոստիկանութիւնը եւ ռուս պաշտօնեաները հրահրում էին Թաթար մոլեռանդ խուժանը ցարի «թշնամի» Հա – յերի դէմ:

Համիսլամական շարժումն էլ իր խոչոր պղեցութիւնն ունեցաւ: Սուլթանն ու – զում էր մահմեդական աշխարհի տէրը դառնալ, Թուրքիան անխախտ պահելու համար ընդդէմ քրիստոնեայ աշխարհի, դեմուրնելի: Թուրքերը տեսնում էին Հայերի զարթօնքը: Հայկական յեղափո – խական շարժումները մեծ մտահոգու – թիւն էին պատճառում սուլթանին: Թուր – քերը Թաթարների միջոցով ուղեցին կասեցնել հայկական շարժումները: Գըր – դռեցին Թաթարներին Հայերի դէմ: Այդ խնդրում Ռուսները եւ Թուրքերը դաշ – նակիցներ էին:

Թաթար մտաւորականութիւնը կապ – ուեցաւ Պոլսին եւ կատարեց նրա հրա – հանգները: Այդ հաստատում էր Բաքուի քաղաքային վարչութեան անդամ՝ Ի. Հաջիեւը ասելով՝ « Մենք Անդրկովկասի Թաթարներս չենք կարող հանդուրժել Հայերի այն արարքներին, որոնք ուղ – ղուած են Տաճկաստանի շահերի դէմ »:

Թաթար մտաւորականութիւնը՝ Ահմէդ Աղաեւի եւ Այլի – Մարդան բէկ Թուփչի – բաշեւի ղեկավարութեամբ կարողացան Թաթար մահմեդական զանգուածը կապել իրենց ու ծառայեցնել համիսլամութեան, նաեւ համաթրքութեան: Նրանց նպա – տակն էր «բոլոր ոչ–մահմեդական ցեղե – րը, որոնք ընկնում են Թուրանի սահ – մանների մէջ ու չեն պատկանում Թուրք – Թաթար ցեղերին, ջնջուելու էին ոչնչացման»:

Համիսլամական եւ համաթուրանական շարժումները քանի զնացին ուժեղացան Անդրկովկասի Թաթարների մէջ, Ռուս – ների աչքերի առաջ, մահմեդական մո – լեռնած խուժանը հալածեց հայ ժողո – վուրդը 1905ից սկսած: Երկու դարայի ժո – ղովուրդներ ոխերիմ թշնամիներ դար – ձան: Կռիւը քանի զնաց մոլեգնօրէն դար – ձաւ եւ անհանդուրժող: Հայ – Թաթա – րական կռիւները սկսելով Բաքուից տա – րածուեցին ողջ Անդրկովկասում: Բա – դու, Երեւան, Գանձակ, Թիֆլիս, Նախի – ջեւան, Ղարաբաղ, Զանգեզուր, Վայոց Ձոր կռուի վայրեր էին, կռիւ ամէն տեղ, մանաւանդ այն տեղերում ուր Թաթար – ները թիւով գերազանց էին: Այդ վայրե – րում կռիւները եղան աւելի երկար, ա – րիւնալի, աւելի դաժան: Դէմ դէմի դուրս եկած, կոտորեցին, թալանեցին, բռնա – բարեցին, այրեցին: Ամիսներ շարունակ արիւն հոսեց, թշնամութիւնը դարձաւ տեւական, յամառ: Երկու հարեւան ժո – ղովուրդները այլեւս երբեք իրարու չվը – տահեցին, թէպէտ ամիսներ յետոյ խա – ղաղութիւն կնքուեցաւ, սակայն ան – վստահութիւնը մնաց ու նորից պատճառ դարձաւ նոր կռիւների 1918–20ի ժամա – նակաշրջանում:

Ինչո՞ւ ծագեցին այդ կռիւները: Ին – չո՞ւ Թաթարը ծառացաւ Հայի դէմ: Ինչո՞ւ կառավարութիւնը իրական միջոց – ներ ձեռք չառաւ արգիլելու ժողովրդա – սպան այդ կռիւները: Բարդ է հանդոյցը, խոր ու ողբերգական: Մի քանի դործօն – ներ անշուշտ դեր խաղացին այդ ողբեր – գութեանց մէջ: Յատկապէս կրօնական, քաղաքական, տնտեսական, մշակութա – յին, ցեղային... Կային նաեւ այլ պատու – թեանց քաղաքական շահերը:

Հայ – Թաթարական հակամարտութիւ – նը հնից գոյութիւն ունէր: Ինչպէս վերը չեշտեցինք, տիրող եւ տիրուող հոգե – բանութիւնը կար:

Ռուսական տիրապետութիւնից յետոյ, Հայերը է՛ընդ ուշիմ, աշխատասէր, օգ – տուելով համեմատական ազատութիւնից ու կեանքի ապահովութիւնից սկսեց արագ

ԴԱՍԸՆԿԵՐՈՋՍ՝ ԱՒԵՏԻՍ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Դպրոցական կեանքի երեք շրջաններէն կը մնան մնայուն յարաբերութիւնները: Հոն, դպրոցին մէջ, նոյնպէս մաս կը կազմենք ընտանիքի մը: Տարբեր, որով – հետեւ բազմաթիւ են անոր անդամները· բոլորն ալ կը կրեն նոյն անունը՝ ըն – կեր, որոնցմէ չատերը նոյնքան սիրելի կը զտնան, մանաւանդ մտերիմ, հոգե – կից:

Տակաւին կան չատեր ալ՝ անմոռաց, իւրաքանչիւրը յիշատակով մը անջնջե – լի: Այդպիսիներու պարագային իրենց անձնական յատկանիշները չեն միայն պատճառը, անոնց անուն եւ համբաւ ու – ղղը, կան արտաքին աղդակներ, նաեւ պատմական օրերու հետ կապակցութիւն – ներ:

Հայաստանի Անկախութեան օրերու ե – րեսներուն հետ կապուած կը մնայ մեղ – մէ յատկ բաժնուող դասընկերոջս յի – շատակը: Այլապէս ան « անուն » մը պի – տի չժառանգէր: Ինքն ալ, ժրաջան, հա – մեստ ու բարի, մանաւանդ լուրջ ընկեր – ներու չարքին պիտի անձնէր, մասնաւոր – ներու կոդմէ միայն յիշուող:

Զենք ուզեր չեշտել որ Աւետիս, կեդ – րոնականի փայլուն շրջանի մը աշակերտ – ներէն է, ամէն դպրոցական այդպէս կըը – նայ դասել իր շրջանը, բայց կրնանք մերինը « երջանիկ » կոչել, եթէ նոյնիսկ երազ մը երջանկութիւն սեպենք: Եւ ին – չո՞ւ պիտի վարանինք, երբ կարճատեւ երազներու պարզեւածը աւելի ուժգին է, եւ ի՛նչ փոյթ որ խմաստասէրներ կը յանձ – նարարեն աւելի յարատեւը ի հարկէ նուազ ուժգին:

Արդարեւ խաւարչէն լոյսին հասնող սկզբնական շրջան մըն էր մերինը:

1919 – 1922, կեդրոնականի մէջ մեր օրերը կը համեմէինք ուրեմն գիտութիւն ամբարելով, մանաւանդ այդ պաշարը վերջապէս մեր, եւ յօդուտ աղդին դոր – ծածելու վարդապետ յոյսերով առյուն:

Մեզմէ մեծամասնութիւնը մօտէն տե – սած էր մահը, կը տուայտէր տակաւին ակէս–ակէս զրկանքներու բովին մէջ, սա – կայն հաւատքն ունէր որ վերջակէտը դրուած էր մեր ազգի դերութեան, ուս – տի զարմանալի չէ որ, ուրիշ որեւէ շըր – ջանի կեդրոնականցի մը ունեցած չըլլայ նոյն հոգեկան թռիչքը, ապրած չըլլայ դպրոցական նման ազատ մթնոլորտի մը մէջ, ու իր միտքն ու հոգին լուսաւոր – ուած չըլլան հայրենիքի ազատութեան նորածագ արեւովը: Եւ երբեք կեդրոնա – կանի բոլոր դասարաններուն կազմը չէր համապատասխանած իր հիմնադիրներու բազձանքին, բոլոր դասարաններէն կազ – մուած փունջ մը տղաք, թէեւ ափսո՛ս, անպատում աղէտներու բերմամբ:

Սոյն վկայութիւնը դէթ ի դօրու է մեր դասարանին համար, որ 1919ին՝ երբոր – դէն մինչեւ եօթներորդ պիտի յառաջ – նար կրճատումներով, սակայն հոն ներ – կայացուած կը մնային չատ մը դասա – ներ, Պոլիսը անշուշտ, իր անմիջական շրջանները՝ Պարտիզակն ու Ատափա – զարը, Պանորման, ու ապա Կեսարիան ու Կիլիկիան, Սեբաստիան, Խարբերդն ու Զմշկածաղը, Երզնկան ու Կարինը, Մ՛ուշը, Պիթլիսն ու Վանը:

Այդ դասարանները, մասնաւորաբար վերին, դէպքերու բերմամբ, կը բաղկա – նային համապատասխան տարիք ունեցող տեղացի աշակերտներէ, որոնց կուզային խառնուիլ առնուազն երեք տարի արկա – ծալի եւ թափառական կեանք անցուցած տղաք՝ որը, կէս–որը, ցերուցան հարա – զատներ ունեցող: Ոմանք ուրեմն խակ – կան տղայ, միւսներէն չատերը տղայու – թեան ճաշակը կորսնցուցած:

Ուստի, սովորական պայմաններու հե – ռանկարներէն ու ձգտումներէն զերիվեր տրամադրութեամբ կ՛ընթանային մեր դա – սերը, հայ աշակերտութեան մօտ մինչ այդ անսովոր լրջութեամբ ու հպարտու – թեամբ: Դպրոց մը աւարտելը, մանա – ւանդ Կեդրոնականը, կարեւորութիւն ստացած էր աւելի քան երբեք: Վերջա – պէս իրենք ալ կաշկանդուած դերծ, խոս – մակալ, տնօրէն եւ ուսուցիչ չափով մը աւելի կը դիտակցէին տղէի պահանջին, որ մեծ էր եւ անմիջական, ու խանդա – վառ նուիրումով փարած էին արգասա – ւորել վերջին երեք դասարաններուն մէջ ներմուծուած ճիւղաւորումներուն ծրա – դիրը, ուսողութեան, դիտական, դրա – կան եւ առեւտրական:

Այս նորութիւնը, իր ամբողջական թա – փով, գործադրութեան կը դրուէր մեր դասարանով: Ժամանակները դարձեալ անողոք զտնուեցան անոր բարիքները հաշուեկշիռի ենթարկելու համար: Ես ինքս ալ խանդավառութեամբ փարած էի այս ծրագրին, թէեւ կսկիծ մը կը պահեմ

(Շար. – 4)

«ԾԱՌԱՉ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿՈՅՐԵՐԸ

ԵՐԲ ՄԵՐ ԾԱՆՆԵՐԸ ԴԵՌ ԿԸ ԾԱՑԻՆ

Դաղաբարը երբ սկսէր իր «ճառը», երբ սաֆքաբ, ինչպէս կ՛ըսէին, ալ կարծես վերջ պիտի չունենային իր ըսելիքները: Երկինքէն թափած անձրեւի, կարկուտի պէս եռեւ եռեւի, արագ – արագ կը թա – փէին իր խօսքերն ու նախադասութիւն – ները, ոմանց համար հաճելի, ուրիշնե – րու համար անիմաստ նոյնիսկ դառա – պարտելի:

«Սիրտը այրած մարդ է», կ՛ըսէին դիւ – ղացիներէն ոմանք: «Ներթ հօրը խեներթ զառակն է», կ՛աւելցնէին ուրիշներ: Ո – մանց համար, անիկա դիւղին ամէնէն բանիմաց, խելացի մարդն էր, ուրիշներու համար տխմար, ցնդած արարած մըն էր:

Արդարեւ, սիրտը այրած մարդ էր մեր Դաղաբարը: Հայր, մեծ հայր, զոյդ հօր – եղբայրներ Թաղած էր առջի դէպքին: Տուներնին այրած, ունեցածնին ամբող – ջութեամբ կողոպտուած էր ու ասիկա « բարեկամ » Թուրքերու կողմէ... Իր կուրութիւնն ալ այդ դժբախտ պատա – հարներու հետեւանքովը չէ՞ր... Իր աչ – քի ցաւի օրերուն եթէ տէր ունենար, միջոց ունենար, ապահովաբար խուսա – փէր այս անհասանելի պատուհասէն:

Ծոռեռես թէ լաւատես, ցնդած թէ խենթ, ամէն պարագայի, իր ըսածները տրամաբանական էին, ճշմարտութիւններ էին անհամակնալի չատերու համար: Շատ մտահոգ էր մեր առօրեայէն, մեր միա – միտ ապրելակերպէն, մեր անհեռատես – սութենէն: Մերինը, ամէն ինչ մէջտեղն էր, ամէն ինչ յայտնի, զաղտնիք չու – նէինք, մինչ Թուրքը մութին մէջ ոս – տայն կը լարէր, զաղտնի ծրագիրներ կ՛ո – րոճար: Հայ շրջանակի մէջ խինդ, ծիծաղ, փայլաքշանք ունէր, երեսը ան – դին դարձո՞ւց իր գոյնը, կերպարանքը կը փոխէր, այս բոլորը հասկնալի էին իրեն համար:

Տարօրինա՛կ, աչք ունեցող, ղպրոց տեսած, օտար աշխարհներ չափչփած մարդիկ ի՛նչպէս չէին տեսներ, ճշմարտապէս կոյր պէտք էր ըլլալ:

Աստնայի ջա՞րդը: Չէյթո՞ւն, Սասո՞ւն, Կարի՞ն, Վա՞ն, հոս ու հոն մասնակի բա – խտմանե՞ր: Անոնք բոլորը ժամանակաւոր չէնչին, աննշան երեւոյթներ էին «մեծ պալիք»ին հետ բաղդատմամբ:

«Փախուկ» մըն է, «թոցուցած» է, – կ՛ըսէին իր հակառակորդները երբեմն այնքան բարձրաձայն, որ իր ականջնե – րուն կը հասնէր չատ հեղ:

— Շուտով յայտնի կ՛ըլլայ թէ փախու – կը, կամ փախուկները որո՞նք են — կը պատասխանէր վիրաւորուած, վշտաբեկ ձայնով մը:

Գիւղին մէջ չկայ՞ն իրեն պէս մտա – ծող, տրամաբանողներ: Անշուշտ որ կա – յին: Կային, բայց չատ քիչ, մատի վրայ համրուելիքներ, ու անոնք ալ «օրհնքե – դուրս» հռչակուած, «փախուկներ»ու կարդին դասուած:

« Տրայիս նախ օսթըն », «Ցրայիս նախ օսթըն»... Ի՞նչ կը նշանակէին այս օսար, մեղմ անծանօթ բառերը: Ի՞նչ իմաստ ու – նէին, ի՞նչ պահուած էր անոնց ներքեւ: Դրա չաճախ կը զործածէր՝ մանաւանդ երբ զայրանար:

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

(Շար. – 10)

— Ես ոչ, ոչ ոք չի հավատում ինձ, որ ես ոչ մի հանցանք չեմ գործել: Ես ոչ մի հանցանք չեմ գործել: Ես ոչ մի հանցանք չեմ գործել:

ՅԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Սամուէլ – Մուրատեան Սեւբի Միսի – թարեան վարժարանին տեսչուհիները, ուսուցչական կազմը եւ աշակերտուհիները իրենց խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընտանիքին եւ «Յառաջ»ին, հայ հրատարակչատան հրապարակագրին եւ հանրային նուիրեալ գործիչ Հրանտ Սամուէլեանի մահուան առիթով։

×

Սիւան – Կոմիտաս երգչախումբը, խոր յուզումով կը սգայ մահը հայ հրապարակագիրը, մտաւորական, Հրանտ – Սամուէլի։

Երգը սիրող (պատշաճ պահերուն ինքն ալ երգող) համբաւգրականներով միշտ հայ երաժշտութիւն ու երգչախումբա քաջալերող անփոխարինելի անձին յիշատակը միշտ վառ պիտի մնայ բոլորիս մտքին մէջ։

Երգչախումբա հրապարակաւ իր խոր վիշտն ու ցաւակցութիւնները կը յայտնէ այրի Տիկին Հ. Սամուէլեանին, զաւակներուն՝ Ալիսին, Արմենին եւ սգակիր բոլոր պարագաներուն։

×

Եան'ց ակումբը ցաւակցութիւն կը յայտնէ «Յառաջ»ին, իր համբաւիր Հրանտ – Սամուէլի մահուան առիթով։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Անարատ Յղութեան վարժարանի հայ քոյրերը իրենց սրտագին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն «Յառաջ»ի անոր պատասխանատու համբաւիր Հրանտ – Սամուէլի մահուան առիթով։

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆԻ ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Բարձր հովանաւորութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Պատուոյ նախագահութեամբ՝
Պր. ՀԱՆՐԻ ՌԱՎԵՐԱՑԻ
Պանեէոյի քաղաքապետարանի Սալ ոէ
Ճէթի մէջ, Ռիւ Շառլ Միշէլ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին — արտասանութիւն, երգ, կենդանի պատկեր։
Կը ղեկավարէ ուսուցչուհի Հ. Պալըքճեան
Կ'երգէ տաղանդաւոր երգիչ Պ. Մկրտիչ Էմմեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Տաքէսեանի։
Գեղեցիկ գունաւոր ֆիլմի ցուցադրութիւն։
Մուտք 5 ֆր.
Հաղորդ. միջոցներ.— Փորթ ա'Օրլէանէն առնել 188 Ա. կամ 197 օթոպիւսը եւ իջնել Մարսէլ–Պոնէ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՅՈՍ.— Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Մարզարեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Ժորժ Յակոբեան եւ զաւակները հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան Կիրակի Յունիս 26, Մարսէյլի Փրատոյի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցին իրենց մօր եւ մեծ–մօր՝

ՄԱՐԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարեդարձին առթիւ։

Ի դիտումիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Ողբացեալին յիշատակին, զաւակները կը նուիրեն 100 ֆր. «Յառաջ»ին։

×

Այրի Տիկին Սիւզան Վակրամ Զիլին – կիրեան, իր ամուսնոյն՝

ՏՈՔԹ. ՎԱԿՐԱՄ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

մահուան վեցերորդ տարելիցին առիթով, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի, Յունիս 26, ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ։

Հանդուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

×

ՀՐԱՆԴ ԴՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ

ԶՄԻՒՌՆԻՈՑ եւ շրջաններու Հայր. Միութիւնը հոգեհանգիստ կատարել կուտայ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին որուն պիտի հետեւի հոգեճաշ մը, «Արմենիա» ճաշարանը, 22 Ռիւ Մուֆթար, մէթրօ Մոնժ, Կիրակի Յունիս 26, ժամը 13ին։

Մասնակցութիւն 60 Ֆր.։

Կը խնդրուի տեղերը կանխաւ ապահովել հեռաձայնելով Տիկ. Ա. Թորոսեանի 793·53·71, Պ. Դ. Ճիզմէճեանի 781·09·72

ON RECHERCE

Recherchons, pour Septembre, Retoucheuse qualifiée. Références exigées.

Boutique LADY-BELL
206, Bd. Jeau-Jaurès
92 BOULOGNE
Tél. : 603-90-21

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

TRANSTOURS organise plusieurs voyages à EREVAN

ԱՄՐԱՆ ԵՒ ԱՇՆԱՆ
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ
ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԱՁԺՄԷՆ ԻՍԿ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ
ԹՐԱՆՍԹՈՒՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱՍ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ

ՅՈՒԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ԵՒ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Մարսէյլէն՝ ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ ԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ

երթ ու դարձ օդանաւով։ «Արմենիա»յի կամ «Անի»ի մէջ, առաջին կարգի սպասարկութեամբ։ Կը գործադրուի հայրենի տեսարժան վայրերու այցելութեան լրիւ յայտագիրը

Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 28 Rue St. Roch, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28
ուր կարելի է ներկայանալ ամէն երեքշաբթի և Ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18

Մարսէյլ՝ *դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél. 93-04-90 et 08-31-55
վալանս՝ *դիմել Ն. ԴԱՄՊԱՐԵԱՆ*, Ալֆորվիլ՝ *դիմել Ց. ՊՕՑԱՃԵԱՆԻ։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
կաթող. Պատուիրակ Արեւմտ. Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի
Յունիս 26, Կիրակի, ժամը 13էն սկսեալ վարժարանին մէջ
1, ՊՈՒԼ. ՏԻՒ ՆՈՒ, ԼԸ ՌԵՆՆԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԻՒՖԷ – ԽԱՂԵՐ – ՎԱՃԱՌՔ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ (Յունիս 24) ժամը 20·30ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը, 17 Ռիւ Պլէօ, մեթրօ Քաստէ։ Օրակարգ՝ Վարդավառի տօնա – կատարութիւնը։ Բոլորէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ։

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴԻԱԿԱՆ Միութեան ՍԷՆԹ Ընթոանի մասնաճիւղի անդամա – կան ժողովը տեղի կ'ունենայ Յունիս 25, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Նաճարեանի ագարակը։ Անդամներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է։

FÊTE CHAMPÊTRE

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Յունիս 26
Organisé par le
RENOUVEAU ARMENIEN
DE VILLEFRANCHE s-Saône
Au château VAURENARD A
GLEIZE - VILLEFRANCHE
Stands — Jeux — Orchestre
Brochettes

CINECLUB DE L'UGAB

Vendredi 24 Juin à 21 heures au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles, Paris 17e « CITIZEN KANE » de Orson Wells C'est un grand sujet, un scénario grand format, un personnage de grande envergure, dont le modèle était le fameux W. R. Hearst qui contrôla une grande partie de la presse américaine et qui fit la pluie et le beau temps à Hollywood.
Participation aux frais : 10 Francs
Membres du Cinéclub et étudiants : 5 F.

×

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
SOIREE DANSANTE — SOIREE RENCONTRE — BUFFET
(Musique pop, musique arménienne)
La dernière soirée de la saison 76-77 organisée par le Comité des Jeunes
Samedi 25 Juin à partir de 20 h. 30
Participation aux frais (non compris le buffet) : Membres 10 F.
autres 15 F.
Venez plus nombreux que jamais !
Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles Paris 17

Grande Fête Champêtre
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպութեամբ
Լիոնի Սզէ. Միութեան
Կիրակի, Յունիս 26, ժամը 10էն
մինչեւ ուշ ատեն
Պուֆէ — Հայկական մթնոլորտ
Սայաթ – Նովա նուագախումբով
Parc Monderoux - Beynost

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՎԱԼԱՆՍԻ մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ.ի հիմնադրութեան 70րդ տարեդարձի չքեղ տօնակատարութիւն, Ուրբաթ, Յունիս 24, ժամը 21ին Վալանսի Սալ տէ Ֆէթին մէջ, Բարձր հովանաւորութեամբ Եւրոպայի Հայր. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ Նախագահութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ.ի ցկեանս նախագահ ՏՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին մասնակցութեամբ փարիզեն «Նայիրի» երգչախումբին, ղեկավարութեամբ՝ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԼԿԵԱՆԻ
Կիրակի, Յունիս 26, առաւօտեան ժամը 10ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, պատարագ եւ հոգեհանգիստ Միութեան հիմնադիրներու, նուիրատուներու, պատուոյ անդամներու եւ Վալանսի մասնաճիւղի համայն ննջեցեալ անդամներու հոգւոց խաղաղութեան համար։
Սիրով կը հրաւիրուին Վալանսի և շրջակայքի մեր հայրենակիցները սոյն արարողութեանց եւ հանդիսութեանց։
Մենեջր՝ ԱՍՏՂԻԿ ՏԷՏԷԵԱՆ
Քանոն՝ Է. ՓԵՀԼԻՎԱՆԵԱՆ
ընկերակցութիւն դաշնակի
Սոնիա Թորոսեան

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՍԷՆ ԼՈՒ

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Յունիս 26, ժամը 16ին եկեղեցւոյ բակը, պատուոյ նախագահութեամբ Ծերակուսական քաղաքապետի Ա. կցորդ՝
ՕՐ. ԻՐՄԱ. ՌԱՓԻՋԻԻ
Կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Պատշաճ յայտագիրը, պատրաստութեամբ Շահան Քհնյ. Տէյտէեանի։
Արտասանութիւն, խմբերգ, մեներգ, նուագ, հայկական պար։
Ջաւեշա՝ Պաշտօնս խոմբալ է, եւ այլ անակնկալներ։
Վիճակահանութիւն, պիւֆէ, խորոված
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès **tél. 928 00 98 - 928 03 88**

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
22
MERCREDI
22 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

52րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·883
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
52e ANNÉE — N° 13.883

Peut-on ne pas être Arménien ?

LETTRE OUVERTE A UN CORRESPONDANT ANONYME, DONT L'ENVELOPPE ETAIT AINSI LIBELLE: MONSIEUR YVES TERNON (TORAMANIAN)

Il y a deux choses que je supporte mal : la bêtise et la lâcheté. En usant de la première, vous me prêtez la seconde. Car, si j'étais arménien, je ne serais certainement pas un Arménien honteux. Lorsqu'il y a de cela vingt ans, je me tenais aux côtés de mes frères Algériens luttant pour l'indépendance de leur pays, on ne m'a pas appelé Ben Ternon. Dix ans plus tard, alors que je décrivais les crimes des médecins nazis, on ne m'a pas non plus appelé Ternonstein. Et il a fallu que je parle du génocide commis contre le peuple arménien pour qu'un petit futé de l'ambassade de Turquie — c'est bien de lui, n'est-ce pas, que me viennent ces deux prospectus imprimés à Ankara et à Istambul et adressés anonymement — m'informe que je me nomme TORAMANIAN. Comme s'il allait de soi que seul un Arménien puisse s'intéresser à ce problème !

Sur l'enveloppe où vous accouplez mon nom à celui d'un patronyme arménien, je l'ai bien reconnu le visage hideux du racisme, la sale empreinte de tous les fascismes. Alors, comme au temps de l'occupation où il fallait décliner identités, lieux de naissance, et certificat de baptême de ses ascendants pour éviter un voyage sans retour, je puis vous démontrer que je ne suis pas Arménien, tout en ajoutant que je serais fier de l'être si le hasard l'avait voulu ainsi. Par cette volonté, non de me justifier — de quoi, grands Dieux ! — mais d'expliquer, je vous prête un supplément d'âme, je vous suppose à même de percevoir qu'un Normand de vieille souche puisse être frère en humanité des Arabes, des Juifs et des Arméniens. Parce qu'il y a des gens qui ont dû, un matin, dans des baluchons ou des valises — ces valises qu'on a retrouvées en montagnes à Auschwitz auprès des amas de lunettes et de membres artificiels — entasser leurs objets les plus précieux, parce que j'ai de la glaise à mes souliers, de la bonne glaise du terroir et que j'ai des cimetières au pays, des morts disparus paisiblement, à leur âge, parce qu'en Mai 1968, las de leur renfermement et en veine de générosité, les enfants de la bourgeoisie ont remonté le boulevard Saint-Germain en criant « Nous sommes tous des Juifs allemands », parce que j'ai le sens du tragique, et qu'il y a du tragique chez les Arméniens, j'ai raconté l'histoire d'Antigone en me berçant de l'illusion que Créon reconnaîtrait sa faute.

Donc ou nous sommes tous — vous et moi — des Arméniens, ou je suis issu d'une famille normande du pays de CAUX, vous savez, le pays des MAUPASSIAN et des FLAUBERTIAN, là ou André YID ou GIDIAN a choisi d'être enterré, il est inépuisable le florilège des patronymes abusifs. Mes bons paysans d'ancêtres seraient bien surpris en apprenant qu'ils étaient arméniens. Il est vrai que l'arbre généalogique de la famille, soigneusement tenu par la branche aînée, ne peut remonter au delà de 1750 et que, tout en rêvant de descendre des Vikings, on a peut-être été il y a deux ou trois siècles mélangés à des Francs ou à de Bretons, de toutes façons largement arrosés de cidre et de calvados.

Quant à la souche maternelle, elle est lorraine, et, à la fin du siècle dernier, beaucoup plus obsédée par la ligne bleue des Vosges que par l'Empire ottoman.

Votre attitude, écrivais-je, est celle d'un raciste et votre comportement vous ramène — sans mauvais jeu de mot — au « divan » celui du psychanalyste. C'est en vous interrogeant sur vous-même que vous comprendrez votre névrose obsessionnelle. En liquidant un peuple, les Jeunes Turcs ont condamné leurs successeurs à porter le fardeau de ce crime. Sans doute espérez-vous vous libérer en jetant un manteau d'obscurité sur l'histoire de votre nation. Bloqués par ce refus de dialogue entre les enfants des survivants et les représentants de vos gouvernements successifs, vous ne pouvez ni admettre, ni concevoir, qu'un tiers non concerné vienne s'introduire. C'est l'éternelle obsession de la victime qui hante les nuits des fils du bourreau. Puisque je suis médecin, permettez-moi de vous révéler le seul remède pour votre mal : la parole.

En 1966, l'écrivain soviétique IVAN DJIOULAS, commémorant le 25e anniversaire de l'extermination par les nazis de 100.000 Juifs d'UKRAINE au ravin de BABI-YAR, commençait ainsi son courageux discours :

« Il y a des choses, il y a des tragédies devant l'immensité desquelles la parole est impuissants et dont l'expression la plus éloquente est le silence... Mais le silence n'est éloquent que là où tout ce qu'on peut dire a déjà été dit... Quand rien n'a encore été dit, alors le silence se fait complice de l'injustice et de l'oppression ».

Et le respect que l'on doit aux deux peuples arménien et turc nous oblige à *tout* dire, afin que sur le récit autentique et reconnu de ces événements on puisse construire l'avenir.

Il faudra bien un jour écrire la véritable histoire de la naissance de la nation turque surgie des décombres de l'Empire ottoman et confrontée à l'insoluble question des minorités. Alors on parlera des Arméniens, des Grecs, des Kurdes et des Arabes, et l'on s'efforcera, en toute objectivité, de faire la part des responsabilités de chacun. C'est ce débat que j'ai tenté de susciter et je regrette que vous ne l'ayez pas compris et que vous me prêtiez des intentions partisanes.

Je vous offre donc une chance. Baissez le masque et acceptez le dialogue. Sinon, Monsieur le corbeau, restez dans l'ombre, et soyez assuré du mépris que méritent les auteurs de lettres anonymes.

Dr. YVES TERNON

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲՐԵԺՆԵԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

— o —

ՆԱԽ ԵԻ ԱՌԱՋ՝ ՄԵՂՄԱՅՈՒՄ

Թնդանօթի 101 հարուածներով ընդունուեցաւ ան որ քանի մը օրէ Ա. քարտուղարի պաշտօնին վրայ բարձած է նաեւ Սորհ. Միութեան նախագահի պաշտօնը: Ապահովութեան արտակարգ միջոցներ ալ ձեռք առնուած են ամէն կողմէ եւ մանաւանդ Ռամպույէ, ուր հաստատուած է Բրեժնեւի բնակութիւնը:

Սորհրդային թիւ մէկը Օրլի կը հասնէր երկուշաբթի ցերեկ եւ կ'ընդունուէր ժխտքար տ'Էսթէնի կողմէ: Բարի գալուստի իր ուղերձին մէջ, Ֆրանսայի Նախագահը չեշտեց թէ ամէնէն աւելի Ֆրանսայի համար կարեւոր է մեղմացումը, որ մտածուած եւ տեւող որոշում մըն է: Բրեժնեւ ալ կը պատասխանէր թէ վստահ է որ իրենց խօսակցութեանց մէջ ամէնէն լայն տեղը պիտի տրուի ապահինման եւ մեղմացման:

× Նախատեսուած չէր որ Բրեժնեւ Փարիզի քաղաքապետարանը այցելէ իր մօտ երեք օրուան այցելութեան ընթացքին, բայց Շիրաք ուղղակի դիմումէ ըրած է Փարիզի խորհրդային դեսպանատունը եւ դեսպանատունն ալ երկուշաբթի կը պատասխանէր թէ Բրեժնեւ սիրով պիտի բարեւէ Շիրաքին, երեքշաբթի իրիկուն ժամը 7ի առենները: Էլիզէի կը մնար համակերպիլ, բացատրել թէ եթէ այդ այցելութիւնը չէր նախատեսուած պատճառն այն էր որ ծրագիրը շատ խճողուած էր եւ նաեւ... Բրեժնեւ Փարիզ չէր բնակեր (քանի Ռամպույէ է):

× «Արտայայտութեան ազատութեան» ծիրին մէջ, երկուշաբթի օր, Ֆրանսական հեռատեսիլի Գ. կայանը վերջին պահուն ջնջեց Ա.զատ Բեմ յայտագիրը, որու ընթացքին խօսք պիտի առնէին խորհրդային երեք ընդդիմադիրներ «Բարեւ, Բրեժնեւ» խորագրին տակ: Զեխ մը, Լեհ մը եւ Ռուս մը ազատութիւնը չունեցան խօսելու իրենց երկիրներուն... ազատութեանց կաշկանդման դէմ: Կայանին անօրէնը յայտարարած էր թէ «պատեհ չէ»: «Հիւրը» կրնայ խրտչիլ ինչ որ ըսել կուտայ նոյնիսկ յայտագրին պատասխանատուին որ «աւելի դիւրին է խորհրդային ընդդիմադիրի մը համար կարմիր հրապարակին վրայ խօսիլ քան էֆ-էռ 3ի»... կրնայ ճիշդ ըլլալ, քայց դիտել կուտայ Քոթ-իտիէնի մէջ Պերնար Շափիւի, առաջին պարագային մարդը բանտ կ'երթայ:

Քանի մը տող

ՄԱՌՇԷ նորէն դժգոհ է Մխիթարեանէն եւ ցնոր անօրինութիւն յեռաձգել առաւաչն հանդիպումը որ համաչնաւար եւ ընկերվարական պիտի ունենային երեք-չաբթի, Հասարակաց Ծրագրի վերայժ-մէկանացման շուրջ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ... Ամին Տաուա, Ուկանտայի հանրածանօթ նախագահը: Կ'ըսուի թէ մահափորձի զոհ գացած է կամ անհետացած է (կամ նոր «կատակ» մըն է...)

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻՆ

Մոսկուայի ձայնասփիւռի հաղորդումներու շարք մը նուիրուած է Հայաստանի: Հաղորդումներու ընթացքին խօսք առած է Հայաստանի նախագահը Բարկէն Սարկիսով եւ անդրադարձած ժողովուրդի տնտեսութեան, դիւութեան եւ մշակոյթի մարզերէն ներս Հայաստանի մէջ արձանագրուած նուաճումներուն: Սորհրդային Հանրապետութիւններու գրականութիւններու փոխադրութեան եւ բանաստեղծական թարգմանութիւններու մասին խօսած է Գէորգ Էմին, իսկ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի փոխ-նախագահը է. Միրզաբէկեան խօսած է դիւութեան զարգացման մասին: Ի դէպ, 1973ին «Սոյուզ-13» այերանաւի վրայ կը գտնուէր հայ դիտնականներու ստեղծած «Օրիոն-2» աստղադիտակը:

×

ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ ՏԱԼԼԻՆԻ ՄԷՋ

Տալլինի մէջ (Էսթոնիա) բացուած է նկարիչ Յակոբ Յակոբեանի անհատական ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են 60 գործեր, որոնց շարքին՝ «Դերձակը», «Մարդը եւ Բնութիւնը», «Զկնորսը», ինչպէս նաեւ «Իմ երկիրը» բնանկարները: Ցուցահանդէսի բացման խօսք առած է Էստոնիայի Մշակոյթի փոխ-նախարար Ա. Պիյայէլ, Նկարիչներու Միութեան նախագահ Ի. Թոոն, արուեստաբաններ Հ. Իպլիթեան եւ Շ. Խաչատրեան: Յակոբ Յակոբեանի նոյն գործերը պիտի ցուցադրուին նաեւ Տարտու, Ռիգա, Վիլ-նիւս, Թիֆլիս եւ Մոսկուա:

×

ՍՏՈՐԵՐԿՐԵԱՅ ԱՆՑՔ ՄԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Լենին պողոտայի եւ Կարմիր բանակ փողոցի երթեւեկութիւնը կանոնաւորելու եւ հետիոտն անցորդներու համար ապահով պայմաններ ստեղծելու նպատակով Երեւանի քաղաքապետարանը ստոր-երկրեայ անցք մը բանալու նախագիծը պատրաստած է: Նախատեսուած է վերակառուցանել Լենին պողոտայի կարեւոր մէկ մասը՝ 700 մեթր, եւ Կարմիր բանակ փողոցի տակէն 70 մեթր երկարութեամբ եւ 15 մեթր լայնութեամբ անցք մը բանալ:

ԻՍՐԱՅԵԼԻ դահլիճը կազմուեցաւ, փոքրամասնեութեան կարծր կառավարութիւն մըն է, ուր Մոչէ Տայեան Ապրաքին նախարար է:

ՏԷՄԻՐԻԼ մերժեց Էճեվիտի առաջարկները կառավարութեան կազմութեան առթիւ: Հալքի պարագլուխը առաջարկած կ'ըլլայ Տէմիրէլի որ պատ ձգէ Ասա-Լեթի անդամները Ազգ. ժողովի քուէարկութեան առեն: Էճեվիտի 12 ձայն կը պակսի բացարձակ մեծամասնութեան համար:

ՍՈՏԵՐԹՍՅԼԻԻ մէջ (Շուէյց) 250 եբրայեցախօս չուէյցայի պէշ ծեծած են 30 թուրքեր եւ Լիբանանցիներ շուրջ երկու ժամ, ատենք գաղթած աշխատաւորներ են եւ հակազդած են զէնքով ու սուրով: 15 վիրաւոր կայ:

ՀԱՅ - ԹՈՒԹԱՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

— o —

Թաթար ղեկավարները տարուած հա-մամուրանական զաղափարներով, հաշտ չէին հայկական յեղափոխական շարժու-մին Թուրքիոյ դէմ: Հակառակ էին Հա-յաստանի առեղծման Թուրքիայում, ի-րենց հոգեկան առաջնորդ՝ Սուլթան Հա-միդի երկրում: Վախ ունէին, ազատ Հա-յաստան առեղծուելուց յետոյ, Հայերը պիտի հալածեն Թաթարներին: Երկուսայ տէրերը չէին հանդուրժում, որ տարուկը կարող է ազգ դառնալ, Պետութիւն, իշ-խանութիւն ունենալ: Թաթար կալուա-ծատէրերը, նաւթարդիւնաբերողները յա-ռաջադիմող Հայութեան մէջ խոշոր մըր-ցակիցներ էին տեսնում, վտանգ իրենց տիրակալութեան, հարստութեան: Թա-թար կղերը եւս կրօնական իր մոլեռան-դութիւնից մղուած գրգռում էր մահ-մեդականներին Հայերի դէմ, «Քհհատ», սրբազան պատերազմ յայտարարելով: Նրանք համոզում էին Թաթարներին, որ Հայերը կռիւ են յայտարարել Իսլամին եւ մտադիր են օգը հանել սրբազան մըզ-կիթները: Գազազած ժողովուրդի գլուխն անցած Մարգարէի սեւ զրօշը ձեռքեր-նին կռիւ յայտարարեցին Հայերի դէմ: Այդ ընդհարումների մէջ անչուշտ զեր կատարեցին նաեւ ցեղային ազգակները:

Մենք թշնամութիւն չունենք, որեւէ ժողովուրդի դէմ, խորութիւն էլ չենք ուզում դնել ոեւէ մէկի մէջ, սակայն ի-րողութիւն է, որ որոշ ժողովուրդներ ա-տակ են քաղաքակրթութեան, որոշները նուազ: Նուազ քաղաքակրթուած ժողո-վուրդների մէջ բնազդն աւելի զօրաւոր է քան միտքը, սովորութիւնները եւ աստ-ւիմքը աւելի թելադրող են քան յառա-ջադիմող կեանքի ընթացքը: Բռնութիւնը եւ վայրենութիւնը համանիշ են արիու-թեան, քան խաղաղ, բնականոն կեանքն ու իր մարդասէր տրամադրութիւնները: Նոյնը նաեւ կրօնի մասին:

Կրօնը, մեր դարում, ինքնին մէկ յա-տակէտ երեւոյթ է, իսկ Թաթարականը մանաւանդ: Վայրենի, յետամնաց ժողովուրդների մէջ կրօնն առաջնակարգ, եթէ ոչ գլխաւոր գործօնն է մարդկանց կեանքն առաջնորդելու: Նա մէկ ահաւոր սիրակալութիւն է մարդոց –հոգիների: Դազմը պարապդող, միտքը մեռցնող, ապշող է: Կրօնը միջամտում է անհատի թէ հասարակական կեանքի բոլոր երե-ւոյթներում, նա է որ անուղղ է տալիս մտաւոր, բարոյական, քաղաքական կեանքին, մանաւանդ այդ նկատելի է Իսլամի մէջ: Իսլամն ամբացնում է մարդու միտքը, հոգին, գործնում մեքե-նայ Ղուրանի: Որոշ մահմեդական ժողո-վուրդներ նրա ազդեցութեան տակ քա-րոզել են բռնութիւն, կոտորած «անհա-ւատների» հաւատացեալներին խոստա-ցել են դրախտ, հուրի – փէրիների զըր-կում: Սրբազան պատերազմ են կոչել հաւատացեալներին:

Այդ տիպի կրօնացեղային մի ժողո-վուրդի հետ է, որ դրացի ենք եղել դա-րեր շարունակ: Այդ յատկութիւնները ու-նեցող ժողովուրդը, դժբախտաբար, հաշտ աչքով չէր նայի մեր վերելքին, սխալ կասեցնէր մեր թռիչքը եւ չարօրէն կատարեց: Կրօնական մոլի ազդեցու-թեան տակ էր, որ Թաթարները հրէշա-յին խրախճանքներ կազմակերպեցին ամէն տեղ, ուր Հայերի հետ միասին էին ապ-րում: Կրօնի պատճառով էր (կար ի հար-կէ քաղաքականը) որ նա հակուեց հա-միսլամութեան եւ դա էր մերկարծիքով, պատճառներից դլխաւորը Հայ-Թաթարա-կան ընդհարումների:

Համիսլամութիւնը, սրբազան պատե-րազմի զաղափարը, մահմեդականութեան դերիչխանութիւնը քրիստոնեաների վը-րայ, ազէտ զանգուածները մղեցին արիու-նոտ կռիւների:

Թաթար ղեկավարներն եւս ազդուած կրօնից չատագովներն էին համիսլամու-թեան, յետոյ է միայն, որ իրենց պայ-քարը սկսեց քաղաքական բնոյթ առնել: 1914ի պատերազմից յետոյ է առաւելա-պէս, որ հասունացաւ ազգութեան գա-ղափարը, անկախ Պետութիւն ունենալու ցանկութիւնը, նաեւ ամուր կապերով կապուելը ցեղակից եւ կրօնակից Թուր-քիային:

Յաճախ խօսում էր տնտեսական գոր-ծօն մասին, մանաւանդ այդ մասին էին խօսում Սոցիալ – Դեմոկրատները, Պլեխանով, Լենին եւ այլք: Մեզպրում էին, որ հայ կապիտալիստները ճնշում էին Թաթարներին, որ Բաղուի նաւթար-դիւնաբերութիւնը իրենց ձեռքումն էր:

Եւրոպայի երկիրների նման դասակար-գային պայքար էին փնտռում: Դէմ չենք եղել եւ դէմ չենք այժմ եւս դասակար-գային պայքարին, վերջ չհաղորդումին, բռնութեան, բայց արդեօ՞ք լաւ ճիշդ էր այդ վերապրումը Հայերին: Բաղուն իր նաւթով սեփականութիւնը չէր հայ կապիտալի, եթէ այնտեղ էին Մանթա-չեանները, այնտեղ էին մեծահարուստ Թա-թար Թաղիեւները, այնտեղ էին Նոմելը, Ռոչիլդը: Եթէ դասակարգային կռիւ էր, պէտք է, որ բանուոր դասակարգը՝ Հայը, Թաթարը, Ռուսը միացած պայքարէին այդ բոլորի դէմ: Հայկական կապիտալը միայն մէկ երրորդ մասն էր ընդհանուր կապիտալի: Շատ Թաթար հարուստներ կային Բաղուի մէջ: Շահագործուող բան-ուորի համար ազգութիւնը պիտի չնշէր Թշնամի, այլ կապիտալը, կապիտալիս-տը: Ինչո՞ւ սակայն Թաթար բանուորը եւ ոչ միայն բանուորը, այլ ողջ Թաթա-րութիւնը ծառացաւ ոչ թէ հայ կապիտա-լիստի դէմ, այլ ողջ Հայութեան: Եթէ Բաղուն դասակարգային պայքարի կենտ-րոն էր, սակայն դասակարգային պայքարի կենտրոններ չէին Նախիջե-ւանը, Երեւանը, Վայոց Զորը, Սիւնիքը, Գանձակը, Ղարաբաղը: Ինչո՞ւ այդ վայ-րերում Թաթար զանգուածը մոլեգնօրէն կոտորեց Հայերին, այնտեղ կապիտալ, չհաղորդում չկար, ընդհակառակն Ղա-րաբաղի չքաւոր գիւղացին նոյն ձեւով դնում էր Բաղու բանուորութեան ինչպէս Թաթարը: Եթէ չհաղորդում էր Թա-թարը, չհաղորդում էր նաեւ հայ բանուորը, իսկ բոլորս էլ դիտենք, որ կապիտալիստը խորութիւն չի դնում իր ապրակի եւ օտարի միջեւ:

Բաղուն արդիւնաբերական կենտրոն էր, գաւառները երբեք, ընդհակառակն գա-ւառի բնակիչները, մեծ մասամբ գիւ-ղացիներ էին, աշխատում էին Թաթար բէգերի, մեծ հողագործների կալուած-ների վրայ: Մանաւանդ հողագործ էր հայ գիւղացին, ենթակայ Թաթար կալուածատէրերի քմահաճոյքին: Ի՞նչ պատճառ ունէր Թաթար գիւղացին կո-տորելու իրեն պէս չքաւոր հայ գիւղա-ցուն, գասակարգային պայքա՞ր, բայց ո՞ւմ դէմ, հայ գիւղացու, որ ընչազուրկ էր ինչպէս եւ Թաթար գիւղացին:

Գուցէ առեւտուրի մէջ Հայերը չհա-գործոններ են եղել, բայց չէ՞ որ քա-ղաքների մէջ, մանաւանդ պատ-մուրը մեծ մասամբ Թաթարների ձեռ-քում էր, յատկապէս մանր առեւտուրը, իսկ մեծաքանակով առեւտուր գրեթէ չկար Կովկասում. եթէ լինէր իսկ Հայերի ձեռքում, արդեօ՞ք միայն այդ բաւական էր սրելու յարաբերութիւններն երկու դրացի ժողովուրդների միջեւ, կարծում ենք, որ ոչ:

Մեր կարծիքով անտեսական գործօնը շատ անչնչան դեր խաղաց Հայ – Թաթա-րական ընդհարումների մէջ: Աւելի ճիշդ պիտի լինէր ասել՝ քաղաքական, կրօնա-կան, ցեղական գործօնները հրահրեցին Թաթար ժողովուրդը Հայութեան դէմ: Յետադէմ Թաթար ղեկավարութիւնը 1905ի ռուսական յեղափոխական շար-ժումների ժամանակ ցարի կառավարու-թեան կողմը բռնեց, պատեհ առիթ նկա-տելով Հայերի հետ հաշիւ մաքրելը: Կա-ռավարութիւնն օգտագործեց այդ տարբը խռովարարներ ստեղծելով, Անդրկովկասի յեղափոխական տրամադրութիւնները եւ շարժումները չատելու համար: Ռուս ոստիկանութիւնը լծուեց Թաթարները եւ Հայերը իրար թշնամացնելու գործին:

Ա. Ի.

(Շար. – 5)

ՊԱՐԱՃԱՆՈՎ՝ ԱՆԼՌԵԼԻ ԶԱՆԳԱԿԱՏՈՒՆԸ

Ուրբաթ, Յունիս 15, «Օլիմփիք»ի սրահը լեցուած էր հայ, ֆրանսացի եւ օտար բազմութեամբ:

Երեկոյթին նախաձեռնողը՝ «Քոմիթէ Քոնթը լա Ռըփրէսիոն»ն էր եւ ցուցա-դրուելիք դործը՝ Ս. Պարաճանովի վեր-ջին ժապաւէնը՝ «Նռան դոյները», աւելի ծանօթ՝ «Սայաթ Նովա» անունով:

Օրուան խօսնակը, կազմակերպիչ յանձ-նախումբին անունով, քանի մը բառով բացատրեց հանդիսութեան, աւելի ճիշդ է ըսել՝ ցոյցին նպատակը՝ «Իողոքել առ որ անկ է, Պարաճանովի անարդար բան-տարկութեան դէմ»:

Ներկայ էր նաեւ ֆրանսացի լրագրող Ժան Վիտալ, որ 1969ին Երեւանի մէջ տուիթը ունեցած է գործակցելու Պարա-ճանովին հետ, ու այս երեկոյթին, յանձն առած էր ցուցադրութեան ընթացքին, կարճ բացատրականներով ըմբռնելի դար-ձընել այս հայախօս ժապաւէնին իմաստը օտարներուն եւ ինչո՞ւ ոչ նաեւ Հայե-րուս, քանի «Նռան դոյները» ժապաւէնին լեզուն Սայաթ Նովայինն էր եւ դժուար հասկնալի չառերուն:

Սորհդապաշտ, այլաբանական նկար-ներու ալպոմը, որ հինգ մասերու բաժ-նուած, կը նկարագրէ Սայաթ Նովայի կեանքը: Մանկութիւն, պատանեկութիւն, սէր, հաւատք եւ մահ:

Առաջին իսկ նկարէն արդէն կը զգաց-ուի եզակի արուեստագէտի մը չունչը, որու չնորհիւ պատկերները կը ստանան երրորդ տարածութիւն մը, աւելի չօչա-փելի, ցայտիչ: Շունչ մը, որ կարծես իր ուժը առած ըլլայ մեր պատմութեան ընդերքներէն եւ Պարաճանովի տաղանդին չնորհիւ կը համակէ, կը մաղնիսացնէ մեզ:

Պարզ հանդիսատեսին համար, այսինքն առնոր որ մուխ սրահ կը մտնէ հաճելի պահ մը անցընելու, ինչ որ մեծամաս-նութեան մը պարագան է եւ ոչինչով այ-պանելի, նման գործ մը գոհացում չի կրնար տալ: Ոչ թէ չի հասկնար ըսուա-ծը, այլ փնտռածը այլ բան է· խուսափիլ առօրեայէն, ապրիլ երազկոտ եւ անհոգ պահեր, այլ խօսքով՝ զուարճանալ:

Պարաճանով, այս ժապաւէնը պատրաս-տելով, նման վայելք մը հրամցնելու մը-տադրութիւնը չէ որ ունեցած է, այլ մատը դնել երեւութապէս սպիացած վէր-քի մը վրայ:

Սայաթ Նովա ժապաւէնը ահաւոր վէրք մըն է, որ կը կոտտայ պատառէն վրայ: Հաւատք, սէր եւ դեղեցկութիւն, ահա Սայաթ Նովան: Իր ամբողջ երգը, որո-նումն է այս առորդելիներուն, որոնց չնորհիւ մարդը կ'ազնուանայ, կը վեր-նայ: Վատութիւն, ոճիր եւ անարդարու-թիւն յաղթած են իր ժամանակին վերջ տալ անոր կեանքին, բայց մնացած էր երգը որ չէր կրնար անտարբեր ձգել մեզ:

«ԾԱՒԱԶ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿՈՅՐԵՐԸ

ԵՐԲ ՄԵՐ ԾԽԱՆՆԵՐԸ ԴԵՌ ԿԸ ԾԽԱՑԻՆ

— Որքանոյը քանի մը բառ պերմանե-րէն սորված է ու հիմա մեզի կը ծախէ, — կը ծաղրէին իր ընդդիմադիրները:

— Ամերիկայէն եկողները «այ տոնթ քէր»ը բերին իրենց հետ իբր ապրանք, Դաւիթն ալ «տրախ նախ օսաըն» բերաւ որքանոյէն, կ'աւելցնէին ուրիշներ: Բայց մենք չա՞տ ուշ ըմբռնեցինք, հասկցանք այդ չարաչուք նախադասութեան բո-վանդակ իմաստը... քանգիստութիւն ծա-խելու միտում չէր ունեցած անիկա յա-ճախ գործածելով այդ նախադասութիւ-նը: Անոնք, իր հետաքրքրութեան կամ յո-ռետեսութեան առանցքն իսկ եղած էին մեր պարզամտութեան:

Լուսնի լոյս երեկոյ մը, տանիքներու վրայ հաւաքուած մարդոց մէջ կրքոտ, բարձրաձայն վէճ մը տեղի կ'ունենար. մենք, լաճերս ալ հաւաքուած մեծ մար-դոց չուրջ հետաքրքրութեամբ մոխիկ կ'ը-նէինք պիրենք: Վիճողները, քանի մը «բանգէտ» կարծուած պիւղացիներ եւ ան-խուսափելի Դադաթը: Վիճաբանու-թեան առանցքն է օրուան միջազգային — քաղաքական խնդիրները:

Դադաթը, սովորականին պէս յա-մառօրէն կը պնդէր իր տեսակէտներուն վրայ: Շուրջի մարդոց մէջ խինդ ու ծի-ծաղ կար այս վիճաբանութեան առընչու-թեամբ, կարծես գոմէշներու կամ աքա-ղաղներու մենամարտ տեղի կ'ունենար եւ չուրջի մարդիկ խինդով եւ ծիծաղով կը հետեւէին անոնց:

«Դո՛ւք էք մե՛ծ մարդոց հետ յարաբե-րութիւն ընողները, դո՛ւք էք թերթերը կարդացողները, դուք էք լայս աչքերով քաղաքական լուրերուն կամ դէպքերուն հետեւողները, ես, ասա՛ղ, միայն «մոխիկ ընողաց» եմ, «լողաց» եմ, ուրեմն ոչ-բաւի է լսել որ դուք չէք հասկնար ձեր կարդացածին իմաստը, չէք ըմբռներ տե-ղի ունեցած կամ ունենալիք երեւոյթնե-րուն խորքը, ափսո՛ս, հազար ափսոս... Ես, այդ բոլորին մէջ եւ կամ եռելը կը տեսնեմ ահաւո՛ր ողբերգութիւն մը յատ-կապէս մեզի, Հայերուս համար... Սըր-տանոց կը մաղթեմ որ սխալողը ես ըլլամ:

« Բայց... բայց, ըսի եւ սակայն չկրցի ձեզի հասկցնել: Գիտէ՞ք ինչ նչա-նակութիւն ունի այդ չարաչուք նախա-դասութիւնը, — «տրախ նախ օսաըն», — աչքերը դէպի արեւելք, — կը կարծէ՞ք որ զերմանագիտութիւն կ'ուզեմ ծախել ձեզի, իմաստութեան դաս կ'ուզեմ տալ ձեզի, հեռու ինձմէ այդ մեծամտութիւ-նը: Բայց, կոյր մի ըլլաք, քիչ մը ձեր քիթէն անդին նայեցէք... Չէ՞ք տեսներ, այսօր, Գերմանացիները լաւ մը տեղա-տորուած են այս երկրին մէջ, ամէն ինչ իրենց ձեռքն է, այսօր անոնք տէր ու տիրական են բովանդակ Թուրքիոյ: Մեր փոքրիկ, աննչան քաղաքին կուշտին մեծ-ղի, փարթամ գործանոց մը չինեցին: Քաղաքին ընակչութեան կէսին չափ մա-նադէտներ, պինուրներ Թափած են այս կողմերը: Ճամբաներ եւ անցքեր կը շի-նեն ամէն դի, ի՞նչ իմաստ ունին այս բոլորը... ի՞նչ բանի պիտի ծառայեն այդ բոլորը կրնա՞ք ինծի ըսել»:

— «Ինկլիզիզը, Ռուսիան, Ֆրանսան պի-տի հանդուրժե՞ն այս բաներուն... Գի-տէ՞ք որ Պաղտատի ճամբան ալ այս տե-ղէն կ'անցնի... Իմ կարճ խելքովս, վաղը, ձին ու ջորին պիտի կուտին, ու մենք անոնց ամբակներուն տակ կ'ընանք տրոր-ուիլ... Ահա իմ մտահոգութիւնս, իմ վախս»:

— Է՛, է՛, մեր քեռին, մեր քեռին հաշ-ուի չե՞ս առներ, պուռացողներ եղան:

— Ձեր քեռիի՛ն... կամեցողութիւնը պայծառ Նպատ լերան, և Պետրոսիոյ տա-ճարատուներուն հարցուցէք: Այն օրերու մեր առնչահար կաթողիկոսին յղնած, աղօթելէն յոգնած թեւերուն մասին ալ դաղափար չունի՞ք... Վա՛յ է եկեր մեզի եթէ այսքան փորձութիւններէ ետք՝ տա-կաւին մեր վրկութիւնը քեռիներէն կամ հօրեղբայրներէն կը սպասենք...:

Ի՛նչ խենթ դատողութիւն, ի՛նչ ան-պէտք ըմբռնում, ի՛նչ յիմար մտածում-ներ՝ չատելու հասկացողութեամբ: Հար-կաւ մէկը — մեծ մը — ձեռքերնէս պի-տի բռնէր մեզի այս անելէն դուրս բե-րելու համար, ինչպէս եղան պալքանները:

Բանը հոն էր, որ այս մարդը իր շնաշ-խարհիկ տեսութիւններով մեր երիտա-սարդներուն նկարագիրը կը խաթարէր, զանոնք անհնազանդութեան, ըմբոստու-թեան կը մղէր իրենց մեծերուն, ծնող-ներուն դէմ: Ահա՛ վիւշին երեւելիներուն մտահոգութիւնը:

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

(11 – Շար.)

ՀԱՄԱՐՈՏ ՎԱԺՈՒՄՆԵՐ

ՀԱՅՈՑ ԴԱՎԱՆԱԿԱՆ ՏԱՂ

Ա. ԹՈՒՄ

Մինչև նոյեմբերի 15-ը, ամէն օր, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12-ը եւ երեկոյեան 5-ից մինչև 7-ը, Ս. Էջմիածնի Գանձատան մէջ կը ստանայ ներկայացուցիչ մը, որ կը գրանցէ անոնց անունները, որոնք կ՚ուզեն մասնակցիլ Հայոց դաւանական տաղանդաւոր վէճին։ Ո՞վ կրնայ մասնակցիլ այդ վէճին։ Ամէն ոք, որ կը կարծէ, թէ ինք ունի ինչ մը ըսելիք, ինչ մը նոր բան մը, որ մինչեւ հիմա չէ ըսուած։ Ամէն ոք, որ կը կարծէ, թէ ինք կրնայ ինչ մը նոր լոյս սփռել հարցին վրայ

Վիէն.— Այրի Տիկին Մարիամ Զոպոյեան եւ զաւակը, այրի Տիկին Ֆելոնիա Տոդանեան, Տէր եւ Տիկին Մանուէլ Թէքեան (Սէն Շամոն), Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Զոպոյեան, Տէր եւ Տիկին Ռոպէր Զոպոյեան, այրի Տիկին Մարիամ Թէք-պիեապուլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Թէրզեան (Սէն Շամոն), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Սապունճեան (Հալէպ), Տէր եւ Տիկին Աւետիս Նաճարեան եւ զաւակները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր եւ ազգականին՝

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԶՈՊՈՑԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 20ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբթի Յունիս 22, ժամը 16ին Վիէնի Սէն ս'Ասպրէ լը Պա եկեղեցին։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՅՈՒՍԱՀ.— Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Զոպոյեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն։

Պ. Հայկազուն (Հանրի) Պետրոսեան, Տիկին Արփինէ Շահրիկեան, Տէր եւ Տիկին Աշոտ Սերճանեան եւ զաւակները, սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, քրոջ աղջկան, քրոջ եւ հօրաքրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՅՈՒԼԻԱՆԷ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ
(ծնեալ Սերճանեան)

մահը, որ պատահեցաւ Կիրակի, Յունիս 19, իր բնակարանին մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Յունիս 22, ժամը 14·30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փէռ Լաշէզի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Պերնար Քիւրքճեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունիս 26, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին՝

ՍՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՆՈՒՍԱՐԴ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին եւ

ԱՐՇԱԿ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ

մահուան Գ. տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ազգակցականներուն յիշատակը յարգողներուն։

×

ՅՈՍ.— Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Մարգարեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Ժորժ Յակոբեան եւ զաւակները հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան Կիրակի Յունիս 26, Մարսէյլի Փրատոյի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցին իրենց մօր եւ մեծ-մօր՝

ՄԱՐԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարեդարձին առթիւ։

Ի գիտութիւն ազգացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Ազգացեալին յիշատակին, զաւակները կը նուիրեն 100 Ֆր. «Ծառայ»ին։

×

ՀՐԱՆԴ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

մահուան քառասունքին առթիւ

ՋՄԻՒՌՆԻՈՑ եւ չրջաններու Հայր. Միութիւնը հոգեհանգիստ կատարել կուտայ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին որուն պիտի հետեւի հոգեճաշ մը, «Արմենիա» ճաշարանը, 22 Ռիւ Մուֆըթար, մէթրօ Մոնժ, Կիրակի Յունիս 26, ժամը 13ին։

Մախքերու մասնակցութիւն 60 Ֆր.։

Կը խնդրուի տեղերը կանխաւ ապահովել հեռաձայնելով Տիկ. Ա. Թորոսեանի 793·53·71, Պ. Դ. Ճիղմէճեանի 781·09·72

ՉԲՕՍԱՊՏՈՑՏ

Կապոյտ Ափէ Փարիզի մասնաճիւղի ղբօսապտոյտը դէպի Ֆոնթէնպլօ, Կիրակի Յունիս 26ին։ Ժամադրավայր Սֆուաս Մոնթ-ղոն։ Մեկնում ժամը 8·30ին։

Ճամբորդութեան ծախք 50 Ֆր.։

Հեռաձայնել՝

734·70·19 — 533·06·31 — 645·13·52

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Գալատայեան 500 Ֆր. կը նուիրեն «Ծառայ»ի։

×

Տիկին Հայկուհի Տամլամեան եւ զաւակները 300 Ֆր. կը նուիրեն «Ծառայ»ին։

×

Տէր եւ Տիկին Ստեփան Տամլամեան 200 Ֆ. կը նուիրեն «Ծառայ»ի, Տէր եւ Տիկին Ժան-Ժաք Տամլամեան 100 Ֆր. կը նուիրեն «Ծառայ»ին, Տէր եւ Տիկին Ա-լէն Տամլամեան 100 Ֆր. կը նուիրեն «Ծառայ»ին։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տիկին Հայկուհի Շալճեան եւ զաւակները 250 Ֆր. կը նուիրեն Ծառայ»ին։

×

ՓԱՐԻԶ.— Կայծակ Պօյաճեան 200 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին։

×

ՊՈՍԹԸՆԷՆ Տիկին Սիրանոյշ Գուրգէն Մխիթարեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին։

×

ՎԻԷՆ.— Իր հայրենակից՝ Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ, Պ. Կարապետ Սապունճեան կը խոնարհի երկիւղածութեամբ անոր վերիմին առջեւ եւ 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին։

×

ՎԱԼԱՆՍ.— Այրի Տիկին Վ. Դաւիթեան Հրանտ – Սամուէլի անդամանալի կորուստին առթիւ, անոր անմոռաց յիշատակին, 100 Ֆր. կը նուիրէ իր սիրելի «Ծառայ»ին։

×

Անմոռանալի, պայծառամիտ հայրենասէր Հրանտ Սամուէլեանի յիշատակին նուէր «Ծառայ»ի բարեկամ ընտանիքէ 100 Ֆր.։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Ափէ Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով խոր ցաւակցութիւններ կը յայտնէ Բժ. Ռուբէն Տէր-Դաւիթեանի մահուան տխուր առթիւ այրի Տիկին Ռ. Տէր-Դաւիթեանի, իր զաւակին՝ Միքայէլեվի, Տէր եւ Տիկին Վասիկ Տէր-Դաւիթեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ (Յունիս 24) ժամը 20·30ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը, 17 Ռիւ Պլէօ, մէթրօ Քաստէ։ Օրակարգ՝ Վարդավառի տօնակատարութիւնը։ Բոլորէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ։

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԱԿԱՆ Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Յունիս 25, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Նաճարեանի ագարակը։ Անդամներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է։

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆԻ ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ

ԴՓՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Բարձր հովանաւորութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Պատուոյ նախագահութեամբ՝
Պր. ՀԱՆՐԻ ՌԱՎԵՐԱՑԻ
Պանեէոյի քաղաքապետարանի Սալ ոէ Ֆէթի մէջ, Ռիւ Շառլ Միշէլս

Գեղարուեստական ճոխ բաժին — արտասանութիւն, երգ, կենդանի պատկեր։ Կը ղեկավարէ ուսուցչուհի Հ. Պալըքճեան

Կ'երգէ տաղանդաւոր երգիչ Պ. Մխիթար Էլմաեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Տաքէսեանի։

Գեղեցիկ գունաւոր ֆիլմի ցուցադրութիւն։

Մուտք 5 Ֆր.

Հաղորդ. միջոցներ.— Փորթ տ'Օրլէանէն առնել 188 Ա. կամ 197 օթոպուսը եւ իջնել Մարսէլ-Պոնէ։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէին բոլոր ընկեր եւ ընկերուհիները իրենց յաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկերուհի Աչխէն Սամուէլեանի իր սիրելի ամուսնոյն՝ ընկեր Հրանտ Սամուէլեանի մահուան առթիւ եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն։

×

Կապոյտ Ափէի Վիէնի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները իրենց յաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկերուհի Աչխէն Սամուէլեանի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

×

Մարսէյլի Տարօնի Հայր. Միութեան բոլոր անդամները, «Ծառայ»ի միջոցաւ, իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն մեծ խմբագիր՝ Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ, անոր ընտանիքին եւ իր բոլոր ազգակիցներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Արամ Սողոմոնեանց եւ զաւակները՝ Վիէնէն եւ Քրիսթին իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ընկերներուն եւ բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, ամբողջ թէ դրամը ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԱՐԱՄ ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆՑԻ

զառնակսկիծ կորուստին առթիւ։

×

Ի յիշատակ իր ամուսնոյն մահուան քառասունքին Տիկին Արամ Սողոմոնեանց կը նուիրէ 1000 Ֆր. Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանին, 1000 Ֆ. Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին (առանձ «Ծառայ»էն) եւ 200 Ֆր. «Ծառայ»ին։

×

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Իր սիրելի փեսային՝ Արամ Սողոմոնեանցի յիշատակին, Տիկին Սիրանոյշ Զըրուանդեան հետեւեալ նուէրները կ'ընէ.— 200 Ֆր. Փարիզի Մշակոյթի Տան, 200 Կապոյտ Ափէ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղին, 200 Կապոյտ Ափէ Փարիզի մասնաճիւղին, 200 Որբերու Օգն. Մարմնին եւ 200 Առնուվիլի Անարատ Յղութեան քոյրերու դպրոցին (առանձ «Ծառայ»էն)։

Grande Fête Champêtre
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպութեամբ
Լիոնի Ազգ. Միութեան

Կիրակի, Յունիս 26, ժամը 10էն մինչեւ ուշ ատեն

Պուֆֆ — Հայկական մթնոլորտ
Սայթ – Նովա նուագախումբով
Parc Monderoux - Beynost

FÊTE CHAMPÊTRE
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Յունիս 26

Organisé par le
RENOUVEAU ARMENIEN
DE VILLEFRANCHE s-Saône

Au château VAURENARD A
GLEIZE - VILLEFRANCHE

Stands — Jeux — Orchestre
Brochettes

CINECLUB DE L'UGAB

Vendredi 24 Juin à 21 heures au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles, Paris 17e « CITIZEN KANE » de Orson Wells C'est un grand sujet, un scénario grand format, un personnage de grande envergure, dont le modèle était le fameux W. R. Hearst qui contrôla une grande partie de la presse américaine et qui fit la pluie et le beau temps à Hollywood.
Participation aux frais : 10 Francs
Membres du Cinéclub et étudiants : 5 F.

×

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
SOIREE DANSANTE — SOIREE RENCONTRE — BUFFET
(Musique pop, musique arménienne)
La dernière soirée de la saison 76-77 organisée par le Comité des Jeunes
Samedi 25 Juin à partir de 20 h. 30
Participation aux frais (non compris le buffet) : Membres 10 F.
autres 15 F.
Venez plus nombreux que jamais!
Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles Paris 17

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
կաթող. Պատուիրակ Արեւմտ. Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի
Յունիս 26, Կիրակի, ժամը 13էն սկսեալ վարժարանին մէջ
1, ՊՈՒԼ. ՏԻ ՆՈՒ, ԼԸ ՐԵՆՆԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԻՒՖԷ – ԽԱՂԵՐ – ՎԱՃԱՌՔ

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ
ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒԼԻՍ 3, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ
44–50, Ավընիւ Շարլ տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՆ ԲԱԺԻՆ
avec la participation de
BERNARD DEDEDJIAN, accompagné de ses chanteurs-musiciens : José SOLERO et Lazare KOPIKIAN et du chanteur NORAIR
Folklore arménien, grec, espagnol, sud-américain, etc...
Ազգային հայկական չամփուրով խորոված եւ ճոխ պիւֆէ։
ԹՈՄՊՈԼԱ. արժէքաւոր առաջկաներով
Սեղանները ապահովելու համար դիմել Աղքատախնամի կեդրոնը՝ 878–02–99
Անձրեւի պարագային ապահովութիւններ ձեռք առնուած են։
Ծանօթ.— Մոնմորանսի երթալու համար չոգեկառք առնել կարելի Նոռէ եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամը), անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթոպուսով կրնայի կայարանը իջնել։
Կարեւոր.— Փափաքելի է որ ամէն ոք տեղւոյն վրայ ծախսէ, կը յանձնարարուի ուստեղիք չբերել։
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22
Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընելու։
ՄՈՒՏՔԸ ԱՋՕՏ է

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
23
JEUDI
23 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐԾ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

52ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·884

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

52e ANNÉE — N° 13.884

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵՂՄԱՑՈՒՄ ԲԱՑՅ ՈՉ ՈՐԵԻԷ ՓՆՈՎ

ԿԸՍԷ ԺԻՍՔԱՐ

— o —

Թամպուլէի մէջ Ժիսքար եւ Բրեժնեւ քէչ մը խուլերու զրոյց ունեցան քանի ամէն մէկը իր դէրքին վրայ մնաց, ինչ որ ըսել պիտի տար խորհրդային ղեկավարին, նոյն իրիկունը· «Ժիսքարի հետ ամէնի քաներ ըսինք, անհաճոյ քաներ ալ ըսինք, բայց անկեղծօրէն խօսեցանք»։

Ֆրանսայի Նախագահը չորս պայման – ներ կը դնէ հասարակաց բնագիրը մը ստորագրելու համար մեղմացման շուրջ·—

Ա) Արեւելք – Արեւմուտք զազափարական մրցակցութիւնը պէտք է չափաւորուի։ Բ) Պէտք է ապահովուի Պետու – թեանց ներքին գործերուն ոչ–միջամտութեան սկզբունքը։ Գ) Մարդկային իրաւունքները աւելի լաւ պէտք է յարգուին։ Դ) Այս կանոնները պէտք է կարելի ըլլայ գործադրել աշխարհի բոլոր կողմերը։

Ամէն պարագայի մէջ զրոյցը դժուար եղած է բայց կը թուի թէ Ժիսքար տեղի չ՚ուտած։ Բրեժնեւ արդարեւ չէ վարանած ըսելու, ակնարկելով Ֆրանսական բանակներու սպարապետին ենթադրեալ «նոր վարդապետութեան»·— «Շատ խօսուեցաւ վերջերս Ֆրանսական զինուորական ներկայութեան լայնացման մասին Ատլանտեան կազմակերպութեան մէջ։ Շատ խօսուեցաւ Ֆրանսական զինուորական նոր վարդապետութեան մասին, «յաղթելի կռիւ» մասին, բայց որո՞ւ դէմ կռիւը»։ Այլ խօսքով Բրեժնեւ կ՚ուզէր երեւի որ իր անունն ու հասցէն ալ տըրուին բայց Ժիսքար բաւական չոր պատասխանած է· «Բոլոր սպայակոյտերուն մէջ պաշտպանութեան ծրագիրները կը պատրաստուին բոլոր հաւանականութեանց դէմ եւ վստահ եմ որ Ֆրանսան Խորհ· Միութեան երբեւ հակառակորդ կը նկատուի խորհրդային սպայակոյտին պաշտպանութեան կարգ մը ծրագիրներուն մէջ…»։

×

Նոյն օրը, Բրեժնեւ այցելութիւն մը տուաւ Շերաքի որմէ նուէր ստացաւ 1877ի հին ժամացոյց մը մեծարժէք՝ եւ ստորագրուած՝ Պրեկէ–Շոմէ։ Փոխադարձաբար Բրեժնեւ ալ ոսկեկուռ ծաղկման մը տուաւ։

Իրիկունը էլիզէի մէջ ճաշ մը կը տըրուէր 150 հրաւիրեալներու եւ բաժակաճառեր կը փոխանակուէին մինչ նոյն ատեն Ռեքամիէ Թատրոնին մէջ տասնեակ մը Ֆրանսացի մտաւորականներ բարեկամական երեկոյթ մը կը կազմակերպէին «կուլակէն վերապրողներուն»։ Փիէր Տէքս, Սարթր եւ Իոնէսկօ կը մասնակցէին այս երեկոյթին։

Ցիշենք նաեւ որ Ժիսքար երկու կանաչ կառքեր նուիրած է Բրեժնեւի, ծանօթ առնոր բացառիկ սէրին կառքերու համար։ Երկու կառքերն ալ (Մաթրա)՝ կանաչ։ Բրեժնեւ ըսած է որ մէկ կանաչը աւելի է, Ֆրանսացիք լաւ ըսած են եւ սկսած են մէկը կապոյտ ներկել։

Հոկտեմբերի վերջին խօսակցութիւններ եղաք, Բրեժնեւ ճաշի կ՚ընդունէր Ժիսքարը, Մոսկուա վերադառնալէ առաջ։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 10–14)

Լ· ՀՈՒՐՈՒՆՑԻ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔԱԾՈՆ

«Հայաստան» հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Լէոնիդ Հուրունցի «Աք իմ գիւղի մասին» գիրքը, որ Նորաշէնցի հեղինակին նուիրուած պատմուածքներու հաւաքածոյ մըն է։ Մեծ տեղ յատկացուցած է հեղինակը Ղարաբաղի ներկայի կեանքի մասին։

Քանի մը տող

ԹՈՒՐՔԻՈՑ վարչապետը կազմեց փոքրամանութեան դահլիճ մը Հալքեաններէ բաղկացած, մէկ բացառութեամբ միայն՝ անկախ Ձիլլանի տրուած է Հանրային Աչխատանքներու նախարարութիւնը։ Արտաքին նախարարութիւնը կը տրուի Կիւնտիւզ Օքչունի եւ մեր հին ծանօթին՝ Փարիզի նախկին դեսպան Հասան Քէչքի (որու անունը յաւիտեանս կապուած պիտի մնայ Մարսէյլի Ապրիլեան Ցուշար – ձանին, չնորհիւ իր «քաշագործութեան») կը յանձնուի Պաշտպանութիւնը։ Այս դահլիճը պէտք է անշուշտ վաւերացուի Ազգ· Ժողովին կողմէ, ուր 12 ձայն կը պակսի էֆէվիտի, բայց Հալքի պարագլուխը կը յուսայ որ ելմտական չրջանակները ճնշում պիտի բանեցնեն անոնց վրայ, տրուած ըլլալով երկրին տնտեսական աղէտալի վիճակը։

ՄԱՌՆԷ երթալով ձայնը կը բարձրացնէ Միթերանի դէմ։ Զայնասփիւռէն ճըշդեց թէ չէ վարանած ըսելու Միթերանի որ իր կռւսակցութիւնը բաց չէք չի տար ընկերվարականներուն։ Կ՚ըսէ նաեւ թէ Միթերան չուզեր այժմէականացնել Հասարակաց Ծրագիրը, որ 72էն այսօր պէտք է բարեփոխուի եւ պէտք չէ որ Միթերան երբ իշխանութեան գլուխ գայ յանպատրաստից գործէ։ Մառէչ չի ծածկեր նաեւ թէ իրենց միջեւ եղածը թիւրիմացութիւն չէ այլ շատ կարեւոր տարակարծութիւններ կան։

ԱՄԻՆ ՏԱՏԱ նոր մեղրալուսնի մը մէջ է եղեր ըստ վերջին տեղեկութեանց, զորս տուաւ Անգլիոյ Արտաքին նախարարը։

Ֆ· ՄԻԹԵՐԱՆ փորթուկալ կ՚երթայ երկու օրուան այցելութեան համար։

Օ ՏԸ ՍԷՆԻ համայնավար երեսփոխան՝ Տիւքլոնէ կը պահանջէ որ կրկին թափառական ընտրութիւն ըլլայ Իսլ լէ Մուլինօ եւ քաղաքապետն ու թաղապետական Խորհուրդը համակերպին վարչական վճիռին։

ՇԻՐԱՔ որոշած է ամրան համար հետեւողներուն համար յատուկ ճամբաներ յատկացնել Շան դ՚Էլիզէէն Նոթր–Տամ։ Մամուլի ասուլիսին ընթացքին Շիրաք պարզեց իր բոլոր ծրագիրները փարիզը գեղեցկացնելու եւ փարիզցիներուն կեանքն ալ բարելաւելու համար։

×

Վ· ՄԻՐԱՔԵԱՆԻ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ ՄԷՋ

Չեխոսլովաքիոյ կարգ մը քաղաքներուն մէջ «Ռիկոլեթթօ» եւ «Թրավիաթա» օփերաներուն ներկայացման մասնակցելէ ետք՝ թենոր Վահան Միրաքեան երեւան վերադարձած է։ Չեխոսլովաքիոյ տեղական մամուլը մեծ դրուատանքով արտայայտուած է հայ արուեստագէտին մեկնաբանութիւններու մասին։ Մօտ ատենէն Վ· Միրաքեան Հունգարիա կ՚երթայ «Թրավիաթա» օփերայի ներկայացման մասնակցելու համար։

×

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹԸ ՉՈՒԱՐԹՆՈՑԻ ՏԱՃԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

Մոսկուա լոյս տեսնող «Խորհ· Միութիւն» ամսաթերթը իր վերջին թիւին մէջ երկու էջ յատկացուցած է Չուարթնոցի տաճարին։ «Երեւանէն 15 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ կը գտնուի յատուկ թանգարան մը՝ բայ երկինքի տակ, — գրած է յօդուածագիրը՝ Հէնրիխ Սնոխին, — անիկա Չուարթնոցի տաճարն է՝ որու մասին բազմաթիւ աւանդութիւններ հիւսուած են։ Իւրաքանչիւր ժողովուրդի պատմութեան «աստեղային դարեր» կան, երբ մարդիկ սերունդներուն կը թողուն իրենց հանճարի վկայութիւնները։ Հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ այդպիսի 100ամեակներէն եղած է Ե· դարը։ Նոյն դարուն, պայքարելով օտար արշաւանքներու դէմ, հայ ժողովուրդը պաշտպանած է իր ազատութիւնն ու անկախութիւնը, իր լեզուն, դիրն ու գրականութիւնը։ Պատերազմներու մէջեւ ստեղծուղ խաղաղ մէկ չրջանին, Ներսէս Գ· կաթողիկոս, որ պատմութեան մէջ ծանօթ է «Շինարար» մակդիրով, կը հիմնադրէ այդ տաճարը։ Չուարթնոցի տաճարը կառուցուած է 641–652 եւ 659–661 թուականներուն։ Ճարտարապետական տուփակերտ հրաշքի փառքը երեքուկէս դար շրջունակ անտարբեր չէ ձգած իր ժամանակակիցները։ Հազար թուականի գրողներ կը հաղորդեն որ հրաշակերտ Չուարթնոցը աւերակ դարձած է։ Հիւսիսային հողմերը հետզհետէ աւերակոյտը կը ծածկեն հողի հաստ շերտերով եւ անդրծութեան կը մատնեն Ներսէս Գ· Շինարար կաթողիկոսի օրով պատրաստուած առուները, չորցնելով նաեւ խաղողի եւ պտղատու այգիները։ Սակայն քարաբեկորներու կոյտերով ալ ան անմոռանալի տպաւորութիւն կը թողու։ 1904ին Չուարթնոցի մէջ կատարուած պեղումները պարզեցին, որ տաճարը աւերուած է զօրաւոր երկրաշարժի մը հետեւանքով։ Չուարթնոցը մեծ ազդեցութիւն ունեցած է Անդրկովկասի եւ Հայաստանի մէջ եկեղեցիներու կառուցման վրայ։ Ներկայիս, այդ երբեմնի եռայարկ բոլորաձեւ չինութեան փլատակները եւ կողքին կառուցուած թանգարանը, ուր հաւաքուած են տաճարի լաւագոյն ճարտարապետական բեկորները, տարուան բոլոր ամիսներուն ուշադրութիւնը կը գրաւեն հազարաւոր զբօսաշրջիկներու»։

×

Ա.Լ· ՍԱՀԱԿԵԱՆ՝ ԽՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԼԱԻԱԳՈՑՆ ԼՐԱԳՐՈՂ – ՆԿԱՐԻԶԸ

Խորհ· Միութեան Լրագրողներու Միութեան պաշտօնաթերթ՝ «Սովետսկոյէ Ֆոտո» («Խորհրդային լուսանկարչութիւն»), Խորհ· Միութեան լաւագոյն լրագրող – նկարիչ համարած է Թիւլիսցի Ալեքսանդր Սահակով (Սահակեան), անոր նուիրելով լուսանկարներու ակնարկ մը։ Ալ· Սահակեան կ՚աշխատի վրաս – տանի տեղեկատուութեան գործակալու –

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՍՊԱՆՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ

— o —

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն (Յունիս 17–18–20) կը բաղենք հետեւեալ լուրերը·

ՀՌՈՄ·— Վատիկանի մեծ դեսպան Թահա Ճաբըմի սպանութեան չուրջ քննութիւնները կը շարունակուին եւ այժմ նոր յայտնութիւն մը երեւան եկաւ։ Պաշտօնապէս յայտնուեցաւ թէ Ճաբըմը մահացնող ատրճանակը գտնուեցաւ մահափորձին մօտիկ Պառի մը ճեմիչը, եւ յետ քննութեան ատուգուեցաւ թէ Գրըքքալէի մէջ չինուած ինքնագործ ատրճանակ մըն է ան, 9 մ·մ·նոց, և վրան գրուած Մ·Ք խորհրդանիշը։ Գրըքքալէի մէջ չինուած այս ատրճանակով է որ գաւաղիրը կրակած է դեսպան Թահա Ճաբըմի վրայ։

Մինչ կողմէ, իտալական ոստիկանութիւնը թրքական իշխանութեան դիմելով՝ Հռոմ բնակող կարգ մը Թրքահայերու մասին տեղեկութիւն ուզած է։ Իտալական ոստիկանութիւնը մինչեւ այսօր լրբեւ վստահ այս ատրճանակը գտած է միայն։

Թերեւման կը գրէ·— Արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարները վերջերս զգուշութեան հրահրեցին արտահամանի իրենց պաշտօնակիցները, Հայոց ահաբեկչական արարքներուն դէմ, եւ պահանջեցին որ ապահովութեան չատ խիստ միջոցներ ձեռք առնուին թէ՛ դիւանագիտական անձնակազմին եւ թէ չէնքերու պահպանումին համար։

Արտաքին նախարարութիւնը արտահամանի ամբողջ կազմակերպութեան զգուշութեան ազդանշան եւ հրահանգ ուղղած է այս առթիւ, տրուած ըլլալով որ «Հայաստանի Ազատագրութիւն Հայկական զաղտնի կազմակերպութիւնը պիտի չարունակէ իր ահաբեկչական արարքները եւ պատրաստութեան ձեռնարկած է այս նպատակով։ Ծածուկ ժողովներ կը զումարէ եւ ծրագիրներ կը մշակէ։

Ասկէ զատ, Արտաքին նախարարութիւնը յիշեցուցած է թէ պէտք է դիմել տեղական իշխանութիւններուն, որպէսզի ապահովութեան միջոցառումները կրկնապատկուին։

Գերմանի ոստիկանութիւնն ա չրջաբերական մը ուղղած է երկրին թուրք դիւանագիտական մարմիններուն, ճշդելով այն միջոցները, զորս պէտք է ձեռք առնել ահաբեկչական յարձակումներու դէմ։

Թեան եւ միջազգային ցուցահանդէսներու եւ մրցումներու 71 վկայականներու։

×

ԼՐԱԳՐՈՂ ՍԻՍԱԿ ԹԵԼԱԼԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Երեւանի մէջ մեռած է «Արմէնփրէս»ի աւագ խմբագիր Սիսակ Թելալեան։ Ողբացեալը ծնած էր 1911ին՝ Սիս։ 1947ին ներգաղթելով Հայաստան մինչեւ իր կեանքին վերջը աշխատած է պետական տեղեկատուութեան գործակալութեան մէջ։

×

ՌԱՖԱՅԷԼ ՎԱՀԱՆԵԱՆ ՑԱՂԹԱԿԱՆ

Սան – Փաւլոյի մէջ տեղի ունեցած ճաարակի միջազգային մրցումները վերջ գտած են Ռաֆայէլ Վահանեանի յաղթանակով։

ՀԱՅ - ԹԱԹԱՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

— o —

Ոսոիկանութեան մէջ մեծ թիւով Թաթարներ եւ Վրացիներ կային: Իշխանութիւնը նրանց օժանդակութեան դիմեց պրպտելու Թաթարները Հայերի դէմ: Զէնք բաժանեցին Թաթարներին, պրպտիչ քարոզներ կարդացին: Շատ փառեր կան հաստատող, մասնաւորապէս քաղաքներում, որ եթէ ոսոիկանութիւնը միջամտէր, ընդհարումները տեղի չէին ունենայ: Իրենք՝ Թաթարները յետոյ խոստովանել էին, որ «Շէյթանը պրպտել էր ազգ թաթար ամբոխը»: Անդամ Թաթար զեկավար բուն առաջնորդը՝ Ազաեւը Բագուի մէջ, մէկ ժողովում, խոստովանել էր թէ «Թաթարները չափազանց ոչխտ են եւ նրանց այդ ոգիտութիւնը օգտագործել են ուրիշները»:

Վաստիկաւոյ քաղաքում ապրող Շուշեցի Թաթարները հետապրել էին Կովկասի կառավարիչ՝ Վարանցով – Դաշկովին. «Փոխարքայ, որանից առաջ, երբ յեղափոխութեան հեղեղն իր մէջն առել էր Ռուսաստանը, եթէ մեր մահմեդական կանութեան հաստատմութիւնը եւ չոյիչ անկեղծութիւնը չլինէր, Կովկասը երբեհոտած պիտի լինէր ընդհարումների եւ յեղափոխութեան կրակով»: Մէկ ուրիշը՝ Ալապկեար բէգ Խաս-Մամեդովը, իր ճառի մէջ, ուղղուած ռուս սպաներին, Գանձակի կայարանում՝ « Պարոնայք, սպաներ, բացատրեցէք ձեր ղինուորներին, որ մենք Թաթարներս բազմաթիւ զոհեր տալով, կը կռուենք ցարի Թշնամիների՝ Հայոց դէմ, կը կոտորենք նրանց, կը հալածենք իրրեւ յեղափոխականների եւ հնարաւորութիւններ չենք տայ նրանց դուրս գալու ցարի իշխանութեան դէմ»:

Այս բանը յայտնաբերել է սենատոր՝ Կուզմինսկին, որ Պետերբուրգից եկել էր Բագու ճշմարտութիւնները երեւան հանելու: Այդ հաստատում են մի չարք մատուռականներ, Թերթեր, Թռուցիկներ:

Ահա մէկ Թռուցիկ հրատարակուած միացեալ ճակատով՝ Ռուսաստանի Սոցիալ-Դեմոկ. Բանուորական կուսակցութեան Կովկասեան Միաց. Կոմիտէ, Վրաց՝ Սոցիալ – Ֆեդերալիստ Թիֆլիսի Կոմիտէ, Սոցիալիստ – Յեղափոխական Թիֆլիսի Կոմիտէ, Հ. Յ. Դ. Կովկասեան պատուխանատու Մարմին:

« Այդ նպատակով է ահա, որ Թագաւորի զաղան պաշտօնեաները կազմակերպեցին Բագուի կոտորածը: Օգտուելով մահմեդական ազգաբնակչութեան տգիտութիւնից եւ կուրութիւնից ու նրան նախապէս զինելով՝ այդ պաշտօնեաները բաց թողեցին անպաշտպան եւ անզէն Հայերի վրայ: Նրանք խոստացան Թաթարներին, որ բոլորովին՝ անպատիժ կը մնան եւ ահա Բագուում տեղի ունեցաւ մի զարհուրելի եղեռնագործութիւն, որի համեմատութեամբ Կիշինեւեան (ակնարկը Հրեաների հալածանքների մասին է) սարսափներն ոչինչ են: Հինգ օրէ աւելին է հոսում, հառաչանքն ու ողբը լցրել են քաղաքը: Մահմեդական խաւար ժողովուրդը, ոսոիկանութիւնից քաջալերուած, զանելով, այնպիսի զազանութիւն – ներ է գործում, որոնք գերազանցում են նոյնիսկ Թրքական զազանութիւնները»:

Ո՞ւր էր հապա ոսոիկանութիւնը, հապա՞ զօրքը: Նրանք չէին երեւում, նրանք անում էին այն ինչ հրամայուած էր — չխանգարել մահմեդականներին եւ խլել զէնքը՝ պաշտպանուող Հայի ձեռքից: Երբ Հայերը դիմում էին զօրքի օգնութեան, պատասխանը լինում էր· «Մեզ չի հրամայուած միջամտելու»: Նահան – գապետը յայտարարում էր թէ «զօրք չունի կոտորածը դադարեցնելու համար»:

Մէկ այլ բանաձեւ ընդունուած հրապարակային մի այլ ժողովում՝ Բագու, չուրջ 4000 Հայ, Թաթար եւ Ռուս ըն – դունել են հետեւեալը· «Ժողովն ապա – յուցուած է համարում, որ տեղական ոսոիկանութիւնը մուսուլմաններին Հայերի դէմ զրգռելու նպատակով աշխատել է համոզել մուսուլմաններին, թէ Հայերը ռուս Թագաւորի Թշնամիներն են, թէ նրանք ցանկանում են անջատուել Ռուսաստանից, ունենալ իրենց Թագաւորը եւ կոտորել մուսուլմաններին»:

Մէկ ուրիշ ժողովում նաւթաշրջանի բանուորները՝ ռուս, Թաթար, Հայ ըն – դունել են հետեւեալը· «Հայերի եւ Թաթարների երեք օր չարունակուող փոխադարձ վայրենի կոտորածն ամբողջովին առաջ է եկել ոսոիկանութեան եւ կառավարութեան այլ պաշտօնեաների ձեռքով Թուրք խուժանը Հայերի դէմ կռուելու»: Նման բանաձեւեր շատ կան, սակայն աւելորդ է երկարել, քանի որ բոլորն էլ վկայում են ռուս կառավարութեան եւ ոսոիկանութեան անմիջական մասնակցութիւնն այդ չարիքին:

Աւելորդ չենք համարում ներկայացնել Մաքէնի այն ժամանակուայ Թղթակցութիւնը (1905 Սեպտեմբեր 20) ուր գրում էր· «Անդունդ կը բաժանի երկու ցեղերը··· Ներհակ բնազդներ եւ քաղաքական մի իդէալ, որ մէկը կը հետապնդի, միւսը յետ կը մղի··· Թաթար – ները յանձնառու կը լինեն պատժելու մէկ ազատամիտ, հակապետական ժողովուրդ, որն իր իդէալով խնդ՝ ահարկու ուժ է բռնապետական կառավարութեան դէմ»:

Մէկ Թաթար՝ Մասումով տալիս է հետեւեալ վկայութիւնները՝ «Առաջին քաղաքամասի ոսոիկանապետ՝ Մամեդբէկովն եւ չորրորդ քաղաքամասի ոսոիկանապետ՝ Սուլթանովը կոտորածից դեռ եւս երկու ամիս առաջ զրգռում էին Թաթար ամբոխը քրիստոնեաների, մասնաւորապէս Հայերի դէմ: Կոտորածների երկրորդ օրը, երբ ես անցնում էի փողոցով նկատեցի, որ համախմբուած Թաթարները սկսեցին փախչել: Տեսայ, որ մօտենում էր նահանգապետ Նակաշիզէն մեծ թիւ կոզակներով շրջապատուած: Նահանգապետի առաջից քայլում էր քաղաքամասի ոսոիկանապետ՝ Շախթախտինսկին: Այս վերջինը կանչեց փախչող Թաթարներին եւ պատուիրեց կանգնել՝ լսել նահանգապետին ու ղէնքերը չթաքցնել: Փախչող Թաթարները սիրտ առան, հաւաքուեցին: Նահանգապետը սկսեց խօսել նրանց հետ եւ ասեց հետեւեալը· «Կրակեցէք, սպաննեցէք, դա իմ գործ չէ, մի դողանաք, ապա թէ ոչ կը հրամայեմ զինուորներին, կոզակներին ձեզ կոտորելու»:

Ա. Ի.

(Շար· – 6)

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՇՈՒՆԸ ԿՐ ԿԱՂԿԱՆՁԷՐ...

—o—

1940 Յունիս 14: Անմոռանալի Թուական մը Փարիզի բնակիչներուն համար: Գերման զինուորները կը յառաջանային հսկայի քայլերով, զրաւելով քաղաքներ եւ երկիրներ: Կը մօտենային Փարիզի, ուր ստեղծուած էր տարերային խուճապ եւ փախուստ:

Էկզոտ էր — եւ լք — որ կը յիշեցնէր հայկական տեղահանութիւնը, սա տար – բերութեամբ որ ելքի պարագային ժողովուրդը կը ձգէ տուն – տեղ իր ազատ կամքով եւ ետ կը վերադառնայ երբ ա – ղէտը անցնի, մինչդեռ հայկական տարագրութիւնը բռնի էր ցեղասպան Թուրքին կողմէ, անճիտելու համար ամբողջ ազգ մը:

Մարինէ կը տատամսէր, մնա՞լ Թէ երթալ ամէնուն պէս, երբ ներս մտաւ դրացուհին ահաբեկահար դէմքով:

— Ինչո՞ւ կեցեր ես հոս, ժողովուրդը կը հեռանայ Փարիզէն, է՛լ, մեզի հետ եկուր:

Հնազանդեցաւ, ելաւ կամազուրկ, ինչպէս մարդ – մեքենայ: Ժողովուրդը մեծ մասով հեռացեր էր, կ՛երթար ղէպի հարաւ, քանի Թշնամին կուգար հիւսիսէն: Քանի մը յետամնաց ճամբորդներ կը քշէին մանուկներու կառքերը՝ բեռնաւորուած անհրաժեշտ պիտոյքներով: Մարինէ հետեւեցաւ անոնց, տակաւ անկարելի եղաւ չարունակել, հասնելու մէկ քիլոմեթր ճամբայ կտրած ոտքով, յոգնեցաւ, յուսահատեցաւ եւ մնաք բարով ըսելով ընկերակիցներուն, դարձեց վերադարձի ճամբան: Թող ճակատագիրը վճռէ ինչպէս որ կ՛ուզէ, ըսաւ ինքնիրեն:

Բայց չկրցաւ ուղղակի տուն վերադառնալ: Ամայացած էին փողոցները, ինչ – ցով նկատեցի, որ համախմբուած Թաթարները սկսեցին փախչել: Տեսայ, որ մօտենում էր նահանգապետ Նակաշիզէն մեծ Թիւ կոզակներով շրջապատուած: Նահանգապետի առաջից քայլում էր քաղաքամասի ոսոիկանապետ՝ Շախթախտինսկին: Այս վերջինը կանչեց փախչող Թաթարներին եւ պատուիրեց կանգնել՝ լսել նահանգապետին ու ղէնքերը չթաքցնել: Փախչող Թաթարները սիրտ առան, հաւաքուեցին: Նահանգապետը սկսեց խօսել նրանց հետ եւ ասեց հետեւեալը· «Կրակեցէք, սպաննեցէք, դա իմ գործ չէ, մի դողանաք, ապա թէ ոչ կը հրամայեմ զինուորներին, կոզակներին ձեզ կոտորելու»:

Ա. Ի.

(Շար· – 6)

պէս եւ իր տան բակը, որու չուրջի բոլոր բնակիչները մեկներ էին: Շարունակեց ճամբան Սէն Միշէլի պողոտային եւ ինքզինք դատաւ Արդարութեան Պալատի փողոցը, որ նմանապէս, վախ ազդելու չափ ամայի էր: Հեռուէն կը լսուէր միայն մը կաղկանձիւնը, միապաղ եւ անվերջանալի: Քայլերը ուղղեց դէպի ձայնը: Արդարութեան Պալատի փողոցի անկիւնի պատմական, ոսկեզօծ մեծ ժամացոյցին տակ չուն մը կեցած, գլուխը դէպի վեր կը կաղկանձէր, կարծես բաներ մը կ՛ըսէր ժամացոյցին, կը պանդատէր լալով: Լքուած չուն մըն է, թերեւս մոռցեց, որ իր վիշտը կ՛ողբայ, կամ իր սիրելի տիրոջ անհետացումը:

Համաճայն նախապատրաստի մը չարաղուշակ է չան կաղկանձիւնը, որ չի նմանիր հաչոցի: Մարինէ յիշեց Թէ ինչպէս իր մանկութեան երբ փողոցի չուն մը կաղկանձէր պատուհանին տակ, անեցիները խոհոյն ոսկորի կտոր մը կամ չերմ մը հաց կը նետէին հեռուն որ երթար ուտէր եւ հեռանար չարիքը տունէն: Շունին կաղկանձիւնը կը յիշեցնէ բուին անախորժ ձայնը, երբ կը լսուի գիշերային խոր լռութեան մէջ:

Շունը կը կաղկանձէր, իսկ ժամացոյցը անխռով կը չարունակէր յառաջացնել ժամերը: Շունը դլուխը դարձուց դէպի մեծ նաւուր անցորդը, նայեցաւ ողբագին եւ չարունակեց լացը: Մարինէ չոյեց գլուխը եւ աչք մը նետեց դէպի դիմացի մայթը: Երկու սեւազգեստ կիներ կ՛անցնէին: Մէկը կուլար հեկեկալով, միւսը կը մը խիթարէր: Համատարած էր տխրութիւնը, անհետացած ժպիտը, կը տիրէր լացը:

Մարինէ աճապարեց հեռանալ եւ արագացուց քայլերը դէպի Սիթէն բաժնող միւս կամուրջը:

— Ի՞նչ, արդէ՞ն· մեծ եղաւ զարմանքը: Երկու զերման զինուորներ, մոյկերու համաչափ դոփիւնով կ՛երթային կամուրջին ծայրը եւ կը վերադառնային, եւ այսպէս անվերջ երթեւեկ:

Կամուրջին տակ անոնց մոյկերու դոփիւնին անտարբեր Սէն գետը կը հոսէր իր դանդաղ ընթացքով: Հազարամեակներու ընթացքին ան չատ անգամ տեսած էր օտարազգի զինուորներ, որոնք ասոյի նման եկեր ու անցեր էին, իսկ մայրաքաղաքը մնացած էր իր գարաւոր տիրոջ:

Մարինէ չուզելով անցնիլ այդ կամուրջէն, վերադարձաւ տխուր խոհերով: Սուզդեստ կիները անհետացեր էին փոքրիտի փողոցէն, չունը կը չարունակէր կաղկանձել պատի մեծ ժամացոյցին տակ, գլուխը միշտ դէպի վեր: Այս անգամ Մարինէ ուրիշ բանի վերագրեց չունին կաղկանձիւնը: Ան կը գատէր իր սեփական զգացումներով, նոյնիսկ եթէ անոնք ըլլային անխօս կենդանիներ: Եւ մտածեց, չունը կուլար որովհետեւ տեսեր էր օտար զինուորները, որոնք գրաւեր էին քաղաքը:

Հետաքրքրութենէ մղուած, նաեւ կըրելու համար թեզը իր տխուր մտածումները եւ ահա Բագուում տեղի ունեցաւ մի զարհուրելի եղեռնագործութիւն, որի համեմատութեամբ Կիշինեւեան (ակնարկը Հրեաների հալածանքների մասին է) սարսափներն ոչինչ են: Հինգ օրէ աւելին է հոսում, հառաչանքն ու ողբը լցրել են քաղաքը: Մահմեդական խաւար ժողովուրդը, ոսոիկանութիւնից քաջալերուած, զանելով, այնպիսի զազանութիւն – ներ է գործում, որոնք գերազանցում են նոյնիսկ Թրքական զազանութիւնները»:

Ո՞ւր էր հապա ոսոիկանութիւնը, հապա՞ զօրքը: Նրանք չէին երեւում, նրանք անում էին այն ինչ հրամայուած էր — չխանգարել մահմեդականներին եւ խլել զէնքը՝ պաշտպանուող Հայի ձեռքից: Երբ Հայերը դիմում էին զօրքի օգնութեան, պատասխանը լինում էր· «Մեզ չի հրամայուած միջամտելու»: Նահան – գապետը յայտարարում էր թէ «զօրք չունի կոտորածը դադարեցնելու համար»:

Մէկ այլ բանաձեւ ընդունուած հրապարակային մի այլ ժողովում՝ Բագու, չուրջ 4000 Հայ, Թաթար եւ Ռուս ըն – դունել են հետեւեալը· «Ժողովն ապա – յուցուած է համարում, որ տեղական ոսոիկանութիւնը մուսուլմաններին Հայերի դէմ զրգռելու նպատակով աշխատել է համոզել մուսուլմաններին, թէ Հայերը ռուս Թագաւորի Թշնամիներն են, թէ նրանք ցանկանում են անջատուել Ռուսաստանից, ունենալ իրենց Թագաւորը եւ կոտորել մուսուլմաններին»:

Մէկ Թաթար՝ Մասումով տալիս է հետեւեալ վկայութիւնները՝ «Առաջին քաղաքամասի ոսոիկանապետ՝ Մամեդբէկովն եւ չորրորդ քաղաքամասի ոսոիկանապետ՝ Սուլթանովը կոտորածից դեռ եւս երկու ամիս առաջ զրգռում էին Թաթար ամբոխը քրիստոնեաների, մասնաւորապէս Հայերի դէմ: Կոտորածների երկրորդ օրը, երբ ես անցնում էի փողոցով նկատեցի, որ համախմբուած Թաթարները սկսեցին փախչել: Տեսայ, որ մօտենում էր նահանգապետ Նակաշիզէն մեծ Թիւ կոզակներով շրջապատուած: Նահանգապետի առաջից քայլում էր քաղաքամասի ոսոիկանապետ՝ Շախթախտինսկին: Այս վերջինը կանչեց փախչող Թաթարներին եւ պատուիրեց կանգնել՝ լսել նահանգապետին ու ղէնքերը չթաքցնել: Փախչող Թաթարները սիրտ առան, հաւաքուեցին: Նահանգապետը սկսեց խօսել նրանց հետ եւ ասեց հետեւեալը· «Կրակեցէք, սպաննեցէք, դա իմ գործ չէ, մի դողանաք, ապա թէ ոչ կը հրամայեմ զինուորներին, կոզակներին ձեզ կոտորելու»:

Ա. Ի.

(Շար· – 6)

«ԾԱՒԱԶ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿՈՅՐԵՐԸ

ԵՐԲ ՄԵՐ ԾԽԱՆՆԵՐԸ ԴԵՌ ԿԸ ԾԽԱՑԻՆ

Ու այս երկար, անհատնում վէճերը կը չարունակուին անդադար տունէ տուն, տանիքէ տանիք, տեղէ տեղ առանց հաւաքական հասկացողութեան, կամ կիր – քերու բարեբաւումի: Ամէն ոք իր տեսակէտը ունէր եւ կը կարծէր որ իրն էր ճիշդը կամ ճշմարիտը:

×

Այս բոլորին քով կամ հետը, մեր Դարպասը չատ ժլատ ապրող մարդ էր: Օդին եւ գինին հազուագիւտ պարագաներու մէջ կը գործածէր, չատ–չատ տօնա – տաղաւարներուն եւ կամ հարսանիքներու ընթացքին: Վրայ – գլուխ ողորմելի կոչուելու տասիճան: Իր տունէն ներս ոչ ոք գիտէր Թէ ինչ ձեւի ապրելակերպի մը ենթակայ էին ինք եւ իրենները, մայրը եւ քոյրը:

Թէ ինչո՞ւ էր այսպէս, համարեա գաղտնիք էր բոլոր գիւղացիներուն համար:

Իր ամէնօրեայ տարազը ամառ – ձմեռ նոյնն էր, չատ քիչ տարբերութեամբ: Հնամաշ դունաւոր չալուիկներ, պարզ կըտասէ մէկ – երկու չալվար, գլխուն մաշած, խղոտած գդակ մը, ոտքերուն ալ պարական «եէմէնի»ներ լեցուն կարկիը – տաններով: Եւ «ի լուսն» այս բոլորին, իր օրերը չատոնց ապրած սեւ բաճկոն մը: Ձմրան համար միայն ունէր ներկայանալի վերարկու մը, բայց զայն կը հագնէր հազուագիւտ պարագաներու:

Ինչո՞ւ այսքան անցուկ վիճակով կ՛ապրէր այս մարդը քանի որ տարուան չորս եղանակներուն ալ կանոնաւոր գործ ունէր անիկա եւ լաւ ալ վարձատրուած: Աւելի իրօք անհատնելի էր: Կ՛ըսէին, կը պատմէին Թէ եւրոպական զգեստ, պոլսական կօշիկ, սպիտակ, ներկայանալի չալուիկներ, «ֆէս» ու փողկապներ ունէր զրս կը գործածէր եղակի — իրեն համար եղակի — օրերը միայն: Մենք, գիւղին փոքրիկ լաճերս օր մը օրանց այդ երեւակայական տարազով չէինք տեսած զինք:

— Բնութեան պարզեւած լոյսէն զըրկուած է, լաւ է հագեր, վատ է հագեր, ի՛նչ տարբերութիւն, կը տրամաբանէին բարեմիտները: «Ճանըմ հիմա սա խեղճ կոյրին մասի՞ն ալ ըսելիք – խօսելիք ունիք, վաստակը իրը չէ՞, ինչպէս կ՛ուզէ, այնպէս կ՛ընէ, ձեզի՞ ինչ, կը յանդիմանէին ոմանք, չարախօսները:

Նեղմիտ մարդիկ կծծիի, գձուձի անմիտ մակդիրը փակցուցած էին իր կռնակին: «Գիւղի մարդոց մէջ գրեթէ ամենալաւ վաստակը ունի ու այս « ինթի » վիճակով կ՛ապրի, ի՞նչ պիտի ընէ վրայ – վրայի դիզածները, հետը « էնդի »ի աչխա՞րհը պիտի տանի »···: Ու դեռ ինչե՛ր, ինչե՛ր, ի՛նչ աղի – լեղի խօսքեր իր եաեւէն ու առջեւէն օրն ի բուն չարամիտներու կողմէ անդադար:

Մենք, լաճերս ալ ազդուած այս չարախօսներու անհատնում բամբասանքներէն, չատ ախմարօրէն կը փորձէինք նեղել զինք: «Դարպաբար, չես ուտեր, չես հագուիր, ի՞նչ պիտի ընես քա հաւաքած «փէրէ»ներդ»:

— Երբ չուները հաչեն, անոնց բերանը կը պեմ, կը պատասխանէր չոր, դառնացած:

— Դարպաբար, ինչ կ՛ըլլայ, քանի մը «ղրուշ» տուր, երթանք չամիչ, «լէպլէպի» դնենք, այս հեղուն խնդրանքով կը մօտենայինք իրեն:

— Ի՞նչ: Չամի՞չ, լէպլէպի՞, ձեր տուները չամիչ չկա՞յ··· լէպլէպի՞, ախորժակ կտրելու մի՞ւռ ունիք, ձեր ստամոքսներուն մասին չէ՞ք մտածեր: Ո՛չ: Աստանկ պարապ բաներու համար « մէթէլիկ » չունիմ: Գրէչ, մասիս, թուղթ, տետրակ, ան ալ միայն յառաջադէմ տղոց համար: Ամասպէլին ով որ իր զաւարանին մէջ առաջինը ելլէ՝ թող քովս գայ, բան մը կ՛ընեմ:

Ու մենք, մեր մանկական հնարամտութիւններով ամասպէլին կը ներկայանայինք երեւ ու կը ներկայացնէինք մեր «բարձր» նիշերը: «Սուտ չխօսիք հա՛: Ստախօսին մոմը մինչեւ կէս գիշեր կը վառի», կը կրկնէր յաճախ կարծես կատակածելով մեր « վալլայ–պիլլայ »ներուն վրայ:

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

(12 – Շար·)

ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԿՈՒՏԱԿՈՒՄ

Գ. ՄԱՍ

— Չեմ դառնա ինձնից, ասաւ Կիրակի, ասոր համար ալ ինձի կ՚ըսեն Կիրակի։

— Պատմե, ինչ ասիկա որ չես հաղորդեր ընկերներուդ, ըսաւ Պօղոս Մուրատեան։ Մենք ձեզի համար ամէն տեսակ ուրախութիւն կ՚ուզենք։ Կ՚ուզենք որ ձեր հարսնիքը ամէնէն աւելի կատարեալ ըլլայ, ինչպէս որ ձեր սէրը կատարեալ է, որովհետեւ ինչպէս կ՚ըսեն, ամէնէն մեծ ուրախութիւնը ուրիշներուն ուրախութիւն պատճառելն է։

Կիրակի ժպտեցաւ ու սկսաւ պատմել։

— Ես ու Մարիամ ծանօթ ենք իրարու հետ մանկութենէս։ Մեր տուները մօտիկ էին իրարու։ Ես ալ, ինչպէս որ գիտէք, ամէն օր կ՚երթայի Նուպարեան վարժարանը։ Մարիամ ալ հոն կ՚երթար

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Խաչատուր Սալըրեան եւ զաւակը, Տիկին Վիրժինի Սալըրեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի Ցունիս 26, Փարիզի Ս Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց հօր եւ մեծ–հօր՝

ԹՈՐՈՍ ՍԱԼԸՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Այրի Տիկին Սիւզան Վակրամ Զիլին – կերեան, իր ամուսնոյն՝

ՏՈՔԹ. ՎԱԿՐԱՄ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

մահուան վեցերորդ տարելիցին առիթով, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի, Ցունիս 26, ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին մէջ։

Հանդուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

ON RECHERCE

Recherchons, pour Septembre, Retoucheuse qualifiée. Références exigées.

Boutique LADY-BELL

206, Bd. Jeau-Jaurès
92 BOULOGNE
Tél. : 603-90-21

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. Մուրթեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ գումարները — Տիգրան Փափազեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Պր. Կ. Քէլէկեան 200, Տէր եւ Տիկ. Ճ. Պահատուրեան 100ական դպրոցին եւ Աղքատախնամին, Մարսէյլէն այրի Տիկ. Զ. Պարիքեան 100։ Արթիւր Առաքելեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Թոնոն լը Պէնէն Տէր եւ Տիկ. Վարուժան Վառվառեան 250, Տէր եւ Տիկ. Ժան Ազաալեան 100։ Մարսէյլէն Պր. Կարապետ Քօքայեան իր քրոջ Թագուհի Պզիկեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 100 եկեղեցւոյ։ Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Ցովակիմեան, փոխան ծաղկեպսակի Վերդին Մարկոսեանի մահուան առթիւ 50։ Նոյեմբար Ցակոբեանի մահուան առթիւ Պօղոսեանն Պ. Մարգար Ցակոբեան 100ական եկեղեցւոյ եւ Աղքատախնամին։ Տէր եւ Տիկին Ճ. Պահատուրեան 100 Աղքատախնամին։ Ղեւոնդ Փափազեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Վալանէն Տէր եւ Տիկ. Մարտիրոս Եազճեան 50 եկեղեցւոյ եւ Վալանէն Օր. Արաքսի Օտապաշեան 50 եկեղեցւոյ։ Այրի Տիկ. Ց. Ժամկոչեան իր ամուսնոյն հոգեհանգստեան առթիւ 100։ Վալանէն Տէր եւ Տիկ. Ազատ Պալեան, Անահիտ Խաղնաճեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ 30, Սէն Շամոնէն Պ. Ց. Թէրզեան իր զաւկին Նազարէթի ամուսնութեան առթիւ 200 եկեղեցւոյ։ Սէն Շամոնէն Պր. Մանուէլ Հէլվաճեան իր զաւկին Զաւէնի ամուսնութեան առթիւ 100 եկեղեցւոյ։ Տիկ. Պաղտասարեան իր ամուսնոյն Ցարութիւնի հոգեհանգստեան առթիւ 40 եկեղեցւոյ։ Ումն եկեղեցւոյ 300։ Այրի Տիկ. Մարի Տէտէեան 400 դպրոցին։ Պր. Գէորգ Համբարձումեան 140 դպրոցին։ Փարիզէն Պ. Գէորգ Լինֆիէճի 50 դպրոցին։

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՍԷՆ ԼՈՒ

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԳՓՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Ցունիս 26, ժամը 16ին եկեղեցւոյ բակը, պատուոյ նախագահութեամբ Ծերակուտական քաղաքապետի Ա. կնոջ՝

ՕՐ. ԻՐՄԱ ՌԱՓԻՆՋԻԻ

կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

Պատշաճ յայտագիր, պատրաստուած – թեամբ Շահան Քհնյ. Տէտէեանի։

Արտասանութիւն, խմբերգ, մեներգ, նուագ, հայկական պար։

Ջաւեշա՝ Պաշտօնս խնմբալ է, եւ այլ անակնկալներ։

Վիճակահանութիւն, պիւֆէ, խորոված

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԲԱՆԻ Հայր. Մխիթեան ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ (Ցունիս 24) ժամը 20·30ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը, 17 Ռիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ։ Օրակարգ՝ Վարդավառի տօնա – կատարութիւնը։ Բոլորէն կը խնդրուի ներկայ ըլալ։

×

ՀԱՄԱՅՕԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամա – կան ժողովը տեղի կ'ունենայ Ցունիս 25, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Նաճար– եանի ագարակը։ Անդամներու ներկայու– թիւնը խիստ կարեւոր է։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կը փնտռուի միջին տարիքի հայ կին մը, ընկերութիւն ընելու համար տրեց կնոջ մը. բնակութիւն եւ անուղղ ապա– հովուած։

Դիմել 285·10·66

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

44ՐԴ ՏԱՆԿ

Զիֆթէեան եւ Մալխասեան (Պանեէօ) 100ական ֆր., Ազարեան (Էքս) եւ Մուրատեան Ա. (Տէթրուա) 50ական, Վա – թէյն (Մլշիկան) 100, Ն. Նիկողոսեան (Փարիզ) 500, Գուրգէն Ֆերահեան 50։ Մարտիրոս Նալպանտեանի յիշատակին$ Տէր եւ Տիկ. Մկրտիչ Պուլկուրեան 20, Գոհարիկ Գէնտիրեանի յիշատակին՝ Պր. Գրիգոր Գէնտիրեան 100, Կարապետ Մութաֆեան 50, Մուրատ Օհանեան 30, Նըշան Քէհէեան 20, Թագուհի Ցակոբեանի յիշատակին այրի Տիկ. Աչոտ Ցակոբեան 20, Պր. Թոմաս Աստուրեան 50, Պր. Ղազար Կիւլեան 20։ Պայծառ Ղարիպեանի յիշատակին Կարօ Ղարիպեան եւ Նազիկի Պերճ 50, Թագուհի Ցակոբեանի յիշատակին այրի Տիկ. Ա. Ցակոբեան 20։

Գումար	1330
Նախկին գումար	190425
Ընդհ. գումար	191755

. . . . . .

Հայ Արենոյչներու Փարիզի չրջանի Ցունիս 18ի հանդէսին վիճակահաղէն չահող թիւերը.— 003, 006, 459։

. . . . . .

Grande Fête Champêtre
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպութեամբ
Լիոնի Ազգ. Միութեան
Կիրակի, Ցունիս 26, ժամը 10էն
մինչեւ ուշ ատեն
Պիւֆէ — Հայկական մթնոլորտ
Սայթ – Նուա նուագախումբով
Parc Monderoux - Beynost

ԶԲՕՍԱՊՏՈՑՏ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի զբօսապտոյտը դէպի Ֆոնթէնպլօ, Կիրակի Ցունիս 26ին։ Ժամադրավայր Սֆուռա Մոնթ-ռոզ։ Մեկնում ժամը 8·30ին։
Ճամբորդութեան ծախք 50 ֆր.։
Հեռաձայնել՝
734·70·19 — 533·06·31 — 645·13·52

ՇԱՎԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

ԱՆԱՀԻՏ Գ. ՏԷՐ–ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ
եւ
ՎԱՀՐԱՄ ԱՍԼԱՆԵԱՆ
ևշաւուած
Փարիզ, Ցունիս 5, 1977

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

SOIREE DANSANTE — SOIREE RENCONTRE — BUFFET

(Musique pop, musique arménienne)
La dernière soirée de la saison 76-77 organisée par le Comité des Jeunes
Samedi 25 Juin à partir de 20 h. 30
Participation aux frais (non compris le buffet) : Membres 10 F.
autres 15 F.

Venez plus nombreux que jamais !

Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles Paris 17

ԲԱՆԱԿՈՒՄ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

CAMP d'ETE de la FRA NOR SEROUND

DU 30 JUILLET AU 28 AOUT
A

Grayan le Gurp

33 Gironde — Tél. : (56) 41-43-20

Dans une magnifique pinède en bord de mer.

TARIF : pour un mois : 980 F.
Plus de 14 jours : 40 F. par jour
de 7 à 14 jours : 44 F. par jour
Moins de 7 jours : 50 F. par jour
Frais de voyage en sus

Départ collectif de Paris par autocar le Vendredi 28 Juillet

REGION PARISIENNE : Permanence pour inscrption le Vendredi de 18 à 21 h. et le Samedi après-midi de 16 à 18 h. 17, Rue Bleue, Paris 9 métro Cadet. — Tél. : 824-63-89.

REGION LYONNAISE : Renseignements et inscriptions auprès des groupes du Nor-Séround, informations auprès de M. E. Mardirossian, Tél. 72-25-91

MARSEILLE : Maison de la Culture Arménienne, 12-14, Rue St. Bazile

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻԻՆ
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
կաթող. Պատուիրակ Արեւմտ. Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի
Ցունիս 26, Կիրակի, ժամը 13էն սկսեալ վարժարանին մէջ
1, ՊՈՒԼ. ՏԻՒ ՆՈՒ, ԼԸ ՌԵՆՆԻ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԻՒՖԷ – ԽԱՂԵՐ – ՎԱՃԱՌՔ

ARMENIE *77*

du 1er Octobre au 15 Octobre

du 13 Juillet au 25 Juillet

du 22 Octobre au 5 Novembre

du 5 Août au 19 Août

du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS

POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՎԱԼԱՆԻ մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ.ի հիմնադրութեան 70րդ տարեդարձի չքեղ ժողովատարութիւն, Ուրբաթ, Ցունիս 24, ժամը 21ին Վալանիի Սալ տէ Ֆէթին մէջ, Բարձր հովանաւորութեամբ Եւրոպայի Հայր. Պատուիրակ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Նախագահութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ.ի ցկեանս նախագահ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին մասնակցութեամբ փարիզեն «Նայիրի» երգչախումբին, դեկավարութեամբ՝ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԼԿԵԱՆԻ
Կիրակի, Ցունիս 26, առաւօտեան ժամը 10ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, պատարագ եւ հոգեհանգստեան Միութեան հիմնադիրներու, նուիրատուներու, պատուոյ անդամներու եւ վալանի մասնաճիւղի հաճայն նոյնեցեալ անդամներու հոգւոյ խաղաղութեան համար։
Սիրով կը հրաւիրուին վալանի և չրջակայքի մեր հայրենակիցները սոյն արարողութեանց եւ հանդիսութեանց։
Մեներգ՝ ԱԱՏՂԻԿ ՏԷՏԷԵԱՆ
Քանոն՝ Է. ՓԵՀԼԻՎԱՆԵԱՆ
ընկերակցութիւն դաշնակի
Սոնիա Թորոսեան

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
24
VENDREDI
24 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅԱՐԱՏՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐԾ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

52ՐԴ ՏԱՐԻ Ը_ ԹԻԻ 13·885 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 52e ANNÉE — N° 13.885

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 16-21)

« ԱՐԱՐԱՏ » _ « ՆԵՖԹՉԻ » ԽԱՂԸ (*)

Խորհրդային 40րդ ախոյենութեան մըրցումներու շարքին՝ «Արարատ» Յունիս 18ին (Մայիս 2ի յետաձգուած մրցումը) հանդիպում ունեցաւ Բաքուի «Նեֆթչի»ի հետ: «Արարատ»ի երիտասարդ մարզիկները խաղը սկսած են կարգ մը սրընթաց գրոհներով, բայց յետադային աւելի մը տահոդուած են իրենց բերդի պաշտպանութեամբ, ինչ որ առիթ տուած է բազուկներուն նշանակելու իրենց կոլը: «Արարատ»ի տղաքը սթափելով այս հարուածէն զարձեալ անցած են գրոհի եւ խաղի ամբողջ ընթացքին լարուած վիճակ մը ստեղծուած է ի վերջոյ հասնելու համար արդիւնքի: Խաղի աւարտէն երեք վայրկեան առաջ՝ Անդրանիկ Խաչատրեան, գլուխի հարուածով նշանակած է կոլ մը, հաւասարեցնելով արդիւնքը (1-1): Այսպէսով, «Արարատ» տասը մըրցումներէ եռք 12 միաւորով վեցերորդ տեղը կը գրաւէր ընդհանուր դասաւորման մէջ:

(*) Խաղին արդիւնքը տուած էինք «Յառաջ»ի Յունիս 22ի թիւով:

×

ՎԱՋԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՊՈՒՔՐԷՇ ԳԱՑԱԾ Է

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա., ընկերակցութեամբ Էջմիածնի Կաթողիկոսարանի դիւանապետ Արսէն Եպիսկ. Պէրպէրեանի, Պուքրէշ գացած է մասնակցելու համար Ռումանիոյ Պատրիարք Շուստինի զահակալութեան: Այդ առթիւ, Վազգէն Ա. մօտէն պիտի հետաքրքրուի նաեւ տեղւոյն հայկ. գաղութը կեանքով:

×

ՎԱՋԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՑԱՑՏԱՐԱ – ՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐ – ՀԱՑԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ԱՌԹԻԻ

Մոսկուայի մէջ, Յունիս 6-10 տեղի ունեցաւ համաշխարհային համագումար մը, մասնակցութեամբ տարբեր դաւանութիւններու ներկայացուցիչներու: Համագումարին նիւթն էր «Խաղաղութեան եւ զինաթափութեան համար պայքարող կրօնական կազմակերպութիւնների դերը»: Ներկայ էին 120 պատուիրակներ 67 երկիրներէ: Ներկայացուցիչները մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց տուին խաղաղութեան հարցերու քննութեան ժամանակ: Մոսկուայի եւ Համայն Ռուսիոյ Պատրիարք Պիմէնի կողմէ, թէ՛ իր ըսած խօսքերով եւ թէ իր կազմութեամբ անկասկած էր: Համագումարը կազմակերպուած էր Համայն Ռուսիոյ Պատրիարքութեան կողմէ, թէ՛ իր ըսած խօսքերով եւ թէ իր կազմութեամբ անկասկած էր: 120 երկիրներու ներկայացուցիչները մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց տուին խաղաղութեան հարցերու քննութեան ժամանակ: Մոսկուայի եւ Համայն Ռուսիոյ Պատրիարք Պիմէնի

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՎԱՆՎԱԾ

ՀԱՅ - ՖՈՒՐՈՒՆԱՅԻՆ ՅՈՒՆԱԿԵՐՊԵՐԸ

ՀԱՅ ՄԵԾ ԴՈՒՍՏԵՐԸ ԵՎ ՄԵՐ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

Ա. Ի.

(Շար. – 7)

Մեծարգո ընթերցողներ, ներողություն եմ խնդրում, որ ձեզ ստիպեցի այսքան երկար սպասել։ Ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչպես ստացվեց, որ ես ձեզ 1905 թվի փոխարեն 1903 թվի մասին պատմեցի։ Ներողություն եմ խնդրում նաև այն պատճառով, որ ես ձեզ խոստացել էի պատմել Ֆրունզեի մասին, իսկ ինքս ձեզ պատմեցի Ֆրունզեի ընկերների մասին։ Ներողություն եմ խնդրում նաև այն պատճառով, որ ես ձեզ խոստացել էի պատմել Ֆրունզեի ընկերների մասին, իսկ ինքս ձեզ պատմեցի Ֆրունզեի ընկերների ընկերների մասին։ Ներողություն եմ խնդրում նաև այն պատճառով, որ ես ձեզ խոստացել էի պատմել Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների մասին, իսկ ինքս ձեզ պատմեցի Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին։ Ներողություն եմ խնդրում նաև այն պատճառով, որ ես ձեզ խոստացել էի պատմել Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին, իսկ ինքս ձեզ պատմեցի Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին։ Ներողություն եմ խնդրում նաև այն պատճառով, որ ես ձեզ խոստացել էի պատմել Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին, իսկ ինքս ձեզ պատմեցի Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին։ Ներողություն եմ խնդրում նաև այն պատճառով, որ ես ձեզ խոստացել էի պատմել Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին, իսկ ինքս ձեզ պատմեցի Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին։ Ներողություն եմ խնդրում նաև այն պատճառով, որ ես ձեզ խոստացել էի պատմել Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին, իսկ ինքս ձեզ պատմեցի Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին։ Ներողություն եմ խնդրում նաև այն պատճառով, որ ես ձեզ խոստացել էի պատմել Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին, իսկ ինքս ձեզ պատմեցի Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին։ Ներողություն եմ խնդրում նաև այն պատճառով, որ ես ձեզ խոստացել էի պատմել Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին, իսկ ինքս ձեզ պատմեցի Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին։ Ներողություն եմ խնդրում նաև այն պատճառով, որ ես ձեզ խոստացել էի պատմել Ֆրունզեի ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների ընկերների մասին, իսկ ինքս ձեզ պատմեցի Ֆրունզեի ընկերների

ՅՈՒՆԱՔԻ ԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՏՈՐԱԿԸ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է
ԺԱՂՈՎՐԴԱՅԻՆ
ՎԵՊԵՐ
ՀԱՏՈՐԻՆ ՄԱՍԻՆ
ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ
ՎԵՊԵՐ
ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ
ՄԱՍԻՆ
ՀԱՏՈՐԻՆ
ԺԱՂՈՎՐԴԱՅԻՆ
ՎԵՊԵՐ

Ա. ՊԱՐՈՆ

ՀՈՏՑ ԴԱՎԱՀՎՈՒՄԻ ՎԱԽՑԱՁՈՎՈՒՄ

— Եթե ընտանիքի եւ տեղական հոգսերը չեն խանգարում, ես կարող եմ ձեզ ընկերանալ, — ասեց Նելլը: — Ես հետաքրքրվում եմ հնագիտությամբ, եւ ինձ համար մեծ հաճույք կլինի ձեզ հետ ծանոթանալ այդ գեղեցիկ վայրերի հետ: Ես ինքս էլ ուզում էի մի քանի օրով գնալ Ալեքսանդրիա, բայց ընկերուհիս հրաժարվեց ինձ ուղեկցել, ուստի ես ստիպված էի հրաժարվել այդ միտքից: Ես ուրախ կլինեմ, եթե դուք ինձ ընկերանաք:

— Ես ոչ մի առարկություն չունեմ, միայն թե ինձ համար հարկավոր է ստանալ հոր թույլտվությունը, — պատասխանեց Ռոզան: — Ես կգնամ նրա մոտ եւ կհարցնեմ:

Ռոզան վեր կացավ եւ գնաց դեպի հյուրանոցը: Նելլը հետեւում էր նրան, մինչեւ որ նա անհետացավ հյուրանոցի դռների հետեւում: Ապա նա դարձավ դեպի Ռոբերտը եւ ասաց.

— Ես ուրախ եմ, որ ձեզ հանդիպեցի, պարոն Ռոբերտ, որովհետեւ ես ուզում էի ձեզ հետ խոսել: Ես ուզում էի ձեզ հարցնել, թե ինչպես եք դուք վերաբերվում ինձ:

— Ես ձեզ հարգում եմ, տիկին Նելլ, — պատասխանեց Ռոբերտը: — Ես ձեզ հարգում եմ այն պատճառով, որ դուք ինձ ազատեցիք մահից, եւ ես ձեզ համար ամեն ինչ պատրաստ եմ անելու:

— Ես ուրախ եմ, որ դուք այդպես եք վերաբերվում ինձ, — ասեց Նելլը: — Ես ուզում էի ձեզ խնդրել, որ դուք ինձ ընկերանաք Ալեքսանդրիա գնալու ճանապարհին: Ես ուզում եմ ձեզ հետ խոսել ձեր ապագայի մաս

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ
ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՄԷՑԼԷՆ ՏԷՐ եւ Տիկին Արշամ Պապայեան 1000 ֆր. կը նուիրեն «Ծառա – Ջ»ին, ի յիշատակ Հրանտ – Սամուէլի:

×

ՓԱՐԻԶ.— Տէր եւ Տիկին Սուրէն Փափազեան, անփոխարինելի Հրանտ – Սամուէլի կորուստին առթիւ կը ցաւակցին «Ծառաջ»ի եւ 200 ֆր. կը նուիրեն անփոխարինելի՝ «Ծառաջ»ին:

×

ՆԻՍԷՆ քանի մը ընկերներ կ'ողբան կորուստը իրենց վաստակաւոր ընկերոջ Հրանտ Ե Սամուէլի եւ այս առթիւ կը նուիրեն 100 ֆր. «Ծառաջ»ի:

SOUTENEZ L'ACTION
EN FAVEUR DE
PARADJANOV
Adressez vos dons à l'ordre du
Collectif
Sergueï Paradjanov
33, Bld. Philipon, 13004 Marseille
CCP 6 509 49 Marseille

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պուլղ. Օտտոյի Թաղ. Խորհուրդը չափ նորհակալութեամբ ստացած է.— Աւագ Պապայեանի հոգեհանգստեան առթիւ Տէր եւ Տիկ. Ալեքսան Պապայեան 100 ֆր. եւ «Ծառաջ»ի բարգաւաճման 100 ֆր., Տէր եւ Տիկ. Աւտոյեան 20, Ղազարեան ընտանիք 50, Տէր եւ Տիկ. Պէյլէրեան 60, Տէր եւ Տիկ. Վարդան Տէր–Կարապետեան 30: Կարապետ Ճիանեանի հոգեհանգստի առթիւ Տէր եւ Տիկ. Ցակոբ Խաչիճեան 20, Պր. Գրիգոր Ճիանեան եւ Երուանդ Կէօչէրեան 50ական: Ցարութիւնեանի քառասունքին առթիւ Տէր եւ Տիկ. Սողոմոնեան եւ Տէր եւ Տիկ. Կուղիկեան 30ական, Տիկ. Նեվրիկ Ցարութիւնեան մայրերու ոգնին առթիւ 30: Զապէլ Թուղնաթիլեանի թաղման առթիւ Քէն–տրեան ընտանիք 100 եւ 100 դոլրոյին, Ղազիկեան ընտանիք 30, Պր. Թուղնաթիլեան եւ զաւակները 200, Տէր եւ Տիկ. Փօլ Ցակոբեան 50 ֆր.:

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Ընդհանրական ժողովը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Հրանդ Գուլումճեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Ֆրանսայի Հայ Գրողներու Ընկերակցութիւն 200 ֆ. Սրբամ Սողոմոնեանցի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկ. Զըրբաշեան 500, Տէր եւ Տիկ. Հ. Մոմճեան 500 ֆր.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տ. Քլօտ Ճօլօլեան, Տէր եւ Տիկին Լեւ Ճօլօլեան, Պ. Փաթրիս Ճօլօլեան չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր
ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕԼԵԱՆԻ
կսկծալի մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տոքթ. Ցակոբ Խուպէսէրեանի յիշատակին Տիկին Իւղաբեր Էֆթեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Ծառաջ»ին, փոխան ծաղիկի:

ԱՄԱՌՈՒԱՆ ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ

առթիւ կ'առաջարկուին հետեւեալ երկիները այցելել մատչելի գիներով 1210 ՖՐ. էն 1850 ՖՐ.

Լիբանան, Սուրիա
Ցորդանան Եգիպտոս

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԴԻՄԵԼ՝

ORIENTOURS
30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6
Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
SOIREE DANSANTE — SOIREE RENCONTRE — BUFFET
(Musique pop, musique arménienne)
La dernière soirée de la saison 76-77 organisée par le Comité des Jeunes
Samedi 25 Juin à partir de 20 h. 30
Participation aux frais (non compris le buffet) : Membres 10 F.
autres 15 F.
Venez plus nombreux que jamais !
Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles Paris 17

AV6C LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des
VOYAGES EN ARMENIE
au départ **MARSEILLE**

Départ Vendredi	Retour Jeudi
15 Juillet	28 Juillet
05 Août (circuit spécial)	25 Août
19 Août	01 Septembre
02 Septembre	15 Septembre

PRIX PAR PERSONNE 3150 F
Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.
IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*
Renseignements et Résérvations
Jacques CHELELEKIAN
87 la Canebière 13007 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12
Org. Lic. 97

Grande Fête Champêtre
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպութեամբ
Լիւնի Ազգ. Միութեան
Կիրակի, Յունիս 26, ժամը 10էն մինչեւ ուշ տեղ
Պիւֆէ — Հայկական մթնոլորտ
Սայթ – Նուագախումբով
Parc Monderoux - Beynost

ՇԱՎԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
կաթող. Պատուիրակ Արեւմտ. Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի
Յունիս 26, կիրակի, ժամը 13էն սկսեալ վարժարանին մէջ
1, ՊՈՒԼ. ՏԻ ՆՈՒ, ԼԸ ՌԵՆՆԻ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԻՒՖԷ – ԽԱՂԵՐ – ՎԱՃԱՌՔ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ (Յունիս 24) ժամը 20·30ին փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը, 17 Ռիւ Պլէօ, մեթրօ Քաւէ: Օրակարգ՝ Վարդավառի տօնա – կատարութիւնը: Բոլորէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ
ԿՈՒԶՈՒԻ

Շաւիլի համար, որոշ տարիքի հայ կին մը որ ընկերութիւն ընէ տարեց կնոջ մը, տեւական կամ Յուլիս – Օգոստոսի համար անպայման, տան գործերը ընող կին կայ:
Հեռաձայնել՝ 770–24–58

THEATRE DE LA SIEM
le 26 Juin à 16 heures
6, Rue Albert de Laparent, Paris 7e
Métro : Ségur
SPECTACLE DE FIN D'ANNEE
avec les jeunes artistes du ballet de caractère, de l'école de Danse
Eva ARZOUIAN
avec la participation de :
— Edouard Bolikian (danse)
— Jack Balabanian (chant)
— Jiraïr Khatounian (piano)
— Chorégraphie EVA ARZOUIAN
LOCATION DES BILLETS
— Mme Paloyan
9, Rue de Trévise, Paris 9e
— Eva Arzouian
44, Rue Vieille du Temple, 75004 Paris
— et au théâtre le 26 Juin

ՊԱՆԷԼՕ – ՔՈՇԱՆԻ ՏԱՐԵՎԵՐՁԻ
ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Բարձր հովանաւորութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Պատուոյ նախագահութեամբ՝
Պր. ՀԱՆՐԻ ՌԱՎԵՐԱՑԻ
Պանեէոյի քաղաքապետարանի Սալ ակ
Ֆէթի մէջ, Ռիւ Շաւլ Միշէլս
Գեղարուեստական ճոխ բաժին — արտասանութիւն, երգ, կենդանի պատկեր կը ղեկավարէ ուսուցչուհի Հ. Պալըքճեան
Կ'երգէ տաղանդաւոր երգչէ Պ. Միհրան Էմմաեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Տաքէսեանի:
Գեղեցիկ գունաւոր ֆիլմի ցուցադրութիւն:
Մուտք 5 ֆր.
Հաղորդ. միջոցներ.— *Փորթ տ'Օրլէան*ին առնել 188 Ա կամ 197 օթոպուսը եւ իջնել Մարսէլ–Պոնէ:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

RESTAURANT EREVAN
ՀԱՅԱՍՏՈՒՆ
ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ *կարսի* տէօշէր
Չորեքշաբթի իրիկուն՝ *ձիթապուր* — մանթը
Հինգշաբթի իրիկուն՝ *պատուէրին* վրայ լահմաճուն ու չի–ֆէօփթէ
Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու–պէօրէկ*

Եւ ամէն կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ:

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

CELIGNY

a le plaisir de vous annoncer la création d'un très BEAU FOULARD ARMENIEN
C'est le cadeau à offrir à ceux que vous aimez, à ceux que vous voulez honorer, et faites-vous plaisir en l'achetant pour vous-même.
Prix promotionnel du foulard en tergal
"Alphabet Arménien"
80 cm×80 cm, en 4 couleurs sur fond naturel, Fr. 75. — ttc.
Quantité limitée
Ce foulard est en vente à la LIBRAIRIE PALOUYAN
9, Rue de Trévise
75009 PARIS
et envoi contre-remboursement Fr.75 + Fr 7 frais d'envoi.
Vous pouvez nous écrire pour tout renseignement à
CELIGNY, BOITE POSTALE 9, 94130 NOGENT-SUR-MARNE

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
25-26
SAMEDI-DIMANCHE
25-26 JUIN
1977

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F
52ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·886
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
52e ANNÉE — N° 13.886

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՈՐՊԷՍԶԻ ԱՅԼԵՒՍ «ՋՈՒՐ ՉԾԵԾԵՆՔ»

(ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ)

— o —

Դպրոցական չրջանի տարեվերջերը առիթ կը ստեղծեն, որ անդրադառնանք հայերէնի դասընթացքներու հարցին: «Դասընթաց» բառը, չաբաթական մէօրեայ դպրոցներու պարագային, անհրաժեշտ է չակերտել: Ոչ միայն մէօրեայ ըռւածը քանի մը ժամ է ընդհանրապէս, այլեւ ասոնց մակարդակն ալ վիճելի:

Ձիւղ է, որ համայնաւարած ծովին մէջ հոսանքն ի վեր կը թիավարենք: Եւ ամէնէն յամառ, պնդակամ նաւավարն իսկ յուսահեղութեան պատճառներ կ'ուռնայ: Զեռնթափ կը դառնայ, մանաւանդ, երբ չորս դին անտիրութիւն կը տեսնէ: Անտարբերութիւն՝ մահու կենաց խնդրի մը մէջ:

Հայց կրնանք առնուազն առաջաստը նրոդել, կատարելագործել՝ տրուած հնարաւորութիւններուն առաւելագոյնը օգտագործելով: Մտածել եւ կազմակերպել: Եւ ոչ թէ «բան մը կ'ընեմ»ի հոգեբանութեամբ կիսով աչխատիլ, կիսով ալ մրափել:

Ո՞վ, այսօր, կրնայ պնդել, թէ այն ինչ որ կը կատարուի հայերէնի դասւան – դութեանց ճակատէն ներս, արդիւնաւէտ է: Աչխատանքը դրուած է պատչաճ հիմերու վրայ: Ծրագիրը կայ մէջտեղ: Դեռ չատնք բարելաւում:

Ինքնախաբէութիւն: Ահա՛ ճչդրիտ բնորոչումը մեր ըրածին, աւելի ճիշդ մեր չըրածին:

Մամուլին կոչումն է ախտաճանաչումը կատարել: Բուժման միջոցները ցոյց տալ: Ապա նաեւ զգաստութեան հրաւիրել անտարբերներն ու անհոգները, որպէսզի աղբային թէ հանրային մեր կեանքը չկաղայ: Ընդհակառակն աչխուժութիւնը ակներեւ դառնայ:

Այս սիւնակները թերթին հիմնադրուած առաջին օրերէն իսկ այս առաքելութեան ողջմիտ աչխատանք, ա՛յն ալ դիտութեան եւ հրթիռներու այս դարուն, առանց համապատասխան կեդրոնական մարմնի մը գոյութեան՝ կազմուած փորձառու դասախաչակներէ, կրթասէր անձերէ: Որպէսզի ուսումնասիրութիւն օրուան եւ վայրին հետ քայլ նետող ուսման եղանակները ու միջոցները, ու անոնք դործադրութեան դրուին հետեւողական ձեւով, նիւթական եւ թեքնիք պայմանների պարի պետական համոյթը, հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի չուքահաղարներու համոյթը: Հնչած է նաեւ Սրամ Խաչատուրեանի «Զօն ուրախութեան» գործը, հեղինակին ղեկավարութեամբ:

×

ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ ՆՈՐ ՅԱՋՑՆՈՒԱԾ ԳՈՐԾԵՐԸ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ ԵՆ

«Սովետական գրող» հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Յակոբ Պարոնեանի օրագրութիւնները՝ «Մժղուկ» եւ «Թմբուկ» խորագրով: Օրագրութիւնները գրուած են 1881 – 1882 թուականներուն, երբ Պարոնեան կ'աչխատակցէր Պոլսոյ Լոյս պարբերականին: Երկիծական այս գործերը լոյս կը տեսնէին «Մժղուկ», ապա «Թմբուկ» խորագիրներու տակ: « Լոյս » եռօրեայի հատուկէնտ թիւերը՝ որոնք կը գտնուին Երեւանի Մատենադարանը, առիթ տուած են փնտռտուքներ կատարելու: Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութեան Մատենադարանին մէջ գտնուած են թերթի նոյն տարիներու երեք տասնեակ թիւերը, որոնց մանրաժապաւէնը Զարենց Թանգարան ղրկուած է Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Գրիգորեանի կողմէ: Մանրաժապաւէնը կ'ընդգրկէր Յ. Պարոնեանի 15 քրոնիկները, որոնք կ'անդրադառնան անցեալ դարու 80ական թուականներու հանրային կեանքի երեւոյթներուն: «Մժղուկ» եւ «Թմբուկ» խորագիրներու տակ «Լոյս» թերթին մէջ հրատարակուած են այլ գործեր ալ, որոնց ուսումնասիրութիւնը կը չարունակուի:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Քանի մը տողով

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ Ուղղափառ Եկեղեցին քանի մը օրէ ունի իր նոր պատրիարքը՝ Յուստինոս, որու գահակալութիւնը կատարուեցաւ Կիրակի, Յունիս 19ին եւ որու ներկայ եղաւ Վազգէն Կաթողիկոս: 67 տարեկան, նոր պատրիարքը փափուկ կացութեան մէջ է և ամէնէն առաջ պէտք է յաջողի համոզել Պետութիւնը որ եկեղեցւոյ չնորհէ հիմնական անհրաժեչտ ազատութիւնները:

ՄՈՍԿՈՒԱ. չատ բուռն կերպով սկսած է յարձակիլ եւրոհամայնավարութեան վը – րայ եւ «Նուվօ Թան» մասնաւորաբար իր ամբողջ մաղձը կը թափէ Սպանիոյ համայնավար պարագլուխ՝ Սանթիակօ Քարիլլոյի վրայ, զոր կ'մեղադրէ «դի – տակից հակախորհրդայնութեամբ» եւ աչխարհակալներու ծառայ:

ԺԵՐՈՄ ՔՈՒՐԻՆ, որ 1975ին բռնաբարած եւ սպաննած էր ութամեայ աղջնակ մը եւ մահուան դատապարտուած, դըլ – խաւուեցաւ առջի առաւօտ: Աչիկա կրկին աղմուկ կը ստեղծէ Ֆրանսայի մէջ մա – հապատիժի չուրջ եւ անոր ջնջումին կողմնակիցները անդամ մը եւս դրակա – նութիւն կ'ընեն մարդասպանը զոհի վերածելով եւ Ֆրօյտին չնորհիւ ալ «մեղ – մացուցիչ դէպք յանցանաց» գտնելով ա – մէնէն քամնելի ոճիրին մէջ իսկ: Կը բաւէ որ ոճրագործը դժբախտ մանկու – թիւն մը ունեցած ըլլայ, ծնողքը՝ ամուսնալուծուած, քիչ մը մխիթարութիւն փնտռած ալքոլին մէջ...:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ Զայն – հեռատեսիլի տնօրէնը Սապան Քարաթաչ որ իր պաչտօնին կոչուած էր Տէմիրէլի կողմէ, պաչտօնազրկուեցաւ էճեվիտի կողմէ:

ԿԻՊՐՈՍԻ նախագահը՝ Մակարիոս Աբք· Արեմտեան Գերմանիոյ Ֆորվարթս թերթին յայտարարած է որ պատրաստ է խօսելու Թուրքիոյ նոր վարչապետ՝ Էճեվիտի հետ Կիպրոսի մասին: Բայց եթէ ոչ մէկ արդիւնք ըլլայ Հոկտեմբերէն առաջ, կրկին ՄԱԿին պիտի տանի կիպրական հարցը:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 16–21)

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԵԱՆ ՔԱՔԱՔԸ

Հայաստանի մէջ, ուր գրեթէ ամէն մէկ քաղաք հազարամեակներու պատմութիւն ունի, Հոկտեմբերեանը բացառութիւն կը կազմէ: Զարենցաւանի, Հրազդանի, Մասիսի նման քաղաքներ՝ որոնք կազմուած են վերջին երկու տասնամեակին, կրնան հպարտանալ իրենց հնութիւններով: Նախկին գիւղ՝ Սարդարապատը, որ հիմնադրուած է անցեալ դարու վերջերը, թէեւ իրրեւ պատմական բացառիկ երեւոյթ միայն մէկ թուական արձանագրած է՝ 1918 Մայիս, սակայն տասը իսկ մեծ դեր ունեցած է Հայաստանի ճակատագրին մէջ:

Հոկտեմբերեանէն հարաւ – արեւմուտք երկարող լայն կառուցին քանի մը վայրկեանէն կը հասցնէ հոյակերտ յուշարձանին մօտ: Մուտքին՝ աստիճաններու երկու կողմերուն կեցած են թեւաւոր հսկայ ցուլերը՝ որոնք հաստատակամութեան եւ վճռականութեան խորհրդանիչն են: Հրապարակին վրայ վեր խոյացած սիւներու վրայ 35 մեթրնոց եռայարկ զանգակատունը կայ՝ լիը զանգակներով: Ան ահազանգի գլխաւոր խորհրդանիշն է, որ ահեղ օրերուն ժողովուրդը պայքարի կանչեց թչնամիին դէմ: Այդ յուչարձանը կառուցուած է Սարդարապատ գիւղին մօտ տեղի ունեցած կռիւներու վայրին մէջ: Հոս, 1918 Մայիս 22–26 հայ մարտիկները կենաց – մահու կռիւ մէջ, չարդեցին թրքական մեծ թիւով զօրքեր:

Ի՞նչ էր պատկերը այդ փոքր գիւղին՝ այդ ժամանակ: Այդ տարիներու փաս – տաթուղթերուն համաձայն, գիւղը ունեցած է 500 բնակիչ: Ներկայիս, նախկին Սարդարապատի տափաստանին մէջ կ'իյնայ Աբարատեան դաչտի բոլոր խաղողի այգիներու եւ բանջարանոցներու կարեւոր մէկ մասը: Հոկտեմբերեան քաղաքին մէջ կ'արտադրուին միջազգային անուն ունեցող հաստոցներ, պատուղի պահածոներ, քոնեակներ, գինիներ: Հոն կը բանին նաեւ սնունդի, կահաւորումի եւ արդիւնաբերութեան այլ ճիւղերու ձեռնարկութիւններ: 1947ին է որ Սարդարապատը կոչուեցաւ Հոկտեմբերեան: Քաղաքի զարգացման եւ ընդլայնման համար Հայաստանի կառավարութիւնը նոր ծրագիրներ մշակած է եւ սկսած գործադրութեան դնել զանոնք:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՂՈՐԴՈՒՄ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Մոսկուայի հեռատեսիլը, Խորհ· Միութեան Հանրապետութիւններու նուիրուած իր պատկերաստիճաններու չարքին, Յունիս 15ին, երկու ժամուան հաղորդում մը յատկացուցած է Հայաստանի: Հաղորդումի ընթացքին խօսած է Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր· կոմիտէի Ա· քարտուղար Կարէն Դեմիրճեան, անդրադառնալով Հայաստանի աչխատաւորներու ձեռք ձգած նուաճումներուն: Հայաստանի հեռատեսիլի խումբ մը աչխատաւորներ «Խորհ· Հայաստան» խորագրով հաղորդում մը պատկերաստիճած են ցոյց տալով Հայաստանի ժողովրդական տնտեսութեան, դիտութեան եւ մչակոյթի զարգացումը: Երկու ժամուան յատուկիրը վերջ գտած է համերգով մը, որուն մասնակցած են Հայաստանի պետական սենֆոնիք նուագախումբը, ակադեմական երգչախումբը,

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ

ՊԱՏՈՒԱՐԺԱՆ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻԻՆ «ՅԱՌԱՋ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ — ՓԱՐԻԶ

Մեծ ցաւով լմացանք ձեր թերթին պատուական ու երկարամեայ աչխատակից Պր· Հրանտ – Սամուէլի մահուան դոյժը:

Հաճեցէք ընդունիլ Միաբանութեանս Ընդհ· Աբբահօր, բոլոր միաբաններուն, ինչպէս նաեւ « Բազմավէպ » հանդէսի խմբագրութեան վչտակցական խորունկ ղաղցումները, եւ հաղորդել զանոնք հանդուցեալին ընտանեկան պարագաներուն:

Մեր դարու Հայոց պատմութեան եւ յատկապէս Մամուլին անխոնջ վկան էր Հրանտ – Սամուէլ, որպէս կամաւոր ու խոնարհ մչակ, գործունեայ դերակատար եւ օրինակելի նուիրեալ՝ հայ արժէքներուն, արժանի ամէն դնահատանքի:

Պատի՛ւ եւ յարգանք իր յիչատակին:

Հ· ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԴ· ՏԷՐ–ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Խմբագրապետ «Բազմավէպ»ի

Dossier pour une infamie

Այս պերճախօս խորագրին տակ եւ Լօրան Տիւրոյի ստորագրութեամբ խիստ դնահատելի գրախօսական մը լոյս տեսած է Լը Մաթէն տը Փարիի մէջ (Յունիս 9, էջ 25) Տոքթ· Իվ Թերնոնի հատորին մասին, «Հայերը՝ ցեղասպանութեան մը պատմութիւնը»:

Փառաւոր կերպով ներկայացնել եաք դիրքը, յօդուածագիրը կ'եզրափակէ :— « Սպանուած ժողովուրդ մը, բնաջնջուած մչակոյթ մը, սփիւռք մը: Դուք, եւ : Աչօթ ձեզի եթէ ուրիչ բան կարդաք քան՝ «Հայերը, ցեղասպանութեան մը պատմութիւնը», նիւթով ու բովանդակութեամբ դանելի դիրք մը, նոյնքան տաժանելի որքան Սոլժենիցինը, նոյնքան չկարդացուելիք: Իրապէս լաւ դրուած»:

×

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑԻՆ

Ներով, հսկողութեան լայն կարելիութիւններով: Յարմար դասագիրքերով:

Միտքը նոր չէ: Ոչ ալ առաջարկը: Այցելին փորձեր կատարուեցան, վերջինը՝ 1970ին: Բայց փոխանակ մտածելու նաեւ ու նաւարկութեան եղանակին մասին, ոմանք «իրաւունքի» եւ «հեղինակի» հարցեր հրապարակ դրին: Գոնէ՛ արդարացնէին իրենց յաւակնութիւնները... դործով:

Ամրան կազդուրիչ օրերը Թո՛ղ մտածումի պահեր ստեղծեն: Վերամուտն ալ Թո՛ղ դառնայ ծրագրուած աչխատանքի նախամուտ:

Այլապէս պիտի չարունակենք « Ջուր ծեծել », երբ, անդին, մեր աչքերուն առջեւ ամէն օր աստիճան մը աւելի «խեղդամահ» կ'ըլլան նորահասներ՝ մայրենիքին կքումով:

Ժ· Մ·

ՀԱՅ - ԹԱԹԱՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մեղադրանքի առաջին նշանը տուեց իշխան Ամիլախվարին (վրացի) որ եկած էր Բաղու իրրեւ նահանգապետ, չըջանը խաղաղեցնելու եւ մեղաւորները պատժելու: Նա փոխանակ պատժելու իշխան Նակաշիդձէնը (վրացի) եւ ուրիշ մեզ – սակիցներ, սկսեց Հայերը մեղադրել ու պատճառ նկատել ընդհարումների: Նրան յաջորդեցին ուրիշները, այսպէս մէկ ժողովում, հրաւիրուած իշխանութեան կողմից պարզելու ընդհարումների պատճառները, Թիֆլիսի նախկին նահանգա – պետ՝ Բլկովը յայտարարեց թէ՝ «կոտորածի պատճառներից մէկը եւ գլխաւորը այն է, որ Հայերի մէջ գոյութիւն ունեն կոմիտէները»: Ներկայ եղող Հայերը բողոքեցին, ըմբոստացան այդ վերապրումի դէմ, բայց քարը նետուած էր: Թաթարները, որ մինչեւ այդ նման մեղադրանք չէին անում Հայերի հասցէին, օգտագործեցին Բլկովի ասածները: Պրովոկացիան արմատ բռնեց: Սոյն մեղադրանքն անցաւ մամուլին: Սկսուեց վայնասունը: Մեղադրեցին, որ հայ կոմիտէները եւ ոչ թէ Թաթարները եւ ոստիկանութիւնն են մեղաւոր կոտորածների մէջ: Ընդվզեց հայ մամուլը, բողոքեց ռուս ազատամիտ մամուլը: Բողոքեցին անհատներ, խմբակցութիւններ: Բագուի նախկին քաղաքագլուխ՝ Նովիկովը մէկ երկար կոչով դիմեց հանրութեան, ուր ի մէջ այլոց ասում էր. «Միայն 20րդ դարի սկզբին սկսուեցին Ռուսաստանում զանգուածային ջարդերը, որտեղ ֆանատիկ ոճրագործները զործիք են իսկական սրիկաների ձեռքին, որոնք իրենց դէր – քում մնում են ոչ միայն անպատիժ, այլ եւ ապնիւ եւ մաքուր: Դա դեռ քիչ է, նրանք երեւում են հասարակութեան մէջ իրրեւ խաղաղարարներ:

«Այդ էլ քիչ է նրանք մեղադրում են հայկական կոմիտէները... Ինքը՝ Ցուդան կը վախենար այդպէս վարուել... Ի՞նչպէս է երկիրը զրանց համբերում... Սակայն, վերջ ի վերջոյ ճակատագիրը պատժում է այդպիսի չարագործներին»:

Թոյնը սակայն սրսկուած էր, մութ ուժերը օգտագործեցին՝ Ամիլախվարիի եւ Բլկովի ասածները, իսկ Թաթար համխալամականները հաւատացրին ռուէտ Թաթար զանգուածը, որ Հայկական կոմիտէները կովկասի մէջ օժանդակ դեր ունէին հայկական յեղափոխութեան, երբեք զործ չունէին Թաթարների հետ, սակայն ընդհարումները սկսելուց յետոյ, հար – կադրուած եղան հայ ժողովուրդի ինք – նապաշտպանութեան մասին մտածել: Կոմիտէները չէին նախատեսել հայ – Թաթարական կռիւները, զէնքի պատրաս – տութիւն չէին տեսել եւ ինչպէս պատահութիւն չէին տեսել Հեղաւ ընդհարումների սկզբին կոմիտէ – ները չուարեցին, չշմեցին, ինչ անելը չզիտէին: Օրինակ Բագուի մէջ, կռիւնեբից երկու օր յետոյ միայն հրապարակ իջան եւ այն էլ ընդամէնը՝ ութ զէնքով: Օրինակ՝ հին Նախիջեւանը, սկիզբները կոմիտէն երբեք չերեւաց, ժամանակները յետոյ միայն կարողացաւ զէնքեր ձեռք բերել, ուժեր կենտրոնացնել եւ հարուածել Թշնամուն:

Ընդհարումների սկզբին, գրեթէ ամէն տեղ, հայկական զոհերը միշտ աւելի եղան քան Թաթարներինը:

Ամիսների ընթացքին կազմակերպուե – ցին ինքնապաշտպանութեան խումբեր, մարզուած զեկավարներով, լաւ զինուած ու կռուի պատրաստ: Ցետագային Թշնամին ամէն տեղ պարտութիւն կրեց: Սկիզբը սակայն հայկական կորուստները՝ ֆիզիկական թէ նիւթական, մեծ եղան: Օրինակ Բագու սպանուեցան 205 Հայեր, Թաթար՝ 111: Հին Նախիջեւանում սպանուեցին շուրջ 400 Հայեր, 28 հայկական զիւղեր քանդուեցին, որոշ մարզիկ սարսափից իսլամացան, Թաթարները կորցրին հազիւ հարիւր մարդ, թէպէտ երկրորդ ընդհարումի ժամանակ Հայերը վրէժը լուծեցին: Գանձակ չուրջ հարիւր Հայ սպանուեց, աննշան թիւ Թաթարները:

Արդարութիւնը սակայն յետագային վրէժ լուծեց:

Այդպիսով սկիզբը անպատրաստ էր հայ ժողովուրդը. առաջին կռիւներից յետոյ միայն Հայութիւնը կազմակերպուած երեւան եկաւ ու հարկ եղած դասը տուեց Թաթարներին, նաեւ յանցաւոր ոստիկանութեան եւ պաշտօնեաներին, մինչ այդ անմեղ եւ անպատրաստ ժողովուրդի արիւնը հոսեց մեղսակցութեամբ իշխանութեան եւ Թաթար համխալամական զաղափարներով տարուած մտաւորականութեամբ:

Շուրջ երկու տարի տեւեցին կռիւները: Թաթար զեկավարութիւնն ու ժողո – վուրդը համոզուեցին, որ զիւրին որս չէր Հայը՝ կլլելու համար. տեսաւ իր կո – րուստները, զգաց Հայի դիմադրական ուժի զօրութիւնը, հարկադրուած խաղաղութեան դիմեց: Հայերը հաճոյքով ընդունեցին:

1907ին խաղաղեցաւ Անդրկովկասը, սակայն անվստահութիւնը եւ ձգտած յարաբերութիւնները չքացնակուեցին: Հայը չվստահեց Թաթարին եւ փոխադարձաբար:

Տարիներ յետոյ, 1917ին վերստին սկսուեցին կռիւները Թաթարների եւ Հայերի միջեւ Թուրքիայի նենգ քաղաքականութեան շնորհիւ:

ՈՒՐ Է ՁԵՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՍՏԱԼԻՆԻ ՄԱՀԸ

Ե՞րբ եւ մանաւանդ ի՞նչպէս մեռաւ Ստալին:

Քանի մը անձեր միայն, որ զեռ ողջ են, կրնան պատասխանել այս հարցումին:

Սակայն կը լռեն:

Այդէն ինչ որ կը վերաբերի խորհրդային դիկտատորին, կը պատճառէ չատ մը հա –

Ռուսական յեղափոխութիւնից յետոյ (1917–18) Թաթար զանգուածն ամբողջովին չղթայազերծ անցաւ Թուրքիայի կողմը: Անդրկովկասեան Սէյմի ժամանակ եւ յետոյ Թաթարներն ամէն կերպ աշ – խատեցին չլսուել հայկական ուժերը, դիմադրութիւնը Թուրքիայի դէմ: Պատ – ճառ դարձան Անդրկովկասեան ազատ Հանրապետութիւնների խորտակման:

Հայաստանում, ուր ստուար թիւով Թաթարներ էին ապրում, արդելք եղան ներքին անդորրութեան, զինակոչին, հաղորդակցութեան: Թիկունքից հարուածեցին հայ բանակին, կռիւներսկսեցին դաւառներում, բոլոր միջոցներով օժանդակեցին Թուրքիային:

Տրապիզոնի եւ Բաթումի ժողովներում միացան Թուրքին, կոտորակեցին Հայաստանը: Թուրքերի օժանդակութեամբ տիրեցին հայկական հողերին՝ Ղարաբաղ, Նախիջեւան, Լեռնային Գանձակ, սպառնացին նաեւ զրաւել Երեւանը: Ռուս եւ Թուրք կառավարութեանց կանած որոմ – ներն ուռճացան, պտուղներ տուին:

Հայերի եւ Թաթարների յարաբերու – թիւնները քանի դնացին, յարատեւ թշնամական զարձան եւ տակաւին ցայսօր այդ լարուածութիւնը դոյութիւն ունի:

Հայկական Ղարաբաղը, Լեռնային Գանձակը ձգտում են մայր հայրենիքին միանալ, սակայն... Հայաստանի սըր – տում մխուած Նախիջեւանի չըջանը, որեւէ հողային սահման ու կապ չունի – նալով Ազրբէյջանի հետ, խլուած է Հայաստանից ու զրուած է Ազրբէյջանի հովանաւորութեան տակ: Հայ ժողովուրդն արդարութիւն է պահանջում:

Բռնի ուժն է միայն, որ ստիպում է մեր ժողովուրդին լուռ մնալ: Այնքա՛ն ժամանակ ինչքան որ հայկական հողերը Հայաստանին չեն վերադարձուած, այնքան ժամանակ ինչքան Թաթարը չի դադարել Թուրքին ծառայելուց, դժբախտաբար հայ – Թաթարական Թշնամական սրութիւնը կը պահուի:

Ի՜նչ երջանկութիւն կը լինէր երկու ժողովուրդների համար ապրել եղբայրաբար ու շարունակական բարեկամութեան ոլորտներում:

Իսկ՛ւ այդպէս լինէր:

Ա. Ի.

(8 եւ վերջ)

հաճոյանքներ եւ նաեւ չատ մը քաղաքական հետեւանքներ:

Զրպարտները բացած ըլլալու համար, Նիքիթա Խրուշչեւ այնքան մեծ ցնցում մը առաջ բերաւ որ այսուհետեւ խորհրդային եւ համաչխարհային զեկավարներու նչանաբանն է՝ խոհեմութիւնը:

Սակայն, հետաքրքիր է պիտնալ, թէ ի՞նչ պայմաններու մէջ մեռաւ Ստալին: Եթէ, օրինակի համար, մեռած չէ «բնական մահով», միջազգային համայնավարութեան պատմութիւնը կրնայ ենթարկուիլ նոր ցնցումներու:

Արդ, Ստալինի մահուան չուրջ գոյութիւն ունին բազմաթիւ մեկնաբանութիւններ, որոնցմէ մէկը միայն պաշտօնական է՝ «ուղեղային արիւնահոսութիւնը»: Բայց, հոս եւ հոն, կարգ մը անձերու ուղեղին մէջ կամ զաղտնի զարակներու խորը կը քնանան վաւերական փաստեր, թուղթեր, իրական զէպքեր որոնք կը խոռվեն մէկէ աւելի մտքեր:

Ի՞նչ պատահեցաւ 1953 Մարտ ամսուան սկիզբը Մոսկուայի մէջ:

1953 Մարտ մէկէն երկուքի գիշերը, խորհրդային մայրաքաղաքը արձանագրեց ցուրտի իր մրցանիշներէն մէկը: Հակառիւնահոսներ ցցուած էին բոլոր ճամբաներուն վրայ անկարելի դարձնելով երթեւեկութիւնը: Մոսկուայի բնակիչները ապահով էին միայն իրենց անկողիններուն մէջ:

Անոնցմէ մէկը պառկած էր, ան ալ, բայց դեռ քունի չէր անցած:

Ցանկարծ, կը զարնէ հեռաձայնը, երկարօրէն:

Քաղաքային հեռաձայնը բանալէ առաջ կը նայի ժամացոյցին. կէս գիշերէն ոչ չատ հեռու: Ո՞վ կրնար զինքը անհանգիստ ընել այս ժամուն եւ նման գիշերով մը: Կը պատրաստուէր յանդիմանելու խիստ կերպով, երբ, յանկարծ, երեսին արտայայտութիւնը փոխուեցաւ: Գոյնը նետեց եւ դէմքին դիծերը լեցուեցան անսահման մտահոգութեամբ մը: Ծօսակինին ձայնը ծանօթ էր: Ընկեր Ստալինի անձնական պահակախումբի պետին ձայնն էր: Ծօսակցութիւնը եղաւ չատ կարճ:

« — Հրաւիրուած էք անմիջապէս ժամանել ընկերոջ տաչտան»: Հրամայական էր: Սովորականին նման բան մը չկար ըսելիք, ոչ թելադրելիք, ոչ հարցնելիք, ոչ ալ առարկելիք: « — Ցայտնեցէք ընկեր Ստալինին որ անմիջապէս կը հասնիմ »: « — Աճապարեցէք » կրկնեց ձայնը, եւ խօսակիցը գոցեց հեռաձայնը:

Մարդը որ պատրաստ էր այս հեռաձայնային հաղորդակցութիւնը անմիջապէս, կրեմլինէն, հրամայեց կառք մը: Մարդը՝ Նիքիթա Սերկիեվիչ Խրուշչեւն էր:

Այդ առեն, երբ Խորհրդային Միութեան զեկավարները կը կանչուէին Ստալինի կողմէ, նոյնիսկ բնական պայմաններու մէջ, չէին գիտեր երբեք թէ ողջ պիտի դայի՞ն հանդիպումէն: Ուստի, ի՞նչ վիճակի մէջ կը գտնուէր Խրուշչեւ այդ գիշեր: Պատրաստուելու ժամանակ կը մտածէր:

«ԾԱՒԱԶ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿՈՅՐԵՐԸ

ԵՐԲ ՄԵՐ ԾԱՆՆԵՐԸ ԴԵՌ ԿԸ ԾԱՃԻՆ

Մեր առաջին երկչոտ հարցումը վարժապետին թէ՝ ի՞նչ էր սեղանին կեդրոնը ոսքի կանգնած այդ նաչխուն «թօփ»ը,

— Մեր ապրած, բնական երկրագունդն է, պատասխանեց առանձին հպարտութեամբ մը:

Մենք բոլորս միաբերան ծիծաղեցանք: Երկրագո՞ւնդը: Երկիրը կլո՞ր է... Երկիրը այսքան փո՞քր է, ի՞նչ յիմար բան, մեր պարտէզներուն ձմերուկները, դեղին դդումները անկէ աւելի խոշոր էին:

— Այո, կը ծիծաղիք, կը խնդաք, բայց այս այսպէս է: Նա՛, մեր աչխարհը կը դանուի հոս, մեր քաղաքը հոս: Ու իր մտախին ծայրովը ցուցուց մեր երկիրը ու մեր ապրած չրջանները: — «Գիտէ՞ք դեռ որքան բաներ ունիք սորվելիք, դըպրոցը աոոր համար եղած է», աւելցուց թեթեւ ժպիտով մը:

Ցետոյ դասարաններու բաժանում, իրարականներու բաշխում: Մեծերուն՝ մանկարան Գերական, փոքրերուս Այբբենարան, ու անոնց հետն ալ մեր վճարելիք տակտիկը յաջորդ օրը մխտին բերելու թելադրանքով:

Անկեղծ, մեր ստացած բոլոր իր–առարկաները սիրելի կ'ըլլային մեզի, եթէ զանոնք ունենայինք իրր խաղընկեր, եւ կամ զրաղման միջոց: Բայց որ, ափսո՛ս ամէնգմէ իւրաքանչիւրը պարտադրանքի մը պիտի ենթարկէր մեզ: Մենք զանոնք պիտի գործածէինք մեր ամէնէն չափրած բաներուն համար. ահա՛ ողբալին...:

Ու, մեր ստացած իրերուն հետ վարժապետին խիստ, դաժան պատուէրնե – րը.— «Հիմա, այստեղ ալ չնորհքով, կարգին դպրոց է: Հիմա փախուստը, ծուլութիւնը, յաճախակի բացակայիլը նեբելի չէ, այնպէս ըրէք որ քանակիս եւ ձեր ականջներուս հետ չատ գործ չունենամ: Մնացեալը ձեր պիտնալիքն է, հասկնալի՞ է...»:

Ցաջորդ օրը, տուներէն մինչեւ դպրոցին դուռը, լայ, չիւան կար: Իրենց մայրերու փէշերէն կազմուողներ կային: «Ես չեմ ուզեր դպրոց երթալ» աղաղակողներ կային: Ու տակաւին տուներէն դէպի դաշտերը փախչողներ կային:

Այս բոլորին հետ կամ մօտը, ծնողք – ներու չոյանքները, համբոյրները, խրատականները ու խոստումները:

Ինչ կար որ այս նոր զպրոցը այնքան կը սարսափեցնէր մեզի: Առաջին անգամ չէր որ զպրոց կ'երթայինք: Մեր սենեակ զպրոցները տարիներէ ի վեր զոյութիւն ունեցած էին, ի՞նչն էր, ի՞նչ պիտի ըլլար տարբերութիւնը անոնց եւ ասոր միջեւ, մեզի համար անբացատրելի էր այս պարագան:

Մեզի կը թուէր թէ, այս նոր զպրոցը կառոյցով, իր նորաձեւութիւններով, վերջապէս իր կարգուսարքով տարբեր բան մը պիտի ըլլար մեզի համար, նոր վիճակ մը պիտի ստեղծուէր մեզի համար:

Եւ իրօք, սխալած չէինք մեր ենթադրութեանց մէջ: Շուտով համոզուեցանք, որ այս նոր զպրոցը ուրիշ բան էր այլ չուք, այլ կերպարանք ունէր:«Այլ չուք, այլ կերպարանքը» անշուշտ ի վնաս մեզի, Հոն՝ մեր հին սենեակ զպրոցին մէջ սորվիլը չատ ալ պարտադիր չէր: Հոն, յարատեւ խինդ ու ծիծաղ կար, հրմշտուք կար, « ձէթ հանել » կար, « մինաէր »–ներու յաճախակի « ճակատամարտ » կար: Հոն՝ պատուհաններէն ցատքելու, փախուստ տալու հնարը կար. հոս ալ պիտի կրնայի՞նք նոյն բաները ընել, տարակուսելի էր:

Արդարեւ, չուտով համոզուեցանք որ, մեր ենթադրութեանց մէջ իրաւացի էինք: Հոս՝ հիմա մեր վարժապետը բոլորովին կերպարանափոխուած էր: Իր դէմքը տեւապէս չոր, անժպիտ, լրիւ «աւազ Ուրբաթ»: Զեռքին մեծ քանակը միշտ չարժման մէջ, միշտ սպառնական: Ու... տեղի անտեղի պատիժներու չարանակ...

Ա՛խ, սա զպրոց ըսուածը «լճաան» ըՆողին, սա Ա. Բ. Գ.ը հնարողին, սա՛, սա՛, սա՛...

Ի՞նչ երջանիկ էին գիւղին այն տղաքը որ զպրոց չէին յաճախեր: «Փարթօշ Հըմպօն», «Ախիկ» Ասատուրը, «Լէյլեկ» Գաբօն, «Պիւլպիւլ» Իվանէսը, «արջ» Աչիկը եւ դեռ ուրիշներ որոնք լուր թէ կլրացնի արձակ – համարձակ կը չափչըփէին գիւղին ընդարձակ դաշտերն ու պարտէզները:

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՉԷ

(Շար. 14)

Ինչո՞ւ Ստալին կ'ուզէր անմիջապէս պինքը տեսնել: Խրուշչեւ մտածեց, որ պատերազմ պիտի ծագէր: Համաձայն չէր պատերազմ ընդհարումներու, բայց միայն Ստալին կ'որոշէր, ու եթէ պատերազմ յայտարարած էր Ամերիկային, պէտք էր հետեւիլ:

Կառքը կտրեց Մոսկուայի փողոցները ու առաւ Գաչիբի ուղղութիւնը, մայրաքաղաքէն ութսունըչորս քիլոմեթր հեռու: Խրուշչեւ այսպէս կը պատմէ այդ վայրկեաններուն զգացած յուզումն ու տագնապը. «Կը տեղատրուէի կառքին եաեր, ոտքերս կը փաթթէի ծածկոցի մը մէջ, աչ ձեռքով կուրծքս կը չփէի, ճիշդ որտին տեղը: Կ'ուզէի սեղմել սիրտս ձեռքերուս մէջ, բարախումները զսպելու համար»:

Ցանկարծ անդրաւարձաւ որ իր կառքը առանձին չէր ճամբուն վրայ: Վեց ուրիշ կառքեր կ'երթային իր առջեւէն: Այդ գիշեր, կեդրոնական Կոմիտէի Պրեզիտումէն ներքին անդամներ կ'ուղղուէին դէպի Ստալինի տաչան՝ Մոլոթով, Վորոշիլով, Պերիա, Մալէնկով, Պուլկանին, Գականո – վիչ եւ Խրուշչեւ: Եօթին ալ ստացած են նոյն հեռաձայնային հաղորդակցութիւնը եւ եօթին ալ չէին գիտեր թէ ինչո՞ւ:

Կառքին մէջ, Խրուշչեւ կը վերյիշէ նման հրաւէր մը, 1944 Փետրուարին, երբ Ուկրանիոյ ճակատը կը դանուէր: Աւելի ուշ, կրճատինի այս հանդիպումը, Խրուշչեւ պիտի արձանագրէր իր յուշերուն մէջ. «Առանձին առաջնորդուեցայ Ստալինի սենեակը: Նստած էր սեղանի մը եւ առն որուն վրայ իրար խառնուած էին պայակոյտի քարտէսներ եւ վոտքայի պարապ ու լեցուն չիչեր: Իր նայուածքէն եւ կեցուածքէն հասկցայ որ գինով էր: Նստ կառչ համազգեստին տակ, մը – ջանները կը ցայտէին, պեխին քարերը դյած կը փայլէին: Եւ աչքերը, աչքերը մէկ – մէկ շլացուցիչ եւ համայիլ բոցեր էին: «Նստէ նիքիթա, խմէ, իմ գէր ա – ռանիս»: Առի սեղանին վրայ դրուած դաւաթներէն մին: Գիտէի ծէսը՝ լեցնել դաւաթը մինչեւ բերանը եւ պարպել մէկ անդամով: Ապա, ուրիշ մը, դարձեալ ուրիշ մը: Եւ հարցումները կը յաջորդէին հարցումներուն: Քանի՞ կառք կորնչուցած էինք այսինչ շրջանին մէջ: Քանի՞ զերմանական օդանաւ վար ձգած էինք այնինչ օրը: Եւ Ստալին կը խմէր ու ես ալ կը խմէի: Բոցակէզ գլխուս մէջ ձայն մը ինծ կ'ազդարարէր՝ Նիքիթա, արթուն եղիր, հրահանգներ պիտի առայ, պէտք չէ որ մոռնաս, թէ ոչ կարզը քուկդ է»:

Այո, այս տեսարանն էր որ կը տողանցէր Խրուշչեւի աչքերուն առջեւ Մարտ մէկի այս գիշերը, մինչ կ'երթար, առանց գիտնալու թէ ինչո՞ւ, Ստալինի մօտ: Բայց այս անգամ, անկասկած, խմանալու համար որ պատերազմը հռչակուած է Ամերիկայի դէմ:

Գրեղիտումի անդամները վերջապէս հասան հսկայ պատի մը առջեւ պաշտպանուած էլեկտրական երկաթէ թելերով: Պատը մէկ դուռ ունէր: Այս դրան առջեւ յատուկ պահակախումբ մը: Գերիան տուաւ անունը եւ դուռը բացուեցաւ: Այդ վայրկեանին վառեցան լուսարձակներ: Տասնեակ մը մարդիկ, խոժոռ դէմքերով, Կովկասցիներ՝ Ստալինի անձնական պահակախումբէն, որոնք կը հնազանդէին միայն անոր, մօտեցան եւ խուզարկեցին անոնք որ կը գեկավարէին նաեւ Խորհրդային Միութիւնը: Բայց, հոս, այս շրջափակէն ներս չկար այլեւս խորհրդային գեկավար, այլ միայն կամածախտ եւ սարսափ տարածող դիակ – տատոր մը՝ Ստալին:

Այս վերջինը բոլորովին ձեւափոխել տուած էր իր բնակարանը, եւ մանաւանդ, հրահանգած էր չինել երեք սենեակներ, երեքը նոյնօրինակ, նոյն սար – քաւորումով, նոյն կահ – կարասիներով, երեքն ալ զրահապատուած դուռներով, Դուռներ փոքր բացուածքով մը, հազիւ բաւարար ճաշի ափսէն անցընելու համար:

Այս սենեակներու երկայնքին, նրբանցք մը որ կը տանէր մինչեւ դուռ մը, կրկնապատիկ զրահապատուած, դուռ մը որ կը բացուէր սպասասենեակի մը վրայ, ուր տեւապէս, դիւերու պէս կը հսկէին չորս կովկասցի պահակներ եւ իրենց պետը: Ընդհանրապէս, Ստալին կ'քնդունէր իր այցելուները գեռնայարկը, գրասենեակի մը մէջ: Այդ իրիկուն, երբ Պրեզիտումի անդամները մտան այդ գրասենեակը, Ստալինը չգտան սեղանին եաեւ: Բռնակալին տեղը առած էր պահակախումբին պետը:

Խորհրդային գեկավարները բաւական ժամանակ գրին ինքզինքին վերագտնելու, պահակին արտասանած խօսքերէն վերջ՝ «Այդ իրիկուն, սովորականին նման, Ստալին ապսպրած էր իր ճաշը ժամը 19ին: Բայց ժամը 21ին հեռաձայնած չէր թէյին համար: Առաջին անգամն էր որ կը պատահէր միջադէպը»: Պահակը յանձն առած էր սպասասենեակէն հեռաձայնել սենեակը եւ պատասխան չէր ստացած: Փորձած էր հեռաձայնի եօթը տարբեր թիւերը, ի զուր: Պահակը դուրը կտրելու պատասխանատուութիւնը ըստանձնած չէր: Մոլոթով, առաջինը, որոշեց փորձել: Երկար ճիպերէ յետոյ, դուռը ի վերջոյ տեղի տուաւ: Սակն ոք չունէր բռնեց: Աջդեօք պիտի լսէր Ստալինի գայրոյթը եւ գոռոզը: Ամենեւին: Ոչ մէկ ձայն:

Եօթը գեկավարները յառաջացան հետեւելով պահակին որ յանկարծ, քարացած, կանգ առաւ: Պերիան անցաւ իր առջեւ: «Ճիշդ իր եաեւն էր, կը պատմէր Խրուշչեւ, եւ ահա որ Ստալին ինծ երեւցաւ մառեչալի համազգեստով, երկնցած գետին, կռնակին վրայ, «չանթահար – ուած... եաեւս կը զգայի ընկերներուս արմկահարումները, անոնք ալ կ'ուզէին տեսնել... յանկարծ, Պերիային սուր եւ յաղթական ձայնը հնչեց. «բռնակալը մեռած է, մեռած, մեռած»:

Խրուշչեւ կը շարունակէ. «Ձեմ գիտեր խելօք գիւղացիի որ մէկ մութ բնազդը գիս մղեց ծունկի, Ստալինի գլխուն մօտ: Ես տեսայ իր աչքերը, խոշոր բացած, աչքերը որ ինծի կը նայէին: Մեռելի աչքեր չէին: Ողջ Ստալինի աչքերը: Գիտի չմոռնամ երբեք սարսուռը որ մարմինս, արիւնս սառեցուց: Մէկ ոստումով վեր ելայ, եւ թեւերս բացած, յետ քայլ մը ըրի: Մխւսները, եաեւս, հատկացած էին: Անոնք ալ, իրենց կարգին, սկսան հեռանալ: Ես ալ անոնց հետ խոյս տուի: Գիտէի, որ բացագանչած էր իր ուրախութիւնը, մնաց սենեակը, առանձին»:

Առաւօտեան ժամը չորսն էր:

Մալենկով հեռաձայնեց Ստալինի բժիշկներուն, կրեմլին: Շատ ուշ էր:

Բայց արդեօք այսպէ՞ս մեռաւ Ստալին:

1952–53 տարիները նաեւ մեծ մաքրադործումի տարիներ են: Արեան ալիք մը կը խուժէ Խորհ. Միութեան վրայ: Սարսափը կը տիրէ ամենուրեք, մանաւանդ Ստալինի անմիջական շրջապատին մէջ: Ամէն ոք վախ ու դողի մէջ է:

1953 Մարտ մէկին, տասնամեակներէ ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով, Պրեզիտումի մէջ Ստալին վէճի նիւթ է: Կանովիչ վախէն սաստիկ կատղած կը պոռայ. «Թէ կէս ժամուան մէջ, ամենայն ապատութեամբ չքեննք այդ դրասենեակը, կարմիր բանակը պիտի գրաւէ Կրեմլինը»: Եւ կը պատռէ իր կուսակցականի անդամատետրը ու կտորները կը նետէ Ստալինի երեսին: Ստալին կը փորձէ լուծ տալ իր պահակներուն, բայց կը հրմշտկուի ու կ'իյնայ գետին: Ստալին եօթանասունըեօթ տարեկան է: Կուսակցութեան գեկավարները սոսկացած, կը դիտեն իրենց մեծը որ կծկուած իր վրայ, կը հառաչէ գետինը: Կը նստի իր թիկնաթոռին մէջ աքալով: Մոլոթով կը նետուի դէպի պիւֆէն եւ կը սիրէ Ստալինին գոնեակ մը խմել ինքզինքը վերագտնելու համար: Ստալին կը հրահանգէ բոլորին՝ հեռանալ, բացի Պերիայէն եւ Մալենկովէն: Գոնեակի պարապ դատարը կորսուեցաւ: Ապա Ստալին կը բացագանչէ. «Մոլոթով գիս թունաւորեց, ահաւասիկ քաղաքական կտակս»: Եւ մէկ առ մէկ գնահատմամբ կը կատարէ պինգը չորս գաղտատողներուն: Մոլոթով, հակառակ իր գործած ոճիրին, կը ներկայանայ որպէս ամէնէն ընդունակը իրեն յաջորդելու համար: Ըստ Ստալինի խօսքերուն, Խրուշչեւ գերմարդ մըն է, որ չափազանց վոտքա կը խմէ: Մալենկովին կը յորդորէ չխմել: Ստալին չորս օր կը տոկայ թոյնին եւ Մարտին ժամը 21·5*ին կը մեռնի:

Պերիայի կողմէ, գաղտնի փաստաթուղթեր, ղրկուած հաւատարիմ բարեկամներու Լեհաստան եւ Հունգարիա, կը փաստեն այս մեկնաբանութիւնը:

Աջդեօք օր մը պիտի գիտնա՞նք թէ ինչպէս վերջ դաւ, աշխարհի քաղաքական պատմութեան ամէնէն վիճուած անձերէն մէկուն կեանքը:

Հանճա՞ր թէ արիւնարբու:

Առ այժմ կը դանենք աւելի արեան քան հանճարի հետքեր:

Թ. Ա. Թ.

ԹԱՏՐՈՆ

La Chamaille

Հեղինակ՝ ԺԱՆ Լ ՝ԺԱՐ ՎԱՐՑԻԺԱՆ

Կապ ու կռիւ կնոջ մը եւ այր մարդու մը մէջ, որոնք միակ բնակիչներն են լքեալ գիւղի մը: Աւելկա ձեւ մըն է նաեւ իրարու հետ առանձին ձգելու, ընկերութենէ եւ մարդոցմէ հեռու, կին մը՝ մարդու մը հետ, որ իր ամուսինը չէ եւ զոր սակայն կը սիրէ իր էութեամբ, նաեւ իր բոլոր բարդոյթներովը: Ինչ որ կ'արգիլէ անոր յանձնուելու: Ու երբ սէր մը իր բնականոն ընթացքը չունենայ, չարտայայտուի, չծաղկի՝ կ'արտայայտուի ժխտական ձեւերով.— վիճաբանութիւն, կռիւ, սպառնալիք, պզտիկ բռնութիւն – ներ՝ այրը իր ձեւով, իսկ կինը բոլո՛ր ձեւերով: Կինը՝ որուն ամուսինը օր մը մեկնած եւ անյայտացած է եւ որ սակայն օրէնքին եւ Եկեղեցիին առջեւ դեռ անոր — բացակային՝ կը պատկանի:

Մէկ արարով եւ երկու անձերով այս թատերախաղը գրուած է տասներկու տարիներ առաջ պատկերասփիւռին համար, ուր առաջին անգամ ներկայացուեցաւ 1968ին Ռոզի Վարդի մեկնաբանութեամբ: Յետագային թատերախաղը ներկայացուեցաւ — կարգ մը յարմարեցումներով — ձայնասփիւռէն: Անցեալ տարի ան ներկայացուեցաւ բեմէն, ու այժմ վերստին կը բեմադրուի:

Նիւթը սիրելի է հեղինակին — մերկացնել հոգիները, քօղազերծել անձերը ցոյց տալով նաեւ այն բոլոր արգելքները, որ ընկերութիւնը եւ դաստիարակութիւնը — կրօնական թէ քաղաքական — կը ցցեն նոյնիսկ հոն, ուր իրենց ներկայութիւնը ոչ քնական է, ոչ արդարանալի, ոչ ալ ճիշդ: Կարելի չէ ամբողջական գաղափար մը տալ այս թատերախաղի կառուցուածքին մասին, երբ գիտենք իր սկզբնական պատկանելիութիւնը, սակայն նոյնիսկ տասներկու տարիներ առաջ, ժան–ժաք Վարուժան զգալիօրէն տէր է երկխօսութիւններով վիճակ մը պարզելու, զարգացնելու եւ իր լրումին հասցնելու կարողութեան: Բայց քանի ինքն իսկ կը վկայէ թէ անիկա բնատուր ձիրք մըն է, որ կուգայ իր ընտանիքէն, «իր ծագումէն»...:

Բեմադրութիւնը կ'օգտագործէ սրահին մէջ կանգնած հինգ տարբեր բեմահարթակներ, վեցերորդ տեսարանը կը պատահի սրահէն դուրս, երբ այրը կը հետապնդէ կինը: Կը տրուի զգացումը շրջելու դերակատարներուն հետ, տեսնելու զիրենք փողոցը, հրապարակին մէջտեղ, եկեղեցիին մէջ, առանձին սենեակին մէջ, իրենց հոգեկան թէ ֆիզիքական մտերմութեամբ:

Փիէր Փէյրու (այրը) եւ մանաւանդ Արլէթ Թոմա (կինը) կը կենդանացնեն մեռեալ գիւղը իր սոսէրներովը: Կը ստեղծեն սիւսփենսը, ուր արտաքին եւ ներքին վախերը իրարու կը զօդուին: Արլէթ, մանաւանդ, կուտայ սիրող եւ չգոհացած կնոջ մը իսկական ամբողջ խաղերը, որոնք կը հասնին մինչեւ տարփածութեան, մինչեւ իգութիւն – ներու:

Փարիզի ծանօթ բեմերու վրայ յաճախ տեղի կ'ունենան ներկայացումներ, որոնց վերջաւորութեան արդէն ամէն ինչ մոռցուած է: Արուարձանային բնոյթ ունեցող այս թատրոնէն ժան – ժաք Վարուժանի այս թատերախաղը մեզի կուտայ բեմական եւ մարդկային վայելք մը, ու նաեւ կ'ընէ ուսուցում մը:

Գր. ՔԻՕՍԷԵԱՆ

Théâtre Présent — Porte de Pantin.

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Բ. ՄԱՍ

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԻՆ ՏԱԿ

Ռոլան անոր եաեւէն ջուր նետուեցաւ եւ թեւի երկու հարուածով կրճմանիի հասնելով ձեռքերը անոր վիզին անցուց:

Ահա այս էր կրճմանիի վիզին չուրջ անցած երկաթէ ճանկը:

Կռիւը չատ չտեւեց... քանի մը ցընցում, մէկ – երկու անգամ ջուրէն վեր ցատքել... եւ ահա ջուրը սաստկօրէն յուզուեցաւ... յետոյ երկու մարդիկը ալիքներուն տակ անհետացան...:

. . . . . .

Հինգ վայրկեան անցաւ... Ջրանցքին ջուրերը եռալ սկսան...:

Գլուխ մը դուրս ելաւ ջուրէն, գլուխ մը որ անճանեչելի դարձած էր...:

Ոտք լողութեան մը մէջ քանի մը վայրկեան անցաւ:

Ջուրին երեսը ելլող գլուխը թեւերն ալ ջուրէն դուրս հանելով ջանաց մարմինը ջուրին երեսը բռնել:

Ցանկարծ հեռուէն ուրիշ մարմին մը երեւցաւ ջուրին երեսը, սեւ կերպարանք մը որ խլեակի մը պէս կը տատանէր ջուրին վրայ...:

Ջուրին երեսը լողացող մարդը թեւերը բանալով այդ դիակին մօտեցաւ:

Դիակին դէմքը կաս – կապոյտ կտրած էր եւ ակռաները սեղմուած էին:

— Մեղք, չուզեցի իրեն չարիք հասցընել, բայց ինքը բռնադատեց գիս...:

Ահա այս եղաւ Ռոլանի զղջման խօսքը այն միջոցին երբ ոտքը ցամաք կը դնէր Սուրբ Մարկոս հրապարակի քարափին մօտերը:

Եւ հազիւ թէ ջուրէն դուրս ելած, անմիջապէս ուղղուեցաւ Վենետիկի մէջ իր ունեցած տասներկու թաքստոցներէն մին:

Հոս չմոռնանք ըսելու թէ Ռոլան Վենետիկի մէջ անձեռնմխելի դարձած էր իր ժողովրդականութեան չնորհիւ, իսկ անպատանելի դարձած՝ իր զանազան թաքստոցներուն չնորհիւ: Վենետիկի բոլոր թաղերուն մէջ պահուըտելիք մէյ – մէկ տեղ ունէր ան, որոնք միշտ իր մարդոց կողմէ հսկողութեան տակ առնուած էին: Եթէ որեւէ կասկածելի դէպք մը պատահէր, Ռոլան քանի մը ժամուան մէջ չորս հինգ թաքստոց փոխելով հետքը կորսընցնել կուտար:

Ռոլան իր թաքստոցներէն մին մտնելով թրջած զգեստները փոխեց եւ ճամբոր – դութեան զգեստներ հագաւ:

Ապա, Օլիվոլօ կղզիին ճամբան բռնեց: Օլիվոլօ կղզիի տունը խոստովանութեանց կեդրոնը եղած էր, այսինքն տեսակ մը բանակատեղի եւ կամ յեղափոխական ժողովատեղի:

Սուրբ Աստուածածնին եկեղեցիին առջեւէն անցած միջոցին տեսաւ որ Սքա – լապրինօ իր առջեւէն տուն կը վերադառնար:

ՄԻՇԻԼ ԶԵՎԱԿՕ

(Շար.)

ՆՈՒԷՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Վարդան Պանոիկեան իր զաւկին Դաւիթի ծննդեան յիսնամեակին առթիւ 200 ֆր. նուիրած է Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին, 200 ֆր. Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան եւ 100 ֆր. «Ծառաջ»ին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՍԷՆ – ՇԱՄՈՆԷՆ ընկ. Սարգիս Ընտրիկեան փոխան ծաղիկի 100 ֆր. կը նուիրէ «Ծառաջ»ին ընկ. Մարտիրոս Չոպոյեանի (Վիէն) մահուան առթիւ:

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Իսիի Ջաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Ուրբաթ, Յուլիս 1, ժամը 20·30ին սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Հայերը հետաքրքիր Բ. կայաններ

Առլէն Փափազեանի պատրաստած յայտագիրը՝ Հայերը, կը ներկայացուի Անթիբ 2 հեռատեսիլի կայանէն Ուրբաթ Յուլիս մէկ ժամը 18ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէէն 300 ֆ. Հրանուշ Սամուէլի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի:

×

Մարսէյլի Մուրատ – Ռափայէլեան Աշակերտաց Միութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Ազատ Շէխիկեանէ 100 ֆր. Հայկ Մուշիքեանի մահուան առթիւ:

×

Առնուվիլ – Սարսէլի կապոյտ Խաչը չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկ. Վեհանոյշ Բոսպէքեանէ 100 ֆր. իր մօր մահուան 5րդ տարեդարձին առթիւ եւ 100 ֆր. կարօ Թորոսեանի մահուան 8րդ տարեդարձին առթիւ:

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը կ'ողբայ Բժ. Տէր–Դաւթեանի մահը եւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ իր ընտանեկան պարագաններուն:

Այս առթիւ 500 ֆր. նուիրած է Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան:

ON RECHERCE

Recherchons de suite (travail définitif dès Septembre) Retoucheuse qualifiée. Références exigées.

Boutique LADY-BELL
206, Bd. Jeau-Jaurès
92 BOULOGNE
Tél. : 603-90-21

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները ցերեկոյթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտներու համար: Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տեսչութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ՀԱՅ ՔՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մանկապարտէզ, Նախակրթարան
Գիշերօթիկ եւ Ցերեկեայ
167, Ave. des Caillols — 13012 Marseille
Tél. : 93-50-91

1977–78 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են:

Վարժարանս, ճանչցուած ըլլալով Պետութենէն, կը կիրարկէ Ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը. ուստի նախակրթարանի շրջանաւարտ աշակերտները կ'ընդունուին «Լիսէ»ներու մէջ առանց որեւէ քննութեան ենթարկուելու:

Անարատ Ցղութեան հայ քոյրերու Միաբանութեան նպատակն է ազգիս մանուկներուն եւ պատանիներուն հայկական տոհմային դաստիարակութիւն ջամբել: Այս իրենց նուիրական կոչումին սիրով արձարձուած՝ հաստատուած են Ֆրանսա 1958ին Մարսէյլ՝ Պօմոնի կանաչադեղ արուարձանին մէջ: Ի դիմի մեծ զոհողութիւններու բացած են մանկապարտէզ եւ գիշերօթիկ վարժարան:

Հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն օր վարժարանիս հայ աշակերտութեան, իսկ Շաբաթ–Կիրակի օրերը առաւօտեան ժ.ը 9էն 12, քոյրերը ձրի կը նուիրեն իրենց ժամերը, օտար վարժարաններ յաճախող հայ աշակերտութեան անոնց սրտին ու մտքին դրոշմելու համար Մ. Մեսրոպի ոսկեղինիկ լեզուն եւ մեր նախահայրերուն հաւատքը:

ՓՔՐԻՋ Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Հինգշաբթի օր, Յունիս 30, տօն է Թարգմանչացն մերոյ Սահակայ եւ Մեսրոպայ: Այս առթիւ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՓԱԿՈՒԱԾ ԵՆ ԱՐՋԱՆԱԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Հայ Կարմիր Խաչի
Օդափոխութեան կայանին
Սէնթ–Օնորին տէ Փէրթ
Մեկնում Յուլիս 2: Ժամադրավայրը ժամը 14 Պարոյր–Սեւակ գրադարանին առջեւ 32 Ռիւ տը Թրէվիզ, 75009 Փարիզ:

THEATRE DE LA SIEM
le 26 Juin à 16 heures
6, Rue Albert de Laparent, Paris 7e
Métro : Ségur

SPECTACLE DE FIN D'ANNEE
avec les jeunes artistes du ballet de caractère, de l'école de Danse

Eva ARZOUIAN

avec la participation de :
— Edouard Bolikian (danse)
— Jack Balabanian (chant)
— Jiraïr Khatounian (piano)
— Chorégraphie EVA ARZOUIAN
LOCATION DES BILLETS
— Mme Paloyan
9, Rue de Trévise, Paris 9e
— Eva Arzouian
44, Rue Vieille du Temple, 75004 Paris
— et au théâtre le 26 Juin

Ձեր յաջորդ արձակուրդներուն համար կը թելադրենք այցելել՝

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

18 օրուան ծրագրով
Մեկնում եւ վերադարձ Փարիզ
Գին՝ 3790 ֆրանք
Ցաւելեալ տեղեկութիւններ ստանալու համար դիմեցէք.—

ORIENTOURS
30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6
Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Շաբլիի համար, որոշ տարիքի հայ կին մը որ ընկերութիւն ընէ տարեց կնոջ մը, տեւական կամ Յուլիս – Օգոստոս համար անպայման, տան գործերը ընող կին կայ:

Հեռաձայնել՝ 770–24–58

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՈՐ ՍԱԼ ՄԸ

ՆՈՐԱՅՐ

կ'երգէ 12 ժողովրդական երգեր.— Ստանալու համար կարելի է դիմել հետեւեալ հասցէներուն.—

Paris
LA CAPPADOCE
3, Rue Marivaux,
Tél. : 742-83-65
EREVAN
26, Rue Bergère
Tél. : 770-85-81
AIDE - SOCIALE
77, Rue Lafayette
Tél. : 878-02-99
LIBRAIRIE PALOUYAN
9, Rue de Trévise
Tél. : 523-24-97
LIBRAIRIE SAMUELIAN
52, Rue Mr le Prince
Tél. : 326-88-65
ALTOUNIAN ONNIK
130, Rue Jeau-Jaurès
Arnouville les Gonessè
987-08-73

Marseille
MAGARIAN
9, Place des Vergers
Garge les Gonesse
Tél. : 986-49-71
MAISON DE LA CULTURE
12-14, Rue Saint Bazile
Tél. : 50-15-09
JOURNAL ARMENIA
2, Place de Gueydon
Gardanne

Lyon
Super-Marché Bahadourian
20, Rue Villeroy
Tél. : 60-32-10

ARMENIE *77*

du 13 Juillet au 25 Juillet
du 5 Août au 19 Août

du 1er Octobre au 15 Octobre
du 22 Octobre au 5 Novembre
du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)

Renseignements et inscriptions :

mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS

POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

ԲԱՆԱԿՈՒՄ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

CAMP d'ETE de la FRA NOR SEROUND

DU 30 JUILLET AU 28 AOUT
A

Grayan le Gurp

33 Gironde — Tél. : (56) 41-43-20
Dans une magnifique pinède en bord de mer.
TARIF : pour un mois : 980 F.
Plus de 14 jours : 40 F. par jour
de 7 à 14 jours : 44 F. par jour
Moins de 7 jours : 50 F. par jour
Frais de voyage en sus
Départ collectif de Paris par autocar le Vendredi 28 Juillet

REGION PARISIENNE : Permanence pour inscrption le Vendredi de 18 à 21 h. et le Samedi après-midi de 16 à 18 h. 17, Rue Bleue, Paris 9 métro Cadet. — Tél. : 824-63-89.

REGION LYONNAISE : Renseignements et inscriptions auprès des groupes du Nor-Séround, informations auprès de M. E. Mardirossian, Tél. 72-25-91

MARSEILLE : Maison de la Culture Arménienne, 12-14, Rue St. Bazile

Votre repas de mariage entre la Nation et la Bastille

PALMA

Spécialiste de : réception, banquet, cocktail, lunch de 20 à 250 couverts

- 15 menus personnalisés de 69 à 150 F par personne boisson et service compris
- Location et décoration de salle gratuites
- Orchestre ou sonorisation sur demande
- Ambiance franco-arménienne animée par Hasmig
- Parking facile
- Ouvert tous les jours

Tél. : 344-10-40 à toute heure
210 Fg-Saint-Antoine 75012 Paris

RENVOYER CE BON
Nom ..... Adresse ..... tél. .....

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
28
MARDI
28 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

52րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·887

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

52e ANNÉE — N° 13.887

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅԼԵՒՍ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴՐՕՇԱԿ ՉԿԱՅ

ՃԻՊՈՒԹԻ ԱՆԿԱԽ Է

—o—

Երկուշաբթի կէս գիշերէն ի վեր Ափարներու եւ Իսարներու Ֆրանսական հողային կը յայտարդէ Ճիպուռիի Հանրապետութիւնը, որ ՄԱԿի 148րդ անդամ Պետութիւնը կը դառնայ, վերջ տալով 115 տարուան գաղթատիրութեան մը:

Ճիպուռիի 23 հազար քառակուսի քիլոմեթր, 250 հազար բնակչութեամբ ղեկտարութիւններ պիտի ունենայ, քանի անկախութիւնը լաւ բան է անշուշտ բայց որքա՞ն փոքր Պետութիւնները կրնան այսօր իսկապէս անկախ մնալ: Ճիպուռիի Ֆրանսայի տարեկան 600 միլիոնի կը նբստէ եւ պարզ է որ գործակցութիւնը պիտի չվերջանայ Ֆրանսայի հետ բայց ամէն ինչ չի լուծուիր առով:

Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը նոյնիսկ համաձայնագիր մը, աւելի ուշ մը առաջարկեց՝ Ֆրանսայի եւ Ափրիկէի միջեւ: Այս առաջարկը ըրաւ ճայնափիւռ – ճառին մէջ զոր Վալերի փիքար տ'Էսթէն ուղղեց Ճիպուռիի ժողովուրդին:

Ճիպուռիի միակ հարստութիւնը նահանգիստն է· արդարեւ, ոչ հողագործութիւն կայ, ոչ ալ որեւէ հարստութիւն ընդերքի մէջ:

Քանի մը տողով

ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԸ վեհաժողով մը կը պարապատէ Շերաքի առաջարկին վրայ, Յուլիս 10ին: Այս հանդիպումը որ պիտի համախմբէ Հ· Հ· Հ·ին պատ, Լբջանիւէի կեդրոնը եւ փիսքարի Հանրապետականները կոչուած է առաւելապէս ընտրապայքարի առթիւ մէկ ճակատ կազմել: Շերաք դէմ է հասարակաց ծրագրի մը, որ ժամանակի չի դիմանար:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ – Համայնավար կը շարունակեն լեղի – կծու խօսքեր փոխանակել: Միթերան բառերը չծամծմեց կիրակի իրիկուն եւրոպա Մէկի «Մամուլի Ակումբ»ին ուր լրագրողներու կարգին էր Իսմանիքէի խմբագրապետ՝ Ռընէ Անդրէօ, Միթերան ըսաւ որ մէկ բան է Հասարակաց Ծրագրի այժմէականացումը, ուրիշ բան է Հասարակաց Ծրագրի համայնավարացումը: Ընկերվարական պարագլուխը ըսաւ նաեւ թէ այլեւս կարելի չէ ձախի կուսակցութեանց համար զրպարտել յաւիտենական վէվլուկները:

ԳԵՐՊ· ԼԸՖԻՎՐ լինքնաբերաբար հեռացուած (տէ ֆարթօ բանադրուած) պիտի նկատուէր եթէ քահանայ մը ձեռնադրէր կիրակի, ինչպէս ծրագրած էր եւ ըրաւ, անտեսելով պապական հրամանը: Կը թուի թէ կարգինալ Մարթիւ վերջին մէկ փորձն ալ ապարդիւն անցած է: Յունիս 13 ժառանգաւորներ քահանայ պիտի ձեռնադրէ:

ՆԱՒԱՐԱՊԵՏ ՊԱՌ չաբաթավերջին պաղատա գնաց եկաւ: Հաւանական կը նկատուի որ Իրաք 72 Միրաժ գնէ Ֆրանսայէն:

ՍՊԱՆԻՈՑ Համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն մէկ ձայնի պակասով մերժեց խորհրդային Թագուհի Նաւլօ չաբաթաթերթին քննադատութիւնները Քարիլլոյի դէմ:

ՖԻԿԱՌՕ–ի համաձայն, որ կը հիմնուի եգիպտական չաբաթաթերթի մը վրայ, աշխարհի ահաբեկչական խմբակցութեանց վեհաժողով մը գումարուած է Ալբիւի վերջ, Կիպրոս: Մասնակցած են·– վատիի Հատտէտ (ժողովրդական ճակատ), ճափոնական կարմիր բանակը (գաղտնի), Թուրք գաղտնի Ազգ· բանակը եւ գերմանական Պատէր Մայնհոֆ խմբակը: Ասոնք մէջտեղ հանած են ահաբեկչական արարքներու ծրագիր մը· «Մերձաւոր Արեւելքի երկրի մը օժանդակութեամբ»:

ԱՄԻՆ ՏԱՏԱ. մահափորձէ մը ազատեր է տասը օր առաջ: Ցարձակում եղեր է կառքին վրայ, ինք ալ վիրաւորուեր է փորէն երբ կառքէն վար նետուելով փորձեր է փախիլ: Վկայ մըն է որ դէպքը պատմած է Լոնտոնի Օպզերվըրին:

ուած են նաեւ Պռոչեանի գործերու մասին գրուած յուշագրութիւնները, յօդուածներ եւ աշխատութիւններ:

×

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՏՆԱՆ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Այս տարուան սկիզբէն ի վեր Հայաստանի քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ արձանագրուած է 13 հազար ամուսնութիւն, որուած ըլլալով որ հարսնիքներու աւանդական ժամանակը աշունն է, մինչեւ տարեվերջ 30 հազարի կը հասնի անոնց թիւը: Ամուսնութիւններու թիւին աճը ընկերաբաններ կը բացատրեն Հայաստանի բնակչութեան կեանքի մակարդակի հետեւողական բարձրացումով: Ակնյայտ, անոնց տուեալներով, ընտանիքներու երիտասարդացում մը տեղի կ'ունենայ ներկայիս Հայաստանի մէջ: Նորապսակներու մեծ մասը 20–30 տարեկան է: Նոր ամուսնացողներու մեծ մասը կը նախընտրէ բաժնուիլ իր ծնողքէն եւ առանձին ապրիլ: Բնակարանները ձրի կը տրուին: Հետզհետէ կը չատնան ուսանողներու ամուսնութիւնները: Կրթաթոշակներու յաւելումը եւ այլ արտօնութիւններ ուսանողներուն կ'ապահովեն բանուորի մը միջին աշխատավարձէ մը, իսկ երբ այդ ընտանիքները զաւակ ունենան, կառավարութիւնը մայրերուն վճարովի արձակուրդ կուտայ: Աշխատանքներու կեանքի մակարդակը կ'աճի, սակայն աւելի կիներն են որ գործի կ'ընդունուին, քանի որ Սահմանադրութիւնը հաւասար իրաւունքներ կը չնորհէ այր ու կնոջ: Ներկայիս Հայաստանի մէջ, միայն առողջապահութեան եւ լուսաւորութեան մարզերէն ներս աշխատող մասնագէտներու 70 տոկոսը կիներ են: Աւելի քան հազար կիներ դիտութեան թեկնածուի աստիճան ունին: Մորհրդային Սահմանադրութեան միայն մէկ կէտին մէջ է որ այր ու կինը հաւասար չեն: Հանգստեան կոչումն է այդ: Կինը 55 տարեկանին հանգստեան կը կոչուի, իսկ այրը՝ 60 տարեկանին:

×

ՀԻՒՐԵՐ՝ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻԱՅԷ

Չեխոսլովաքիոյ Արդիւնաբերութեան նախարարութենէն պատուիրակութիւն մը Հայաստան գացած է պատկան նախարարի դլխաւորութեամբ: Պատուիրակութիւնը ընդունուած է Հայաստանի փոխ–վարչապետ Կարլէն Ղամբարեանի կողմէ: Հիւրերը այցելած են «Նայիրիտ» գործատունը, երեւանի տեսարժան վայրերը եւ Կիրովականի քիմիական գործատունը:

×

ԱՓՈԼԻՆԷրի ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄՈԹԻՖՆԵՐՈՎ ԵՐԳԵՐՈՒ ՇԱՐՔԸ

Երաժիշտ Հրաչեայ Մելիքեան երգերու շարք մը յօրինած է Ափոլինէրի բանաստեղծութիւններու հիման վրայ: Հ· Մելիքեան ունի նաեւ սոնաթներ, քառեակներ, ռոմանսներ եւ այլ ստեղծագործութիւններ՝ որոնք յաճախ մաս կը կազմեն յայտագիրներու: Վերջերս ան աւարտած է Զարենցի պոէմի հիման վրայ յօրինած «Ամբոխները խելագարուած» սենֆոնիք գործը:

ՊԷՅՐՈՒԹ

ԸՆԿ. ԷՊԼԻՂԱԹԵԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՀԸՍԻ ՄՕՏ

—o—

Ընկ· Տոքթ·Էպլիղաթեան Ցունիս 16ին, կէսօրէ առաջ պաշտօնական այց մը տուաւ վարչապետ Սելիմ Հըսի, ներկայացնելու համար յատկապէս երկու հարցեր, որոնք յատուկ չահեկանութիւնը կը վայելեն Լիբանանի\ Հայերուն մօտ:

Առաջին հարցն էր երկամեայ պատերազմին ընթացքին հայ համայնքին դրական դերին շուրջ «Իվընթոս» անգլիատառ շաբաթաթերթին մէջ լոյս տեսած յօդուածին արդիլումը՝ Լիբանանեան դրաքննութեան կողմէ: Ընկ· Մելքոն Էպլիղաթեան վարչապետին ուշադրութեան յանձնեց թէ այս յօդուածը ոչ մէկ ձեւով կ'իյնայ չարքին այն յօդուածներուն, լուրերուն եւ դրութիւններուն՝ որոնց հրատարակութիւնը կ'արդիլուի դրաքննութեան հաստատման օրէնքով: Ընկ· Եբեսփոխանը խօսեր դատապարտեց դրաքննութեան պատասխանատուները այս կամայականութիւնը եւ վարչապետէն պահանջեց պարտն ու պատշաճը տնօրինել նման պարագաներու կրկնութիւնը արդիլելու համար, մանաւանդ որ խնդրոյ առարկայ յօդուածը դրական չէզոքութիւն մը կը նկատուի որեւէ համայնքի մը հասցէին դրուատանքի արտայայտութեամբ խորքին մէջ հատաքական կոչ մըն է բոլորին՝ անցնելու Լիբանանի վերականգնումի աշխատանքին:

Երկրորդ եւ աւելի ծանրակչիռ հարցն է «Մուրապիթուն» կազմակերպութեան անունին եղեր վարագուրուած կասկածելի սպասարկութեան մը կողմէ Միացեալ Նահանգներու մէջ հրատարակուած նոյնքան կասկածելի հաղորդագրութիւն մը, ուր իբրեւ՝ վարչապետ Սելիմ Հըսի կը վերագրուի ըսած ըլլալ թէ «ոչ մէկ ձեւով ըմբռնելի է Հայերու մասնակցութիւնը Լիբանանի քաղաքացիական կռիւներուն՝ պաղեստինեան Դիմադրութեան կողքին· Դիմադրութեան կռիւները ըմբռնելի էին անոնք կ'ապրէին իրբեւ հիւրեր, մինչդեռ Հայերուն չնորհած ենք լիբանանեան հպատակութիւն եւ կը վայելեն քաղաքացիական իրաւունքներ: Այսուհետեւ, Հայերուն պիտի պարտադրենք բացարձակ հաւատարմութիւն հայրենիքին, ինչպէս պիտի արդիլենք այն ապրանքներն ու կեցուածքները, որոնք կը վնասեն Լիբանանի միջազգային յարաբերութեանց»: Հաղորդագրութիւնը « կը յիշեցնէր » թէ Հայերը « անհատապէս դատուած էին նաեւ օսմանեան հայրենիքին »:

Վարչապետ Հըս, ապշահար, աւելորդ նկատեց հերքել իրեն վերագրուած այս յայտարարութիւնները եւ, առանց ընկեր Էպլիղաթեանի կողմէ ուրիշ բացատրութեանց սպասելու, արձանագրեց յուշատետրին մէջ՝ դիւանագիտական խղճմտանքով անհրաժեշտ կարգադրութիւնները ընելու համար: Ընկ· Եբեսփոխանը վարչապետին ուշադրութեան յանձնեց թէ նմանյերիւրանքներ կրնան գործը ըլլալ միայն թրքական սպասարկութիւններու, հետեւաբար հարկ է որ իշխանութիւնը օրէնքի սահմաններուն մէջ հակդուտիւն կատարէ նաեւ Լիբանանի մէջ:

«Ա.ԶԴ.Ա.Կ»

(17 Յունիս)

ՅԱԳԱՑՄԱ ԴԱՆՎԱԾ ՀԳՈ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

ԲԿ Հ.Ս.Կ.Մ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԿՈՂՄԱՅԻՆ

ԴԱՎԱՆՈՑ ՆԻ ՑՈՒՅՆ ՎԱՅԱՁԱԳԱՑՈՒՄ

ՅԱԳԱՑՄԱ ԴԱՆՎԱԾ ՀԳՈ

«ՅԱԳԱՑՄԱՆ Վ«ՅՈՒՄՈՑ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

ԲԿ Հ.Ս.Կ.Մ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԱԳԱՑՄԱ ԴԱՆՎԱԾ ՀԳՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՍՈՎԵՏԸ

Ը. ՄԱՆ

ՀԱՅՑԱՒՈՒՆ ԴԱՏԱՒՈՐԱՆ

Ըստ որում Ս. Ղազարեանը ներկայացրել էր ցուցմունքներ, որոնք հերքում էին Ը. Մանի մեղադրանքները, ինչպես նաև ամբաստանեալի ցուցմունքները:

— Ես, — ասաց Ը. Ման, — ոչ մի անգամ չեմ ասել, որ Ղազարեանը ինձ ծանոթացրել է Ռուբեն Տեր-Մինասեանի հետ: Ես ասել եմ, որ Ղազարեանը ինձ ասել է, թե Ռուբենը ուզում է ինձ հետ ծանոթանալ: Ես ասել եմ, որ Ղազարեանը ինձ ասել է, թե Ռուբենը ուզում է ինձ հետ ծանոթանալ, որովհետև նա ինձ հետ ծանոթ է եղել Ամերիկայում

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ԻՄԻ.— Տիկ. Եւգինէ Պօղոսեան եւ զաւակները՝ Տէր եւ Տիկին Արա Աբէլեան–Պօղոսեան, 300 ֆր. կը նուիրեն «Ծառաջ»ին Հրանտ – Սամուէլի անդամանելի կորուստին առթիւ:

×

Սիրելի Հրանտ Սամուէլեանի մահուան առթիւ՝

— Տիկին Արտաշամ Ասլանեան 200 ֆր. կը նուիրէ «Ծառաջ»ին:

— Նոյն առթիւ Տէր եւ Տիկին Մարտին Մարեան 250 ֆր. կը նուիրեն Սամուէլ–Մուրատեան վարժարանին:

×

Փարիզի Էսաեան Սանուց միութիւնը 100 ֆր. կը նուիրէ «Ծառաջ»ին:

×

ՄԱՐՍԷՑԻ Մուրատ – Ռափայէլեան նախկին աշակերտաց Միութիւնը 100 ֆր. կը նուիրէ «Ծառաջ»ին:

×

Պ. Գէորգ Ուշպէլեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Ծառաջ»ին:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ նախկին Դիմադրականներու Բա – րեկամական Միութեան հրաւէրով Ճունիս 23, Փարիզ ժամանեց Հայ Սոց. Սովետ. Հանրապետութեան վաստակաւոր քան – դակագործ Պր. Արա Յարութիւնեան, հեղինակ Մայր Հայաստան, Էրեբունի, Սարդարապատ, Սայաթ – Նովա, Մուսա Լեռ յուշարձաններու ինչպէս նաեւ Երե– ւան քաղաքի հիւսիսային ու հարաւային մուտքերու, Սունդուկեան թատրոնի մուտքին ու բազմաթիւ այլ հարթաքան– դակներու, Միսաք Մանուշեանի յուշար– ձանի յօրինման առաքելութեամբ:

Յարգելի հիւրը Շաղ Տը կօղ օդակա – յանը դիմաւորեցին Պ. Ռուբէն Սահակ Լ եան, Ա. քարտուղար Ֆրանսազի խորհըր– դային դեսպանատան, Բարեկամ. Մի – ութեան կոմիտէի անդամներն ու այլ անձ– նաւորութիւններ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Պ. Թաթուլ Երամեան ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Հայկ Սամուէլ– եանի (Ռիօ տը Եաներօ) իրենց եղբօր՝ Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Խը– նամակալութիւնը, Տնօրէնութիւնը, ու– սուցչական կազմը եւ աշակերտութիւնը իրենց խոր վշտակցութիւնը կը յայտնեն բազմահմուտ եւ վաստակաշատ հրապա – րակագիր Հրանտ – Սամուէլի մահուան տխուր առթիւ ողբացեալին ընտանեկան բոլոր պարագաներուն եւ «Ծառաջ»ի:

×

ՓԱՐԻԶ.— Կեդրոնական Սանուց Մի– ութիւնը կը յայտնէ իր ցաւակցութիւնները մահուան առթիւ Հրանտ – Սամուէլին որ առաջին շնորհաւորողներէն մին եղաւ իր կրթական ծրագրին:

×

ՓԱՐԻԶ.— Էսաեան Սանուց Միութեան վարչութիւնը խոր ցաւով դիմաւորած է թերթիդ բազմահմուտ խմբագրին՝ Հրանտ Սամուէլի կսկծալի մահը, որ հայ գրա– կան վաստակին ամէնէն արժանաւոր մը – չակներէն մին է եղած:

×

ՄԱՐՍԷՑԻ Մուրատ – Ռափայէլեան նախկին աշակերտաց Միութիւնը, իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընտանի– քին եւ «Ծառաջ»ին, համուտ հրապարակա– գիր եւ հանրային գործիչ Հրանտ – Սա– մուէլի մահուան առթիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Խը– նամակալութիւնը, Տնօրէնութիւնը, ու– սուցչական կազմը եւ աշակերտութիւնը իրենց խոր վշտակցութիւնը կը յայտնեն բազմահմուտ եւ վաստակաշատ հրապա – րակագիր Հրանտ – Սամուէլի մահուան տխուր առթիւ ողբացեալին ընտանեկան բոլոր պարագաներուն եւ «Ծառաջ»ի:

×

ՓԱՐԻԶ.— Կեդրոնական Սանուց Մի– ութիւնը կը յայտնէ իր ցաւակցութիւնները մահուան առթիւ Հրանտ – Սամուէլին որ առաջին շնորհաւորողներէն մին եղաւ իր կրթական ծրագրին:

×

ՓԱՐԻԶ.— Էսաեան Սանուց Միութեան վարչութիւնը խոր ցաւով դիմաւորած է թերթիդ բազմահմուտ խմբագրին՝ Հրանտ Սամուէլի կսկծալի մահը, որ հայ գրա– կան վաստակին ամէնէն արժանաւոր մը – չակներէն մին է եղած:

×

ՄԱՐՍԷՑԻ Մուրատ – Ռափայէլեան նախկին աշակերտաց Միութիւնը, իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընտանի– քին եւ «Ծառաջ»ին, համուտ հրապարակա– գիր եւ հանրային գործիչ Հրանտ – Սա– մուէլի մահուան առթիւ:

Հայերը հետաքրքիր Բ. կայանին

Առիթն փափաքանքի պատրաստած յայ– տագիրը՝ Հայերը, կը ներկայացուի Ա– րէն 2 հետաքրքիր կայանէն Ուրբաթ Ճուլիս մէկ ժամը 18ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Ֆաչի Փարիզի մասնաճիւղը չնոր– հակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ. Արա Պարթեւեանէ, Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ 50 ֆր.: Այրի Տիկ. Վե– հանոյշ Պամամճեանէ, նոյն առթիւ փո– խան ծաղիկի 60 ֆր., Նոյնպէս նոյն առ– թիւ այրի Տիկ. Իւղաբեր Եագուպեանէ եւ իր զաւակներէն 100 եւ 100 ֆր. այրի Տիկ. Աստղիկ Տօնիկեան եւ իր զաւակ – ներէն:

ԾԱԽՈՒ ՀՈՂ

Պ. Լ. Ճէզիրեան, 12 Ալէ Լէոնիտ, Լը Փէրէօ, կը ծախէ իր հողերը Փարիզէն 39 քիլոմեթր, 300էն 110 ք. մեթր, մեթրը՝ 7 ֆր. առայժմ չինութեան արտօնութիւն չկայ: Գեղեցիկ դիրք:

Հեռաձայնել՝ 324–14–96

Հ. Յ. Դ.

ԻՄԻ.— Հ. Յ. Դ. Իսիի Ջաւարեան կո– միտէի ժողովը այս Ուրբաթ, Ճուլիս 1, ժամը 20·30ին սովորական հաւաքատե – ղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսական Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ:

Նիւթ՝ Հայկական Հարցը եւ միջազ – գային դիւանագիտութիւնը 1878էն 1918: Ճուլիս 1, Ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20·30ին:

Կը դասախօսէ՝

ԱՐԹԻՒՐ ՊԼՃԼԻԲԵԱՆ

(Պատմութեան գիտութիւններու Տոքթ.)

Փառատիրուղթերու լուսարձակում:

118 rue de Courcelles — PARIS 17e

UGA ARDZIV MARSEILLE

Grande Fête Champêtre Annuelle

Au Parc des Loisirs de Valabre
Dimanche 3 Juillet toute la journée

— *Danses folklorique arméniennes avec la troupe de danse ANI de la Maison de la Culture Arménienne.*
— *GRAND BAL avec l'orchestre KOTCHARI*

Concours de boules — Jeux d'enfants — Buffet — Chich kébab

ENTREE LIBRE

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ՓՔՐԻԶ ՍՈՎՐԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Հինգշաբթի օր, Ճունիս 30, տօն է Թարգմանչացն մերոյ Սահակայ եւ Մեսրոպայ: Այս առթիւ ժամը 10ին պատա – րագ կը մատուցուի:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՓԱԿՈՒՄԱՆ ԵՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հայ կարմիր խաչի
Օդափոխութեան կայանին
ՍԷնք–Օնորիճ տէ Փէրք

Մեկնում Ճուլիս 2: Ժամադրավայր ժա– մը 14 Պարոյր–Սեւակ զրադարանին առջեւ 32 Ռիւ տը Թրէվիզ, 75009 Փարիզ:

LIMONI

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1977 – 1978

Ցառաջիկայ ուսումնական տարե– շրջանի արձանագրութիւնները սկը– սած են: Վարժարանին նպատակն է Ֆրանսայի պէրոցական յայտագրին առընթեր ջամբել աշակերտներուն քրիստոնէական եւ հայեցի կրթու – թիւն մը:

Նարեկեան վարժարանը ունի նաեւ մանկապարտէզ մը, յանձնուած Ա– նարատ Ճղուեան հայ քոյրերու հոգածութեան:

× *Ճուլիս 3–26, հայ պատանիներու համար տարեկան կազդուրման կայանը Հռոմի շրջակայքի օդափո– խութեան լաւագոյն վայրերէն մէ – կուն Գաթինոյի մէջ:*

Արձանագրութեանց եւ լուսաբա – նութեանց համար դիմել Նարեկեան վարժարանի տնօրէնութեան.

38, Route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or (Lyon)
Tél. : (78) 47-28-65

SPECIAL VOYAGE ARMENIE

de Marseille
du 16 septembre au 29 septembre

CINQUANTENAIRE NOR SEBASTIA

RÉSERVATIONS et INSCRIPTIONS

YERVANT BABOYAN
3, Campagne Perrier — 13015 MARSEILLE
Téléphone : 60.62.50

HAYAZAD MISSIRLIAN
Chemin des Campanilles — La Pomme — 13011 MARSEILLE
Téléphone : 42.80.10

KEVORK MINASSIAN
12, Boulevard Ararat — Saint-Jérôme — 13013 MARSEILLE
Téléphone : 66.'8.45

cet été visitez l'Arménie

calendrier des départs

Du 09 au 23 Juillet
Du 23 Juillet au 06 Août
Du 06 au 20 Août
Du 10 au 24 Septembre
Du 01 au 15 Octobre
Du 22 Octobre au 05 Novembre
Du 23 Décembre au 06 Janvier

PARIS/PARIS TOUT COMPRIS SANS AUCUN SUPPLEMENT 3350 F.

(*Transports aériens, transferts, hôtel* 1ère *classe en pension complète, toutes les excursions y compris Garni, Kéghart, Sardarabad, Sevan, toutes les taxes et frais de visa*)

SPECIAL SEJOUR JEUNES ARMENIENS
de 16 à 35 ans

OPTIMA TOURS se donne pour objectif de nouer un lien permanent entre la jeunesse Arménienne de la diaspora et la jeunesse Arménienne d'Arménie. Des cours d'arménien sont prévus durant ce séjours.

PARIS/PARIS TOUT COMPRIS 2950 FR.

Dates des départs

Du 09 au 23 Juillet
Du 23 Juillet au 06 Août
Du 24 Août au 07 Septembre

Pour les prix et renseignements s'adresser à :

OPTIMA Tours

Sonia Coumryantz

6, Rue des Halles (2ème étage) — 75001 Paris — Métro Châtelet
Tél. : 236-03-65 — 236-03-66 — 236-03-67 (licence A 946

A LYON
MAGUY KALOUSTIAN
OPERATOURS, 45 Rue Edouard Herriot, 69002 Lyon, Tél. : 42-10-24

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

ՀԱՐԱՉ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՒՅՑ
ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
29
MERCREDI
29 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

52ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·888 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 52e ANNÉE — N° 13.888

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏԷՍԻՆԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆԸ

—o—

Անցուդարձ, յամառ, հետեւողական աշխատանքները չատ յաճախ թղթակցութեան մը նեղ թէ լայն տողերու ետին՝ չուքին մէջ կը մնան: Տարիներու քրտինքն ու վաղքը, զաղութին ընծայած օժանդակութիւնը՝ նիւթական եւ բարոյական, կը պարփակուին խորագիրի մը սահմաններուն մէջ:

Այսպէս եղաւ նաեւ վերջերս, երբ «Ցառաջ»ի Յունիս 11–12ի թիւով նկարագրեցինք Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան բացման հանդիսութիւնը: Ինչպէս անկէ առաջ տարիներու երկայնքին եղած էր Ալֆորվիլի, Մարսէյլի, Իսիի եւ տասնամեակներու հետաւորութեամբ ալ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տուներունը:

Ամէնուր զոհաբերող, աքսոր նուիրեալներ են, որ բահ ու բրիչ ձեռք կ'առնեն եւ ոչինչէն Տուներ կը բարձրացնեն հայ հաւաքական կեանքին մէջ: Ու խրատելիչն այն է, որ հիներուն կը յաջորդեն նորերը: Նոր դէմքեր երեւան կ'ելլեն՝ զաղութին այս կամ այն շրջանը հարկերտ, այլ մտահաւանդ, հայասիրտ կեդրոններով օժտելու համար: Եւ, ամէնէն աղ, ժողովուրդն է, առաւելաբար միջակարգը, որ սրտով ու միտքով կը մասնակցի աշխատանքներուն: Կը նպաստէ ծրագրին յաջողութեան: Բարոյական եւ նիւթական քաջալերութիւն, զոհաբերութիւն՝ այն հաստատ համոզումով, թէ իւրաքանչիւր Տունով վէմ մը կը հաստատուի մեր ազգային կեանքին մէջ: Ի չահ մեր հաւաքական զոյատեւման, այս թէ այլ ափերու վրայ:

Հայ Մշակոյթի Տունը, Տէսին, Փրանսահայ զաղութի անդրանիկ կեդրոններէն մէկն եղաւ: Ապահովաբար առաջինը: Եւ տասնամեակներու ընթացքին ծառայեց շրջանի հայահոծ զաղութին՝ զառնալով դպրոց մայրենիքի դասաւանդութեան, զառնալով հաւաքատեղի երիտասարդական, բարեսիրական թէ մշակութային կազմակերպութիւններու: Հաւաքական նուագեր: Տարիներ, տասնամեակներ Տունը ունեցաւ իւրայատուկ նկարագիրը, ոգի: Որովհետեւ շրջանի ընկերներն ու զաղութի միւս անդամները ըմբռնեցին նմանօրինակ կեդրոնատեղիի մը վերապահած հիմնական առաքելութիւնը:

Այժմ, նորեր հրապարակ են իջած: Անշուշտ՝ հիներու կողքին: Եւ արդէն կրեմլի կիսախարխուլ չէնքը նոր տեսք եւ դիմագիծ է ստացած: Անկասկած, չքնաղական ճիգն ու թափը առաւել կանգուն, առաւել յարմար ու չքեղ պիտի զարձնեն Տունը:

Որովհետեւ, աշխատանքի տրամադրութեան հետ կայ նաեւ գիտակցութիւնը հայապահպանման անհրաժեշտութեան: Առանց որուն ջրամոյն կ'ըլլանք այս ափերուն:

Պէտք է գիտնանք վառ ու կենդանի պահել հին ժողովուրդի մը այլապէս հարուստ զանձը: Լեզու, մշակոյթ, իրենց բոլոր սառորգելիներով, կը կարօտին խնամող ձեռքերու: Մշակող մխքերու: Հարստութիւնները չեն մախուիր, այլ՝ կը պահպանուին: Աւելին՝ սերունդէ սերունդ աստիճան մը աւելի կ'ամրապնդուին: Կը ճոխանան:

Այս տարբական ճշմարտութիւնը անտեսող հաւաքականութիւնները զրամա-գլուխը մէկ օրէն միւսը հալեցնող, ապերախտ ժառանգորդներու զերին մէջ կը գտնուին: Կը սնանկանան: Կը զառնան հոգեզուրկ, անդիմագիծ:

Տէսինի զաղութը կուտայ ապացոյցը, թէ այս չէ իր ուղածը: Այլ կ'ուզէ մնալ ոտքի՝ յատակ դիմագիծով, նկարագրով: Կ'ուզէ երկկուան ջահը փոխանցել յետնորդներուն՝ ազգային տան մը շրջապատէն ներս:

Ուրեմն պէտք է զօրավիգ կենանք ամբնող եւ աշխատող ձեռքերուն, որպէսզի իր լրումին հասնի Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը: Որպէսզի յարմար եւ բնականոն միջոցներով ու եղանակներով չարունակուին հայապահպանման ձգտող բոլոր բնոյթի ձեռնարկները՝ մայրենի լեզուի դասընթացքներէն, մշակոյթի արժէքներու ծանօթացումներէն մինչեւ հաւաքական հանդիսումներն ու հանդիսութիւնները:

Ժ. Մ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՐԻՅՕ, ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱ

—o—

Սպանիոյ Համայնավար կուսակցութեան պարագլուխը տեղի չի տար կրեմլինի եւ ի պատասխան իրեն դէմ եղած ծանր յարձակումներուն խորհրդային Թան Նուվօ թերթին կողմէ, կը կարծրացնէ իր դիրքը եւ Մոսկուին ալ կը յայտարարէ թէ խորհրդային զեկավարները իրենք պիրենք Ս. Աթոռ կը կարծեն:

Ընդհանուր ձեւով Արեւմուտքը թերահաւատ կը մնայ երբ ազատական կեցուածքները համայնավարներուն կը վերբարերի եւ համոզուած որ ռազմավարութիւններ են մէյայն ու երբ իշխանութեան զլուխ զան չեն տարբերիր Մոսկուայի մենատէրներէն: Կրնայ պատահիլ որ ճիշդ ըլլայ վարկածը բայց եւ այնպէս այսօր որեւէ պատճառ կայ կասկածելու համար Քարիյոյի մը կամ Պերլինկուէրի մը անկեղծութեան մասին: Վաղը՝ ուրիշ հարց է:

Խորհրդային թերթին յարձակումներէն անմիջապէս ետք, առաջին առիթ, Սպանիոյ Համայնավար կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէն հրապարակաւ յայտնեց թէ կառչած կը մնայ «ժողովրդավար ուղիին դէպի ընկերվարութիւն» եւ իր իրաւունքին «պատրաստելու իր քաղաքական ճամբան եւ ռազմավարութիւնը բացարձակ անկախութեամբ»:

Քարիյօ չատ բացէն կը խօսի Մոնտի աշխատակիցին եւ չի վարանիր ըսելու թէ Կրեմլինի վարիչները կ'ուզեն Սպանիոյ Համայնավար կուսակցութիւնը պառակտել: Քարիյոյի համար Մոսկուա նաեւ օրէ օր կը հեռանայ բանուորական զաղափարէն: Գալով իր դիրքին, որ դէմառդէմ պատրուակն է խորհրդային յարձակման, սպանացի համայնավար պարագլուխը կը չեշտէ թէ Թան Նուվօ լրութեամբ անցած է դիրքին կենսական մասերուն վրայէն եւ փոխանակ պատասխանելու բուն իսկ հարցին, կը խօսի միայն Քարիյոյի յարձակումներուն մասին Խորհրդային Միութեան եւ իր արբանեակներուն վրայ ու Փարիյօ կ'աւելցնէ.— «Այդ յօդուածը ամ-

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ)

ՋՐՕՍԱՇՐՋԻԿՈՒԹԵԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Զրօսաշրջիկութիւնը այս տարի նոր թափ կը ստանայ Հայաստանի մէջ: Երե-

լոյթներ մըն է սուտերու որոնք անվայել են ինքզինքը մարքսիստ հռչակող կուսակցութեան մը պատկանող լրագրողներու: Մանիքէութեան (Մանիքէի վարդապետութիւն լաւի եւ զէշի չուրջ) եւ զեղծարարութեան զլուխ գործոց մըն է մեր կուսակցութեան տեսակէտներուն չուրջ: Նման մեթոտներ ոչ մէկ կապ ունին մարքսիզմի հետ: Կը կրկնեմ, այդ պարոնները կը վարուին ինչպէս գործի վրայ եղող Ս. Աթոռ մը: Միայն կասկամտութիւն կրնան ներշնչել»:

× Իտալիոյ համայնավարամիտ օրաթերթը՝ Փայէզէ Սեռա կը խորհի թէ խորհրդային այս յարձակման պատճառն այն է որ խորհրդային զեկավարները մտահոգ են որ աեմտեան համայնավար ներու զաղափարները հոդ կը չահին իրենց կոզմերը: Գալով պաշտօնաթերթ Ունիթայի, կը յիշեցնէ որ «Համայնավար բոլոր կուսակցութիւնները ինքնավար են»: Պելկրատի կոմունիստ թերթն ալ կը զրէ թէ խորհրդային քննադատութիւնները արդիւնք են «սթալինեան զաղափարականներու»:

Քանի մը տող

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը՝ յունական Ակրոպոլիս թերթին յայտարարած է թէ ժամ առաջ կ'ուզէ տեսնուիլ Գարամանլիսի հետ: Էճեվիտ կ'ըսէ թէ նման հանդիպում մը կրնայ արդիւնաւոր բանակցութեանց ճամբայ բանալ քանի իր կուսակցութիւնը (Հալէ) մեծ կարեւորու-թիւն կուտայ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ յարաբերութեանց սերտացման: Էճեվիտ մանաւանդ փոխադարձ վստահութիւն կ'ուզէ երկու երկիրներուն միջեւ:

ՍՈՒՐԻՈՅ նախագահը յայտարարած է «Հարիւր պատերազմ կը մղենք Իսրայէլի դէմ քան թէ թիւղ մը հոդ կուտանք մեր հողամասէն»:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը զադրեցուց Ֆրանսացի Լը Ռեվէյ թերթը, որ քննադատած էր խաղաղապահ ուժերը ռմբոնք կ'ապահովեն երկրին հրադադարը:

ՕՐԼՈՎ ամբաստանուեցաւ Մոսկուայի մէջ «զրպարտութիւններու տարածման համար խորհրդային վարչակարգին դէմ»: Հիմնադիրն էր Հելսինքիի համաձայնագրերու հսկողութեան խումբին:

ԷՖ–ՖՐԱՆՍ 1976ին 418 միլիոն բաց ունեցած է որու դէմառէր պատասխանատուն է Քոնֆորտը (220,8 միլիոն): Երեքը թեւեակը թէեւ չատցած է (7,4 առ հարիւր) բայց ընկերութեան տրամադրելի կարողութիւնը միայն 5,1 առ հարիւր ապահովցած է:

ՅՈՒԼԻՍԻ արձակուրդի մեկնումները կը մտահոգեն Ֆրանսայի ճամբաներու պատասխանատու մարմինները: Մասնագէտները չատ «զէշ» օրեր կը նախատեսեն Յուլիս մէկէն չորս:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«ԱՐԱՐԱՏ – «ՋԵՐՆՈՄՈՐԵՑ» ԽԱՂԸ (*)

Խորհրդային 40րդ ախոյենութեան մըցումներու չարքին, Յունիս 22ին, «Արարատ» Օդեսայի մէջ հանդիպում ունեցաւ տեղւոյն «Ջերնոմորեց» խումբին հետ: Տրուած ըլլալով որ տասը շրջանէ ետք Օդեսացիները՝ վեց միաւորով, դասաւորման վերջին զիծերուն վրայ կը գտնուէին, խաղին արդիւնքը ճակատագրական էր իրենց համար, հետեւաբար խաղի սկիզբէն իսկ չարձակողականի անցած են առնուազ կէտ մը նշանակելու վճռականութեամբ: «Արարատ»ի տղաքը հակնալով Օդեսացիներու վիճակին ու մտադրութիւնը, համապատասխան միջոցներու դիմած են եւ չանացած անառիկ պահել իրենց բերդը, միաժամանակ հակադրոհի անցնելով: Խաղի ամբողջ ընթացքին չարուած կացութիւն մը տիրած է եւ վերջաւորութեան, երբ հաւասարութիւնը անխուսափելի թուած է, յանկարծ՝ վերջին վայրկեանին, «Ջերնոմորեց» հասած է իր նպատակին: Շեւչենկոյի օգնութեամբ Պլասկինա դնդակը զետեղած է «Արարատ»ի բերդէն ներս:

(*) Խաղին արդիւնքը տուած էինք «Ցառաջ»ի Յունիս 24ի թիւով:

×

ՍԵԴՐԱԿ ՄԱՐՋԱՆԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Երեւանի մէջ մեռած է Սեդրակ Մարջանեան: Ծնած էր 1905ին՝ Սուրմալուի զաւառի Կողբ գիւղին մէջ: 1925 – 1930 թուականներուն եղած է Երեւանի ճայ-նասիրեան կեդրոնի քաղաքական բաժնի վարիչ, ապա՝ մինչեւ 1934, «Պրոլետար» թերթի պատասխանատու խմբագիր: 1932ին աւարտած է հայկական գիւղատնտեսական հիմնարկութիւնը եւ նուիրուած՝ գիւղատնտեսական վարիչներու պատրաստութեան գործին: Ս. Մարջանեան 1962էն ի վեր կը դասախօսէր Երեւանի գիւղատնտեսական հիմնարկութեան մէջ:

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

ՈՒ. ՍԱՐՈՅԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ամբագրատուն այցելեց Ուիլեամ Սարոյեան, որ վերջերս Պուլկարիա էր եւ մանակցած զրական միջազգային հանդիպումի մը: Շրջան մը Փարիզ կը մնայ:

ԱԶԴԱԿ-Ի ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱԹ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՀԵՏ

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, Սերովբէ Արք. իբրեւ ներկայացուցիչը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, ներկայ եղաւ Կիլիկիոյ Աթոռակից – Կաթողիկոս Գալբենկեան Բ.ի ընտրութեան, Պէյրութ, Մայիս 22ին: Այս առթիւ «Ազդակ» Սերովբէ Արք.ի հետ տեսակցութիւն մը ունեցած է, զոր կ'արտատպենք Յունիս 1ի թիւէն:

Անցեալ տասը օրերու ընթացքին հայ մարդը յաճախ հանդիպեցաւ իր անունին: Նեռէս Եպիսկ. Պոզապալեանի հետ՝ կը ներկայացնէր Ամենայն Հայոց Կաթողի – կոսութիւնը, մասնակցելու համար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ընտրութեան:

Սերովբէ Արք. Մանուկեանի անունը նոյնպէս ազգային միասնականութեան այն մթնոլորտին հետ, որ Մայիս 22էն ասդին տիրական չեչոը դարձաւ մեր ազգային առօրեային: Արդարեւ, Սրբազան Հօր ներկայութեան ու մասնակցութեան վրայ կեդրոնացաւ ուշադրութիւնը բոլոր անոնց՝ որոնք Մայիս 22ի եւ Մայիս 29ի եկեղեցական իրադարձութիւններուն մէջ տեսան միասնականութեան նոր հեռա – նկարներ ու խանդավառուեցան անոնց ներշնչումով:

Գլխաւոր հարցում մը միշտ հետեւեցաւ իր քայլերուն. հայ մարդը կ'ուզէր գիտնալ թէ Ամենայն Հայոց Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի պատուիրակը ի՞նչ ապրումով եւ տպաւորութեամբ կը հետեւի ազգային – եկեղեցական մեր ներկայ մթնոլորտին. Մայիս 22ի օրն իսկ, Գարեգին Բ. Սմոռակից – Կաթողիկոսի ընտրութեան աւարտին, երբ Անթիլիասի վեհարանին մէջ նորընտիր Կաթողիկոսը կ'ընդունէր պատգամաւորներուն եւ ժողովուրդին շնորհաւորութիւնները, « Ազդակ » այդ հարցումը առաւ Սերովբէ Արք. Մանուկեանէն: Կիլիկիոյ զոյգ Կաթողիկոսներու կողքին գտնուած, Սերովբէ Արքեպիսկո – պոս ականատես էր ժողովրդային այնպիսի դեղուն խանդավառութեան մը, որ իրաւամբ դիտել տուաւ թէ կարելի չէր այդ մթնոլորտին մէջ հիմնաւոր խօսք ըսել ժամուին: Մանաւանդ որ դեռ պաշտօնապէս չէր ըսած իր խօսքը՝ նման պատմական առաքելութեան մը առիթով:

Այնուհետեւ սպասեցինք յարմար առիթի մը, որպէսզի կարելի ըլլար Սերովբէ Արքեպիսկոպոսի խօսքը փոխանցել մեր ընթերցողներուն: Թէեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան պատուիրակը պաշտօնական իր տեսակէտը բանաձեւեց Կիրակի դիշեր, Մայիս 29ի պատմական հաղկերոյթի ընթացքին, այսուհանդերձ՝ դլխաւոր նպատակը չարունակել մը – նալ « Ազդակ »ի համար: Հետեւաբար, առանձին հանդիպումի մը ժամադրութիւնը խնդրեցինք Սրբազան Հօրմէ եւ, երկուշաբթի կէսօրէ ետք, կաթողիկոսարանէն նէն նեռս իրեն յատկացուած սենեակի մը մէջ, ունեցանք ազատ զրոյց՝ իր առաքելութեան արդիւնքին եւ անոր գնահատութեան մասին:

×

Սրբազան Արք. Մանուկեան պաշտօնականութենէ խուսափող եկեղեցական մըն է: Կը խօսի պարզ եւ ժողովրդային արեւմտահայերէնով: Ամբողջական տրամադրութիւն կը ցուցաբերէ ամէն հարցի շուրջ ազատ զրոյցի նստելու:

Սկսելու համար, հարց կուտանք.

«Սրբազան, մեր ընթերցողները բաւարար ծանօթութիւն չունին ձեր անձին ու գործին մասին: Թէեւ դժուար է, բայց կ'ուզէ՞ք այդ ծանօթացումը դուք անձամբ կատարել»:

Կը ժպտի: Որոշապէս կը նախընտրէ իր անձին մասին չխօսիլ: Բայց վերջապէս կ'ընդառաջէ մեր դիմումին եւ արագ ու ամփոփ գիծերու մէջ կը ներկայացնէ իր կենսագրութիւնը:

« Եղեռնի սերունդէն եմ: Այբուբենը առնած եմ Պաղտատի անապատներուն ապահին վրայ: Վանեցի եմ: 1922ին, Բարեգործական Միութեան որբահաւաքի շրջանին, Պաղտատէն Երուսաղէմ փոխադրուեցայ: Նախակրթութիւնը ստացած եմ Երուսաղէմի Բարեգործականի վարժարանին մէջ: 1924ին ընդունուեցայ Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց, եղիշէ Պատրիարք Դուրեանի օրով: Այդ շրջանին հոն էր նաեւ Բարգէն Արք. Կիւլէսէրեան (յետագային՝ Աթոռակից – Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ)1926ին սարկաւագ, իսկ 1930ին ուղ ընկերներով կուսակրօն ֆահանայ ձեռնադրուեցայ: Երուսաղէմի վանքին առաջին սերունդէն էինք՝ Ա. Աշխարհամարտէն ետք: Անցայ Անգլիա՝ աստուածաբանական բարձրագոյն ուսման հետեւելու համար: Վերադարձիս լծուեցայ ուսուցչական ծառայութեան, թէ՛ Երուսաղէմի Ժառանգաւորացէն եւ թէ տեղւոյն Ս. Թարգմանչաց վար;արանին: 1939էն սկսեալ ստանձնեցի Թարգմանչաց վարժարանի տնօրէնութիւնը, իսկ 1944էն 1952՝ նաեւ Ժառանգաւորացի տեսչութիւնը:

«1950ին, երբ Երուսաղէմի վանքը զբաղուեցաւ իր կալուածներէն արաբեւխրաչէյեան պատերազմի հետեւանքով, իբրեւ պատուիրակ ղրկուեցայ Հիւսիսային Ամերիկա՝ հանգանակութեան համար: 1952ին, նոյն նպատակով, մէկ տարի գտնուեցայ Հարաւային Ամերիկա: Վերադարձիս, Փարիզի հայկական եկեղեցիներու ներկայացուցչական մարմինը զիս ընտրած էր Փարիզի առաջնորդ: Ամենայն Հայոց Գէորգ Զ. կաթողիկոսի կողմէ այս պաշտօնիս հաստատումէն ետք՝ 1953ին իբրեւ Արեւմտեան Եւրոպայի կաթողիկոսական ուղիղ ղրկուեցայ Փարիզ: Այդ թուականէն ի վեր կը վարեմ այս գոյգ պատասխանատուութիւնները:

«Իսկ 1965էն ի վեր անդամ եմ Ս. Էջմիածնի Հոգեւոր Գերագոյն Խորհուրդին»

Կ'ուզենք լմնցնել որ Հայաստան ապրած է: Կը պատասխանէ թէ մերթ այցելութիւններով Հայաստան գտնուած է՝ առաւելաբար Հոգեւոր Գերագոյն Խորհուրդի կարեւոր ժողովներուն մասնակցելու համար:

×

Արդէն իսկ որոշ մթնոլորտ ստեղծուած է: Կարելի է անցնիլ բուն նիւթին. «Ի՞նչ պայմաններու տակ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը ընդառաջեց Կիլիկիոյ Աթոռակից – Կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծումին մասակցելու հրաւէրին»:

Սերովբէ Արքեպիսկոպոս մանրամասն տեղեկութիւններ ունի եւ ընթերցողին կը փոխանցէ զանոնք: Կը յայտնէ թէ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Տօրէն Ա. Կաթողիկոսի հրաւէր – նամակը ստանալէ ետք, Ամենայն Հայոց Վազգէն Ա. Կաթողիկոսը հետազրած է իրեն (Փարիզ)՝ ունենալու համար իր կարծիքը: «Հայրապետին փոխանցեցի թէ նման հրաւէրի մը ընդառաջելու համար անհրաժեշտ է խորհրդակցիլ: Համամիտ էր. Հոգեւոր Գերագոյն Խորհուրդը ժողովի կանչուեցաւ եւ ճանի մը նիստերով ճշդելէ ետք հարցը, յարմար նկատեցինք հրաւէրին ընդառաջել եւ մասնակցիլ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռակից – Կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծումին»:

Կը բացատրէ ա՛յն տրամադրութիւնները, որոնք կանխեցին խնդրոյ առարկայ հրաւէրին ընդառաջելու Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան որոշումը: Բառերը առանց ծամծմելու կը չեշտէ որ 1963ի զոյգ Կաթողիկոսներու պատմական ողջագուրումէն եւ անոր յաջորդող յուսախաբութենէն ետք՝ կարելի չէր Հայ մարդոց միասնական տրամադրութեանց չմատնելու համար պանդ:

*Այսուհանդերձ, Սերովբէ Արքեպիսկոպոս դիտել կուտայ որ «Ամենայն Հայոց Հայրապետին եւ Գերագոյն Խորհուրդին գլխաւոր մտահոգութիւնն էր կապերը չխզել զոյգ Աթոռներուն միջեւ: Հակառակ ա՛յն բոլոր օրինական ու վարչական տարակարծութիւններուն, որոնք կը շահագործուին պետական ոմանց կողմէ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան պատուիրակը կը խօսի Ապրիլ 27էն Մայիս 4 տեւող Լիբանան իր այցելութեան եւ հաստատած շփումներուն մասին: Կը յայտնէ թէ խօսակցութիւններ ունեցած է թէ՛ Տօրէն Ա. Կաթողիկոսի եւ թէ հայ քաղաքական բոլոր կուսակցութիւններու պատասխանատու մարմիններուն հետ: «Բոլորին մօտ ալ նկատեցի ու հաստատեցի թէ գործակցելու պատրաստակամութիւն կայ, ինչպէս նաեւ՝ դրական որոշ քայլերու յանգելու բարեացակամ ոգի: Այս համոզումով վերադարձայ Ս. Էջմիածին եւ այս իմաստով գրաւոր տեղեկագիր մը ներկայացուցի թէ՛ Ամենայն Հայոց Հայրապետին եւ թէ Գերագոյն Խորհուրդին»:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՍՊԱՆԻՈՅ ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀՈԳԵՐԸ

Սպանիոյ մէջ ոչ ոք սպաներէն կը խօսի: Այլ՝ Քասթիլեան, Քաթալան, Իսքերա, Կալլեկօ, Պասկ, Արակոնէ, Կասքոն կամ Փորթուկեզերէն:

Արտաքին աշխարհի ծանօթ սպաներէնը իրականութեան մէջ Քասթիլեան ըլլալուն Քասթիլեանն է՝ պաշտօնական եւ տիրապետող լեզուն Սպանիոյ: Մօտաւոր հաշուով 25 տարուան երկրին 35 միլիոն բնակչութեան, այլ լեզու կը գործածէ տան մէջ: Ոմանք նոյնիսկ երբեք չեն սորվիր Քասթիլեան:

Լեզուներու բախտը զարերու անցեալ ունի: Քրանքօ փորձեց լուծել հարցը ջնջել տալով բոլորը, ի բաց առեալ Քասթիլեանի: Սակայն ձախողեցաւ: Այսօր փաստերը ակներեւ են:

Պարչելոնայի մէջ, Քաթալանիոյ մայրաքաղաքը, ճաշարանները աւանդական ճաշերը կը հրամցնեն Քաթալան անուններով: Ճաշացուցակները կրնան թարգմանուած ըլլալ անդլերէն կամ ֆրանսերէն՝ զբօսաշրջիկներու համար, բայց երբեք Քասթիլեան:

Պիլպաօ, Պասքի մեծադոյն քաղաքը, բուսնակուէին զոյգ Աթոռներուն միջեւ վազգէն Ա. Հայրապետ փափաքեցաւ բարեացակամ կեցուածք ցուցաբերել եւ հայ եկեղեցւոյ միութիւնը պահպանելու համար մասնակցիլ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռակից – Կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծումին: Ասիկա կրնար առիթ մը ըլլալ, որպէսզի զոյգ Աթոռներուն միջեւ շփումները շարունակուին եւ դրական ընթացքի մը յանգին: Խորհուրդը յարմար նկատեց որ բարեացակամութեան իր այս կեցուածքը փոխանցող նամակով մը Լիբանան գամ եւ աւելի մօտէն իրազեկ դառնամ կացութեան»:

Ապա՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան պատուիրակը կը խօսի Ապրիլ 27էն Մայիս 4 տեւող Լիբանան իր այցելութեան եւ հաստատած շփումներուն մասին: Կը յայտնէ թէ խօսակցութիւններ ունեցած է թէ՛ Տօրէն Ա. Կաթողիկոսի եւ թէ հայ քաղաքական բոլոր կուսակցութեանց պատասխանատու մարմիններուն հետ: «Բոլորին մօտ ալ նկատեցի ու հաստատեցի թէ գործակցելու պատրաստակամութիւն կայ, ինչպէս նաեւ՝ դրական որոշ քայլերու յանգելու բարեացակամ ոգի: Այս համոզումով վերադարձայ Ս. Էջմիածին եւ այս իմաստով գրաւոր տեղեկագիր մը ներկայացուցի թէ՛ Ամենայն Հայոց Հայրապետին եւ թէ Գերագոյն Խորհուրդին»:

(Մնացեալը յաջորդով)

«ԾԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿՈՅՐԵՐԸ

ԵՐԲ ՄԵՐ ԾԱՆՆԵՐԸ ԴԵՌ ԿԸ ԾԱՃԻՆ

Ու երդերու, արտասանութեանց, մեծ – նախաօսութեան ժամանում կատարեց ընտրելով անչուչա այն անձերը որ քիչ–չատ կարդալ – գրել գիտէին: «Անցեալ տար – ուան սորվածնիդ զոյ ըրէք, սերտեցէք, ու ամէն երեկոյ ալ ընթրիքէն ետք հոս պիտի հաւաքուինք անոնց վարձերը կատարելու համար» վերջացուց, չեչտը դնելով իր ամէնօրեայ «հասկցաք»ին վրայ:

« Սարսափը տիրեց ամբողջ Մշոյ դաշտ »:

Ձիւղ ու ճիւղ առար նման բան մը մեր վարժապետին հրահանգներուն:

Վարժապետը թուղթ – մատիտ ձեռքին ոկսաւ բաժնել իւրաքանչիւրին բաժին լինելիք դերերը: Տէրտերանց Աւետիքին վիճակեցաւ «Բարի գալուստ»ի ընթերցումը: Անոր բոլոր տեսակի «հնկ–վընկ»ները անօգուտ եղան զինք ազատելու այդ ծանր լուծէն: Մերթերանց Մարտիկը պիտի արտասանէր «Ես հայ տղայ մըն եմ», Գէորգենց Տիգրանը՝ «Ես ծառ մըն եմ ծիրանի», Տէվէճոնց Սահակը, «Հայ ապրինք եղբարք» եւայլն:

Հանդէսին պաշտօնական բացումը պիտի կատարէինք խմբական երգով մը — «Թէ հայրենեաց պահակ եր»: Պիտի երգէինք քանի մը այլ անմեղ խմբական երգեր: Կար տակաւին մենախաօսութիւն, կենդանի պատկեր, մէկ արարնոց թատերախաղ մը եւայլն: Մեր ուսուցիչն զատ, այս բոլորը պիտի ղեկավարէին պիղին երկու չափահաս ուսեալ տղաները, — Աննայենց Ղազարը եւ Յուսիկանց Աւետը:

Ու այս բոլորը պատրաստ պիտի ըլլային մէկ ամիսէն, ոչ աւելի ոչ պակաս... Բայց ի՞նչ էր սա պաշտօնական բացումը: Դպրոցը չաթախներէն ի վեր բայ էր արդէն ու մենք մեր «մինուէր» – ներով տեղաւորուած էինք հոն, ալ ի՞նչ խմաստ կրնար ունենալ պաշտօնականը: Հազիւ մեր աչքերուն արցունքը ցամքած, հազիւ քիչ մը ընտելացած միջավայրին, տեղին, ահա՛ դժդոհանքի նոր դուռ մը կը բացուէր մեր առջեւը:

Օր չգտա՞ն արեւ բարի կիրակի օրով բացում կը կատարեն... «Ճըհո՞ւտ» են ինչ են այս մարդիկը... ըսել է կիրակի օրե՞ն ալ բանտարկուած պիտի մնայինք, հապա ո՞ւր կը մնայ կիրակնամուտի, կիրակիի մեղքը, «չառ»ը: Իրաւ որ խելք չհասնելիք բաներ մեղի՝ մանկտղոց համար:

Եկաւ սպասուած կիրակին: Մեզի համար անիմաստ, անպէտք, նոյնիսկ պատպարտելի օր մը: Առաւօտ կանուխ, պիղին մէջ թէ չուրջը արտակարգ են եռ ու զեռ կար: Վարի աղբիւրին կուշտին, ուռենիի ծառերէն մօրթուած կախուած էին հինգ – վեց պարարտ ոչխարներ, անոնց մօտ, պատրաստուած լայնկեկ օճախներու վրայ տեղաւորուած էին մեծ–ղի կաթսաներ: Բազմաթիւ տանտիկիններ իրենց լայն թեզանիկները մինչեւ արմուկին ծալած՝ պատուական հարիսային կորկոտին բաժանումը կը կատարէին:

Նոր վառած օճախներու մուխը դուլայ – դուլայ կը բարձրանար դէպի երկինքը, ու կը տարածուէր երկինքի լազուրին մէջ: Մեղմ զեփիւռը քնքոյշ նազանքով կ'օրօրէր չրջապատի ծառերուն կատարները: Շարժուն տերեւներուն մեղմ սոսափիւնը դղրիւճ համանուագի մը պատրանքը կուտային չրջապատին: Զոյգ աղբիւրներու զլզլան ջուրերը այսօր, կարծես թէ աւելի՝ բարձրացուցեր էին իրենց կարկաչը: Գիւղը, այսօր, իր ամբողջ չրջապատով կը խայտար անօրինակ զուարթութեամբ մը:

Հոն ուր արեւին չղերը սկսեր էին պատռել հորիզոնին լազուրը, կարծես վերածուած էր բարկ հնոցի մը, ու այդ հնոցին մէջ ծլատանի բոլոր գոյները: Ողջ չրջապատը այնպիսի երփներանգ տեսք մը ստացած էր որ, ամէնէն թերահաւատն ալ պիտի հաւատար անհամոզելի, անառեսանելի արարչագործութեան: Ու պիտի հաւատար նաեւ, որ իրօք, Աստուած պապան հոս կատարած է իր առաջին ձեռակերտը:

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

(16 – Շար.)

բազմաթիւ դրամաճառատուները մասնա – կիսացած են խօսքերէն զերծ մնալ, այլ – ինքն՝ Պասքերու լեզուն:

Վերջերս լոյս ընծայած գիրքով մը Ռաֆայէլ Նիւոլէս, Վալենսիայի համա – լսարանի ընկերաբանութեան փրոֆեսէօր, երեք հիմնական լեզուները գոյց կուտայ՝ Քաստիլեան, Քաթալան եւ Կալլեկօ: Զոր – ղարմանալի մը՝ Իսպանիոյ մարզածուած երկրի մը՝ Իսպանիա, նուազ տարածուած է, թէեւ միշտ կարեւոր է: Զորս այլ լե – զուներ ալ գործածական են երկրին հե – ռաւոր անկիւնները: Ասոնք են՝ Պասկ՝ Աթլանտեան ջրհանը, Արագոնէզ՝ Արագոն, կապոնը՝ Արանի հովիտը, սահմանա – ձերձ Ֆրանսայի, իսկ վորթուգերէնը փորթուգալի մերձ հատ ու կենտ քաղաք – ներէն:

Լեզուի այլազանութիւնը արդիւնք է պատմութեան: Արդարեւ, Սպանիա յա – ռաջ եկած է մի քանի թագաւորութիւններու կցումով: Տիրա – պետութեան, դաշնակցութեան եւ խնա – միութեան ճամբով Քաստիլ յաջողած է ամբողջ իշխանութիւն մը տարածել երկրի մեծ տարածութեան վրայ, առանց սակայն, վերջնական դիմագիծ մը տալու անոր:

Բառամթերքի տարբերութիւններէ զատ կարեւոր այլազանութիւններ կան առո – գականութեան, շեշտի չարադասութեան մէջ:

Ինքնավարութեան ձգտում մը, երկրին կարգ մը շրջաններէն, ակներեւ է եւ հե – տեւանք է առաւելաբար լեզուի զանազա – նութիւններու: Ֆրանքոյի համար լու – ծումը դիւրին էր: Սպանական քաղաքա – կան կուսակցութիւններու ժամանակ մէջտեղ էր «մէկ լեզուով՝ Քաստիլեան, մէկ պետութիւն» նշանախօսքը: 1939 – ի պատերազմի աւարտին, հրամանա – գրով Ֆրանքօ Քաստիլերէնը իրրեւ պե – տական լեզու հռչակեց: Այլ լեզուներով գիրքերը վերցուեցան հան – րային գրադարաններէ եւ կրակի մէջ ձգուեցան: Սպանացիներուն արդիլուեցաւ նոյնիսկ նամակներ տեղական լեզուներով: Անուններու ճակատէն սրբուեցան Քա – թալան, Էօսքերա կամ Կալլեկօ ծանու – ցումները: Քաղաքները վերամկրտուե – ցան Քաստիլեան անուններով: Կառավա – րութիւնը մերժեց ոչ–Քաստիլեան անու – նով ծնունդներ արձանագրել: Մահազդ – ները նոյնպէս այդ լեզուով պէտք է գըր – ուած ըլլային:

700 ուսուցիչներ զրկեց Քաթա – լոնիա՝ փոխարինելու համար աշխատան – քէ արձակուած աւելի քան հազար կրթա – կան մշակները, բոլորն ալ տեղացի:

Ոչ–Քաստիլեան լեզուներու գործածու – թեան դէմ ի գործ դրուած խիստ օրէնք – ներու մեծ մասին կիրարկումը մեղմուած էր արդէն, երբ Ֆրանքօ մեռաւ 1975 Նո – եմբերին: Այսուհանդերձ, փոքրամաս – նութեանց լեզուները կարելի չէր սորվիլ դպրոցները մինչեւ 1975 Մայիս: Ծնունդ – ներու անունները ոչ–Քաստիլեան մատ – նանշումով թոյլատրուեցաւ հազիւ տասը ամիս առաջ: Փոքրամասնութեան լե – զուները այժմ ընդունելի են, սակայն Քաստիլերէն չգիտցող մը անհնազանդ դիր – քի մէջ կը գտնուի դպրոցները եւ պետա – կան հաստատութիւնները:

Որպէսզի պատկերացումը ամբողջական դառնայ, ներկայացնենք լեզուները իրենց շրջաններով:

ՔԱԹԱԼՈՆ.— Զորս նահանգներէ կազ – մուած, Քաթալոնիա, Սպանիոյ արեւել – եան ծովեզրին, Միջերկրական, չուրջ վեց միլիոն բնակիչ ունի: Մեծ մասը քաթա – լոն կըլլօսի: Կը տարածուի նաեւ մին – չեւ Վալենսիա, Արագոնի մէկ մասը, Մա – յորք եւ Պալէարի միւս կղզիները: Միեւ – նոյն ատեն պաշտօնական լեզուն է Ան – դորրայի իշխանապետութեան, Փիրենեան – ները: Գործածական է նոյնպէս Ֆրան – սայի կարգ մը շրջաններու մէջ:

Ընկերութեան բոլոր խաւերու լեզուն է Քաթալոնիա: Այցելուն զայն կը լսէ Պար – սելոնայի փողոցները: Ճոխ գրականութիւն կայ եւ բազմաթիւ դիրքեր լոյս կը տես – նեն ներկայիս: Քաթալան չարժանկար – ներ այժմ պատահաբար կը հանուին:

ԿԱԼԼԵԿՕ.— Կալիսիայի չորս նահանգ – ները, երկրին ծայրանկիւնը, Փորթու – կալի հիւսիսը, 2,8 միլիոն բնակչութիւն ունին: 80 տոկոսը տեղական լեզուն կը գործածէ: Անցեալին գրական լեզու նը – կատուած է եւ ժԹ. դարու բանաստեղծ Ռոզալիա Քաստրօ այդ լեզուով գրած է իր քերթուածները: Այժմ կացութիւնը տարբեր է, քանի գործած է աղքատի, դիւղացիի եւ անուս մարդոց լեզուն: 1970ի վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ, թէ դիւղական շրջաններու տասնեակներու 84 տոկոսը տան մէջ այդ լեզուով կ'ար – տայայտուի: Մեծ քաղաքներու մէջ տո – կոսը միայն 13 է: Տեղեր կան, ուր քա – թելերէն բնաւ չեն հասկնար:

ԷՕՍՔԵՐԱ.— Պասք չորս նահանգնե – րը, Սպանիոյ հիւսիսը, 2,5 միլիոն բնակ – չութիւն ունին: Լեզուն գործածական չէ բոլոր նահանգները: Հաւանաբար կէս մի – լիոնէ 600·000 Պասքեր միայն կիտանան եւ խօսին էօսքերէն: Շուրջ հարիւր հազար Ֆրանսայի Պասքեր եւս կիտեն:

Ի տարբերութիւն Քաստիլանի, Քաթա – լանի եւ Կալլեկոյի, էօսքերէնը բատինա – կան լեզու չէ:

Թ. Ա. Թ.

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԻԱՒԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

Ձորեքշաբթի, 1977 Յունիս 1 երեկոյ – եան ժամը 6·30ին, կաթողիկոսարանի դահլիճին մէջ գումարուեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Միաբանա – կան ընդհ. ժողովի նոր շրջանի Բ. նիս – տը, նախագահութեամբ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Տրէն Ա. Կաթողիկոսին եւ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ. Ամոռակից – կաթողիկոսին, մասնակցութեամբ՝ քսան – չորս վերաշնորհ եւ հոգեշնորհ միաբան հայրերու:

Տրէն Ա., հայրական ջերմ սիրով ող – ջունեց ժողովական հայրերը իր յորել – եանին առիթիւ անոնց գոյց տուած սիրոյն եւ որդիական յարգանքին համար եւ կըր – կին անգամ օրհնեց զանոնք: Յետոյ պաշ – օնապէս յայտնեց բոլորին թէ վանական եւ թեմական բոլոր գործերու պատաս – խանատուն այլեւս իր աթոռակից եղբայ – րը՝ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսն է: Յորդո – րեց որ բոլորն ալ նուիրումով, հնազան – դութեամբ եւ գործակցութեան անվեհե – պահ ոգիով աջակցին նորօծ Հայրապետին չարունակելու և աւելի արդիւնաւոր դար – ձընելու Կաթողիկոսութեան դերն ու ա – ռաքելութիւնը:

Գարեգին Բ. Ամոռակից – կաթողիկոսը խօսք առնելով, իր առաջին պատգամը ուղղեց միաբանութեան: Նախ ուրախու – թիւն յայտնեց որ միաբանութիւնը, այս – պէս կրկին անգամ հաւաքուելու առիթը ունեցաւ իր կեանքն ու առաքելութիւնը վերամտածելու, նոր ծրագիրներ մշակե – լու եւ վերակազմակերպուելու համար: Ըսաւ թէ բոլոր միաբան հայրերու գոր – ծակցութեան ակնկալութեամբ իրեն հա – մար քաղցր կը դառնայ իր վրայ դրուած ծանր լուծը: Աւելին՝ գործակցութեան եւ սրտակցութեան մէջ կը տեսնէ այն ապա – հով կռուանը, որով կարելի պիտի ըլլայ իրականացնել մեր ժողովուրդին սնուցած նոր յոյսերն ու ակնկալութիւնները:

Առ այս, Հայրապետը թելադրեց որ միաբանական մթնոլորտի, կեանքի եւ ա – ռաքելութեան համար, որդեգրուին հե – տեւեալ երեք սկզբունքները իրրեւ ուղե – կէտ.— Ա.) Հայեցողական կեանք, որ առանձնական եւ հաւաքական աղօթքով լեցուն կեանքն է, եւ հաւատարիմ եւ նը – ւիրեալ մարդու կամ հոգեւորականի հա – մար նախապայման: Բ) Մտաւորական – մշակութային կեանք, որ հոգեւոր եւ մը – մաւոր սնունդ ամբարելու եւ կենսանո – րոգ ուիչ հաւաքելու միջոց է: Գ) Աշխա – տունական ոգի կամ գործունէական կեանք, որ պատասխանատուութիւններու առանձ – նումն է, վանքի կամ ժողովուրդի կեանք – ին մէջ:

Պատգամի աւարտին՝ Տրէն Ա. Կաթո – ղիկոս հրաւիրեց նորօծ Հայրապետը որ իր տեղը գրաւէ կաթողիկոսական գահին վրայ եւ ժողովին յաջողութիւն մաղթե – լով, առանձնացաւ իր գրասենեակը:

×

Միաբանական ընդհ. ժողովը, երկրօրէն գրաղեցաւ միաբանական կանոնագրի վե – րամշակման հարցով, միաբանութեան նկարագիրը, կեանքն ու առաքելութիւնը ստեղծուած նոր պայմաններու եւ զգայ – ուած նոր կարիքներու դիմաց սահմանե – լու կամ կազմակերպելու առաջադրու – թեամբ: Կատարուած բոլոր առաջարկ – ները՝ գրաւոր թէ բերանացի, փոխան – ցուեցան դիւանին: Ապա՝ որոշուեցաւ կազմել յատուկ յանձնախումբ մը, որ պատրաստէ վերամշակուած կանոնագրի մը նախագիծը եւ առաւելագոյն վեց ամ – սուան ժամանակամիջոցի մը ընթացքին զայն յղէ բոլոր միաբան հայրերուն: Իսկ անոնց ըրած մատնանշումներն ու առա – ջարկները նկատի ունենալէ յետոյ, զայն ներկայացնէ միաբանական ընդհ. ժողո – վին եւ ապա, Հայրապետին առ ի պատ – շաճ անօրինութիւն:

Միաբանական կանոնագրի վերամշակ – ման Յանձնախումբի անդամ ընտրուեցան՝ Գերշ. Տաճատ Արք. Ուրֆալեան (Առաջ – նորդ Լիբանանի Հայոց), Գերշ. Արտա – ւազդ Արք. Թրթռեան (Տեսուչ Դպրեվան – քի), Գերշ. Ներսէս Եպս. Բախտիկեան (Կաթող. փոխանորդ Կիպրոսի Հայոց), Հոգշ. Զարեհ Վրդ. Ազնաւուրեան (դասա – խօս Դպրեվանքի եւ խմբագիր «Հասկ» պաշտօնաթերթի), Հոգշ. Վարուժան Վ. Հերկելեան (ուսուցիչ Դպրեվանքի եւ Ազգ. Մարտիկեան վարժարանի):

Այս յանձնախումբին մաս պիտի կազմէ, ի պաշտօնէ, միաբանական ժողովի դի – ւանը եւս.— Աւենապետ՝ Գերշ. Տ. Տաթեւ Եպս Սարգիսեան (Առաջնորդ Հայոց Բերիոյ Թեմին), Աւենադպիր՝ Հոգշ. Անուշաւան Վրդ. Դանիէլեան (մատենա – դարանապետ եւ դիւանադպիր):

Ժողովը փակուեցաւ ժամը 9·20ին, Ա – թոռակից Հայրապետի աղօթքով:

ԴԻՒԱՆ ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացառիկ յաջողութիւն պրեվէի ֆինութեան

—o—

Պրեվէի քննութեան, Սամուէլ – Մու – րատեան վարժարանի ներկայացող 12 աշակերտներուն վրայ յաջողած են 12ն ալ: Ասոնք են.—

Առաքելեան Գրիգոր, Աբրօզեան Մկր – տիչ, Ազամեան Էռիք, Ալանեան Ստե – փան, Գասպարեան Փաթրիք, Գասպար – եան Ռուբէն, Քիւրքճեան Էռիք, Քիւրա – օղլեան Ալէն, Քիւրտեան Նորպէր, Մալ – եան Բաֆֆի, Օկլուխ Սարգիս, Սիմոն – եան Ժան–Միշէլ:

Գոհունակութեամբ կ'արձանագրենք վարժարանին ձեռք ձգած այս գնահատելի արդիւնքը:

Թեամբ: Կատարուած բոլոր առաջարկ – ները՝ գրաւոր թէ բերանացի, փոխան – ցուեցան դիւանին: Ապա՝ որոշուեցաւ կազմել յատուկ յանձնախումբ մը, որ պատրաստէ վերամշակուած կանոնագրի մը նախագիծը եւ առաւելագոյն վեց ամ – սուան ժամանակամիջոցի մը ընթացքին զայն յղէ բոլոր միաբան հայրերուն: Իսկ անոնց ըրած մատնանշումներն ու առա – ջարկները նկատի ունենալէ յետոյ, զայն ներկայացնէ միաբանական ընդհ. ժողո – վին եւ ապա, Հայրապետին առ ի պատ – շաճ անօրինութիւն:

Միաբանական կանոնագրի վերամշակ – ման Յանձնախումբի անդամ ընտրուեցան՝ Գերշ. Տաճատ Արք. Ուրֆալեան (Առաջ – նորդ Լիբանանի Հայոց), Գերշ. Արտա – ւազդ Արք. Թրթռեան (Տեսուչ Դպրեվան – քի), Գերշ. Ներսէս Եպս. Բախտիկեան (Կաթող. փոխանորդ Կիպրոսի Հայոց), Հոգշ. Զարեհ Վրդ. Ազնաւուրեան (դասա – խօս Դպրեվանքի եւ խմբագիր «Հասկ» պաշտօնաթերթի), Հոգշ. Վարուժան Վ. Հերկելեան (ուսուցիչ Դպրեվանքի եւ Ազգ. Մարտիկեան վարժարանի):

Այս յանձնախումբին մաս պիտի կազմէ, ի պաշտօնէ, միաբանական ժողովի դի – ւանը եւս.— Աւենապետ՝ Գերշ. Տ. Տաթեւ Եպս Սարգիսեան (Առաջնորդ Հայոց Բերիոյ Թեմին), Աւենադպիր՝ Հոգշ. Անուշաւան Վրդ. Դանիէլեան (մատենա – դարանապետ եւ դիւանադպիր):

Ժողովը փակուեցաւ ժամը 9·20ին, Ա – թոռակից Հայրապետի աղօթքով:

ԴԻՒԱՆ ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (368)

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Բ. ՄԱՍ

ՎՃՌԱԿԱՆ ԿԱՑԵՐ

Երբ դրան կղպանքները բացուեցան, Աքալապրինօ ունեցած ուժովը հրեց զայն եւ դրան եռեւը կուտակուած կարասի – ները մեծ աղմուկով վար թափեցան:

Դուռը կռնակի վրայ բացուեցաւ:

Ռոլան նշմարեց Աքաթիմոսը որ զինքը դիմաւորելու կուգար եւ ակռաները կափ – կափելով կը մրմնջէր.

— Ի՞նչ է, տէր իմ, դո՞ւք էք եղեր:

— Պեմպօն ո՞ւր է, հարցուց Ռոլան այնպիսի բիրտ եղանակով մը որ, Աքա – թիմոս դողալ սկսելով ինքնիրենը սա մտածումը ունեցաւ.

— Հիմա խերերնիս անիծուեցաւ...: Ի՞նչ պատասխան պիտի տամ...: Համե – րոս եւ Օվիտ, դուք օգնութեան հասէք ձեր ծառային:

Ապա, բարձրաձայն թոթովեց.

— Պեմպօն, տէր իմ, Պեմպօն...

Ռոլան բանտատեղծին թեւը սեղմելով մռնչեց.

— Ամէն կորսուած երկվայրկեանի փո – խարէն աքցանով մէյ – մէկ ակռադ պի – տի քաշեմ, թշուառական: Պատասխանէ, ո՞ւր է Պեմպօն, ո՞ւր է Պիանքան:

— Եկէք, տէր իմ, եկէք... բայց Համե – րոս վկայ, բնաւ միտքս չէի անցըներ որ զիրենք իմ տունս ընդունելով ձեր բար – կութիւնը իմ վրաս պիտի հրաւիրեմ...:

Եւ վազելով պալատին միւս ծայրը մը – տաւ:

Այս միջոցին խեղդուկ ձայն մը հեծե – ծանք մը լսուեցաւ:

— Պիանքան, Պիանքան, մռնչեց Աքա – լապրինօ Աքաթիմոսը առաջ հրելով:

— Հոս է, հոս է, պատասխանեց փե – րինայի ձայնը:

Եւ մատովը դուռ մը ցոյց տուաւ:

Աքալապրինօ այս դրան վրայ խոյանա – լով իր ուժեղ ուսերով սկսաւ հարուած – ներ տեղացնել:

Քանի մը երկվայրկեանի մէջ դրան տախտակները ջարդ ու փշուր եղան, կըղ – պանքը խորտակուեցաւ եւ դուռը փլաւ:

Երկու մարդիկը սենեակէն ներս խոյա – ցան

Գիտէք թէ ինչ սարսափելի տեսարան պիտի պարզուէր իրենց առջեւ:

Ռոլան անմիջապէս Պեմպոյի կողմէ բացուած պատուհանին կողմը ուղղուելով սարսռաց:

— Անէծք, վախած է... զայն առե – ւանգած է գոչեց:

Աքալապրինօ խեղդուկ մռնչիւն մը ար – ձակած ըլլալով Ռոլան եւին զարձաւ:

Ասոր վրայ, տեսաւ որ սենեակին ա – մէնէն մութ անկիւններէն մէկուն մէջ Պիանքա գետին փռուած էր:

Հսկան աղջիկը դիակին քով ծունկի եկած էր:

Ան ոչ խօնք մը արտասանելու համար – ձակութիւնն ունէր եւ ոչ ալ մեռելին ղըլ – չելու: Միայն իր կոկորդէն սարսափելի խորդիւն մը դուրս կ'ելլէր:

Ռոլան աշխուժիւ անոր մօտեցաւ: Պի – անքա մեռած էր:

Հերոսին բռունցքները սեղմուեցան եւ արտասուաթոր աչքերը, անէծք մը ար – ձակելու ճակատագրին դէմ, դէպի եր – կինք բարձրացան:

Ռոլան Աքալապրինոյի ուսին դպաւ. այս վերջինը գլուխը վեր բարձրացնելով ըսաւ.

— Մեռած չէ, այնպէս չէ՞: Ո՛հ, տէր իմ, ըսէք, ըսէք թէ մեռած չէ...: Պիան – քա, աղջիկս, մեռած չես այնպէս չէ՞... Ես եմ, հայրդ է... ինծի նայէ, աչքերդ բաց...: Եթէ արժանի չեմ քու հայրդ ըլլալու, եթէ չես ուզեր իմ աղջիկս ըլ – լալ, պիտի ձգեմ, պիտի երթամ, պիտի կորսուիմ աշխարհի երեսէն, բայց վայր – կեան մը բաց աչքերդ եւ պիս տեսիր, պիս, քու հայրդ, այն մարդը որուն գոյութիւն ունենալն իսկ չէիր պիտեր, այն մարդը զոր բնաւ չէիր տեսած: Չէի պիտեր, չէի պիտեր թէ Վենետիկի ամէնէն գեղեցիկ եւ ամէնէն մաքուր աղջիկը իմ աղջիկս էր, բայց հիմա պիտեմ այլեւս... այն օրէն ի վեր որ աղջիկ մը ունենալս պիտ – յայ, կեանքս բոլորովին փոխեցի եւ մի – այն, միայն քեզի համար ապրեցայ հոգ – եակս:

ՄԻՇԵԼ ԶԵՎԱԿՕ

(Շար.)

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՊԵԼՖՈՆԹԷՆԻ ԿԱՅԱՆԸ

Կապ. Խաչի կայանի առաջին խումբը կը մեկնի Շաբաթ Յուլիս 2ին: Հաւաք – ուիլ առաւօտեան ժամը 7·30ին Փորթ տ'Օրլէան, 10–12 Ավրնիւ Փոլ–Ափէլ:

Լիոնի փոքրիկները կը մեկնին Յուլիս 2ին, Շաբաթ առաւօտ ժամը 7·30ին: Հաւաքուիլ՝ 294 Ռիւ Պուալօ հայ եկե – ղեցւոյ առջեւ:

Օգոստոսի արձանագրութեանց համար դիմել 40 Ռիւ Թիւրպիլ կամ հեռաձայնել 54·99·13:

ՀԱՅԵՐ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻ Բ. ԿԱՅԱՆԻՆ

Առէջն Փափազեանի պատրաստած յայտագիրը՝ Հայերը, կը ներկայացուի Ա.Թէն 2 հեռատեսիլի կայանէն Ուրբաթ Յուլիս մէկ ժամը 18ին:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՓԷՌ – ԼԱՇԷԶԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ Ի ՆՊԱՍՏ

Պ. Գ. Պազըրճեան 10·000, Իսի–Փլամարի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւն 3000, Յ. Մխիթէվէլեան 5000, Կ. Ֆերհատեան, Կ. Մանասեան, Ա. Ոսկերիչեան, Յ. Տիարեան, Մ. Ներկիզեան, Մ. Զալոյեան, Ս. Պազըրճեան 2000ական, Վ. Նալպանտեան (Մոնաքօ), Տիկ. Մ. Թահմազեան, Գր. Ազամեան 1500ական, Ե. Շիմշիրեան, Ա. Պահատուրեան, Ս. Սանճեան, Վ. Սէրխնկիւլեան 1000ական, Մոնմորանսիի Հանդստեան տան պատըսպարեալները 773, Ս. Ակոբօֆ, Եսաեան Սանուց Միութիւն 500ական, Յ. Դ., Յ. Պոլսոն (Նիւ Եորք) 250ական, Երանեան 200, Վ. Միսքճեան 100, Լ. Վարուժեան (Լոնտոն) 80 (դոլար 43·155):

ՓՇՐԻՋ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՋ

Հինգշաբթի օր, Յունիս 30, տօն է Թարգմանչացն մերոյ Սահակայ եւ Մեսրոպայ: Այս առթիւ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՏԻՊՈՂՄԲՈՄ

Հանդստեան կոչուած զոյգ մը կամ առանձին մէկը Լիոնէն 15 քիլոմեթր հեռու պարտէզի մը համար: Փոխարէնն՝ երեք սենեակ ապահովուած է:

Հեռաձայնել.— Լիոն (78) 54–32–75

ՀԱՅԵՐԷՆ ՍՈՐՎԵՑԷՔ ՀԱՅԵՐԷՆ ՍՈՐՎԵՑԷՔ

APPRENEZ VOTRE LANGUE MATERNELLE
AVEC

LE MANUEL PRATIQUE
DE LA
LANGUE ARMÉNIENNE
OCCIDENTALE MODERNE

«ՁԵՌՆԱՐԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ»
(ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅԵՐԷՆ)

de H. KURKDJIAN

Une méthode bilingue facile, strictement progressive et à usage individuel (sans professeur)
388 pages + lexique
+ un auxiliaire utile mais non indispensable : le petit disque 33 t. « L'arménien sans maître » (enregistrement des textes du premier livret).

Disponibles aux :
LIBRARIE ORIENTALE (SAMUELIAN) : 51, rue Mr. le Prince — Paris 6e
LIBRARIE PALOUYAN : 9, rue de Trévise — Paris 9e
LIBRARIE LE PETIT PRINCE: 121, Bd. St. Michel — Paris 5e

Prix du Manuel FF 40
Prix du Disque FF 10

ԲԱՆԱԿՈՒՄ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

CAMP d'ETE de la FRA NOR SEROUND

DU 30 JUILLET AU 28 AOUT
A

Grayan le Gurp

33 Gironde — Tél. : (56) 41-43-20
Dans une magnifique pinède en bord de mer.
TARIF : pour un mois : 980 F.
Plus de 14 jours : 40 F. par jour
de 7 à 14 jours : 44 F. par jour
Moins de 7 jours : 50 F. par jour
Frais de voyage en sus

Départ collectif de Paris par autocar le Vendredi 29 Juillet

REGION PARISIENNE : Permanence pour inscrption le Vendredi de 18 à 21 h. et le Samedi après-midi de 16 à 18 h. 17, Rue Bleue, Paris 9 métro Cadet. — Tél. : 824-63-89.

REGION LYONNAISE : Renseignements et inscriptions auprès des groupes du Nor-Séround, informations auprès de M. E. Mardirossian, Tél. 72-25-91

MARSEILLE : Maison de la Culture Arménienne, 12-14, Rue St. Bazile

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒԼԻՍ 3, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ
44–50, Ավրնիւ Շարլ տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ
avec la participation de
BERNARD DEDEDJIAN, accompagné de ses chanteurs-musiciens : José SOLERO et Lazare KOPIKIAN et du chanteur NORAIR
Folklore arménien, grec, espagnol, sud-américain, etc...

Աւանդական հայկական չամփուռով խորոված եւ ճոխ պիւֆէ:
ԹՈՄՊՈՂԱ արժէքաւոր առարկաներով
Սեղանները ապահովելու համար դիմել Աղքատախնամի կեդրոնը՝ 878–02–99
Անձրեւի պարագային ապահովութիւններ ձեռք առնուած են:
Ծանօթ.— *Մոնմորանսի երթալու համար չոգեկառք առնել կառ. տիւ Նոռէ եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամը), անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթոպիւսով կրոլէի կայարանը իջնել:*
կարեւոր.— *Փափաքելի է որ ամէն ոք տեղւոյն վրայ ծախսէ, կը յանձնարարուի ուտելիք չբերել:*
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22
Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի համելի օր մը անցընելու:
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

GRANDE FÊTE CHAMPÊTRE

Organisée par le Club des Arméniens de Grenoble, le Dimanche 3 Juillet, dans le Parc du Château BERANGER à SAS SENAGE, de 10 heures à 21 heures, avec l'Orchestre SAYAT NOVA.
AMBIANCE, FOLKLORE, etc.

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Իսիի Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Ուրբաթ, Յուլիս 1, ժամը 20·30ին սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսական Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ:

Նիւթ՝ Հայկական Հարցը եւ միջազգային դիւանագիտութիւնը 1878էն 1918: Յուլիս 1, Ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20·30ին:

Կը դասախօսէ՝
ԱՐԹԻՒՐ ՊԱՅԼԷՐԵԱՆ
(Պատմութեան գիտութիւններու Տոքթ.)
Փաստաթուղթերու լուսարձակում:

118 rue de Courcelles — PARIS 17e

UGA ARDZIV MARSEILLE

Grande Fête Champêtre
Annuelle

Au Parc des Loisirs de Valabre
Dimanche 3 Juillet toute la journée
— *Danses folklorique arméniennes avec la troupe de danse ANI de la Maison de la Culture Arménienne.*
— *GRAND BAL avec l'orchestre KOTCHARI*
Concours de boules — Jeux d'enfants — Buffet — Chich kébab
ENTREE LIBRE

Meeting d'information

SUR LA REPRESSION EN U.R.S.S., TCHECOSLOVAQUIE, POLOGNE, ROUMANIE, ARMENIE, BULGARIE.

Comité pour la défense des emprisonnés politiques en URSS, Comité du 5 Janvier pour une Tchécoslovaquie libre et Socialiste, Comité de soutien aux travailleurs Polonais, Comité français pour la défense des Droits de l'Homme en Roumanie, Comité contre la répression en Bulgarie, Groupe pour les prisonniers de Vladimir « Libération arménienne »

La plupart de ces comités sont regroupés dans le Comité de Coordination de l'Appui aux Luttes des Peuples des Pays de l'Est et de l'URSS (CALPEU).

MERCREDI 29 JUIN A 20 H. 30
PALAIS DE LA MUTUALITE, SALLE B
premier étage

ԱՄԱՍԻԱՅԻՆԵՐՈՒՆ

Մարսէյլի Սմասիոյ Հայրենակցական Միութեան տարեկան հոգեհանդիսաը հին եւ նոր մեռեալներուն, Յուլիս 10, կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին Փրատոյի մայր եկեղեցին: Կէսօրին հաւաքական ճաշ, Գիւժէի ծանօթ անուառը (թուլոնի համբուն վրայ):
Ճաշը միասին բերել:

Ի ՆՊԱՍՏ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

12ՐԴ ՅԱՆԿ

Անդրէասեան Լօրիս 20·000 Ֆր., կիրակոսեան Խոսրով 500, Օսմանճեան Թորոս 300, Գուրմանեան Յովհաննէս 280, Փափազեան Գրիգոր 250, Խաչիկեան Ալպատ, Նազարեան Վահէ 200ական, Գարաօղլանեան (Քաչան), Մուսայեան կի (Ծրէն), Կարապետեան Ժան, Օհանեան, Զերչեան Գոլէթ, Փէքմէզեան (Պանեէօ) 100ական Տ. Վլիպոզ, Գալայճեան Ժան-Փիէր, Կոչեան Զաւիկ, Նաւասարդեան (Քաչան 50ական, Շահանեան Տիգրան, վոքրիկներ՝ Յոդիկ եւ Մեղրիկ 10ական:*

Գումար 22·550
Նախկին գումար 136·472
Ընդհ. գումար 159·022

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ա. ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ԶՈՒՆՑՈՂ ՄԱՐԴԻԿ

VIENT DE PARAITRE

Des hommes sans enfance

D'ANTRANIK ZAROUKIAN
Traduit de l'arménien *par Sarkis Boghossian*
Les Editeurs Français Réunis, Paris

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

VOYAGE EN BULGARIE

organisé par le Comité des Jeunes de Paris
du 6 au 20 Août 1977
Séjour à Sables d'Or, près de Varna
Hôtel Sirène — pension complète
Participation :
membres 2.300 F.
non-membres 2.400 F.
(*Services sportifs, excursions et spectacles folkloriques sont compris*)

Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles Paris 17

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
30
JEUDI
30 JUIN
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋԱԳԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

52րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·889

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

52e ANNÉE — N° 13.889

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԱՐԱՏԵՆ ՖԻՖԹ ԷՎԸՆԻԻ

—o—

Մրցանիչ մը եւս հաստատեցինք ազգովին, մեր այլազան եւ բազմաթիւ մրցանիչներու չարքին՝ երեւակայական թէ լրական: Բայց այս մէկը տխուր է: Այսպանելի այնքան, որ ըոլորիս եղբակցութիւնն ալ կ'ըլլայ նոյնը.— Իցի՛ւ թէ հաստատած չըլլայինք կամ՝ այս մրցանիչին պէտք չունէինք:

Ազիւրը ամերիկեան է եւ պաշտօնաթան առեալներու վրայ է հիմնուած: Կը թիւ Ուաշինկթընի պատրաստած Թղթածրարին՝ Պելկրատի խորհրդաժողովին համար: Ամերիկացի ծանօթ լրագրող ձէյմս Ռէսթընն, հիմնուելով այս Թղթածրարին վրայ կ'ըսէ, թէ 1976ին Մ. Նահանգներ հաստատուելու համար ելքի պտօնութիւն ստացած են 2·574 խորհըրդային քաղաքացիներ, երբ նախորդող տարիներուն այդ թիւերը դէպի ետ ատիճանական կարգով նուազ եղած են: Ցաւելումին դիմաւոր պատճառը, կ'ելլ թակացնէ լրագրողը Հերբըլտ Թրիպհիւնի մէջ, Հայերու մեկնումն է Խորհ. Միութենէն, քանի անոնց «խանդավառութիւնը Խորհ. Միութեան նկատմամբ եւ փոխարարձաբար փոքր ի շատէ սահմանափակուած է»:

1976ի ելքի արտօնութիւններուն (2·574 վիզա) 69 առ հարիւրը, — եւ ասիկա ձշդիւտ տոկոսն է, — Հայերուն վերապահուած է: Ամէնէն բարձրը, ուրկէ նաեւ մրցանիչի մը հաստատումը:

Օտարը՝ Ամերիկացին, որ ծանօթ չէ մեր ժողովուրդին ազգային մտահոգութիւններուն եւ քաղաքական ձգտումներուն, մեզ եւս ուրիշներու՝ հրեայ, ուկրէն, վերման եւայլն չարքին դասելով եւ ընդհանուր երեւոյթն ու թիւերը նկատի առնելով կրնայ « յառաջդիմութիւն » որակել ասիկա, քանի կը համապատասխանէ Հելսինքիի խորհրդաժողովին տրամադրութիւններուն: Մարդկային տարրական իրաւունքներուն: Երթեւեկի եւ կայքի ազատութեան:

Բայց հիմնական տարբերութիւնը կը ըլի հոնկէ, որ մինչ Եկատերինէ կայսրուհին օրով Գերմանիայէն Ռուսիա հաստատած Գերմաններու յեռնորդներն են, որ այսօր իրենց հայրենիքը կը վերադառնան, մինչ զարերով հալածական Հրեաներն են, որ իրենց աւետեաց երկիրը կ'ուզեն տեսնել, անդին՝ արտագաղթող Հայերը պարզապէս կը լքեն մայր հողը՝ օտար ափերու վրայ մնայուն կայք հաստատելու համար:

Պատմութիւնը երբեք չներեց Սէնեքերիմ Աբծրունիին, որ 1021ին հեռացաւ Վասպուրականէն՝ տասնեակ հազարաւոր հպատակներով, արքունիքով, «Թող զկաթողիկոսութիւն»:

Ազատագրական գօտեմարտերու ամէնէն բուռն եւ եռուն չրջանին, Տարօն աշխարհի «Պարոնը»՝ Ռուբէն, նախնադարեան ըմբռնումով պատիժներ սահմանեց անոնց, որոնք կը մտադրէին ընդմիշտ հեռանալ իրենց տուն ու տեղէն:

Եւ դեռ ժամանակակից տարեգրու թեանց մէջ կը հնչէ Ակնունիի սրտառուչ կոչը՝ «Դէպի Երկիր»:

Հանգամանք մը, որ ոչ միայն չկորսընցուց իր արժէքը, այլեւ տարիներու ընթացքին, յատկապէս Մեծ Եղեռնէն ետք, աւելի կշիռ ու տարողութիւն ստացաւ:

Մենք չե՛նք, որ պիտի ժխտենք խորհրդային վարչակարգին ոչ — ժողովրդավար նկարագիրը: Աւելին՝ մենատիրական բնոյթը: Հին թէ նոր Սահմանադրութիւններու մէջ այնքան չլացուցիչ, համայիչ տարազներով բանաձեւուած ազատու թիւնները, պիտենք, թէ սահմանուած են մեռեալ տառ մնալ, ցորչափ միակ կուսակցութեան մը եւ անոր գլուխն ալ միակ անձի մը մենատիրական յաւակնութիւնները գերիշխող կը մնան:

Բայց մեր մամուլին մէջ ըսուած ու կրկնուած է, թէ վարչակարգերը, պատմութեան անվիճելի դատակնիքով, երբեք մնայուն չեն, մանաւանդ, երբ անոնք բռնատիրական են: Խաղաղ թէ արմատական փոփոխութիւններով սահմանուած են բարեփոխութիւնները կամ՝ իսպառ չքանալու: Մնայունը, յաւերժականը, ժողովուրդներն են, ազգերը, ինչպէս նաեւ հայրենիքները:

Այս մեկնակէտը հիմ առնելով՝ հայրենիքի զօրացումը, մանաւանդ ազգային թիւի յարաճուն աճով, ամէն Հայու ճակատին պարտքը կը մնայ:

Այս տողերը ապահովաբար չգրուէին, եթէ մեր ժողովուրդին ընդհանուր համրանքին միայն 41,6 տոկոսը չապրէր Հայաստան եւ 58,4 տոկոսը օտար երկիրներ՝ խորհրդային Հանրապետութիւններէ մինչեւ հեռաւոր Ամերիկաները, առանց մոռնալու Մերձ. Արեւելքը, Եւրոպան եւ այլուր:

Ապահովաբար չգրուէին նաեւ, եթէ մեր հողին վրայ համախումբ ապրող, պատկառելի թիւ ներկայացնող ժողովուրդ մը ըլայինք:

Կը հաւատի, ուրեմն, թէ մենք պարտաւոր ենք գործելու իւրաքանչիւր միտումին վրայ՝ հայապահպանման տեսակէտով:

Բայց ունինք նոյնպէս քաղաքական ձգտումներ, որոնց կարգին՝ հողային պահանջներ: Հետեւաբար մայր հողի մեր թիւին աճով կը ծանրանայ նաեւ մեր կշիռը միջազգային թատերաբեմին վրայ: Մեր կարելիութիւնները կը դառնան առաւել հասանելի:

Անտեսել այս զոյգ իրողութիւնները, կը նշանակէ կոյրզկուրայն քալել՝ անհապատակ: Դառնալ անհեռատես:

Ահա թէ ինչո՛ւ դէմ եղած ենք եւ պիտի ըլլանք միշտ արտագաղթին:

Թող ամէն մարդ մեզի հետ համաձայն չըլլայ եւ չե՛ն մանաւանդ անոնք որ օժանդակած են այս «մրցանիչ»ին եւ իրաւունք չեն տար ազատ երկինքներու տակ ապրող Հայերուս դատ տալ անոնց որ չկրցան տոկալ ազատութենէ զուրկ երկինքի մը տակ, թէկուզ ան ըլլայ հայրենի երկինք: Բայց մահմետական խաժամուժի բռնութեանց իսկ տակացինք՝ կառչելով մեր հողին:

Ցետնորդ սերունդնե՞րն են, որ, այսօր, անհամեմատ բարւոք պայմաններու տակ պիտի լքեն տուն ու տեղ եւ հաստատուին օտար ափեր:

Երբ Աբրահամ կարելի է տեսնել՝ Ֆիֆթ էվընիւներ կրնանք ուրիշներու ձգել:

Ժ. Մ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵՐՁԱՒՈՐ-ԱՐԵՒԵԼՔ

—o—

ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ ԿՐԿԻՆ ԼԱՐՈՒՄ Է

Քանի մը օրէ, կացութիւնը ծանրացած է Լիբանանի մէջ, դէմհաւորաբար հարաւը, ուր բախումները ծաւալ առած են: Ռմբակոծութիւններն ալ աստիճացած են թէ՛ քրիստոնեայ թէ՛ իսրայէլեան կողմէն: Առանց դէմհաւոր նշանակէտը կը նկատուի Նապաթիէ որու 40 հազար բնակչութեան 70էն 80 առ հարիւրը արդէն իսկ փախած է: Այս քաղաքը Պաղեստինացիներու կեդրոնատեղին դարձած է այն օրէն, երբ Պէյրութի կռիւները վերջ գտան եւ Պաղեստինցիք դէպի հարաւ քաշուեցան: Մթնոլորտը աւելի լարուած է ի տես իսրայէլեան օդային ուժի միջամտութեան:

Պէյրութի մէջ ալ որոշ լարուածութիւն կը տիրէ քանի միջադէպեր պատահած են պաղեստինեան սուրիամիտ (Սայքա) ուժերու եւ «մերժումի ճակատ»ի (իրաքամիտ) տարրերու միջեւ: Այս կռիւները տեղի ունեցած են Պուրճ Պարաճնի, օդակայանի ճամբուն վրայ եւ տարածուած են մինչեւ մերձաւոր Շաթիլա եւ Սապրա գաղթականները: Խաղաղապահ ուժերու կարճ զեկոյց մը կը ճշդէ որ խաղաղութիւնը վերահաստատուած է բայց եւ այնպէս 15 մեռեալ կայ: Մօտակայ տուները բնակողները մէկ գիշեր հեռացած են իրենց բնակարանէն եւ վերադարձած յաջորդ օրը բայց եւ այնպէս զոհ ծունէութիւնը զանդաղ է ըլլանին մէջ:

× Արտաքին նախարար Ֆուատ Պութրոս (նաեւ Պաշտպանութեան) Աղեքսանդրիա զբիտ գացած է Սատաթին հետ տեսնուելու համար, Սատաթ Աքաբա եւ Քուէյթ ալ պիտի երթայ: Աղդէն խօսակցութիւններ ունեցած է Դամասկոս:

× Լիբանանի Ազգ· պլոքի նախագահը Ռէմոն Էտէ յայտարարութիւն մը ըրած է Մոնթր, նոյն թերթին մէջ լոյս տեսած (Ճունիս 26–27) Սուրիոյ նախագահին յայտարարութեանց առթիւ, ուր Ասատ կ'ըսէր թէ Միացեալ Նահանգները պատասխանատու էին Լիբանանի կոտորածին: Էտէ կ'ըսէ ի մէջ այլոց·— «Սուրիոյ նախագահը ճիշդ մարդն է անշուշտ որ կրնայ այսքան ծանրակչիռ ամբաստանութիւն մը ընել Միացեալ Նահանգներու դէմ բայց չըսեր թէ «Լիբանանի մասնահատման ձգտող ամերիկեան ծրագրին» գլխաւոր գործակիրներէն մէկը եղաւ»: Էտէ կ'աւելցնէ նաեւ. «Ինչ որ սուրիացի նախագահը չըսեր նաեւ՝ թէ կը փորձէ իրագործել «Մեծ Սուրիա»ն կցելով Լիբանանը կամ մաս մը, եւ առնելով 1920ին Ֆրանսայի միացուցած հողերը եւ որոնք Լիբանանի մաս կը կազմէին 1861էն առաջ»:

×

Ամբողջ չրջանին մէջ մթնոլորտը լարուած է արդէն Ուաշինկթընի յայտարարութեան առթիւ: Արտաքին նախարարութիւնը արդարեւ չոր կերպով իր բանբերին միջոցաւ ճշդեց որ Իսրայէլի վարչապետին խօսքերը Այոր յորդանանի հողերուն վրայ Իսրայէլի բացարձակ իրաւունքներուն մասին նախապայմաններ են, որոնք կրնան ձախողեցնել բանակցութիւնները՝ Իսրայէլ ալ անմիջապէս հակազդեց յայտարարութիւնով մը ճշդելով թէ Պեկին եւ Մոչէ Տայեան (Արտաքին նախարար) պատրաստ են ժընեւ երթալու առանց որեւէ նախապայմանի:

× Երուսաղէմի քաղաքապետը յայտարած է Մոնթր թղթակիցին թէ Իսրայելացիք կ'ուզեն Երուսաղէմի մէջ խաղաղ համակեցութեան մը պայմանները ստեղծել:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏՈՒՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ)

ՀԻՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹԻ ՄԸ ՄԷԿ ԹԻՒԸ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ

1936ին Մոսկուայի մէջ կը հրատարակուէր «Խորհ. Միութիւնը կը կառուցանէ» անունով ամսաթերթ մը, անդլերէն, զոր Հայաստան վերաղարձած ընտանիք մը հետը բերած եւ յանձնած է «Արմէնփրէս»ի թղթակցին: Ամսաթերթը որ լոյս տեսած է Մաքսիմ Գորկիի նախաձեռնութեամբ, արձագանգ հանդիսացած է խորհրդային երկիրներու ժողովուրդներու կեանքին: 1936ի թիւերէն մէկը նուիրուած է Հայաստանի՝ խորհրդային իշխանութեան հաստատման 15ամեակին առթիւ: Այդ թիւի կազմին վրայ նշուած է վախթանգ Անանեան իբրեւ խմբագիր: Այդ առթիւ հետեւեալ բացատրութիւնը տուած է հայ գրողը, 1935ին, « Խորհ. Միութիւնը կը կառուցանէ» ամսաթերթը ինծի յանձնարարեց պատրաստել այդ թիւը: Նկարիչ — Թղթակից Ազամ Շտերենբերգի հետ, որ յատկապէս եկած էր Մոսկուայէն, չրջեցանք Հայաստանի բոլոր չրջանները եւ պատրաստեցինք բացառիկ թիւը»: Ամսաթերթին մէջ հրատարակուած է Քանաքեռի ջրելեկտրակայանի նկարը, որուն տակ գրուած է՝ Քանաքեռի ջրելեկտրակայանի եւ Սեւան–Հրազդանի կայանները այժմ կ'արտադրեն 450 միլիոն քիլովաթ ժամ էլեկտրուժ: Իսկ ներկայիս Հայաստանի էլեկտրակայանները, որոնց կարգին նաեւ հիւլէական կայանը, 10 միլիառ քիլովաթ ժամ էլեկտրուժ կ'արտադրեն: Բացառիկ թիւին մէջ լայն տեղեկութիւններ կան այդ տարիներու Հայաստանի արդիւնաբերութեան բոլոր ճիւղերու մասին՝ հանքերու, քիմիական, հիւսուածեղէնի, անուռդի եւն.:

Քաւի մը տողով

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒ (Ժխտաբարիէն) քարտուղարը՝ Սուասոն յայտարարեց թէ համաձայն չէ որ Ճուլիս 10ին մեծամասնութեան ժողով մը ըլլայ: Աճապարելու պէտք չկայ ըսաւ եւ պէտք չէ գումար ուի չփոթութեան եւ խուճապի մէջ:

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Մշակոյթի նախարարութիւնը ընդեց Իլիա Կլազունովի մէկ ցուցահանդէսը, որ պիտի բացուէր Մոսկուա Ճուլիս 27ին: Արդէն չաթաթ մը յետաձգուած էր եւ նկարիչը որ անորոշ նկարագրի տէր մէկն է, մերժած էր որ ցուցահանդէսը տեղի ունենայ եթէ հոն չկարենայ ներկայացնել հսկայ պաստառ մը (3×6) որ կը կոչուի «Ի· զարու խորհուրդները» և զոր իր գլխաւոր գործը կը նկատէ: Այս պաստառը կը ներկայացնէ յաւիտենական Ռուսիան (կ'ուզէ այդպէս ըլլալ գոնէ), արքայավայել Քրիստոսի մը առջեւ են բազմաթիւ անձնաւորութիւններ, որոնցմէ ոմանք ջնջուած են խորհրդային պաշտօնական պատմութենէն·— Նիկոլա Բ, որ կը զրկէ արիւնլուայ ցարեվիզը, Ռասպուտին, Լենին, Տրոցկի, Ստալին, Խրուշչեւ, Սոլժենիցին: Անկման խորհրդանիշներն են Մալեվիչ, Փիքասօ, Սարթր, Ամաթրոնկ, Քենըտի, Մարլին Մընրօ, Պիթիըլսները եւ անանուն սրբիփթիզէօզ մը: Այս գործը նախատական նըկատած է, մնաց որ տեսնողներուն համաձայն գեղարուեստական չատ միջակ օրակ մը ունի:

ՆՉՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ՏԵՍՆԵԼ Վ-ԿՈՒՆՋԻՆ ԿԱՄ. ՄԱՏՈՒՑԱԾ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԻ ՀԵՏԵՎԱՆՔՈՎ ՀԱՅՏՆԻ ՉԵՂԱ

(Ի· իր վերջին մասը)

Մեր հայրն էր մի քանի տարի առաջ, երբ ես ու Ռուբենը դեռ փոքր էինք, ասում էր, որ մեր ընտանիքում ոչ ոք չի կարող ինձ հետ մրցել ուտելու մեջ։ Ես ուտում էի ինչքան ուզում էի, ու ինչքան ուզում էի, ինձ ոչ ոք չէր կշտացնում։ Ես ուտում էի, ուտում էի, ուտում էի, ու ինչքան ուտում էի, այնքան ավելի էի ուզում ուտել։ Ես ուտում էի, ինչպես ուտում են ոչ թե մարդիկ, այլ ինչ-որ գազաններ

կայ եղան 800 անձեր: Սկաուտները պատրաստած էին ճաշերը, իսկ խմբապետները՝ առաջնորդութեամբ ընդհանուր պետ Վաչէ Տօնապետեանի, յանձն առած էին օրուան յայտապրին եւ գաշտահան – դէպի ղեկավարութիւնը: Հանդէսը տեւեց մինչեւ ժամը 21: Ներկաները անցեալ ուրախ օր մը եւ ծանօթացան Հայ Ազգային Լիոնի ընդհանուր գործունէութեան – Ազիներու եւ գնահատանքի թան:Շնորհաւորելի եւ գնահատանքի արժանի են հաւաքոյթը կազմակերպողները:

ԱՖՈՐՎԻԼ

Յունիս 12, կիրակի, Ալֆորվիլի ընդ. եւս կազմակերպած էր տարեկան ընդհանուր ժողովը, քաղաքապետին կողմէ գրաւոհանդէսը, գաղութային կոմիտէի պատմագրուած զեկոյցի մը պարտէզնե – րուն մէջ: Պատրաստուած էր նաեւ ընդ. գործունէութիւնը ներկայացնող ցուցադրութիւն մը՝ նկարներով եւ տեղեկութիւններով: Նոր արձանագրուած պաուններ կատարեցին իրենց երգումը, պատիներ տացան իրենց նոր աստիճաններ՝ ընդհ. պետէն: Յաջող հանդէս մը՝ նոր պիճիկով, զանազան խաղերով եւ ժպտումներով: Վկայութիւն մը՝ Ալֆոր – վիլի ընդհանուր կենսունակութեան մասին:

ԹՈՒՐԻՆ–ԻՍԻ

Յունիս 18ին երեկոյեան Փարիզի ընդ. խմբապետները եւ խմբապետուհի – ները կազմակերպած էին երեկոյթ – պատանդէս մը, զվարճութեամբ լցուած պահ Միշէլ Ազագեանցի եւ իր օգնականներուն: Երեկոյթը՝ որ կազմակերպած էր ի նպաստ Հայ Արիներու Միութեան մանակցութեան Քանատայի հարաւարեւելեան համագումարին, տեղի ունեցաւ Իսիի նորակառոյց եկեղեցւոյ հանդիսարահին մէջ, որ ծայրէ ծայր լեցուած էր: Զուարթ մթնոլորտ մը ստեղծուեցաւ հայկական եւ երգչախումբով եւ երգերով, որոնք տեւեցին մինչեւ ուշ ժամը մէկը: Տիպար երեկոյթ մը, արժանի ընդհանուր ուշադրութեան:

ՔԱՆԱԴԱՅԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Յունիս 17ին տեղի կ'ունենայ սկաուտական չարժման միջազգային համագումարը Քանատայի մէջ (Մոնրէալ), մասնակցութեամբ մօտ հարիւր երկիրներու պատուիրակութիւններու: Հայ Արիներու Միութիւնն ալ, ինչպէս միշտ, կը մասնակցի համագումարին ինը պատուիրակներով: Համագումարը պիտի տեւէ ութ օր: Առիթէն օգտուելով, հայկական պատուիրակութիւնը առիթը պիտի ունենայ ծանօթանալու Մոնրէալի հայ գաղութին, տեղւոյն հայ սկաուտական խմբը կը պատրաստուի արդէն եղբայրական ընդունելութիւն մը կազմակերպելու Փարիզի հայկական պատուիրակութեան համար:

Կը յուսանք մասնակցիլ յաջող համագումարի մը, անգամ մը եւս Հայութեան արժանի պատուիրակութեամբ մը:

Հ. Ա.

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՅԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

—o—

Փարիզի կեդրոնական Սանուց Միութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը տեղի ունեցաւ, Յունիս 11 Շաբաթ օր, Եան'ց ակումբի սրահներուն մէջ:

Ժամը 16·30ին, օրինական մեծամասնութիւն գոյացած ըլլալով, ժողովը բացաւ նախագահ Պերճ Ճէզվէճեան որ նախ շնորհակալութիւն յայտնեց Եան'ցի վարչական անդամներուն որոնք անդամ մը եւս, սիրայօժար կերպով, Կեդրոնականցիներու տրամադրութեան տակ դրած էին հայրապահպանման իրենց ղեկեցիկ բոյնը:

Նախագահը շնորհակալական երկրորդ խօսքը ուղղեց 40ի մօտ ներկաներուն որոնք իրենց ոգիին թելադրանքով յարգած էին տարեկան ժամադրութիւնը, հաւաքարար քննելու համար Սանուցի մի – ամեայ գործունէութիւնը եւ լսելու վարչութեան հրապարակային ամբողջական հաշուետուութիւնը:

Ճէզվէճեան խղճի պարտք կը զգար նաեւ յայտնել իր շնորհակալութիւնները վարչական ընկերներուն որոնք տարի մը առաջ ազնուութիւնը ունեցած էին զինքը նախագահ վերընտրելու եւ իրենց թանկագին գործակցութեամբ եւ հասկացո – ղութեամբ զիւրացուցած իր պատասխանատու պաշտօնը:

Անդամներու եւ փոխանորդաղթերու ստուգումէն վերջ օրուան նախագահ ընտրուեցաւ Վարդան Օպինեան, իսկ քարտուղար Զարեհ Սարեան:

Բարոյական հաշուետուութիւնը (կուտանք առանձին) ըրաւ քարտուղար Վահան Նաւասարդեան: Ըստ նիւթական հաշուետուութեան զոր ըրաւ գանձապահ Րոպէր Ազամեան, մէկ տարուան մէջ 7ով բազմապատկուած էր Միութեան պահեստի գումարը:

Ժողովականներու անվերապահ գնահատանքին արժանացած տեղեկագիրներ – րու ընթերցումէն վերջ, ճէզվէճեան ներկայացուց վարչութեան հաւաքական հրաժարականը: Կեդրոնականցիներու յատուկ եռանդով մօտաւորապէս չորս ժամ տեւեցին վիճաբանութիւնները, կարծիք – ներու փոխանակութիւնները եւ հրաժարականի վարչութեան հանդէպ զովաբանական արտայայտութիւնները:

Դպրոցաշինութեան հարցն էր որ ամէնէն աւելի կը յուզէր ներկաները որոնց ամէնուն ալ վիճակն էր չատով իրականացած տեսնել Կեդրոնականցիներու երազը, արդիական մանկապարտէզի ձեռնարկով մը:

Դժուար էր քանի մը ժամուան մէջ լուծել բոլոր խնդիրները ազգապահպանման հարցին չուրջ եւ վերջացնել վիճաբանութիւնները, բարեբախտաբար օգնութեան կը հասնէր ժամանակը եւ կը ձեռնարկուէր նոր վարչութեան ընտրութեան: Գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրուեցաւ.— Ալիքսանեան Ալիքսան, Ազամեան Րոպէր, Թիւզմէճեան Արման, Իլնէճեան Ստեփան, Ղազարեան Գլակ, ճէզվէճեան Ստեփան, Ղազարեան Գլակ, ճէզվէճեան Տաքէսեան Անդրանիկ եւ Փանոսեան Նորայր:

Օրուան նախագահը Վարդան Օպինեան որ ձեռնհասօրէն վարեց ժողովը ժամը 20ին փակուած յայտարարեց խանդավառ ծափահարութիւններու մէջ:

Նորընտիր վարչութիւնը Յունիս 21ին, իր կեդրոնատեղիին մէջ, միաձայնութեամբ դիւանը ընտրեց հետեւեալ կազմով.— Նախագահ ճէզվէճեան Պերճ, քարտուղար Նաւասարդեան Վահան, գանձապահ Ազամեան Րոպէր:

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԸՆԿ. ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԶՈՊՈՅԵԱՆԻ

ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

—o—

Անձրեւոտ, տխուր այս ամրան առաջին օրը մեր հոգիները իրապէս տխրեցան: Ընկ. Մարտիրոսին մահը անսպասելի էր ու ցնցող, անհատատալի՝ հեռուէր ու մօտիկ իր սրտակիցներուն, գաղափարի իր ընկերներուն համար:

Ընկ. Մարտիրոսը բնիկ Ամիամանցի էր, իր ծննդավայրին պէս մեզմ ու անոյշ· բայց ի՜նչ բուռն, ի՜նչ «կատաղի» Հայ՝ իր հոգիով: Ծնողքը հայր մը՝ որ լատինոյն դաստիարակութիւն մը տուաւ իր չորս զաւակներուն, հետամուտ՝ որ զառնան նուիրեալ, գաղափարապաշտ: Հա – ւատաւոր եւ անձնուէր Դաշնակցական, միակ հարստութիւնը որ կտակեց իր զաւակներուն այն էր՝ որ հաւատարիմ մնան Հայութեան եւ Հայ Դատին:

Տանջուած ու չարչարուած որբ, կեանքին մէջ եղաւ աշխատասէր, ընկերասէր, հիւրասէր: Սակաւախօս՝ բայց միշտ ժպտուն, զոհաբերող, բարեսրտութե՛ամբ տեսակ մը հոգեկան գեղեցկութիւն մը կը կրեր իր մէջ:

Իրապէս անսպասելի էր իր մահը: Տակաւին նոր պիտի վայելէր իր զաւակներուն ու թոռներուն համբուրած ներկայութիւնը՝ իրրեւ իրաւ, արժանի նահապետ:

— Հիմա, երբ չկաս այլեւս, ես ի՞նչ ըսեմ քեզի, ընկ· Մարտիրոս:

Վիշտն գրեթէ ամբողջ Հայութիւնը հեռուեցաւ տխուր, դաղափիլ՝ որովհետեւ կը սիրէր քեզ՝ ինչպէս դուն սիրեցիր զանոնք, անխտիր:

Այս կսկծուր խօսքերը իրրեւ քանի մը վայրկ ծաղիկ դերեզմանիդ վրայ՝ Դաշնակցական հեռուէր ու մօտիկ ընկերներուդ կողմէ:

Հողը, սիրելի ընկ· Մարտիրոս, թող չճնշէ քու արդէն խակ գլխուածի, որբի, տատապածի ոսկորներուդ:

Ս· ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

—o—

Թեան: Գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրուեցաւ.— Ալիքսանեան Ալիքսան, Ազամեան Րոպէր, Թիւզմէճեան Արման, Իլնէճեան Ստեփան, Ղազարեան Գլակ, ճէզվէճեան Ստեփան, Ղազարեան Գլակ, ճէզվէճեան Տաքէսեան Անդրանիկ եւ Փանոսեան Նորայր:

Օրուան նախագահը Վարդան Օպինեան որ ձեռնհասօրէն վարեց ժողովը ժամը 20ին փակուած յայտարարեց խանդավառ ծափահարութիւններու մէջ:

Նորընտիր վարչութիւնը Յունիս 21ին, իր կեդրոնատեղիին մէջ, միաձայնութեամբ դիւանը ընտրեց հետեւեալ կազմով.— Նախագահ ճէզվէճեան Պերճ, քարտուղար Նաւասարդեան Վահան, գանձապահ Ազամեան Րոպէր:

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Շարլ Ազնաւուր Պէյրութի մէջ

ԽՈՐԷՆ Ա· ԿԸ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐԷ ԶԻՆՔԸ

—o—

Շարլ Ազնաւուր Յունիս 14ին Պէյրութ գացած է երգահանդէսներ տալու համար: Ճաշերուն օրն իսկ չրջապատուած է լիբանահայ գրեթէ բոլոր միութիւններու եւ մամուլի ներկայացուցիչներով եւ անոնց հետ անցուցած՝ հայկական հաճելի օր մը: Այսպէս, Լիբանահայ Օդն· Ուսչի Շրջ· Վարչութիւնը հայկ· տոհմիկ ճաշերով ընդունելութիւն մը կազմակերպած է ի պատիւ Ազնաւուրի՝ «Արա Երեւանեան» ժողովրդային տան մէջ: Ներկայ եղած են պետական հայ երեսփոխանները, միութեանց եւ մամուլի ներկայացուցիչներ: Ճաշի պահուն խօսք առած են Օգն· Ուսչի Շրջ· Վարչութեան տեսնապետուհին՝ Ա– լին Փափազեան, Համազգայինի Կեդր· Վարչութեան կողմէ Տոքթ· Եղիկ Գոն – եալեան եւ Թէքէեան մշակութային միութեան կողմէ Համբարձում Գումբուեան, որոնք վեր առած են Շարլ Ազնաւուրի արժէքն ու արժանիքները իրրեւ հայ երգիչ:

Կէսօրէ ետք, Ազնաւուր այցելած է Անթիլիասի կաթողիկոսարանը, ուր Ջերմ ընդունելութեան արժանացած է Ուրբէն Ա· եւ Գարեգին Բ· Կաթողիկոսներու եւ միաբանութեան կողմէ: Հանդիպումի ա – ւարտին Ուրբէն Ա· Կաթողիկոս Կիլիկեան Մեծ Ուսչի Իշխանի չքանչանով պարգեւատրած է Ազնաւուրը, իրրեւ գահատանք մշակոյթի կալուածէն ներս արձանագրած անոր նուաճումներուն:

ՀԱՅԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Մարսէյլի Վասպուրականցիներու դաշտապտոյտը

Մարսէյլի Վասպուրականցիներու երեսատարդաց յանձնախումբը, հայրերու տօնին առթիւ, Յունիս 19ին, հայրենակիցներու համար դաշտապտոյտ մը կազմակերպած էր՝ Մարսէյլէն 70 քլմ· հեռաւորութեան վրայ գտնուող Լա Պաթիտ տը Ժուրտան, Հայ Արեւոյչներու բանակավայրը:

Առաւօտեան ժամը 9ին արդէն առաջին կառքերը կը հասնէին տեղւոյն վրայ: Ժամը 12·30ին բոլորը հաւաքուած էին ղեկաններու չուրջ, ուր ստեղծուեցաւ ընկերական ջերմ մթնոլորտ մը: Ուրախ – վառ մէկ պահուն, ներկաներու անունով փոքրիկն Արմէն Հրաչեանի ձեռքով, հայկական Հանրապետարանի Ս· Հաւորը նուիրուեցաւ Վասպուրականցիներու նահապետին՝ Պ Վարդան Պանտիկեանի, որ 32 տարիներէ ի վեր կը վարէ Հայր· Միութեան նախագահութիւնը:

Ապա, օրուան սեղանապետը՝ Ալիքսան Բաբայեան, եւ Օրդեկեան, Զորպաճեան, Բաբայեան, Օհանեան՝ իրենց նուագախումբով հաճելի եւ ուրախ պահեր պարգեւեցին ներկաներուն: Մինչեւ ուշ առեն հայկական պարերն ու երգերը անպակաս եղան:

Ա· ԽԼՈՑԵԱՆ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ՈՐԴԱՆԵՐՈՒ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

Հայաստանի բնութեան պետական թանգարանին մէջ բացուած է որդանները (քաքմիւս) ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են շուրջ 300 ընտանիքի աւելի քան հազար բոյսեր՝ որոնք ի մի բերուած են անձնական հաւաքածոներէ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (369)

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Ք· ՄԱՍ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐ

Հոս խօսքը կտրեց եւ Ռոլանի երեսը նայելով սղեխարշ եղանակով մը մոթոտաց.

— Ինչ, մեռա՞ծ է: Ոհ, մեռած ըլլալը անոնելու համա՞ր էր որ իրեն պիտի միանայի այսպէս...: Ոհ, ոչ, չի կրնար ըլլալ...: կենդանի է կ'ըսեմ, ձեզի, դեռ ջ մեռած...: Պիանքա, Պիանքա, հայրդ է խօսողը, միս մարիկ ըրէ, լինձի նայէ, վայրկեան մը լինձի նայէ...:

Ռոլան ընկերոջը ուսը բրտօրէն ցնցելով խեղդուկ ձայնով մը ըսաւ.

— Ոտքի եղ, ընկեր իմ, ոտքի եղ, եղբայր իմ, ողբալու առեն չէ:

— Ըսել է իրա՞ւ մեռած է, կակազեց հսկան:

— Այո, դժբախտաբար, ըսաւ Ռոլան հանդիսաւոր եղանակով մը:

Աբաթիմոս եւ Աբաթիմոսուհիները սըպաւոր կեցուածքով մը դլուխնին խոնարհեցուցին: Փերինա հեծկլտալ սկսաւ: Իսկ Աբաթիմոս չրթունքները արիւնելու աս – տիճան խածնելով առաջ անցաւ եւ կմկըմաց·

— Տէր իմ, կը յուսամ որ ձերդ վսեմութիւնը...:

— Լռութիւն, գոչեց Ռոլան իրեն յատուկ հանդարտութեամբ մը:

Սքալապրինօ ոտքի եղած էր, արցունքները չորցած էին, որոնց տեղ արիւն լեցած էր աչքերուն մէջ: Դէմքը ապուշցած մէկու մը արտայայտութիւնը ստացած էր:

— Քանի որ մեռած է, տէր իմ, քանի որ մեռած է, պէտք է ես ալ մեռնիմ, թոթովեց հսկան վճռական շեշտով մը:

— Ոչ, պէտք է որ ապրիս, ըսաւ Ռոլան:

— Բայց ի՞նչ պիտի ընեմ այլեւս ապրելով, թոթովեց հսկան ուսերը ցնցելով:

— Վրէժ պիտի առնես, պատասխանեց Ռոլան:

— Վրէ՞ժ, վրէ՞ժ, աղջկանս վրէ՞ժը... փսփսաց Սքալապրինօ վայլակնացայտ աչքերով:

— Այո, աղջիկդ սպաննող թշուառականը պիտի գտնենք եւ իր ցանածը հնձել պիտի տանք իրեն, գոչեց Ռոլան: Տառապանքի տեղ տառապանք եւ մահուան դէմ մահ...: Եկուր...:

Եւ Սքալապրինոյի թեւէն բռնելով դուրս առաջնորդեց:

Բայց դրան առջեւ Սքալապրինօ կանգ առնելով աղջկանը դիակին դարձուց երեսը:

— Կ'ուզես որ Պեմպօն վախցնե՞նք, պոռաց Ռոլան բարկութեամբ: Աղջիկդ մահէն ազատելու համար ուշ հասած ըլլալնիս չէը բաւեր, վրէժնիս առնելու համա՞ր ալ կ'ուզես որ ուշ մնանք...:

Այս խառերը Սքալապրինօն ուշքի բերին: Անէծք մը արձակեց, սպառնականքներն բռունցքները սեղմելով վեր վերցուց եւ Ռոլանի կողմէ քաշկռտուելով դուրս խոյացաւ Աբաթիմոսի պալատէն:

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱԹՕ

(Շար·)

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Թաք Ղազարեան եւ զաւակները Շառլ եւ Լիւսի, այրի Տիկին Օննիկ Ղազարեան, Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Ղազարեան եւ աղջիկը՝ Քառին, այրի Տիկին Պետրոսեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Մարզարեան զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Թ. Մարտիրոսեան (կնքահայրը եւ կնքամայրը) եւ զաւակները ինչպէս նաեւ ազգականներն ու խնամիները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն՝

ԺԱՔ ՂԱԶԱՐԵԱՆի
(տճօրէն)

մահը, որ պատահեցաւ 42 տարեկանին։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Ցունիս 30, ժամը 15·30ին Լիոնի Ս. Ցակոբ եկեղեցին (ուր է մարմինը) եւ թաղումը կը կատարուի Կիւօթիէռի նոր գերեզմանատունը։

Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահագդ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբը խորապէս ազդուած Հրանտ – Սամուէլի մահէն, իր ցաւակցութիւնները կը ներկայացնէ ընտանիքին եւ «Ցառաջ»ին, որուն պայքարի ընկերն եղաւ յիսուն տարի։

Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին եւ 100 «Հայաստան»ին (ստանալ «Ցառաջ»էն)։

×

ՏԻՍԻՆ.— Ալէքս Մանուկեան, մեծ հայրենասէր Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ 500 Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

×

ԼԻՈՆ.— Ընկեր Ջաւիկ Համբարձում – եան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

×

ՊԱՆԵԼՕ.— Ընկ. Սելթեկեան 30 Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

×

ԼԻՈՆ.— Գ. Աճէմեան 100 Ֆ. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

×

ԼԻՈՆ.— Կ. Սահակեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին Հրանտ Ե Սամուէլի մահուան առթիւ իբրեւ երախտագիտութիւն մեծ Հայուն։

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Կապ. Ֆաչի Լիոնի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկերուհի Աչիէն Սամուէլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, Հրանտ – Սամուէլի մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Ֆաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առացած է Պր. Մագսուտ Մանիկեանէ 200 Ֆր. իր կնոջ՝ Մելինէ Մանիկեանի մահուան տխուր առթիւ։

×

Մարսէյլի Մշակոյթի Տան յանձնախումբը առացած է 100 Ֆր. Տիկին Մարի Կարապետեանէ (Տէսին) իր ամուսնոյն Մովսէս Կարապետեանի մահուան 6րդ տարեդարձին առթիւ։

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ
ՊԵԼՖՈՆԹԷՆի ԿԱՑԱՆԸ

Կապ. Ֆաչի կայանի առաջին խումբը կը մեկնի Շաբաթ Ցուլիս 2ին։ Հաւաքուիլ առաւօտեան ժամը 7·30ին Փորթ տ'Օրլէան, 10–12 Ավընիւ Փօլ–Ափէլ։

Լիոնի փոքրիկները կը մեկնին Ցուլիս 2ին, Շաբաթ առաւօտ ժամը 7·30ին։ Հաւաքուիլ՝ 294 Ռիւ Պուալօ Հայ եկեղեցւոյ առջեւ։

Օգոստոսի արձանագրութեանց համար դիմել 40 Ռիւ Թիւրպիլ կամ հեռաձայնել 54·99·13։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Այրի Տիկին Թոմաս Քէօսէեան, Տէր եւ Տիկին Վարդան Քէօսէեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Քէօսէեան եւ աղջիկը, Պ. Անդրանիկ Քէօսէեան, Տէր եւ Տիկին Իվ Ժամկոչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Մուրատեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, եղբօր եւ մօրեղբօր՝

ԹՈՎՄԱՍ ՔԷՕՍԷԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի Ցուլիս 3, Պուլվար Օտտոյի Ս. Ցակոբ եկեղեցին։

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ՎԻԷՆ.— Ընկեր Մարտիրոս Զոպոյեանի մահուան առթիւ իր այրին՝ Տիկին Մարիամ Զոպոյեան 200 Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

Հ. Ց. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Իսիի Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Ուրբաթ, Ցուլիս 1, ժամը 20·30ին սովորական հաւաքատեղին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, Ցուլիս 2, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին։

ԱՄԱՍԻԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Մարսէյլի Ամասիոյ Հայրենակցական Միութեան տարեկան հոգեհանգիստը հին եւ նոր մեռեալներուն, Ցուլիս 10, կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին Փրատոյի մայր եկեղեցին։ Կէսօրին հաւաքական ճաշ, Գիւժէի ծանօթ անտառը (Թուլոնի ճամբուն վրայ)։

Ճաշը միասին բերել։

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, ՑՈՒԼԻՍ 3, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ
44–50, Ավընիւ Շարլ տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՆ ԲԱԺԻՆ
avec la participation de
BERNARD DEDEDJIAN, accompagné de ses chanteurs-musiciens : José SOLERO et Lazare KOPIKIAN et du chanteur NORAIR
Folklore arménien, grec, espagnol, sud-américain, etc...
Աւանդական հայկական չամփուրով խորոված եւ ճոխ պիւֆէ։
ԹՈՄՊՈԼԱ արժէքաւոր առարկաներով
Սեղանները ապահովելու համար դիմել Աղքատախնամի կեդրոնը՝ 878–02–99
Անձրեւի պարագային ապահովութիւններ ձեռք առնուած են։
Ծանօթ.— Մոնմորանսի երթալու համար հոգեկառք առնել կարելի Նոռէ եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամը), անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթոպիւսով կրնայի կայարանը իջնել։
Կարեւոր.— Փափաքելի է որ ամէն ոք տեղւոյն վրայ ծախսէ, կը յանձնարարուի ուստեղիք չբերել։
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22
Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընելու։
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

“ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ՕՐ”Ը

ՅԱՆԱՄՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻՆ
ՈՒԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Շաբիլի անտառին մէջ, Ցուլիս 17ին
կիրակի օրը

Նախաճեռնութեամբ
Շաբիլի Հ.Ց.Դ. «Արդուրեան» խումբին

ԱՄԱՌՈՒԱՆ ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ

առթիւ կ'առաջարկուին հետեւեալ երկիրները այցելել մասչելի գիներով 1210 ՖՐ.ԷՆ 1850 ՖՐ.

Լիբանան, Սուրիա
Յորդանան եգիպտոս

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
ՄԱՍԻՆ ԴԻՄԵԼ՝

ORIENTOURS
30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6
Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

ՕՐ ՄԸ ՏՕՎԻԼ

Կիրակի, Ցուլիս 10, ժամադրութիւն 8·15ին կառ տիւ Նոռ (Քաֆէ Քիւվէօր)։ Մեկնում օթոքառով դէպի Տօվիլ, Լիզիէօ (մայր–տաճար)։ Վերադարձ փափիկ ժամը 18ի չուրջ։

Գինն՝ 49 Ֆր. ամբողջութիւն եւ ճաշ միասին։

Դիմել՝ Էտ. Ճէզիրեան
12, Ալէ Լէոնիտ, ԼԸ ՓԷՐԷՕ
Հեռ. 324·14·96

ECOLE TEBROTZASSERE

INTERNAT ET EXTERNAT
CLASSES PRIMAIRES
ET SECONDAIRES (1er Cycle)

Préparation au B.E.P.C.

Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes

DIRECTION

S'adresser à :
Direction de l'Ecole Tebrotzassère
1, Bd du Nord, 93340 LE RAINCY
(FRANCE)

Tél. : 927-01-72

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ ԵՒ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ՑԵՐԵԿՆԱՑ եւ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ
1977 – 1978

Տարեշրջանի արձանագրութիւնները բացուած են։

Վարժարանը կը կիրարկէ Ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը։ Կարեւորութեամբ կ'աւանդուին նաեւ հայերէն ճիւղեր։

Օտար երկիրներէ եկող աշակերտները Ֆրանսերէնէն լեզուին փութով վարժեցնելու համար մասնաւոր դասընթացքներ հաստատուած են։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
15 Juillet	28 Juillet
05 Août (circuit spécial)	25 Août
19 Août	01 Septembre
02 Septembre	15 Septembre

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12

Org. Lic. 97

Հայերը հետաքրքիր Բ. կայանէն

Առէջն Փափազեանի պատրաստած յայտագիրը՝ Հայերը, կը ներկայացուի Ազբէն 2 հեռատեսիլի կայանէն Ուրբաթ Ցուլիս մէկ ժամը 18ին։

SOUTENEZ L'ACTION
EN FAVEUR DE
PARADJANOV
Adressez vos dons à l'ordre du
Collectif
Serguei Paradjanov
33, Bld. Philipon, 13004 Marseille
CCP 6 509 49 Marseille

UGA ARDZIV MARSEILLE

Grande Fête Champêtre Annuelle

Au Parc des Loisirs de Valabre
Dimanche 3 Juillet toute la journée

— *Danses folklorique arméniennes avec la troupe de danse ANI de la Maison de la Culture Arménienne.*
— *GRAND BAL avec l'orchestre KOTCHARI*

Concours de boules — Jeux d'enfants — Buffet — Chich kébab

ENTREE LIBRE

GRANDE FÊTE CHAMPÊTRE

Organisée par le Club des Arméniens de Grenoble, le Dimanche 3 Juillet, dans le Parc du Château BERANGER à SAS SENAGE, de 10 heures à 21 heures, avec l'Orchestre SAYAT NOVA.
AMBIANCE, FOLKLORE, etc.